

การศึกษาวิเคราะห์หนังสือป้อนาวรรบาก็ยหาตียโดยชัยคดับดลกอเดร
เป็น อับดลมุฏฏาะลิบ อัลมันดีลียอัลอินโดนิสีย
**An Analytical Study of the Kitāb Penawar Bagi Hati by Sheikh ‘Abd al-Qādir
bin ‘Abd al-Muṭṭalib al-Mandīliy al-‘Indūnisiy**

Prince of Songkla University
Pattani Campus
มาหะมะ อาบู
MahamaArboo

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
**A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy in Islamic Studies
Prince of Songkla University
2561**

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Prince of Songkla University
Pattani Campus

๒
1689
2561

ชื่อวิทยานิพนธ์   การศึกษาวิเคราะห์หนังสือป้อนาวรรบาภิยชาติย์โดยชัยค้อบดุลกอเดร เป็น
 อับดุลมูฏเฆาะลิบ อัลมันดีลีย้อลอินโดนิสีย

ผู้เขียน   นายมาหะมะ อาบู

สาขาวิชา   อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
 .L

.....
 ๑
 .....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อับดุลเลาะ การ์รีนา)

(รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

.....
 .L
 .....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อับดุลเลาะ การ์รีนา)

.....
 Om
 .....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสมาแอ กาเต๊ะ)

.....
 h v
 .....กรรมการ

(ดร.อับดุลฮาดี สะบูดิง)

.....
 (E)
 .....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาหะมะกอซี กาซอ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับ
 การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

.....
 m r

(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟาร์รุ่งสว่าง)

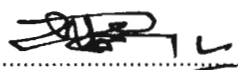
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเองและได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์รีนา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ .....

(นายมาหะมะ อาบู)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อนและ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(นายมาหะมะ อานู)

นักศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาวิเคราะห์หนังสือป๊อณาวัรบากี๋ฮาศี๋โดยชัยค้อบคูลกอเดร เป็น
 อับคูลมฏฎาะลิบ อัลมันตลี๋ยอัลอินโดนิสีย
 ผู้เขียน นายมาหะมะ อาบู
 สาขาวิชา อิสลามศึกษา
 ปีการศึกษา 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยค้อบคูลกอเดรเป็น
 อับคูลมฏฎาะลิบ อัลมันตลี๋ยอัลอินโดนิสีย ศึกษาประวัติความเป็นมาและวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ
 ป๊อณาวัรบากี๋ฮาศี๋ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการ
 ตัฟสีร หลักการฮะดีษ หลักการอุศูลุลุดดีน หลักการตริญีฮะและสถิติเบื้องต้น ผลการวิจัยพบว่า

1. ชัยค้อบคูลกอเดร เป็น อับคูลมฏฎาะลิบ อัลมันตลี๋ยอัลอินโดนิสีย เกิดที่บ้านตัง
 อังโกลา ตาปานูลีใต้ สุมาตราเหนือ ประเทศอินโดนีเซียเมื่อ ค.ศ. 1901เป็นชาวบาคก ท่านศึกษา
 ระดับประถมศึกษาที่บ้านเกิด หลังจากนั้นไปศึกษาต่อระดับมัธยมที่รัฐเคดาฮ์ ประเทศมาเลเซีย
 หลังจากนั้นได้เดินทางไปยังมังกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เพื่อศึกษาต่อจนจบกระทั่งแตกฉานและ
 ได้เป็นครูสอนในมัสนิดมังกะฮ์ โดยเฉพาะแก่ผู้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่เป็นชาวมลายู ชัยคเสียชีวิตที่
 มังกะฮ์เมื่อ 1964 ขณะอายุ 63 ปี

2. หนังสือป๊อณาวัรบากี๋ฮาศี๋ เป็นหนังสือตะเศาะวุฟ เนื้อหาถูกแบ่งได้สามส่วนคือ
 ส่วนที่หนึ่งอธิบายเรื่องอวัยวะทั้งเจ็ดคือ ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือทั้งสอง และเท้าทั้งสอง ส่วนที่
 สองอธิบายเรื่องหัวใจคือ การอธิบายเรื่องการมักมากในการบริโภคอาหาร การอธิบายการมักมากใน
 การพูดการอธิบายเรื่องความโกรธ การอธิบายเรื่องอิจฉาริชยา การอธิบายเรื่องความตระหนี่และรัก
 ทรัพย์สินสมบัติ การอธิบายเรื่องรักความหยิ่งยโส การอธิบายเรื่องรักคุณยา การอธิบายเรื่องถือตนเอง
 เหนือผู้อื่น การอธิบายเรื่องอูญูบ และการอธิบายเรื่องรียาฮ์ ส่วนที่สามมารยาทดีคือ การอธิบายเรื่อง
 เตาบะฮ์ การอธิบายเรื่องการเกรงกลัว การอธิบายเรื่องการรู้สีกพอดี การอธิบายเรื่องการอดทน การ
 อธิบายเรื่องการขอบคุณ การอธิบายเรื่องการบริสุทธิ์ใจ การอธิบายเรื่องการมอบหมาย การอธิบาย
 เรื่องการรักอัลลอฮ์ การอธิบายเรื่องการทำงานตนเอง และการอธิบายเรื่องการสำนึกในความตาย
 อ้างอิงโดยใช้อัลกุรอาน ฮะดีษ และคำอธิบายของอุละมาฮ์ มีการเรียบเรียงหนังสือโดยการขึ้นต้นด้วย
 บัสมะละฮ์ และปิดท้ายด้วยดฺุอาฮ์

3. หนังสือป๊อณาวัรบากี๋ฮาศี๋ เนื้อหาในหนังสือเป็นเนื้อหาที่ถูกสังเคราะห์จาก
 หนังสือเล่มคือ อิชยาฮ์อุลุมุดดีน อัลอรับะฮินฟีอุศูลุดดีน มินฮัจญ์อัลอาบิตินอิลาญันนะฮ์ร็อบบิล

อาละมั้น แต่งโดยอิมามฆะซาลี และอัลฮัซการลินนะวะวี๋ แต่งโดยอิมามนะวะวี๋หนังสือเล่มนี้อ้าง
อายะฮ์อัลกุรอานในการอธิบายของแต่ละเรื่องมีทั้งสิ้น 89 อายะฮ์ใน 42 สุเราะฮ์ และอ้าง ฮะดีษ 101
บท โดยแยกเป็นฮะดีษเศาะฮี้หฺจำนวน 46 บท คิดเป็นร้อยละ 45.54 ฮะสันจำนวน 12 บท คิดเป็นร้อยละ
11.88 ฎะอ์อีฟจำนวน 30 บทคิดเป็นร้อยละ 29.70 และเมฆูอฺจำนวน 13 บท คิดเป็นร้อยละ
12.90 นอกจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษแล้ว ยังมีการอ้างอิงทัศนะของอุละมาอ์โดยเฉพาะ
อิมามอัลฆะซาลี โดยใช้วิธีการคัดลอกข้อมูลและการสังเคราะห์จากข้อมูลต้นฉบับ การใช้ภาษา
มลาญญูวี่มีการสะกดที่ต่างจากอุละมาอ์ฟาฏอนีจำนวนน้อยมาก ส่วนวิธีการนิพนธ์หนังสือแสดงถึง
ศักยภาพและความรู้ของผู้แต่งเป็นอย่างดี สามารถเข้าใจได้ง่าย

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Thesis Title	An Analytical Study of the Kitāb Penawar Bagi Hati by Sheikh ‘Abd al-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib al-Mandīliy al-Indūnisiy
Author	Mr. Mahama Arboo
Major Program	Islamic Studies
Academic Year	2017

ABSTRACT

This research is aimed to study biography of Sheikh ‘Abd al-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib al-Mandīliy al-Indūnisiy, the history and an analytical of the Kitab Penawar Bagi Hati. Collecting data by using data form. Analysing Data by using the principle of Tafsir, the principle of al-Hadith, the Principle of Usuluddin, and the principle of Tarjih. The Research is founded that as follows.

1. Sheikh ‘Abd al-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib al-Mandīliy al-Indūnisiy was born in 1901 at Batang Anggola South Tapanuli, North Sumatra Indonesia. His nationality is Batak. He studied elementary at the Birthplace. Then He went to study at Kadah Malaysia to study secondary. And he went to Macca Saudi Arabia to study tertiary until he became the teacher and taught in Macca's Mosque, specially the Melayu people. And he was die in 1964 when he was 63 years old.

2. The book, Penawar Bagi Hati is Tasawuf and content about seven organs, there are eyes, ears, tongue, stomach, genitalia, two hands and two feet, Mind is include about and good Manners. Referenced by al-Qur’ān, al-Hadīth and ‘Ulama’

3. The content in the Panawar Bagi Hati is synthesized from three books are ‘Iḥyā’ ‘Ulūm al-Dīn, al-Arba‘īn fī Uṣūl al-Dīn, Minhāj al-‘Ābidīn ‘Ilā Jannah Rab al-‘Ālamīn by ‘Imām al-Ghazāliy and al-Adhkār al-Nawawiyah by ‘Imām al-Nawawiy. This Book refered Āyah al-Qur’ān 89 Āyah from 42 Surah and al-Hadīth 101 precepts. al- Hadīth contains with Saḥīḥ 46 precepts equal 45.54%. Ḥasan 12 precepts equal 11.88 %. Ḍa‘īf 30 precepts equal 29.70 %. Mawḍū‘ 13 precepts equal 12.90. And there are outlook of ‘Ulamā’. Particularly, outlook of ‘Imam al-Ghazāliy, refering by copy data and analysis from primary's data. There is a little spell that isn't as ‘Ulamā’ Faṭāniy. The method of this book shows potential and knowledgeable of Sheikh and could study easily.

دراسة تحليلية كتاب فناور باكي هاتي عند شيخ عبد القادر المنديلي	عنوان البحث
الإندونيسي	
محمد أبو	الباحث
الدراسات الإسلامية	البرنامج الرئيسي
1439	العام الجامعي

مستخلص البحث

يهدف هذا البحث لدراسة السيرة الذاتية للشيخ عبد القادر بن عبد المطلب المنديلي الإندونيسي وكيفية تدوين كتاب فناور باكي هاتي وتحليله وتم جمع المعلومات باستخدام البطاقة المسجلة واستمارات المقابلة وتحليل المعلومات بالاعتماد على قواعد علوم التفسير وعلوم الحديث وأصول الدين والترجيح والنتائج التي توصل اليها الباحث كالتالي :

1. ولد شيخ عبد القادر بن عبد المطلب المنديلي الإندونيسي في باتنج أنكولا جنوب تافانولي وشمال سوماترا إندونيسيا في سنة 1901 م، ونسبه من جنس باتنج وهو أحد أجناس متنوعة في سوماترا ، وبدأ دراسته بالمرحلة الابتدائية في بلده وواصل دراسته بالمرحلة المتوسطة والثانوية في قدهح مليزيا، ثم انتقل بعد ذلك إلى مكة المكرمة لمواصلة دراسته العالية حتى يكون عالما وفقهيا ومربيا في المسجد الحرام وخاصة للحجاج الملايوويين في موسم الحج لكل سنة، ومات في مكة المكرمة سنة 1964م وهو عمره 63 سنة.

2. كتاب فناور باكي هاتي هو كتاب التصوف وفيه ثلاثة عناوين : الأول سبع الجوارح وهي حفظ العين وحفظ الأذن وحفظ اللسان وحفظ البطن وحفظ الفرج حفظ اليدين والرجلين والثاني القلب وهي في شره الطعام وفي شره الكلام وفي الغضب وفي الحسد وفي البخل وحب المال وفي الرعونة وفي حب الدنيا وفي الكبر وفي العجب وفي الرياء والثالث صفات المحمودة وهي في التوبة وفي الخوف وفي الزهد وفي الصبر وفي الشكر وفي الإخلاص وفي التوكل وفي المحبة وفي الرضاء والقضاء وفي ذكر الموت. وتستنبط أدلة الكتاب من القرآن والأحاديث وأقوال العلماء وطريقه في كتابة الكتاب يبدأ بالبسملة وانتهى بالدعاء.

3. كتاب "فناور باكي هاتي" ومحتوياته مستنبطة من أربعة كتب وهي إحياء علوم الدين والأربعين في أصول الدين ومنهاج العابدين إلى جنة رب العالمين وذلك للإمام الغزالي، والأذكار

النووية للإمام النووي. وتستدل أدلة الكتاب من القرآن بوجه الاستدلال ووجه الدلالة تتكون من 89 آية من 42 سورة، وكذلك الأحاديث تتكون من 101 حديث وهي 46 حديث صحيح متساويا ب45.54 %، و12 حديث حسن متساويا ب11.88 %، و30 حديث ضعيف متساويا ب29.70 %، و13 حديث موضوع متساويا ب12.90 % وأقوال علماء أهل السنة والجماعة لاسيما أقوال الإمام الغزالي بطريقة نقلية وتصرفية من كتب الأصول، وأما كتابة الملايوية عن طريق إملائية التي كتبها الشيخ نجدها أنها قليلة الاختلاف بعلماء الفطاني، وطريقة كتابته دلالة على معرفته وثقافته وعلومه ، واستطاعة في فهم نصوص مؤلفاته بسهولة.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลจักรวาล การประสพพรและความสันติจงประสบแด่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ผู้ที่เจริญด้วยคุณธรรมจริยธรรมอันสูงส่ง และเป็นแบบอย่างแก่นุญช์ชาติจนถึงวันกิยามะฮ์

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย การอนุญาติและความเมตตาแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจากบรรดาคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอขอบคุณ

รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การินา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ได้สละเวลาในการอ่าน ตรวจสอบและให้คำแนะนำอย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต ที่ได้ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสมาแอ กาเต๊ะ ดร.อับดุลฮาดี สะบูดิง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาหะมะกอซี้ กาชอ ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นายฮาระเสเจ๊ะโต นายตอเล็บ โอรัมหลง นายปราโมทย์ พัทนี ที่ได้ตรวจทานวิทยานิพนธ์นี้

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยอิสลามศึกษา และสหกรณ์อิสลามอินุอัฟฟาน จำกัด ที่ได้สนับสนุนเงินอุดหนุนส่วนหนึ่งในการค้นหาข้อมูลภาคสนาม

นางรอมาอะ อาบู นางอาซียะ วันแอะเลาะ และนางอาแอะเสาะ หะยีหารง ที่ได้สนับสนุนเงินอุดหนุน นางไสนะ สะรอที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนในการศึกษามาโดยตลอด

สุดท้าย ผู้วิจัยขอน้อมถวายมวลการสรรเสริญแด่อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงประทานชีวิต สุขภาพทางกาย และจิตใจที่ดีทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ความจำเริญและความสันติสุขแด่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ

มาหะมะ อาบู

สารบัญ

หน้า	
หน้าอำนวยการ	(2)
หนังสือรับรอง	(3)
บทคัดย่อภาษาไทย	(5)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(7)
บทคัดย่อภาษาอาหรับ	(8)
กิตติกรรมประกาศ	(10)
สารบัญ	(11)
ตารางเทียบพยานุเคราะห์-ไทย	(12)
ตารางเทียบพยานุเคราะห์-อังกฤษ	(14)
รายการผลงานที่ตีพิมพ์และประชุมวิชาการ	(16)
สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน	(17)
เนื้อหา	
บทนำ	1
วัตถุประสงค์	12
อภิวรรณอรรถศาสตร์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
วิธีดำเนินการวิจัย	38
ผลและการวิเคราะห์	42
วิเคราะห์ชีวประวัติของชัยคุอบุคกุลโคตร เป็น อับดุลมุฏฏาะลิบ	42
วิเคราะห์ส่วนประกอบของหนังสือป้อนาวรรบาภิยฮาศี	47
วิเคราะห์หนังสือป้อนาวรรบาภิยฮาศี	57
สรุปผลและข้อเสนอแนะ	254
บรรณานุกรม	261
ภาคผนวก	282
ภาคผนวก ก	283
ภาคผนวก ข	317
ภาคผนวก ค	333
ภาคผนวก ง	341
ภาคผนวก จ	347
ประวัติผู้เขียน	356

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ปรับปรุง พ.ศ. 2558

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ء ใ	อะลีฟ/ฮัมซะฮ์	อ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
ب	บ่า	บ
ت	ต่า	ต
ث	ซ่า	ซ
ج	ญีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	ฮ่า	ฮ
خ	ค่อ	ค
د	ดาล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	ร่อ	ร
ز	ซาล	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มูซา อีซา ยาซีน
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ซอ	ซ
ع	อัยน	อ
غ	ฆอยน	ฆ
ف	ฟา	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก

ل	ลาม	ล
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาฮ์	ฮในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
و	วาว	ว
ي	ยาฮ์	ย
الفتحة	อัลฟัตตะฮ์ อ่านสระข้างบน	-(ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม ฯ) ะ,- วะ(ฮ ในกรณีมีตัวสะกด)ละสระในบางกรณี เช่น อะลี บะนี ฯ
الكسرة	อัลกัศเราะฮ์ อ่านสระข้างล่าง	ـِ
الضمة	อัสซุมมะฮ์ อ่านสระข้างหน้า	ـِ
الفتحة الممدودة	อัลฟัตตะฮ์อัลมัมดูตะฮ์	า(อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟาร็อบฯ)
الكسرة الممدودة	อัลกัศเราะฮ์อัลมัมดูตะฮ์	ـِ
الضمة الممدودة	อัสซุมมะฮ์อัลมัมดูตะฮ์	ـِ
ال - الشمسية	อะลีฟ ลาม อักซัมซียะฮ์	อั-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัดดีนอ์ฎะฮ์นั
ال - القمرية	อะลีฟ ลาม อัลเกาะมะรียะฮ์	อัล ตามด้วยคำต่อไปโดยไม่ต้องเว้น วรรคเช่น อัลกูรอ่านอัลลอฮ์อัลอิสลามฯ
ة	ตาอ์มัรบูฎะฮ์	ฮ์ เป็นเสียงเดียวกับ ฮ กรณีอ่านหยุดเป็นเสียง ฮ กรณีอ่านต่อเนื่องเป็นเสียง ต
ي	ยาอ์มุค็อฟพะพะฮ์	อ่านและสะกดตามการเขียน เช่น ฟี
ي	ยาอ์นิสบะฮ์ หรือ ยาอ์ มุซัคตะตะฮ์	สะกดยาอ์สองตัว เชียยุยะ อัสซัฟิอียะฮ์

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
أ	อลีฟ	a
ب	บอ	b
ء	ฮัมซะฮฺ	'a, 'i, 'u
ت	ตอ	t
ث	ซอ	th
ج	ญีม	j
ح	ฮอ	h
خ	คอ	kh
د	ดอล	d
ذ	ซอล	dh
ر	รอ	r
ز	ซอล	z
س	ซีน	s
ش	ซีน	sh
ص	ศอด	ṣ
ض	ฎอด	ḍ
ط	ฏอ	ṭ
ظ	ซอ	ẓ
ع	อัยน	'a, 'i, 'u
غ	ฆอยน	gh
ف	ฟา	f
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k
ل	ลาม	l

م	میم	m
ن	نون	n
هـ	ฮ่าฮ์	h
و	วาว	w
ي	ย่าฮ์	y
ة، ء		h, t
الفتحة	اَ، اِ، اُ	a, ay, aw
الفتحة الممدودة	اَ	ā
الكسرة	يِ	i
الكسرة الممدودة	يِ	ī
الضمة	وُ	u
الضمة الممدودة	وُ	ū
ال- الشمسية		al-_(al-Tirmidhiy)
ال- القمرية		al-_(al-'Islāmiyah)
الكسرة المشددة		iyy
الضمة المشددة		uww

รายการผลงานที่ตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ

1. มาหะมะ อาบู และอับดุลเลาะ การ์รีนา. 2560. "ตะเศาะวุฟนิพนธ์ของชัยค้อบดุลกอเดรอัลมันดีลีย์" วารสาร อัล-นุร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ฉบับที่ 23 ปีที่ 12 (ฉ. ที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม) (รอตีพิมพ์)
2. มาหะมะ อาบู และอับดุลเลาะ การ์รีนา. 2560. "ชัยค้อบดุลกอเดรอัลมันดีลีย์และแนวทางการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้" วารสาร อัลฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ฉบับที่ 15 ปีที่ 8 (ฉ. ที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน) (รอตีพิมพ์)
3. มาหะมะ อาบู และอับดุลเลาะ การ์รีนา. 2559. "คุณค่าของคนด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม" การประชุมวิชาการครั้งที่ 3 ประจำปี 2559 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2559 ณ อาคารเรียนรวมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

Prince of Songkla University
Pattani Campus

แบบตอบรับการตีพิมพ์บทความวิชาการ / บทความการวิจัย
วารสาร อัล-บรูร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (เดิมมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา)

1. ข้อมูลทั่วไป

(ชื่อ-สกุล) มาหะมะ อาบู
(ประเภทบุคคล) นักศึกษาระดับปริญญาเอก (สาขาวิชา/คณะ) อิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา
(สังกัด / สถาบัน) วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2. ชื่อเรื่อง บทความวิชาการ / บทความการวิจัย

"ตะแควพินิจของชัยค้อัดลกอเดร อันมันดีลีย์"

3. ข้อมูลการเผยแพร่

ตามทึองบรรณาธิการวารสาร อัล-บรูร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (เดิมมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา) ได้รับบทความการวิจัยของ คุณมาหะมะ อาบู ทางกองบรรณาธิการฯ ได้พิจารณาเห็นชอบตีพิมพ์ในวารสารดังกล่าว

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสาร อัล-บรูร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ให้ความเห็นขอจะดำเนินการตีพิมพ์บทความวิจัยดังกล่าว ใน

ฉบับที่ 23 (ครั้งที่ 2 / 2560)
ปีที่ 12
ประจำเดือน กรกฎาคม ถึงเดือน ธันวาคม ปี 2560

วารสาร อัล-บรูร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	
1. บรรณาธิการจัดการวารสาร อัล-บรูร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	2. บรรณาธิการวารสาร อัล-บรูร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ลงนาม <u>[Signature]</u> รองศาสตราจารย์ ดร. <u>[Name]</u> บัณฑิตวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ลงนาม <u>[Signature]</u> ดร. <u>[Name]</u> บัณฑิตวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วันที่ <u>05 JUN 2017</u>	วันที่ <u>05 JUN 2017</u>

แบบขอรับการตีพิมพ์บทความวิชาการ / บทความการวิจัย
วารสาร อัล-อิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (เดิมมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา)

1. ข้อมูลทั่วไป

(ชื่อ)-(สกุล) _____ มาหะมะ ฮาญ

(ประเภทบุคคล) _____ นักศึกษาระดับปริญญาเอก (หลักสูตร/สาขา) _____ อิสลามศึกษา

(คณะ/สถาบัน) _____ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2. ชื่อเรื่อง บทความวิชาการ / บทความการวิจัย

_____ "ชัยคอบดุลกอเดร อัลมันคิลีย์และแนวทางการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้"

3. ข้อมูลการเผยแพร่

ตามที่กองบรรณาธิการวารสาร อัล-อิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี (เดิมมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา) ได้รับบทความการวิจัยของคุณมาหะมะ ฮาญ ทางกองบรรณาธิการฯ ได้พิจารณาเห็นชอบตีพิมพ์ในวารสารดังกล่าว

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสาร อัล-อิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ให้ความเห็นชอบจะดำเนินการตีพิมพ์บทความการวิจัยดังกล่าว ใน

ฉบับที่ 15 (ฉบับที่ 1 / 2561)

ปีที่ 8

ประจำเดือน _____ มกราคม _____ ถึงเดือน _____ มิถุนายน _____ ปี 2561

วารสาร อัล-อิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

1. บรรณาธิการจัดการวารสาร อัล-อิกมะฮฺ
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ลงนาม _____

วันที่ _____

25 JUL 2017

2. บรรณาธิการวารสาร อัล-อิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ลงนาม _____

วันที่ _____

25 JUL 2017

เกียรติบัตรฉบับนี้มอบไว้เพื่อแสดงว่า

มาหะมะ อานู

เป็นผู้นำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ (แบบบรรยาย)

หัวข้อเรื่อง "คุณค่าของคนด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม"

ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2559

ณ อาคารเรียนรวมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ขอแสดงความชื่นชมและประทานความสุภาพงามจึ่งรีบแต่ท่านตลอดไป

มอบไว้ ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2559

(รองศาสตราจารย์ ดร. มยุห์ นันต์ชากี เจ๊ะหะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยและภาควิชาวิจัย

๗

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชากกี บา มะมะ)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

เนื่องจากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่เป็นชาวมลายูนับถือศาสนาอิสลาม¹ ซึ่งเป็นศาสนาที่ถูกยอมรับโดยอัลลอฮ์ ﷺ ดังที่พระองค์ดำรัส ใน สุเราะฮ์อาละอิมรอน ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 19 ว่า

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾

ความว่า “แท้จริงศาสนา ณ อัลลอฮ์ ﷻ นั้นคือ อิสลาม”

ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่ามุสลิม การเป็นมุสลิมจะต้องประกอบด้วยหลักการสามประการ คือ หลักการอิสลาม ประกอบด้วย 1) การปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และมุฮัมมัด ﷺ เป็นเราะสุลของพระองค์ 2) การละหมาดห้าเวลาในหนึ่งวันทุกๆ วัน 3) การถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน 4) การจ่ายซะกาต 5) การประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ดังอะดีษรายงานโดยอับดุลลอฮ์ บิน อุมร์ ﷺ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8 ว่า

((إِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَتُقِيمَ
الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتُحُجَّ النَّبْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ
سَبِيلًا))

ความว่า “อิสลามคือการทำท่านจะต้องปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และแท้จริงมุฮัมมัด ﷺ เป็นเราะสุลของอัลลอฮ์ ﷻ และท่านจะต้องจ่ายซะกาตและท่านจะต้องถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอนและท่านจะต้องประกอบพิธีฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮ์ ถ้าหากท่านสามารถที่จะเดินทางสู่มันได้”

¹เป็นโซนหนึ่งที่จัดตั้งเป็นประชาคมอาเซียน (Asean) เกิดจากการรวมตัวกันของสิบประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือ ไทย พม่า บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และเวียดนามโดยได้ตกลงในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนเห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (Asean Community) หรือองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

²มาจากภาษาอาหรับคือ الإسلام ซึ่งให้ความหมายทางด้านภาษาว่า การปฏิบัติตาม ความหมายด้านวิชาการคือ การเชื่อฟังอัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวและปฏิบัติตามอย่างแน่วแน่โดยไม่มีภาคีใดๆต่อพระองค์หมายถึงศาสนาของบรรดาอัมมียาอ์ทั้งหมด แต่ในที่นี้หมายถึงศาสนาที่ถูกประทานลงมาแก่ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ซึ่งหลังจากท่านแล้วไม่มีเราะสุลและนบีอีกต่อไปแล้ว (Muhammad Sa'd bin Ahmad, 1998 : 31)

³คืออับดุลลอฮ์ บิน อุมร์ บิน อัลค็อฏฏอบ อัลอะดะวี อัลกุเราะซีษ ฉานานามว่า อะบียัฮ์ดิรเราะฮ์มาน เป็นลูกของอุมร์ผู้เป็นเคาะลีฟะฮ์คนที่สองหลังจากอะบูบักร์ และเป็นเคาะฮาบะฮ์ ที่อาลิมคนหนึ่งและเขามีได้ร่วมรบในสงครามบะดร์และอุตุค(เพราะยังเล็กอยู่) แต่เขาได้รับอนุญาตจากท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ในสงครามค็อนด็อก (Ibn Hajar, 1996 : 256)

สอง หลักการอีมานหรือหลักการศรัทธา ประกอบด้วย 1) ศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียว คือ อัลลอฮ์ ﷻ อิสลามถือว่าในสากลจักรวาลทั้งหมดมีพระเจ้าที่เที่ยงแท้เพียงองค์เดียวเป็นผู้สร้างสากลจักรวาลและเป็นผู้บริหารควบคุม 2) ศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ของพระองค์ (ผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของกับเราะสุลทั้งหลายเพื่อให้เราะสุลดังกล่าวได้เข้าถึงอัลลอฮ์ ﷻ) 3) ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ มุสลิมต้องเชื่อถือต้นฉบับเดิมของบรรดาคัมภีร์ทุกเล่มทั้งในอดีต (เตารัต ซะบูร์ อินญิล เป็นต้น) และปัจจุบัน (อัลกุรอาน) ด้วย ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่า คัมภีร์เหล่านั้นต้องเป็นวฮยู และมีเนื้อหาสาระตรงกับอัลกุรอาน 4) ศรัทธาในบรรดาเราะสุลของพระองค์ที่สำคัญมี 25 ท่าน (อาดัม อีดรีส นูฮ ฮูด ซอลิฮ อิบรอฮีม ลูฏ อิสมาอิล อิสฮาก ยะฮูบ ยูสุฟ อัยยูบ ซุลกิฟลีย์ มูซา ฮารูน ดาวิด สุลัยมาน ซุัยบ อิลยาศ อัลยะสาอ ยูनुส ซะกะรียา ยะฮยา อีสา และมุฮัมมัด) นะบิอาดัมﷺ เป็นเราะสุลท่านแรกของพระองค์ และมุฮัมมัด ﷺ เป็นเราะสุลท่านสุดท้าย 5) ศรัทธาในวันสุดท้ายและการเกิดใหม่ในวันปรโลก 6) ศรัทธาในกฎกำหนดสภาวะของพระองค์ดังปรากฏในอะดีษะรายงานโดยอับดุลลอฮ์ เบน อุมร์ﷺ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8 ว่า

((قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ))

ความว่า “เขา(ญิบรีล)ก็กล่าวอีกว่า (มุฮัมมัด) จงบอกฉันเกี่ยวกับอิมานชิ ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ตอบว่า ท่านจะต้องศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ ต่อบรรดาคัมภีร์ ต่อบรรดาเราะสุล และวันปรโลกและท่านจะต้องศรัทธาต่อกฎกำหนดสภาวะทั้งดีและชั่ว”

สาม หลักการอิฮซาน คือการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนเห็นพระองค์ถึงแม้เราจะไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ทรงเห็นเราหรืออีกแง่หนึ่งคือการมีอัคลาเกดังอะดีษะรายงานโดยอับดุลลอฮ์ เบน อุมร์ﷺ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8 ว่า

((قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنَّمَا
تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ))

ความว่า “เขา (ญิบรีล) ก็กล่าวอีกว่า จงบอกฉันถึงอัลอิฮซานชิ ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า คือการที่ท่านจะทำการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนกับท่านเห็นอัลลอฮ์ ﷻ ถึงแม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ก็ทรงเห็นท่าน”

ตัวอย่างหลักการอิฮซาน เช่น ความบริสุทธิ์ใจ ความอดทน การขอภัยโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ การขอบุญอัลลอฮ์ ﷻ การมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ การรำลึกถึงความตายอยู่เสมอ เป็นต้น

¹การถูกประทานลงมาจากอัลลอฮ์ ﷻ

ฉะนั้นการเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ

องค์ประกอบที่หนึ่ง คืออิมานหมายถึง การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อบรรดาเราะสุลของพระองค์ การศรัทธาต่อคัมภีร์ของพระองค์ การศรัทธาต่อวันปรโลก (วันกิยามะฮ์) และการศรัทธาต่อกฎสถานะของพระองค์ทั้งดีและชั่ว

องค์ประกอบที่สองคืออิสลามหมายถึง การปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่ต้องได้รับการเคารพสักการะ) นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และมุฮัมมัด ﷺ เป็นเราะสุลของพระองค์การเศาะลาห์ (ละหมาด) การจ่ายซะกาต การถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน¹ และการประกอบพิธีฮัจญ์

องค์ประกอบที่สาม คืออิฮซานหมายถึงการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนว่าเห็นอัลลอฮ์ ﷻ ถึงแม้ว่าไม่เห็นพระองค์ก็ตามแต่พระองค์ทรงเห็นเราหรืออีกแง่หนึ่งคือการ ปฏิบัติทุกอย่างทั้งทางกายและจิตใจโดยต้องระลึกเสมอว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมองเราอยู่ตลอดเวลาหากเมื่อใดเราคิดที่จะทำความชั่ว เราต้องยอมรับเสมอว่าอัลลอฮ์ ﷻ กำลังมองเราอยู่แล้วกลับมาทำความดีโดยการทำอิบาดะฮ์ให้ดีที่สุดทั้งในที่เร้นลับและเปิดเผย แสดงความรู้สึกถึงการมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้กระทำไว้อย่างนอบน้อม โดยหวังการตอบแทนจากพระองค์

อิฮซานนั้น ถึงแม้ว่าจะมีหลักการเพียงหนึ่งประการ แต่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าหลักการอิมานและหลักการอิสลาม และมีเนื้อหามากมาย เช่น อัลอิกลาศ อัตตะวัคกุล การขอบคุณ อัลลอฮ์ ﷻ การระลึกถึงความตาย การไม่หลงโลกดุนยา การไม่มกมากในการบริโภค การไม่โอจฉา ริชยา การอดทน การไม่ตระหนี่ การบริจาคทาน เป็นต้น ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ในเรื่องของอิฮซานเพื่อเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์

เนื่องจากมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นผู้ที่ได้รับองค์ความรู้ทางศาสนาผ่านการเรียนการสอนด้วยสื่อทั้งที่เป็นการพูด การเขียน การฟัง การอ่าน ด้วยภาษามลายู ยกเว้นแม่บทที่เป็นอัลกุรอาน และอัลฮะดีษ จะมีการอ่าน ฟัง เขียนเป็นภาษาอาหรับ เป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีการแปลหนังสือ และแต่งหนังสือเป็นภาษามลายูกันเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นหนังสือมลายูจึงมีบทบาทเป็นอย่างมากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน การศึกษาหาความรู้ด้านศาสนาอิสลามส่วนมากจะศึกษาในสถาบันปอเนาะ โต๊ะครูสอนด้วยภาษามลายู แต่เนื่องจากในปัจจุบันจะเห็นว่าสถาบันปอเนาะมีจำนวนน้อยลง เพราะสถาบันปอเนาะส่วนใหญ่ได้แปรสภาพเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทั้งสองสถาบันจะมีความแตกต่างกันคือ สถาบันปอเนาะจะจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเรียนการสอนตามอัธยาศัยคือจะสอนโดยโต๊ะครูเพียงผู้เดียวหรือสองคน โดยจะสอนหลังจากละหมาด ไม่มีหลักสูตรที่แน่นอน ไม่มีช่วงชั้นและไม่มีรูปแบบนักเรียนที่แน่นอนถ้าหากนักศึกษาผู้ใดโต๊ะครูเห็นว่ามีความรู้ความสามารถพอที่จะช่วยสอนได้ก็จะให้นักศึกษาผู้นั้นฝึกการสอนให้กับนักศึกษาอื่นๆเรียกว่า“กือปาลอฎเาะละเอะฮะ” ส่วน

¹ เป็นเดือนที่นับตามจันทรคติของชาวอาหรับ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น จะจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ โดยมีหลักสูตร ช่างชั้น และเครื่องแบบนักเรียนเหมือนกับโรงเรียนสามัญของรัฐทั่วไป

ในบรรดาหนังสือมลายูที่อธิบายเกี่ยวกับอิสลามมีจำนวนมาก เช่น Furū‘al-Masā’il แต่งโดย Sheikh Dāwūd bin ‘Abdullah al-Faṭāniy. Kashf al-Ghaibiyah แต่งโดย Sheikh Zain al-‘Ābidīn bin Muḥammad Faṭāniy. Anaq kuncī Shargā แต่งโดย Sheikh ‘Abd al-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib. Kifāyah al-Muhtadiy แต่งโดย Muḥammad Nūr bin Muḥammad Faṭāniy. al-Dar al-Thamīn แต่งโดย Sheikh Dāwūd bin ‘Abdullah al-Faṭāniy. Penawar Bagi Hati แต่งโดย Sheikh ‘Abd al-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib. เป็นต้น ในบรรดาหนังสือเหล่านี้ที่นับว่ามี ความสำคัญมากเล่มหนึ่งคือหนังสือ ปือนาวาร์บากียฮาดีย (Penawar Bagi Hati) ของชัยค อับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏฏาะลิบ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมมุสลิม ทั้งในประเทศไทยและ ต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน เป็นต้น

หนังสือ Penawar Bagi Hati ได้ถูกตีพิมพ์จากหลายสำนักพิมพ์ด้วยกันฉบับที่พิมพ์ ครั้งแรกพิมพ์ที่โรงพิมพ์มูฏฏะอะฮฺ อัลอันวาร ที่ประเทศอียิปต์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1959 ส่วน ฉบับที่มีขายอยู่ในปัจจุบัน มาจากโรงพิมพ์ในจังหวัดปัตตานี 3 โรงพิมพ์ จังหวัดยะลา 1 โรงพิมพ์ คือ 1) มูฏฏะอะฮฺ เป็นชะละบีย ปัตตานี 2) มัคตะบะฮฺวะมูฏฏะอะฮฺอัลมุสตะกิมมุฮัมมัดนะฮฺดีย ปัตตานี 3) อัลอิทกอน ลิกูฏฏะบาอะฮฺ วัอะตเตาซ็ือ ปัตตานี 4) เคาะฮาบัตฟริส ยะลา และยังมีบางเล่มที่ไม่ ระบุสำนักพิมพ์อย่างไรก็ตามทุกเล่มไม่ว่าจะออกมาจากสำนักใดจะเหมือนกันทั้งหมดคือมีจำนวน 103 หน้า ไม่รวมปกนอก และคำประกาศ และในทุกหน้าของแต่ละสำนักจะเหมือนกันทั้งหมด เนื้อหาใน หนังสือจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับอิสลาม หรือบางคนเรียกว่าตะเศวูฟ หรืออัครากุ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาหลักๆ คือการปฏิบัติของอวัยวะทั้งเจ็ด(ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือและเท้า) หัวใจหรือจิตใจ และมารยาทที่ดี จากการสืบค้นหนังสือนี้ยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา แต่มีผู้แปลเป็นภาษาไทย โดยอาจารย์อับดุลมาลิก เริงสมุทร์ และมีหนังสือที่เป็นการอธิบายเนื้อหาที่เป็นภาษามลายู-รูมี ดัง รายละเอียดในหัวข้องานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหนังสือ Penawar Bagi Hati เป็นหนังสือที่ อ้างอิงอัลกุรอานและอัลชะดีซเป็นหลักฐานหลักแต่ยังขาดการอธิบายเจตนารมณ์และการ นำไปใช้เป็นหลักฐานในแต่ละอายะฮ์ส่วนอัลชะดีซยังระบุที่มาไม่ครบถ้วน บางชะดีซไม่ได้ระบุที่มา และยังไม่ได้อธิบายการนำชะดีซมาใช้เป็นหลักฐานตลอดจนการอธิบายแต่ละชะดีซอย่างละเอียด เพื่อให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น จึงควรศึกษาวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นอัลกุรอานและอัลชะดีซที่ยัง ไม่มีการอธิบายโดยเฉพาะการอธิบายของอุละมาอ์อัยลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์¹

¹หมายถึงมุสลิมกลุ่มใหญ่ที่สุดซึ่งเป็นกลุ่มที่นำหลักการอิสลามมาจากอัลกุรอานและอัลชะดีซและนำหลักการฟิกฮ์จากอุละมาอ์ทั้งสี่ (อะบู ฮะนียะฟะฮ์ อันนูมาน, มาลิก เบน อะนัส, มุฮัมมัด เบน ฮิดรัล, อัชชาฟิอีย และอะฮ์มัด เบน ฮันบัล) และยึดมั่นว่าเคาะลีฟะฮ์ทั้งสี่ (อะบู บักร, อุมัร, อุสมาน, และอะลีย) ได้มาอย่างถูกต้อง และยึดมั่นว่าเคาะฮาบะฮ์ทุกคนอาดิล (เที่ยงตรง)

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยเลือกหนังสือปือนาวาร์บากียฮาดี (Penawar Bagi Hati) ของ ชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบ อัลมันดีลี อัลอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นหนังสือที่อธิบายเกี่ยวกับอิสลามที่เป็นหลักการหนึ่งในสามหลักการสำคัญสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ 3 ประเด็นคือ 1) วิเคราะห์ประวัติชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบ อัลมันดีลี อัลอินโดนีเซียว่า กำเนิดที่ไหน การศึกษาเป็นอย่างไร คณาจารย์คือใคร ตำราที่ท่านแต่งมีอะไรบ้าง และท่านเผยแผ่อิสลามอย่างไรที่ใด 2) วิเคราะห์หนังสือปือนาวาร์บากียฮาดีว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไรส่วนประกอบของหนังสือมีอะไรบ้าง เนื้อหาของหนังสือคืออะไร และวิธีการเรียบเรียงหนังสือเป็นอย่างไร 3) วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือปือนาวาร์บากียฮาดีว่าอ้างอิงอย่างไรและมาจากแหล่งใดในลักษณะใด อย่างไร

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ทราบถึงชีวประวัติของชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบ อัลมันดีลี
2. ทราบเกี่ยวกับหนังสือปือนาวาร์บากียฮาดี
3. ทราบรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับเนื้อหาและคุณค่าของหนังสือปือนาวาร์บากียฮาดี
4. ได้รับประโยชน์ด้านการศึกษา การวิจัย และเป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตในการศึกษาวิเคราะห์หนังสือปือนาวาร์บากียฮาดีคือ

1. ศึกษาชีวประวัติชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบ จากตำราและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบ อัลมันดีลี
2. ศึกษาหนังสือหนังสือปือนาวาร์บากียฮาดี ซึ่งประกอบด้วย สาเหตุของการแต่งส่วนประกอบ เนื้อหาสาระ แหล่งที่มาของเนื้อหา วิธีเรียบเรียง การเผยแพร่ ความสำคัญ ประโยชน์ และหนังสือที่เป็นเอกสารวิจัย

3. ศึกษาเนื้อหาของหนังสือปือนาวาร์บากียฮาดี

หนังสือปือนาวาร์บากียฮาดี แต่งโดยชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบ มีจำนวน 103 หน้า แบ่งออกเป็นคำขึ้นต้น คำนำ บทว่าด้วยอวัยวะทั้งเจ็ด (ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือทั้งสอง และเท้าทั้งสอง) บทว่าด้วยหัวใจซึ่งหมายถึงจิตใจ และบทว่าด้วยมารยาทที่ประเสริฐ

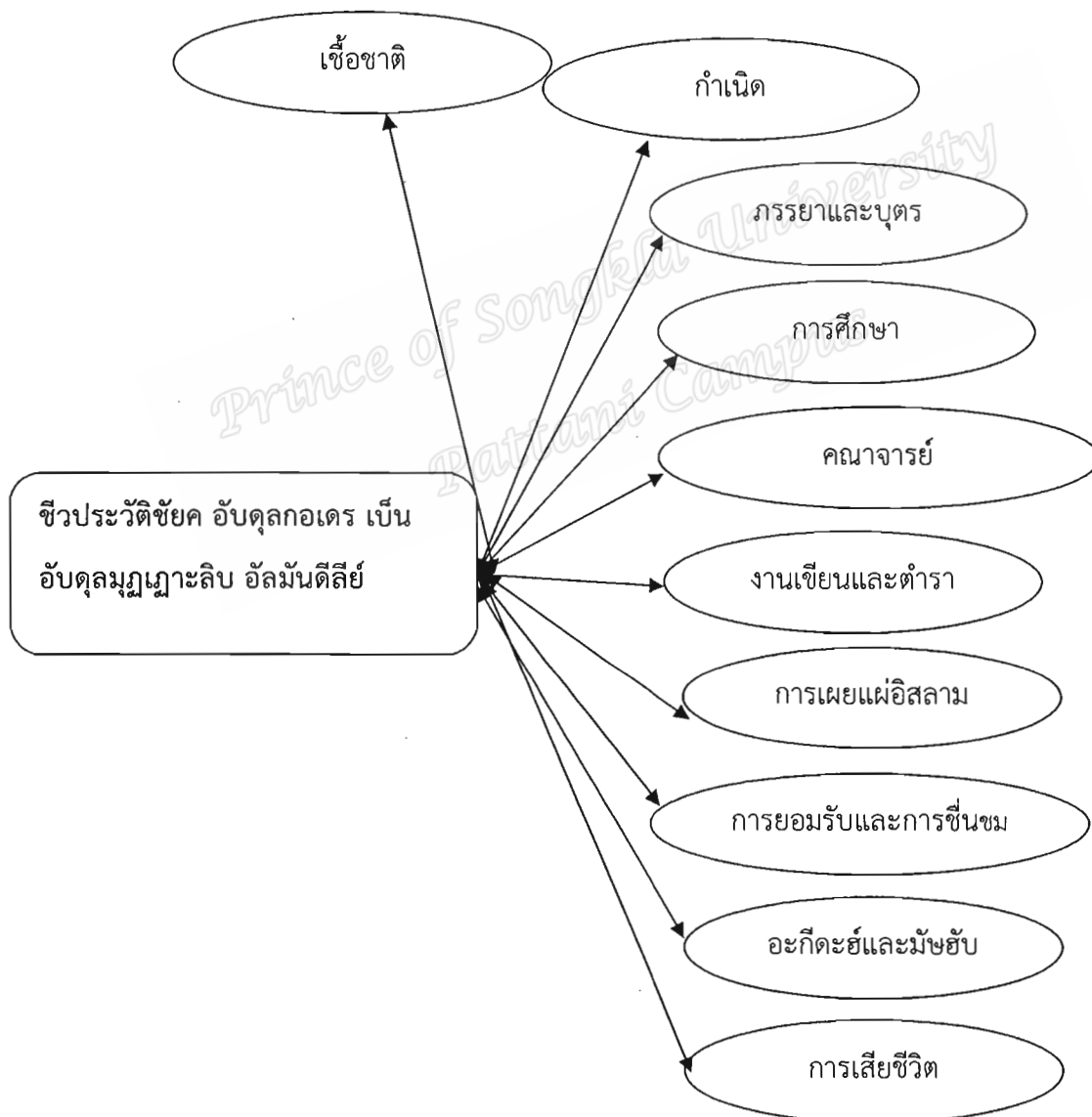
ทำการศึกษาในเนื้อหาหนังสือปือนาวาร์บากียฮาดี ซึ่งประกอบด้วยอายะฮ์อัลกุรอาน 89 อายะฮ์จากหลาย ๆ สุเราะฮ์ ผู้วิจัยยึดการอธิบายของผู้แต่งที่ใช้คำว่า "فرمان الله تعالى"

(อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า) ส่วนอัลฮะดีษมีจำนวน 101 ฮะดีษ โดยทุกบทมีทั้งบทที่เป็นภาษาอาหรับและคำแปลเป็นภาษามลายู(ญาวี) และบทฮะดีษที่นำเฉพาะความหมายโดยมิได้นำบทฮะดีษที่เป็นภาษาอาหรับ (มัดฮุมอัลฮะดีษ) และประเด็นที่จะศึกษาวิเคราะห์มี 5 ประเด็นหลัก และ 47 ประเด็นย่อย

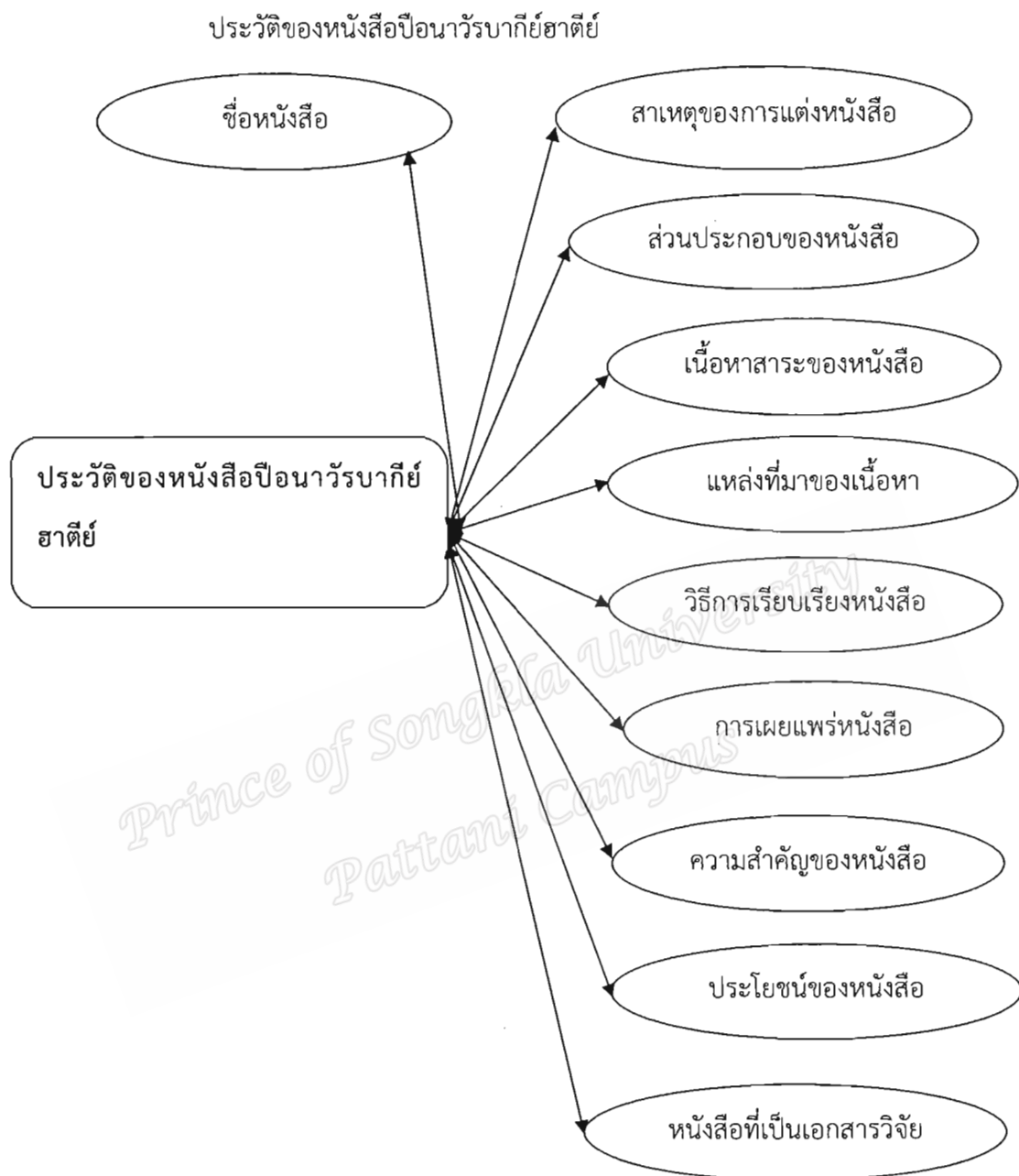
กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิด ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยหนังสือป้อนาวัรบาเกียฮะดีษ ดังภาพประกอบ

ชีวประวัติซัยค อับดุลกอเดร เบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ อัลมันดีลีย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย ชิวประวัติซัยค อับดุลกอเดร เบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ อัลมันดีลีย

ภาพประกอบที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัยประวัติของหนังสือป้อนาวรรบาก็ยฮาดีย

เนื้อหาของหนังสือป้อนาวรรบาก็ยฮาดย

ประเด็นปัญหา	โอสถแห่งดวงใจ
ข้อปฏิบัติของอวัยวะทั้งเจ็ด	เกี่ยวกับตา เกี่ยวกับหู เกี่ยวกับลิ้น เกี่ยวกับท้อง เกี่ยวกับอวัยวะเพศ เกี่ยวกับมือ เกี่ยวกับเท้า
หัวใจซึ่งหมายถึงจิตใจ	การละโมภในการบริโภคอาหาร การละโมภต่อการพูด การโกรธ การอิจฉา การตระหนี่และรักทรัพย์สิน การรักเกียรติ การรักคุณยา การลำพอง การหลงในตัวเอง การรู้สึกรู้ว่าตัวเองเลิศ
มารยาทที่ดี	การรู้จักเตาบะฮ์ การเกรงกลัว การเพียงพอ การอดทน การขอบคุณอัลลอฮ์ การบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ การมอบหมายต่ออัลลอฮ์ การรักอัลลอฮ์ การริฎอต่อเกาะฎอเกาะดร์ของอัลลอฮ์ การสำนึกถึงการตาย

ภาพประกอบที่ 3 กรอบแนวคิดของการวิจัยเนื้อหาของหนังสือป้อนาวรรบาก็ยฮาดย

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

1. หนังสือปือนาวีรบาเกียฮาดีย์ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาวิเคราะห์เป็นหนังสือที่ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกที่ มิตร ประเทศอียิปต์ โรงพิมพ์มัตบะอะฮ์อัลอันวาร เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1959
2. ความหมายภาษาไทยของพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยจะยึดความหมายอัลกุรอานฉบับแปลความหมายภาษาไทย โดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฮ.ศ. 1419 (พ.ศ. 2542) ซึ่งผู้วิจัยจะอ้างอิงในบรรณานุกรมเพียงครั้งเดียว
3. การเทียบอักษรภาษาอาหรับ และศัพท์ด้านอิสลามศึกษาใช้การอ้างอิงจากหนังสืออ้างอิงการเขียนศัพท์ด้านอิสลามศึกษาของวิทยาลัยอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พ.ศ.2536(ปรับปรุง พ.ศ.2558)
4. การแปลตำราหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวมและคงรักษาความหมายของข้อความเดิมในภาษาต่างประเทศไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด
5. การอ้างอิงอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงโดยระบุชื่อซูเราะฮ์เป็นภาษาไทย และอายะฮ์ตามด้วยหมายเลขอายะฮ์ เช่น (ซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์21) หมายถึง ซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 21 เป็นต้น หากอ้างหลายอายะฮ์ในคราวเดียวกันจะใช้เครื่องหมายดอกจัน (*) ชั้นระหว่างอายะฮ์
6. การอ้างอิงฮะดีษ ผู้วิจัยจะอ้างผู้บันทึกฮะดีษ ปีพิมพ์ และหมายเลขฮะดีษ โดยเขียนไว้หลังตัวบทเป็นภาษาอาหรับ เช่น (125 : البخاري، 2008، أخرج) ในส่วนที่เป็นคำแปลความหมายฮะดีษจะเขียนไว้หลังคำแปลโดยเขียนคำภาษาไทยคือบันทึกโดย หลังจากนั้นในส่วนที่เป็นผู้รายงานฮะดีษ จะเขียนเป็นภาษาโรมันตามด้วยปีที่พิมพ์และต่อด้วยหมายเลขฮะดีษ เช่น (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 125)หมายถึง ฮะดีษรายงานโดยอัลบุคอรีย์ อ้างจากหนังสือที่พิมพ์ ในปี ค.ศ. 2008 ลำดับฮะดีษที่ 125 เป็นต้น
7. หากการอ้างอิงอัลกุรอานและฮะดีษ ได้ยกมาอ้างก่อนอายะฮ์อัลกุรอานและตัวบทฮะดีษแล้ว จะไม่มีการอ้างซ้ำอีกหลังจากอายะฮ์ และตัวบท เช่น การกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับอัลกุรอาน ซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 2 อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴾
8. ในกรณีที่ต้องการชี้ให้เห็นตัวบ่งชี้ของอายะฮ์อัลกุรอาน หรือฮะดีษ จะใช้การขีดเส้นใต้ที่ตัวบทและความหมายซึ่งสอดคล้องกันเช่นการกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับอัลกุรอาน ซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 2 อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴾

ความว่า “นี่คือคัมภีร์ ที่ไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัยอยู่ในนั้น มันเป็น
ทางนำ สำหรับผู้ที่ยำเกรงต่อพระเจ้า”

9. หากชะติษบันทึกโดยอัลบุคอรียและมุสลิมผู้วิจัยจะไม่ระบุระดับของชะติษ ส่วน
ชะติษที่บันทึกโดยผู้อื่นจะระบุระดับของชะติษ

10. อะซฺรหรือวาหะของอุละมาอ์ที่อ้างอิงในงานวิจัย ผู้วิจัยจะระบุแหล่งที่มา โดย
ระบุชื่อผู้รายงาน ปีพิมพ์ เล่มที่และหมายเลขหน้า

11. การอธิบายศัพท์ที่สำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายในเชิงอรรถ

12. การอ้างอิงข้อความอื่นที่นอกเหนือจากอัลกุรอาน และชะติษ หากเป็นการ
คัดลอกข้อความทั้งหมดผู้วิจัยจะอ้างอิงแบบ นาม-ปี (Author-Date) โดยระบุชื่อผู้แต่งเป็นภาษาโรมัน
ปีที่พิมพ์และเลขหน้าในวงเล็บ (...) เช่น (Muhammad al-Mundhariy.1953 : 8)

13. ﴿...﴾ วงเล็บรูปดอกไม้อาจจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

14. ((....)) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทชะติษ

15. (...) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนรายการอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่

สำคัญ

16. “.....” เครื่องหมายคำพูดจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน และชะติษ

17. สัญลักษณ์ ๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “สุบหานะฮฺวะตะอาลา”
หมายถึง ผู้ทรงอำนาจ และผู้ทรงยิ่งใหญ่ จะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึงอัลลอฮ์ ๕ ทุกครั้ง

18. สัญลักษณ์ ๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสลัม”
หมายถึง อัลลอฮ์ ๕ ได้ทรงให้ันมัต¹ และสาละมัต² แต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๕ จะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึง
ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๕ ทุกครั้ง

19. สัญลักษณ์ ๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮุ” หมายถึง
อัลลอฮ์ ๕ พอใจแก่เขาจะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึงเศาะหาบะฮฺที่เป็นผู้ชายคนเดียว

20. สัญลักษณ์ ๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮา” หมายถึง
อัลลอฮ์ ๕ พอใจแก่นางจะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึงเศาะหาบะฮฺที่เป็นผู้หญิงคนเดียว

21. สัญลักษณ์ ๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮุม่า”
หมายถึง อัลลอฮ์ ๕ พอใจแก่เขาทั้งสองจะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึงเศาะหาบะฮฺสองคนไม่ว่าผู้หญิง
หรือผู้ชาย

¹ความดีต่างๆ เช่นการชี้แนะในหนทางที่ถูกต้อง เป็นต้น

²ความสันติ ความสุข

22. สัญลักษณ์ ๕ เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า “อะลัยฮิสสะลาม” หมายถึง ความสันติมีแก่เขาจะเขียนต่อท้ายเมื่อกล่าวถึงท่านนบีอื่นๆ นอกจากท่านเราะสุลุลลอฮ์ ๕
23. ชัยค ที่ไม่มีชื่อเต็มต่อท้ายหมายถึง ชัยคอับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏฏาะลิบ นียามคัฟเฉพาะ
1. ปือนาว์รบกียฮาดี ย หมายถึง ชื่อหนังสือที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาวิเคราะห์ ชื่อนี้ เป็นภาษาญาวี ให้ความหมายว่า โอสถแห่งดวงใจ
  2. อัศลาท หมายถึง การมีมารยาทที่ดีงาม
  3. อิบาตะฮ์ หมายถึง การปฏิบัติทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ขึ้นตรงต่ออัลลอฮ์ ๕ และรับแบบอย่างจากท่านเราะสุลุลลอฮ์ ๕
  4. สุนนะฮ์ หมายถึง การปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ๕
  5. มุขริกีน หมายถึง พวกที่เชื่อในอัลลอฮ์ ๕ ว่าเป็นพระผู้เป็นเจ้าแต่ในขณะเดียวกันก็กราบไหว้ผู้อื่นเป็นภาคีต่อพระองค์
  6. อัลฮัก หมายถึง ความจริงที่อัลลอฮ์ ๕ ทรงประทานลงมายังนบีทั้งหลายในบางนปีประทานลงมาเป็นมุศหัพ(ประมวลกฎหมาย) เช่น มุศหัพอิบรอฮีม ๕ ในบางนปีส่งมาเป็นประมวลหลักการ(หนังสือ) เช่น อัตเตาเราะฮ์ อัลกรุอาน เป็นต้น
  7. อิศาน หมายถึง การทำอิบาดะฮ์เสมือนเราเห็นอัลลอฮ์ ๕ ทั้ง ๆ ที่เราไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ทรงเห็นเรา
  8. วัลย หมายถึง การประทานลงมาจากอัลลอฮ์ ๕ ถึงท่านเราะสุลุลลอฮ์ ๕ เช่น การประทานอัลกรุอาน เป็นต้น
  9. ญิบรียล หมายถึง ผู้ที่ถูกแต่งตั้งโดยอัลลอฮ์ ๕ ให้เป็นผู้ที่ส่งสารไปยังนบี
  10. ซิริก หมายถึง การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ๕
  11. อุละมาอ์ หมายถึง ผู้รู้ในศาสนาอิสลาม
  12. อัชชีสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ หมายถึง กลุ่มที่อยู่ในกรอบศาสนาอิสลาม คือปฏิบัติ ตามอัลกรุอานและอัซสุนนะฮ์ โดยไม่เปลี่ยนแปลงใดๆ
  13. ชัยค หมายถึง ตำแหน่งหนึ่งที่ถูกเรียกขานในวงการมุสลิมแก่ผู้ที่มีความรู้ทาง ศาสนามากกว่าคนทั่ว ๆ ไป
  14. ริชกี หมายถึง ทุกอย่างที่เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตในโลกนี้ได้ ไม่ว่าจะ เป็นปัจจัยสี่ หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ
  15. ชัยฎอน หมายถึง มารร้ายที่ขูแยมมนุษย์เพื่อให้หลงทางจากอัลฮัก
  16. วันอาคิเราะฮ์ หมายถึง วันปรโลกคือเมื่อโลกนี้ถูกทำลายก็จะสู่วันแห่งปรโลก

17. เบ็น หมายถึง นามสกุล ทับศัพท์ มาจากภาษาอาหรับ بن
18. กุฟร หมายถึง การออกจากความเป็นมุสลิม
19. อะมัล หมายถึง การปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติถือว่าเป็นศาสนกิจ อะมัลจะเป็นอิบาดะฮ์ เมื่อการปฏิบัตินั้นถูกต้องตามหลักอิสลาม ถ้าหากไม่ตรงตามหลักการอิสลามก็จะเป็นอะมัลที่ไม่ถูกรับ
20. ชะรีอะฮ์ หมายถึง หลักการที่ถูกต้องตรงตามหลักการอิสลาม
21. วันกียามะฮ์ หมายถึง วันสิ้นโลก
22. เศาะบ์ร หมายถึง ความอดทนอดกลั้นเพื่อกระทำความดี
23. ดุนยา หมายถึง โลกปัจจุบัน
24. มุอศียะฮ์ หมายถึง การกระทำที่เป็นบาปในทัศนะอิสลาม
25. ยะฮูต หมายถึง ชาวยิว
26. บิดอะฮ์ หมายถึง การกระทำที่ออกนอกกลุ่มของมุสลิมซึ่งไม่มีที่มาในอิสลาม
27. เตายีต หมายถึง เอก หนึ่งเดียวคืออัลลอฮ์ﷻ
28. บาเราะกะฮ์ หมายถึง การกระทำต่างๆ ที่กระทำไปแล้วได้รับประโยชน์ คุ่มค่า และยอมรับโดยอัลลอฮ์ﷻ
29. อับดุลกอเดร หมายถึงชื่อผู้แต่งหนังสือป้อนาว์รบกียะฮ์ฮาดีย
30. อัลมันตลีย หมายถึงบ้านเกิดของชัยค
31. อัลอินโดนิสีย หมายถึงชนชาติอินโดนีเซีย

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยค อับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ อัลมันตลีย
2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหนังสือป้อนาว์รบกียะฮ์ฮาดียของชัยคอับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ อัลมันตลีย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือป้อนาว์รบกียะฮ์ฮาดียของชัยค อับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ อัลมันตลีย

อัลกุรอาน อัลชะติษ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในทัศนะของอิสลาม อัลกุรอานและอัลชะติษเปรียบเสมือนคู่มือของมนุษย์ที่ต้องการอยู่ในโลกนี้อย่างถูกต้องและได้เข้าสวรรค์ในโลกหน้า ทั้งอัลกุรอานและอัลชะติษจะกล่าวถึงสามเรื่องที่สำคัญคืออิสลาม อีมาน และอิฮซาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอิฮซานถึงแม้ว่าจะมีเพียงประการเดียวก็ตาม แต่มีเนื้อหาสาระมากมายเพื่อทำให้มุสลิมเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ มีมารยาทที่ดีทั้งต่อตนเอง เพื่อนมนุษย์ด้วยกันรวมถึงต่ออัลลอฮ์ ﷻ เช่น การใช้ทุกส่วนของร่างกายให้เป็นการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ การให้หัวใจหรือจิตใจบริสุทธิ์ การมีมารยาทที่ดีงาม ซึ่งในทีนี้จะยกอายะฮ์อัลกุรอานและอัลชะติษส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอิฮซาน ดังนี้

อัลกุรอานที่เกี่ยวข้อง

ในอัลกุรอานมีอายะฮ์มากมายที่กล่าวถึงอิฮซานในที่นี้ขอยกมาเพื่อเป็นตัวอย่างเท่านั้น โดยกล่าวถึงอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ร่างกายหรืออวัยวะให้เป็นการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ อายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวใจหรือทางจิตใจ และมารยาท

อายะฮ์ที่กล่าวถึงการใช้ร่างกายให้เป็นการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ

มนุษย์ทุกคนเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ และถูกกำเนิดขึ้นมาโดยมีเป้าหมายคือให้ภักดีต่อพระองค์แต่เพียงผู้เดียวดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ดำรัสว่า

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾¹

(سورة الذاريات، الآية : 56)

ความว่า “และข้ามิได้สร้างญิน² และมนุษย์เพื่ออื่นใดเว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า”

(สุเราะฮ์อัซซารียาต อายะฮ์ 56)

ฉะนั้นทุกส่วนของร่างกายจะต้องใช้ให้เป็นการภักดีต่อพระองค์เพียงผู้เดียว เช่น ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือและเท้าจะต้องปฏิบัติในสิ่งที่ชะลาล³ เท่านั้น

ตา หู จะต้องใช้ให้เป็นการภักดีต่อพระองค์เท่านั้นอัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَهُمْ أَدْبَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا﴾

(سورة الأعراف، بعض من الآية : 179)

¹ สุเราะฮ์อัซซารียาต อายะฮ์ 56 หมายถึงข้าได้สร้างญินและมนุษย์เพื่อสั่งให้เขาเคารพภักดีต่อข้า โดยที่ข้ามิได้ต้องการสิ่งตอบแทนใดๆ จากเขา (Ibn Kathīr, 2002 : 4/213).

² เป็นสิ่งถูกสร้างโดยอัลลอฮ์ ﷻ ชนิดหนึ่งที่พระองค์ทรงสร้างจากเปลวไฟที่ไม่มีควัน

³ หมายถึงสิ่งที่ถูกอนุมัติจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยอนุญาตในการกระทำสิ่งนั้นได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับชะรออมซึ่งหมายถึงเรื่องราวที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ห้ามกระทำเรื่องนั้นอันเป็นการห้ามที่เด็ดขาด โดยผู้ที่ฝ่าฝืนคำห้ามจะต้องเผชิญกับการลงทัณฑ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ในวันอาคีเราะฮ์ และบางทีอาจจะต้องเผชิญกับบทลงโทษตามศาสนบัญญัติในโลกนี้อีกด้วย

ความว่า “และพวกเขามีตา ซึ่งพวกเขาไม่ใช่มันมอง และพวกเขามีหู ซึ่งพวกเขาไม่ใช่มันฟัง”

(สุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 179)

คำดำรัส ﴿وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ﴾ ความว่า “และพวกเขามีตา ซึ่งพวกเขาไม่ใช่มันมอง” หมายถึงการมองหาทางนำไม่ใช่ดวงตาหาทางที่เที่ยงตรง คำดำรัส ﴿وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ﴾ ความว่า “และพวกเขามีหู ซึ่งพวกเขาไม่ใช่มันฟัง” หมายถึงไม่ใช่หูเพื่อฟังอัลฮัก (al-Tabariy, 2000 : 13/280)

อวัยวะเพศก็เช่นเดียวกันจะต้องใช้ให้เป็นการภักดีต่อพระองค์เท่านั้น การสำส่อนทางเพศถูกห้ามโดยอิสลามรวมถึงห้ามแม้กระทั่งการเข้าใกล้ เช่น สื่อลามกทุกชนิดการอยู่ระหว่างชายกับหญิงที่สามารถแต่งงานกันได้ สื่อที่เป็นเสียงลามก หรือรูปภาพลามกก็ตามดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสั่งให้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ประกาศต่อมวลมนุษยย์ ดังปรากฏในสุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 33 ว่า

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด ﷺ) แท้จริงพระผู้อภิบาลของฉันทรงห้ามการลามกทั้งหลายทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้น”

ฉะนั้น มุสลิมทุกคนจะต้องอยู่ในกรอบทางเพศสัมพันธ์โดยมีเพศสัมพันธ์ได้เฉพาะสตรีที่เป็นภรรยาและทาสีของเขาเท่านั้นส่วนสตรีจะไม่มีทาสีสำหรับหล่อน

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾

(سورة المؤمنون : الآية 5-6)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษา (ไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ของ) ทวารของพวกเขาเว้นแต่แก่บรรดาภรรยาของพวกเขา หรือที่มือขวาของพวกเขาครอบครอง (คือทาสี) ในกรณีเช่นนั้นพวกเขาจะไม่ถูกตำหนิ”

(สุเราะฮ์อัลมุมนูน อายะฮ์ 5-6)

สำหรับผู้หญิงแล้วหล่อนจะไม่มีทาสีคือหล่อนสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้โดยเฉพาะสามีของหล่อนเท่านั้น (al-Baghawiy, 1997 : 5/410)

ปากก็เช่นเดียวกันจะต้องใช้ให้เป็นการภักดีต่อพระองค์เท่านั้นโดยการไม่นินทาต่อผู้อื่น เมื่อร่วมกับผู้อื่นแล้วฟังผู้อื่นนินทาจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องเบี่ยงเบนให้เป็นเรื่องดี ที่สร้างสรรค์ หากไม่สามารถทำได้ก็ให้ออกจากวงนินทานั้นเสีย เพราะถ้าหากอยู่ต่อไปหูจะรับฟังการนินทา

กลายเป็นบาป การใช้ปากพูดเพื่อการนินทาและการใช้หูฟังการนินทามีใช้ลักษณะที่ดีสำหรับมุสลิมแต่เป็นการงานของชัยฏอน อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿إِنَّمَا التَّحْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾

(سورة المجادلة، الآية : 10)

ความว่า “แท้จริงการซุบซิบนินทากันนั้นเป็นการงานของชัยฏอน เพื่อมันจะก่อความเสียใจให้แก่บรรดามุอ์มิน แต่มันจะไม่ให้ร้ายแต่อย่างใดแก่พวกเขาเว้นแต่ด้วยอนุมัติของอัลลอฮ์ ﷻ และเฉพาะอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นบรรดามุอ์มินต้องมอบความไว้วางใจ”

(สุเราะฮ์อัลมุดตะละฮ์ อายะฮ์ 10)

พวกมุนาฟิกซุบซิบนินทาในหมู่พวกเขาเนื่องจากความโกรธต่อท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และสร้างความหึงงาในหมู่พวกเขาตัวเอง และเป็นสาเหตุให้อายะฮ์นี้ถูกประทานลงมา (al-Tabariy, 2000 : 23/241).

ท้องก็เช่นกันจะต้องบริโภคนสิ่งที่ดีไม่เป็นสิ่งที่ต้องห้ามในอิสลาม

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾

(سورة البقرة، بعض من الآية : 172)

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงกินสิ่งที่ดีและสะอาดที่เราได้ประทานให้แก่ผู้เจ้า”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 172)

หมายถึงการสั่งให้บ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ที่มุอ์มินให้บริโภคนสิ่งที่ดีที่พระองค์ทรงให้ริชกี¹ แก่เขา (Ibn Kathīr, 1999: 1/480).

นอกจากสั่งให้บริโภคนสิ่งดีๆ แล้วยังมีอายะฮ์ที่เจาะจงมิให้บริโภคนอาหารที่ชะรอมอีกด้วย

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلِيَ بِهِ لَعَنَ اللَّهُ﴾

(سورة البقرة، بعض من الآية : 173)

ความว่า “แท้จริงพระองค์ทรงห้ามรับประทานซากสัตว์ เลือด เนื้อสุกร และสัตว์ที่เชือดเพื่อสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮ์ ﷻ”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 173)

¹สิ่งที่ถูกประทานจากอัลลอฮ์ ﷻ แก่บ่าวของพระองค์เพื่อการยังชีพในโลกดุนยา

อายะฮ์ที่กล่าวถึงหัวใจหรือจิตใจ

หัวใจหรือจิตใจนับว่าเป็นหัวหน้าของทุกส่วนของร่างกาย ถ้าหากหัวใจสั่งให้ทำหรือสั่งห้ามอวัยวะต่างๆที่ถูกสั่งโดยหัวใจก็จะปฏิบัติตาม ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาไว้ให้หัวใจมีสุขภาพที่สมบูรณ์โดยปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม

ถ้าหากได้รับฟังหรือได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการทำความดีต่างๆ เช่น การสั่งให้อิमानต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะที่เราเป็นบ่าวของพระองค์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยอมรับด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ในคำสั่งใช้นั้น มิฉะนั้นแล้วจะถูกปิดผนึกหัวใจ หู และดวงตา หมายถึงไม่สามารถที่จะรับรู้สิ่งที่ถูกต้องได้

หัวใจบริสุทธิ์สามารถสร้างได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสร้างศรัทธาที่บริสุทธิ์ปราศจากการตั้งภาคีใดๆ ต่ออัลลอฮ์ ﷻ การไม่โอ้อวดริษยา การไม่โสโอ่ง เป็นต้น

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

(سورة النساء، بعض من الآية : 136)

ความว่า “และผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และมะลาอิกะฮ์ของพระองค์ และบรรดาศักดิ์ม็กร์ของพระองค์และบรรดาเราะซูลของพระองค์ และวันปรโลกแล้วไซ้ร้ แน่อนเขาก็ได้หลงทางไปแล้วอย่างไกล”

(สุเราะฮ์อันนิสาฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 136)

การปฏิเสธดังกล่าวนั้นล้วนเป็นการออกห่างจากแนวทางที่เที่ยงตรง (Muhammad ‘Aliy al-Şābūniy, 1997: 286).

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

(سورة البقرة، الآية : 7)

ความว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงปิดผนึกหัวใจของพวกเขา และหูของพวกเขา และบนดวงตาของพวกเขา นั้นก็มีสิ่งปกปิดอยู่ และสำหรับคนพวกนี้ ก็คือการลงโทษอันมหันต์”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์อายะฮ์ 7)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงปิดผนึกหัวใจของพวกเขา นั้นหมายถึงข่าวสารจากพระองค์เกี่ยวกับความหยิ่งโสของพวกเขาที่ออกห่างจากการฟังการเผยแผ่อัลฮัก (Ibn Kathīr, 2002 : 1/40).

จากสองอายะฮ์ข้างต้นจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมที่จะต้องปฏิบัติทางจิตใจคือ จะต้องมื่อมานและจะต้องปฏิบัติตามอัสนุนะฮ์อย่างเคร่งครัดทำให้หัวใจบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

ผู้ปฏิเสธศรัทธาไม่สามารถที่จะแยกแยะระหว่างความจริงกับความเท็จทั้งๆ ที่หัวใจของเขาสามารถที่จะคิดในเรื่องอื่นๆ ได้ เช่น เขาสามารถคิดสิ่งต่างๆ ที่ต้องใช้ความพยายามสูง เช่น คิดที่จะครอบครองอวกาศ ใต้พื้นพิภพ นิวเคลียร์ และสิ่งอื่นๆ อีกมากมาย หากพวกเขาปฏิเสธเรื่องความจริงของศาสนา เสมือนว่าหัวใจของเขาเป็นโรค ในเมื่อเขาต้องการมีโรค อัลลอฮ์ ﷻ ก็เพิ่มโรคให้เขาเสียและพร้อมที่จะลงโทษในวันอาคิเราะฮ์

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَهُمْ عَدَابٌ آلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴾

(سورة البقرة، الآية : 10)

ความว่า “ในหัวใจของพวกเขานั้นมีโรค ดังนั้นอัลลอฮ์ ﷻ จึงได้เพิ่มโรคนั้นให้มากขึ้น และการลงโทษอันเจ็บปวดจะมีไว้สำหรับพวกเขา สำหรับการที่พวกเขาโกหก”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 10)

อับดุลเราะฮมาน เป็น ชัยคฺ เบิน อัสลัม กล่าวว่า ในหัวใจของพวกเขานั้นมีโรค หมายถึง การเจ็บป่วยทางศาสนามีใช้การเจ็บป่วยทางร่างกาย พวกเขาเหล่านั้นคือพวกมุนาฟิกุน¹ (Ibn Kathīr, 2002 : 1/42).

พวกมุนาฟิกุนเป็นพวกที่เป็นภัยต่อมุสลิมเป็นอย่างมาก เขาไม่เชื่อฟังท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ โดยเขาจะตอบรับต่อหน้าหรือภายนอก แต่ในจิตใจเขาปฏิเสธศรัทธา ภัยของพวกเขาสสามารถทำลายมุสลิม โดยทำให้มุสลิมมีความคิดแตกต่าง จนกระทั่งกำเนิดเป็นกลุ่มๆ โดยในแต่ละกลุ่มก็ถือว่ากลุ่มเขาเท่านั้นที่เป็นมุสลิมที่ถูกต้อง เช่น กลุ่มชีอะฮฺ กลุ่มซุนนีย์ และอื่นๆ ซึ่งในอิสลามนั้นถือกลุ่มอะฮฺลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์เท่านั้นที่ถูกต้อง

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴾

(سورة البقرة، الآية : 88)

ความว่า “และพวกเขาบอกว่า หัวใจของพวกเรานั้นคงปลอดภัย แต่ความจริงก็คือ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประณามสาปแช่งพวกเขา เพราะการที่พวกเขาปฏิเสธ ดังนั้นพวกเขาจึงมีน้อยนักที่ศรัทธา”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 88)

¹หมายถึงพวกที่ซ่อนความเป็นกาฟิรของเขาแต่แสดงความอิสลาม (Muhammad Nāsir al-Dīn, 2010: 4/328)

การที่พวกเขาบอกว่าหัวใจของพวกเรานั้นคงปลอดภัย อิบน์อับบาส กล่าวว่า พวกเขาบอกว่าหัวใจของพวกเรานั้นคงปลอดภัยเต็มเปี่ยมโดยไม่จำเป็นจะต้องรับความรู้จากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ หรือคนอื่นๆ (Ibn Kathīr, 2002 : 1/108).

ลักษณะเฉพาะอีกข้อหนึ่งของพวกมุนาฟิกุนคือ เวลาพูดเขาจะอ้างอัลลอฮ์ ﷻ จนกระทั่งทำให้ผู้ฟังคล้อยตามและนับถือเขา แต่ความจริงในใจของเขาเป็นศัตรูอย่างแรงต่อมุสลิม ทั้ง ๆ ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรู้ทุกอย่างทั้งพฤติกรรมภายนอกและความนึกคิดของพวกเขา

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهَ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ﴾

(سورة البقرة، الآية: 204)

ความว่า “และในหมู่มนุษย์นั้น มีผู้ที่คำพูดของเขาทำให้เจ้าพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้ และเขาจะอ้างอัลลอฮ์ ﷻ เป็นพยาน ซึ่งสิ่งที่อยู่ในหัวใจของเขา และขณะเดียวกันก็เป็นผู้ได้เสียงที่ฉกาจฉกรรจ์ยิ่ง”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 204)

พวกมุนาฟิกจะอ้างอัลลอฮ์ ﷻ เป็นพยาน ซึ่งสิ่งที่อยู่ใน หัวใจของเขา หมายถึงพวกเขาจะแสดงออกถึงความเป็นมุสลิมของเขาแต่อัลลอฮ์ ﷻ เปิดเผยสิ่งที่อยู่ในใจของเขาที่เต็มไปด้วยกุฟร¹ และการบิดพลิ้ว ดังคำดำรัสของ อัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ﴾

(سورة النساء، بعض من الآية : 108)

ความว่า “พวกเขาจะปกปิดให้พ้นจากมนุษย์ได้ แต่พวกเขาจะปกปิดให้พ้นจากอัลลอฮ์ ﷻ นั้นไม่ได้”

(สุเราะฮ์อันนิสาฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 108)²

พวกปฏิเสธศรัทธามักจะให้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ แสดงมูอญิซาต (อิทธิฤทธิ์) ต่าง ๆ เหมือนกับบิ๊ก่อนๆ เช่น นบีมุสา^{عليه السلام}ที่สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ให้ไม้เท้าของเขากลายเป็นงูได้ในปีศอลิฮ^{عليه السلام} สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์โดยให้อูฐออกจากภูเขาหินได้โดยพวกเขาตั้งความหวังว่าถ้าหากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ สามารถแสดงอิทธิฤทธิ์ได้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง พวกเขาจะเชื่อและจะเขารับศาสนาอิสลาม แต่ในความเป็นจริงหากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ สามารถแสดงมูอญิซาตได้ พวกเขาก็ไม่รับอิสลามดังเช่นบรรพบุรุษของเขาที่ปฏิเสธอิสลามในสมัยนบีมุสา^{عليه السلام} และนบีอื่น ๆ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ ไม่มีมูอญิซาตใด ๆ และอัลลอฮ์ ﷻ ได้สั่งให้ตอบโต้แก่เขาเหล่านั้นดังอายะฮ์ต่อไปนี้

¹ไม่ยอมรับอิสลาม

²Ibn Kathīr, 2002 : 1/215.

อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ
يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

(سورة الكهف، الآية : 110)

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด ﷺ แท้จริง ฉันเป็นเพียงสามัญชนคนหนึ่งเยี่ยงพวกท่าน มีวัยแก่ฉันว่า
แท้จริง พระเจ้าของพวกท่านนั้นคือ พระเจ้าองค์เดียว ดังนั้น ผู้ใดหวังที่จะพบพระผู้เป็นเจ้าของเขา
ให้เขาประกอบการทำงานที่ดี และอย่าตั้งผู้ใดเป็นภาคีในการเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าของเขาเลย”

(สุเราะฮ์อัลกะฮ์ฟ อายะฮ์ 110)

การประกอบการทำงานที่ดีหมายถึงการปฏิบัติอิบาดะฮ์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของ
ศาสนาและเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ส่วนอย่าตั้งผู้ใดเป็นภาคีในการเคารพภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าของเขา
เลย หมายถึงต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นโดยไม่มีสิ่งอื่นใดร่วมด้วย จากอายะฮ์นี้เองการปฏิบัติ
อิบาดะฮ์ที่ถูกต้องปรับโดยอัลลอฮ์ ﷻ (อะมัลศอลิฮ) จะต้องประกอบด้วยสององค์ประกอบคือ จะต้อง
บริสุทธิ์ใจต่อพระองค์ และถูกต้องตรงตามชะรีอะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ (Ibn Kathir, 2002 :
3/103).

จากอายะฮ์ข้างต้นมีประเด็นสำคัญสองประเด็นคือ

1. อะมัลศอลิฮ หมายถึงจะต้องให้อยู่ในกรอบของสามรูกน คือหนึ่งรูกนอีมาน สอง
รูกนอิสลาม สามรูกนอิฮसान

2. ไม่ตั้งภาคีใดๆ เทียบเคียงอัลลอฮ์ ﷻ หมายถึงต้องอยู่ภายใต้หลักการเตาฮีดสาม
ประการ ได้แก่ เตาฮีดรูปบียะฮ์ เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ และเตาฮีดอัสมาว์ศติฟาต

พวกมุนาฟิกจะไม่ได้เข้าสวรรค์ในวันอาคีเราะฮ์ถึงแม้ว่าเขาจะครอบครองทรัพย์
สมบัติ ลูกหลานมากมายเพียงใดก็ตาม เพราะหัวใจของพวกเขาไม่บริสุทธิ์ผุดผ่อง

อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ* إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

(سورة الشعراء، الآية : 88-89)

ความว่า “วันที่ทรัพย์สมบัติและลูกหลานจะไม่อำนวยประโยชน์ได้เลย* เว้นแต่ผู้มาหาอัลลอฮ์ ﷻ ด้วย
หัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส”

(สุเราะฮ์อัชชูอะรอฮ์ อายะฮ์ 88-89)

คำดำรัส ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾ ความว่า “วันที่ทรัพย์สมบัติและ
ลูกหลานจะไม่อำนวยประโยชน์ได้เลย” หมายถึงมนุษย์นั้นแม้ว่าทรัพย์สมบัติของ
เขาจะเป็นทองทั้งโลกก็绝不会ทำให้เขารอดพ้นจากโทษทัณฑ์ของอัลลอฮ์ ﷻ และ
ลูกหลาน หมายถึง ถึงแม้จะแลกด้วยชีวิตมนุษย์ทั้งโลกก็ตาม ในวันกิยามะฮ์ไม่มี

ประโยชน์ นอกจากอิมานกับอัลลอฮ์ ﷻ และความบริสุทธิ์ใจกับศาสนาเพื่อพระองค์ และการออกห่างจากการทำซิริก และผู้ใดครอบครองด้วย ด้วยเหตุนี้เองอัลลอฮ์ ﷻ คำดำรัสว่า ﴿لَا مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ ความ “เว้นแต่ผู้มาหาอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส” หมายถึงปลอดจากความสกปรกทั้งพวงและการเป็นภาคี อิบน์ สิรินกล่าวว่า หัวใจที่บริสุทธิ์ คือเขารู้จักอัลลอฮ์ ﷻ จริงและเชื่อว่าวันกิยามะฮ์ เกิดขึ้นแน่นอนอย่างไม่คลงใจ และอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงฟื้นคืนชีพจากกุบูร และอิบนุอับบาสกล่าวว่า เว้นแต่ผู้มาหาอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส คือ หัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใสที่ปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และ มุญาฮิด และอัลหะสัน และคนอื่นๆ กล่าวว่าหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส หมายถึงการไม่ ทำซิริก และสะอีด เป็น มุสยัยิบ กล่าวว่า หัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส คือหัวใจที่ถูกต้อง หมายถึงหัวใจที่เป็นมุอ์มิน เนื่องจากหัวใจของกาฟิร และมุนาฟิกนั้นป่วย อัลลอฮ์ ﷻ คำดำรัสว่า ﴿فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ (ในหัวใจของพวกเขาป่วย) อะบูอุสมาน อันนัยسابูรีย์ กล่าวว่า คือหัวใจที่บริสุทธิ์ปลอดจากการทำบิดอะฮ์ สงบใจต่ออัสสุนนะฮ์ (Ibn Kathīr, 2002 : 3/319).

คำดำรัส ﴿بِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ หมายถึงหัวใจที่บริสุทธิ์จากการไม่มั่นใจในเตาฮีดของอัลลอฮ์ ﷻ (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์) และการฟื้นชีพจากความตาย (al-Tabariy, 2000: 19/366).

ถ้าหากหัวใจไม่บริสุทธิ์แล้วจะทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น จะถูกหลอกลวงโดยผู้ไม่หวังดีมาแอบอ้างหรือแสดงตนว่าเป็นผู้รู้ทางศาสนาหรือในบางครั้งพวกเขาเหล่านี้จะแต่งตัวเสมือนเป็นผู้รู้ แล้วนำสิ่งต่างๆที่มีใช่ศาสนา (เนื่องจากหัวใจของเขาไม่บริสุทธิ์ทำให้มีลักษณะของมุนาฟิก) ซึ่งพวกเขาคิดว่าจะได้รับผลประโยชน์มานำเสนอแก่ผู้คน เช่น การอาบน้ำยานพาหนะใหม่ หมายถึงเมื่อผู้ใดซื้อรถยนต์ใหม่หรือรถจักรยานยนต์ใหม่ หรืออื่นๆ ก่อนนำไปใช้จะต้องนำไปอาบน้ำพาหนะกับผู้รู้ (ที่เป็นมุนาฟิก) ก่อน วิธีการคือผู้รู้ให้นำน้ำใส่ภาชนะแล้วอ่านคาถาเสร็จแล้วเป่าลงในน้ำ หลังจากนั้นนำภาชนะที่มีน้ำซึ่งถูกอ่านคาถาแล้วนั้นไปราดที่พาหนะที่ต้องการ การให้ของขลัง การอ่านคาถาที่เชือกหรือด้ายแล้วนำเชือกนั้นไปใส่รอบเอวหรือบางครั้งก็ข้อมือ เป็นต้น แล้วอ้างว่าเป็นเรื่องของศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สมควรปฏิบัติ เพราะมิได้มีหลักฐานใดๆจากบทบัญญัติศาสนาแม้แต่น้อย

¹ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 10

อายะฮ์ที่กล่าวถึงมารยาทต่างๆ

มนุษย์คือผลจากการผสมผสานระหว่างดินและวิญญาณทำให้มนุษย์สามารถแสดง
ความประพฤติทั้งด้านดีและไม่ดีอย่างเท่าเทียมกัน แต่มนุษย์ทุกคนถูกสร้างโดยให้มีสิทธิ์เลือกระหว่าง
ทั้งสองด้านดังที่อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿فَأَمَّا فُلُكُمَا فَأُجُورُهُمَا وَتَفَأُولَاهَا﴾

(سورة الشمس، الآية : 8)

ความว่า “แล้วพระองค์ทรงคลไจมันให้รู้ทางชั่วของมันและทางสำรวมของมัน”

(สุเราะฮ์อัชชะมสุ อายะฮ์ 8)

หมายถึงพระองค์คลไจชีวิตให้รู้ว่าทางไหนคือทางดีและทางไหนคือทางชั่ว นั้นแสดง
ว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้อนุมัติพลังชนิดหนึ่งแก่มนุษย์คือพลังแห่งสติปัญญาหรือพลังแห่งความคิดนั่นเอง
ฉะนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้พลังนี้เพื่อการขัดเกลาตนเองให้ได้รับความบริสุทธิ์จากสิ่ง
ชั่วร้ายไม่ดีทั้งหลาย และทำให้พลังนี้ไม่ดับไปถ้าหากพลังแห่งสติปัญญานี้ดับไปแล้วสิ่งที่จะตามมาคือ
ความผิดพลาดและขาดทุนอย่างมหันต์ อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿فَذَلَّلْنَا فَالِحَ مَنْ زَكَّاهَا * وَقَدَّخَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾

(سورة الشمس، الآية : 10-9)

ความว่า “แน่นอนผู้ขัดเกลาชีวิตย่อมได้รับความสำเร็จ*และแน่นอนผู้หมกมุ่นมัน (ด้วยการทำชั่ว)
ย่อมล้มเหลว”

(สุเราะฮ์อัชชะมสุ อายะฮ์ 9-10)

อิสานในภาพรวมแล้วคือมารยาทนั่นเอง จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมที่จะต้อง
รักษามารยาทโดยเอามารยาทของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ มาเป็นแบบอย่าง ส่วนหนึ่งของมารยาทคือ
การไม่พูดสิ่งไม่เป็นประโยชน์ หรือพูดมากไร้สาระ เพราะในบางครั้งการพูดในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์นั้น
นอกจากจะไม่เกิดประโยชน์แล้วยังเกิดโทษอีกด้วย เช่น เกิดการทะเลาะวิวาท การชกกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่
ไม่ทำให้เกิดความสงบสุขในบ้านในเมือง เป็นต้น

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ

الشَّيْطَانَ كَانَ لِلنَّاسِ عَدُوًّا مُبِينًا﴾

(سورة الإسراء، الآية : 53)

ความว่า “และจงกล่าวแก่พวกบ่าวของข้าที่พวกเขากล่าวแต่คำพูดที่ดียิ่งว่า แท้จริงชัยฏอนนั้น
มันยุแหย่ระหว่างพวกเขา แท้จริงชัยฏอนนั้นเป็นศัตรูที่เปิดเผยของมนุษย์”

(สุเราะฮ์อัลอิสรอ้ออายะฮ์ 53)

1689
2561

คำพูดที่ดียิ่งในที่นี้คือการพูดสิ่งดีทั้งการพูดคุยและการปาฐกถา (al-Tabariy, 2000 : 469/17).

จากอายะฮ์ข้างต้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องระวังอันตรายที่ยิ่งใหญ่คือการตกเป็นเยื่อของชัยฏอน ซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ได้ประกาศให้ทราบแล้วว่าเป็นศัตรูต่อมนุษย์ และให้มนุษย์นั้นเอาชัยฏอนมาเป็นศัตรูด้วย ดังที่พระองค์ดำรัสว่า

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا﴾

(سورة فاطر، بعض من الآية : 6)

ความว่า “แท้จริงมารชัยฏอนนั้นเป็นศัตรูกับพวกเจ้า ดังนั้น พวกเจ้าจงถือว่ามันเป็นศัตรู”

(สุเราะฮ์ฟาฏีร ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 6)

การพูดนั้นจะต้องไม่เป็นการนินทา

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾

(سورة الحجرات، الآية : 12)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากส่วนใหญ่ของการสงสัย แท้จริงการสงสัยบางอย่างนั้นเป็นบาป และพวกเจ้าอย่าสอดแนม และบางคนในหมู่พวกเจ้าอย่านินทาซึ่งกันและกัน คนหนึ่งในหมู่พวกเจ้านั้นชอบที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้วกระนั้นหรือพวกเจ้ายอมเกลียดมัน และจงยำเกรงอัลลอฮ์ ﷻ เกิด แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(สุเราะฮ์อัลฮุญรอต อายะฮ์ 12)

จากอายะฮ์ข้างต้นจึงเป็นคุณธรรมหนึ่งที่มุสลิมจะต้องยอมจำนนที่จะต้องปฏิบัติถึงแม้ว่าจะขัดกับกิเลส (นัฟสู) คือการไม่มักมากในการพูดจาตั้งที่อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نُّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ

إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ﴾

(سورة النساء، الآية : 114)

ความว่า “ไม่มีความดีใดๆ ในการพูดซุบซิบอันมากมายของพวกเขา นอกจากผู้ที่ใช้ให้ทำทานหรือให้ทำสิ่งที่ดีงาม หรือให้ประนีประนอมระหว่างผู้คนเท่านั้น”

(สุเราะฮ์อันนิสาอ์ อายะฮ์ 114)

คำดำรัส ﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ﴾ หมายถึงคำกล่าวของมนุษย์ (Ibn Kathīr, 2002 : 1/493).

การพูดจาจะต้องไม่เยาะเย้ย ไม่ตำนิ และไม่เรียกฉายานามไม่ดีต่อผู้อื่น จะต้องพยายามค้นหาคำเรียกที่เจ้าของพอใจ และพยายามหลีกเลี่ยงคำพูดที่คิดว่าเขาไม่น่าจะพอใจ

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

(سورة الحجرات، الآية : 11)

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย ชนกลุ่มหนึ่งอย่าได้เยาะเย้ยชนอีกกลุ่มหนึ่ง บางทีชนกลุ่มที่ถูกเยาะเย้ยนั้นจะดีกว่าชนกลุ่มที่เยาะเย้ย และสตรีกลุ่มหนึ่งอย่าได้เยาะเย้ยจะดีกว่ากลุ่มที่เยาะเย้ย และพวกเจ้าอย่าได้ตำหนิตัวของพวกเจ้าเอง และอย่าได้เรียกกันด้วยฉายาที่ไม่ชอบ ช่างเลวทรามจริง ๆ ที่บรรดาผู้ศรัทธาจะเรียกกันว่าเป็นผู้ฝ่าฝืน ภายหลังจากที่ได้มีการศรัทธากันแล้ว และผู้ใดไม่สำนึกผิดชนเหล่านั้นคือบรรดาผู้อธรรม”

(สูเราะฮ์อัลฮุญรอต อายะฮ์11)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงห้ามการเยาะเย้ยต่อมนุษย์ หมายถึงการกล่าวคำตำต่อยต่อเขาและการเยาะเย้ยกับเขา (Ibn Kathīr, 1999 : 7/376).

การไม่พูดเรื่องไร้สาระ โดยต้องสำนึกอยู่เสมอว่าทุกๆ คำพูดของเราจะถูกบันทึกโดยมะลาอิกะฮ์ และคำพูดทั้งหมดจะถูกนำไปสะสมในวันอาคิเราะฮ์ จะต้องพูดในสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์เท่านั้น

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ﴾

(سورة المؤمنون، الآية : 3)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้ผินหลังให้จากเรื่องไร้สาระต่างๆ”

(สูเราะฮ์อัลมุมีนูน อายะฮ์3)

บรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้ผินหลังให้จากเรื่องไร้สาระต่างๆหมายถึงการออกห่างจากเรื่องไร้สาระรวมถึงการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ บ้างก็กล่าวว่าการออกห่างจากการทำมุกียะฮ์¹ บ้างก็ว่าการ

¹สิ่งที่กระทำไปแล้วได้รับบาป

ออกห่างจากเรื่องไร้สาระทั้งปวงจากการพูดและการกระทำ ดังคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷺ สุเราะฮ์ อัลฟุรกอน อายะฮ์ 72¹ ว่า

﴿وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾

ความว่า “และเมื่อพวกเขาผ่านเรื่องไร้สาระพวกเขาผ่านไปอย่างมีเกียรติ”

ความอิจติฮาดริชยาเป็นความพยายามของจิตใจที่จะให้สิ่งอำนวยความสะดวกที่อัลลอฮ์ ﷺ ทรงให้แก่ผู้อื่นสูญหายไปคือยอมรับไม่ได้ที่พระองค์ทรงให้ในอิมะฮ์แก่ผู้อื่นนั่นเอง ดังนั้นการควบคุมจิตใจไม่ให้เกิดความอิจติฮาดริชยา เพราะการอิจติฮาดริชยานี้เป็นต้นเหตุของการไม่ยอมรับความจริง และเป็นภัยต่อสุขภาพด้วยเพราะเมื่อเกิดการอิจติฮาดริชยาเมื่อใด สมองจะทำงานหนักจนกระทั่งสร้างเซลล์ร้ายขึ้นมาอาจจะถึงขั้นเป็นเนื้องอกในสมองก็เป็นได้

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفْرًا
حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْتَمُوا وَاصْفَحُوا
حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

(سورة البقرة، الآية : 109)

ความว่า “ส่วนมากของชาวคัมภีร์ ต้องการที่จะหันสูกลับมายังการปฏิเสธ หลังจากการศรัทธาของสุเจ้า ทั้งนี้เนื่องด้วยความอิจฉาของพวกเขา หลังจากที่สัจธรรมได้เป็นที่แจ้ง แก่พวกเขาแล้ว ดังนั้นสุเจ้าจึงแสดงความอดทนและให้อภัยแก่พวกเขาจนกว่าอัลลอฮ์ ﷻ จะได้มีพระบัญชาลงมา อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงอำนาจเหนือทุกสิ่ง”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 109)

อิบนุ อับบาส² กล่าวว่าอายะฮ์นี้ถูกประทานลงมาแก่กลุ่มยะฮูดเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งซึ่งเขาเหล่านี้กล่าวแก่มุสลิมหลังจากเสร็จสิ้นสงครามบะดร์ว่า พวกคุณไม่เห็นดอกหรือว่าอะไรเกิดขึ้นกับพวกคุณ ถ้าคุณอยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรงจริง ๆ พวกคุณก็จะไม่พ่ายแพ้ พวกคุณทั้งหลายจงกลับมายังศาสนาของพวกฉันเถิดจะเป็นการดีสำหรับพวกคุณ (al-Wahidiy, 1994 : 20).

การหยิ่งยโสโอ้อวด³ เป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลามและเป็นคุณลักษณะของอิบลิส (มารร้าย) ผู้ใดที่มีความหยิ่งยโสแม้เพียงน้อยนิดเท่าผงธุลี เขาไม่มีสิทธิ์เข้าสวรรค์ ฮะดีษรายงานโดย अबดุลลอฮ์ เบน มัสอูด กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

¹Ibn Kathīr, 1999 : 5/462.

²คือ अबดุลลอฮ์ เบน อับบาสเกิดก่อนฮิจเราะฮ์ศักราช 3 ปี เป็นบุตรของลุงท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และเศาะฮาบะฮ์ที่มีความรู้กว้างขวางคนหนึ่ง (Ibn Hajar, 1996 : 251)

³ การหยิ่งยโส คือการถือว่าตัวเองเป็นใหญ่ และประเมินค่าหรือความสามารถของตัวเองมากเกินไปจนบางครั้งไม่เป็นจริงดังที่ประเมินถึงกับบางครั้งปฏิเสธพระเจ้า เช่น ซัยฎอน ฟิรเอาน์ เป็นต้น

((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 91)

ความว่า “ผู้ที่มีความหยิ่งโสโอหังในหัวใจของเขาแม้เพียงธูลี ก็จะได้ไม่เข้าสวรรค์”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 91)

ความหยิ่งโสโอหังเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากเพราะเป็นตัวแปรอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถเข้าสวรรค์ได้ ส่วนมากมักจะเกิดกับผู้ที่เกิดมาจากตระกูลที่ดีมีอันจะกิน มีญาติมากมาย โดยคิดไปว่าเขาเป็นผู้ที่ดีกว่าผู้อื่นทำให้เกิดความโอหัง หลงตัวเอง เป็นสิ่งแปลกที่พวกเขาเหล่านี้คิดเช่นนี้ ทำไม่ไม่คิดในทางบวกว่าเป็นผู้โชคดีจำเป็นจะต้องรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ให้มากที่พระองค์ทรงให้นิอมาฮ์มากมายแล้วขอบคุณต่อพระองค์ให้มากๆ แต่มีใช้ว่าจะไม่เกิดกับผู้ยากจน

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرْحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾

(سورة لقمان، الآية : 18)

ความว่า “และเจ้าอย่าหันแก้ม (ใบหน้า) ของเจ้าให้แก่ผู้คนอย่างยโส และอย่าเดินไปตามแผ่นดินอย่างไรรำรยาท แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ มิทรงชอบทุกผู้หยิ่งจองหอง และผู้คุยโวโอ้อวด”

(สุเราะฮ์ลุกมาน อายะฮ์ 18)

และอย่าเดินไปตามแผ่นดินอย่างไรรำรยาท หมายถึงไม่เดินอย่างหยิ่งโสโอ้อวด (al-Ṭabariy, 2000 : 20/145).

จำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์จะต้องไม่ลุ่มหลงโลกดุนยานี้ เช่น รวบรวมทรัพย์สินเงินทอง การบริโภคอาหารอย่างฟุ่มเฟือยการแต่งกาย ใช้พาหนะสร้างที่พำนักอาศัย และสิ่งอื่นที่ต้องการให้เกิดความสุขสบายทางกาย และอื่นๆ เกินความจำเป็น ผลจากสิ่งที่กล่าวข้างต้นคือมนุษย์ได้ตกเป็นทาสของโลกดุนยา และเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا
وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا
يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾

(سورة القصص، الآية : 77)

ความว่า “และจงแสวงหาสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานแก่เจ้าเพื่อปรโลกและอย่าลืมส่วนของเจ้าแห่งโลกนี้และจงทำความดีเสมือนกับที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงทำความดีแก่เจ้า และอย่าแสวงหาความเสียหายในแผ่นดินแท้จริง อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ทรงโปรดบรรดาผู้บ่อนทำลาย”

(สุเราะฮ์อัลเกาะศ็อศ อายะฮ์ 77)

คำดำรัส ﴿لَا تَنْسَ نَصِيكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ ความว่า “และอย่าลืมส่วนของเจ้าแห่งโลกนี้” หมายถึงในสิ่งที่สามารถทำได้ สิ่งบริโภคอุปโภค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและการแต่งงาน (Ibn Kathīr, 1999 : 6/253)

มุสลิมที่ดีต้องขอภัยโทษจากการทำบาปจากอัลลอฮ์ ﷻ ในภาษาอาหรับเรียกว่า อัดเตาะบะฮ์ (التوبة) คือการสารภาพผิดขอภัยโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ จากสิ่งที่ได้กระทำผิดไปแล้ว อาจจะมาจากการหลงลืม การเจตนาทำ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือจากสาเหตุอื่น ๆ โดยแสดงความเสียใจอย่างแท้จริงที่ได้กระทำผิดไปแล้ว และตั้งเจตนาว่าจะไม่ทำอีกต่อไปแล้ว และจะกระทำความดีเพื่อลบล้างความชั่ว

การเตาะบะฮ์เป็นสิ่งที่จะต้องรีบเร่งในการปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็บบาปเล็กหรือบาปใหญ่ ไม่อนุญาตให้ล่าช้าซึ่งเป็นมติของบรรดาอุละมาอ์ (Shamsu al-Dīn Muḥammad bin Aḥmad, 1999 : 435).

วิธีแก้การลุ่มหลงกับโลกคุณยาจนลืมหาคิเราะฮ์คือการสำนึกเสมอๆ ว่ามนุษย์ถูกบังเกิดมาโดยอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพระองค์มิได้สร้างมาโดยเปล่าประโยชน์แต่สร้างมาเพื่อต้องการทราบว่าคุณใดในบรรดามนุษย์จะเป็นผู้ปฏิบัติดีและมนุษย์ทุกคนถูกจำกัดอายุซึ่งเฉลี่ยประมาณ 50-60 ปีเท่านั้นดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตัวในโลกคุณยาอย่างระมัดระวังให้มากที่สุดคือจะต้องหมั่นดูคู่มือการปฏิบัติตัวบนโลกคุณยานี้อย่างสม่ำเสมอหมายถึงบทบัญญัติอิสลามนั่นเอง อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا لَنَا نُورٌ وَغُفْرٌ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

(سورة التَّحْرِيمِ، الآية: 8)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงขออุกภัยโทษแต่อัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการอุกภัยอย่างจริงจังเถิด บางทีพระเจ้าของพวกเขาจะลบล้างความผิดของพวกเขาเจ้าออกจากพวกเขา และจะทรงให้พวกเขาเข้าสวนสวรรค์หลากหลาย ณ เบื้องล่างสวนสวรรค์นั้นมีลำน้ำหลายสายไหลผ่านวันที่อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงทำให้นบีและบรรดาผู้ศรัทธาร่วมกับเขาต้องอับยศ แสงสว่างของพวกเขาจะส่องจ้าไปเบื้องหน้าของพวกเขาและทางเบื้องขวาของพวกเขา พวกเขาจะกล่าวว่า ข้าแต่พระเจ้าของเรา ขอพระองค์ได้ทรงโปรดทำให้แสงสว่างของเราอยู่กับเราตลอดไป และทรงยกโทษให้แก่เรา แท้จริงพระองค์ท่านเป็นผู้ทรงอำนาจเหนือทุกสิ่ง”

(สุเราะฮ์อัลตัจฮิรม์ อายะฮ์ 8)

ด้วยการลุแก์โทษอย่างจริงจังหมายถึงการกลับตัว(ทำดี) โดยไม่กลับมาทำบาปอีกต่อไป (al-Ṭabariy, 2000 : 23/493).

การเตาบะฮ์เป็นฟิรฎูฮีน¹ เกาะตาตะฮ์ กล่าวว่า การเตาบะฮ์อย่างจริงจังคือการเตาบะฮ์ที่แท้จริง และมีการกล่าวว่าเป็นความบริสุทธิ์ใจ และอัลหะสันกล่าวว่า การเตาบะฮ์อย่างจริงจังคือการออกห่างจากสิ่งที่เป็นบาปที่เราชอบและให้ขอภัยโทษเมื่อนึกถึงมัน (al-Shawkāniy, 1414 : 5/303).

ฉะนั้นผู้ใดที่กระทำความผิดต่ออัลลอฮ์ ﷻ ไม่ต้องเสียใจเพราะพระองค์รอการอภัยโทษของบ่าวเสมอ และพระองค์ทรงเมตตาอย่างยิ่งคือหากผู้ใดกระทำความผิดพระองค์จะให้ผลบุญสิบเท่าจนกระทั่งเจ็ดร้อยเท่าหรือมากกว่านี้ แต่หากบ่าวกระทำความชั่วพระองค์ให้ผลแห่งความชั่วนั้นโดยไม่มีการเพิ่มพูนแต่อย่างใด มาร่วมกันขอภัยโทษเถิดโดยการกล่าวอัสตัมฟิรุลลอฮ์ฮัลอะซีมี اللهُ استغفر الله العظيم) พร้อมกับละเว้นการกระทำผิดอย่างทันทีทันใด

อัลฮะดีษที่เกี่ยวข้อง

ผู้คนเป็นโรคกันมากมายในปัจจุบันบางคนเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อโรค เช่น เชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัส เชื้อรา เป็นต้น บางคนเป็นโรคที่ไม่เกิดจากเชื้อโรคแต่เกิดจากสารพิษต่างๆ เช่น สารตะกั่ว สารไซยาไนซ์ เป็นต้น แต่มีอีกโรคหนึ่งที่น่าคิดเป็นอย่างมากคือไม่เกิดทั้งจากเชื้อโรค และจากสารพิษ แต่เกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสมซึ่งทำให้เกิดโรคมกมาย เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไต โรคอ้วน โรคหัวใจ โรคข้อ เป็นต้น

สำหรับมุสลิมถือว่าเป็นผู้ที่โชคร้ายระดับหนึ่งที่ศาสนามีการบังคับให้ถือศีลอดหนึ่งเดือนในรอบหนึ่งปีคือเดือนเราะมะฎอนและมีการถือศีลอดที่ไม่บังคับ เช่น การถือศีลอดในวันจันทร์และวันพฤหัสบดี เป็นต้น และสอนวิธีการบริโภคอีกด้วย เช่น จะต้องบริโภคสิ่งชะลาละ ไม่บริโภคมากเกินไป เป็นต้น

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مَعَىٰ وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 5393)

ความว่า “มุอ์มินนั้นบริโภคหนึ่งท้องส่วนกาฟิรนั้นบริโภคเจ็ดท้อง”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 5393)

ฮะดีษนี้ให้ความหมายสองนัยยะคือหนึ่งมุอ์มินก่อนจะบริโภคอาหารนั้นมีการกล่าวบัสมะละฮ์ (คือการอ่านบิสมิลและฮุฎิรเราะหฺมานิรเราะหีม)ทำให้การบริโภคได้รับบาระกะฮ์ถึงแม้

¹เป็นการงานที่แต่ละคนจะต้องปฏิบัติถ้าหากไม่ปฏิบัติแล้วจะได้รับบาปซึ่งตรงกันข้ามกับฟิรฎูฮีนฮะดีษคือเป็นการงานที่คนใดคนหนึ่งกระทำไปแล้วทำให้คนอื่นๆที่มีได้กระทำพ้นจากบาป

จะบริโภคน้อยก็ตาม สองกาฟิรนั้นไม่ได้รับบาเราะกะฮฺเพราะเขาบริโภคกับชัยฏอน ('Abd al-Rahmān bin 'Alīy, n.d. : 1/419).

นอกจากการบริโภคอาหารให้พอดีเหมาะสมแล้วยังจำเป็นจะต้องมีความสะอาดอีกด้วย เพราะความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 223)

ความว่า “ความสะอาดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอีมาน”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 223)

เงื่อนไขที่จะได้เข้าสวรรค์หรือไม่นั้น อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ได้คำนึงถึงส่วนที่เป็นอวัยวะภายนอก แต่จะคำนึงถึงหัวใจหรือจิตใจมาเป็นเงื่อนไข คือจิตใจจะต้องบริสุทธิ์ ถึงแม้ร่างกายจะพิการ แต่หัวใจของเขานับถืออิสลามด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ปฏิบัติในสิ่งที่บัพญญัตติอิสลามใช้ และไม่ทำในสิ่งที่บัพญญัตติอิสลามห้ามเขาก็จะได้เข้าสวรรค์ การเข้าสวรรค์ของอัลลอฮ์ ﷻ มิได้เข้าด้วยอะมัลของเรา แต่เข้าด้วยเราะหะมะฮฺของพระองค์ ดังฮะดีษ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 5673 .

((لَنْ يُدْخِلَ أَحَدًا عَمَلُهُ الْجَنَّةَ قَالُوا وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لَا وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِفَضْلٍ وَرَحْمَةٍ فَسَدِّدُوا وَقَارِبُوا))

ความว่า “การปฏิบัติอะมัลของคนคนหนึ่งจะไม่ทำให้เขาได้เข้าสวรรค์หรือยกเขาบะฮ์จึงกล่าวถามว่า “ท่านก็ไม่ได้เข้า (สวรรค์ด้วยอะมัล) กระนั้นหรือ โอ้ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ท่านได้ตอบว่า “ไม่ แม้กระทั่งตัวฉันเอง เว้นแต่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงปกคลุมฉันด้วยการอภัยโทษและความเมตตาจากพระองค์ พวกท่านจงปฏิบัติให้ถูกต้องอย่างสมบูรณ์ และปฏิบัติให้ใกล้เคียง (กับความสมบูรณ์มากที่สุดเถิด)”

การปฏิบัติอิบาดะฮ์ทั้งหมดจะถูกรับโดยอัลลอฮ์ ﷻ หรือไม่นั้นอยู่ที่หัวใจหรือจิตใจ หากปฏิบัติอิบาดะฮ์ขณะที่จิตใจบริสุทธิ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ อิบาดะฮ์นั้นจะถูกตอบรับ หากปฏิบัติอิบาดะฮ์ขณะที่จิตใจตั้งภาคีเทียบเคียงพระองค์ อิบาดะฮ์นั้นจะไม่ถูกตอบรับ ฮะดีษ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 52

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

((أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضَغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ))

ความว่า “พึงรู้เถิดว่า แท้จริงแล้ว ในร่างกายเรานั้น มีเนื้อก้อนหนึ่ง ถ้าหากว่าเนื้อก้อนนั้นดี ร่างกายก็จะดีตามไปด้วย และถ้า หากว่าเนื้อก้อนนั้นไม่ดี ร่างกายของเราก็จะไม่ดีไปด้วย เนื้อก้อนนั้นก็คือหัวใจนั่นเอง”

อะดิษนี่คือหัวใจของศาสนาและมีความสำคัญถึงเศษหนึ่งส่วนสามหรือเศษหนึ่งส่วนสี่ของความรู้ (Ibn Rajab, 1996 : 1/224).

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى أَجْسَادِكُمْ وَلَا إِلَى صُورِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2564)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ จะไม่มองที่รูปร่างของพวกท่าน และไม่มองที่รูปลักษณ์ของพวกท่าน แต่พระองค์จะมองที่บรรดาหัวใจของพวกท่าน”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2564)

อะดิษนี่ชี้ให้เห็นความหมายของคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ สุเราะฮ์อัลฮุญรอต อายะฮ์ 13)¹ว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾

ความว่า “โอ้มนุษย์ชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชาย และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อจะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮ์ ﷻ นั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า”

หัวใจของมนุษย์ทำหน้าที่สูบฉีดโลหิตเพื่อไปเลี้ยงร่างกาย การสูบฉีดโลหิตของหัวใจอยู่นอกอำนาจจิตใจที่จะบังคับให้ฉีดเร็วหรือช้าได้ และต้องไม่มีเวลาหยุดฉีดโลหิตถ้าหากว่าหยุดเมื่อใดแล้วนั้นก็คือความตาย

หัวใจนอกจากจะทำหน้าที่สูบฉีดโลหิตไปเลี้ยงร่างกายแล้ว ยังมีหน้าที่รับจุดและลบจุดในตัวมันเองอีกด้วยโดยมีตัวแปรสองอย่างคือ การกระทำความผิดและการขอภัยโทษ หัวใจจะถูกแต้มจุดแห่งความผิดหนึ่งจุดเมื่อเขาได้กระทำความผิดหนึ่งครั้งและถูกลบจุดเมื่อขอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَخْطَأَ خَطِيئَةً نُكِّتَتْ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءٌ فَإِذَا هُوَ نَزَعَ وَاسْتَعْفَرَ وَتَابَ سُقِلَ قَلْبُهُ وَإِنْ عَادَ زِيدَ فِيهَا حَتَّىٰ تَعْلُوَ قَلْبُهُ وَهُوَ الرَّانُ الَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ ﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ [المطففين: 14])

(أخرجه الترمذي، 1975 : 3334)

¹Muhammad bin Şalih, 1426 : 1/61.

ความว่า “แท้จริงบ่าวนั้น หากว่าเขาทำผิดหนึ่งครั้ง เขาจะถูกแถมด้วยจุดสีดำหนึ่งจุดในใจของเขา และถ้าหากว่าเขาทำการเตาบะฮ์ และกล่าว อัซตัฆฟิรุลลอฮ์ จุดสีดำนั้นจะถูกลบออก และหากว่าเขาทำบาปอีก จุดนั้นจะกลับมาอีก หากทำบาปเพิ่มอีก มันจะกลับมาอีกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และสะสมยิ่งมาก เหมือนสนิมที่ก่อตัว ยากต่อการลบออก ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

(سورة المطففين، الآية : 14)

ความว่า “มิใช่เช่นนั้น แต่สิ่งที่พวกเขาชวนขวยไว้นั้นได้เป็นสนิมบนหัวใจของพวกเขา (สุเราะฮ์ อัลมูฏฟิฟีน อายะฮ์14)”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 3334)¹

การโกหกไม่เป็นที่อนุญาตในอิสลามยกเว้นเพื่อการประนีประนอมระหว่างผู้คนโดยมีเงื่อนไขสองประการคือต้องหวังดีและกล่าวในสิ่งที่ดี

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า
 ((لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمِي خَيْرًا أَوْ يَقُولُ خَيْرًا))

(أخرجه البخاري، 2008 : 2692)

ความว่า “ไม่เป็นการโกหกแก่ผู้ที่ประนีประนอมระหว่างผู้คนโดยหวังดีหรือกล่าวในสิ่งดี”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 2692)

การโกหกในที่นี้ต้องเป็นการโกหกที่ไม่น่าเกลียดที่สามารถประนีประนอมระหว่างผู้คนนี้คือผู้กระทำความดี (al-Nawawiy, 1392 : 16/157).

การโกหกเป็นลักษณะหนึ่งของมุนาฟิกในสามลักษณะซึ่งทั้งสามลักษณะนี้มุสลิมจะต้องหลีกเลี่ยง

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า
 ((آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُؤْتِيَ خَانَ))
 (أخرجه البخاري، 2008 : 33)

ความว่า “ลักษณะของมุนาฟิกมีสามอย่างคือจะโกหกเมื่อพูดจา เมื่อมีการทำสัญญาจะผิดสัญญา และเมื่อให้ความไว้วางใจจะทำลาย”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 33)

¹อัลอัลบานีย์ฮุกุมฮะดีษันว่าอะฮ์สัน (al-Albāniy, n.d. : 7/334).

ลักษณะของมุสลิมที่ต้ออีกลักษณะหนึ่งคือการละเว้นในสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ไร้สาระท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَنْفَعُهُ))

(أخرجه الترمذي، 1975 : 2317)

ความว่า “ส่วนหนึ่งของมุสลิมคือผู้ที่ละเว้นในสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ใดๆ”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2317)¹

สิ่งที่ไม่มีประโยชน์ใดๆหมายถึงสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นและไม่มีความเหมาะสมทั้งในการพูดจากการปฏิบัติวิสัยทัศน์และความคิด (al-Mubārakfūriy, n.d. : 6/500).

มุสลิมจะต้องระวังให้มากในการพูดจา เพราะการพูดจานั้นอัลลอฮ์ ﷻ ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากจนกระทั่งจัดบทบาทให้มะลาอิกะฮ์เป็นผู้จดบันทึกทุกคำพูดของบ่าวของพระองค์และให้เป็นพยานในวันอาคีเราะฮ์วันแห่งการตัดสินซึ่งไม่มีวันใดที่จะยิ่งใหญ่กว่าวันนี้ หากการพูดของเราดี (อยู่ในกรอบของบทบัญญัติอิสลาม) ก็จะได้ผลบุญแต่หากคำพูดไม่ดี (บทบัญญัติอิสลามได้ห้ามไว้ เช่น การนินทา การโกหก เป็นต้น) ก็จะได้รับบาป

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسَ عَلَىٰ مَنَاحِرِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ))

(أخرجه الترمذي، 1975 : 2616)

ความว่า “และมนุษย์จะไม่ถูกคว่ำบาปใบหน้าของเขาหรือจมูกของเขานอกจากสิ่งที่เขาได้พูดกับมัน”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2616)²

สิ่งที่เขาได้พูดกับมันหมายถึงการกบฏ การใส่ร้ายว่าละเมิดทางเพศ การด่า การนินทา การฟ้องร้าย การโกหก และอื่นๆที่คล้ายกันนี้ (al-Mubārakfūriy, n.d. : 7/306).

การพูดนั้นจะต้องพูดด้วยใจที่สำนึกคิดก่อนเสมอ ถ้าหากการพูดไปนั้นจะไม่ทำให้เกิดผลดีแล้ว การนิ่งไม่พูดดีที่สุด

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 6018)

ความว่า “ผู้ใดที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และวันปรโลก เขาก็จงพูดสิ่งดี หรือไม่ก็จงเงียบเสีย”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6018)

¹อัลอัลบานีย์อุกุมอะดะฮ์นัฟะเศาะฮ์ฮ์(al-Albāniy, n.d. : 5/317)

²อัลอัลบานีย์อุกุมอะดะฮ์นัฟะเศาะฮ์ฮ์(al-Albāniy, n.d. : 6/116).

จากชะติษข้างต้นแสดงถึงความสำคัญของการพูด คือไม่พูดในสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดประโยชน์

สิ่งที่ต้องระวังอีกสิ่งหนึ่งคือสิ่งคลุมเครือ ถ้าหากได้ออกห่างจากสิ่งคลุมเครือนี้ได้จะทำให้ตัวเราสะอาดจากการทำบาป

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1599)

ความว่า “ดั่งนั้นผู้ใดที่ระวังจากสิ่งคลุมเครือแท้จริงเขาได้ให้ศาสนาและเกียรติของเขาใสสะอาดปราศจากมลทิน”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2599)

มุสลิมจะต้องไม่โกรธและอิจฉากันและกันโดยให้ทำความรู้สึกให้เป็นพี่น้องกัน

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((لَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَسَدُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا))

(أخرجه البخاري، 2008 : 6065)

ความว่า “พวกเจ้าอย่าโกรธกันและกัน อย่าอิจฉากันและกัน และอย่าหันหลังให้กันและกัน และจงเป็นป่าวของอัลลอฮ์ ﷻ โดยเป็นพี่น้องซึ่งกันและกัน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6065)

อีกมารยาทหนึ่งที่มุสลิมจะต้องรักษาไว้คือการไม่ตระหนี่ เพราะการตระหนี่จะให้โทษร้ายแรง ถ้าหากทุกคนตระหนี่โลกนี้ก็จะไม่เจริญ ไม่เกิดการพัฒนา เพราะทุกคนเก็บทรัพย์สมบัติเงินทองไว้ส่วนตัว ไม่เกิดการกระจายรายได้นำไปสู่การพัฒนา ดังชนชาติก่อนๆ เช่นฟิรเอาน์ กอรูน เป็นต้น

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِيَّاكُمْ وَالشُّحَّ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالشُّحِّ))

(أخرجه أبو داود، د.ت. : 1698)

ความว่า “เจ้าจงห่างไกลการตระหนี่ แท้จริงผู้คนในยุคก่อนๆ ได้ถูกทำลายอันเนื่องจากความตระหนี่”

(บันทึกโดย Abū Dāwud, n.d. : 1698)¹

การอยู่ในโลกดุนยานี้ ผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมหรือมุสลิมเองอาจจะรู้สึกคับแคบ ไม่สะดวกสบายไม่สามารถใช้น้ำฟลู¹ได้อย่างเต็มที่เหมือนอยู่ในกรอบหรืออยู่ในคุก แต่ความเป็นจริงแล้วเป็นการใช้ชีวิตบนโลกนี้ให้เหมาะสมไม่ทำลายธรรมชาติและตนเอง

¹อัลอัลบานีย์อุฎุมชะติษนี้ว่าเศาะฮิฮ์(al-Albāniy, n.d. : 1/2).

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ))

(أخرجه الترمذي، 1975 : 2324)

ความว่า “โลกดุนยานี้คือห้องขังของเหล่าผู้ศรัทธาและเป็นสวรรค์สถานของเหล่าผู้ปฏิเสธ”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 :2324)²

มุฮัมมัด อัลตุลเราะฮมาน ได้อธิบายชะดีษนี้โดยอ้างอิมามอันนะวะวีว่า แท้จริง มุอ์มินถูกขังถูกห้ามในดุนยาไม่ให้ใช้กิเลสไปในสิ่งที่หะรอม และมีกรูฮถูกบังคับให้ฎออะฮ์ (การปฏิบัติ ตามต่ออัลลอฮ์ ﷻ) เมื่อตายไปแล้วจะไม่อยู่ภายใต้ข้อบังคับเหมือนในโลกดุนยา แต่จะได้รับความ สะดวกสบายตลอดไปอย่างสมบูรณ์ (al-Mubārakfūriy, n.d. : 6/506).

หากมนุษย์ปฏิบัติตามอัลกุรอานและชะดีษจะทำให้เกิดความสะดวกสบายในโลก ดุนยา เมื่อตายไปแล้วจะได้รับผลคือความสะดวกสบายที่นรันดรนั้นคือสวนสวรรค์

การจะได้เข้าสวรรค์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขัดเกล้าหัวใจหรือจิตใจให้สะอาด ปราศจากความหยิ่งโสบนโลกดุนยานี้ก่อน ดังชะดีษ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 149.

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ))

ความว่า “ไม่ได้เข้าสวรรค์ผู้ที่ในหัวใจของเขามีความหยิ่งโสหนักหน่วงอะตอม”

ในการทำ ความสะอาดหัวใจหรือจิตใจนั้นไม่มียาใดๆ หรือผงชกฟอกใดๆที่จะเห็นอ ไปกว่า การเตาบะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ แม้แต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ซึ่งปราศจากความไม่ดีทั้งหลายยัง ชกฟอกด้วยการเตาบะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ถึงหนึ่งร้อยครั้งต่อวัน

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَنُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةٍ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2702)

ความว่า “โอ้มนุษย์ทั้งหลายจงขอกอภัยโทษ ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เกิด แท้จริงนั้นฉันขอกอภัยโทษ ในหนึ่งวัน แต่พระองค์หนึ่งร้อยครั้ง”

(บันทึกโดยMuslim, 2001 : 2702)

อัลลอฮ์ ﷻ ตอรับการเตาบะฮ์ของบ่าวตลอดเวลาจนกระทั่งวิญญาณกำลังจะออก จากร่างไป ดังชะดีษบันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 3537³ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

¹กิเลสที่อยู่ในตัวมนุษย์

²อัลอัลบานีย์ศุกุมชะดีษนี้ว่าเศาะฮิฮ์(al-Albāniy, n.d. : 5/324).

³อัลอัลบานีย์ศุกุมชะดีษนี้ว่าหะสัน(al-Albāniy, n.d. : 8/37).

((إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُعْزِرْ))

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ตอบรับการขอภัยของบ่าวก่อนที่วิญญานจะมาถึงคอ”

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2703)

ความว่า “ใครที่ขอภัยโทษ (ต่ออัลลอฮ์ ﷻ) ก่อนดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตกอัลลอฮ์ ﷻ ตอบรับการขอภัยโทษของเขา”

(บันทึกโดยMuslim, 2001 : 2703)

หากผู้ใดมีชีวิตอยู่ในช่วงสุดท้ายของโลกและวิญญานของเขายังไม่ถึงคอแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก¹ อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ตอบรับการขอภัยโทษ

หน้าที่อื่นของบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ คือจะต้องคิดในสิ่งที่ดีเท่านั้นต่อพระองค์

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((لَا يَمُوتَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 4167)

ความว่า “พวกท่านคนใดคนหนึ่ง จงอย่าตายนอกเสียจากว่าเขาจะต้องคิดในสิ่งที่ดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ”

(บันทึกโดย 'Ibn Mājah, n.d. : 4167)²

มารยาทที่ดีอีกมารยาทหนึ่งคือการรู้จักสมณะ พอใจในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้แก่เรา รู้จักขอบคุณพระองค์

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((ارْزُقْ فِي الدُّنْيَا حُبَّكَ اللَّهُ وَارْزُقْ فِي آيِدِي النَّاسِ حُبُّوكَ))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 4102)

ความว่า “จงสมณะในดunyaอัลลอฮ์ ﷻ จะรักท่านและสมณะในสิ่งที่อยู่ระหว่างผู้คน ผู้คนก็จะรักท่าน”

(บันทึกโดย 'Ibn Mājah, n.d. : 4102)³

การเศาะบ์ร(การอดทน)เป็นมารยาทที่ดีอีกมารยาทหนึ่งซึ่งเป็นมารยาทที่จะปฏิบัติได้ค่อนข้างยาก เพราะจะต้องปฏิบัติขณะที่เผชิญกับความยากลำบาก ความไม่ชอบต่างๆ จะไม่เป็นการเศาะบ์รเมื่อความเผชิญนั้นผ่านพ้นไปเช่น เมื่อเผชิญกับความทุกข์ยากแล้วจะเปล่งคำพูด

¹เป็นสัญญาณหนึ่งของวันสิ้นโลก

²อัลอับบานีย์ศุภุมมะดีษนี้ว่าเศาะฮิฮ (al-Albāniy, n.d. : 9/167).

³อัลอับบานีย์ศุภุมมะดีษนี้ว่าเศาะฮิฮ (al-Albāniy, n.d. : 9/102).

ออกมาว่าฉันไม่สามารถที่จะเศาะบ์ได้แล้ว หากเป็นเช่นนี้พอเวลาล่วงไปเขาจะพูดว่าฉันเศาะบ์กับ เหตุการณ์ดังกล่าว อย่างนี้ไม่เรียกว่าเศาะบ์เพราะการเผชิญกับความยากลำบากนั้นได้สิ้นสุดไปแล้ว

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى))

(أخرجه البخاري، 2008 : 1283)

ความว่า “แท้จริงความอดทนนั้นก็คือเมื่อแรกเริ่มเผชิญ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 :1283)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 1764)

ความว่า “ผู้บริโภคที่ขอบพระคุณเสมือนผู้ที่ถือศีลอดที่อดทน”

(บันทึกโดย 'Ibn Mājah, n.d. : 1764)¹

ทุกการกระทำที่ปฏิบัติจะเป็นอิบาดะฮ์ที่สมบูรณ์ได้นั้นจะต้องประกอบด้วย การตั้งเจตนาต่ออัลลอฮ์ ﷻ คือการนียะฮ์ด้วยหัวใจหรือจิตใจที่บริสุทธิ์ไม่มีภาคีใดๆ มาร่วมด้วยกับพระองค์ ดังตัวอย่างชะติษบหนึ่งว่า

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ امْرِيٍّ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِيَ حُرَّةٌ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَرَوُّهَا فَهِيَ حُرَّةٌ إِلَى مَا هَا جَرَ إِلَيْهِنَّ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 54)

ความว่า “การงาน (อิบาดะฮ์) ทั้งหลายนั้นอยู่ที่การนียะฮ์² และทุกๆคน (จะได้รับผลตอบแทน) จากสิ่งที่เขานียะฮ์ตั้งนั้นใครที่อิญญ์เราะฮ์เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ และท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ของพระองค์ การอิญญ์เราะฮ์นั้นก็ไปสู่อัลลอฮ์ ﷻ และท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ของพระองค์ (ได้รับผลบุญ) และหากใครที่อิญญ์เราะฮ์เพื่อผลประโยชน์ทางدنยาที่เขาหวังอยู่หรือเพื่อผู้หญิงที่ต้องการแต่งงานด้วยก็การอิญญ์เราะฮ์ของเขากลับไปสู่สิ่งที่เขาต้องการนั้นๆ (ไม่ได้รับผลบุญ)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 54)

ตัวอย่างความบริสุทธิ์ใจของเศาะหาบะฮ์ท่านหนึ่งคืออะบูบักร์ ﷺ ขณะที่ท่านจะอิญญ์เราะฮ์(การอพยพ)ไปยังมะดีนะฮ์ แต่จะต้องหลบภัยจากผู้ไม่หวังดีคือพวกกุรัยช์ที่กำลังตาม

¹อัลอัลบานีย์อุกมุชะติษนี้ว่าเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, n.d. : 4/264).

²การตั้งเจตนา

เพื่อฆ่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ถ้าซุร¹ ก่อนที่จะมุ่งสู่มะดีนะฮ์ ดังปรากฏในอะดีษรายงานโดยอะนะศ
 ﷺ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 3653. กล่าวว่า

((عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 وَأَنَا فِي الْعَارِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لَأَبْصَرْنَا فَقَالَ مَا ظَنَنْتُكَ
 يَا أَبَا بَكْرٍ بِأَنْتَ مِنَ اللَّهِ تَالِئُهُمَا))

ความว่า“จากอะบีบักร ﷺ กล่าวว่า ฉันถามนบี ﷺ ในขณะที่ฉันอยู่ในถ้ำว่า หากมีใครสักคนมองดู
 จากเบื้องล่างก็จะเห็นเรา ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ตอบว่า อะไรที่ทำให้ท่านคิดเช่นนั้น โอ้อะบ่าบักร ﷺ
 เรามีไข่มงสองคนแต่มีบุคคลที่สามอีกคืออัลลอฮ์ ﷻ มิใช่หรือ”

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาตำราเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปีอนาว์รบกาก็ฮาดียผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง
 ดังนี้

มุฮัมมัดเป็น มุฮัมมัด ได้อธิบายถึงการบริโภคอาหารอย่างมีมารยาท ไม่ละโมภในการ
 บริโภค (al-Ghazāliy, 2004 : 2/517).

มุฮัมมัดเป็น คอลิซ ได้อธิบายเรื่องความโกรธ เช่น เมื่อเริ่มโกรธให้อ่าน " أعوذ بالله
 من الشيطان الرجيم " (อะอูซุบิลลาฮฺฮิมินัชชัยฏอนิรเราะอูมิม) และเมื่อขณะโกรธนั้นยืนก็ให้นั่งลง และ
 เมื่อขณะนั่งก็ให้ราบลง (al-'Uthaimīn, 1426 : 3/622).

ยะฮยา เป็น ชะริฟ ได้อธิบายการอิจฉา ว่ามีก็ประเภท และการอิจฉาใดที่ไม่เป็นที่
 ต้องห้าม การอิจฉาใดที่เป็นที่ห้าม เป็นต้น (al-Nawawiy, 1392 : 6/97).

มุฮัมมัดเป็น อิบราฮีม ได้อธิบาย การสวดซุกรว่า เมื่อไรเราจะสวดซุกร โดยเขาได้
 แบ่งเป็นสองกรณีคือ เมื่อเราได้รับนิอมาฮ์ใหม่ๆ และเมื่อความลำบากของเราได้ออกไป และได้
 กล่าวถึงการสวดด้วยว่าสวดซุกรนั้นไม่มีการตักบิรและสะลาม เป็นต้น (al-Tuwaijiriy, 2010 : 558).

ยาสิร अबดุลเราะฮมาน ได้อธิบายถึงการตั้งเจตนาและความบริสุทธิ์ใจ (อึคลาศ) การ
 ขออภัยโทษ (เตาบะฮ์) และ ความอดทนอดกลั้น (ศ็อบร) (Yāsir ‘Abd al-Raḥmān, 2007 : 1/10-39).

สัยยิด เป็น ฮุสัยน อัลอาฟานีย์ ได้อธิบายเกี่ยวกับมารยาทที่ประเสริฐ
 (มะการิม อัลอัคลาก) เช่น การอดกลั้นจากความรู้สึกรุนแรง การนอบน้อมต่อมตน (อັตตะวาฏูอะ) การ
 ให้อภัย (อัลอิฟ) ความอดทน (อัศศ็อบร) เป็นต้น โดยมีการยกอายะฮ์อัลกุรอานเช่น خُلِقَ لَعَلَىٰ

¹จากมติที่ประชุมเพื่อหามาตรการจับท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และอะบิบักร ﷺ โดยตั้งรางวัลอูฐจำนวน 100 ตัวสำหรับผู้ที่สามารถจับทั้งสอง
 ท่านไม่ว่าจับเป็นหรือจับตาย(Maḥmūd Shākīr, 1995: 2/139)

¹มุฮัมมัดและได้ยกฮะดีษ เช่น² السَّمَاءُ مِنْ فِي الْأَرْضِ يَزْحَمُكُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ เป็นต้น (al-'Afāniy, 1996 : 2/109-150).

มุฮัมมัดเป็น อะบี บักร ได้อธิบายเกี่ยวกับการทำให้หัวใจหรือจิตใจบริสุทธิ์ว่า หมายถึงอะไร เมื่อไรหัวใจจะบริสุทธิ์จากการมีภาคี(ซิริก) และหัวใจที่บริสุทธิ์ที่แท้จริงเป็นอย่างไร (Ibn Qaiyyim, 1996: 1/200).

อะบี อัลฮะสัน อะลี เป็น มุฮัมมัดได้อธิบายเกี่ยวกับความประเสริฐของจิตใจ และความซื่อของกิเลส (al-Māwardiy, 1985 : 6).

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Syeikh Abdul Qadir bin Abdul Muttalib al-Mandili: Sumbangan dalam ilmu Thuhid Fiqah dan Tasawuf วิจัยโดย Asraf bin Abd Ghani . Mohd Azmi Univesiti Utara Malaysia 2003 ได้กล่าวถึงความสามารถของซัยค้อับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์ที่มีความรู้สามด้านไปพร้อม ๆ กันคือ ด้านเตอาฮีด ฟิกห์ และตะเศาวฟ ทั้งสามด้านนี้มีอิทธิพลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

Beberapa Aspek Psikoterapi Islam Dalam Kitab Jawi, 'Penawar Bagi Hati' Oleh Sheikh Abdul Qadir Al-Mandili วิจัยโดย Che Zarrina Saari Univesiti Utara Malaysia 2003 ได้กล่าวถึง ซัยค้อับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์ ที่มีความรู้อิสลามในหลาย ๆ ด้าน เช่น อุลูลุดดีน ฟิกห์ การเมือง ฮะดีษ อัคลากุ และอื่น ๆ

รอมลีย์ อะวัง ได้อธิบายถึงประวัติอับดุลกอเดร เป็น อับดุลมุฏฏะฮะลิบผู้แต่งหนังสือ ป็อนาว์รบกัยฮะดีษ เริ่มตั้งแต่ท่านเกิดที่อัลมันดีลีย์ เรียนประถมที่โรงเรียนของชาวฮอลันดาประเทศ อินโดนีเซีย ต่อไปได้ไปศึกษาต่อที่ประเทศมาเลเซียและจนกระทั่งได้เป็นครูสอนในมัสญิดอัลฮะรอม ประเทศซาอุดีอาระเบียจนเสียชีวิตที่นั่น (Ramli Awang, 2008).

Penawar Bagi Hati โดย AbdulBasit Bin Hj. Abdul Rahman 2015 Batu Caves Selangor Malaysia ได้อธิบายหนังสือป็อนาว์รบกัยฮะดีษเป็นภาษายาวี-รูมีและวิเคราะห์ฮะดีษ โดยไม่มีการแสดงที่มาและความสัมพันธ์ของข้อมูลของผู้แต่งหนังสือป็อนาว์รบกัยฮะดีษ

โอสถแห่งดวงใจ เป็นหนังสือป็อนาว์รบกัยฮะดีษ แปลเป็นภาษาไทย โดยอาจารย์ อับดุลมาลิก เริงสมุทร์ แหลมสั๊ก กระจปี จัดพิมพ์ที่มูลนิธิประทีปธรรมเพื่อการศึกษา ปี 2556

¹สุเราะฮ์อัลเกาะลัม อายะฮ์ 4

²บันทึกโดยal-Tirmiziy, 1998 :1924

วิธีดำเนินการวิจัย

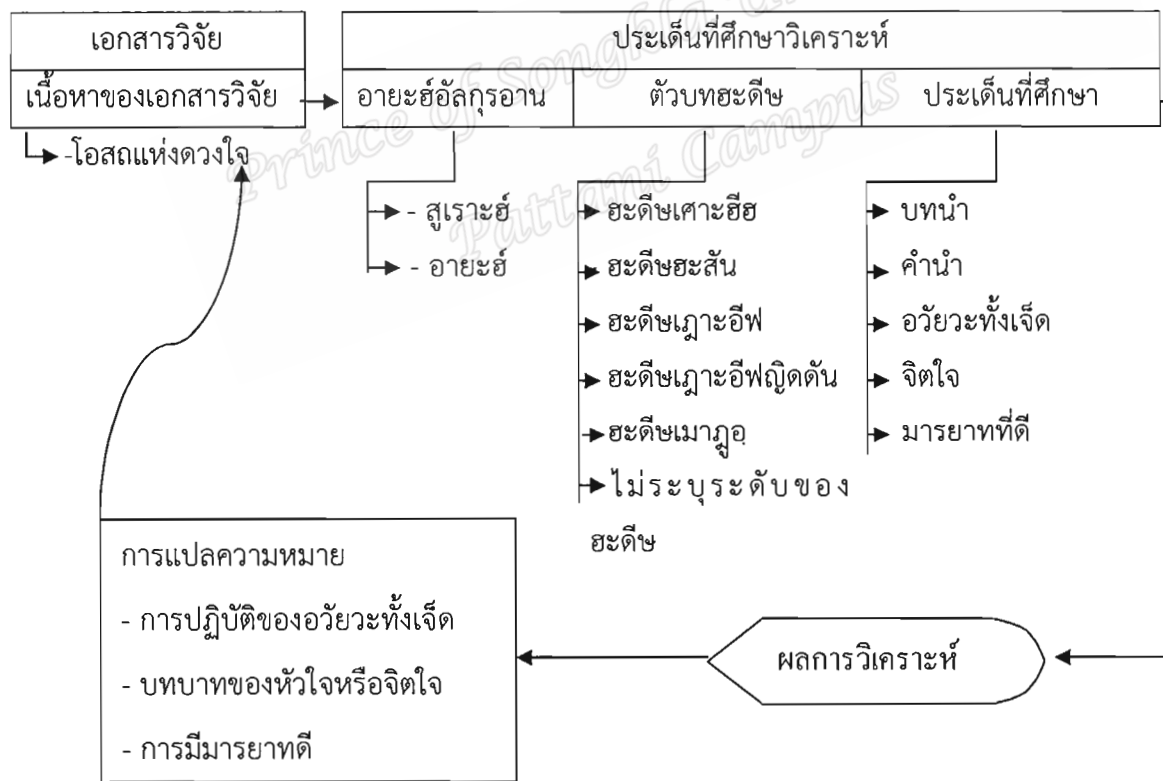
เอกสารวิจัย

หนังสือป๊อณาวัรบริกยฮาศีตยถูคตีพิมพ์โดย 6 สำนักพิมพ์ (ดูหน้า 4) แต่ที่ผู้วิจัยเลือก คือ หนังสือป๊อณาวัรบากีฮาศีตย ของชยค อลตุลกอเตร เป็น อับตุลมุฏฏาะลิบ อัลมันตลีลย ที่ตีพิมพ์ โดยมัฏฏบะอะฮ์ อัลอันวาร มิศริ ประเทศอียิปต์ ซึ่งพิมพ์เป็นครั้งแรก ในเล่มมีจำนวน 103 หน้า มี เนื้อหาประกอบด้วย บทนำ และสามบทใหญ่ในแต่ละบทใหญ่มีบทย่อยอีกหลายหัวข้อ

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์หนังสือป๊อณาวัรบากีฮาศีตย ของชยค อลตุลกอเตร เป็น อับตุลมุฏฏาะลิบ อัลมันตลีลย" เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา สามารถกำหนดรูปแบบ การศึกษา ดังภาพประกอบที่ 4

แบบแผนการวิจัย

ภาพประกอบที่ 4 แบบแผนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึก ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. ใช้บันทึกชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่งครั้งที่พิมพ์ โรงพิมพ์ ปีพิมพ์ และเมืองที่พิมพ์
2. ใช้บันทึกเนื้อหาที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง เช่นเดียวกันกับการบันทึกเล่มที่และเลขหน้าของหนังสือ

3. ใช้บันทึกการเปลี่ยนแปลงข้อมูลและการแสดงความคิดเห็น

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ใช้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสอบถามในประเด็นที่ต้องการทราบจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย เช่น ที่อยู่ ครอบครัว ทายาท หรือผู้ที่มีข้อมูลในเรื่องนั้น

คอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์ใช้งานใน 2 ลักษณะดังนี้คือ

1. โดยไม่ต่ออินเทอร์เน็ต จะใช้โปรแกรมหนังสืออักษามิละฮ์ ซึ่งมีหนังสือมากกว่าหกพันเล่ม เพื่อสืบค้นหาข้อมูลเบื้องต้น

2. โดยต่ออินเทอร์เน็ต จะใช้ค้นหาข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากห้องสมุดที่สำคัญ 4 แห่งคือ ห้องสมุดอักษามิละฮ์ ห้องสมุดวะเกาะฟิยะฮ์ ห้องสมุดเมาสุอะฮ์และรูฮอัลอิสลาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การทบทวนแหล่งข้อมูล ทบทวนแหล่งข้อมูลจากห้องสมุดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ห้องสมุดปustakaอิสลาม กัวลาลัมเปอร์

2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

คัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมอายะฮ์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิจัย

ข้อมูลจากเอกสาร เอกสารปฐมภูมิ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเนื้อหาหนังสือปือนาว์บาก็ฮาดียัตจากหนังสือชะดีษริวายะฮ์ ทั้งหนังสือหมวมตุตันและอัจญ์ชาอัลชะดีษ และหนังสือที่เป็นแหล่งอ้างอิงเอกสารวิจัย เช่น อัลอ์รบาอีน ฟิ อุศูลิตดินมินฮาญ์อัลอาบิตินอิลาญันนะฮ์ร็อบบิลอาละมีน แต่งโดยอิมามฆะซาลี และอัลอัชการลินนะวะวีย์ แต่งโดยอิมามนะวะวีย์หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของผู้แต่ง และหนังสือปือนาว์บาก็ฮาดียัต โดยตรง เช่น หนังสือชีวประวัติชัยคอบดุลกอเดร เบ็น अबดุลมุญเฏาะลิปอัลมันดีลีย์ แต่งโดยรอมลี อะหวัง

เอกสารชุดวิทยานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์อรรถาธิบายอัลกุรอานต่างๆ ที่อธิบายหรือขยายอายะฮ์อัลกุรอานซึ่งผู้แต่งนำมาใช้เป็นหลักฐานในหนังสือป้อนาว์รบบากียะฮ์ฮาดียะฮ์ เช่น ตัฟซีร์อัลกุรอานอัลอาซิม แต่งโดยอิบนิกาซีร์อัลญามิอิลิอะฮกามอัลกุรอาน แต่งโดยมุฮัมมัด เบ็น อะฮมัด เป็นต้นหนังสืออธิบาย ฮะดีษต่างๆ ที่อธิบายฮะดีษแต่ละบทที่ปรากฏในหนังสือป้อนาว์รบบากียะฮ์ฮาดียะฮ์ เช่น ฟัตฮอัลบารีย์ แต่งโดยอะฮมัด เบ็น อะลี ตูซฟูตลอะฮวะซีเย่ แต่งโดยอัลตุรเราะฮมาน มุฮัมมัดตุสมาน เป็นต้นหนังสือต่างๆ ที่กล่าวถึงและเกี่ยวข้องกับหลักการอิสลามโดยจะเน้นหนักหนังสือที่เป็นภาษาอาหรับ เช่น มะการิมิลอัลลาฮ์ แต่งโดยมุฮัมมัด เบ็น ยะฮ์ยา มุก็อดดิมะฮ์ อิบนิคอลลูนุน แต่งโดยอิบนิคอลลูนุน มุคตาร์อัศศิฮาฮ์ แต่งโดยมุฮัมมัด เบ็น อะบีบักร์ เป็นต้นหนังสือหรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับซัยค อับดุลกอเดร เบ็น อับดุลมูฏฏะฮ์ลิบ

เอกสารชุดวิทยานิพนธ์ ได้แก่ พจนานุกรม ที่อธิบายศัพท์ภาษาอาหรับ และภาษามลายูที่ปรากฏในหนังสือป้อนาว์รบบากียะฮ์ฮาดียะฮ์นามานุกรม ที่อธิบายชีวประวัติหรืออุละมาฮ์ที่ปรากฏในหนังสือป้อนาว์รบบากียะฮ์ฮาดียะฮ์สารานุกรม ที่อธิบายสถานที่หรือประเทศที่ปรากฏในหนังสือป้อนาว์รบบากียะฮ์ฮาดียะฮ์

ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีคือ

1. การสัมภาษณ์โดยการพบปะสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เพื่อนบ้าน (อุสตาทฮ์ฮาญีร์ริฎวาน อะมิริล "Ustadz Haji Ridwan Amiril" ดู ภาคผนวก จ) และญาติพี่น้อง (นายอะมिरัดดีน "Amir al-Din" ดู ภาคผนวก) เพื่อให้ได้ความกระจ่างในประเด็นต่างๆ ของข้อมูลเพิ่มเติม
2. การใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับชีวประวัติซัยค อับดุลกอเดร เบ็น อับดุลมูฏฏะฮ์ลิบ อัลมันดีลีเย่ ซึ่งประกอบด้วย เชื้อสายต้นตระกูล การกำเนิด ภรรยาและบุตร การศึกษา และคณาจารย์ งานเขียนและตำรา การเผยแผ่อิสลาม การยอมรับและการชื่นชอบ และการเสียชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้แยกหัวข้อต่างๆ ดังนี้คือ

ข้อมูลชีวประวัติซัยค อับดุลกอเดร เบ็น อับดุลมูฏฏะฮ์ลิบ ได้แยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ที่เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท่าน

ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติหนังสือป้อนาว์รบบากียะฮ์ฮาดียะฮ์ ได้แยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ที่เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือป้อนาว์รบบากียะฮ์ฮาดียะฮ์ได้แยกออกเป็นหัวข้อหลัก คืออัยยะฮ์ทั้งเจ็ด หัวใจ มารยาทที่ดี ในแต่ละหัวข้อหลักจะจำแนกเป็นหัวข้อรองและหัวข้อย่อยตามเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารวิจัย

ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ได้ดำเนินการตามเนื้อหาของหนังสือป้อนาว์รบบากียะฮ์ฮาดียะฮ์

การดำเนินการวิเคราะห์

1. ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือป้อนาวัรบากียฮาดีย์ และเพิ่มหลักฐานจากอัลกุรอานและฮะดีษ
2. ชี้แจงที่มาของอายะฮ์อัลกุรอานที่ปรากฏในหนังสือป้อนาวัรบากียฮาดีย์ว่าอยู่ในสุเราะฮ์ใดและอายะฮ์ที่เท่าไรหากมีความจำเป็นในการอธิบายจะยกการอธิบายจากหนังสือตัฟซีร์
3. ชี้แจงที่มาของฮะดีษต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือป้อนาวัรบากียฮาดีย์โดยระบุชื่อผู้บันทึก ปีที่พิมพ์ และหมายเลขฮะดีษของหนังสือดังกล่าวพร้อมกับชี้แจงสถานภาพหรือระดับของฮะดีษนั้นๆ ยกเว้นฮะดีษที่บันทึกโดยอัลบุคอรีหรือมุสลิม ผู้วิจัยจะไม่ชี้แจงสถานะหรือระดับฮะดีษดังกล่าวเพราะเป็นที่ยอมรับโดยเอกฉันท์จากนักปราชญ์สาขาวิชาฮะดีษว่า ฮะดีษที่รายงานโดยอิมามทั้งสองนั้นเป็นฮะดีษเศาะฮีย หากผู้วิจัยไม่พบตัวบทในเอกสารวิจัยในหนังสือฮะดีษรวิวายะฮ์ ผู้วิจัยจะเขียนว่า ผู้วิจัยไม่พบตัวบทดังเอกสารวิจัยในหนังสือฮะดีษรวิวายะฮ์

หลักการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับอัลกุรอานและฮะดีษ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ภายในและภายนอกโดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้คือ

1. หลักการตัฟซีร์ผู้วิจัยจะใช้หลักการตัฟซีร์บิลมะซูร หมายถึงการอธิบายอัลกุรอานโดยยึดหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดในการอธิบาย เช่น การนำอายะฮ์อัลกุรอานหนึ่งไปอธิบายอีกอายะฮ์หนึ่ง หรือการนำฮะดีษมาอธิบายอายะฮ์ในอัลกุรอาน เป็นต้น
2. หลักการฮะดีษผู้วิจัยจะยึดฮะดีษเศาะฮีย¹ และฮะดีษสะสัน² เท่านั้นในการประกอบการอธิบายเพื่อยืนยันในความถูกต้อง ส่วนฮะดีษฎะอ์อิฟ³ นั้นจะใช้อ้างอิงเฉพาะบางกรณีเท่านั้น ในขณะที่ฮะดีษเมาฎู⁴ นั้นจะไม่ใช้ในการอ้างอิง ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามเมื่อมีการขัดแย้งกันระหว่างฮะดีษด้วยกันไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา หรือระดับของฮะดีษ ผู้วิจัยจะยึดเอาฮะดีษที่มีระดับเหนือกว่าเสมอ
3. หลักการอุศูลสุดตีนหลักการการลงความเห็นจากหลักทั่วไปสู่เรื่องเฉพาะ(อิสตินตาดูญีย)มาจากภาษาอาหรับว่า "الطريقة الاستنتاجية"

¹หมายถึงฮะดีษที่มีสายรายงานติดต่อกันผู้รายงานเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความจำดีเยี่ยม(จำด้วยใจและจำด้วยการจดบันทึก) ตั้งแต่ผู้รายงานคนแรกจนถึงท่านเราะสูลุลลอฮ์ﷺ ไม่มีความบกพร่องและขัดแย้งกับลักษณะของฮะดีษที่มีความเชื่อถือได้มากกว่า(al-Husain bin Muhammad, 2009 : 35)

²ฮะดีษสะสันกับฮะดีษเศาะฮียนั้นเหมือนกันทุกอย่างนอกจากในเรื่องของความจำเท่านั้นที่ฮะดีษสะสันจะด้อยกว่า(al-Husain bin Muhammad, 2009 : 45)

³หมายถึงฮะดีษที่ขาดเงื่อนไขประการหนึ่งประการใดหรือหลายประการอันเป็นที่ยอมรับจากชนิดของฮะดีษเศาะฮียและฮะดีษสะสัน(al-Husain bin Muhammad, 2009 : 48)

⁴หมายถึงคำพูดที่กล่าวอ้างหรืออุตริขึ้นมานอกเหนือจากคำกล่าวของท่านเราะสูลุลลอฮ์ﷺ

หลักการลงความเห็นจากเรื่องเฉพาะเพื่อสู่หลักทั่วไป(อิสติกรอฮีย)มาจากภาษาอาหรับว่า "الطريقة الاستقرائية" เช่น การอธิบายบรรดาชื่อของอัลลอฮ์ซึ่งเป็นอายะฮ์มุกะมาต(การห้าม หรือการกำหนดข้อห้าม) แต่ในอีกแง่หนึ่งเป็นอายะฮ์มุตะซาบิฮาด(ที่มีความหมายคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีข้อสงสัยและตีความได้หลายด้าน)ตามทัศนะของอะซาอิเราะฮ์และฟิร็อก

หลักการพินิจพิเคราะห์และสังเกต(อิตตะฟักูร และอันนะซอร์)มาจากภาษาอาหรับว่า "النظر والنكر" โดยการพิจารณาอายะฮ์และอะดีษด้านความหมาย เจตนารมณ์และการนำไปใช้เป็นหลักฐาน เช่นการอธิบายอายะฮ์การสัจดีษของอัลลอฮ์ บนอะริซ ซึ่งจะพบทัศนะหลายทัศนะและบางทัศนะจะพาดพิงไปยังอิมามมาลิก เมื่อดำเนินการสืบการพาดพิงถึงอิมามมาลิกพบว่า มิได้มาจากท่านจริงตามที่ได้อ้างอิง นี่แสดงว่าสิ่งที่พาดพิงถึงอิมามมาลิกไม่เป็นความจริงแต่ประการใด

4. หลักการตริญีฮ (الترحيح)

เป็นหลักการที่นำเอาสิ่งที่เหนือกว่าคือทัศนะของอุละมาอ์ที่มีความเห็นตรงกันหรือมีเพียงทัศนะเดียวผู้วิจัยจะถือว่าเป็นทัศนะที่ถูกต้อง ส่วนอุละมาอ์ที่มีความขัดแย้ง ผู้วิจัยจะยึดทัศนะที่มีหลักฐานชัดเจนที่สุดมายืนยัน ในกรณีที่มีทัศนะต่างกันและต่างก็มีหลักฐานมายืนยัน ผู้วิจัยจะเลือกทัศนะที่เห็นว่ามีเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพการณ์ของอายะฮ์มากที่สุด ดังหลักการของอิมามอัชชาฟีฮียซึ่งท่านได้กล่าวว่า "إذًا صح الحديث فهو مذهبي"¹ หมายถึง เมื่ออะดีษเศาะฮีย (ถูกต้อง) มันคือมีซฮับของฉัน

ผลและการวิเคราะห์

วิเคราะห์ชีวประวัติของชัยค้อับดุลกอเดรเบ็น अबดุลมุฏฏาะลิบ

เชื้อสายต้นตระกูล

เชื้อสายของชัยค้อับดุลกอเดรเบ็น अबดุลมุฏฏาะลิบ มาจากตระกูลมันดีลีเยาะสุมาตราฝั่งตะวันออก ประเทศอินโดนีเซีย และเมืองที่มีนักวิชาการและนักศึกษาจำนวนมากจากเมืองนี้ ('Abdal-Qādir, 2004 : 10).

พี่น้องของชัยค้ทั้งหมด 3 คน เป็นชายคือพี่ชาย 1 คนชื่อปาลัน(Pālan) น้องชาย 2 คน ชื่ออิบรอฮิม(Ibrāhim) และบุรฮาน(Burhan)(จากการสัมภาษณ์ นายอะมีร์ อัดดีน เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560 ดู ภาคผนวก) และสอดคล้องกับรอมลี อาวัง (RomliAwang, 2008 : 8).

อัลมันดีลีเยาะเป็นชื่อเรียกสั้นๆของชัยค้ซึ่งเป็นชื่อที่ถูกแต่งตั้งจากเผ่าของท่านคือบาตักเผ่านี้ตั้งรกรากที่จังหวัดตาปานูลิ(Tapanuli) บางครั้งตาปานูลิ ก็ถูกเรียกว่า มันดีลีเยาะ(Mandili) (จา

¹Muhammad al-Amīn bin Muhammad al-Mukhtār, 1995 : 7/347.

การสัมภาษณ์ อุตตาสหะณีรฎวาน อะมรินทร์ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560 ตู ภาคผนวก จ) และสอดคล้องกับรอมลี อาวัง (RomliAwang, 2008 : 6-7).

กำเนิดชัยค้อบดุกอเตรเป็น อับดุลมูฎฎาะลิบ

ชัยค้อเกิดที่เมืองอัลมันดีลีย เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ปีฮิจเราะฮ์ศักราช 1322 (ค.ศ.1901) (‘Abdal-Qādir, 2004 : 10). เทียบปีคริสศักราช คือ ปี (ค.ศ.1901)

จากการไปสำรวจด้วยตนเองและสอบถามญาติพบว่าชัยค้อเกิดที่ บ้าน บาดังอังโกลา อำเภอลีฆาลังงัน จังหวัด ตะปานูลิใต้ สุมาตราเหนือ (BatangAngkola,Sigalangan, Tapanuli Selatan, Sumatra Utara).¹

ภรรยาและบุตร

ชัยค้อมีภรรยาสามคน ได้แต่งงานกับภรรยาคนที่หนึ่งเมื่ออายุ 20 ปีขณะที่ท่านอยู่ที่ ปอเนาะกาญะมาตี ที่เคดาห์ชื่อเคาะดีญะเบ็นดิ หนะนาฟิยะฮ์ เป็นชาวอะลอร์บือสร์เป็นดั่ง เคดาห์ ต่อมาเมื่อไปศึกษาต่อที่มังกะฮ์ ท่านได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สองชื่อชะบิเดฮ์เบ็นดิ ฮัจญ์ยี้ อาวัง เป็นชาวกูบัง บาลิง เคดาห์ต่อมาท่านได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สามชื่ออะลียะฮ์เบ็นดิ อับดุลเลาะ เป็นชาวปัตตานี (RomliAwang, 2008 : 16).

ชัยค้อมีบุตรทั้งหมด 9 คน ได้กับภรรยาคนที่หนึ่ง(เคาะดีญะเบ็นดิ หนะนาฟิยะฮ์) 6 คน เป็นชาย 3 คน คือมุฮัมมัดบัตร์ดดิน มุฮัมมัดชัยนุดดินและชาวาวี หญิง 3 คนคือราฟิอะฮ์ฟาติมะฮ์ และรอกีเยาะฮ์ ได้กับภรรยาคนที่สอง (ชะบิเดฮ์เบ็นดิ ฮัจญ์ยี้ อาวัง) 1 คนเป็นชายคืออับดุลอาซิซ ได้กับภรรยาคนที่สาม (อะลียะฮ์เบ็นดิ อับดุลลอฮ์) 2 คน เป็นชาย 1 คนคือ อะฮ์มัดซากี เป็นหญิง 1 คน คืออะลีมะฮ์ บุตรของชัยค้อทั้งหมดตั้งรกรากที่มังกะฮ์ ยกเว้น ราฟิอะฮ์ ได้ตามสามีคืออะฮ์มัดอุสมานไปที่สะบะฮ์ รัฐกะลิมันตัน (RomliAwang, 2008 : 17).

การศึกษา

ชัยค้อเริ่มเรียนที่หมู่บ้านของตนเองก่อนคือ อัลมันดีลีย หลังจากนั้นท่านได้เรียนกับคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงในเมืองของท่านอย่างจริงจังแล้วได้ไปศึกษาต่อที่เมืองเคดาห์ประเทศมาเลเซีย จากนั้นได้ไปศึกษาต่อที่กาญะมาตี เป็นหมู่บ้านหนึ่งในเคดาห์ ได้ศึกษาที่นี้เกือบห้าปี โดยศึกษาความรู้ด้านอิสลามศึกษาทั้งที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับ (‘Abdal-Qādir, 2004 : 10).

ชัยค้อเริ่มเรียนประถมที่โรงเรียนฮอลันดา เมื่อ ค.ศ. 1917 จบชั้นห้า เมื่อ ค.ศ. 1923 หลังจากนั้นท่านได้ออกไปยังเคดาห์ (อะโลสตาร์ปัจจุบัน) ประเทศมาเลเซียเมื่อ ค.ศ. 1924เพื่อศึกษาความรู้ด้านศาสนา โดยเริ่มเรียนจากท่านกูรู ฮัจญ์บากรตุเบียร์ (Tuan Guru Haji BakarTobiar)

¹จากการสัมภาษณ์นายอะมรินทร์ อัดดีน ซึ่งเป็นหลานของน้องชายชัยค้อชื่ออับรอฮิม เมื่อ 6 สิงหาคม พ.ศ.2560

ที่ปอเนาะปือจารุม เปอนดัง (PondokPecarumPendang) ต่อไปยังปอเนาะไอร์ฮีดำ (Air Hitam) ซึ่งบริหารโดยต่วนกูรูฮัจญ์อิตรีส (Haji Idris) และลือบัย ดุกน (LebaiDukun)¹ การศึกษาด้านศาสนาที่บ้านของชัยคเองที่เป็นรูปธรรมคือศึกษาที่ปอเนาะมุศเตาะฟาวิยะฮ์²

เมื่อ ค.ศ. 1926 ชัยคศึกษาต่อที่มัดเราะสะฮ์ ดารุลสะอะดะฮ์อัลอิสลามียะฮ์ (Madrasah DarulSa'adah Al-Islamiyah) หรืออีกชื่อหนึ่งว่าปอเนาะตีตีกาเยาะฮ์ (Pondok Titi Gajah) ซึ่งบริหารโดยชัยควันอิบรอฮีมเบ็น अबดุลกอดเรอัลฟาฏอนี (Syaiikh Wan Ibrahim bin 'Abdul Qadir-al-Fathani) ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามปะจูฮิม (Pak Chu Him)ท่านศึกษาที่นี่ 10 ปีจนกระทั่งได้เป็นครูสอนที่นี่สองปี หลังจากนั้นท่านได้ไปศึกษาต่อ ณ นครมักกะฮ์กับชัยคอิสมาแอลเบ็น अबดุลกอดเรอัลฟาฏอนี (Syaiikh Isma'il bin 'Abd al-Qadir al-Fathani) ซึ่งเป็นพี่ชายของชัยควันอิบรอฮีมเบ็น अबดุลกอดเรอัลฟาฏอนี(Syaiikh Wan Ibrahim bin 'Abdul Qadir al-Fathani)และที่มักกะฮ์นี้เองที่ท่านได้ศึกษากับอุละมาอ์อีกหลาย ๆ ท่าน³

คณาจารย์ บรรดาคณาจารย์ส่วนหนึ่งของชัยคได้แก่

ชัยคอิสมาแอลเบ็น अबดุลกอดเรอัลฟาฏอนี (Syaiikh 'Isma'il bin 'Abd al-Qadir al-Fathani)

ชัยคอะบูบักร์ชะฮาอัดดียาซี (Syaiikh Abu Bakar Syatha al-Dimyathi)

ชัยค अबดุลกาเร็ม อัดดากีสตานี (Syaiikh Abd al-Karim al-Daghistani)

ชัยคอะลีอัลฟาฏอนี (Syaiikh Ali al-Fathani)

ชัยคมุฮัมมัดอะลีอัลมาลิกี (Syaiikh Muhammad Ali al-Maliki)

ชัยคหะสัน อัลมัซซาซ (Syaiikh Hassan al-Masasyath)

ชัยคมุฮัมมัดอัลอะเราะบีย (Syaiikh Muhammad al-Arabi)

สัยยิดอะละวี เบ็น अबบาสอัลหะสะนี (Sayyid Alawi bin Abbas al-Hasani)

ชัยคมุฮัมมัดอะฮยาด (Syaiikh Muhammad Ahyad)

ชัยคหะสัน อัลยะมานี (Syaiikh Hasan al-Yamani)

ชัยคอุมัรฮัมดาน อัลมะฮรอซี (Syaiikh Umar Hamdan al-Mahrasyi)

ชัยคมุฮัมมัดนูรสะอ็ฟ (Syaiikh Muhammad Nur Saif)

ชัยคมุฮัมมัดยาลีน อัลฟาตะนี (Syaiikh Muhammad Yasin al-Fadani)

ชัยค अबดุลเลาะ อัลละฮัจยี (Syaiikh Abdullah al-Lahji)

ชัยคชะกะรียา บิล่า (Syaiikh Zakaria Bila)⁴

¹https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

²จากการสัมภาษณ์นายอะมีร์ อัดดีน ซึ่งเป็นหลานของน้องชายชัยคที่ชื่ออิบรอฮีม เมื่อ 6 สิงหาคม พ.ศ.2560

³https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

⁴https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

งานเขียนและตำรา บรรดางานเขียนและตำราส่วนหนึ่งของชัยคได้แก่

ป็อริสัยบาก็สือกือเลียน มุกัลลัฟ (Perisai bagi sekalian Mukallaf)

ป็ิมบันตุสือกือเลียนอูร์ังอิสลามตืองันสั้มปัยพะลอกือปาตออูร์ังยังมาตี
(PembantusekalianOrang Islam dengan sampai pahala kepada Orang yang mati)

ป็ินตีร์ยันอูกามออิสลาม (PendirianAgama Islam)

ป็อรตุนญุกบาก็สือกือเลียนอุมัต (Pertunjuk bagi sekalian Umat)

ป็ือกัลปอูร์ังยังมีอนุนัยฮัจญ์ (Bekal Orang yang menunaikan Haji)

ป็ิมป็อริยันยังบากุสลาเก้อินตะฮย (Pemberian yang bagus lagi indah)

ตฺหุพะฮุอัลกอริย้อัลมุสลิม (Tuhfat al-Qariy al-Muslim)

อัลเคาะซาอิน อัลสะเนียยะฮ์ (al-Khazain al-Saniyah)

อิอติกอต อูร์ังยังป็อรจาโย อะกันกูรอาน ตืองันตุรอน นป็ือฮา (Itiqad Orang yang Percaya akan Quran dengan turun Nabi Isa)

ป็อนาวัรฺบาก็ ฮาตีย (Penawar Bagi Hati)

อิสลาม อะกามอ ตัน กือดาวละตัน (Islam Agama dan kedawlatan)

อัลอะสัด อัลมะฮาร ลิกอตลือฮัจญ์ อัลมุสตะฮาร (al-Asad al-Maar li Qatl al-Mustaar)

สินารัน มะตอฮารี (SinaranMatahari)

มือนากุตกัน ตัน มือนือยารกัน ตารีปาตอ มือนาสุกัน อูร์ังอูร์ัง อิสลาม อะกัน อะเนาะอะเนาะ มือนือกอ
กือดาล่า สือกูเลาะ อูร์ังกาฟิร (Menakutkan dan Meliarkan daripada memasukkan orang orang Islam akan anak-anak mereka kedalam sekolah Orang kafir)

ฮาตีเยาะ บาก็มีมบาจอ ยัง มุสลิม (Hadiyah bagi membaca yang Muslim)

กือบากุสสัน อุนดังอุนดัง อิสลาม ตัน กือจือละกออัน อุนดังอุนดัง มะนุสือโย
(Kebagussan undang-undang Islam dan kecelakaan undang-undang manusia)

สือยาสะฮ์ ตัน ลอตตรี สัรตอ อาลิม อุละมาอ์(Siasahdanlottrisertaalimulama)

อิอติกอต อูร์ัง ยัง ป็อรจะยอะกัน กูรอาน ตืองัน ตุรอน ฮีฮา (Itiqad Orang yang percaya akan Quran dengan turun Isa)

ป็อริสือตือยออัน ตูวัน คอติบ (Per sedian tuan khatib)

สะบิลิลลาฮ์ (Sabilillah)

การเผยแพร่อิสลาม (การตะอะวะฮ์)

หลังจากที่ชัยคอับดุลกอเดร เบ็น อับดุลมุญญะอะลิบได้ศึกษาจากอูลามาอ์ที่มีชื่อเสียง
ที่มีสติอัลฮะรอหม (มัสญิดมักกะฮ์) แล้วท่านได้เผยแพร่วิชาความรู้ที่มีสติอัลฮะรอหมเป็นเวลามากกว่า

25 ปี โดยการให้ความรู้อิสลามด้วยวิธีสอนในรูปแบบชะละเกาะห์¹ ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปคือ บาบุลอุมเราะฮ์² ช่างๆอรรกุนุขามีย³ ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเป็นชาวมลายูที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คืออินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย⁴

นอกจากท่านได้สอนในมัสญิดมักกะฮ์แล้วท่านได้เผยแพร่อิสลามด้วยการเขียนตำรา ซึ่งมีทั้งตำราที่เป็นภาษาอาหรับและภาษาอาหรับดั่งปรากฏในหัวข้องานเขียนและตำราข้างต้น ตำราส่วนใหญ่ถูกเผยแพร่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นเมืองเกิดของท่าน เป็นต้น

การยอมรับและการชื่นชม

ชัยค อับดุลกอเดรเบิน อับดุลมูฏฏาะลิบ อัลมันดีลีเย เป็นอุละมาอ์มลายูที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งและเป็นที่ยอมรับและได้รับการชื่นชมจากผู้คนทั่วไป และในบรรดาอุละมาอ์ เช่น มุฮัมมัด อิดริส อัลมรบาเวีย อัลอซฮารีเย ผู้แต่งหนังสือกอมูสอัลมรบาเวีย ได้กล่าวชื่นชมในคำนำหนังสือบือบือราปอ มือเตียรอ ยังบากุสลากี อินเดาะฮ์ ว่า "ท่านเป็นผู้ที่อาลิมมากคนหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์มลายูเป็นผู้ที่เพียบพร้อมชำนาญการในทุกองค์ความรู้ชะเราะฮ์ (องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม) และเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดสอนในมัสญิดหะรอม และเป็นผู้แต่งหนังสือเกี่ยวกับชะเราะฮ์หลายเล่มที่มักกะฮ์อัลมุกัรเราะมะฮ์ ('Abd al-Qādir, 1964 : B)

อะกิดะฮ์และมัซฮับ

อะกิดะฮ์ของชัยคคืออะกิดะฮ์สะลัฟหรืออัฮลิสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ ดังที่ท่านได้กล่าวในหนังสือบือรียะฮ์บากีฮ์ก็อเลียน มุกัลลัฟ ตอนหนึ่งว่า "แท้จริงหัวใจจะไม่มีชีวิตและจะไม่สามารถมีความสุขสบายนอกจากจะต้องรู้จักอัลลอฮ์ผู้ทรงสร้างหัวใจ ด้วยการรู้จักบรรดาชื่อของพระองค์ บรรดาคุณลักษณะของพระองค์และการทรงสร้างของพระองค์ และแนวทางแห่งชาวสะลัฟ (เศาะฮาบะฮ์ ตะบียีน และตาบิอิตาบียีน) ('Abd al-Qādir, 1961 : 3).

ชัยคได้รวบรวมชื่อหนังสือในมัซฮับฟิกฮ์ของอิมามอัชชาฟีอีเย ในหนังสือของท่านชื่ออัลคอซฮาอิน อัสนะนิยะฮ์ ซึ่งเป็นภาษาอาหรับ จำนวน 208 หน้า จากนี้เองที่ทำให้เข้าใจได้ว่ามัซฮับที่ท่านใช้คือมัซฮับอัชชาฟีอีเย

การเสียชีวิต

หลังจากที่ท่านได้เขียนตำรา และสอนหนังสือที่มัสญิดหะรอม เป็นเวลายาวนานยี่สิบกว่าปี ด้วยอายุ 63 ปี ท่านได้กลับไปสู่พระเจ้าเมื่อปีอิหจเราะฮ์ศักราช 1385 (ค.ศ. 1964) และฝังศพที่สุสานมะอ์ลอล (ดู ภาคผนวก จ) ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ('Abd al-Qādir, 2004 : 12).

¹ การเรียนการสอนโดยที่ผู้สอนและผู้เรียนล้อมวงกันไม่ได้มีโต๊ะเก้าอี้แต่อย่างใด

² ชื่อประตุนึ่งของมัสญิดมักกะฮ์

³ ชื่อสถานที่หนึ่งในมัสญิดมักกะฮ์

⁴ Abdal-Qādir, 1959 : 11

วิเคราะห์ส่วนประกอบของหนังสือปือนาว์รบกีย์ฮาดีย

ชื่อหนังสือ

ชื่อหนังสือปือนาว์รบกีย์ฮาดีย นี้ ถูกเรียกด้วยชื่อหลายชื่อด้วยกันคือ

ชื่อที่ผู้แต่งตั้งขึ้น ผู้แต่งตั้งชื่อหนังสือนี้ว่า " فناور بآكى هاتى " อ่านว่า "ปือนาว์รบกีย์ฮาดีย" เป็นหนังสือที่ใช้ภาษามลายูอักษรญาวยีในการตั้งชื่อหนังสือ ให้ความหมายคือ ยาบำบัดหัวใจ ซึ่งในที่นี้มีได้หมายถึงหัวใจที่ทำหน้าที่สูบฉีดโลหิตไปเลี้ยงร่างกาย แต่หมายถึงจิตใจ และอีกชื่อหนึ่งที่ผู้แต่งตั้งขึ้นคือ " فناور هاتى " ¹โดยจะตัดคำว่า " بآكى " ออก ซึ่งให้ความหมายที่เหมือนกัน

ชื่อที่เป็นที่รู้จักของสังคม หนังสือนี้ โดยทั่ว ๆ ไปแล้วผู้เรียนจะเรียกสั้น ๆ โดยจะตัด "บาก็ฮาดีย" ที่ท้ายชื่อออกเหลือ "ปือนาว์ร" หากถามผู้เรียนหนังสือเล่มนี้ว่า "ท่านจะไปเรียนหนังสืออะไรวันนี้" "จะได้คำตอบจากผู้เรียนส่วนใหญ่ว่า "วันนี้ไปเรียนปือนาว์ร" การที่ผู้เรียนเรียกสั้น ๆ เช่นนี้ เนื่องจากเป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าหมายถึง "ปือนาว์รบกีย์ฮาดีย" นั่นเอง

หนังสือนี้แต่งและเรียบเรียงโดยอุละมาอ์มลายูชื่อชัยคอ अबดุลมุฏฏาะลิบ ชื่อนี้มาจากภาษาอาหรับ คือ " عبد القادر بن عبد المطلب " แต่เนื่องจากท่านเป็นอุละมาอ์ทำให้มีหน้าชื่อของท่าน คือ " อชชัยค " มาจากภาษาอาหรับ คือ " الشيخ " อชชัยคนี้จะใช้กับผู้มีความรู้และเป็นที่ยอมรับโดยผู้คนจำนวนมาก และเนื่องจากท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีถิ่นกำเนิดที่ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้มีท้ายชื่อของท่านว่า "อัลอันโดนิสีย" มาจากภาษาอาหรับว่า " الأندونسى " หมายถึงเป็นผู้ที่เกิดในประเทศอินโดนีเซีย และหลังจาก "อัลอันโดนิสีย"แล้วยังมี "อัลมันดีลีย" มาจากภาษาอาหรับว่า " المندلى " หมายถึงท่านเกิดที่เมืองอันมันดีลีย และต่อท้ายจากชื่อดังกล่าวแล้วท่านยังให้ฉายานามตนเองว่า "ควัยติมฎะละบะตออัลอลิม อชชะรีฟฟีอัลหะเราะมะมิ อัลมักกี" มาจากภาษาอาหรับว่า " الحرم المكى فى العلم الشريف فى الحرم المكى " ซึ่งให้ความหมายว่า "เป็นทาสชั้นต่ำ ที่ศึกษาหาความรู้ที่ทรงเกียรติ ณ แผ่นดินหะรอม คือมักกะฮ์" ซึ่งเป็นประโยคที่ผู้แต่งถ่อมตน ในขณะที่เดียวกันก็บอกสถานะภาพว่าเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้ในแผ่นดินมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

จากฉายานามที่ท่านได้ให้ภายใต้ชื่อหนังสือ "ปือนาว์รบกีย์ฮาดีย" นี้ทำให้ทราบได้ว่าท่านเป็นผู้ที่ถ่อมตนและมอบหมายการงานทุกอย่างขึ้นตรงต่ออัลลอฮ์ ²หมายถึงไม่มีความหยิ่งยโสใด ๆ ในความรู้ของท่าน

ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสำนึกและปฏิบัติกรงานทุกอย่างโดยตั้งเจตนาต่ออัลลอฮ์ ³ เพียงองค์เดียวไม่มีภาคีใดๆต่อพระองค์อามีนด้วยดุอาอ์ "อัลลอฮ์ฮุมมะ อินนา นะอูซุบิกะ อัน นุชริกะ บิกะ ชัยอัน น้อละมุฮะนะสตัดฆิฟรุกะ ลิมา ลา น้อละมุฮะ" มาจากภาษาอาหรับ

¹Abdal-Qādir, 1959 : 1

²Abdal-Qādir, 1959 : 100

ว่า “لَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا رَسُولٍ مِّنْكُمْ لِيُحْيِيكُمْ بِكُمْ شَيْئًا مِّنْكُمْ، وَتَسْتَكْبِرُونَ لِمَا لَا يُلْمَعُ لَكُمْ” ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ ﷻ โปรดทรงคุ้มครองเรา ให้พ้นจากการตั้งภาคีใดๆที่เรารู้ต่อพระองค์ และเราขอพระองค์ทรงอภัยในสิ่งที่เรารู้เท่าไม่ถึงการณ์ด้วยเถิด”

ความสอดคล้องของชื่อหนังสือกับหัวข้อเรื่องในหนังสือ

นับได้ว่าชื่อหนังสือกับหัวข้อเรื่องในหนังสือนั้นมีความสอดคล้องกันเป็นอย่างมาก โดยผู้แต่งจะเริ่มด้วยการทำให้อวัยวะทั้งเจ็ด (ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือ และเท้า) ให้รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายคือให้เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ อย่างสมบูรณ์ ซึ่งอวัยวะทั้งเจ็ดนี้อยู่ภายใต้คำสั่งใช้ของจิตใจ ต่อด้วยการกล่าวถึงจิตใจที่ไม่ดีที่จะต้องหลีกเลี่ยง คือ ไม่มักมากในการบริโภค ไม่มักมากในการพูด ไม่โกรธ ไม่อิจฉา ไม่ตระหนี่และรักศุนยา ไม่หลงในเกียรติยศ ไม่หลงศุนยา ไม่หยิ่งยโส ไม่ทะนงตัว และไม่ริยาอ์ และต่อด้วยเนื้อหาของมารยาททางจิตใจที่ดี คือ เตาบะฮ์ เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ มีความสมณะ ความอดทน ของคุณอัลลอฮ์ ﷻ เจตนาบริสุทธิ์ มอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ รักอัลลอฮ์ ﷻ พอใจในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ กำหนด และรำลึกถึงความตาย เนื้อหาทั้งหมดถือได้ว่าเป็นเสมือนเวชภัณฑ์ที่วิเศษที่จะบำบัดผู้คนที่เป็นคนดีทั้งศุนยานี้และไปสู่วันอาคิเราะฮ์

สาเหตุของการแต่งหนังสือ

สาเหตุที่ ชัยค้อับดุลกอเดรเป็น อับดุลมุฏฏะาะลิบ ได้แต่งหนังสือนี้ เพื่อเป็นการระลึกเตือนตนเองและแก่ผู้เรียนที่อยู่ในระดับเริ่มต้น² นั้นหมายถึงท่านแต่งหนังสือนี้เพื่อเป็นการตระวาระฮ์นั่นเอง การตระวาระฮ์คือการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นการบังคับสำหรับมุสลิมทุกคนที่รู้เรื่องของศาสนาอิสลามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเผยแพร่ให้ผู้อื่นต่อไป

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

(سورة آل عمران، الآية : 110)

ความว่า “พวกเจ้านั้น เป็นประชาชาติที่ดียิ่งซึ่งถูกให้อุบัติขึ้นสำหรับมนุษยชาติ โดยที่พวกเจ้าใช้ให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่ไม่ชอบ”

(สุเราะฮ์อาละอิมรอนอายะฮ์110)

เป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่งที่เราได้เกิดมาเป็นอุมมะฮ์³ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ เพราะเป็นอุมมะฮ์ที่ประเสริฐที่ทำหน้าที่เผยแพร่อิสลามแก่บรรดามนุษย์ทั้งมวลอันเนื่องจากไม่มีบรรดานบี

¹Sulaimān bin Aḥmad, n.d. : 4/10

²Abdal-Qādir, 1959 : 2

³ประชาชาติ

อีกต่อไปแล้วที่จะถูกแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่อิสลามหลังจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องเผยแพร่อิสลามต่อไปจนวันกิยามะฮ์ (Ibn Kathīr, 2002 : 1/344).

ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมทุกคนที่จะต้องทำหน้าที่เผยแพร่ศาสนาอิสลามทุกรูปแบบ เช่น ด้วยการพูดจาบอกกล่าว การทำตัวอย่างด้วยตนเอง การแต่งหนังสือ เป็นต้น

ส่วนประกอบของหนังสือ

หนังสือปือนาวาร์บาก็ฮาดียนี้ ประกอบด้วยโครงสร้างหลัก 6 โครงสร้างคือ

1. ปกนอกและปกใน ปกนอกจะมีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ลิขสิทธิ์การพิมพ์และสถานที่พิมพ์ ปกนอกและปกในเหมือนทุกประการยกเว้นในส่วนที่เป็นกระดาษคือปกนอกกระดาษจะแข็งกว่าปกใน และจะนับปกในเป็นหน้าที่ 1

2. การกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ﷻ และการประสาทพรและความสันติแต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และในโครงสร้างนี้ได้กล่าวถึงการวันเดือนปีที่ผู้แต่งได้เขียนหนังสือนี้ คือ วันที่ 7 เดือน ระบุบ.ศ.1378 ในโครงสร้างส่วนนี้จะเป็หน้าที 2-3

3. บทนำ โดยจะกล่าวนำว่าต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวเกริ่นในเรื่องต่างๆ คือความรู้ตะเศาฎุฟ และได้ให้ความหมายของความรู้ตะเศาฎุฟว่าเป็นอย่างไรมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดต่อมุสลิมประโยชน์ของตะเศาฎุฟที่สามารถทำให้หัวใจวางแปลนออกจากอัลลอฮ์ และประดับประดาหัวใจ โดยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ผู้จัดการจักรวาลทั้งหมด เป้าประสงค์คือหัวใจ ชุ่ก่มการศึกษาตะเศาฎุฟคือ ฟิรฎูอิน¹สำหรับผู้มีสติและถึงกำหนดอายุ ส่วนชื่อความรู้นี้ให้ชื่อว่าความรู้ตะเศาฎุฟ แล้วได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของความรู้ตะเศาฎุฟ และนำไปสู่เนื่องเรื่องกิตาบที่หนึ่งคืออวัยวะทั้งเจ็ด²

4. ส่วนที่เป็นเนื้อหา ประกอบด้วย3หัวข้อใหญ่ และ 26 หัวข้อย่อย หัวข้อใหญ่ เรียกว่า "กิตาบ" มากจากภาษาอาหรับว่า "كتاب" แปลว่าหนังสือ ส่วนหัวข้อย่อยผู้แต่งใช้สองอย่างคือ "ฟิสลุน" มาจากภาษาอาหรับว่า "فصل"แปลว่าเรื่อง หรือหัวข้อย่อย และ "باب" มาจากภาษาอาหรับว่า "باب" แปลว่าเรื่อง ถึงแม้ว่าหัวข้อย่อยมีสองอย่างก็ตามถ้าหากสังเกตจากความหมายแล้วมีความหมายที่เหมือนๆ กันคือเรื่อง หรือหัวข้อนั้นเอง

5. ส่วนปิดท้าย โดยการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ³

6. สารบัญหนังสือในการเขียนสารบัญใช้เลขหน้าก่อนแล้วตามด้วยเรื่องโดยในเรื่องจะแจกแจงเป็นกิตาบ ฟิสลุน และบَابอย่างเป็นลำดับสะดวกในการค้นหา⁴

¹คือผู้ที่มีอายุ 15 ปีหรือไม่ถึง 15 ปีแต่ได้มีการหลั่งน้ำอสุจเป็นครั้งแรก และมีสติจะต้องปฏิบัติเป็นรายบุคคล

²Abdal-Qādir, 1959 : 4-5

³Abdal-Qādir, 1959 : 100

⁴Abdal-Qādir, 1959 : 102-103

เนื้อหาสาระของหนังสือ

เนื้อหาสาระของหนังสือปือนาว์รบกัษัตยนี้ ประกอบด้วย 3 หัวข้อใหญ่ เรียกว่า "กิตาบ" มาจากภาษาอาหรับว่า "كتاب" หมายถึงหนังสือ หรือบท และ 26 หัวข้อย่อย ซึ่งจะเรียกใน หัวข้อย่อยสองลักษณะคือฟัศลุน และบَابทั้งสองคำนี้ให้ความหมายเหมือนกันคือเรื่อง

1. กิตาบที่หนึ่งการอธิบายอวัยวะทั้งเจ็ด โดยมีหัวข้อย่อย (ฟัศลุน) มี 6 ข้อคือ

ฟัศลุนที่หนึ่ง การอธิบายเรื่องตา โดยจะกล่าวถึงการใช้ตาตามพระประสงค์ ของอัลลอฮ์ เช่น การใช้ตาอ่านอัลกุรอานอัลอะดีษ การใช้ตาในการทำงานที่ทะเลสาบ เป็นต้น¹

ฟัศลุนที่สอง การอธิบายเรื่องหู ไม่ใช่หูในการฟังสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ลิ้มรสถึงอัลลอฮ์ ๕๕ เช่น การฟังดนตรีต่างๆ เป็นต้น²

ฟัศลุนที่สาม การอธิบายเรื่องลิ้น ไม่ใช่ลิ้นในการโกหก ประจบสอพลอ ไม่พูดเรื่องไร้ สาระ เป็นต้น³

ฟัศลุนที่สี่ การอธิบายเรื่องท้อง

ฟัศลุนที่ห้า การอธิบายเรื่องอวัยวะเพศ

ฟัศลุนที่หก การอธิบายเรื่องมือทั้งสองและขาทั้งสอง

2. กิตาบที่สอง การอธิบายเรื่องของ "ก้อลบุณ" ที่หมายถึง หัวใจ มีหัวข้อย่อย (บَاب) 10 ข้อ คือ

บَابที่หนึ่ง การอธิบายเรื่อง ชัรเราะฮ์อฎฎะอะอาม หมายถึง การมักมากในการ บริโภคอาหาร

บَابที่สอง การอธิบายเรื่อง การมักมากในการพูด

บَابที่สาม การอธิบายเรื่อง ความโกรธ

บَابที่สี่ การอธิบายอิจฉาริชยา

บَابที่ห้า การอธิบายเรื่อง ตระหนี่และรักทรัพย์สมบัติ

บَابที่หก การอธิบายเรื่อง รักความหยิ่งยโส

บَابที่เจ็ด การอธิบายเรื่อง รักดูนยา

บَابที่แปด การอธิบายเรื่อง ถ้อยตนเองเหนือผู้อื่น

บَابที่เก้า การอธิบายเรื่อง คิดว่าตนเองเป็นเลิศ

บَابที่สิบ การอธิบายเรื่อง ริยาอ์

3. กิตาบที่สาม การอธิบายเรื่อง มารยาทที่ดี มี 10 ข้อ

บَابที่หนึ่ง การอธิบายเรื่องเตาบะฮ์ หมายถึงการขอภัยโทษต่ออัลลอฮ์ ๕๕

¹Abdal-Qādir, 1959 : 5-8

²Abdal-Qādir, 1959 : 8-10

³Abdal-Qādir, 1959 : 10-13

بابที่สอง การอธิบายเรื่องเคาฟิ หมายถึงการเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ

بابที่สาม การอธิบายเรื่องซิชดู หมายถึงการรู้สึกพอติในสิ่งที่ได้รับจากอัลลอฮ์ ﷻ

بابที่สี่ การอธิบายเรื่องเศาะบ์ร หมายถึงความอดทน

بابที่ห้า การอธิบายเรื่องซุกร หมายถึงการขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ

بابที่หก การอธิบายเรื่องอิกลาศ หมายถึงการทำงานทุกอย่างเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น
คือไม่มีภาคีใดๆ เทียบเคียงพระองค์

بابที่เจ็ด การอธิบายเรื่องตะวักกุล หมายถึงการมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ

بابที่แปด การอธิบายเรื่องรักอัลลอฮ์ ﷻ

بابที่เก้า การอธิบายเรื่อง การจำนนตนเองต่อการกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ

بابที่สิบ การอธิบายเรื่อง การสำนึกในความตาย

แหล่งที่มาของเนื้อหา

เนื้อหาส่วนใหญ่ผู้แต่งได้เรียบเรียงโดยนำมาจากหนังสือกิตาบ อัลอ์รบาอีน ฟิอุศูล อัตตินฟีอัลอะกออิดิ วะ อัสรอร อัลอิบาดาต วะ อัลอัคลาq (Kitāb al-Arba‘īn fī Uṣūl al-Dīn fī al-‘Aqāidi wa Asrār al-‘Ibādāt wa al-Akhlāq) ของอัลอิมามอัลเฆาะซาลีย์ซึ่งเป็นภาษาอาหรับมีชื่อเต็มว่า *أصول الدين في الأربعين كتاب* โดยที่ผู้แต่งได้นำ 2 บท จาก 4 บท ในหนังสือกิตาบอัลอ์รบาอีน¹ คือบทที่ 3 มาเป็นกิตาบที่ 2² และบทที่ 4 มาเป็นกิตาบที่ 3³ ของหนังสือป็อนาว์รบาเกียฮัตีย ส่วนกิตาบที่ 1 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้แต่งได้เรียบเรียงด้วยตนเอง

วิธีการเรียบเรียงหนังสือ

การเรียบเรียงหนังสือนี้จัดได้ว่าเป็นการเรียบเรียงที่ดีมาก มีการเริ่มต้นและการจบอย่างมีระบบคือ

การเริ่มต้น

ก่อนที่จะขึ้นบทนำมีการกล่าวบัสมะละฮฺ คือการกล่าว “บิสมิลลาฮฺฮิรเราะฮมานิรเราะฮิมี” (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) แปลว่า “ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตาปราณี” ต่อด้วยการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ต่อด้วยการ

¹บทที่ 1 ว่าด้วยอัลกะกออิดิ (al-Ghazāliyy, 2003 : 17), บทที่ 2 ว่าด้วย ฟิอัลอะมาลอัลซอฮิเราะฮฺ(al-Ghazāliyy, 2003 : 43), บทที่ 3 ว่าด้วย ฟิตซิกียะฮฺอัลกออิลบ์ อัน อัลอัคลาq อัลมัฆมุมะฮฺ (al-Ghazāliyy, 2003 : 112), และบทที่ 4 ว่าด้วย ฟิอัลอัคลาq อัลมะหฺมุตะฮฺ(al-Ghazāliyy, 2003 : 191)

² ‘Abdal-Qādir, 1959 : 20

³ ‘Abdal-Qādir, 1959 : 61

กล่าวถึงเกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือที่จะได้อ่านต่อไป¹ ซึ่งในส่วนนี้ผู้แต่งมิได้เรียกว่าเป็นบทนำ หลังจากนี้จึงเริ่มต้นด้วยบทนำ

วิธีเขียนบทนำของท่านจะเริ่มด้วยการแจกแจงที่เป็นข้อๆ และการบรรยาย โดยเริ่มจากการให้ชื่อความรู้ในหนังสือนี้ว่า "ตะเศาะวุฟ" แล้วบอกประโยชน์ของหนังสือ เป้าหมายของเนื้อหาที่มาของเนื้อหา หุกุม ความสำคัญ และได้กล่าวถึงหัวข้อของเนื้อหาที่จะมีต่อไปในเนื้อหา

เนื้อหา

ในส่วนที่เป็นเนื้อหาผู้แต่งจะเรียงลำดับดังที่ได้กล่าวในบทนำอย่างเป็นทางการเป็นลำดับดังที่ได้กล่าวในหัวข้อเนื้อหาสาระของหนังสือข้างต้นแล้ว

การจบ

ในการจบผู้แต่งจะจบอย่างมีมารยาทคือมีการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และจบด้วยอายะฮ์อัลกุรอานคือ “سُبْحَانَكَ رَبُّنَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝ رَبُّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝” ความว่า “มหาบริสุทธิ์ยิ่งแต่พระเจ้าของเจ้าพระเจ้าแห่งอำนาจจากสิ่งซึ่งพวกเขาอ้างศานติจงมีแต่บรรดาเราะสูลทั้งหลายและบรรดาการสรรเสริญทั้งหมดเป็นของอัลลอฮ์ ﷻ พระเจ้าแห่งสากลโลก” วิธีการเรียบเรียงเช่นนี้เป็นการเรียบเรียงโดยใช้หลักการลำดับหมายถึงการลำดับโครงสร้างอย่างเป็นระบบ

การเรียบเรียงด้วยการเริ่มต้นและจบด้วยการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ จะได้รับความบะเราะกะฮ์และเป็นการเรียบเรียงหนังสือที่สอดคล้องกับอุละมาอ์มุตะก้อดดีมูน (อุละมาอ์ยุคแรกๆ) เช่น อิมามอิบนุฮิบบานได้แต่งหนังสือ "Rawḍah al-'Uqalā' wa Nuzhah al-Fuḍalā'".

การเผยแพร่หนังสือ

จากการสังเกตหนังสือที่ชัยค้อดุดลอกเดรเบิน อัลดุลมุฏฏะาะลิบ เรียบเรียงส่วนใหญ่จะเป็นภาษามลายู เช่น ปือนาวันบาก็ยฮานีย์อัลมัซฮับอะเตาดียาเดาะฮะรอมบือรมัซฮับฟริสสัยสินญาตอโตะหาญีตันโตะลือบัย เป็นต้น นั่นแสดงว่าท่านประสงค์เผยแพร่หนังสือของท่านสำหรับผู้อ่านที่เป็นชาวมลายู หมายถึงกลุ่มประเทศทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นประเทศที่มีมุสลิมมากที่สุดในโลก

ความสำคัญของหนังสือ

หนังสือนี้เป็นหนังสือหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอิฮซาน หรือมารยาทสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์และเป็นหนังสือที่เผยแพร่โดยใช้ภาษามลายูเป็นหลัก สามารถใช้ในประเทศทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็น

¹Abdal-Qādir, 1959 : 2

²สุเราะฮ์อัศศอฟฟาตอายะฮ์180-182

ส่วนใหญ่และมากที่สุดถ้าเปรียบเทียบกับประเทศตะวันออกกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินโดนีเซียเพราะมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลก ความสำคัญของหนังสือนี้จำแนกได้ 2 ประการคือ

1. ด้านวิชาการ

เนื่องจากหนังสือนี้เป็นหนังสือที่กล่าวถึงอัครสาวก เป็นหนังสือที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติมารยาทที่ดีงาม ทั้งภายนอกคือการรักษาอวัยวะทั้งเจ็ด (ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศมือ และเท้า) ให้อยู่ในกรอบแห่งอิสลาม และภายในได้แบ่งเป็นสองส่วนคือ หนึ่ง ให้ระวังหัวใจมิให้สกปรก (การมกมากในการพูด ความโกรธ อิจฉาริษยาตระหนี่และรักทรัพย์สมบัติ รักความหยิ่งโส รักดูนยา ถือตนเองเหนือผู้อื่นคิดว่าตนเองเป็นเลิศและริยาอ์) สองให้หัวใจสะอาดโดยให้ปฏิบัติมารยาทอันดีงาม (เตาบะฮ์เคาฟิซียุดุเศาะบ์รชุกรอิดลาตตะวะกุกุลการจำนตนเองต่อการกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ รักอัลลอฮ์ ﷻ และการสำนึกในความตาย)

2. ด้านการนำไปปฏิบัติ

ความสำคัญทางด้านการนำไปปฏิบัตินี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะมุสลิมทุกคนเมื่อมีข้อมูลทางศาสนาแล้วเป้าหมายคือการปฏิบัติ ข้อมูลจากหนังสือเล่มนี้หากผู้เรียนได้นำไปปฏิบัติแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากหมายถึงเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ภายในทำให้หัวใจบริสุทธิ์ ภายนอกจะมีพฤติกรรมหรือมารยาทอันดีงามอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุขและในวันอาคิเราะฮ์ก็ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ตรงกันข้ามถ้าหากผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้แล้วแต่ไม่ปฏิบัติจะเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจอย่างยิ่งอัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ * كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ
أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾

(سورة الصف، الآية : 2-3)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ทำไมพวกเจ้าจึงกล่าวพูดในสิ่งที่พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ* เป็นที่น่าเกลียดยิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ การที่พวกเจ้าพูดในสิ่งที่พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ”

(สุเราะฮ์อัศคือฟายะฮ์ 2-3)

มุฮิมในสมัยก่อนที่จะลงอาเยฮ์ญิบาตนั้นทุกอย่างสามารถปฏิบัติตามท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เมื่ออาเยฮ์ให้ทำญิบาตถูกประทานลงมาสู่สีกหนักใจในการปฏิบัติอัลลอฮ์ ﷻ จึงประทานอาเยฮ์ดังกล่าวข้างต้น (al-Ṭabariy, 2000 : 23/350-351).

ประโยชน์ของหนังสือ

เนื่องจากหนังสือนี้เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอัลอิฮซาน ซึ่งเป็นหลักการหนึ่งในสามหลักการสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ จึงนับได้ว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์มาก โดยเฉพาะ

การอธิบายเป็นภาษามลาญญาวิซึ่งเป็นภาษาที่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศไทยตอนล่าง ประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

อัลอิฮซาน เป็นส่วนหนึ่งของบทบัญญัติสำหรับมุสลิมดังปรากฏในอะดิษรายานโดย अबดุลลอฮ์เบินอุมร์ ฎ กล่าวถึง ญิบรีลได้สั่งให้ท่านเราะสูลุลลอฮ์อธิบายเรื่องอิฮซาน ดังอะดิษ บันทีก โดย Muslim, 2001 : 8¹ ว่า

((قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ))

ความว่า “(ญิบรีล)ก็กล่าวอีกว่า จงบอกฉันถึงอัลอิฮซานซิ เราะสูลุลลอฮ์ ฎ กล่าวว่าเป็นการที่ท่านจะทำการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ๕ เสมือนกับท่านเห็นอัลลอฮ์ ๕ ถึงแม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ก็ทรงเห็นท่าน”

หนังสือปือนาวาร์บาก็ยฮาดีย์จึงมีประโยชน์ต่อมุสลิมมากโดยได้แบ่งประโยชน์ของหนังสือเล่มนี้ไว้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านจิตใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมจิตใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่องปราศจากมลทิน และสิ่งสกปรกต่างๆ คือยอมจำนนแล้วสามารถที่จะกล่าวชะฮาดะฮ์ได้² ทำให้สุขภาพจิตดีได้ผลบุญนำไปสู่การทำความดีสามารถแยกแยะได้ระหว่างสิ่งดีกับสิ่งชั่ว จิตใจเป็นตัวชี้วัดว่าจะได้เข้าสวรรค์หรือไม่ถ้าหากจิตใจบริสุทธิ์ผุดผ่องอย่างแท้จริงแล้วได้เข้าสวรรค์อย่างแน่นอนดังที่อัลลอฮ์ ๕ ดำรัสว่า

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ* إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

(سورة الشعراء : الآية 88- 89)

ความว่า “วันที่ทรัพย์สินสมบัติและลูกหลานจะไม่อำนวยความสะดวกได้เลย* เว้นแต่ผู้มาหาอัลลอฮ์ ๕ ด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส”

(สูเราะฮ์อัซซุฮรอฮ์อายะฮ์ 88-89)

จากอายะฮ์ข้างต้นแสดงถึงเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของสังคมมุสลิม ดังคำอธิบายของอิบนุกะษีร์ดังนี้คือ

ก. ทรัพย์สินสมบัติที่มากมายและลูกหลานที่มีมากมายบนโลกดุนยานี้ จะไม่อำนวยความสะดวกได้เลย แม้ว่าทรัพย์สินสมบัติของเขาจะเป็นทองทั้งโลกก็จะไม่ทำให้เขารอดพ้นจากโทษทัณฑ์ของอัลลอฮ์ ๕ และลูกหลาน หมายถึง ถึงแม้จะแลกด้วยชีวิตมนุษย์ทั้งโลกก็ตาม ในวันกิยามะฮ์ไม่มีประโยชน์ (Ibn Kathīr, 2002 : 3/319).

¹และได้มีผู้บันทึกรายอื่นๆ คือ Aḥmad, 2001 : 367. Nasāiy, 1986 : 4990.

²หมายถึง การกล่าวปฏิญาณตนว่า “لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله” ความว่า “ข้าขอสัญญาว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ๕ และข้าขอสัญญาว่ามุฮัมมัดเราะสูลุลลอฮ์”

ข. การมีอีมานกับอัลลอฮ์ ﷻ และความบริสุทธิ์ใจกับศาสนาเพื่อพระองค์ และการออกห่างจากการทำชิริก และผู้ใดที่ครอบครองด้วย และจะต้องเป็นผู้มาหาอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส ปลอดภัยจากความสกปรกทั้งพวงและการเป็นภาคี อิบน์สีรีนกล่าวว่า หัวใจที่บริสุทธิ์ คือ เขารู้จักอัลลอฮ์ ﷻ จริงและเชื่อว่าวันกิยามะฮ์เกิดขึ้นแน่นอนอย่างไม่กลางแคลงใจ และอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงฟื้นคืนชีพจากกุบูร และอิบนุอับบาสกล่าวว่า เว้นแต่ผู้มาหาอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส คือหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใสที่ปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และมุญาฮิดและอัลชะสัน และคนอื่นๆ กล่าวว่าหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส หมายถึงการไม่ทำชิริก และสะอาดเป็นมุสลิยิบ กล่าวว่า หัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส คือหัวใจที่ถูกตอง หมายถึงหัวใจที่เป็นมุอ์มิน เนื่องจากหัวใจของกาฟิร และมุนาฟิกนั้นป่วย อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ ﴾

(سورة البقرة، بعض من الآية : 10)

ความว่า “ในหัวใจของพวกเขาป่วย”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 10)

อะบู อุษมาน อันนัยสาบูรียฺ กล่าวว่า คือหัวใจที่บริสุทธิ์ปลอดภัยจากการทำบิดอะฮ์สงบใจต่ออัสสุนนะฮ์ (Ibn Kathīr, 2002 : 3/319).

2. ด้านความคิด หนังสือป็อนาว์รบาเกียฮ์ฮาดียฺให้ข้อคิดหลายอย่างสำหรับมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดที่ก้าวไปสู่การเป็นมุสลิม รู้จักพระเจ้าผู้สร้าง ตัวอย่างเช่น การกล่าว “ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ” ความว่า “ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตาปราณี” การกล่าวเช่นนี้มีนัยยะที่สำคัญคือก่อนอื่นข้าขอบอกว่าทั้งหมดที่จะมีต่อไปหลังจากคำกล่าวนี้มีได้มาจากข้าเองแต่มาจากความยินยอมของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตาปราณี การกล่าว “ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ” หลังจากนั้นไปผู้วิจัยขอใช้เป็นการกล่าวบัสมะละฮ์

หลังจากการกล่าวบัสมะละฮ์แล้วได้กล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และผู้แต่งได้ลงนามและให้ฉายานามตนเองว่า “ خويلد ”³ เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า “ทาสที่ต่ำที่สุด” รวมข้อคิดจากที่กล่าวข้างต้นได้ว่าเราจะต้องเป็นมุสลิม ขณะเดียวกันเราจะต้องเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

3. ด้านการปฏิบัติ จากการที่ท่านชัยค้อดลุคอเดร เป็น อับดุลมุฏฏะาะลิบ ได้เรียบเรียงหนังสือดังที่ได้อธิบายในหัวข้อวิธีการเรียบเรียงหนังสือที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นนั้น ทำให้ง่ายต่อ

¹Abdal-Qādir, 1959 : 2

²Abdal-Qādir, 1959 : 2

³Abdal-Qādir, 1959 : 3

ผู้อ่านที่จะนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง เช่น ท่านเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงอวัยวะทั้งเจ็ดก่อน แล้วต่อด้วยเรื่องของหัวใจจบด้วยเรื่องมารยาทที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

แนวทางการแต่งหนังสือของท่านนี้สามารถเป็นโครงสร้างสำหรับผู้ที่จะเป็นนักวิชาการและแต่งหนังสือหรือเขียนบทความได้เป็นอย่างดีเพียงแค่เพิ่มการอธิบายอัลกุรอานและอธิบายอัลอะดีษและการอ้างอิงหนังสือหรือเอกสารอื่น ๆ เท่านั้นก็สมบูรณ์ วัลลอฮ์อะอ์ลัม¹

หนังสือที่เป็นเอกสารวิจัย

ผู้แต่งได้อ้างอิงอัลกุรอานและอัลอะดีษ ในส่วนของอัลกุรอานมิได้มีการอธิบายอัลกุรอานแต่อย่างใดมีเพียงบอกหมายเลขของอายะห์เท่านั้น ตัวอย่างเช่น

مك تيف، اغكوت برتوتور اي دغن كجهاتن يغ كلوار درفدن دان فرمان الله تعالى: ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَبْرُونَ
أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا
تَعْمَلُونَ﴾² ارتين : دان تياد ادا كامو دهولو ددالم دنيا برسمبوبي فدا كتتيك مغرجاكن كجاهتن درفد

ميقسيكن اتس كامو اوله سكل تليغا كامو دان سكل مات كامو دان سكل كوليت كامو

จากตัวอย่างข้างต้นท่านมิได้ยกการอธิบายของอุละมาอ์ตีฟี่ร์แต่อย่างใด

ส่วนอัลอะดีษที่บอกผู้บันทึกอะดีษโดยมิได้มีการอธิบายอะดีษ ตัวอย่างเช่น

دان سبدا نبي صلى الله عليه وسلم : (إِنَّ النَّظَرَ إِلَى مَحْاسِنِ الْمَرْأَةِ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سَهَامِ إِبْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهَا
أَذَاقَهُ اللَّهُ تَعَالَى طَعْمَ عِبَادَةِ تَسْرُوءٍ) ارتين : بهوسن مندغ كهدتمفت يغ ايلوق درفد توبه فرمفوان ايت سفرة
انق فانه يغبر اچون درفد سكل انق فانه ابليس (فدا ساغت سكرامبنا ساكن) مك بارغسياف منيغكل كندي
كران تاكوت اكن الله تعالى نسجاي ممفرا ساكندي اوله الله تعالى اكن كسدافن عمل عبادة يغ مهو كاكن اي
اكندي³

จากตัวอย่างข้างต้นมิได้อธิบายอะดีษของอุละมาอ์อะดีษแต่อย่างใด

อะดีษบางอะดีษซึ่งถือว่าเป็นส่วนน้อยที่ไม่ได้ระบุผู้บันทึกอะดีษ ตัวอย่างเช่น

سبدا رسول الله صلى الله عليه وسلم : من ترك المراء وهو محق بني له بيت في أعلى الجنة ومن تركه وهو
مبطل بني له بيت في ريبض الجنة ارتين بارغسياف منيغكلكن اي اكن بر بنته ۲ فد كتتيك اي يغ سبئر
نسجاي دفر بات باكين رومه فدا ستيجكي ۲ شرك دان بارغسياف منيغكلكن اكندي فدا كتتيك اي يغ ساله
نسجاي دفر بات باكين رومه فد كليغ شرك⁴

¹มาจากภาษาอาหรับว่า "والله أعلم" แปลว่า อัลลอฮ์ ๙ เท่านั้นที่ทรงรอบรู้ และเป็นมารยาทหนึ่งในฐานะที่เราเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ๙ ที่จะต้องยกทุกอย่างให้กับพระองค์"

² سورة فصلت، آية : 22

³ Abdal-Qādir, 1959 : 7

⁴ Abdal-Qādir, 1959 : 32

จากตัวอย่างข้างต้นมิได้ระบุที่มาของฮะดีษแต่อย่างใด

นอกจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษแล้วซัยคยังมีการอ้างหนังสืออีกด้วยแต่มิได้ระบุหมายเลขหน้า และปีพิมพ์ เช่น

فنديقن قلب دان روح دان نفس كتيكا ٥ ساتو معني، فد ساله سوات در فد سكل معني كتيكا ٥، بركات
اكندى اوله حجة الاسلام الغزالي ددا لم احياء علوم الدين¹

จากสำนวนข้างต้นซัยคมิได้ระบุหมายเลขหน้าที่ปีพิมพ์แต่อย่างใด โดยบอกรวม ๆ ว่า อิมามฆะชะลีได้กล่าวในหนังสืออิฮยาอ์อูลุมุดดีน เท่านั้น

การอ้างอิงหนังสือเช่นนี้เป็นสาเหตุที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิเคราะห์และค้นหารายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเองและจะได้เผยแพร่สู่สังคมต่อไป

วิเคราะห์หนังสือปือนาว์รบกียฮาดีย

بسم الله الرحمن الرحيم²

¹Abdal-Qādir, 1959 : 21

²อายะฮ์นี้เรียกว่า “บัสมะละฮ์” ความว่า “ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตา ผู้ทรงปรานีเสมอ” เป็นการขึ้นต้นในบทนำของหนังสือ การขึ้นต้นด้วยบัสมะละฮ์นี้ทำให้ได้รับบะเราะกะฮ์ พันภัยอันตรายและความบกพร่องทั้งหลาย สอดคล้องกับฮะดีษรายงานโดยอะบูฮุรัยเราะฮ์ ﷺ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((كُلُّ كَلَامٍ أَوْ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُفْتَحُ بِذِكْرِ اللَّهِ فَهُوَ أَتَمُّ أَوْقَالَ
أَفْطَعُ))

(أخرجه أحمد، 2001 : 8712)

ความว่า “ทุกๆคำพูดหรือการงานที่ไม่เริ่มด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นอันตราย คือบกพร่องหรือเขากล่าวว่าถูกตัดถอน”

(บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 8712)

ฮะดีษข้างต้นมีสองทัศนะคือ 1) สันนิศะฮ์ฮายาไต้เจ็อนโซมุสลิม 2) สันนิศะฮ์อิมามอะฮ์มัดเนื่องจากมีผู้รายงานชื่อกรเราะฮ์ เป็น อับดุลเราะฮ์มาน (قرة بن عبد الرحمن) เป็นคนแกะอะฮ์มัด (Ahmad, 2001 : 14/329).

อย่างไรก็ตามเรื่องการอ่านบัสมะละฮ์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากญิบรีลก่อนสอนอัลกุรอาน แก่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ สิ่งที่ถูกสอนก่อนอื่นคือ อิกเราะฮ์บิสมิร็อบบิลละฮ์ค็อลีก ((اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ)) ความว่า “จงอ่าน ด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด” ซึ่งกว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ จะเริ่มอ่านได้นั้นญิบรีลจะต้องย่ำหลายครั้ง (Ibn Kathīr, 1999 : 8/436).

سكّل فوجي باكي الله تعالى¹ تو هن يغ منجد يكن اى اكن جن دان مانسى سفای
مغرجاكن مريکيت اکن عبادة، لاکني يغ ساغت مغتهوى اى اکن يغتر سمويى ددالم دادا دان سکل مات يغ
خيانة،

นอกจากหลักฐานข้างต้นแล้วยังมีหลักฐานเชิงปฏิบัติของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ที่
เขียนหนังสือส่งไปยังฮิร็อกล์เพื่อเชิญชวนสู่อิสลาม รายงานโดยอะบูสุฟยาน رضي الله عنه ว่า

((بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى هِرَقْلَ
عَظِيمِ الرُّومِ سَلَامٌ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدَعَايَةِ
الْإِسْلَامِ أَسْلِمَ تَسْلَمَ يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنَّ عَلَيْنَكَ
إِثْمَ الْأَرِيسِيِّنِ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 7)

ความว่า “ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตาและปรานีเสมอ จากมุฮัมมัดบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ
และศาสนทูตของพระองค์ ถึง ฮิร็อกล์ผู้ปกครองโรมัน ขอสันติแต่ผู้ที่ได้รับทางนำ หลังจากนั้น ฉันขอ
เรียกร้องท่านด้วยการเรียกร้องของอิสลาม เจ้าจงเข้ารับอิสลาม เจ้าจะปลอดภัย อัลลอฮ์ ﷻ จะให้
ผลตอบแทนแก่เจ้าสองครั้ง แต่ถ้าเจ้าปฏิเสธ เจ้าก็จะได้รับบาปของผู้ได้ปกครองของเจ้า”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 7)

จากหลักฐานข้างต้นเป็นการยืนยันได้ว่าในการเริ่มต้นเขียนหนังสือนั้นเป็นสิ่งที่
ถูกต้องที่จะต้องขึ้นต้นด้วยบัสมาละฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ และเป็น
การรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ก่อนที่จะปฏิบัติกรงานทุกอย่าง

¹เป็นความหมายที่แปลจากภาษาอาหรับว่า “الحمد لله” ความว่า “มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิ์
ของอัลลอฮ์ ﷻ” เป็นการสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ ﷻ การขึ้นต้นงานเขียนด้วยการสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ

ฮะดีษรายงานโดยอะบูฮุรัยเราะฮ์ رضي الله عنه ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ أَفْطَحُ))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 1894)

ความว่า “ทุก ๆ การงานที่ไม่เริ่มด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นจะถูกตัดถอน”

(บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 1894)

ฮะดีษเดียวกันบันทึกโดย al-Nasāiy, 1406 : 494. 'Ibn Hibbān, 1406 : 2.
al-Ṭabarāniy, 1415 : 141. al-Baihaqiy, 2009 : 1/64. al-Dāruqūṭniy, 1424 : 883. 'Ibn 'Asakir,
1421 : 1373. al-Haithamiy, n.d. : 578. al-Jawhariy, 1997 : 1. 'Ibn al- 'Arabiyy, 1418 : 362.
al-Bazzār, 1988 : 7898. al-Mukhallis, 1429 : 2911. al-Tujibiy, 1981 : 1/7.

دان لاكى اكن برتا پاي در فد فندغر دان فغليهت دان هاتى دان لاينث فد هاري قيامة¹. دان صلاوة دان سلام² اداله كدوان باكى نبي يغ دبغكيتكن كفد سكلين عالمكران رحمة³، يغربسبداى : بهوسن الله تعالى

อะดีซข้างตันเป็นอะดีซเงาะอีฟ (al-Albāniy, 1405 : 4217).

อะดีซข้างตันแสดงถึงสุนนะฮ์ของการเริ่มต้นการเรียบเรียงหรือการแต่งหนังสือด้วยการกล่าวบัสมะละฮ์และฮัมตะละฮ์ แม้ว่าหนังสือนั้นจะเผยแพร่ยังคนกาฬิรอ่านก็ตาม (IbnHajar, n.d. : 8/220).

จากการศึกษาผลงานทางวิชาการของอุละมาอ์พะฎอนีย์พบว่า การแต่งหนังสือในลักษณะดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมการแต่งหนังสือของอุละมาอ์พะฎอนีย์ทุกท่านเนื่องจากเริ่มด้วยบัสมะละฮ์ และฮัมตะละฮ์ นี่นับเป็นสุนนะฮ์หนึ่งด้านการเขียนหรือแต่งหนังสือ

¹ นีอมะฮ์ของหุ ตา จิตใจ และอื่นๆ จะถูกสอบถามในวันอาคิเราะฮ์

² การเศาะละวาต (การประสาทพร) แต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน

อัลลอฮ์ ﷻ คำร้สว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

(سورة الأحزاب، الآية : 56)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ และมะลาอิกะฮ์ของพระองค์ประสาทพรแก่นบี โอ้ บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย พวกเจ้าจงประสาทพรให้เขาและกล่าวทักทายเขาโดยคารวะ”

(สุเราะฮ์อัลอฮซาบ อายะฮ์ 56)

การเศาะละวาตสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ หมายถึงการให้เราะฮมะฮ์ สำหรับบ่าวหมายถึงการดูอาอ์ (al-Tabariy, 2000: 20/320)

³ การที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เพื่อความโปรดปรานต่อประชาชาติ

อัลลอฮ์ ﷻ คำร้สว่า

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

(سورة الأنبياء، الآية : 107)

ความว่า “และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใดนอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่ประชาชาติทั้งหลาย”

(สุเราะฮ์อัลอัมบิยาอ์ อายะฮ์ 107)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ถูกประทานลงมาเพื่อความโปรดปรานต่อประชาชาติ มีการขัดแย้งกันว่าเพื่อความโปรดปรานต่อประชาชาติมุสลิมเท่านั้นหรือเพื่อประชาชาติทั้งหมด ทั้งมุสลิม

تباد منيلك اى كفد روبا كامو دان تتافى منيلك اى كفد سكل هاتى كامو¹، دان اتس سكلين كلوار كان
 دان صحا بتن يغب مبرسيهكن مريكنيت اكن سكل هاتى مريكنيت در فد صفات كجلائن، دان
 مهياسى مريكنيت اكندى دغن فراغى يغب بايك دان صفات كفوجين.
 أما بعد مك اين سبواه كتاب يغب كجيل فدفرد مولان علم تصوف²، همب همفونكندى
 كرن فرايغاتن باكي همب سنديرى دان باكي سكلين سودار ا، يغبهارو بلاجر، دان همب نامكن اكندى

และกาฟิร ทศนะที่หนักแน่นกว่าคือเพื่อทั้งหมด หากผู้ใดได้รับทางนำก็จะปฏิบัติตาม และหากผู้ใดกาฟิร
 จะปฏิเสธ (ดู al-Tabariy, 2000 : 18/552)

¹ การอธิบายข้างต้นสอดคล้องกับบทพระดีขรายนโดยอะบูฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ กล่าวว่าท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์
 ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ
 وَأَعْمَالِكُمْ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2564)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ﷻมิได้ทรงมองที่เรือนร่าง ทรัพย์สินสมบัติของพวกเขา แต่พระองค์ทรงมองที่
 หัวใจและการงานของพวกเขา”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2564)

อะดีษเดียวกันบันทึกโดย 'Ibn Mājah, n.d. : 4143. al-Baihaqiy, 1988 : 816. 'Ibn
 Hibbān, 1993 : 394. al-Baihaqiy, 2003 : 9994. al-Aṣḥabaniy, 1974 : 7/124. al-Ghailāniyyāt,
 1997 : 841. al-Mukhallas, 2008 : 3183.

² ความรู้เรื่องตะเศวรุฟเป็นความรู้ที่สำคัญที่ต้องนำมาใช้เพื่อให้มีบุคลิกภาพ มีมารยาทที่ดีเป็นที่
 นำชื่นชม

อิบนุฆ็อลดูน(Ibn Khaldūn) ให้ความหมายอิลมุตะเศวรุฟ ว่า

“อิลมุตะเศวรุฟเป็นความรู้หนึ่งในหลายๆความรู้ชะรีอะฮ์สมัยใหม่ ซึ่งไม่มีในสมัย
 สละฟ์ สมัยกิบาร์ (สมัยตาบิ) และสมัยตาบิอัน และชนรุ่นหลังจากพวกเขา ซึ่งพวกเขา
 เขาได้รับแนวทางความจริงและฮิดาเยฮ์ อิบาคะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพวกเขาได้ออก
 ห่างจากความสบายและการประดับประดาของโลกดุนยา และรู้จักสมณะจากความ
 สนุกสนาน ทรัพย์สินเงินทอง และยศถาบรรดาศักดิ์ และชอบสันโดษปลีกตัวเพื่อ
 ทำอิบาดะฮ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของมุฮ์สูร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทั่วไปสำหรับ เศาะฮาบะฮ์
 และชาวสละฟ์ ต่อมาในทศวรรษที่ 2 และหลังจากนี้พวกเขาได้ล้มเหลวในการควา
 ดุนยาก็เน้นการปฏิบัติอิบาดะฮ์อย่างจริงจังโดยให้ชื่อว่าอัศศุฟิยะฮ์และอัลมุตะเศว
 วิพะฮ์” (Ibn Khaldūn, 2004 : 2/225).

دغن (فناور باکئی هاتی¹) فد منرغکن بارغیغ واجب دبر سیهکن در فدن دان دهیاسی دغندی اکن سکل هاتی، دان همب سبوت ددالمث اکن ساتو فندهلوان دان تیک کتاب².

دان اکن الله تعالی جوا همبفو هو نکن بهو مبری منفعة ای دغن این کتاب باکئی همبسنیدی دان باکئی سکلین فمبجان، دان بهو منجدیکن ای اکندی إخلاص سمات ۶ منتوت کرضائن، کرن بهو سن ای ساغت کواس اتس تیف ۶ سسوات³.

یغ مهیمفون

عبدالقادر بن عبد المطلب الاندونسی المندیلی

خویدم طلبة العلم الشریف بالحرم المکی

مكة المكرمة⁴ فد تغکل توجه بولن رجب

تاهون سریبو تیک راتوس توجه

فوله دلافن هجرية

Prince of Songkla University
Pattani Campus

¹ยารักขาจิตใจ

²เนื้อหาในหนังสือนี้ประกอบด้วยหนึ่งบทนำ และสามบทใหญ่

³ทำยบทคำนำโดยทั่วไปแล้วจะมีการขออ้อจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยบริสุทธิ์ใจ (อิสลามเชื่อในพระเจ้าองค์เดียวคืออัลลอฮ์ ﷻ จะไม่มีการขอจากอื่นใดนอกจากพระองค์เท่านั้น)

⁴มักกะฮ์เป็นเมืองที่สำคัญเมืองหนึ่งของประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นเมืองที่มุสลิมทุกคนจะต้องไปประกอบพิธีฮัจญ์อย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิต (การประกอบพิธีฮัจญ์เป็นหนึ่งในห้าของรูกนอิสลาม) สอดคล้องกับชะดีชรายงานโดย อิบน์ อุมีร์ ๘ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 8. Muslim, 2001 :

16. ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((بُئِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ

اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ))

ความว่า “อัลอิสลามประกอบด้วยห้าประการคือ การกล่าวปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และแท้จริงนั้นมุฮัมมัดคือเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ การละหมาด การจ่ายชะกาต การและประกอบพิธีฮัจญ์ และการถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน”

ฟندهอลวน¹

๑ κτηوى اولهم بهوسن علم تصوف² ايت فغتهوان يغد كتهوى دغندى اكن سكل كلاكون هاتى، سام ادا كلاكون يغدفوجى سفرت مرنده دىرى دان صبر، اتو كلاكون يغد چلا سفرت دغكى دان ممبر دىرى.

๒ دان ادافون فائدهن مك ميمفيكن اى كغد مگكسوگكن هاتى در فد يغلاين در فد الله تعالى، دان مهياسين دغن مند غ كغد تو هن سكلين عالم.³

บทนำ

²ชื่อนี้ (อิลมุดะเศาวฟู) ยังไม่ปรากฏในสมัยท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แต่จะปรากฏชื่ออิลมุอัคราก ตักกียะตุนนฟลี อิลมุอัครากเป็นชื่อที่สมบูรณ์ที่สุดเพราะอะติษรายงานโดยอะบुฮุรียเราะฮ์ ﷺ ว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ))

(أخرجه أحمد، 2001 : 8952)

ความว่า “แท้จริงฉันถูกส่งมาเพื่อทำให้จริยธรรมมีความเหมาะสมสมบูรณ์”

(บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 8952)

³ความรู้เรื่องเศาวฟูนี้เป็นความรู้ที่จะขจัดสิ่งสกปรกทั้งหลายในจิตใจให้หมดไปเพื่อจิตใจจะสว่าง เปล่าและสามารถรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวเท่านั้น และเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับฮิสซานซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งจากสามเงื่อนไขคือ อิสลาม อี้มาน และฮิสซานสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ ดังอะติษรายงานโดยอุมร์ อัลค็อฎฎอบ ﷺ ว่า

((بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخْذَيْهِ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ

بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ قَالَ أَنْ
تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ
السَّاعَةِ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ
أَمَارَتِهَا قَالَ أَنْ تَلِدَ الْأُمُّهُ رَبَّتَهَا وَأَنْ تَرَى الْخُفَاءَةَ الْعُرَاءَةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ
الشَّيْءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ قَالَ ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِي يَا
عَمْرُ أَتَدْرِي مِنَ السَّائِلِ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ
أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 8)

ความว่า “ขณะที่เรานั่งอยู่กับท่านนบี ﷺ ได้มีผู้ชายคนหนึ่งสวมเสื้อผ้าสีขาวและมีผมสีดำมากได้เข้ามาหาพวกเราโดยไม่มีร่องรอยของการเดินทางแก่เขาและในหมู่พวกเราไม่มีใครรู้จักเขาแล้วเขาได้นั่งลงชิดกับท่านนบี ﷺ แล้วได้นำเขาทั้งสองของเขาลงชิดกับเขาทั้งสองของท่านนบี ﷺ แล้วได้วางมือทั้งสองของเขาลงบนขาอ่อนทั้งสองของท่านนบี ﷺ แล้วกล่าวว่า โอ้ มุฮัมมัด ﷺ จงบอกถึงอิสลามซิ ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า คือการที่ท่านจะต้องปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และแท้จริงมุฮัมมัดเป็นเราะซูลของอัลลอฮ์ ﷻ และท่านจะต้องจ่ายซะกาต และท่านจะต้องถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอนและท่านจะต้องประกอบพิธีหัจญ์ ณ.บัยตุลลอฮ์ ถ้าหากท่านสามารถที่จะเดินทางสู่มันได้ แล้วเขาก็กล่าวว่า ท่านพูดถูกแล้ว ดังนั้นเราก็แปลกใจ เขาเป็นฝ่ายถามแล้วเขาก็ยืนยันในคำตอบ แล้วเขาก็กล่าวอีกว่า จงบอกฉันถึงการอีมานซิ ท่านนบี ﷺ ตอบว่า ท่านจะต้องศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และต่อมะลาอิกะฮ์และต่อบรรดาศักดิ์มิกีร์ และต่อบรรดาเราะซูล และวันปรโลกและท่านจะต้องศรัทธาต่อกฎสภาวะทั้งดีและชั่ว แล้วเขาก็กล่าวอีกว่า จงบอกฉันถึงอัลอิฮซานซิ ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า คือการที่ท่านจะทำการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนกับว่าท่านเห็นอัลลอฮ์ ﷻ ถึงแม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ก็ทรงเห็นท่าน แล้วเขาก็กล่าวอีกว่า จงบอกฉันถึงวันสิ้นโลกซิท่านนบี ﷺ ก็ตอบว่า ผู้ถูกถามนั้นก็ไม่ได้รู้มากกว่าผู้ถาม เขาก็กล่าวอีกว่า จงบอกฉันถึงสัญญาณของมันซิ ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า ทาสหญิงจะคลอดนายของหล่อน และท่านจะเห็นคนจนไม่มีรองเท้าใส่ ไม่มีเสื้อผ้าใส่ ผู้เลี้ยงแกะจะแข่งขันสร้างตึกอาคาร แล้วเขาก็จากไป พวกเราก็นั่งอยู่ครู่หนึ่งท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ถามฉันว่า โอ้อุมร์ พวกท่านรู้ไหมว่าผู้ถามนั้นคือใคร พวกเราก็ตอบว่าอัลลอฮ์ ﷻ และเราะซูล ﷺ ของพระองค์รู้ดียิ่งกว่า ท่านนบี ﷺ ก็กล่าวว่า นี่คือนูบรีลมาหาพวกท่านเพื่อสอนกิจกรรมศาสนาของพวกท่านให้กับพวกท่าน”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8)

اكن الله تعالى اوله سكل تاغن مريكيت، دان منسكسيكن اوله سكل كاكي مريكيت دغن بارغيغ ادا مريكيت ماوسهائ اكندي ددالم دنيا، مك تيف ۲ اغكوتا برتوتوراي دغن كجهاتن يغ كلوار درفدن. دان فرمان الله تعالى : (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَبْرُونَ اَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا ابْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ اَنَّ اللّٰهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيْرًا مِّمَّا تَعْمَلُوْنَ¹) ارتيش دان تياد ادا كامو دهول ددالم دنيا برسمبويي فد كتيكمغر جاكن كجهاتن درفد منسكسيكن اتس كامو اوله سكل تليغا كامو دان سكل مات كامو دان سكل كولية كامو. دان تياد دافة برسمبويي درفد سكلين سكسي يغتر سبوت ملينكن دغن منيغكلكن سكل كجهاتن ايت سام سكال، دان بهوسن تياد برچراي سموان درفد مانسي فد تيف ۲ ماس دان تيف ۲ تمفت سلاكي ميبوت همب اكن توجه فصل بك سكل اغكوتا يغ توجه يغتر سبوت².

Prince of Songkla University
Pattani Campus

¹อัลกุรอานสุเราะฮ์ฟุศศิลัต อายะฮ์ 22

ความว่า “และพวกเจ้าก็ไม่เคยปิดบัง (การทำความชั่ว) ว่าหูของพวกเจ้า และตาของพวกเจ้าและผิวหนังของพวกเจ้าจะเป็นพยานคัดค้านพวกเจ้า แต่พวกเจ้านึกคิดว่าอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ทรงรอบรู้ส่วนมากในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ”

สาเหตุของการถูกประจานอายะฮ์นี้คือมีชาวกูเรซสองคนและอีกหนึ่งคนเป็นชายชาวษะกิฟ หรือสองคนชาวษะกิฟอีกหนึ่งคนเป็นชาวกูเรซหนึ่งในสามคนดังกล่าวได้พูดว่าพวกคุณคิดอย่างไรเกี่ยวกับการไต่ถามของอัลลอฮ์ ﷻ ส่วนหนึ่งพูดว่า อัลลอฮ์ ﷻ ไต่ถามคำพูดของเราที่ตั้งชัดเจนในส่วนที่ไม่ชัดเจนพระองค์ไม่ได้ไต่ถาม อีกส่วนหนึ่งพูดว่าหากอัลลอฮ์ ﷻ ไต่ถามที่ตั้งชัดเจนแน่นอนพระองค์ทรงไต่ถามทั้งหมด ก็เป็นเหตุให้อายะฮ์นี้ถูกประจานลงมา (Khalid bin Sulaimān, 2006 : 2/853

²หลังจากนี้ไปชายจะได้อธิบายอวัยวะทั้งเจ็ด (ตา หูทั้งสอง ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือทั้งสอง และเท้าทั้งสอง)ที่ได้กล่าวไปแล้ว

دان ستغه دردفائدهن يغ بغس دنيا¹ مليهت فراوسهان اغكو، دان ملفسكن اغكو دردف سكل يغ مهاكيتي، سفرت جاتوه دان برلاك. دان برمولى منشكوركن مات ايت² مملهاران دردف تيف. مليهت يغ حرام، سفرت مليهت فرمفوان يغلاين دردف استريث دان سهيان³ دان محرمن⁴، دان سفره مليهت اكن يغ مودا بليا،

¹ประโยชน์ของดวงตาทางคุณยาคือความสามารถมองเห็นของตนเองความสามารถหลีกเลี่ยงจากอันตรายต่างๆ เช่น การหกล้ม การชนกันและอื่นๆ เป็นต้น

²การขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้ให้นิอัมะฮ์ดวงตา คือการไม่มองสิ่งที่ไม่สะอาด เช่น มองหญิงอื่นนอกจากภรรยาหรือทาสหรือมุฮริม มองหนุ่มสาว มองเอาเราะฮ์ผู้ชายสอดคล้องกับอัลกุรอานอายะฮ์ 30 สุเราะฮ์อันนุร อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) แก่บรรดามุอ์มิน ให้พวกเขาลดสายตาของพวกเขาลงต่ำ และให้พวกเขารักษาทวารของพวกเขา นั่นเป็นการบริสุทธิ์ยิ่งแก่พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรอบรู้สิ่งที่พวกเขากระทำ”

นอกจากสอดคล้องกับอัลกุรอานแล้วยังสอดคล้องกับชะดีษรายงานโดยบุรียดะฮ์ ﷺ

((يَا عَلِيُّ لَا تُتْبِعِ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ فَإِنَّ لَكَ الْأُولَىٰ وَلَيْسَتْ لَكَ الْآخِرَةُ))

(أخرجه الترمذي، 1975 : 2777)

ความว่า “โอ้อะลี เจ้าอย่าติดตามการมองด้วยการมองครั้งต่อไป แท้จริงสำหรับเจ้านั้นจะเป็นครั้งแรกเท่านั้นไม่มีครั้งต่อไป”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2777)

อะบูฮิสากล่าวว่าเป็นชะดีษเฆาะรีบ (al-Tirmidhiy, 1975 : 5/101). อัลอัลบานีย์ ฮุกุมชะดีษนี้ว่าฮะสัน (al-Albāniy, n.d. : 6/277).

³ทาสคือหญิงที่เป็นทาสของตน

⁴หญิงที่ผู้ชายไม่สามารถแต่งงานกับหล่อนได้คือ

1. การห้ามอย่างถาวร มีสามกรณีคือ 1) เหตุจากสายโลหิต ได้แก่ แม่และผู้พี่ที่ถือว่า มีฐานะเดียวกันในชั้นที่สูงขึ้นเช่น ย่า ยาย ทวด 2) ลูกสาวและผู้พี่ที่ถือว่า มีฐานะเดียวกันในชั้นล่างของเชื้อสาย เช่น หลานสาว เหลนสาว 3) พี่สาว น้องสาว 4) พี่สาวและน้องสาวทั้งของพ่อและของแม่ 5) ลูกสาวของพี่ชายพี่สาวน้องชายน้องสาว

2. ห้ามเนื่องจากการร่วมน้ำนม เช่น พี่สาวหรือน้องสาวจากการร่วมน้ำนม

คลากوان يغ بايك دان ممیری تاهو دان منا کو تکن، مک ادا فون مغاجر آداب¹ مک فرمانن : (برسیدا اولیهم بک سکلین یغیر ایمان نسجای محمکن مریکئیت اکن سکل مات مریکئیت²) در فد بارغ یغ تیاد حلال مندغ کفدن، دان دغن این فرکتان مپوره الله تعالی اکن همباڠ دغن بر کلากوان يغ بايك، یائت مملهارا ماتن در فد ملیهت یغ حرام، دان مملهارا کمالوانن در فد یغ تیاد حلال دکر جا کن دغن دی، مک واجب اتس سکلین همب منجو نجوغ فرنته توهنن، دان جک تیاد نسجای اداله ای جاهت فراغی، دان فاتوت ای دمرکای دان دسکسا، دان ادا فون ممیری تاهو مک فرمانن (برمول دمکین محمکن مات دان مملهارا فرج ایت لیبه ممیرسیهکن دان لیبه منمبهکن بک مریکئیت) ممیری تاهو الله تعالی دغن این فرکتان اتس بهوسن محمکن مات دان مملهارا فرج ایت کدوان سبب بک ممیرسیهکن هاتی در فد سکل دوسا دان سبب بک ممبا یکن فکر جان کبا جیکن، دان ادا فون منا کو تکن مک فرمانن : بهوسن الله تعالی ساغت مغتهوی ای اکن باطن بارغ یغ مغر جا کن کامو اکندی سفرت مغتهوی ای اکن ظاهر³ مک سلا کئی ممبالس ای

ตรงกันข้ามกับพวกเขาปฏิบัติเมื่ออยู่กับพวกเขาด้วยกันจะปฏิบัติและโกหกใส่ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ เมื่ออยู่ต่อหน้าท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ จะทำตัวเป็นผู้มีอิมานและปฏิบัติดี โดยพวกเขาไม่ทราบว่าอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงรอบรู้ถึงสิ่งที่พวกเขาปิดบัง และที่พวกเขาเปิดเผยสอดคล้องกับการอธิบายของอิब्ฎาญะบารีย์ (al-Tabariy, 2000 : 2/256).

¹จากความหมายในอายะฮ์ 30 สุเราะฮ์ อันนุร สอนให้รู้เรื่องสามอย่างด้วยกันคือ มารยาทที่ดี การบอกรับผิดชอบ และให้เกรงกลัว สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 1989 : 133).

²ประโยคนี้ถูกยกมาอธิบายอีกครั้ง โดยนำความหมายส่วนหนึ่งของอายะฮ์อัลกุรอาน อายะฮ์ 30 สุเราะฮ์อันนุร คือ ﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أُنْبُسَارِهِمْ﴾ เพื่อต้องการอธิบายความหมายของการปิดบังว่าเป็นการไม่มองดูสิ่งที่หยาบ แต่ต้องมองดูสิ่งที่ดีเท่านั้น อายะฮ์นี้สอนในเรื่องของมารยาทที่ดี (อาดาบ) (al-Ghazāliy, 1989 : 133).

³สอดคล้องกับอัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 77

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿أَوْ لَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾

ความว่า “พวกเขาไม่รู้จักจริง ๆ หรือว่าอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงรู้ดีถึงสิ่งที่พวกเขาปิดบัง และที่พวกเขาเปิดเผย”

การที่เราจะป้องกันมิให้ตาของเรามองดูสิ่งที่หยาบนั้นส่วนหนึ่งจะต้องคิดอยู่เสมอว่าหากมองสิ่งที่ไม่อนุญาตให้มองแม้ในที่เร้นลับหรือที่โจ่งแจ้งต่อมนุษย์ก็ตาม อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเห็นการกระทำของเราเสมอ การคิดในใจอย่างนี้เสมือนเป็นเกราะป้องกันมิให้กระทำความชั่ว

اكندي، جك ادا اي يغ بايك نسجاي ممبالس اي دغن فهال دان كسناغن دان شرك، دان جك ادا اي كجهاتن مك ممبالس اي دغن سكسا دان افني نراك.

دان فرمانن الله تعالى : (يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ) ارتين مغتهوى اوله الله تعالى اكن خيانة سكل مات، يانت منجورى اوله مات ايت اكن مندغ كغد يغ دحرامكن، دان مغتهوى اي اكن بارغيغ ميمبوبي اوله سكل هاتي، درفد چيتا مفرجاكن كجهاتن دان چيتا مفرجاكن كبا جيكن، دان سيدا نبى صلى الله عليه وسلم : (إِنَّ النَّظْرَ إِلَىٰ مُحَاسِنِ الْمَرْأَةِ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ، فَمَنْ تَرَكَهَا أَذَاقَهُ اللَّهُ تَعَالَىٰ طَعْمَ عِبَادَةِ تَسْرُوهٍ²) ارتين : بهوسن مندغ كغد تمفت يغ ايلوء درفدتوبه فرمفوان ايت سفرت انق فانه يغبرراچون درفد سكل انق فانه ابليس (فد ساعت سكرامناسكن) مك بارغسياف منيغلكندي كرن تاكوت اكن الله تعالى نسجاي مفررساكندى اوله الله تعالى اكن كسدافن عمل عبادة يغ

19 อัจกรอานสุเราะฮ์ขอฟิร आयะฮ์

ความว่า “พระองค์ทรงรอบรู้การทรยศของดวงตา และสิ่งที่ทรงงอกปกปิดอยู่”

อัลลอฮ์ ﷻ ประกาศให้ทราบถึงคุณสมบัติของพระองค์ที่รู้ถึงการมองของดวงตาของ บ่าวและสิ่งที่ซ่อนเร้นในจิตใจซึ่งบ่าวไม่สามารถที่จะปกปิดต่อพระองค์ได้ แม้กระทั่งสิ่งที่หัวใจนึกคิด ในขณะที่ตามองเพื่อวัตถุประสงค์โดยรวมถึงการเจตนาของจิตใจว่าจะกระทำการสิ่งใด (al-Ṭabarīy, 2000 : 21/369).

เป็นที่เข้าใจได้ว่าบาวนั้นจะต้องระมัดระวังนิมะฮ์ของดวงตาที่สามารถมองเห็นได้ นั้นมิใช่จะใช้ตามใจชอบ จำเป็นจะต้องใช้ให้ถูกวัตถุประสงค์ของอัลลอฮ์ ﷻ คือให้เป็นการภักดีต่อพระองค์ โดยไม่ทำบาป

²ผู้วิจัยไม่พบตัวบทอะดิษดังเอกสารวิจัยในหนังสืออะดิษรวิายะฮ์ แต่พบตัวบทอะดิษที่ให้ความหมาย เดียวกันคือ อะดิษรายงานโดยฮุซัยฟะฮ์ เป็น อัลยะมาน ﷻ บันทึกลงโดย al-Hākim, 1990 : 7875. ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومَةٌ فَمَنْ تَرَكَهَا مِنْ خَوْفِ اللَّهِ
أَتَابَهُ جَلَّ وَعَزَّ إِيْمَانًا يَجِدُ حَلَاوَتَهُ فِي قَلْبِهِ))

ความว่า “การมอง(ยังเพศตรงข้ามที่ไม่อนุมัติแก่เขา)คือธนูลูกหนึ่งจากบรรดาธนูของอิบลีสส่วน ผู้ใดที่ละทิ้งมันเนื่องจากการยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ พระองค์จะตอบแทนให้เขาได้รับความมีอิหม่าน โดยเขาจะได้พบกับความหอมหวานของมันในหัวใจของเขา”

อัลอัลบานีนียะฮ์ฮุฎุฮ์อะดิษนี้ว่าฎะฮ์อีฟญิดัตัน (al-Albaniy, 1992 : 3/177).

นอกจากบันทึกโดยอัลฮากิมแล้วยังมีผู้บันทึกอื่น ๆ อีกคือ al-Qudā'iy, 1986 : 292. al-Ṭabarāniy, 1994 : 10362. al-Kharā'itīy, 2000 : 273.

มิฮ์คาเคน ای اکندی¹، منجریتاکن اکن این حدیث اوله الحاکم درفد حذیفه رضی الله عنه. دان محکومکن ای اکن سندن دغن صحیح. دان سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (لِكُلِّ ابْنِ آدَمَ حَظُّهُ مِنَ الزَّانَا فَالْعَيْنَانِ تَزْنِيَانِ، وَزَنَاهُمَا النَّظْرُ، وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ وَزَنَاهُمَا الْبَطْشُ، وَالرَّجْلَانِ تَزْنِيَانِ وَزَنَاهُمَا الْمَشْيُ، وَالْفَمُّ يَزْنِي وَزَنَاهُ التَّقْيِيلُ وَالْقَلْبُ يَهُمُّ وَيَتَمَتَّى وَيُصَدِّقُ ذَلِكَ الْفَرْجُ أَوْ يُكَذِّبُهُ²) ارتیبادا بک تیف، مانسی ایت بها کینن درفد زنا، مک دوامات ایت بزنا کدوا، دان زنا کدوا، مندغ کفد بارغیغ تیاد هاروس دفدغ³، دان کدوا

¹ผู้ที่สามารถละเว้นการมองต่อความสวยงามของผู้หญิงได้เนื่องจากเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ นั้น พระองค์ จะให้เขาได้รับความภูมิใจจากการทำอบาตยะด้วยความพึงพอใจสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (al-Ghazāli, 1989 : 135).

²ตัวบทในเอกสารวิจัยแตกต่างจากตัวบทในหนังสือชะดีษรวิวายะฮ์ คือ ชะดีษรายงานโดยอะบูสุรียเราะฮ์ ﷺ ว่า ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((لِكُلِّ ابْنِ آدَمَ حَظُّهُ مِنَ الزَّانَا فَالْعَيْنَانِ تَزْنِيَانِ وَزَنَاهُمَا النَّظْرُ وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ وَزَنَاهُمَا الْبَطْشُ وَالرَّجْلَانِ تَزْنِيَانِ وَزَنَاهُمَا الْمَشْيُ وَالْفَمُّ يَزْنِي وَزَنَاهُ الْقَبْلُ وَالْقَلْبُ يَهُمُّ أَوْ يَتَمَتَّى وَيُصَدِّقُ ذَلِكَ الْفَرْجُ أَوْ يُكَذِّبُهُ))
(أخرجه البيهقي، 2003 : 13511)

ความว่า “สำหรับทุกคน ลูกอาดัมนั้น มีส่วนของเขาจากการทำซินา ตาสองข้างก็ได้ ทำซินา การซินา ของมันทั้งสองด้วยการมองดู และมือสองข้างก็ทำซินา การซินาของมันทั้งสองด้วยการแตะต้องของถูกห้าม และเท้าทั้งสองข้างก็ทำซินา การซินาของมันทั้งสอง ด้วยการเดินไปสถานที่ถูกห้าม และปากก็ ทำซินา การซินาของมันด้วยการจูบสิ่งไม่อนุญาตให้จูบ และหัวใจมีความต้องการนิกะจะทำชั่ว แล้ว อวัยวะเพศก็ให้ความจริงต่อ ความต้องการของหัวใจ (ด้วยการกระทำการซินา) หรือให้ความโกหกต่อ ความต้องการของ หัวใจ (ด้วยการละเว้นจากการทำซินา)”

(บันทึกโดย al-Baihaqi, 2003: 2657)

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าเศาะฮิฮ์ (al-Albani, n.d. : 2/917).

ตัวบทในเอกสารวิจัยแตกต่างจากตัวบทชะดีษรวิวายะฮ์คือในเอกสารวิจัย ใช้คำว่า "التَّقْيِيلُ" ส่วนในชะดีษรวิวายะฮ์ ใช้คำว่า "الْقَبْلُ"

³คำที่ถูกต้องคือ دَفَدَغْ แปลว่าถูกมอง

จากชะดีษนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างซินา ตา มือ เท้า ปาก ใจ กับซินาด้วยอวัยวะ เพศ ในด้านหุ้มนั้นแล้วมีความแตกต่างเป็นอย่างมากคือซินา ตา มือ เท้า ปาก ใจจะมีความผิดและได้รับ บาบ ส่วนซินาด้วยอวัยวะเพศนั้นนอกจากจะได้รับบาบใหญ่แล้วยังจะต้องมีการรับโทษในนุญยานี้ก่อน ด้วยเช่น โทษจะถูกขวางด้วยก้อนหิน โทษเขียนแล้วแต่กรณี เป็นต้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง

ادفد حديث اين مننحوكى اتس بهوسن اصل بك زنا فرج ايت دوا مات.¹ دان هندقله منيليك اغكو كفد سكل اغكوت اغكو، دغن اف فكرجان يغفاتوت اى، دان اكن اف فكرجان يغدننتي² باكيث، مك مملهارا اغكو اكن سكل اغكوتا³ اغكو ايت سباكي فلهارا يغفاتوة فدان دغن فكرجان يغدننتى باكيث ايت³، مك جك فكرجان ايت ساغت بسر نسچاي اغكو فلهارا اغكوتا ايت دغن فلهارا يغبرساغتن، مك برمولى كاكي⁴ ايت اداله دننتى⁵ باكيث اكن برجالن ددالم كبون شركا دان مهليكيث، دان ادافون تاغن⁵ ايت مك دننتي⁶ باكيث منچافى بواه⁶ هن شركا دان مينومنث. سفرت ايتوله سكل⁶ اغكوتا يغلاين⁷، مك مات هان سان اى كرن ممندغ كفد ذات الله تعالى⁸ ددالم شركا دغن تباد ميروفاي كلاكوان مليهت يغ بهارو، دان

¹การรักษาตัวไม่ให้ชินาได้นั้นถือว่าเป็นลักษณะหนึ่งของมุอฺมินที่ได้รับชัยชนะ สุเราะฮ์อัลมุอฺมินุน อายะฮ์ 5-7 อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ * إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ * فَمَنْ لَبِغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษา (ไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ของ) ทวารของพวกเขา * เว้นแต่แก่บรรดาภรรยาของพวกเขา หรือที่มือขวาของพวกเขาครอบครอง (คือทาส) ในกรณีเช่นนั้นพวกเขาจะไม่ถูกตำหนิ* ฉะนั้นผู้ใดแสวงหาอื่นจากนั้น คนเหล่านั้นพวกเขาก็เป็นผู้ละเมิด”

คำว่า “เว้นแต่แก่บรรดาภรรยาของพวกเขา” หมายถึงหญิงที่อัลลอฮ์ ﷻ ชะลาให้แต่งงานกับเขา (al-Ṭabariy, 2000 : 19/10).

²คำนี้จะถูกใช้สองรูปแบบคือ اغكوت หรือ اغكوتا คือ อวัยวะ

³เป็นการอธิบายของผู้แต่งที่ให้ระมัดระวังในการปฏิบัติของอวัยวะในศุนยาให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะต้องปฏิบัติในวันอาคิเราะฮ์

⁴ตัวอย่าง เช่น ขารอคอยการเดินในส่วนสวรรค์และคฤหาสน์ในวันอาคิเราะฮ์ ฉะนั้นในศุนยานี้จะต้องระมัดระวังขาให้มากโดยไม่เดินไปยังสถานที่กระทำบาป

⁵มือได้รอคอยในการเก็บผลไม้และเครื่องดื่มในสวนสวรรค์ ฉะนั้นในโลกศุนยานี้จะต้องระมัดระวังมือโดยไม่จับต้องสิ่งที่เป็นบาป

⁶คำที่ถูกต้องคือ سكل หมายถึงทุกอย่างหรือทั้งหมด

⁷นอกจากที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้วข้างต้น เช่น ขา มือ อวัยวะอื่นๆ ก็จะต้องป้องกันมิให้กระทำบาปเพื่อรอสิ่งที่ดีกว่าที่จะได้กระทำด้วยอวัยวะนั้นๆ ในสวนสวรรค์

⁸ตา ได้รอคอย การมองอัลลอฮ์ ﷻ ในวันอาคิเราะฮ์ สอดคล้องกับอัลกุรอาน อายะฮ์ 22-23 สุเราะฮ์ อัลกียามะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

تياد ادا ددالم نكري دنيا دان تياد ادا دنكري آخرة نعمة يغ لبيه بسر درفد نعمة مليهت توهن ايت¹، مك فاتوت ساغت بك مات يغدننتي باكين اكن سبسر² نعمة بهو دفلهارا اكندي دغن سهيغك³ فلهارا، دان دملياكندي سهايبس⁴ مليا، دان بهو تياد دكتوركندي⁵ دغن مندغ اكن يغ حرام⁶، والله اعلم.

﴿وَجُودٌ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ * إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾

ความว่า “ในวันนั้นหลาย ๆ ใบหน้าจะเบิกบาน * จ้องมองไปยังพระเจ้าของเขา”

ในการมองเห็นอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นการมองเห็นที่ชัดเจน ดังอะติษายางานโดยญาริร เป็น อับดุลลอฮ์ ﷻ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 7435. ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّكُمْ سَتَرُونَ رَبَّكُمْ عَيْنًا))

ความว่า “แท้จริงนั้นท่านทั้งหลายจะได้เห็นพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของท่านอย่างเห็นได้ชัด”⁷ นิอุมะฮ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ไม่มีนิอุมะฮ์ใดมาเปรียบได้คือ นิอุมะฮ์การได้มองอัลลอฮ์ ﷻ ในวันอาคิเราะฮ์ สอดคล้องกับอะติษายางานโดยศุฮัยบ ﷻ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى تُرِيدُونَ شَيْئًا أَزِيدُكُمْ فَيَقُولُونَ أَلَمْ تُبَيِّضْ

وُجُوهَنَا أَلَمْ تُدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَتُنَجِّنَا مِنَ النَّارِ قَالَ فَيَكْشِفُ الْحِجَابَ

فَمَا أُعْطُوا شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ النَّظَرِ إِلَى رَبِّهِمْ عَزَّ وَجَلَّ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 181)

ความว่า “เมื่อชาวสวรรค์ได้เข้าสู่สวรรค์แล้ว อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสถามว่า พวกเขาต้องการสิ่งใดเพิ่มเติม จากข้าอีกไหม พวกเขา ก็จะตอบว่า มิใช่พระองค์ทรงทำให้ใบหน้าของพวกเราใสบริสุทธิ์แล้วหรือ หรือมิใช่พระองค์ทรงให้พวกเราได้เข้าสู่สวรรค์ และรอดพ้นจากไฟนรกแล้วหรือ พระองค์จึงทรงปลด ฉากที่กั้นอยู่ออก ซึ่งไม่มีความโปรดปรานใดๆ ที่พวกเขาได้รับ จะเป็นที่สิ่งที่พวกเขาปรารถนามากยิ่ง ไปกว่าการได้มองไปยังพระเจ้าของพวกเขา”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 181)

²มิให้เปราะเปรี๊นด้วยการทำบาป

³การไม่มองสิ่งที่หะรอมนั้นเป็นการชุกุรนิอุมะฮ์ที่ดีที่สุดเพราะจะต้องรักษาจากการถูกถามในวันอาคิเราะฮ์ ดังอายะฮ์ 36 สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ

أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾

ความว่า “และอย่าติดตามสิ่งที่เจ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น แท้จริงหู และตา และหัวใจ ทุกสิ่งเหล่านั้น จะถูกสอบสวน”

(فصل يغكدوا فد مپتاكن تليغا¹)

كتهوى اولهم بهوسن تليغا ايت منجدىكندى اوله الله تعالى بك اغكو كرن بيراف فائدة
 يغ بغس دنيا دان بيراف فائدة يغ بغس آخرة²، مك ستغه درفد سكل فائدهن يغ بغس دنيا³ برسدف دغن يغ
 ددغر دان مپمفيكن اى كغد ممفهمكن سكل فركتان يغددغر، دان ستغه درفد سكل فائدهن يغ بغس
 آخرة⁴ ايت مندغر اى اكن قرآن دان حديث نبى صلى الله عليه وسلم دان سكل علم يغ ممبرى منفعة، دان
 كرن بايق اين سكل فائدة اداله فندغر ايت ليه افضل درفد فغليهت، كران⁵ كبايقكن فائده⁶ فغليهت ايت
 بغسا⁷ دنيا،

¹พิศลุนที่สองการอธิบายเรื่องหู

²ท่านทั้งหลายจงทราบเถิดอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสร้างหูให้กับมนุษย์ด้วยประโยชน์หลายๆ อย่างทั้งทาง
 อากิเราะฮ์และคุณยาสอดคล้องกับอับดุลลอฮ์ เป็น อะละวี (‘Abdullah bin ‘Alawi, 1997: 367-
 368)

³ประโยชน์ของหูทางคุณยา คือ ความสนุกสนานที่ได้รับจากการฟัง และการได้เข้าใจในสิ่งที่ได้ฟังด้วยหู
⁴ประโยชน์ของหูทางอากิเราะฮ์ คือ การได้ยินได้ฟังอัลกุรอาน อัลอะดีษ และอื่นๆ ที่ทำให้เกิด
 ประโยชน์ ไม่ปฏิบัติเหมือนกับผู้ปฏิเสธศรัทธา ดังความหมายในอายะฮ์ 7 สุเราะฮ์ลุกมาน อัลลอฮ์ ﷻ
 ดำรัสว่า

﴿وَإِذَا تُلِيٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلِيَ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ
 وَقْرًا فَبَسَّطَهُ بَعْدَآبِ أَلِيمٍ﴾

ความว่า “และเมื่ออายาตทั้งหลายของเราถูกอ่านให้แก่เขา เขาก็ผินหลังให้อย่างจงหอง ประหนึ่งว่า
 เขาไม่ได้ยินอายาตนั้นๆ ประหนึ่งว่าในหูของเขานั้นหนวก ดังนั้น จงแจ้งข่าวแก่เขาถึงการลงโทษอัน
 เจ็บปวด”

ประหนึ่งว่าเขาไม่ได้ยินอายาตนั้นๆ หมายถึงประหนึ่งว่าในหูของเขานั้นหนวก ใน
 ความเป็นจริงแล้วเขาไม่ได้หนวก แต่เป็นเรื่องหนักที่จะปฏิบัติตามหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ
 (ดู al-Ṭabariy, 2000: 20/131).

⁵คำนี้จะใช้สองลักษณะคือ كران หรือ كرن คือ เพราะเหตุ

⁶คำนี้จะใช้สองลักษณะคือ فائده หรือ فائدة คือ ประโยชน์

⁷คำนี้จะใช้สองลักษณะคือ بغسا หรือ بغس คือ เกี่ยวข้อง

دان كبايقكن فائده فندغر ايت بغسا آخرة¹، دان کران ايت مندافت اغكو اكن يغ بوتنا لبه سمفرنا درفد
يغتولي²،

1 ส่วนใหญ่ประโยชน์ของหูนั้นเกี่ยวข้องกับอาคิเราะฮ์ เช่น การฟังอัลกุรอาน ดังอัลกุรอาน สุเราะฮ์
อัลอะออรอฟ อายะฮ์ 204 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

ความว่า “และเมื่ออัลกุรอานถูกอ่านขึ้น ก็จงสดับฟังอัลกุรอานนั้นเถิด และจงนิ่งเงียบ เพื่อว่าพวกเจ้า
จะได้รับการเอ็นดูเมตตา”

2 ด้วยเหตุที่ผลประโยชน์ของตาส่วนใหญ่แล้ว เป็นเรื่องของศุนยามากกว่า และส่วนใหญ่ผลประโยชน์
ของหูมักจะเป็นเรื่องอาคิเราะฮ์ ด้วยเหตุนี้ เราจึงพบว่า คนตาบอดนั้นย่อมสมบูรณ์กว่าคนหูหนวก นั้น
แสดงว่าการได้ยินต้องสำคัญกว่าการมองเห็น และอายะฮ์อัลกุรอานเมื่อกกล่าวถึงการมองเห็นและการ
ได้ยิน การได้ยินจะมาก่อนการได้เห็น ดังตัวอย่างอายะฮ์อัลกุรอาน เช่น สุเราะฮ์อันนะฮลุ อายะฮ์ 78
อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

ความว่า “และอัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้พวกเจ้าออกจากครรภ์มารดาของพวกเจ้า โดยพวกเจ้าไม่รู้อะไรเลย
และพระองค์ทรงทำให้พวกเจ้าได้ยินและเห็นและมีหัวใจ (สำหรับนึกและคิด) เพื่อพวกเจ้าจะได้
ขอบคุณ”

สุเราะฮ์อัลมุลก อายะฮ์ 23 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا
مَا تَشْكُرُونَ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด ﷺ) พระองค์คือผู้ทรงบังเกิดพวกเจ้าและพระองค์ทรงทำให้พวกเจ้าได้
ยินและเห็นและมีหัวใจ (สำหรับนึกและคิด) น้อยนิดในบรรดาพวกเจ้าที่จักขอบคุณ”

สุเราะฮ์อัลอินซาน อายะฮ์ 2 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

ความว่า “แท้จริงเราได้สร้างมนุษย์จากน้ำเชื้อผสมหยดหนึ่ง เพื่อเราได้ทดสอบเขา ดังนั้นเราจึงทำให้
เขาเป็นผู้ได้ยิน เป็นผู้ได้เห็น”

จากอายะฮ์ทั้งสามที่ได้ยกมาข้างต้นการได้ยินจะขึ้นก่อนการได้เห็น แสดงให้เห็นว่า
การได้ยินสำคัญกว่าการได้เห็น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ได้ยินจะต้องชุกรต่ออัลลอฮ์ ﷻ ให้มาก โดยการฟัง
ในสิ่งที่ไม่เป็นสิ่งที่ต้องห้าม และไม่ฟังสิ่งที่ฮะรอม

دان برمبول مشكور كن فندغر ايت مملهاراڻ در فدمندغر يغدلارغ، سفرت مغوفت دان مغادو ۴ دان سكل فركتآن يغ تياد بايك، سفرت بدعه² دان بر بنته ۴ دان سفرت مندغر سوارا فرمفوان دان مودا بليا جك دتاكو تي در فدن اكن فتنه، دان سفرت مندغر فر كا كس فر ماينن يغ دحرامكن، سفرت سرونى دان كندغ، دان جاغن اغكو ترتيفو دسببكن مريك يغ محلالكن اكن مندغر او مقام سرونى ايت، كران فركتآن ايت ميلاهى اى اكن قرآن دان حديث نبى صلى الله عليه وسلم³، مك لازمك اولهم مملهارا فندغر اغكو در فد فركتآن يغ كجى دان يغ سيا ۴، كران مريك يغ منتوت دغر برسكو تو اى دغن مريك يغيركات ۴ فد دوسا فركتآن يغ حرام ايت، دان لاكى فول بهوسن مندغر فركتآن يغ سيا ۴ دان كجى ايت منداتغن وسواس كدام هاتى⁴.

¹การขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ที่พระองค์ทรงให้หูและสามารถได้ฟังได้ยินกับหูนั้นคือ จะต้องไม่ฟังสิ่งที่ฮะรอม เช่น ฟังการประจบสอพลอ ฟังการพูดที่ไม่ดี เช่น คำพูดที่อูตรี และการโต้เถียง การฟังเสียงสตรีที่นำไปสู่การเข้าใจผิด การฟังเสียงดนตรี จากเครื่องดนตรีที่ฮะรอม เช่น ปี่ กลอง ดังอายุษ 7 สุเราะฮ์ลุกมานที่ได้แนะนำเสนอไปแล้วข้างต้น

²บิตอะฮ์ตามความหมายอิศฎิลาฮคือแนวทางหนึ่งที่ถูกอูตรีขึ้นมาและให้เป็นแนวทางหนึ่งของศาสนาซึ่งไม่เคยมีมาก่อน (Sa'id bin Nāṣir, 1999 : 1/254).

ฉะนั้นในการฟังเสียงดนตรีที่ประกอบด้วยพิธีการในการกระทำความดี เช่น การซิเเกรที่ประกอบเสียงดนตรีถือว่าเป็นบาป

³คำอธิบายข้างต้นสอดคล้องกับความหมายของอายะฮ์ 6-7 สุเราะฮ์ลุกมานอัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي هُوَ الْحَدِيثَ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ * وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَوَلَّى
مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَسَّشْرَهُ بَعْدَٰبٍ أَلِيمٍ﴾

ความว่า “และในหมู่มนุษย์มีผู้ซื้อเอาเรื่องไร้สาระ เพื่อให้เขาหลงไปจากทางของอัลลอฮ์ ﷻ โดยปราศจากความรู้ และถือเอามันเป็นเรื่องขบขัน คนเหล่านี้พวกเขาจะได้รับการลงโทษอันอัปยศ* และเมื่ออายะฮ์ทั้งหลายของเราถูกอ่านให้แก่เขา เขาก็ผินหลังให้อย่างจงหอง ประหนึ่งว่าเขาไม่ได้ยินอายะนั้นๆ ประหนึ่งว่าในหูของเขานั้นหนวก ดังนั้น จงแจ้งข่าวแก่เขาถึงการลงโทษอันเจ็บปวด”

เรื่องไร้สาระหมายถึงเรื่องที่มีได้มีที่มาและเป็นเรื่องราวที่มีได้ให้แนวคิดใดๆ และไม่สามารถรับประโยชน์ใดๆจากเรื่องราวนี้ (al-Baidāwiy, 1418 : 4/212).

⁴ความจำเป็นที่จะต้องรักษาหูในการรับฟังในสิ่งที่เลวทราม สิ่งไร้สาระ นั้นเพราะผู้ฟังก็เป็นผู้ร่วมในการทำบาปกับผู้พูดเช่นกัน และเป็นการนำความไม่มั่นใจในจิตใจสอดคล้องกับอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazālīy, 1989 : 136).

دان كنهوي اولهم بهوسن فركتان يغددغر ايت سفره مكانن¹، ستغهن ممبری منفعة دان ستغهن ممبری مضرة دان ستغهن فناور دان ستغهن راجون، بهكن بر ككالن فركتان اية ددالم هاتی لبیه لام درفد بر ككالن مكانن ددالم فروه²، کران مكانن ایت هیلغ ای دردالم³ فروه بسر دغن تیدور دان اومفامن، دان تر کادغ بر ککالن ددالم فروه بیراف هاری کمدین هیلغ ای دغن ماکن فنجاهر (جولب)، ادافون فرکان⁴ یغ جاتوه کدالم هاتی مک تر کادغ بر ککالن ای ددالم هاتی سعمر هیدوف⁵، مک جک ادا ای فرکتان یغ جاهت مک سنتیاس ای ممفتنهکن دان منداتغکن وسواس بهکن تر کادغ منسبکن ای اکن کینسان یغ بسر، مک هندقله برسوغکه، اورغیغ بر عقل فد مملهارا فندغر دان سکل اغکوتان، سلوم دتان درفدن فد هاری قیامة، تله بر فرمان الله تعالی: (إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا⁶) ارتین بهوسن فندغر دان فغلیهت دان هاتی سکلین ایت اکن دتان درفدن فدا هاری قیامة. والله اعلم.

¹คำพูดที่ได้ฟังนั้นเปรียบเสมือนอาหารที่บริโภค บางครั้งมีประโยชน์ บางครั้งให้โทษ บางครั้งเป็นยา และบางครั้งเป็นพิษ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 1989: 136).

²คำพูดที่ได้ฟังนั้นยิ่งกว่าการบริโภคอาหารเพราะการบริโภคอาหารนั้นมีเวลาที่กำหนด เมื่อถึงกำหนดแล้วจะหายไปจากร่างกาย ส่วนคำพูดที่ได้ฟังนั้นจะจำอยู่ในหัวใจนาน หากได้ฟังคำพูดที่ไม่ดีแล้วก็จะฝังไปตลอดไป สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 1989: 137).

³คำที่ถูกต้องคือ ددالم คือ ภายใน

⁴คำที่ถูกต้องคือ فرکتان คือ คำพูด

⁵เป็นการเปรียบเทียบระหว่างคำพูดที่ได้ฟังกับอาหาร ว่าบางครั้งมีประโยชน์ บางครั้งให้โทษ บางครั้งเป็นยา บางครั้งเป็นพิษ แต่คำพูดจะคงอยู่ในจิตใจยาวนานกว่าอาหาร อาหารนั้นจะอยู่ในร่างกายไม่เกินสองวัน ฉะนั้นเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องรับฟังคำพูดที่มีประโยชน์เท่านั้นสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 1989 : 136).

⁶อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 36 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴾

ความว่า “และอย่าติดตามสิ่งที่เจ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น แท้จริงหู และตา และหัวใจ ทุกสิ่งเหล่านั้น จะถูกสอบสวน”

ในวันอาคิเราะฮ์ หูจะถูกถามว่า ท่านได้ยินไหม ตาจะถูกถามว่า ท่านได้เห็นไหม หัวใจก็จะถูกถามเช่นเดียวกัน (al-Suyūṭiy, n.d. : 5/286).

(فصل یغکتیک فدا میتاکن لیده¹)

کتهوی اولهم بهوسن الله تعالی منجادیکن ای اکن لیده² باکی اغکو سفای ممباچ اغکو دغندی اکن قرآن دان حدیث نبی صلی الله علیه وسلم دان سکل ذکر دان فغتهوان یغ مبری منفعة، دان سفای مغاچر اغکو دغندی اکن علم یغ مبری منفعة دان مپوره اغکو دغن کبا جیکن دان ملارغ درفد کجاهتن، دان مبری نصیحة اغکو اکن اورغ اسلام دان منونیکن اغکو اکن حاجة مریکیت دان مندامیکن اغکو اکن مریکیت، دان بارغ سباکین درفد سکل فائده آخرة یغد کر جاکن دغن لیده، سفرت منجادیکن الله تعالی اکن لیده اغکو ایت کران مصلحة دنیا، سفرت منجاری هر تا دغن سکل عقد، سفرة عقد حوال بلی، دان عقد سیوا، دان هندقله شکور اغکو اتس نعمة لیده این³، دغن مملهاران درفد بارغیغ تیاد دجادیکندی کرانن، درفد برکات، دغن یغد لارغ، سفرت بردوستا یغ مپاکیتی اکن اورغ لاین،

¹ فیکلون السامکار اوبای رینگ لین

²ท่านทั้งหลายจงทราบเถิดเป้าหมายของการสร้างลีนคือ อ่านอัลกุรอาน อ่านฮะดีษ อ่านความรู้อื่นๆ ที่ให้ประโยชน์ และเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่มีประโยชน์นั้นให้แก่ผู้อื่น ใ้ให้ผู้อื่นปฏิบัติความรู้ละเว้นความชั่ว การดักเตือน ช่วยเหลือในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ และการพูดทุกอย่างที่ให้ประโยชน์เกี่ยวกับอาคิเราะฮ์ ที่ต้องปฏิบัติโดยใช้ลีน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างลีนเพื่อประโยชน์ทางคุณยา ได้แก่ การหาทรัพย์สินโดยการสัญญา เช่น การสัญญาในการซื้อขาย สัญญาเช่า เป็นต้น การงานทั้งหมดข้างต้น สอดคล้องกับอัลกุรอาน อายะฮ์ 104 สุเราะฮ์อาละอิมรอน อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

ความว่า “และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดีและใช้ให้กระทำการสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำการสิ่งที่มีชอบและชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ”

³การขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ เนื่องจากนิมะฮ์ลีนคือ การปกป้องลีนจากสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการสร้างลีน ทุกถ้อยคำของบ่าวจะถูกบันทึกโดยเราะกีบและอะตีก สอดคล้องกับอัลกุรอาน อายะฮ์ 18 สุเราะฮ์กอฟ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾

ความว่า “ไม่มีคำพูดคำใดที่เขากล่าวออกมา เว้นแต่ใกล้ ๆ เขานั้นมี (มะลัก) ผู้เฝ้าติดตามผู้เตรียมพร้อม (ที่จะบันทึก)”

مك يائت دوسابسر، برسلاهن بردوستايغ تياد مباكيتي مك يائت دوسا كچيل، كجوالى كران حاجة¹،
مك تيادا اى دوسا، سفرت بردستاكران منداميكن انتارا مانسى²، كران سيدا نبى صلى الله عليه وسلم :
(لَيْسَ بِالْكَذَّابِ مَنْ يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ)³ ارتيڻ تيادمريك يڭ منداميكن انتارا مانسى ايت بردوستا.

بهكن ترڪادغ واجب بردوستا، سفرت مليهت اى اكن اورغيغ حرام دونه، يڭ
برسمبوي اى درفد اورغيغ ظالم يڭ مهندكى ممبونهن، مك واجب بردوستا كران ملفسكنڻ درفد دونه
اورغيغ ظالم ايت⁴، دان سفرت مغوفت، يائت مېبوت اغكو اكن سودارا اغكو دغن فركتان يڭ بنجي اى
اكندى جك ددغرڻ⁵، مك يائت حرام دغن اجماع علماء، بهكن بركات كپاكن مريڪيت :

¹การโกหกในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือนร้อนเป็นบาปใหญ่ สอดคล้องกับอัลเฟาซาน (al-Fawzān, 2001 : 328).

²การพูดโกหกที่เป็นที่อนุญาตคือการพูดเพื่อให้สองฝ่ายคืนดีกัน

³ผู้วิจัยไม่พบตัวบทอะดิษดั่งเอกสารวิจัยในหนังสืออะดิษรียายะฮ์ แต่พบตัวบทอะดิษอื่นที่ให้
ความหมายเดียวกันคือ อะดิษรายงานโดย อุมมิ กุลโซม ❦ กล่าวว่า ฉันได้ฟังท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ❦
กล่าวว่า

((لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمِي خَيْرًا أَوْ يَقُولُ
خَيْرًا))

(أخرجه البخاري، 2008 : 2692)

ความว่า “ผู้ที่พยายามประสานให้ผู้คนคืนดีกันด้วยคำพูดที่ดีนั้นไม่ถือว่าเป็นคนโกหก”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 2692)

นอกจากบันทึกโดยอัลบุคอรีย์แล้วยังมีผู้บันทึกอื่น อีกคือ Muslim, 2001 : 2605.

Ahmad, 2001 : 27279. al-Ṭabariy, 1994 : 189. Ḥakim, 1990 : 2835.

⁴ตัวอย่างลักษณะของการโกหกที่อนุญาต เช่น เห็นผู้ที่ไม่มีโทษประหารซ่อนตัวจากการติดตามฆ่าของ
ผู้ร้าย เป็นการจำเป็นที่จะต้องโกหกต่อผู้ร้ายนั้นเพื่อผู้ที่ไม่มีความผิดรอดพ้นจากการฆ่า

⁵การอธิบายนี้เป็นการอธิบายที่สอดคล้องกับตัวบทอะดิษรายงานโดยอะบูฮุร็อยเราะฮ์ ❦ บันทึกโดย
Muslim, 2001 : 2589 ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ❦ กล่าวว่า

((أَتَذُرُونَ مَا الْغِيْبَةُ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ
قِيلَ أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ قَالَ إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ
اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ))

ความว่า “พวกท่านรู้ไหมอันใดคือการนินทา พวกเขากล่าวว่า อัลลอฮ์ ❦ และเราะฮ์ลุลลอฮ์ ❦ ย่อมรู้ดีกว่า ท่านก็กล่าวว่า การที่ท่านกล่าวถึงพี่น้องของท่านในสิ่งที่เขาไม่ชอบ มีคนถามขึ้นว่า แล้ว

เบหุสึมغوفت ایت دوسا بسر¹، کران بارغیغ داتغ فدان درفدبراف جنجی سکسا یغبرسغانن، سفرت فرمان الله تعالی: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَحْسَسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ²) ارتیش هی سکین مریک یغبر ایمان جاوهکن اوله کامو اکن بابق درفد سغکا، یائت سغکا یغ جاهت، کران بهوسن سته درفدسغکا ایت دوسا، دان جاغن کامو منجاری دان ممرکساعیب مانسی، دان جاغن مغوفت سته کامو اکن سته، اداکه سوکا سنورغ کامو بهوا ماکن ای اکن داکغ سوداران فدکتیک ماتى، مک بنجی کامو اکندی، دان تاکو اوله کامو اکن الله تعالی، بهوسن الله تعالی ایت ساغت منریما توبه لاکى ساغت کاسیه سایغ. دان تله منجریتاکن اوله البیهقی دان الطیرانی دان أبو الشیخ دان ابن ابی الدنیادرفد جابر دان ابو سعید رضی الله عنهما برکات کدوان برسیدا رسول الله صلی الله علیه وسلم: إِيَّاكُمْ وَالْغَيْبَةَ فَإِنَّ الْغَيْبَةَ أَشَدُّ مِنَ الرَّنَائِيلِ لَهُ كَيْفٌ؟ إِنَّ الرَّجُلَ قَدْ يَزِينُ وَيَتُوبُ فَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ وَإِنَّ صَاحِبَ الْغَيْبَةِ لَا يُعْفَرُ لَهُ حَتَّىٰ يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ³. ارتیش جاوهکن اوله کامو اکن دیری کامو دان جاوهکن اوله کامو کان مغوفت، کران بهوسن مغوفت ایت لبیه برسغانن درفد برزنا، دکتاکن باکی نبی صلی الله علیه وسلم: بتاف ادا مغوفت ایت لبیه برسغانن درفد برزنا؟ برسیدا ای: بهوسن سنورغ لاکى ۲ ترکاغ برزنا

ท่านยังเห็น(เป็นการนินทา)อยู่ไหม หากในตัวพี่น้องของฉันมีสิ่งที่คุณพูดถึงจริง ท่านตอบว่า หากเขามีสิ่งนั้นจริง ท่านก็นินทาเขา แต่หากเขาไม่เป็นตามนั้น ท่านก็ใส่ร้ายเขา”

'การนินทาคือการที่กล่าวไม่ดีต่อผู้อื่น โดยที่ถ้าผู้ที่ถูกนินทารู้ตัวเป็นสิ่งที่ทำให้เขาไม่พอใจ อุลละมาอีได้เห็นฟ้องว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอม และส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นบาปใหญ่ สอดคล้องกับอัลฮะวะมิดีย (ดู al-Hawāmidīy, n.d. : 44).

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลฮุญรอต อายะฮ์ 12

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากส่วนใหญ่ของการสงสัย แท้จริงการสงสัยบางอย่างนั้นเป็นบาป และพวกเจ้าอย่าสอดแนม และบางคนในหมู่พวกเจ้าอย่านินทาซึ่งกันและกัน คนหนึ่งในหมู่พวกเจ้านั้นชอบที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้วกระนั้นหรือพวกเจ้ายอมเกลียดมัน และจงยำเกรงอัลลอฮ์ ﷻ เกิด แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงห้ามบ่าวของพระองค์ที่มุอ์มินไม่ให้สงสัย คือมิให้ใส่ร้ายญาติสนิทมิตรสหาย และคนอื่นๆ เพราะการใส่ร้ายส่วนหนึ่งนั้นเป็นบาป ฉะนั้นจะต้องใช้ความรอบคอบเป็นสิ่งป้องกัน (Ibn kathīr, 1999 : 7/377).

³บทชะดีษนี้รายงานโดยญาบิร เป็น अबดุลลอฮ์ และ อะบีสะอีด อัลฆุตรีย์ บันทีกโดย Ahmad bin Marwān, 1419 : 3541. al-Sayūṭiy, n.d. : 5012. Ibn Abī al-Dunyā, 1410 : 164.

อัลอัลบานีย์กล่าวว่า ชะดีษนี้เฎาะอ็ฟ (al-Albāniy, n.d. : 324).

ای دان توبه ای مک منیرما الله تعالی اکن توبت، دان بهوسن یغ مغوفت ایت تیادامفونی باکیش هغک مغفونی باکیش اوله اورغیغ دأوفت، دان سفرت میلاهی جنجی یغ اداله ای ساله ساتو درفد سکل علامه منافق، سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (آیَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا أُؤْتِنَ حَانَ¹) ارتیش تندا منافق ایت تیک، افبیل برچریتا ای نسجای بردوستا ای، دان افبیل منجنجیکن ای اکن کبابیکن نسجای میلاهی ای اکن جنجین، دان افبیل دفرجیائی اکندی نسجای خیانه ای، ارتیش تیاد منونیکن ای اکن بارغیغ دفرجیائی ای فداا ایت.

دان سفرت بربنته ۲ دان برکات ۲ فدا بارغیغ تیاد مبری فائده سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ²) ارتیش ستغه درفد کاپلوکن اسلام سئورغ ایت منیغکلکن ای اکن بارغیغ تیاد مبری منفعة اکندی فدا دنیا تو آخرة، دان سفرت مغادو ۲، سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَّامٌ³) ارتیش تیاد ماسوق کدالم شرکا اورغیغ مغادو ۲، منجریتا کندی اوله البخاری دان مسلم درفد خذیفة رضی الله عنه. دان سوغکو هن تله اتفاق علماء اتس بهوسن مغادو ۲ ایت دوسا بسر⁴، یائت مندهکن فرکتان ستغه مانسی کفد ستغه کران توجوان مبناسکن انتارا مریکیت دان منجادیکن مریکیت برکلاهی، ادافون مندهکن فرکتان کران نصیحة باکی مریک یغدفندهکن فرکتان کفدن مک واجب ای تیاد ماسوق ای ددالم مغادو ۲ یغدلارغ⁵.

دان کتهوی اولهم بهوسن لیده ایت سبایق ۲ اغکو تا دان سبسر ۲ درفد کجاهتن، مک لازمکن اولهم اکن مملهاران، دان تیاد منولوغ اکندی کو اتس سجه ترا درفد کبناسانن ملینکن ماسیغکن دیری درفد مانسی، دان مغلکن دیم ملینکن فدکتیک برحاجة کفد برکات ۲، سفرت برلاجر دان مغاجر

¹บทพระดีชนีรายงานโดยอะบูฮุรَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِئْتِكُ بِالْبُخَارِيِّ، 2008 : 33. Muslim, 2001 : 59. al-Tirmiziy, 1975 : 2631. Aḥmad, 2001 : 8685.

²บทพระดีชนีมีผู้รายงานสองคนคือ 1) รายงานโดยอะบูฮุรَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِئْتِكُ بِالْبُخَارِيِّ، 1975 : 2317. Ibn Mājah, n.d. : 3976. al-Baghawiy, 1983 : 4132. Ibn Ḥibbān, 1988 : 229. al-Ṭabarānīy, n.d. : 359. Ibn Baṭṭah, 1994 : 323. 2) รายงานโดยอะลี بْنُ أَبِي سَبْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِئْتِكُ بِالْمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، 1412 : 1883. Aḥmad, 2001: 1737.

อัลอัลบานีนียฮุกุมมะดีษีนีว่าเศาะฮีย (al-Albānīy, n.d. : 8/476).

³บทพระดีชนีรายงานโดยฮุซัยฟَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِئْتِكُ بِالْبُخَارِيِّ، 2001 : 105. Aḥmad, 2001: 23325.

⁴อีนุฮซัมมิกกล่าวว่อาละมาฮ์เห็นฟองว่ การุหายเป็นบาปใหญ่ สอดคล้องกับอัตตะมีมีย (al-Tamīmīy, 1990: 139).

⁵ไม่เข้าข่ายการุหายที่ฮะรอหม สำหรับผู้ไปเปลี่ยนคำพูดเพื่อความดี

ดาอัมกริ نصيحة¹، برسمبه اوله معاذ بن جبل رضی الله عنه : هی رسول الله برفسن اولهم اکندا کو، مک مغلوارکن اوله رسول الله صلی الله علیه وسلم اکن لیده هئ یغ مها ملیا، دان برسید ای : تاهن اولهم اتس اغکو اکن این²، ارتین لیده اغکو یغ سفرت لیده اکو این هندقله اغکو ناهن¹ اکندی درفد برکات ۲ دغن

¹การหลีกเลี่ยงจากการกระทำบาปเนื่องจากลี้มี 3 ประการคือ 1) การออกห่างจากผู้คน 2) การไม่พูดยกเว้นจำเป็นเท่านั้น 3) การเรียนการสอนหรือการตักเตือน

²เป็นส่วนหนึ่งของความหมายอะดิษรายงานโดยมุอาซ เป็น ญะบัล ﴿บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2616. 'Ibn Mājah, n.d. : 3973). บทอะดิษในหนังสืออะดิษรวิวายะฮ์ บทอะดิษที่สมบูรณ์คือ

((كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَأَصْبَحْتُ يَوْمًا قَرِيبًا مِنْهُ وَنَحْنُ نَسِيرُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ قَالَ لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ عَظِيمٍ وَإِنَّهُ لَيْسِيرٌ عَلَى مَنْ يَسَّرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ ثُمَّ قَالَ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ الصَّوْمِ جَنَّةٍ وَالصَّدَقَةِ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ وَصَلَاةِ الرَّجُلِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ قَالَ ثُمَّ تَلَا ﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾ حَتَّى بَلَغَ ﴿يَعْمَلُونَ﴾ ثُمَّ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ كُلِّهِ وَعَمُودِهِ وَذُرُوءِ سَنَامِهِ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ، وَذُرُوءُهُ سَنَامُهُ الْجِهَادُ ثُمَّ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكَ بِمَلَاكٍ ذَلِكَ كُلُّهُ قُلْتُ بَلَى يَا نَبِيَّ اللَّهِ فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ قَالَ كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَإِنَّا لَمُؤَاخِدُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ فَقَالَ تَكَلَّمْتُكَ أُمَّمَّكَ يَا مُعَاذُ وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ أَوْ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ إِلَّا خَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ))

ความว่า “ฉันได้กล่าวกับท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ว่า โปรดบอกฉันถึงงานหนึ่งที่จะทำให้เข้าสู่สวนสวรรค์ และห่างไกลจากไฟนรก ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ จึงกล่าวว่า แน่อนท่านได้ถามในสิ่งที่ยิ่งใหญ่ แต่มันเป็นสิ่งที่ย่ายตายสำหรับบุคคลที่อัลลอฮ์ ﷻ ประทานความง่ายตายให้แก่เขา (ก็คือ) ท่านจงเคารพกราบไหว้ต่ออัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียว โดยไม่ตั้งภาคีสิ่งใด ต่อพระองค์ และให้ท่านละหมาด ทำการจ่ายซะกาต ถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอนและประกอบพิธีฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮ์ ต่อจากนั้น ท่านก็กล่าวว่า เอาไหม ฉันจะบอกท่านถึงบรรดาประตูแห่งความดี การถือศีลอดนั้นคือโลห์ การทำทานนั้นสามารถลบล้างความผิด เหมือนกับน้ำที่ดับไฟ และการละหมาด ของคนหนึ่งในยามค่ำคืน หลังจาก

აკნ სკლ بدن اكن بنتوان درفديغير اوبه ددالمث درفد مكانن كفد داره دان كفد ايرمنى، يغ دغندى مندافت انق دان بر ككالن اوله مانسى، مك دغن سجهترا سكل اغكوتا فروت (سفرت جنتو غ دان ليمفا دان فارو ۲ دان فروت بسر) سجهترا يغ تيغكل درفد سكل بدن درفد سكل فپاكيت يغ منكه درفد منونيكن سكل عبادة دغن سمفرنا دان ادا فون فائدهن يغ بغسا دنيا مك مپمفرنا كن كسدافن سكل مكانن دان مينومن دان جماع، كران كتيكا ۳ ايت اداله اى فدا كتيك صحة فروة، دان برمولى منشكور كن نعمة فروت اين مملهارا ۴ درفد مكانن يغ حرام دان يغ شبهة، ارتين يغ تيا دديقينكن اكن حلالن دان تيا دديقينكن اكن حرامن، دان مملهارا ۴ درفد برسغاتن كيغ، مك هندقله برسو غكه ۴ اغكو مملهارا ۴ فروت ايت درفد يغ حرام دان يغ شبهة كران تيك فركارا ۲. [فرتام ۳] كران تاكوت درفد سكسا افى نراك، تله بر فرمان الله تعالى: (إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلُونَ سَعِيرًا) ۴ ارتين بهوسن سكلين

¹ประโยชน์ทางคุณยาคือการเติมเต็มความเอร็ดอร่อยในการบริโภคอาหารเครื่องดื่มและการมีเพศสัมพันธ์ เนื่องจากทั้งสามอย่างนี้ จะเกิดขึ้นได้เมื่อต้องมีสุขภาพดี

²จำเป็นจะต้องระมัดระวังท้องไม่ให้บริโภคสิ่งที่ระรรม และสิ่งคลุมเครือ (ไม่มั่นใจว่าสิ่งนั้นระรรมหรือไม่) ด้วยสาเหตุ 3 ประการคือ 1) ความกลัวที่จะได้รับทุกขุทรมานในไฟนรก 2) การบริโภคสิ่งที่ระรรม และสิ่งคลุมเครือจะไม่ได้รับทางนำในการปฏิบัติอบัติ 3) การบริโภคสิ่งที่ระรรมและสิ่งคลุมเครือจะคัดค้านการปฏิบัติดีสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 1989 : 162-163).

³สาเหตุที่ 1 ที่จะต้องระวังท้องไม่ให้บริโภคสิ่งที่ระรรมคือ กลัวที่จะได้รับทุกขุทรมานในไฟนรก สอดคล้องกับอายะฮ์ 10 สุเราะฮ์อันนิสาอ์อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا
وَسَيَصْلُونَ سَعِيرًا﴾

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่กินทรัพย์ของบรรดาเด็กกำพร้าด้วยความอธรรมนั้น แท้จริงพวกเขากินไฟเข้าไปในท้องของพวกเขาต่างหากและพวกเขาก็เข้าไปสู่เปลวเพลิง”

⁴สุเราะฮ์อันนิสาอ์ อายะฮ์ 10

หมายถึงเมื่อผู้ที่กินทรัพย์ของเด็กกำพร้าโดยไม่มีเหตุจำเป็นใดๆ ในวันอาคิเราะฮ์เขาจะกินไฟนรกและไฟนรกนั้นจะแผ่ไปทั่วท้องของเขา (Ibn Kathīr, 2002 : 1/403).

การกินทรัพย์ของเด็กกำพร้าเป็นสิ่งหนึ่งในเจ็ดอย่างที่ต้อออกห่างดังฮะดีษรายงาน โดยอะบูฮุรัยเราะฮ์ ﷺ ว่า ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าววว่า

((اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشَّرْكُ
بِاللَّهِ وَالسَّحَرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ

مريك يغ ماكن مريكئيت اكن هرتا انق يتيم کران ظالم هاڠ سن ماكن مريكئيت ددالم فروت مريكئيت اكن سبب باكى افى نراك. سلاكى اكن ماسوق مريكئيت كدالم افى نراك يغ برپالا .۲. دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم: (لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ حَتْمٌ نَبَتَ مِنْ حَرَامٍ^۱) ارتين تياد ماسوق كدالم شرکا داكيغ يغ تومبوه درفد

مَالِ الْيَتِيمِ وَالْتَّوَلِيَّ يَوْمَ الرَّحْفِ وَقَذْفِ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ
(الْعَافِلَاتِ))

(أخرجه البخاري، 1422 : 6857)

ความว่า “พวกท่านพึงห่างไกลสิ่งอันตรายเจ็ดประการ มีผู้กล่าวว่า โอ้เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ มันมีอะไรบ้าง ท่านกล่าวว่า การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ (ชิริก) ไสยศาสตร์ การฆ่าชีวิตที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงห้าม เว้นแต่กรณีเพื่อความยุติธรรม การกินดอกเบียการกินทรัพย์สินเด็กกำพร้า(โดยมิชอบ) การหนีออกจากสนามรบ และการใส่ร้ายหญิงผู้ศรัทธาที่มีคุณธรรมว่ามีชู้”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 6857)

การป้องกันมิให้ทองจะต้องประสบกับไฟนรกในวันอาคิเราะฮ์ ที่มุสลิมส่วนใหญ่ มักจะสืมคือ การกินทรัพย์สินเด็กกำพร้าด้วยความอธรรม ที่ได้ถูกจัดเข้าพวกเป็นหนึ่งในเจ็ดสิ่งที่จะต้องออกห่าง

¹ผู้วิจัยไม่พบตัวบทชะดีษดังเอกสารวิจัยในหนังสือชะดีษรวิวายะฮ์ แต่ที่พบคือ

ชะดีษรายงานโดยญาบิร ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((يَا كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ إِنَّهُ لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ حَتْمٌ نَبَتَ مِنْ سُحْتٍ))

(أخرجه الدارمي، 2000 : 2818)

ความว่า “โอ้ กะอูบ บิน อุญญเราะฮ์ แท้จริงผู้ที่เนื้อของเขางอกเงยขึ้นมาจากสิ่งที่ขวนขวายในสิ่งที่ฮะรอมจะไม่ได้เข้าสวนสวรรค์”

(บันทึกโดย al-Dārimiy, 2000 : 2818)

ชะดีษรายงานอิบนุอับบาส ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ حَتْمٌ نَبَتَ مِنْ سُحْتٍ))

(أخرجه الطبراني، 1994 : 11544)

ความว่า “ผู้ที่เนื้อของเขางอกเงยขึ้นมาจากสิ่งที่ขวนขวายในสิ่งที่ฮะรอมจะไม่ได้เข้าสวนสวรรค์”

(บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994 : 11544)

อรรูบาอีย์ (al-Ruba‘iy) กล่าวว่า ฮะดีษนี้เศาะฮิฮ (al-Ruba‘iy, 1427 : 31141).

مكانن يغ حرام، دان سيدا نبى صلى الله عليه وسلم: (كُلُّ لَحْمٍ نَبَتَ مِنْ سُحْتٍ فَالْتَأُرُ أَوْلَى بِهِ،¹) ارتين تيف، ۲ داکيغ يغ تومبوه درفد مكانن يغ حرام مک افى نراك ايت له اوتام دغندی، دان سيدا نبى صلى الله عليه وسلم: (فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ،²) ارتين مک بارغسیاف مملهارا ديرين درفد سکل يغ شبة مک سوغکهن تله منتوت برسبه ای اکن او کمان دان ديرين

ผู้วิจัยไม่พบตัวบทหะดีษดังกล่าวในหนังสือหะดีษริวายะฮ์ แต่ที่พบคือ หะดีษรายงานโดยกะอับ เป็น อุฎเราะฮ์ ﷺ ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((لَا يَزُو لَحْمٌ نَبَتَ مِنْ سُحْتٍ إِلَّا كَانَتْ النَّارُ أَوْلَى بِهِ))

(أخرجه الترمذي، 1975 : 614)

ความว่า “ไม่มีเนื้อใดที่มันงอกเงยออกมาจากสิ่งที่ต้องห้าม นอกจากนรกเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับมัน”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 614)

อะบูอิสากล่าวว่า หะดีษนี้ หะสัน เมาะริบ (al-Tirmidhiy, 1998 : 1/754).

อัลอัลบานีย์ฮุกุมหะดีษนี้ว่าเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, n.d. : 2/114).

ตัวอย่างของการบริโภคสิ่งต้องห้าม คือ การกินดอกเบ็ญ ซึ่งเป็นสิ่งที่อัลลอลฮ์ ﷻ ได้ห้าม และสาปแช่งผู้รับผู้เขียน และผู้เป็นพยานเกี่ยวข้องกับดอกเบ็ญ อัลลอลฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

(سورة البقرة، الآية : 278)

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงเกรงกลัวอัลลอลฮ์ ﷻ และจงละทิ้งดอกเบ็ญในส่วนที่สุเจ้ายังอาจจะได้รับ ถ้าหากสุเจ้าเป็นผู้ศรัทธาที่แท้จริง”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 278)

คำดำรัส ﴿مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا﴾ หมายถึงท่านทั้งหลายจงละทิ้งสิ่งที่หลงเหลือจาก

รายได้ที่เกิดจากการหมุนเวียนตัวเงิน(ไม่ได้เกิดจากการค้าใดๆ)ก่อนที่จะงอกเงยเพิ่มขึ้น (al-Tabariy, 2000 : 6/22).

²ตัวบทหะดีษดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทหะดีษในหนังสือหะดีษริวายะฮ์รายงานโดยอันนุอมาน เป็น บะซีร ﷺ คือ

((إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ

مِنَ النَّاسِ فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِي

[يغكدوا¹] بهوسن يغ ماكن اكن مكانن يغ حرام دان شبهة ايت تياد دبرى فرتونجوق اكندى كفد عبادة،
كران تياد فاتوت باكى مغرجاكن عبادة ايت ملينكن يغ سوچى درفد سكل ككوتورن، سماادا كوتورن يغ

الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحُرَامِ كَالرَّاعِي يَزْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ
فِيهِ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ تَحَارِمُهُ أَلَا وَإِنَّ فِي
الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ
الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1599)

ความว่า “แท้จริง สิ่งทีชะลาถนัซัดเจนและสิ่งทีชะรอมซัดเจน และระหว่างทั้งสองนั้นคือสิ่งที
คลุมเครือ ซึงผู้คนส่วนใหญ่ไม่รู้ ดั่งนั้น ผู้ใดทีเกรงกลัวจากสิ่งทีคลุมเครือ แท้จริงเขาได้ให้ศาสนาและ
เกียรติของเขาใสสะอาดปราศจากมลทิน และใครทีตกอยู่ในสิ่งทีคลุมเครือ ก็ได้ตกอยู่ในสิ่งชะรอม
เสมือนผู้ทีเลียงปศุสัตว์อยู่รอบๆ บริเวณเขตหวงห้าม ซึงมันเกือบจะเล็ดลอดเข้าไปกินในเขตหวงห้าม
อยู่แล้วฟังทราบเกิดว่าทุกๆ กษัตริย์ยอมมีเขตหวงห้าม และฟังทราบเกิดว่า แท้จริงเขตหวงห้าม
ของอัลลอฮ์ ﷻ คือบรรดาสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย ฟังทราบเกิดว่า ในร่างกายมนุษย์นั้น มีก้อนเนื้อชิ้นหนึ่ง
เมื่อมันดี ร่างกายทั้งหมดก็จะดีตามไปด้วย และถ้าหากว่ามันเสีย ร่างการทั้งหมดก็จะเสียตามไปด้วย
ฟังทราบเกิดว่าคือ หัวใจ”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1599)

ส่วนมะตันในชะดีษบุคอรีย์จะมีความแตกต่างเล็กน้อยคือ
(الْحَلَالُ بَيِّنٌ وَالْحُرَامُ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ لَا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِّنَ
النَّاسِ فَمَنْ اتَّقَى الْمُشَبَّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ وَمَنْ وَقَعَ فِي
الشُّبُهَاتِ كَرَعَ حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يُؤَاقِعَهُ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ
مَلِكٍ حِمَى أَلَا إِنَّ حِمَى اللَّهِ فِي أَرْضِهِ تَحَارِمُهُ أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً
إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا
وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 52)

¹สาเหตุที 2 ทีจะต้องระวังทอ้งไม่ให้บริโภคสิ่งทีชะรอม และคลุมเครือคือไม่ได้รับทางนำในการ
ปฏิบัติบาดะฮ์ การปฏิบัติบาดะฮ์นั้นจะถูกตอบรับโดยอัลลอฮ์ ﷻ เมื่อผู้ปฏิบัติสะอาดทั้งกายและใจ
สอดคล้องกับชะดีษ รายงานโดยอะบูฮุรัยเราะฮ์ ﷺ ท่านเราะฮ์สุลุดลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

ดافت دلีهت دغن مات سفرت نجس اتو کوتورن یغ تیاد دافت دلیهت سفرت حدث کجیل دان حدث بسر دان ماکن یغ حرام دان یغ شبهه. [یغکتیک] بهوسن یغ ماکن اکن مکانن یغ حرام دان یغ شبهه ایت دتکهکن اکندی درفد مغرجاکن کبا جیکن¹، دان جک مغرجاکن ای اکندی نسجای تیاد دتریماد درفدان، دان تیاد ادا باکین ملینکن فنت جوا. سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (کَم مِّن قَائِمٍ لَّيْسَ لَهُ مِنْ

((أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ وَقَالَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ يَا رَبِّ يَا رَبِّ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَعُذِّي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابَ لِذَلِكَ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1015)

ความว่า “โอ้ มนุษย์ทั้งหลายแท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงดี พระองค์จะไม่รับ(สิ่งใด)เว้นแต่สิ่งที่ดี ๆ (สะอาด) และอัลลอฮ์ ﷻ ทรงสั่งใช้ผู้ศรัทธาทั้งหลายเหมือนกับที่พระองค์ทรงสั่งใช้สิ่งนั้นต่อบรรดาศาสนทูตทั้งหลาย และพระองค์ได้ดำรัสว่า โอ้ บรรดาเราะสุล พวกท่านจงบริโภคนั้นในสิ่งที่ดีและจงประพฤติแต่ความดี แท้จริงข้ารอบรู้ในสิ่งที่พวกท่านประพฤติ และพระองค์ได้ดำรัสอีกว่า โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายพวกท่านจงบริโภคนั้นที่เราได้ให้แก่พวกท่านเถิด เฉพาะที่ดี ๆ เท่านั้น ต่อจากนั้นท่านนบีได้กล่าวถึงชายคนหนึ่งการเดินทางของเขาแสนยาวนาน จนทำให้เส้นผมของเขายุ่งเหยิงเต็มไปด้วยฝุ่น เขาได้ยกมือของเขาสูฟ้า (กล่าวดูอาห์) ว่า โอ้ พระผู้เป็นเจ้าของฉัน โอ้ พระผู้เป็นเจ้าของฉัน ในขณะที่อาหาร เครื่องดื่ม และเสื้อผ้าอาภรณ์ของเขาเป็นสิ่งต้องห้าม และเขาเติบโตมาด้วยทรัพย์สินที่ต้องห้าม ดังนั้นฉันเล่าการขอดูอาห์ของเขาจะถูกตอบรับ”

(บันทึกโดยMuslim, 2001 : 1015)

¹สาเหตุที่ 3 ที่จะต้องระวังท้องไม่ให้บริโภคนั้นที่สะอาดคือจะห้ามการปฏิบัติดีสอดคล้องกับชะดีษรายงานโดยกะอับ เป็น อุญญเราะฮ์ ﷻ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 614. ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าววว่า

((لَا يَرُبُّ لَحْمٌ نَبَتَ مِنْ سُحْتٍ إِلَّا كَانَتْ النَّارُ أُولَى بِهِ))

ความว่า “ไม่มีเนื้อใดที่มันงอกเงยออกมาจากสิ่งที่ต้องห้าม นอกจากนรกเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับมัน”

قِيَامِهِ إِلَّا السَّهْرُ وَكَمْ مِنْ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ وَالظَّمْأُ، ارتين ببراف بايق در فد يغ سمهغ
 ما لم تباد ادا باكين در فد سمهغ ملينكن بر جاك، دان ببراف بايق در فد يغ فواساتباد ادا باكين در فد فواسان
 ملينكن لافر دان دهاك دچريتاكن در فد ابن عباس رضی الله عنهما (لا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ امْرِئٍ فِي جَوْفِهِ حَرَامٌ²)

¹ผู้วิจัยไม่พบตัวบทอะดิษดั่งเอกสารวิจัยในหนังสืออะดิษรวิวายะฮ์ แต่ที่พบคือ อะดิษรวิวายะฮ์ โดย
 อะบูฮุรَيْرَةَ ❶ ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ❷ กล่าววว่า

((رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ وَرُبَّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ
 قِيَامِهِ إِلَّا السَّهْرُ))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 4102)

ความว่า “บางครั้งผู้ถือศีลอด จะไม่ได้อะไรจากการถือศีลอดของเขา นอกจากความหิวและบางครั้งผู้
 ลุกขึ้นละหมาด ในยามค่ำคืน จะไม่ได้อะไรจากการละหมาดของเขา นอกจากการอดนอน”

(บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 1690)

อะดิษรวิวายะฮ์ โดยอะบูฮุรَيْرَةَ ❶ ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ❷ กล่าววว่า

((كَمْ مِنْ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ وَكَمْ مِنْ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ
 مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهْرُ))

(أخرجه أحمد، 2001 : 9685)

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าอะสัน เคาะฮีย (al-Abāniy, n.d. 4/190).

ความว่า “มีจำนวนเท่าไรจากผู้ถือศีลอด เขาไม่ได้รับสิ่งใดจากการถือศีลอดของเขา นอกจากความ
 กระจาย และมีจำนวนเท่าไรผู้ลุกขึ้นละหมาด ในยามค่ำคืน จะไม่ได้อะไรจากการละหมาดของเขา
 นอกจากการอดนอน”

(บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 8952)

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าอะสัน เคาะฮีย (al-Abāniy, n.d. 4/190).

²เป็นคำกล่าวของอิบนุอับบาส ❶ พบในหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสืออะดิษรวิวายะฮ์ ที่พบคือ Ibn Rajab,
 2001 : 1/262. al-Mulā, 2002 : 5/1736. al-Zahabiy, n.d. : 120. เป็นความหมายที่อธิบาย เรื่องการ
 ไม่ตอบรับการละหมาดของบ่าวที่บริโภคสิ่งที่ยะฮรัม สอดคล้องกับอะดิษ รวิวายะฮ์ โดยอะบู ฮุรَيْرَةَ
 ❷ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ❸ กล่าววว่า

((أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا
 أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ ❶ يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا
 صَالِحًا، إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ❷ (سورة المؤمنون، الآية : 51) وَقَالَ ❸

ارتين تياد من ريم الله تعالى اكن سمبيغ سسورغ يغ ادا دالم فروتن يغ حرام. ادا فون برسغانن كيغ مك هان سن دنتوة در فد منجاوهكن¹ کران بيراف فرکارا²، [فرتام³] کران بهواسن بايق ماکن ايت سبب باکی کرس هاتي [يغکدوا⁴] بهواسن فد بايق ماکن ايت ممبيگکيتکن سکل اغکوت کفد يغ سيام دان کفد کجهاتن، دان [کتیک⁵] ادا⁶ ممبايقکن ماکن ايت ممباسکن کچرديقتن دان کفينتارن دان سبب باکی

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ (سورة البقرة، الآية : 172) ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ يَا رَبِّ يَا رَبِّ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَغَدِي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1015)

ความว่า “โอ้ มนุษย์ทั้งหลายอันที่จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงดี พระองค์จะไม่รับ(สิ่งใด)เว้นแต่สิ่งที่ดี ๆ (ชะลาล) และอัลลอฮ์ ﷻ ทรงสั่งใช้ผู้ศรัทธาทั้งหลายเหมือนกับที่พระองค์ทรงสั่งใช้สิ่งนั้นต่อบรรดาเราะสุลทั้งหลาย และพระองค์ได้ดำรัสว่า โอ้ บรรดาเราะสุล พวกท่านจงบริโภคนในสิ่งที่ดีและจงประพฤติแต่ความดี แท้จริงข้ารอบรู้ในสิ่งที่พวกท่านประพฤติ (สุเราะฮ์อัลมูอมีนูนอายะฮ์ 51) และพระองค์ได้ดำรัสว่า โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายพวกท่านจงบริโภคนสิ่งที่เราได้ให้แก่พวกท่านเถิด เฉพาะที่ดีๆ เท่านั้น (สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 172) ต่อจากนั้นท่านนบีได้กล่าวถึงชายคนหนึ่ง ที่การเดินทางของเขาแสนยาวนาน จนทำให้เส้นผมของเขายุ่งเหยิงเต็มไปด้วยฝุ่น เขาได้ยกมือของเขาสู่ฟ้า(กล่าวดูอาฮ์) ว่า โอ้ พระผู้เป็นเจ้าของฉัน โอ้ พระผู้เป็นเจ้าของฉัน ในขณะที่อาหาร เครื่องดื่ม และเสื้อผ้าอาภรณ์ของเขาเป็นสิ่งที่ต้องห้าม และเขาเขาเติบโตมาด้วยทรัพย์สินที่ต้องห้าม ดังนั้นโฉนเล่าการขอพรของเขาจะถูกตอบรับ”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1015)

¹คำที่ถูกต้องคือ منجاوهكن คือออกห่างจาก

²การบริโภคนอาหารจนอิมจนเกินไปนั้นมีสาเหตุหลายประการ

³หนึ่ง การบริโภคนอาหารมากเกินไปนั้นจะทำให้จิตใจแข็งกระด้างสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (al-Ghazāli, 1989 : 163).

⁴สอง การบริโภคนอาหารมากเกินไปนั้น เป็นการส่งเสริมให้อวัยวะปฏิบัติในสิ่งร้ายสาระและสิ่งชั่วสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (al-Ghazāli, 1989 : 164).

⁵สาม การบริโภคนอาหารมากเกินไปนั้นจะทำให้ลายความฉลาดและเขาวบปัญญา และเป็นสาเหตุให้เข้าใจช้าในองค์ความรู้สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (al-Ghazāli, 1989 : 164).

⁶ที่ถูกต้องคือ ادا فد คือเกี่ยวข้องกับ

سدیokit فهم دان فغتهوان، دان [یغکا مفة¹] بهواسن بابق ماکن ایت سبب باکی سدیکیت عبادة، کران بهواسن مانسی ایت افبیل ممبایقکن ای اکن ماکن نسجای برت بدنن دان مغنتوق ماتن، دان [یغکلیم²] بهواسن ممبایقکن ماکن ایت سبب باکی کتیدان سد ف مغرجاکن عبادة، دان [یغکا نم³] بهواسن فد ممبایقکن ماکن ایت دتا کوتی جاتوه کفد یغ حرام دان شبهة، دان [یغکتوجه⁴] بهواسن فدان مپوسهکن هاتی دان ممفتکن بدن فد منجارین دان منسدیاکنن دان مماکینن دان ملفسکن درفد مضرتن، دان [یغ کدلافن⁵] بهواسن ممبایقکن ماکن ایت سبب باکی برسغانن ساکیت ماتی، کران کساکیتن دان کسوسهن ماتی ایت سقدر کسدافن دنیا [یغکسمیلن⁶] بهواسن فدان مغورغن فحال آخرة، دان [یغکسفوله⁷] بهواسن فدان حساب فد هاری فیامه⁸، تله مپیوة اکن سفوله فرکارا این اوله الامام الغزالی ددالم منهاج العابدین⁹. تله داتغ بیراف حدیث نبی صلی الله علیه وسلم فدا منجلا اکن کیغ، ستغه درفدان (المؤمن یأکل فی معی واحدٍ والکافر یأکل فی سبعة أمعاء حسب ابن

¹سื่ การบริโภคอาหารมากเกินไปนั้นเป็นเหตุให้ปฏิบัติอิบาดะฮ์น้อยลง เพราะเมื่อบริโภคอาหารมากเกินไปนั้นทำให้รู้สึกตัวหนักและรู้สึกง่วงนอนสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 164).

²ห่า การบริโภคอาหารมากเกินไปนั้นเป็นเหตุให้ไม่ชอบปฏิบัติอิบาดะฮ์สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 165).

³หก การบริโภคอาหารมากเกินไปนั้นวิตกว่าจะเป็นสิ่งที่ฮะรอมหรือสิ่งคลุมเครือสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 165).

⁴เจ็ด การบริโภคอาหารมากจะทำให้ต้องเหน็ดเหนื่อยในการให้ได้อาหารมา และจะให้ป็นภัยแก่กระเพาะอาหารสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 166).

⁵แปด การบริโภคอาหารมากจะทำให้เจ็บปวดมากในขณะที่วิญญาณจะออกจากร่างกาย เพราะความเจ็บปวด ความยากลำบากของความตาย ขึ้นอยู่กับความสุขต่างๆที่ได้รับในดุนยาสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 166).

⁶เก้า การบริโภคอาหารมากจะทำให้ผลบุญน้อยลงในวันอาคิเราะฮ์สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 166).

⁷สิบ การบริโภคอาหารมากนั้นจะถูกสอบสวนในวันอาคิเราะฮ์สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 167).

⁸คำที่ถูกต้องคือ قیامة คือวันกิยามะฮ์

⁹ทั้งสิบประการที่เป็นสาเหตุจากการบริโภคอาหารมากเกินไป สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 163-167).

آدم لُقِيْمَاتٍ يُقْمَنُ صُلْبُهُ إِنْ كَانَ وَلَا بُدَّ فَحَقُّهُ ثُلُثٌ لِلطَّعَامِ وَثُلُثٌ لِلشَّرَابِ وَثُلُثٌ لِلنَّفْسِ¹) ارتين برمول اورغيغ سمفرنا ایمان ماکن ای فد ساتو فروت، دان اورغيغ کافر ماکن ای فد توجه فروت، ممادا اکن انبق

¹ผู้วิจัยพบตัวบทตั้งเอกสารวิจัยส่วนหนึ่ง ในหนังสือรวิายะฮ์ คือ

อะดีษรายงานโดย ญาบิร ؓ และ อิบनुมุรّ ؓ ว่า ท่านเราะฮะสุลุลลอฮ์ ؐ กล่าวว่า

((الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مَعَى وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2061. الدارمي، 2000 : 2083)

อะดีษรายงานโดยอะบูสุรียเราะฮ์ ؓ ว่า ท่านเราะฮะสุลุลลอฮ์ ؐ กล่าวว่า

((يَأْكُلُ الْمُسْلِمُ فِي مَعَى وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءِ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 5396)

حَسْبُ ابْنِ آدَمَ لُقِيْمَاتٌ يُقْمَنُ صُلْبُهُ إِنْ كَانَ وَلَا بُدَّ فَحَقُّهُ ثُلُثٌ لِلطَّعَامِ) ส่วนสำนวน (وَثُلُثٌ لِلشَّرَابِ وَثُلُثٌ لِلنَّفْسِ) เป็นส่วนหนึ่งของอะดีษ รายงานโดยอัลมิกดาม เป็น มะฮุดีย บันทีกโดย al-Tirmidhiy Ibn Mājah และ Ahmad แต่มีความแตกต่างเล็กน้อยคือ

อะดีษบันทีกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2380 ท่านเราะฮะสุลุลลอฮ์ ؐ กล่าวว่า

((مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وَعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنٍ بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أُكْلَاتٍ يُقْمَنُ

صُلْبُهُ فَإِنْ كَانَ لَا سَحَالَةَ فُتُلْتُ لِطَعَامِهِ وَثُلْتُ لِشَرَابِهِ وَثُلْتُ لِنَفْسِهِ))

ความว่า “ไม่มีภาชนะใดที่มนุษย์จะเติมเต็มสิ่งไม่ดีลงไปได้มากไปกว่าท้อง เป็นการเพียงพอสำหรับลูกหลานอาดัมแล้วที่เขาจะบริโภคอาหารแต่น้อยให้พอพุงร่างกายได้ แต่ถ้าหากว่าจำเป็นต้องบริโภคมากกว่านั้น ก็ให้แบ่งหนึ่งส่วนสามสำหรับอาหาร หนึ่งส่วนสามสำหรับเครื่องดื่ม และอีกหนึ่งส่วนสามสำหรับลมหายใจ”

อะบูอิสากล่าวว่า อะดีษนี้ยะสัน เคาเฮฮีย (al-Tirmidhiy, 1975:4/168). อัลอัลบานีย์ ฮุกุมอะดีษนี้ว่าเคาเฮฮีย (al-Albaniy, n.d. : 5/380).

อะดีษบันทีกโดย Ibn Mājah, n.d. : 3349. ท่านเราะฮะสุลุลลอฮ์ ؐ กล่าวว่า

((مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وَعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنٍ حَسْبُ الْآدَمِيِّ لُقِيْمَاتٍ يُقْمَنُ

صُلْبُهُ، فَإِنْ غَلَبَتِ الْآدَمِيَّ نَفْسُهُ فُتُلْتُ لِلطَّعَامِ وَثُلْتُ لِلشَّرَابِ وَثُلْتُ

لِلنَّفْسِ))

ความว่า “ไม่มีภาชนะใดที่มนุษย์จะเติมเต็มสิ่งไม่ดีลงไปได้มากไปกว่าท้อง เป็นการเพียงพอสำหรับลูกหลานอาดัมแล้วที่เขาจะบริโภคอาหารแต่น้อยให้พอพุงร่างกายได้ แต่ถ้าหากว่าจำเป็นต้อง

ججو آدم بيراف سواف يغ ممتولكن اكن تولغ بلاكغن، جك ادا اي منتوت تمبه، دان تادافت تباددر فد منمبه، مك سفاتوتن سفرتيك باكى مكانن، دان سفرتيك باكى مينومن، دان سفرتيك باكى مغلواركن نفس. والله تعالى أعلم.

(فصل يغكليم فدا ميتاكن فرج¹)

کنهوي اولهم بهواسن الله تعالى منجادیکن ای باکی اغکو اکن فرج کران ککونان يغ بغسا آخرة، يائت مغاداکن انق دغندی²، سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (تَنَّاكْحُوا تَنَّاَسَلُوا فَاِیُّیْ مُبَاهٍ بِكُمْ الْاَمَمَ یَوْمَ الْقِيَامَةِ³) ارتیبیر کهوین اوله کامو نسجای کامو مندافت انق، مکبهوسن⁴ اکو برمکه، دغن

บริโภคมากกว่านั้น ก็ให้แบ่งหนึ่งส่วนสามสำหรับอาหาร หนึ่งส่วนสามสำหรับเครื่องดื่ม และอีกหนึ่งส่วนสามสำหรับลมหายใจ”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมฮะดีษนี้ว่าเศาะฮียี (al-Albaniy, n.d. : 7/349).

ฮะดีษบันทึกโดย Ahmad, 2001 : 17186. ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَا مَلَأُ ابْنُ آدَمَ وَعَاءٌ شَرًّا مِنْ بَطْنٍ، حَسْبُ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتٌ يُقْمَنُ صُلْبَهُ، فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ، فَتُلْتُ طَعَامًا، وَتُلْتُ شَرَابًا، وَتُلْتُ لِنَفْسِهِ))

ความว่า “ไม่มีภาชนะใดที่มนุษย์จะเติมเต็มสิ่งไม่ตกลงไปได้มากไปกว่าท้อง เป็นการเพียงพอสำหรับลูกหลานอาดัมแล้วที่เขาจะบริโภคอาหารแต่น้อยให้พอพุงร่างกายได้ แต่ถ้าหากว่าจำเป็นต้องบริโภคมากกว่านั้น ก็ให้แบ่งหนึ่งส่วนสามสำหรับอาหาร หนึ่งส่วนสามสำหรับเครื่องดื่ม และอีกหนึ่งส่วนสามสำหรับลมหายใจ”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมฮะดีษนี้ว่าเศาะฮียีลิมัยรียี (al-Albaniy, 2003 : 2/119).

ฮะดีษบทนี้ถือเป็นแม่บทของหลักวิชาการแพทย์ทั้งหมด และมีการบันทึกไว้ว่าเมื่ออิบน์ มาสะวียัยผู้เป็นแพทย์ได้อ่านฮะดีษบทนี้ในหนังสือของอูบรู ค็อยชะมะฮ์ เขากล่าวว่า หากผู้คนปฏิบัติตามคำพูดประโยคนี้ พวกเขาจะปลอดภัยจากโรคร้ายและความเจ็บป่วยต่างๆ และร้านขายยาจะเจียบเหงา (Zainuddīn, 1423 : 791)

¹ พัสลุนที่ทำการอธิบายเรื่องอวัยวะวะเพศ

² จุดประสงค์ที่อัลลอลฮ์ ﷺ ทรงสร้างอวัยวะวะเพศเพื่อใช้ในทางอาคิเราะฮ์คือใช้ในการสืบตระกูล

³ ผู้วิจัยไม่พบตัวบทดังในเอกสารวิจัยในหนังสือฮะดีษรียาเยฮ์ แต่พบตัวบทอื่นที่ให้ความหมายคล้ายกัน คือฮะดีษรายงานโดยอะบูอุมามะฮ์ ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่า

คามอ اکน سكل اومه فدا هارى قيامه، دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم (إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ : صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ وَعِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ وَوَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ²) ارتين افبيل ماتى مانسى نسجاي فوتس اوله عملن ملينكن درفد تيك فركارا، فرنام³ وقف، دان كدوا علم يغدا امبيل منفعة دغندى، دان كتيك انق يغبر لمان يغ مندعاء باكين، بركات ابن حجر رحمه الله تعالى : دتوليس باكين سئومفام سكل عمل يغ بايك يغ مغرجا كندى اوله انقن، تباد سكل عملن يغ جاهت ۶ انتهى. دمكين لاكنى منجاديكن الله تعالى باكياعكو اكن فرج کران ككونان دنيا، يات برسدف ۶ دغن جماع دان برسوك ۶ دغن سكلين انق يغ دافت دغن جماع ايت⁴، يغبرمول مريكنيت سبسر ۶ سكل فرهياسن دنيا، کران فرمان الله تعالى : (الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا الْآيَةُ⁵) ارتين برمولى هرتا بندا دان سكلين انق ايت فرهياسن هيدوف دنيا، دان

((تَزَوُّجُوا فَيَأْتِي مَكَاثِرُ بِكُمْ الْأَمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا تَكُونُوا كَرَهْبَانِيَّةِ النَّصَارَى))

(أخرجه البيهقي، 2003 : 13457)

ความว่า “ท่านทั้งหลายจงแต่งงานเถิด แท้จริงฉันต้องการให้ออมมะฮ์ของฉันมากในวันกิยามะฮ์ และอย่ากระทำให้เหมือนกับพวกเราะบานียะฮ์ของนะศอรอ”

(บันทึกโดย al-Baihaqi, 2003 : 13457)

อัลอัลบานีย์กล่าวว่า อีสนาดอะฮ์สัน (al-Albāni, 1995: 4/385).

¹คำนี้มีสองรูปแบบคือ بهواسن และ بهواسن คือ แท้จริงนั้น

²บันทึกโดยMuslim, 2001 : 1631. al-Tirmidhiy, 1975 :1376. Sunan al-Nasāiy, 1986 : 3651. Sunan al-Dārimiy, 2000 :578). 'IbnKhuzaimah, n.d. : 2494.

³คำที่ถูกต้องคือ فرتام คือลำดับแรก

⁴นอกจากจุดประสงค์ในการทรงสร้างอวัยวะเพศเพื่อสืบตระกูลซึ่งเป็นจุดประสงค์อาคิเราะฮ์แล้ว ยังมีจุดประสงค์นอกจากนี้ก็คือจุดประสงค์ทางดunya จะได้มีความสุขจากการร่วมเพศ และได้ลูกจากผลของการร่วมเพศและสนุกสนานกับลูกที่ได้จากการร่วมเพศนั้น

⁵คำว่า“الآية”มิได้เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์และอายะฮ์ ﴿الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 46 สุเราะฮ์ อัลกะฮฟ อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ

رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا﴾

ความว่า “ทรัพย์สมบัติและลูกหลานคือ เครื่องประดับแห่งการดำรงชีวิตในโลกนี้และความดีทั้งหลายที่จริงนั้น เป็นการตอบแทนที่ดียิ่ง ณ ที่พระเจ้าของเจ้า และเป็นความหวังที่ดียิ่ง”

فرمانش (رُزِينَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ الْآيَةَ¹) ارتين دهباسی باکی مانسی اکن کاسیه اکن سکل کایغینن درفد فرمفوان دان انق² برمول منشکور کن این اشکوتاملمهارا پدرفد یغدحرامکن²، سفره زنا دان لواط دان مغلوار کن ایر منی لاین درفد تاغن استرین دان جاریهن³، دان مملهاران درفد یغ شبهه، سفرت جماع فد نکاح یغ بطل جک تقلید ای اکن یغبر کات دغن صح نکاح ایت، دان جک تیاد نسجای اداله ای حرام بوکن شبهه⁴، تله بر فرمان الله تعالی فدا کتیک موجی اکن اورغیغ بر ایمان یغ مندافت کمنانن (وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ⁵) ارتین دان سکلین یغ مملهارا مریکیت اکن سکل فرج مریکیت، کجوالی اتس سکلین استری دان سهای مریکیت یغ فرمفوان، مک بهواسن مریکیت تیاد دجلا⁶، دان

﴿رُزِينَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ﴾ และอายะฮ์ 14 ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ “الآية” คำว่า

﴿وَالْبَنِينَ﴾ เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 14 สุเราะฮ์ อาละอิมรอน อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿رُزِينَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ﴾

مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْخَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ

الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ﴾

ความว่า “ได้ถูกทำให้สวยงาม (ลุ่มหลง) แก่มนุษย์ซึ่งความรักในบรรดาสิ่งที่เป็นเสน่ห์อันได้แก่ผู้หญิง และลูกชายทองและเงินอันมากมาย และม้าดีและปศุสัตว์ และไร่นา นั้นเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกชั่วคราวในชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้เท่านั้น และอัลลอฮ์ ﷻ นั้น ณ พระองค์ คือที่กลับอันสวยงาม”

²การชุกรต่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่ให้นิมะฮ์อ้วยวะเพศคือการป้องกันจากการปฏิบัติสิ่งที่ยะรอมเช่น การชينا และการลิวาฎ (การสมสู่กันระหว่างชายกับชาย หรือระหว่างชายกับหญิง ที่มีไฆภรรยาของตน) และ การทำให้น้ำอสุจิก่อนอกจากด้วยมือหรือนิ้วของภรรยา และ (การชุกร) การหลีกเลี่ยงจากสิ่งทีคลุมเครือ เช่น การร่วมประเวณีในการสมรสที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากได้ปฏิบัติตามผู้รูบางท่านที่ให้การว่าถูกต้อง

³คำที่ถูกต้องคือ جارین คือ นีวของนาง

⁴ตัวอย่างการปฏิบัติสิ่งที่ยะรอม เช่น การทำชينا การลิวาฎ การทำให้น้ำอสุจิก่อนจากมือและนิ้วของภรรยา การป้องกันสิ่งทีคลุมเครือ เช่น การร่วมประเวณีในการสมรสที่ไม่ถูกต้อง ปฏิบัติตามผู้อาวุโสบางท่านที่บอกว่าใช้ได้แต่หากการสมรสนั้นใช้ไม่ได้ก็ไม่เรียกคลุมเครือจะเป็นการทำบาบทันที

⁵ที่ถูกต้องคืออัลลอฮ์ ﷻ คำว่า ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ﴾ เป็นอายะฮ์ 5 สุเราะฮ์อัลมมูน ความว่า “และบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษา (ไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ของ) ทวารของพวกเขา”

⁶เป็นความหมายจากอายะฮ์อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลมมูน อายะฮ์ 6 อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾

كهوى¹ اولهم بهوسپتياد سمفرن مملهارا فرج ايت ملينكن دغن مملهارا مات درفد مليهت فرمفوان يغب حرام دليهت ، دان مملهارا هاتى درفد مميكر كن روفايغب ايلوء، دان مملهارا فروت درفد مماكن يغب شبهة دان درفد برسغاتن كيغب²، کران يغبدمكين ايت ميرو كغد زنا يغب اداله اي سيسر³ سكل دوسا بسر دغن اجماع علماء كمدين درفد كفر دان ممبونه اورغ³. تله بر فرمان الله تعالى : (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ، وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ

ความว่า “เว้นแต่แก่บรรดาภรรยาของพวกเขา หรือที่มือขวาของพวกเขาครอบครอง (คือทาสี) ในกรณีเช่นนั้นพวกเขาจะไม่ถูกตำหนิ”

¹คำที่ถูกตั้งคือ كهوى คือ รู้

²การป้องกันจากการปฏิบัติชิญาจะไม่สมบูรณ์หากขาดสิ่งเหล่านี้คือ การป้องกันสายตาจากการมองสตรีที่ห้ามมอง การป้องกันจิตใจจากการระลึกรถึงรูปร่างที่สวยงาม การป้องกันจากการบริโภคสิ่งทีคลุมเครือและอึมจนเกินไป

³อุลละมาอ์เห็นพ้องว่าการทำชิญาเป็นบาปใหญ่รองจากการปฏิเสธอิสลาม และการฆ่า สอดคล้องกับอัลกุรอาน สุเราะฮ์อัลฟุรกออน อายะฮ์ 68 อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ที่ไม่วิงวอนขอพระเจ้าอื่นใดคู่เคียงกับอัลลอฮ์ ﷻ และพวกเขาไม่ฆ่าชีวิตซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ ทรงห้ามไว้ เว้นแต่เพื่อความยุติธรรม และพวกเขาไม่ผิดประเวณี และผู้ใดกระทำเช่นนั้นเขาจะได้พบกับความผิดอันมหันต์”

สอดคล้องกับอัลกุรอาน สุเราะฮ์อัลฟุรกออน อายะฮ์ 68 แล้วยังสอดคล้องกับฮะดีษรายงานโดยอับดุลลอฮ์ เป็น มัสฮูด ﷺ บันทึกโดย Bukhāriy, 2008 : 6811. อับดุลลอฮ์ เป็น มัสฮูด ﷺ กล่าววว่า

((يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ قَالَ أَنْ يَجْعَلَ لِلَّهِ نِدَاءً وَهُوَ خَلْفَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مِنْ أَجْلِ أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ))

ความว่า “โอ้ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ความผิดอันใดที่ร้ายแรงที่สุด ณ อัลลอฮ์ ﷻ ท่านตอบว่า การที่ท่านได้ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในขณะที่พระองค์ได้ทรงสร้างบังเกิดท่าน ฉัน ได้กล่าวว่า ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่จริงๆ ฉันถามว่า หลังจากนั้นความผิดอันใดอีก ท่านตอบว่า การที่ท่านฆ่าลูกเพราะกลัวว่าจะเขาจะเอาอาหารของท่าน ฉันถามอีกว่า หลังจากนั้นความผิดอันใดอีก ท่านตอบว่า การที่ท่านทำผิดประเวณีกับภรรยาของเพื่อนบ้านของท่าน”

الْقِيَامَةِ وَيُحْلِدُ فِيهِ مُهَانًا إِلَّا مَنْ تَابَ وَأَمَّنْ¹) ارتين دان مريك يغ تياد معبادتكن مريكيت سرت الله تعالى
 اكن توهن يغلاين، دان تياد ممبونه مريكيت اكن پاوا يغ محرمكن الله تعالى اكن ممبونهن ملينكن دغن سبنر
 دان تياد برزنا مريكيت، دان بارغسياف مغرجاكن اكن يغدمكين ايت نسجاي برجومفا اي اكن سكسا
 (اتواكن تلاك ددالم اف نراك جهنم)، دكنداكن باكين اكن سكسا فدا هاري قيامه، دان بر ككالن اي فدا
 دهينا كندی ملينكن مريك يغ توبه. دان فرمانن: (وَلَا تَقْرُبُوا الزَّانَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا²) ارتين دان
 جاغن مغمفيري كامو اكن زنا، کران بهواسن زنا ايت اداله اي معصية يغ ساعت كجي دان سجاهت
 جالن ارتين سجاهت³ فكرجان، تله منجرينا اوله البخاري دان مسلم درفد اسن³ مسعود رضی الله عنه
 برکات اي : برتا اكو اكن رسول الله صلى الله عليه وسلم : اف دوسا يغ ليه بسر فد سيسی الله تعالى؟ دان
 برسيدا اي بهوا اغكو جاديكن باكي الله تعالى اكن ميغوتوي، دان اي جوامنجا ديكن اكنديكو، برسمبه اكو
 : بهواسن دمكين ايت سوغكهڻ دوسا يغ ساعت بسر. برسمبه اكو : كمدين اف؟ برسيدا اي بهوا اغكو
 بونه انق اغكو کران تاكوت اغكو بهوا ماكن اي سرت اغكو، برسمبه اكو : كمدين اف؟ برسيدا اي بهوا
 اغكو برزنا اكن فرمفوان اورغيغ همفير دغن رومه اغكو⁴. والله أعلم.

(فصل يغكائتم دان فصل يغكتوجه فد ميتاكن دوا تاغن دان دوا كاكي⁵)

كتهوي اولهم بهوسن الله تعالى منجديكن اي باكي اغكو اكن دوا تاغن دان دوا كاكي
 کران بيراف منفعة يغ بغسا آخرة دان يغ بغسا دنيا⁶، مك ادا فون سكل منفعة آخرة⁷ مك مغرجاكن اغكو دغن
 كامفت⁸ اكن سكل فكرجان كبا جيكن، سفرت برجالن كفد مسجد⁸

¹อัลقُرْآن سُورَةُ الْأَنْعَامِ آيَاتُ 68، 69 وَحَدِيثُ الْبُخَارِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّمَا تَابَ مَنْ تَابَ وَأَمَّنْ»

²อัลقُرْآن سُورَةُ الْأَنْعَامِ آيَاتُ 32

ความว่า “และพวกเจ้าอย่าเข้าใกล้การผิดประเวณี แท้จริงมันเป็นการลามกและทางอันชั่วช้า”

³คำที่ถูกตัดคือ ابن

⁴เป็นความหมายฮะดีษ รายงานโดย अबدুলลอฮ์ بن مسعود ๖ บันทึกโดย Bukhāriy, 2008 : 6811

⁵ฟัตลุนที่ทกและฟัตลุนที่เจ็ดการอธิบายเรื่องมือทั้งสองและเท้าทั้งสอง

⁶ท่านทั้งหลายจงทราบเถิดอัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างสองมือและสองเท้าด้วยเหตุการณ์มีประโยชน์มากมาย ทั้งทางอาคิเราะฮ์และทางดุนยา

⁷ประโยชน์ทางอาคิเราะฮ์คือ การปฏิบัติมือทั้งสองและเท้าทั้งสองทุกอย่างที่เป็นความดี

⁸การใช้เท้าเดินทางไปมัสญิดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิม การไปมัสญิดด้วยหัวใจที่ผูกพันกับมัสญิด ตลอดเวลา ในวันอาคิเราะฮ์จะได้อยู่ภายใต้ร่มเงาของอัลลอฮ์ ﷻ ณ วันที่ไม่มีร่มเงาใดๆ ยกเว้นร่มเงา

دان كفت تمفت بر لاجر علم يبع مبرى منفعة¹ دان بر جانن كفت تمفت فراغ سبيل²

ของพระองค์เท่านั้น สอดคล้องกับฮะดีษรายงานโดยอะบูฮุรَيْرَةَ ๖ บันทึกลงโดย al-Bukhāriy, 2008 : 1423. Muslim, 2001 : 1031 ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ๖ กล่าวว่า

((سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ إِمَامٌ عَدْلٌ
وَسَابِقٌ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسَاجِدِ وَرَجُلَانِ تَحَابَّ
فِي اللَّهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ
وَجَمَالٍ فَقَالَ إِيَّيْ أَخَافُ اللَّهَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا
تَعْلَمَ بِهَا مَا تَنْفِقُ يَمِينُهُ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ))

ความว่า “มีคนเจ็ดจำพวกที่พระองค์อัลลอฮ์ ๖ จะทรงกำบังพวกเขาไว้ใต้ร่มเงาของพระองค์ ณ วันที่ไม่มีร่มเงาใดๆ ยกเว้นแต่เพียงร่มเงาของพระองค์เท่านั้น (คนเหล่านั้นคือ) ผู้นำผู้ทรงธรรม ชายหนุ่มที่เติบโตด้วยการทำอิบาดะฮ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ๖ คนที่มีหัวใจเชื่อมโยงผูกมัดกับมัสนุด สองคนที่รักกันเพื่อพระองค์อัลลอฮ์ ๖ พวกเขาติดต่อและพลัดพรากกันเพื่อพระองค์ คนที่มีสาวสวยและสูงศักดิ์ มาชวนให้มีเพศสัมพันธ์แล้วเขากลับตอบเธอว่า ฉันทัวอัลลอฮ์ ๖ คนที่บริจาคทานอย่างหนึ่งแล้วปิดไว้เป็นความลับถึงขั้นที่มีมือซ้ายไม่ทราบสิ่งที่มือขวาบริจาค และคนที่ระลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ ๖ อย่างเงียบๆ แล้วดวงตาของเขาก็เจิ่งนองด้วยน้ำตา”

¹การไปยังสถานที่ที่ทำการเรียนการสอนความรู้ที่มีประโยชน์ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคนที่จะต้องค้นคว้าหาความรู้ โดยเฉพาะมุสลิม เพราะอิสลามได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มนุษย์ศึกษาหาความรู้ดังปรากฏในอัลกุรอาน สุเราะฮ์อัลอะลัก อายะฮ์ 1-5 อัลลอฮ์ ๖ คำร่ำว่า

﴿اَفْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ * اَفْرَأْ وَرَبُّكَ
الْأَكْرَمُ * الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

ความว่า “จงอ่าน ด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด * ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด * จงอ่านเกิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง * ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา * ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

²การออกสู้รบในแนวทางของอัลลอฮ์ ๖ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมเพราะเป็นการแสวงหาความโปรดปรานอย่างหนึ่งจากอัลลอฮ์ ๖ ดังปรากฏในอัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 218

อัลลอฮ์ ๖ คำร่ำว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ
يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

دان تمت مغر جاكن حج دان عمرة¹ دان برجالن کران زیارة دان مهوبوغ رحم² دان یغ لاینش درفد
سکلعبادة یغ دکر جاكن دغن دوا کاکي، دان سفرة مهیلغکن یغ منکر دغن تاغن¹ دان منولیس اکن علم

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธา และบรรดาผู้ที่อพยพ และได้เสียสละต่อสู้อยู่ในทางของอัลลอฮ์ ﷻ นั้น
ชนเหล่านี้แหละ ที่หวังในความเมตตาของอัลลอฮ์ ﷻ และอัลลอฮ์ﷻนั้น เป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรง
เมตตาเสมอ”

การออกสู้รบในแนวทางของอัลลอฮ์ ﷻ นอกจากเป็นการแสวงหาความโปรดปราน
จากอัลลอฮ์ ﷻ แล้วยังเป็นการทำสงครามเพื่อปกป้อง คัมภีร์และช่วยเหลือผู้ถูกอธรรม ดังปรากฏ
ในอัลกุรอาน สุเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ 75 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ
أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا﴾

ความว่า “มีเหตุใดเกิดขึ้นแก่พวกเจ้ากระนั้นหรือที่พวกเจ้าไม่สู้รบในทางของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้ง ๆ ที่
บรรดาผู้อ่อนแอ ไม่ว่าจะชายและหญิง และเด็ก ๆ ต่างกล่าวกันว่า โอ้พระเจ้าของเรา โปรดนำพวกเรา
ออกไปจากเมืองนี้ ซึ่งชาวเมืองเป็นผู้ข่มเหงรังแก และโปรดให้มีขึ้นแก่พวกเราซึ่งผู้คุ้มครองคนหนึ่ง
จากที่พระองค์และโปรดให้มีขึ้นแก่พวกเราซึ่งผู้ช่วยเหลือคนหนึ่งจากที่พระองค์”

¹การไปปฏิบัติฮัจญ์และอุมเราะฮ์เป็นหนึ่งในห้าของรูกันอิสลาม หากผู้ใดไม่ไปปฏิบัติในขณะที่มี
ความสามารถที่จะไปได้ ถือว่าเป็นบาปดังชะดีษรายงานโดยอิบน์ อุมร์ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8.
ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((الإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ
الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا))

ความว่า “อิสลามคือการที่ท่านจะต้องปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และ
แท้จริงมุฮัมมัดเป็นเราะสูลของอัลลอฮ์ ﷻ และท่านจะต้องจ่ายซะกาตและท่านจะต้องถือศีลอดใน
เดือนเราะมะฎอนและท่านจะต้องประกอบพิธีฮัจญ์ ญบัยตุลลอฮ์ ถ้าหากท่านสามารถที่จะเดินทางสู่
มันได้”

²การสัมพันธ์ดีต่อเครือญาตินับเป็นอะมัลหนึ่งที่เป็นสาเหตุให้ได้เข้าสวนสวรรค์ ดังปรากฏในชะดีษ
รายงานโดยอะบู อัยยูบ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 13 อะบู อัยยูบ ﷺ กล่าวว่า มีชายคนหนึ่งเข้าไป
หาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ แล้วกล่าวว่า ได้โปรดชี้แนะฉันเกี่ยวกับงานที่เมื่อฉันปฏิบัติแล้วจะทำให้
ฉันใกล้สวรรค์และห่างไกลจากนรก ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

दान برجابت تاغن دغن اور غيغ صالح دان يغ لاين درفدان درفد سكل عبادة يغ دكر جاكن دغن دوا تاغن،
 دان ادا فون سكل منفعة دنيا² مك يائت برأوسها دغن دوا تاغن دان دوا كاكي ايت فد منجاري هرتابندا³

((تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصِلُ ذَا

رَحْمِكَ))

ความว่า “ท่านจะต้องอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่มีสิ่งใดมาเป็นภาคีกับพระองค์และดำรงละหมาด
 จ่ายซะกาตและสัจธรรมดีต่อเครือญาติ”

ผู้ที่มีอีมานต้องขจัดความชั่วด้วยมือหากไม่สามารถด้วยมือก็ใช้ลิ้น หากไม่สามารถอีกก็ด้วยจิตใจซึ่ง
 ถือว่าเป็นอีมานที่อ่อนที่สุด ดังชะดีษรายงานโดยอะบู สะอีด บันทีกโดย Muslim, 2001 : 49. ท่าน
 เราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيَعْبِرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ

يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَوْعَفُ الْإِيمَانِ))

ความว่า “ใครก็ตามในหมู่พวกท่านที่เห็นความชั่วร้ายเขาจงเปลี่ยนแปลงมันด้วยมือของเขา หากเขา
 ไม่สามารถก็ด้วยลิ้นของเขา และหากไม่สามารถก็ด้วยใจของเขา และนั่นคืออีมานที่อ่อนแอที่สุดแล้ว”

การห้ามความชั่วร้ายขั้นสูงสุดคือการห้ามด้วยมือ นั้นแสดงว่าต้องเป็นผู้ที่มี
 ความสามารถ เช่น ผู้นำ หัวหน้าครอบครัว ผู้ปกครอง หรือตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ หากไม่สามารถปฏิบัติ

ด้วยมือได้ก็จะต้องปฏิบัติด้วยลิ้น เช่น ผู้รู้ ผู้ได้รับอำนาจจากรัฐ
 หากไม่สามารถปฏิบัติด้วยลิ้นได้อีกจำเป็นอย่างยิ่งจะต้อง ระวังภัยความชั่วร้ายนั้น
 ด้วยหัวใจ ไม่ร่วมกับพวกเขา ไม่คล้อยตามการพูดจา การปฏิบัติของพวกเขา

สอดคล้องกับอัลกุรอานสุเราะฮ์ อัลอันอาม อายะฮ์ 68 อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا

فِي حَدِيثِ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِبَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَعْتَدْ بَعْدَ الذِّكْرِ مَعَ

الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

ความว่า “และเมื่อเจ้าเห็นบรรดาผู้ซึ่งกำลังวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ในบรรดาโองการของเราแล้ว ก็จง
 ออกห่างจากพวกเขาเสีย จนกว่าพวกเขาจะวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องอื่นจากนั้น และถ้าขยัญอนทำให้เจ้า
 สื่อมแล้ว ก็จงอย่านั่งรวมกับพวกที่อธรรมเหล่านั้นต่อไป หลังจากที่มีการนิกขึ้นได้”

²ประโยชน์ทางคุณยา คือ การอุส่าหะด้วยมือทั้งสองและเท้าทั้งสองในการหาทรัพย์สมบัติ และทุกอย่าง
 ที่ต้องการ และปกป้องภัยอันตรายต่างๆ เช่น การหนีจากอันตรายจากสัตว์ดุร้าย การปกป้องด้วยมือ
 ต่อผู้ที่จะทำร้าย

³คำที่ถูกตัดคือ هرتابندا คือทรัพย์สิน

๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا * وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً

وَأَصِيلًا﴾

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย! จงรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ โดยการรำลึกอย่างมากมาย* และแซ่ซ้องสรรเสริญพระองค์ทั้งยามเช้าและยามเย็น”

๓ คำที่ถูกต้องคือ *برسغاتن* คือ ที่สุด

ยง توجه این در فرد سکل کجهاتن دان ماکین فد سکل کبا جیکن تیاد سمفرنا کدواث ملینکن دغن مبرسیهکن اکن راجن¹ در فد سکل فراغی یغ دجلا، سفرت ریا² دان تکبر دان دغکی دان کیکر دان لاین³. دکهنداکی دغن راجن ایت یائت هاتی. والله أعلم.

(کتاب یغکدوا فدا مپتاکن قلب ارتین جنتوغ⁴)

دان فداث سفوله باب یغ مغندوغ اکن صفات کچلان یغ سفوله⁵. کتهوی اولهم بهواسن قلب ایت ادا باکین دوا معنی⁶ [فرتام⁷] قلب جسمانی یائت داکیغ یغدتاروه ددالم دادا سبله کیری یغ میروفای ای اکن جنتوغ فیسغ، دان یأیت⁸ داکیغ یغترنتو، ددالم ادا لوبغ، دان ددالم لوبغ ایت ادا داره یغ هیتم [یغکدوا⁹] قلب روحانی یأیت سسوات یغ هالوس یغ مغتهوی دان یغ مغئل دان یغ مندافت در فد مانسی، دان ای حقیقه مانسی. دان ای جوا یغ دهدفکن کفدن فرکتان، دان ای جوا یغ دسوره دان یغ

¹หมายถึงหัวใจของมนุษย์ ซึ่งเปรียบเทียบเสมือนพระมหากษัตริย์ที่สามารถสั่งใช้สิ่งใดกับใครก็ได้

²รียาอ หมายถึงการไอ้อวด

³ท่านทั้งหลายจงทราบเถิดการรักษาอวัยวะทั้งเจ็ดให้อยู่ในกรอบแห่งความดีนั้นยังไม่สมบูรณ์หากไม่รักษาจิตใจให้พ้นจากความชั่วร้ายเสียก่อน เช่น การไอ้อวด การลำพองตน การอิจฉาริษยา การตระหนี่ และอื่น ๆ

⁴กิตาบที่สอง การอธิบายเกี่ยวกับเรื่องกือลบ์หมายถึงหัวใจ

⁵กิตาบที่สองนี้มี 10 หัวข้อย่อย ทั้งสิบหัวข้อจะกล่าวคุณลักษณะที่เลวทราม

⁶คำว่า"قلب"กือลบ์"แปลว่า หัวใจ ในที่นี้จะมีสองความหมายคือ 1) หัวใจที่เป็นก้อนเนื้อที่อยู่ในทรวงอก เป็นสรีระของร่างกายที่ทำหน้าที่สูดฉีดโลหิตไปเลี้ยงร่างกาย 2)หมายถึงจิตใจหรือวิญญาณที่ไม่สามารถมองเห็น

⁷หนึ่ง หัวใจที่อยู่ในร่างกาย เป็นเนื้อเฉพาะก้อนหนึ่งอยู่ในทรวงอกด้านซ้ายมีลักษณะเหมือนปลีกกล้วย ภายในมีท่อที่บรรจุด้วยเลือดสีดำ

⁸มีการเขียนสองลักษณะคือ یائت และ یأیت แปลว่าหมายถึง

⁹สอง กือลบ์ ที่ให้ความหมายจิตใจหรือวิญญาณ เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ได้โดยอาศัยจิตวิญญาณ จิตวิญญาณนี้เองที่เป็นแก่นแท้ของมนุษย์ จึงมีการสั่งใช้และสั่งห้าม และมีความสัมพันธ์กับหัวใจที่อยู่ในร่างกาย สติปัญญาของมนุษย์ไม่สามารถที่จะรู้ถึงแก่นแท้ของการสัมพันธ์ระหว่างหัวใจที่อยู่ในร่างกายกับจิตวิญญาณ เพราะความสัมพันธ์ดังกล่าว คล้ายกับความสัมพันธ์ระหว่างสสารกับสิ่งพิงพา หรือ ผู้ใส่เครื่องแต่งกายกับเครื่องแต่งกาย

دلارغ، دان ادا باكيث سغكوت فاوت دغن قلب جسماني، دان سوغكوهث ترچغغ كبايقكن عقل مانسي فدا مغهوي سغكوت فاوت انتارا كدواث، کران فرسغكوتن كدواث ميروفاي اكن فرسغكوتن عرض دان جسم. اتو فرسغكوتن يغ مماكي فركاكس دغن فركاكس، دان افيل دسبوتكن اكن جنتوغ ددا لم كتاب ايت مك دكهنداكيث معني يغكدوا¹، دان اياله يغدكهنداكي دغن فرمان الله تعالى: (قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي²) ارتين برسبدا اولهم هي رسول الله: برمول روح ايت درفد فكر جان توهنكو، فنديقن قلب دان روح دان نفس كتيكا³ ساتو معني، فدساله سوات درفد سكل معني كتيكا⁴، بركات اكندي اوله حجة الاسلام الغزالي ددا لم احياء علوم الدين³. كمدين لازمکن اولهم اكن مملهارا جنتوغ اغكو درفد سكل كلاكوان يغدجلا سفرت تكبر دان رياء، دان اكن مهياسين دغن سكل كلاكوان يغدفو جي، سفرت صبر

¹ในการกล่าวหัวใจในหนังสือเล่มนี้หมายถึงความหมายที่สอง (จิตใจหรือวิญญาณ)

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 85 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿وَسَأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾

ความว่า “และพวกเขาจะถามเจ้า เกี่ยวกับวิญญาณจงกล่าวเถิดว่า เรื่องวิญญาณนั้นเป็นไปตามพระบัญชาของพระเจ้าของฉัน และพวกท่านจะไม่ได้รับความรู้ใดๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น”

อายะฮ์ข้างต้นถูกประทานด้วยสาเหตุจากการที่พวกเขาฮุดถามท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷻ เรื่องรูฮ (ดู al-Wāhidīy, 1994: 163). พวกเขาฮุดรู้สึกแปลกใจในการมีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีได้มีการอธิบายใดๆ จากอัลลอฮ์ ﷻ ทำให้เกิดข้อสงสัยแล้วถามท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷻ เกี่ยวกับรูฮ (วิญญาณ) ว่า เป็นมาอย่างไรแต่ได้รับคำตอบยืนยันจากอัลลอฮ์ ﷻ ว่าเรื่องรูฮเป็นสิ่งที่เร้นลับสำหรับมนุษย์แต่เป็นเรื่องของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น พวกเขาไม่รู้หรือเพราะท่านเป็นมัลคโลก(ผู้ถูกสร้าง)และพวกเขาได้ถูกให้ความรู้เพียงน้อยนิดเท่านั้น (‘Aliy bin Aḥmad, 1415 : 646).

รูฮเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์และสามารถเป็นเหตุให้ยอมรับในพระเจ้าผู้สร้างได้เป็นอย่างดีถ้าหากคิดไตร่ตรองให้ลึกซึ้ง

³คำว่า กือลบบ์ รูฮ และนัฟส์ ทั้งสามให้ความหมายเดียวกัน สอดคล้องกับอิมามเมาะซาลียได้กล่าวในหนังสืออิฮยาอ์อูลุมุดดิน เรื่อง การอธิบายความหมายของ อันนัฟส์ อรรูฮ อัลกือลบบ์ และอัลอักล (ดู al-Ghazālīy, 2004 : 3/4).

دان مرندہ دیری¹، کران بیراف² فرکارا [فرتام³] کران فرمان الله تعالى: (وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ⁴) ارتین دان الله تعالى مغتهوی ای اکن بارغیغ ددا لم جنتوغ کامو، مک هندقله کیت تا کوۃ در فد مغتهوی اوله الله تعالى فد جنتوغ کیت اکن کجهاتن، دان [یغکدوا⁵] کران سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا

¹หลังจากนั้นท่านทั้งหลายจงปกป้องหัวใจอย่างเนื่องนิจจากการประพตีส่ิงที่เลวทราม เช่น การลำพองตน การโอ้อวด และให้ระดับประดาด้วยความประพตีส่ิงที่ถูกสรรเสริญ เช่น การอดทน การถ่อมตนสอดคล้องกับอีม่ามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 1989 : 143).

²เหตุผลหลายประการที่จะต้องปกป้องหัวใจจากการประพตีส่ิงที่เลวทราม และให้ประพตีส่ิงที่ถูกสรรเสริญ สอดคล้องกับอีม่ามฆะซาลีย์ ในหนังสือมินฮาจญ์ อัลอาบิตีน (ดู al-Ghazāli, 1989 : 143).

³ประการที่หนึ่ง ที่จะต้องปกป้องหัวใจจากการประพตีส่ิงที่เลวทราม และให้ประพตีส่ิงที่ถูกสรรเสริญเนื่องจากอัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ﴾

ความว่า “อัลลอฮ์ทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในจิตใจของพวกเขา”

สอดคล้องกับอีม่ามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 1989 : 143).

⁴อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลอะฮซาบ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 51 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمِنْ ابْتِغَاءِ مَنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْنَهُنَّ كُلَّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا﴾

ความว่า “เจ้ามีสิทธิ์ที่จะหย่าผู้ที่เจ้าปรารถนาในหมู่พวกเธอ และเจ้าจะรับผู้ที่เจ้าประสงค์มาอยู่ร่วมกับเจ้า และผู้ใดที่เจ้าต้องการ (ให้มาอยู่ร่วม) จากผู้ที่เจ้าเคยแยกกันอยู่ ก็ไม่เป็นที่ตำหนิแก่เจ้านั้นเป็นการเหมาะสมกว่าที่จะทำให้หน้าตาของพวกเธอรื่นรมย์ และไม่ทำให้พวกเธอเศร้าโศก และพวกเธอพอใจในสิ่งที่เจ้าได้ให้แก่พวกเธอทั้งหมด และอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในจิตใจของพวกเขา และอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงขันติธรรม”

อัลลอฮ์ ﷻ รู้ทุกอย่างแม้กระทั่งการโน้มน้าะียงของจิตใจของเขาต่อภรรยาคนใดคนหนึ่งของเขา (Ibn Kathīr, 1999 : 6/446)

⁵ประการที่สอง ที่จะต้องปกป้องหัวใจจากการประพตีส่ิงที่เลวทราม และให้ประพตีส่ิงที่ถูกสรรเสริญเนื่องจาก ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَنْظُرُ إِلَىٰ صُورِكُمْ وَأَبْشَارِكُمْ وَإِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَىٰ قُلُوبِكُمْ))

يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَبْشَارِكُمْ وَإِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ) ارتين بهواسن الله تعالى تياد منيليك ای کفد سکل ر وفا کامو دان سکل بدن کامو، دان هاڻ سن منيليك ای کفد سکل جنتو غ کامو، مک جنتو غ ایت تمفت تيليك الله تعالى، مک تياد فاتوت باکي کيت مهياسی مو کا کيت، یغ ای تمفت تيليك مانسی، دان کيت بير کن جنتو غ کيت کورتور، بر لومور دغن سکل صفة کچلان، یغ ای تمفت تيليك باکی توهن کيت، بهکن سکيا باکی یغبر عقل ممرسيهکن جنتو غن دان مهياسين لبه برسغانن درفد ممرسيهکن دان مهياسی موکان. دان [يغکنیک²] بهواسن جنتو غ ایت راج باکي سکل اغکوتا، دان سکل اغکوتا ایت مغيکوت ای اکن فرنته راجن، دان افيل بايک جنتو غ ایت نسجای بايک سکل اغکوتا، دان افيل جاهت ای نسجای جاهت سکل اغکوتا سيدا نبی صلی الله عليه وسلم: (إِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ³) ارتين بهواسن ادا ددالم توبه ایت سفوتو غ

ความว่า “แท้จริงแล้ว อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงมองที่รูปร่างหน้าตาและร่างกายพวกท่าน แต่พระองค์จะทรงมองที่จิตใจท่าน”

สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 1989 : 143).

¹ตัวบทในเอกสารวิจัยมีความแตกต่างกับตัวบทอะดิษที่บันทึกไว้ในหนังสืออะดิษรียะฮ์ แต่มีความหมายสอดคล้องกับอะดิษรายงานโดยอะบูฮุรَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2564. ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ))

ความว่า “แท้จริงแล้ว อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงมองที่รูปร่างหน้าตาและทรัพย์สินสมบัติของพวกท่าน แต่พระองค์จะทรงมองที่จิตใจและการงานของพวกท่าน”

อะดิษเดียวกันบันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 394. al-Shajariy, 2001 : 2448.

²ประการที่สามที่จะต้องปกป้องหัวใจจากการประพุดิสิ่งที่ไม่เลวทราม และให้ประพุดิในสิ่งที่ถูกสรรเสริญเนื่องจากหัวใจเป็นราชาของอวัยวะทั้งหมด อวัยวะจะทำตามหัวใจ หากหัวใจคืออวัยวะทั้งหมดก็จะติดตาม หากหัวใจไม่คืออวัยวะทั้งหมดก็จะไม่ติดตามสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 1989 : 144).

³ตัวบทอะดิษนี้รายงานโดย อันนุอมาน เป็น บะซีร์บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 52. Muslim, 2001 : 1599. Ibn Mājah, n.d. : 3984. Aḥmad, 2001 : 18374. Ibn Hibbān, 1993: 297. al-Dārimiy, 2001 : 2573.

อะดิษนี้ได้ให้ความสำคัญต่อหัวใจคือหากหัวใจดีแล้วส่วนต่างๆของร่างกายก็จะดีตามไปด้วย (ดู Muḥammad bin Ṣāliḥ, 1426 : 4/95).

ดาเคิغ افيليل بايك اى نسجاي بايك اوله توبه ايت سموان، دان افيليل بناس اى نسجاي بناس اوله توبه ايت سموان، جاك ۲ دان يائت جنتوغ. دان افيليل اداله بايك جنتوغ ايت سبب باكي بايك سكل اغكوتا نسجاي واجب اوس كيت برسوغكه ۳ فد ممبايقكين دان مملهاراڠ درفد سكل كبناسان . . .

دان [يغكامفت¹] بهواسن جنتوغ ايت تمفة تاروه باكي سكل صفة ۴ كفوجين سفرة ايمان دان معرفة دان توكل دان رضا دان فغتهوان، مك فاتوت ساغت باكي فتاروهن يغسمرت اين بهوا دفلهارا اكندی درفد سكل كلاکوان يغدجلا، دان دجاك درفد سترو، يائت شيطان، دان [يغكليم²] بهواسن جنتوغ ايت تمفت الهام درفدملائكة دان تمفت وسواس باكي شيطان، دان لاكي جنتوغ ايت تمفة برفرغ عقل دان هوى نفس، مك عقل ايت ميرو اى كفد كباچيكن، دان هوى نفس ميرو اى كفد كجهاتن، مك سيكيا بهوا تباد دلايكن درفد ثمباهن لاكي بهواسن كسلاهن جنتوغ ايت ليه بسر، سكورغ ۵ كرس اى تباد منريما فغاجرن، دان كسودهن كفر، تباد كه اغكو دغر اكن فرمان الله تعالى : (أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ³) ارتين اغكن اوله ابليس درفد سجود كفد آدم عليه السلام، دان ممسركن

¹ประการที่สี่ ที่จะต้องปกป้องหัวใจจากการประพตีสั่งที่เลวทราม และให้ประพตีสั่งในสิ่งที่ถูกสรรเสริญเนื่องจากหัวใจเป็นที่เก็บคุณลักษณะที่ถูกสรรเสริญ เช่น อีมาน การรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ การมอบหมายไว้วางใจ การพึงพอใจ และวิชาความรู้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเก็บสิ่งเหล่านั้น เพื่อเป็นการปกป้องพฤติกรรมอันเลวทรามและศัตรูคือชัยฏอนสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 144).

²ประการที่ห้า ที่จะต้องปกป้องหัวใจจากการประพตีสั่งที่เลวทราม และให้ประพตีสั่งในสิ่งที่ถูกสรรเสริญเนื่องจาก หัวใจเป็นที่ชี้นำจากมะลาอิกะฮ์ และเป็นที่กระซิบกระซาบของชัยฏอนสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 1989 : 145).

³อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 34 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ

وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾

ความว่า “แล้วพระองค์ได้กล่าวแก่มลาอิกะฮ์ว่า จงคำนับอาดัม มลาอิกะฮ์ทั้งหมดได้คำนับ นอกจากอิบลีสที่ปฏิเสธไม่ยอมทำ มันยโสโอหังและเป็นผู้ปฏิเสธ”

อิบลีสเคยผิดคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ที่พระองค์ทรงสั่งให้เขาสุญูดอาดัม ﷺ แต่ไม่ยอมปฏิบัติตามโดยอ้างเหตุผลว่าเขาเป็นผู้ที่ถูกกำเนิดก่อนอาดัมและถูกสร้างจากไฟส่วนอาดัม ﷺ ถูกสร้างจากดินโดยที่เขาถือว่าไฟมีฐานะที่สูงกว่าดินทำให้เขาลำพองตนไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ จนเขากลายเป็นผู้ทำมุกียะฮ์จนในที่สุดกลายเป็นกาฟิร (al-Ṭabariy, 2000: 1/456).

دیری ای، دان جدیله ای درفد سکلین یغکافر، مک اداله تکبر ایت ددالم جنتوغن مک مپیکن ای اکن
ترتکه درفد سجود دان اکن کفر دغن توهنن، والعیاذ بالله.

دان کنهوی اولهم بهوسن سکل کلاکوان یغدچلا ایت بابق، تنافی همب سبوتکن
دسینی سفوله فرکارا فد سفوله باب¹، کران یغسفوله این اصل باکی سموان، دان یغلاین درفدن ترجادی
ای درفد یغسفوله این. [فرتام²] ساغة لوبا اتس مکانن [کدوا³] ساغة لوبا اتس برکات⁴ [کتیک⁴] ماره
[کأمفت⁵] دغکی [کلیم⁶] کیکر دان کاسیه اکن هرتا، [کأم⁷] کاسیه اکن کماهن [کتوجه⁸] کاسیه
اکن دنیا [کدلافن⁹] ممبرکنندیری [کسمیلن¹⁰] عجب [کسفوله¹¹] ریاء، دان هندقله برسوغکه⁴ اغکو
مهیاسی جنتو غ اغکو درفد سکل صفة کجلان این نسجای اداله اغکو مندافة کمنان دنیا دان آخرة.

ตัวอย่างนี้สามารถเป็นตัวอย่างเตือนมนุษย์ทั้งหลายว่าครั้งหนึ่งเคยมีคฤกที่ถูกร้าง
ก่อนมนุษย์และเคยผิดคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ เพราะความทะนงตัวว่าเขาดีกว่าผู้อื่น ใหญ่กว่าผู้อื่น ซึ่ง
ตัวอย่างนี้ในฐานะเราเป็นลูกหลานอาดัม ﷻ และอาดัมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้อบลีสรู้สึกตัวเองดีกว่า
จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ที่จะต้องไม่เอาเยี่ยงอย่างอบลีสเพราะจะนำไปสู่ความหายนะ
¹และจงทราบเถิดท่านทั้งหลายพฤติกรรมที่เลวทรามนั้นมีมากมายในที่นี้นำมาเพียงสิบอย่างเท่านั้น
เนื่องจากพฤติกรรมอื่นๆ นอกจากนี้เป็นพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้เกิดสิบอย่างที่จะกล่าวในรายละเอียด
ต่อไป

²หนึ่ง การละโมภการบริโภคอาหาร

³สอง การละโมภการพูดจา

⁴สาม การโกรธ

⁵สี่ อิจฉาริษยา

⁶ห้า ตระหนี่และรักทรัพย์สมบัติ

⁷หก รักเกียรติยศ

⁸เจ็ด รักดูนยา

⁹แปดลำพองตน

¹⁰เก้า การทะนงตัว

¹¹สิบ การโอ้อวด

ทั้งสิบประการนี้สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี ในหนังสือกิตาบ อัลอัรบาอิน
ฟี อุศูลิดดีน บทที่สาม หัวข้อการทำให้จิตใจบริสุทธิ์จากพฤติกรรมที่เลวทราม (ดู al-Ghazāliyy, 2003 :
111).

คราน فرمان الله تعالى: (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا¹) ارتين سغكوهن دافت كمناعن مريك يغ مبرسهيكنن، ارتين : مبرسهيكنن اكن جنتوغيديرفد كلاكون يغدلارغ، دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم : (الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ²) ارتين برسوچى ايت سفاروه درفد ايمان، مبرى فهم اوله اين حديث اكن بهواسن سمفرننا ايمان ايت

¹อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลซัมส์ อายะฮ์ 9

ความว่า “แน่นอนผู้ขัดเกลาชีวิตย่อมได้รับความสำเร็จ”

การได้รับความสำเร็จและความชยชนะนั้น สำหรับผู้ที่ทำตัวเองให้บริสุทธิ์ผุดผ่องจนสามารถทำให้หัวใจของเขาสมบูรณ์และอื่บาคะฮ์ของเขาสมบูรณ์จนกระทั่งออกผลแห่งความดี (al-Marāghiy, 1946: 30/168)

²ตัวบทอะดิษนี้รายงานโดย อะลีย์ ๖ บันทึกโดย al-Qāsim bin Sallām, 1994 : 36. al-Khilāl, 1989 : 1594. Ibn Abī Shaibah, 1409: 30431. นอกจากนี้แล้วตัวบทในเอกสารวิจัยยังเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทอะดิษ รายงานโดยอะบียามาลิก อัลอัชอะรีย ๖ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๖ กล่าวว่า .

((الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُنِ أَوْ تَمْلَأُ مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالصَّلَاةُ نُورٌ وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو فَبَايِعَ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوْبِقُهَا))

(أخرجه مسلم، 2001 : 223)

ความว่า “ความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา และการกล่าว อัลฮัมดุลิลลาฮ์นั้นจะทำให้ตาชั่งเต็มการกล่าว สุบฮานัลลอฮ์และอัลฮัมดุลิลลาฮ์ จะทำให้ตาชั่งเต็มในระหว่างชั้นฟ้าและแผ่นดิน การละหมาดนั้นเป็นรัศมีและการเศาะตะเกาะฮ์นั้นเป็นหลักฐานยืนยันและความอดทนนั้นเป็นแสงสว่างและอัลกุรอานเป็นสุญญะาะ (จะเป็นพยานหากปฏิบัติตาม) ให้แก่ท่านหรือเป็นอันตรายสำหรับท่านหากท่านฝ่าฝืน มนุษย์ทุกคนจะต้องขวนขวาย ดังนั้นผู้ใดที่มอบตัวของเขาให้กับอัลลลอฮ์ ๖ เขาก็จะได้รับการปลดปล่อยและผู้ใดที่มอบตัวของเขาให้กับชัยฏอนเขาก็จะได้รับความพินาศ”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 223)

ตัวบทอะดิษข้างต้น นอกจากบันทึกโดย Muslim, 2001 : 223. แล้วยังบันทึกโดย Ahmad, 2001 : 22908. al-Baihaqiy, 1991 : 590. al-Baihaqiy, 2003 : 185. al-Dārimiy, 2000 : 679.

ادلة ای دغن ممرسیهکن جنتوغ دری بارغیغ تیاد کاسیه اکندی اوله الله تعالی، دان مهیاسین دغن کلاکوان یغکاسیه ای اکندی، مک ممرسیهکن ایت ستغه ایمان، سفرت مغهیاسین ایت ستغه ایمان، دان فرهمفونن کدواں ایمان یغ سمفرنا. والله اعلم.

(باب یغ فرتام فدا میتاکن شره الطعام ارتیش ساغت لوبا آتس مکانن¹)

ادلة ساغت لوبا تس مکانن² ایت ستغه درفداصل سکل کجهاتن، کران فروت ایت تمفت کلوار باکی سکل کایغینن، کران درفداں ترجدای کایغینن فرج، کمدین افیبل مغراسی اوله کایغینن مکانن دان کایغینن جماع. نسجای ترجدای درفداں ساغة لوبا کفد هرتا، کران تیاد دافت منونیکن دوا کایغینن ایت ملینکن دغن هرتا، دان ترجدای درفداں ایغین کفد هرتا ایت ایغین کفد کماگهن، کران سوکر مأوسهائی اکن هرتا ایت ملینکن دغن کماگهن، کمدین افیبل منتوت ای اکن هرتا دان کماگهن دان مندافت ای اکن کدواں نسجای برهمفون فداں اوله براف باقی درفد کبناسان، سفرت رباء دان تکیر دان دغکی دان برسترو دان لاین درفداں، دان تمفت کلوار سمواں ایت فروت، مک کران ایت ممبرکن اوله رسول الله صلی الله علیه وسلم اکن فکر جان لافر³، مک برسیدا ای: (مَا مِنْ عَمَلٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الْجُوعِ وَالْعَطَشِ⁴) ارتیش تیادا ادا فکر جان یغ لبیه کاسیه کفد الله تعالی درفد لافر دان

¹باب التيหนึ่ง การอธิบายเรื่องการมักมากในการบริโภคอาหาร

²การมักมากในการบริโภคอาหารอาหารนั้นเป็นพื้นฐานสำหรับความชั่วทั้งหมด เนื่องจากต้องเป็น บ่อเกิดความชอบความใคร่ทั้งหมด เหตุจากต้องทำให้เกิดอารมณ์ความใคร่ทางเพศ หลังจากนั้นเมื่อ รู้สึกมักมากที่จะบริโภคอาหารและอยากที่จะมีเพศสัมพันธ์ ก็จะทำให้เกิดความโลภในทรัพย์สิน การไม่มีทรัพย์สิน ทำให้ไม่สามารถสนองความต้องการทั้งสองอย่างดังกล่าว และการจะได้ทรัพย์สินอย่าง ง่ายนั้นจำเป็นจะต้องสร้างเกียรติยศ เมื่อใดทรัพย์สินและเกียรติยศมี จะเป็นเหตุให้สามารถปฏิบัติ พฤติกรรมเลวทราม เช่น โ้อวด ทะนงตัว อิจฉาริษยา และศัตรู และอื่น ๆ บ่อเกิดทั้งหมดนี้เกิดจาก ท้องสอดคล้องกับอิมามเมาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 112. 2004 : 107).

³ด้วยเหตุดังกล่าว ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ จึงให้ความสำคัญเรื่องความหิวสอดคล้องกับอิมามเมาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 112).

⁴ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสือฮะดีษริวายะฮ์ แต่พบในหนังสือกิตาบ อัลอ์รบาอิน ฟี อุศูลิตดิน ของอิมามเมาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 112).

دهاك. دان سبدا ای: (سَيِّدُ الْأَعْمَالِ الْجُوعُ¹) ارتین فغھولو سکل فکر جان ایت لافر. دان سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (الْفِكْرُ نِصْفُ الْعِبَادَةِ وَقَلَّةُ الطَّعَامِ هِيَ الْعِبَادَةُ²) ارتین بر فیکر ایت ستغه عبادة، دان سدیکیت ماکن ایت ای ساتو عبادة. دان سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (أَفْضَلُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى أَطْوَلُكُمْ جُوعًا وَتَفَكُّرًا، وَأَبْعَضُكُمْ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى كُلُّ أَكُولٍ شَرُوبٍ نَوْمٍ³) ارتین یغلیبه افضل در فد کامو فد سیسی الله تعالی یغ لبیه لام کامو لافر دان بر فیکر دان یغ لبیه دبنجی در فد کامو کفد الله تعالی تیف ۶ یغ بابق ماکن بابق مینوم بابق تیدور دان سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (مَا مَلَأَ ابْنُ آدَمَ وَعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنِهِ، حَسْبُ ابْنِ آدَمَ لَقِيمَاتٍ يُقَمِّنَ صُلْبَهُ⁴) ارتین : تیاد ممنوهکن مانسی اکن بیجان یغ لبیه جاهت در فد فروتن . مادا اکن

¹ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสือชะดิษรวิวายะฮ์ แต่พบในหนังสือกิตาบ อัลอ์รบาอิน ฟี อุศูลิตดิน และอิชยาร์ฮ์ อุลุมุดดินของอิมามฆะซาเลีย (ดู al-Ghazāliy,2003 : 112. 2004: 108).

²ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสือชะดิษรวิวายะฮ์ แต่พบในหนังสืออิชยาร์ฮ์ อุลุมุดดินของอิมามฆะซาเลีย (ดู al-Ghazāliy,2004: 108). อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดิษนีว้าบาฎิล (al-Albāniy, 1992 : 1/147).

³ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสือชะดิษรวิวายะฮ์ แต่พบตัวบทที่ให้ความหมายเดียวกันคือ

((أَفْضَلُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَطْوَلُكُمْ جُوعًا وَتَفَكُّرًا فِي اللَّهِ

سُبْحَانَهُ وَأَبْعَضُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كُلُّ نَوْمٍ أَكُولٍ

(شُرُوبٍ)) (الغزالي، 2004 : 108)

ความว่า “ผู้ที่ประเสริฐที่สุดในทัศนะของอัลลอฮ์ในวันกิยามะฮ์คือผู้ที่หิวเป็นเวลานาน และผู้ที่คิดถึงอัลลอฮ์ สุขุขานะฮ์ และผู้ที่อัลลอฮ์อ์ชชะวะญัลทรงกริ้วที่สุดในวันกิยามะฮ์คือผู้ที่นอนมาก กินมากและดื่มมาก”(al-Ghazāliy, 2004 : 108).

อัลอิรอกียกกล่าวว้าตัวบทนี้ไม่มีที่มา อิบน์ อัลสับกียกกล่าวว้า ตัวบทนี้ไม่ปรากฏอิสนาต (al-‘Irāqiy. ‘Ibn al-Sabkiy. et al, 1987 : 4/1596).

⁴ตัวบทชะดิษนีรายงานโดยอัลมิกดาม เป็น มะอูดีฮ์ บันทีกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2380. Ahmad, 2001 : 17186. al-Nasāiy,2001: 6738. ‘Ibn Hibbān, 1993 : 674. อะบูอัสากกล่าวว้าชะดิษนีฮะสันเศาะฮียีฮ์ (al-Tirmidhiy, 1975 : 4/168). อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดิษนีว้าเศาะฮียีฮ์(al-Albāniy, n.d. : 5/380).

การมักมากในการบริโภคอาหารเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีนำไปสู่การทำมุคียะฮ์อายะฮ์ อัลกุรอานและชะดิษที่สนับสนุนเรื่องการมักมากในการบริโภคอาหารนั้นเป็นสิ่งไม่ดี เช่น ในสุเราะฮ์ อัลอ์อรอฟ อายะฮ์ 31 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว้า

มานัสยี اوله ببراف سواف یغ ممبتولکن اکن تولغ بلاکغث، مهبوت اکن سکل حدیث این الامام الغزالی ددالم کتاب الاربعین فی أصول الدین¹.

دان کتهوی اولهم بهواسن باکی لافر ایت ببراف فائدة². ستغه درفدان نیفیس هاتی، هیغک مندافت ای اکن سد ف مغرجا کن عبادة³، دان ستغه درفدان چردیق هاتی، کران کیغ ایت منسبکن بودوه⁴، دان ستغه درفدان مجهکن کا یغینن مغرجا کن معصیه دان مغراسی اتس نفس یغساغت مپوره

﴿ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا
إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴾

ความว่า “ลูกหลานของอาดัมเอ๋ย จงเอาเครื่องประดับกายของพวกเจ้า ณ ทุกมัสยิดและจงกินและจงดื่มน้ำ และจงอย่าฟุ่มเฟือย แท้จริงพระองค์ไม่ชอบบรรดาผู้ที่ฟุ่มเฟือย”

สอดคล้องกับอัญญาาะบะรีย์ที่กล่าวว่า การให้บริโภคทั้งกินและดื่มนั้นจะต้องบริโภคสิ่งดีเป็นที่สะอาด และไม่ห้ามในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ สะอาด ยกเว้นในสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม (ดู al-Ṭabariy, 2000: 12/389).

นอกจากหลักฐานในอัลกุรอานแล้วยังมีในฮะดีษ เช่น ฮะดีษรายงานโดยอิบน์ อุมร์ ﷺ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2478. ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((كُفِّ عَنَّا حُشَاءَكَ فَإِنَّ أَكْثَرَهُمْ شَبَعًا فِي الدُّنْيَا أَطْوَهُمْ حُجُوعًا يَوْمَ
الْقِيَامَةِ))

ความว่า “จงเก็บซ่อนการเรอของท่านให้ห่างจากพวกเรา เนื่องจากจำนวนมาในบรรดาพวกเขาที่อิมที่สุดในดุนยาจึงทำให้พวกเขาทิวโหยยาวนานที่สุดในวันกิยามะฮ์”

อะบู อีสากล่าวว่า ฮะดีษนี้ฮะสันฆะรีบ (al-Tirmidhiy, 1975 :4/649). อัลอัลบานีเยฮุกุมฮะดีษนี้ว่าฮะสัน (al-Albāniy, n.d. : 5/478).

¹ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสือฮะดีษรียาเยฮ์ แต่พบในกิตาบบอัลอ์ราบอีน ฟี อุซูลลิตดีน (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 112).

²ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด ความหิวนั้นมีประโยชน์มากมายสอดคล้องกับอิมามฆะซาลีเยฮ์ (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 113).

³ส่วนหนึ่ง (ประโยชน์ของความหิว) คือทำให้จิตใจอ่อนโยน จนสามารถปฏิบัติอิบาดะฮ์ด้วยความชอบสอดคล้องกับอิมามฆะซาลีเยฮ์ (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 113).

⁴ส่วนหนึ่ง คือทำให้จิตใจฉลาด เพราะความอิมนั้นทำให้จิตใจโง่สอดคล้องกับอิมามฆะซาลีเยฮ์ (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 113).

دان كنهوى اولهم بهواسن منسد يكي تىكن ماكن¹ ايت تيك فغكت ، فر تام² فغكت
 الصديقين يائت ميمفنكن اتس قدر يغ مملهارا بدنش در فد بناس ، دان يائت قدر يغ دتا كوتى دغن سبب
 كورغ در فدا اكن بناس عقل اتو منسبكن ماتى ، يغكدوا³ بهواتر فادا اى دغن ستغه چوفق تيف ۲ هارى ،
 دان يائت ممنوهى سفر تيك فروت ، دان اتس يغدمكين ايت ممفربوات اوله سيدنا عمر رضى الله عنه دان
 جماعة در فد صحابه ، كران اداله مكانن مريكيت سكتغ شعير فد تيف ۲ توجه هارى ، يغكتيك⁴ بهوا ماما دن
 سچوفق تيف ۲ هارى ، دان أفيل مليهه اكن يغدمكين ايت مك اى برسكوتو اكن اورغ كباپقكن ، دان
 ماسوق ددالم مباپقكن ماكن . دان ادافون منسد يكي تىكن ماكن دغن دتليك كفد ماس مك يائت تيك
 فيغكت⁵ جوك ، يغ ليه تغكين⁶ بهوا لافر اى تيك هارى اتو ليه ارتين تيف ۲ تيك هارى اتو ليه سكالى
 ماكن . مك سوغكهش اداله سيدنا أبو بكر رضى الله عنه لافر اى نام هارى . دان ادافون يغ فرتغهنش⁷ بهوا
 ماكن اى سكالى فد تيف ۲ دوا هارى دان يغ ليه رنده⁸ بهوا ماكن اى تيف ۲ هارى سكالى ، ادافون مريك يغ

¹ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด การมกน้อยในการบริโภคนั้นมี 3 ชั้นสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 115).

²ชั้นที่หนึ่ง อัสคิตดีกิน (ผู้ที่ชื่อตรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ) คือบริโภคเท่าที่ร่างกายจำเป็น เพื่อปกป้องจิตไม่ให้เสีย และถึงขั้นจะต้องเสียชีวิตสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 115).

³ชั้นที่สอง คือเพียงพอด้วยครึ่งลิตรในแต่ละวัน ซึ่งสามารถบริโภคได้เศษหนึ่งส่วนสามของท้องแล้ว ด้วยวิธีนี้ อดัม ﷻ และกลุ่มเศาะฮาบะฮ์ได้ปฏิบัติสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 115).

⁴ชั้นที่สาม คือเพียงพอด้วยหนึ่งลิตรในแต่ละวัน หากมากกว่านี้ จะเหมือนกลุ่มบุคคลทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะเข้าข่ายการบริโภคอาหารที่มากเกินไป สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 115).

⁵การมกน้อยในการบริโภคอาหารด้วยการพิจารณาเวลา แบ่งได้ 3 ชั้นเช่นกัน

⁶ชั้นสูงสุด คือเขาหิวสามวันหรือกว่านั้น หมายถึงเขาบริโภคทุกๆ สามวันหรือกว่านั้น อะบูบักร์ ﷺ เคยหิวหกวันสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 115).

⁷ชั้นปานกลางคือ เขาบริโภคอาหารสองวันต่อครั้งและต่ำกว่านี้ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 116).

⁸ชั้นต่ำสุด คือ เขาบริโภคอาหารวันละหนึ่งครั้งสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 116).

ماكن دوا كالى فدا تيف ۲ هارى¹ مك تباد ادا باكيث كلاكوان لافر سام سكالى، دان اداله اى منيغكلكن
كليهن لافر. والله اعلم

(باب يغلدوا فدا ميتاكن ساغت لوبا اتس بركات ۲²)

κτηهى اولهم بهواسن لوبا اتس بركات ۲ ايت كلاكوان يغلدجلا ، يغ واجب اتس كيت
منجاوهكنن، کران أفيل لوبا سستورغاتس بركات ۲ نسجای كلوار درفدان فركتآن يغ سیا۲، دان
بركات ۲ دغن يغ سیا۲ ايات سبب باكى كلف جتوغ، بهكن بايق بركات ۲ ايت سبب باكى ماتى
جتوغ ايت، دان کران ايت ممسرکن اوله رسول الله صلى الله عليه وسلم اکن فکرجان لیده مک
برسبدا اي: (وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسَ عَلَىٰ مَنَاجِرِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ⁴) ارتين دان تباد ميمبمکن اکن مانسي
اتس هيدوغ مريکيت ملينکن يغ دکتّم اوله لیده مريکيت، ارتين برکتآن مريکيت، دان برسبدا اي

¹สำหรับผู้ที่บริโภควันละสองครั้งทุกๆ วันไม่ถือว่าเขาอยู่ในสภาพความอดอยาก และจะไม่ได้รับผลบุญ
แห่งความอดอยากนั้นสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 116).

²بابที่สอง การอธิบายเรื่องการมักมากในการพูด

³ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด การมักมากในการพูดนั้นเป็นพฤติกรรมที่ถูกประณาม เป็นสิ่งจำเป็นที่
จะต้องออกห่าง เพราะเมื่อผู้ใดมักมากในการพูดแล้ว แน่นอนจะต้องออกจากการพูดนั้นสิ่งที่ไร้สาระ
การพูดในเรื่องที่ไร้สาระนี้จะทำให้หัวใจมืดมน ยิ่งกว่านั้นการพูดมากนั้นจะทำให้หัวใจตาย

ดังนั้นการพูดเป็นสิ่งสำคัญไม่ควรพูดในสิ่งที่ไร้สาระไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์ดังที่
อัลลอฮ์ ﷻ คำรัส ในสุเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ 114 ว่า

﴿ لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ ﴾

ความว่า “ไม่มีความดีใดๆ ในการพูดซุบซิบอันมากมายของพวกเขา นอกจากผู้ที่ใช้ให้ทำทานหรือให้
ทำสิ่งที่ดีงาม หรือให้ประนีประนอมระหว่างผู้คนที่นั้น”

⁴ฮะดีษนี้รายงานโดยมุอาซ เป็น ญะบัล ๖๖ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 :2616. 'Ibn Mājah, n.d. :
3973. Aḥmad, 2001 : 22068. al-Nasāiy, 2001: 11330. al-Baihaqiy, 2003 : 2549. al-Ṭabarāniy,
1994 : 116. al-Ṭabarāniy, n.d. 7503. Abū Nu‘īm, 1974 : 4/736. 'Ibn Abī Shaibah, 1999 : 220.
al-Shāshiy, 1410 : 1366. อะบู อีสากล่าวว่า ฮะดีษนี้ฮะสัน เศาะฮีฮ (al-Tirmidhiy, 1975 :5/12).
อัลอัลบานีย์ฮุกุมฮะดีษนี้ว่าเศาะฮีฮ (al-Albāniy, n.d. : 6/116).

คำคำรัส ﴿ حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ ﴾ หมายถึงการพูดด้วยลิ้นของเขาทั้งหลายผลออกมา
เป็นประโยคโดยมิได้คิดไตร่ตรองไม่มีความรอบคอบ (al-Aṣbahāniy, 1993 : 2/342).

(مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُتْلُ خَيْرًا أَوْ لِيَصُمْتُ¹) ارتين بارغسیاف ممبرکن ای اکن الله تعالی دان اکن هاری قیامة مک هندقله برکات ۲ ای اکن یغ بایک. اتو هندقله دیم ای، دان برسبدا ای : (مَنْ يَتَوَكَّلْ لِي بِمَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَرَجْلَيْهِ أَتَوَكَّلْ لَهُ بِالْحَنَّةِ²) ارتین بارغسیاف منجامین ای باکیکو اکن بارغیغ انتارا دوا تولغ داکوٹ دان دوا کاکین نسجای اکو جامین باکین اکن شرک، دان دکهنداکی دغن بارغیغ انتار

¹ชะخیصیรายงานโดยอะบู ฮุรَیเราะฮ์ ﷺ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6018. Muslim, 2001 : 47. al-Tirmidhiy, 1975 : 2500. Aḥmad, 2001 : 7626. Mālik, 1985 : 223. Abū Dāwūd, n.d. : 5154. al-Dārimiy, 2000 : 2078. al-Baihaqiy, 2003: 9178. al-Nasāiy, 2001 : 11779. Ibn Hibbān, 1988 : 517.

²ตัวบทในเอกสารวิจัยมีความแตกต่างกับตัวบทชะخیصที่บันทึกไว้ในหนังสือชะخیصริวายะฮ์ แต่มีความหมายสอดคล้องกับชะخیصรายงานโดย สะฮัล เป็น สะฮัด ﷺ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2408. Ibn Hibbān, 1993 : 5701. ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ يَتَوَكَّلْ لِي مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَتَوَكَّلْ لَهُ بِالْحَنَّةِ))

ความว่า “ผู้ใดที่มอบหมายตนเองกับฉันว่าจะรักษาลิ้นและอวัยวะเพศของเขา (จากการละเมิดได้) แน่นอนฉันจะรับประกันสวรรค์ให้แก่เขา”

อะบู อีสากล่าววว่า ชะخیصนี้ ชะสัน เสาะฮีย เสาะริบ (al-Tirmidhiy, 1975 : 4/606).

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะخیصนี้ว่าเสาะฮีย (al-Albaniy, n.d. : 2/1123).

นอกจากนี้แล้วยังมีผู้บันทึกอื่น ๆ อีกที่มีสำนวนชะخیصแต่ต่างเล็กน้อยแต่ให้ความหมายเดียวกันคือ

ชะخیصรายงานโดย สะฮัล เป็น สะฮัด ﷺ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6807

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ تَوَكَّلْ لِي مَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ وَمَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ تَوَكَّلْتُ لَهُ بِالْحَنَّةِ))

ความว่า “ผู้ใดที่ประกันตนเองกับฉันได้ว่าจะรักษาสีที่อยู่ระหว่างขา (อวัยวะเพศ) ของเขาและสีที่อยู่ระหว่างคาง (ลิ้น) (จากการละเมิดได้) แน่นอนฉันจะมอบสวรรค์ให้แก่เขา”

ชะخیصรายงานโดย สะฮัล เป็น สะฮัดบันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 22823

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ تَوَكَّلْ لِي مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ تَوَكَّلْتُ لَهُ بِالْحَنَّةِ))

ความว่า “ผู้ใดที่ประกันตนเองกับฉันได้ว่าจะรักษาสีที่อยู่ระหว่างคาง (ลิ้น) และสีที่อยู่ระหว่างขา (อวัยวะเพศ) ของเขา (จากการละเมิดได้) แน่นอนฉันจะรับประกันสวรรค์ให้แก่เขา”

ตัวบทชะخیصที่ได้แจกแจงข้างต้นมีสำนวนแตกต่างกันแต่ให้ความหมายเดียวกัน เพียงแต่สลับคำกันเท่านั้น

بِحَوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ الْآيَةَ¹) ارتیش تیاد ادا کباحیکن فد بابق در فد بیسیق، مریکیت ملینکن مریک یغ مپوره ای دغن بر صدقه اتو کباحیکن اتو مندامیکن انتارا مانسی. معنی الآیه این بهوا تیاد اغکو برکات، فد بارغیغ تیاد ممبری منفعة اکندیکو، داناغکو سیمنکن اکن فرکتان اغکو فد یغ ممبری فائده، مک ادا فد ان کلفاسن در فد کیناسان دنیا دان آخرة، دکهندکی دغن بارغیغ تیاد ممبری منفعة² ایت یانت فرکتان یغ جکالو دتیغکلکندی نسجای تیاد لوفوت دغندی اوله فهال آخرة اتو فائده دنیا یغ ساعت دحاجتکن، دان بارغسیاف ممفنکن ای در فد فرکتان اتس یغ ممبری منفعة نسجای سدیکیت اوله فرکتان، مک هندقله اغکو فیکرکن _ فد کتیک اغکو برکات، دغن بارغیغ تیاد بر فائده _ اکن بهواسن جک مپوت اغکو اکن نام الله تعالی کنی در فد فرکتان یغ تیاد بر فائده ایت نسجای اداله ای اون توغ یغ ساعت بسر³، کران ذکر الله ایت مپروفای ای اکن سفوتوغ مس، دان فرکتان یغ تیاد بر فائده ایت مپروفای ای اکن سفوتوغ در فد تانه یغ کرس⁴، مک بتاف سوک اورغیغ بر عقل منیغکلکن کتول مس دان

'อัลقرآنสุเราะฮ์อันนิสาฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 114 ยกเว้น คำ “الآية” ท้ายอายะฮ์ อายะฮ์ ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿ لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ بَحْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾

ความว่า “ไม่มีความดีใดๆ ในการพูดซุบซิบอันมากมายของพวกเขา นอกจากผู้ที่ใช้ให้ทำงานหรือให้ทำสิ่งที่ดีงาม หรือให้ประนีประนอมระหว่างผู้คนเท่านั้น และผู้ใดกระทำความดีเพื่อแสวงหาความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ แล้ว เราจะให้เขาซึ่งรางวัลอันใหญ่หลวง”

คำคำร่ำว่า ﴿ لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ بَحْوَاهُمْ ﴾ หมายถึงการพูดซุบซิบทั้งหมดนั้นไม่ใช่สิ่งที่ดี ﴿ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ ﴾ นอกจากผู้ที่ใช้ให้ทำงานหรือให้ทำสิ่งที่ดีงามหมายถึงคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมดทั้งที่เป็นวาญิบและสุนนะฮ์ (al-Ṭabariy, 2000: 9/201).

²สิ่งที่ไม่ได้ทำให้เกิดประโยชน์ในที่นี้หมายถึง การละเว้นจากคำพูดที่ หากละเว้นแล้วไม่ได้ทำให้พลาดจากการได้บุญในวันอาคิเราะฮ์ หรือพลาดการได้รับประโยชน์ในดุญาที่จำเป็นยิ่ง สอดคล้องกับอิมาม เฆาะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 118).

³ในการแทนที่จากการพูดที่ไม่เกิดประโยชน์โดยการกล่าวชื่อของอัลลอฮ์ ﷻ (การชุกรุลลอฮ์) การปฏิบัติอย่างนี้ถือเป็นกำไรอันใหญ่หลวง สอดคล้องกับอิมาม เฆาะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 118).

⁴การชุกรุลลอฮ์ นั้นเปรียบเสมือนทองคำหนึ่งแท่ง ส่วนคำพูดที่ไม่มีประโยชน์เปรียบเสมือนดินแข็งหนึ่งแท่ง และหากคำพูดที่ไร้ประโยชน์นั้นมีความบาปอยู่ด้วยแล้วถือว่าเป็นสิ่งที่ขาดทุกอย่าง

มغمیل ای اکن کنول تانه یغ کرس، این جک فرکتان ایت تیاد ادا فدان دوسا ، مک جک ادا فدان دوسا نسجای تله روکی ای دغن سبب منیغکلکن مس دان مغمیل ای کیتین اکن سفوتوغ افی، دان یغدمکین ایت روکی یغ ساغت بسر. مک ستغه درفد سکل فرکتان یغ تیاد ممیری منفعة¹ ایت منجریتاکن سکل فرجالنن دان کلاکوان مکانن سکل نکری دان سکل عادة مانسی، دان سکل کلاکوان مانسی دان کلاکوان فرنیکان دان فراوسهان، انیله ستغه درفد بارغیغ بابق مانسی برکات ۴ فدان.

مک ستغه درفد کبناسان لیده یغ بابق² ایت بردوستا دان مغوفت دان برنته ۴ دان موجی دان ملاو(سلورا) ادا فون بردوستا³ مک یائتمنخبرکن اکن سسوات اتس میلاهی بارغیغ ای اتسن، سام ادا مغتهوی ای اکن یغدمکین دان میغاج ای اتو تیاد، دان مغتهوی دان میغاج ایت شرط باکی بردوسا بوکن شرط باکی نام دوستا، تله بر فرمان الله تعالی (فَنَجْعَلُ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ⁴) ارتین مک منجادیکن کیت اکن لعنة الله تعالی اتس سکلین یغبردوستا، دان برسیدا رسول الله صلی الله علیه وسلم: (عَلَيْكُمْ بِالصَّدَقِ فَإِنَّ الصَّدَقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَالْبِرُّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا زَالَ الرَّجُلُ يَصَّدُقُ وَ يَتَحَرَّى الصَّدَقَ

¹ดั่งนั้นส่วนหนึ่งของการพูดที่ไร้ประโยชน์คือ การเล่าเรื่องทุกการเดินทาง การเล่าเรื่องพฤติกรรม การบริโภคอาหารของทุกประเทศ ประเพณีทั้งหมดของมนุษย์ พฤติกรรมทั้งหมดของมนุษย์ พฤติกรรม การค้า และการงาน นี่คือนส่วนหนึ่งที่มนุษย์ส่วนใหญ่พูดกันสอดคล้องกับอิมามอะชาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 118).

²ดั่งนั้นของความเสียหายอันเนื่องมาจากการโกหก การนิทา การโต้เถียง การเยินยอ และการหยอกล้อสอดคล้องกับอิมามอะชาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 119).

³การโกหกหมายถึงการกล่าวสิ่งหนึ่งสิ่งใดแตกต่างจากความจริงของสิ่งนั้นๆ ทั้งๆที่รู้สิ่งเหล่านั้น และจะด้วยเจตนาหรือไม่ก็ตามสอดคล้องกับศุฮัยบ (Şuhaib, n.d. : 5/906).

⁴อัลกุรอานสุเราะฮ์ อาละอิมรอนส่วนหนึ่งของ อายะฮ์ 61 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ
أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ
فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴾

ความว่า “ดั่งนั้นผู้ใดที่ได้มีแจ้งเจ้าในเรื่องของเขา (อิสาน) หลังจากที่ได้มีความรู้มายังเจ้าแล้ว ก็จงกล่าวเถิดว่า ท่านทั้งหลายจงมาเถิด เราก็จะเรียกลูกๆของเรา และลูกของพวกท่าน และเรียกบรรดาผู้หญิงของเรา และบรรดาผู้หญิงของพวกท่าน และตัวของพวกเรา และตัวของพวกท่านแล้วเราก็จะวิงวอนกัน (ต่ออัลลอฮ์ ﷻ) ด้วยความนอบน้อม โดยที่เราจะขอให้อนันต์ (คือการขับไล่ให้ห่างไกลจากเราะฮ์มะฮ์ ของอัลลอฮ์ ﷻ) แล้วอัลลอฮ์ ﷻ ฟังประสพแก่บรรดาผู้ที่พูดโกหก”

حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدْقًا ، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَ الْفُجُورُ يَهْدِي إِلَى النَّارِ ، وَمَا زَالَ الْعَبْدُ يَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا¹) ارتิथ لازمکن اوله کامو اکن بنر، کران بنر ایت میمفیکن ای کفد کباحیکن، دان کباحیکن ایت میمفیکن ای کفد شرکا، دان سننتیاس سئورغلاکی^۲ ایت بنر دان برسغکه^۳ ای اکن بنر هغک دتولیس اکندی فدا سیسی الله تعالی یغ بایق بنر، دان جاوهکن اوله کامو اکن دیری کامو دان اکن بردوستا^۴، کران بردوستا ایت میمفیکن ای کفد جاهت سفرت کلوار درفد طاعة، دان جاهت ایت میمفیکن ای کفد افی نراک، دان سننتیاس همب ایت برسغکه^۵ فدا بردوستا هیغک دتولیس اکندی فدا سیسی الله تعالی یغ بایق دوستا. دکهنداکی دغن دتولیس دسینی دحکومکن باکی یغفر تام دغن بایق بنر دان مندافت ای اکن صفة دان فهال یغ بایق بنر، دان دحکومکن باکی یغکدوا دغن بایق بردوستا دان مندافت ای اکن صفة دان دوسا یغ بایق بردوستا. دان سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (إِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ مُجَانِبٌ لِلْإِيمَانِ^۶) ارتیپجاوهکن اوله کامو اکن دیری کامو دان تاکوت اوله کامو اکن بردوستا کران بردوستا ایت منجاوهکن ای اکن ایمان، دان سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (إِذَا كَذَبَ الْعَبْدُ كَذَبَهُ تَبَاعَدَ الْمَلِكُ مِثْلًا مِنْ نَتْنٍ مَا جَاءَ بِهِ^۷) ارتیث افبیل بردوستا سئورغ همب الله تعالی سکالی بردوستا نسچای جاوه درفدان اوله ملائکه ساتو میل کران بوسق دوستا یغ منداتغکن ای دغندی. کتهوی اولهم بهواسن بردوستا ایت حرام^۸ ملینکن کران ساغت برحاجة

¹ตัวบทชะดีษตั้งกล่าวรายงานโดย อับดุลลอฮ์ เป็น มัสฮูด ❦ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2607. al-Tirmidhiy, 1975 :1971. Aḥmad, 2001 :3638. Ibn Ḥibbān, 1993 : 274.al-Baihaqiy, 1988 : 287. al-Baihaqiy, 2003: 20817. al-Baghawiy, 1983 : 3574.

²ท่านทั้งหลายจงออกห่างจากการโกหก เพราะการโกหกนำท่านสู่ความชั่ว เช่น ออกจากการฎออะฮ์ และความชั่วนำท่านสู่ไฟนรก วัลอียาซุบิลลาฮ์

³ตัวบทนี้รายงานโดยกัยส์ เป็น อิบนิ อะบียฮาซิม ❦ บันทึกโดยAḥmad, 2001 : 16. Ibn al-Mubāarak, n.d. : 736. Ibn wahb, 1995 : 544. Aḥmad bin Muḥammad, 1989 : 1467. Hibbatullah, 2003 : 1873. al-Baihaqiy, 2003 : 20826. อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าฎาะฮ์อิฟ (al-Albāniy, 1992 : 5/414).

⁴บันทึกโดยal-Tirmidhiy, 1975 : 1972. al-Ṭabrāniy, n.d. : 7398. al-Aṣbahāniy, 1993 : 8/197.

อะบู อีสากล่าวว่าชะสัน เฆาะรีบ al-Tirmidhiy, 1975 :4/348. อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าฎาะฮ์อิฟญิดตัน (al-Albāniy, n.d. : 4/472).

⁵ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด การโกหกนั้นเป็นสิ่งที่ชะรอมสอดคล้องกับอิบนุมัสฮูด ❦ โดยให้ความหมายว่า การโกหกนั้นเป็นสิ่งที่ชะรอม และเป็นส่วนหนึ่งของบาปใหญ่ในบรรดาบาปใหญ่ทั้งหลาย (al-Fawzān,2002: 2/162).

كفداً. سفره بردوستا فد ففراغن دان بردوستا کران مندامیکن اورغیغ بر کلاهی دان بردوستا سوامی تتکل إنکار ای دهدافن إستریث¹. بهوا ادا مادون لبیه کاسیه کفداً، دان افییل هاروس بردوستا مک یغ لبیه بایک بهواما کیهای اکن توریه². دان یائت مپیوت ای اکن فرکتان یغ ادا باکیث دوا معنی، ساتو معنی یغ همفیر، دان ساتو معنی یغ جاوه، مک مهنداکی ای اکن معنی یغ جاوه ایت.

¹การโกหกนั้นเป็นสิ่งที่ระรอม ยกเว้นในยามจำเป็น เช่น การโกหกในยามสงคราม การโกหกเพื่อให้ผู้ที่ทะเลาะกันคืนดีกัน การโกหกของสามีต่อภรรยาเพื่อปกป้องความบาดหมางกัน สอดคล้องกับอะดิษรายงานโดยอุมมุ กัลซุม เบนติ อุกบะฮ์ ๘ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๘ กล่าวว่า

((لَا أَعْدُهُ كَاذِبًا الرَّجُلُ يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ يَقُولُ الْقَوْلَ وَلَا يُرِيدُ بِهِ إِلَّا
الإصلاحَ وَالرَّجُلُ يَقُولُ فِي الْحَرْبِ وَالرَّجُلُ يُحَدِّثُ امْرَأَتَهُ وَالْمَرْأَةُ تُحَدِّثُ
زَوْجَهَا))

(أخرجه أبو داود، د.ت. : 4921)

ความว่า “ไม่นับเป็นการโกหกสำหรับชายคนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนคืนดีระหว่างกัน เขากล่าวคำพูดโดยไม่มีเจตนาอย่างอื่น นอกจากเพื่อเกลี้ยกล่อม (ให้คนดีกัน) และชายคนหนึ่ง กล่าวในสงคราม และชายคนหนึ่งกล่าวกับภรรยาของเขา และหญิงคนหนึ่งกล่าวกับสามีของเขา”

(บันทึกโดย Abū Dāwud, n.d. : 4921)

อะดิษเดียวกันบันทึกโดย Baihaqi, 1988 : 104, 2003 : 20833 . อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าเศาะฮีย (al-Albaniy, n.d. : 1/2). นอกจากอะดิษข้างต้นแล้วยังมีอะดิษรายงานโดยอุมมุ กัลซุม เบนติ อุกบะฮ์ ๘ รายงานโดย al-Bukhariy, 2008 : 2692. Muslim, 2001 : 2605. ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๘ กล่าวว่า

((لَيْسَ الْكَذَّابُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ، فَيَنْمِي خَيْرًا أَوْ يَقُولُ
خَيْرًا))

ความว่า “ไม่เป็นการโกหกสำหรับผู้ที่ทำให้เกลี้ยกล่อมให้ผู้คนคืนดีระหว่างกัน เขากล่าวคำพูดโดยไม่มีเจตนาอย่างอื่น นอกจากเพื่อเกลี้ยกล่อม”

²คำว่า “تورية” อ่านว่า เตาริยะฮ์ หมายถึงการนำคำพูดที่ให้ความหมายสองความหมายคือให้ความหมายที่ไกล และอีกความหมายหนึ่งเป็นความหมายที่ไกล เตาริยะฮ์นั้นเลือกใช้ความหมายที่ไกล เตาริยะฮ์ไม่ถือว่าเป็นบาป สอดคล้องกับมุฮัมมัดศอลิฮ อัลมุญญิด (ดู Muḥammad Ṣāliḥ, n.d. : 7/18).

ادافون مغوفت¹ مك يائت مهبوت اغكو اكن سودارا اغكو دغن فركتان يغب بنجى اى
 اكندى جك مندغر اى اكندى، سكيليفون اغكو بنر، سام ادا اغكو سبوت اكن ككور اغن فد ديرين اتو فد
 عقلن اتو فد فربواتن اتو فدا فركتان اتو فدا كاينن اتو فدا لاينن، تله بر فرمان الله تعالى: (وَلَا يَعْتَبُ بَعْضُكُمْ
 بَعْضًا اٰيْحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ اَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ²) ارتين دان جاغن مغوفت اوله ستغه كامو اكن

¹การนิทนาคือ การที่ท่านกล่าวถึงพี่น้องของท่านด้วยคำกล่าวที่หากเขาได้ฟังเขาไม่ชอบพอ ถึงแม้คำ
 กล่านั้นเป็นจริงก็ตาม สอดคล้องกับชะติษรายงานโดยอะบู ฮุรัยเราะฮ์ ๖ บันทึกโดย Muslim, 2001
 : 2589. ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๖ กล่าวว่า

((أَتَذُرُونَ مَا الْغَيْبَةُ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ
 قِيلَ أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ قَالَ إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ
 اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ))

ความว่า “พวกท่านรู้ไหมอันใดคือการนิทนา พวกเขากล่าวว่า อัลลอฮ์ ๖ และเราะสูลของพระองค์
 ย่อมรู้ดีกว่า ท่านก็กล่าวว่า การที่ท่านกล่าวถึงพี่น้องของท่านในสิ่งที่เขาไม่ชอบ มีคนถามขึ้นว่า แล้ว
 ท่านยังเห็น (เป็นการนิทนา) อยู่ไหมหากในตัวพี่น้องของฉันทันมีสิ่งที่ฉันทันพูดถึงจริง ท่านตอบว่า หากเขามี
 สิ่งนั้นจริง ท่านก็นิทนาเขา แต่หากเขาไม่เป็นตามนั้น ท่านก็ใส่ร้ายเขา”

นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับการอธิบายของอิมามนะวะวี (ดู al-Nawawiy, 2001 : 599).

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลฮุญรอตส่วนหนึ่งของอายะฮ์ ที่ 12 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ๖ ดำรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا
 تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا اٰيْحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ اَخِيهِ
 مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾

ความว่า “โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย! พวกเจ้าจงปลีกตัวให้พ้นจากส่วนใหญ่ของการสงสัย แท้จริงการสงสัย
 บางอย่างนั้นเป็นบาป และพวกเจ้าอย่าสอดแนม และบางคนในหมู่พวกเจ้าอย่านิทนาซึ่งกันและกัน คน
 หนึ่งในหมู่พวกเจ้านั้นชอบที่จะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้วกระนั้นหรือ? พวกเจ้าย่อมเกลียดมัน
 และจงยำเกรงอัลลอฮ์ ๖ แท้จริงอัลลอฮ์ ๖ นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

อายะฮ์นี้เป็นอายะฮ์ที่อัลลอฮ์ ๖ ทรงห้ามแก่บรรดามุมีนนิทนาว่าร้ายซึ่งกันและกัน
 อย่างเด็ดขาดเสมือนห้ามบริโภคสัตว์ที่ตายไปแล้ว (โดยไม่ผ่านการฆ่าที่ถูกต้อง) (al-Tabariy, 2000
 : 22/308).

دان كتهوى اولهم بهواسن مغوفت ايت حرام دغن اجماع ، مليونكن فدا انم
تمفت ادهاروسكن فدان مغوفت، [فرتام²] اورغيغ مغادو كفدراج ، بركات اي سيانو منظام اي اكنداكو،
دان ميبوت اي اكن كجهاتنن ايت، [يغكدوا³] اورغيغ مينتا تولوغ فدمهيلغكن معصية، مك هاروس
باكين بهوا بركات اي: سيانو مغرجاكن معصية تولوغ اولهم اكنداكو فد مهيلغكنن، دان ميبوت اي اكن

جِيءَ بِقَدْحَيْنِ أَحَدُهُمَا عَنِ الْيَمِينِ وَالْآخَرُ عَنِ الشَّمَالِ فِي أَحَدِ هِمَا
لَبْنٌ وَفِي الْآخَرِ عَسَلٌ فَأَخَذَ اللَّبْنَ فَشَرِبَ مِنْهُ، فَقَالَ الَّذِي كَانَ مَعَهُ
الْقَدْحُ أَصَبَتْ الْفِطْرَةَ))

ความว่า “ท่านนบี ﷺ อยู่ในคืนอิสเราะฮ์ ได้เข้าไปในสวนสวรรค์ ในยินเสียงเดินข้าง ๆ สวนสวรรค์
ท่านถามญิบรีล ว่า โอ้ญิบรีลนี่คืออะไร ญิบรีลตอบว่านี่คือบิลาล ผู้เป็นนักอะฆาน แล้วท่านนบี ﷺ
กล่าวขณะที่เข้าพบผู้คนว่า แท้จริงบิลาลได้รับความสำเร็จแล้วฉันเห็นโน้นเห็นนี้เกิดกับเขา จากนั้นได้
พบกับมุসা ต้อนรับซึ่งกันและกัน ท่านนบีก้าวว่า เขาคือผู้ชายลูกหลานอาดัม สูงเพรียว ผมจรดหูทั้งสอง
หรือถึงหูทั้งสอง ท่านนบีถามว่า นี่ใคร โอ้ ญิบรีล ญิบรีลตอบว่านี่คือ มุসা ﷺ ท่านนบีก้าวว่า
แล้วจากไปพบอีสา ได้ต้อนรับเขา นบีถามญิบรีลว่า นี่ใคร โอ้ ญิบรีล ญิบรีลตอบว่า นี่คืออีสา ﷺ แล้ว
จากไปพบซัยคุน ญะลีลุน ผู้สูงทรง ต้อนรับและให้สะลาม ทุกคนให้สะลามต่อเขา ท่านนบีถามว่า นี่
ใคร โอ้ ญิบรีล ญิบรีลตอบว่า นี่คือบิดาของคุณอิบรอฮีม ท่านนบีก้าวว่า แล้วได้มองไปยังนรกเห็น
ผู้คนกลุ่มหนึ่งกำลังกินซากศพ ท่านนบีถามว่า เขาเหล่านั้นคือใคร โอ้ ญิบรีล ญิบรีลตอบว่า เขา
เหล่านั้นคือผู้ที่กินเนื้อมนุษย์ และท่านได้มองเห็นชายคนหนึ่ง เมื่อท่านเห็นเขามีรูปร่างแดง น้ำเงิน ผม
หยิกเป็นกลี๋ย ท่านนบีถามว่า นี่ใคร โอ้ ญิบรีล ญิบรีลตอบว่า นี่คืออูฐตัวเมียหมั้น เขากล่าวว่า เมื่อ
ท่านนบี ﷺ ได้เข้าไปยังมัสญิดอีกศอก ท่านได้ปฏิบัติละหมาด หลังจากนั้นได้หันหน้าไปเห็นอัมบิยาฮ์
ทั้งหลายละหมาดกับท่าน หลังจากแยกย้ายกันไป สองถ้วยถูกส่งมา ถ้วยหนึ่งมาทางขวา อีกถ้วยหนึ่ง
มาทางซ้าย หนึ่งถ้วยมีนมส่วนอีกถ้วยมีน้ำผึ้ง ท่านนบีเอานมแล้วดื่ม แล้วเขากล่าวว่า ที่อยู่กับท่านเป็น
ฟิตรเราะฮ์”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดีษนี้ว่าเงาะฮ์ฟ (al-Albāniy, n.d. : 2/123).

¹ท่านทั้งหลายจงทราบเถิดการนินทานั้นอุละมาฮ์เห็นพ้องว่าฮะรอม ยกเว้นหกสภาพการณ์ คือ

²หนึ่งผู้ฟ้องร้องต่อกษัตริย์แล้วกล่าวว่าผู้้นั้นได้ทำร้ายเขาแล้วเล่าเหตุการณ์ไม่ดีของเขาสอดคล้อง
กับอิม่ามนะวะวีรีย (ดู al-Nawawiy,1392: 16/142). และอิม่ามฆะซาลีรีย (ดู al-Ghazāliy, 2003 :
123).

³สอง ผู้ที่ขอความช่วยเหลือให้ช่วยเหลือให้ขจัดความชั่วที่เกิดขึ้น โดยระบุนความชว้นสอดคล้อง
กับอิม่ามนะวะวีรีย (ดู al-Nawawiy,1392 : 16/142). และอิม่ามฆะซาลีรีย (ดู al-Ghazāliy, 2003 :
123).

นาม معصية ايت، [يغكتيك¹] اورغيغ منتأ فتوى ، افبيل بر حاحة كفد ميبوت فرتبان، سفرت بر كات اوله استرى : سوامي اكو سئورغيغ كيكرتياذ ممري اى باكيكو اكن ممدأى درفد نفقة، مك اداكه هاروس اكو امبيل درفد هرتاڻ ستغه يغ ممدادا باكيكو؟ [كامفت²] يغ مناكو تكناكن اورغ اسلام درفد كجهاتن اورغيغ لاین، سفرت بر كات اى: فرمفوان ايت جاهت كلاكوانن مك جاغن اغكو بر كهوين دغندی دان ميبوت اى اكن نام كجهاتن ايت [يغكليم³] بهوا ادا سئور-غيغ مشهور اى دغن نام يغ ادا فداڻ كچلان، سفرتالاعرج ارتين جافيق، [يغكأنم⁴] بهوا ادا اى منظره كن اكن كجهاتن، مك هاروس دسبوتكن كجهاتن يغدظاهر كنن ايت.

دان كتهوي اولهم بهواسپاوبت يغ منكهكن درفد مغوفت⁵ ايت بهوا اغكو بر فيكر فدجنجى سكسا يغداغ درفد نبى⁶ صلى الله عليه وسلم، سفرت دغههكن كبا جيكن اورغيغ مغوفت

¹สาม ผู้ที่ขอพิตวา (การตัดสินความถูกต้อง) เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงคำถามนั้น เช่น ภรรยาบอกว่า สามีดิฉันเป็นคนตระหนี่ไม่ได้ให้เงินฟูกะฮ์ให้พอกับดิฉัน ดังนั้นเป็นการฮะโรสแก่ดิฉันที่จะเอาส่วนหนึ่งของทรัพย์สินของเขาเพื่อให้เพียงพอสำหรับฉันสอดคล้องกับอิมามนะวะวี (ดู al-Nawawiy, 1392 : 16/142). และอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 123).

²สี่การบอกให้กลัวจากความชั่วของคนอื่น เช่น ผู้หญิงคนนั้นชั่วร้ายคุณอย่าไปขอเธอมาเป็นภรรยาแล้วระบุนความชั่วของหญิงคนนั้นสอดคล้องกับอิมามนะวะวี (ดู al-Nawawiy, 1392 : 16/142). และอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 123).

³ห้า มีคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงลือด้วยฉายานามที่อับอาย เช่น เขาเป่สอดคล้องกับอิมามนะวะวี (ดู al-Nawawiy, 1392: 16/142). และอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 123) โดยอธิบายเพิ่มว่าหากสามารถเลี่ยงไปใช้ชื่ออื่นจะดีกว่า

⁴หก ผู้ใดที่แสดงความชั่วร้ายอย่างชัดเจน เป็นการฮะโรสที่จะกล่าวความชั่วร้ายที่เขาแสดงนั้นสอดคล้องกับอิมามนะวะวี (ดู al-Nawawiy, 1392 : 16/142). และอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 124).

⁵ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด ยาที่จะปกป้องจากการนินทา คือ ให้คิดถึงสัญญาการลงโทษที่มาจาก การกล่าวของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ว่า ความดีของผู้นินทาจะถูกถ่ายไปยังสมุดบันทึกความดีของผู้ถูกนินทา ดังนั้นท่านทั้งหลายจงมองตัวท่านเองในเรื่องความดีที่มีน้อยและการนินทาที่มากมาย และจงหวังตัวท่านเองดีกว่าเป็นหวังผู้อื่น สอดคล้องกับอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 124)

⁶ตัวบทอะดิษที่ให้ ความหมายเกี่ยวกับความดีของผู้นินทาจะถูกถ่ายเทไปยังผู้ถูกนินทา (การนินทานั้นเป็นการกระทำที่โหดร้าย) (ดู Ibn Taimiyyah, 1995 : 18/188). คืออะดิษรายงานโดย อะบูฮุรَيْرَةَ رضي الله عنه บันทึกโดย al-Bukhāri, 2008 : 6534. ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

กฟดسورتن عمل اورغیغ دأوفتن، مك تیلیك أولهم اكن سدیكیت كباجنكن اغكو دان بابق اوفت اغكو، كمدین تیلیك أولهم اكن كچلأن اغكو، مك بریمبغ اغكو دغن دیری اغكو لبیه بايك درفد اغكو بریمبغ دغن دیری اورغیغ لاین.

دان جك ادا فد اغكو دوسا یغ كچیل مك كتهوی اولهم بهواسن مضرة دوسا كچیل اغكو اتس دیری اغكو لبیه بابق درفد مضرة دوسا بسر اورغیغ لاین¹، دان جك تیاد ادا فد اغكو كچلأن مك كتهوی اولهم بهواسن جهل اغكو دغن كچلأن دیری اغكو ایت اداله ای سبسر² سكل كچلأن؟، کران سیاف مانسی یغ سوپی درفد كچلأن؟ كمدین جك سوپی اغكو درفد كچلأن مك هندقله اغكو شكور اكن الله تعالی کران كنتی باكي مغوفت اورغ ایت، کران مغوفت ایت سبسر³ كچلأن.

دان ادا فون برنته³ مك یائت منجلا اكن فركتأن اورغلاین دغن منظاهر کن كچدرأن فدائ، سام ادا چدرافد لفظن اتو فدمعنا. برمول یغ ممبغكیتكن اتس برنته² ایت دوا فرکارا، ادا کلان کران منغكیتكن دیری دغن منظاهر کن کلیهن دیرین، دان ادا کلان کران طبیعة یغ جاهت یغ سوک

Principle of Songkla University

((مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهَا فَإِنَّهُ لَيَسَّرَ لَكُمْ دِينَارًا وَلَا

دِرْهَمًا، مَنْ قَبِلَ أَنْ يُؤْخَذَ لِأَخِيهِ مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ

أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِهِ فَطَرِحَتْ عَلَيْهِ))

ความว่า “ผู้ใดมีสิ่งหนึ่งที่ได้ละเมิดพี่น้องของเขา ดังนั้นเขาจงขอชะลาลสิ่งที่ได้ละเมิดนั้นกับพี่น้องของเขาเถิด เพราะในวันกิยามะฮ์นั้นไม่มีทองและเงินที่จะมาชดใช้ (ดังนั้น จงขอชะลาล) ก่อนที่ความดีของเขา (ผู้ละเมิดสิทธิ์) จะถูกนำมาให้กับพี่น้องของเขา ถ้าหากเขาไม่มีความดี แน่แน่นอนความชั่วของพี่น้องเขาจะถูกโยนมาให้แก่เขา (รับไว้แทน) ”

¹หากบาปเล็กน้อยในตัวท่าน ท่านทั้งหลายจงทราบเถิดอันตรายบาปเล็กน้อยในตัวท่านนั้นยิ่งกว่าอันตรายบาปใหญ่ในผู้อื่นสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 124).

²หากความเลวทรามไม่มีในตัวท่าน จงทราบเถิดว่าความไม่รู้ว่าเป็นตัวท่านมีความเลวทรามนั้นยิ่งใหญ่มากกว่าความเลวทรามทั้งหมด เพราะมีมนุษย์ท่านใดบ้างที่ปลอดจากความเลวทราม ดังนั้นหากท่านปลอดจากความเลวทรามท่านจงชურต่ออัลลอฮ์³ เพราะเป็นการแทนที่การนินทาเนื่องจากการนินทา ยิ่งใหญ่กว่าบรรดาความเลวทรามทั้งหมด สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 124).

³การโต้เถียงคือการประณามคำพูดผู้อื่นโดยเปิดเผยความบกพร่องของคำพูดของเขา ทั้งด้านสำนวนหรือด้านความหมายสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 125).

มغهيناكن اورغيغ لاین¹. مك بر بنته ۲ ایت مگکو اتکن ای اکن دوافر کارا یغساغت کجی این²، بهکن یغواجب اتس اغکو بهو اغکو ممبر کن اکن بارغيغ اغکو دغر در فد فر کتآن یغ سبنر، دان بهو اغکو دیم در فد بارغيغ اغکو دغر در فد فر کتآن یغساله، ملینکن افییل ادافد مپوتن فائده یغ بغسا أو کما، مک مپوت اغکو اکندی دغن له لمبوت. سبدا رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَهُوَ مُحِقُّ بَيْتِ لَهٗ بَيْتٌ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ، وَمَنْ تَرَكَهُ وَهُوَ مُبْطِلٌ بَيْتِ لَهٗ بَيْتٌ فِي رِبْضِ الْجَنَّةِ³) ارتین بارغسیاف منیغکلکن ای اکن بر بنته ۲ فد کتیک ای یغ سبنر نسجای دفر بوات باکین رومه فداستیغکی ۲ شرک، دان بارغسیاف منیغکلکن اکندی فد کتیک ای یغساله نسجای دفر بوات باکین رومه فد کلیغ شرک. برمول یغد مکین ایت کران منیغکلکن بر بنته اتس یغ سبنر ایت لبیه سوکر. دان سبدا نبی صلى الله عليه وسلم (لَا يَسْتَكْمِلُ الْعَبْدُ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَدَعَ الْمِرَاءَ وَهُوَ مُحِقُّ⁴) ارتین تیاد مپمفر ناکن اوله همب ایت اکن سبنر ۲ ایمان هیغک منیغکلکن ای اکن بر بنته ۲ فد کتیک ای یغ سبنر.

¹สาเหตุที่ทำให้เกิดการโต้เถียงมีสองประการคือบางครั้งเหตุคือเพื่อให้ตนเองสูงส่ง โดยการเปิดเผยความเหนือกว่าของตน และบางครั้งเหตุจากสันดานไม่ดีของตนที่ชอบเหยียดหยามผู้อื่น สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 125).

²การโต้เถียงนั้นเพื่อเพิ่มพลังแห่งความชั่วร้ายทั้งสองประการดังกล่าวสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 125).

³ตัวบทในเอกสารวิจัย ผู้วิจัยพบในหนังสือกิตาบ อัลอรรถบะอิน ฟิ อุศูลิดดิน ของอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 125) แต่ไม่พบในหนังสืออะดิษรียะฮ์ส่วนที่พบเป็นตัวบทอะดิษที่ให้ ความหมายเดียวกัน คืออะดิษรายงานโดย อะนะส เบน มาลิก ๖๖ บันทึกโดย al-Tirmiziy, 1975 : 1993 และ Ibn Mājah, n.d. : 51. ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ๖๖ กล่าวว่

((مَنْ تَرَكَ الْكُذِبَ وَهُوَ بَاطِلٌ بَيْتِ لَهٗ فِي رِبْضِ الْجَنَّةِ وَمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ

وَهُوَ مُحِقُّ بَيْتِ لَهٗ فِي وَسْطِهَا وَمَنْ حَسَنَ خُلُقَهُ بَيْتِ لَهٗ فِي أَعْلَاهَا))

ความว่ “ผู้ใดละทิ้งการโกหกในขณะที่เขาเป็นผู้ผิด บ้านจะถูกสร้างข้าง ๆ สวนสวรรค์ให้กับเขาและผู้ใดละทิ้งการโต้เถียงขณะที่เขาเป็นผู้ที่ถูกต้องบ้านจะถูกสร้างใจกลางสวนสวรรค์ และผู้ใดสร้างมารยาทที่ดีงาม บ้านจะถูกสร้างในสวนสวรรค์ชั้นสูงสุด”

ตัวบทดังกล่าวบันทึกโดยอัคริมิซีย อิบู อีสากล่าวว่ อะดิษนี้เป็นอะดิษอะสัน (al-Tirmiziy, 1975 : 4/358). อัลอัลบานีย์อุกุ่มอะดิษนี้ว่าฎะฮะอ์ฟ (al-Albāniy, n.d. : 4/493).

⁴ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสืออะดิษรียะฮ์ แต่พบในหนังสือ "al-Şamt wa 'Ādāb al-Lisān" ของ " Ibn 'Abī al-Dunyā" สำนวนตัวบทมีความแตกเล็กน้อยแต่ให้ความหมายที่

دان ادا فون ملاو دان سلورو مك برلييه ٥ هن فداث مبايقكن اى اكن تر تاوا ٢ دان ممتايكن اى اكن هاتى دان منسيبكن اى اكن دمدم دان مهيلغكن اكن كادان دتا كوتى^١، سوغكهث تله برسيدا رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِخُهُ^٢) ارتين جاغن ممتاهى اغكو اكن سودارا اغكو، دان جاغن اغكو ملاو دان سلورو دغندى دان سيدانى صلى الله عليه وسلم: (إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ يُضْحِكُ بِهَا جُلْسَانَهُ فَيَهْوَى بِهَا أَبْعَدَ مِنَ التُّرْبَانِ^٣) ارتين: بهوسن سئورغ لاكى ٢ سوغكوهن بركات ٢ اى

เหมือนกัน รายงานโดยอะบู ฮุรَيْرَةَ ๕ บันทึกโดย Ibn Abī al-Dunyā, 1410 : 139. ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ๕ กล่าวว่า

((لَا يَسْتَكْمِلُ عَبْدٌ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَدَعَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا))

ความว่า “การมีอีมานของบ่าวที่แท้จริงไม่สมบูรณ์จนกระทั่ง การละเว้นในการโต้เถียงขณะที่ตนเองถูกต้อง”

สำนวนที่แตกต่างคือ ในเอกสารวิจัยใช้สำนวน "وَهُوَ مُحِقٌّ" ใน "al-Ṣamt wa 'Ādāb al-Lisān". ใช้สำนวน "وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا" ทั้งสองสำนวนให้ความหมายเหมือนกัน

อัลอิรอกียฮุกุมฮะดีษนี้ว่าเราะฮ์อิฟ (al-'Irāqiy, 2005 : 1005).

¹การเล่นและการหยอกล้อกันที่มากเกินไปจะทำให้เกิดการหัวเราะ และทำให้หัวใจตายด้าน เป็นเหตุให้เกิดการหมองใจกันและทำให้ผู้อื่นไม่เกรงกลัว สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 125).

²ตัวบทนี้พบในหนังสือ "al-Ṣamt wa 'Ādāb al-Lisān" ของ "Ibn Abī al-Dunyā" ซึ่งมีใช้เป็นกลุ่มหนังสือฮะดีษริวายะฮ์ และเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทฮะดีษรายงานโดยอิบนุ อับบาสบันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 :1995. al-Baihaqiy, 2003: 8073. ตัวบทที่สมบูรณ์คือ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ๕ กล่าวว่า

((لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِخُهُ وَلَا تَعِدُّهُ مَوْعِدًا فَتُخْلَفُهُ))

ความว่า “ท่านอย่าโต้เถียงพี่น้องของท่านและไม่ยอกล้อกับเขา และไม่สัญญากับเขาด้วยสัญญาหนึ่งแล้วไม่ทำตามสัญญา”

นอกจากปรากฏในหนังสือฮะดีษริวายะฮ์แล้วยังปรากฏในหนังสือ "al-Ṣamt wa 'Ādāb al-Lisān" ของ "Ibn Abī al-Dunyā" (บันทึกโดย Ibn Abī al-Dunyā, 1410 : 1/99). อะบู อีสากล่าวว่า ฮะดีษนี้เป็นฮะดีษฆะริบ (al-Tirmidhiy, 1975 :4/359). อัลอัลบานียฮุกุมฮะดีษนี้ว่าเราะฮ์อิฟ (al-Albāniy, 1991 : 1/1).

³ตัวบทฮะดีษนี้รายงานโดย บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 9220. al-Bazzār, 2009: 8732. Ibn Hibbān, 1988 : 5716. Abū Nu‘īm, 1974 : 3/164. อัลอัลบานียฮุกุมฮะดีษนี้ว่าหะสัน (al-Albāniy, 2003 : 8/223).

کتیک اغکو ساکیت مات؟. مک برسمبه اوله صهیب رضی الله عنه، هان سن اکو ماکن دغن سبله یغ لاین، مک ترسپوم اوله رسول الله صلی الله علیه وسلم، مک یغ سؤ مفام یغترسبوت تیاد مضرة دغندی، دغن شرط بنر دان تیاد منجدیکن ای اکندی برعاده.

ادفون موجی مک ادفدان ام کیناسان امفت کیناسان اتس یغ موجی دان دوا کیناسان اتس یغدفوجی¹، مک کیناسان [یغفرتام²] بهواسن یغ موجی، ایت ترکادغ برلیبه³ هن ای فدموجی ایت مک جاتوه ای کدالم دوستا [یغکدوا³] بهواسن ترکادغ منظاهرکن ای اکن کاسیه اکن یغ دفوجین، فد کتیک تیاد کاسیه ای اکندی فد باطن. مک جاتوه ای کدالم ریاء، [یغکتیک⁴] ترکادغ برکات ای اکن بارغیغ تیاد دیقینکنن، سفرت برکات ای : بهواسن سیانو عدل اتو ورع، دان یغ سؤ مفامن درفد یغ تیاد دیقینکنن. مک اداله ای برکات⁵ دغن کتیدان اتورن، دان موجی سئورغ لاکی⁶ دهدافن رسول الله صلی الله علیه وسلم کن سئورغیغ لاین، مک سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (وَيُحِبُّكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ⁷) ارتین کاسیهن اکندیکو، تله اغکو فوتوغ لیهر کاون اغکو [یغکاامفت⁸] بهواسن یغ موجی ایت منجادیکن ای اکن یغدفوجین ایت سکچیتا، دان ترکادغ اداله یغدفوجی ایت اورغیغ ظالم. مک بردوسا ای دغن سبب ماسوقکن سکچیتا کدالم هاتین، سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (إِنَّ اللَّهَ يَغْضَبُ إِذَا مُدِخ

¹การสรรเสริญเยินยอทำให้เกิดความเสียหาย 6 ประการ เกิดกับผู้สรรเสริญ 4 ประการและผู้ถูกสรรเสริญ 2 ประการ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 126).

²หนึ่ง ผู้สรรเสริญ บางครั้งสรรเสริญเกินไปจนกระทั่งถึงขั้นการโกหกสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 126).

³สอง บางครั้งผู้สรรเสริญ แสดงความรักต่อผู้ถูกสรรเสริญในขณะที่ภายในไม่เป็นเช่นนั้น ทำให้ผู้สรรเสริญเป็นผู้ริยา (โอ้อวด) สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 126).

⁴สาม บางครั้งกล่าวในสิ่งที่ไม่มีความมั่นใจ เช่น เขากล่าวว่าคนนั้นยุติธรรมและวะเราะฮ์ (เป็นผู้กระทำความดีไม่กระทำชั่ว) และอื่นๆที่คล้ายกัน สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 126).

⁵บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6061. Muslim, 2001 : 3000. Ibn Mājah, n.d. : 3744, Ibn Hibbān, 1988 : 5767. al-Ṭayālisīy, 1999: 903. ‘Aliy bin J’ad.1990: 1258. Aḥmad, 2001 : 20422. Muḥammad bin Imā’iil, 1998: 333. Aḥmad bin Sh’uīb, 1406: 239. Aḥmad bin Muḥammad, n.d. : 332. al-Baihaqiy, 1988 : 308. al-Baihaqiy, 2003: 21134. al-Ḥusain, 1983 : 3572. al-Nasāiy, 2001: 9997. ‘Abū Bakr bin ‘Abī Shaibah ,1409: 26265.

⁶สี่ ผู้สรรเสริญนั้นทำให้ผู้ถูกสรรเสริญพอใจ แต่บางครั้งนั้นผู้ถูกสรรเสริญเป็นผู้ธรรมดั่งนั้นเขาได้รับบาปเนื่องจากความพอนั้นเข้าไปยังจิตใจของเขา สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 127).

الْفَاسِقُ¹) ارتين بهواسن الله تعالى سوغكهئن ماره اى فبيل دفوجى اكن اورغيغ فاسق، دان بركات الحسن رحمه الله تعالى : بارغسياف مندعاء اى باكى اورغيغ فاسق دغن بر ككالن هيدوف، مك سوغكهئن تله كاسيه اى بهوا دكر جاكن معصية الله تعالى، مك اورغيغ ظالم يغ فاسق سيكيان بهوا دجلا اكندى سفای كورغ كمرث فد ظالم دان فسق ايت، دان ادافون يغدفوجى مك ساله ساتو درفد دوا كبناسانن بهوا ترجادى فدان تكبر دان عجب، يغ برمولى كدوان سبب باكى بناس، کران انيله برسيدا نبى صلى الله عليه وسلم : (قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ²) ارتين تله مومتوغ اغكو اكن ليهير كاوان اغكو، دان يغ كدوا بهوا سكجيت اى دغندى، مك لمه اى درفد مگر جاكن عبادة، دان رضا اى درفد ديرين.

ادافون جك سجهتزا يغ موجى دان يغ دفوجى درفد كبناسانن مك تياد دلارغ موجى ايت³، بهكن تر كادغ اداله اى سنة، سبدا نبى صلى الله عليه وسلم : (لَوْ وُزِنَ اِيْمَانُ اَبِي بَكْرٍ بِاِيْمَانِ الْعَالَمِيْنَ لَرَجَحَ⁴) ارتين جك دتيمبغ ايمان ابي بكر رضى الله عنه دغن ايمان سكلين عالم نسجاي ليه برت اى، دان

¹รายงานโดย อะนัส เป็น มาติก (Ibn Abī al-Dunya, 1992: 92). (Ibn Abī al-Dunya, 1410 : 229).
อัลอัลบานีย์สุกมุอะดีษนีว้าฎาะอ์ฟ (al-Albāniy, n.d. : 1/251).

ตัวบทอะดีษอื่นที่ให้ความหมายเดียวกันคือบันทึกโดย Abū Ya'la, 1407 : 172.

ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِذَا مُدِخَ الْفَاسِقُ غَضِبَ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ))

ความว่า “เมื่อคนฟาสิกได้รับการสรรเสริญ อัลลอฮ์ อัซซะวะญัลทรงเกรี้ยว”

ตัวบทอะดีษอื่นที่ให้ความหมายเดียวกันคือบันทึกโดย al-Baihaqi, 2003 : 4543.

ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَغْضَبُ إِذَا مُدِخَ الْفَاسِقُ فِي الْأَرْضِ))

ความว่า “แท้จริงนั้นอัลลอฮ์อัซซะวะญัลทรงเกรี้ยวเมื่อคนฟาสิกได้รับการสรรเสริญ โนโลก”

²เป็นส่วนหนึ่งของอะดีษ عَنْقُ صَاحِبِكَ ซึ่งได้วิเคราะห์แล้วในเชิงอรรถ 5 หน้า 143

³หากว่าการสรรเสริญนั้นไม่เกิดความเสียหายทั้งผู้สรรเสริญและผู้ถูกสรรเสริญแล้วไม่จำเป็นต้องห้ามดังที่ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้สรรเสริญ อะบูบักร์ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 127).

⁴ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสืออะดีษริวายะฮ์แต่พบตัวบทที่ให้ความหมายเหมือนกัน รายงานโดย อิบน์ อุมร์ ﷺ บันทึกโดย al-Lālakā'iy, 2003 : 2432. ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((لَوْ وُضِعَ اِيْمَانُ اَبِي بَكْرٍ عَلَى اِيْمَانِ هَذِهِ الْاُمَّةِ لَرَجَحَ بِهَا))

ความว่า “หากวางอิมานอะบูบักร์ บนอิมานประชาชาตินี้ แน่นอนอิมานอะบูบักร์ย่อมหนักกว่า”

برسبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (لَوْ لَمْ أُبْعَثْ لُبُعِثْتُ يَا عُمَرُ!) ارتین جك تياد دبغكيتكن اكندا كو جادی فسوره نسجای دبغكيتكن اكنديكو هي عمر، دان سوغكههن تله موجي اوله رسول الله صلی الله علیه وسلم اكن بايق درفد صحابه، کران مغهوی ای اكن بهوسن یغدمکین ایت منمبه ای فد راجین مریکیت دان تیاد منجدیکن ای اكن مریکیت ممسرکن دیری دان عجب². دان سکيا باکی مریک یغدفوجی بهوا مامت³ تی ای فد کسودهن یغدتاکوتی کران ترکادغ اداله سئورغ ایت بایک تتافی کسوداهنن جاهت، دان فدا کبنا سأن سکل عمل کباجیکن، دان بهوا ایغت ای اکن کجاهتن دیرین، دان بهوا منظاهرکن ای اکن بنچی باکی فوجی ایت سرت بنچی ای اکندی ددالم هاتین، دان کفد این مننجوکی اوله سبدا نبی

ตัวบทอื่นนอกจากนี้ที่ให้ความหมายเดียวกัน เป็นตัวบทที่กล่าวโดยอุมัร ۞ รายงาน โดย ฮุซัยล์ เป็น ชุเราะฮบิล ۞ บันทึกโดย al-Baihaqi, 2003 : 35. อุมัร เป็น ค็อฎฎอบ ۞ กล่าวว่า

((لَوْ وُزِنَ إِيْمَانُ أَبِي بَكْرٍ بِإِيْمَانِ أَهْلِ الْأَرْضِ لَرَجَحَ بِهِمْ))

ความว่า “หากชั่งอีมานอะบูบักร์ กับอีมานของชาวโลกอีมานอะบูบักร์ย่อมหนักกว่า”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่ามุงักร (เป็นชะดีษที่กรูขึ้นมา) (al- Albaniy, 1992 :

13/766).

¹ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสือชะดีษริวายะฮ์ แต่พบในหนังสือกิตาบ อัลอ์ราบอีน ฟี อุกุลิดดีน และอิฮยาอ์อุกุลุมุดดีน ของอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 127).

อัศเศาะฆอนีย์ (al-Şaghaniy) กล่าวว่าชะดีษนี้เมาฎอ (‘Ismā‘il bin Muḥammad, 1351: 2/163).

อิบนุอัสสับกี (Ibn al-Sabkiy) กล่าวว่า เป็นชะดีษที่ไม่มีสะนัด (al-‘Irāqiy, 1987 : 4/1782).

²แท้จริงท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๕ ได้สรรเสริญเศาะฮาบะฮ์มากกว่าบรรดาเศาะฮาบะฮ์ เนื่องจากท่านทราบดีว่าเป็นการทำให้บรรดาเศาะฮาบะฮ์เหล่านั้นขยันขึ้นและไม่ทำให้เกิดความลำพองและแปลกใจแต่อย่างใด ตัวอย่างชะดีษที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๕ สรรเสริญเศาะฮาบะฮ์ รายงานโดยอะบู สะอีด อัลคุดรี ๕ บันทึกโดย al-Bukhariy, 2008 : 3673. Muslim, 2001 : 2540. ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ๕ กล่าวว่า

((لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدًّا أَحَدِهِمْ وَلَا نَصِيفَةً))

ความว่า “พวกเจ้าทั้งหลายอย่าได้ตำหนิบรรดาสหายของฉัน พวกเจ้าทั้งหลายอย่าได้ตำหนิบรรดา สหายของฉัน ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ๕ ผู้ซึ่งชีวิตของฉันอยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์ ถ้าหากคนใดคน หนึ่งจากบรรดาพวกท่านทั้งหลายได้บริจาคน (ในหนทางของอัลลอฮ์ ๕) เท่าภูเขาอุศูดก็ยังไม่ สามารถเทียบเท่า(ความประเสริฐ)กำมือหนึ่งหรือครึ่งกำมือของพวกเขา”

صلی الله علیه وسلم: (اِحْتُوا التُّرَابَ فِي وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ¹) ارتیت کغکم اوله کامو اکن تانه دان لمفرکن اوله کامو اکندی فد سکل موک یغ موجی، دان برکات سیدنا علی کرم الله وجهه تتکل دفوجی اکندی: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا لَا يَعْلَمُونَ وَلَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ، وَاجْعَلْنِي خَيْرًا مِمَّا يَظُنُّونَ²) ارتیت: هی الله امفونی اولهم باکیکو اکن بارغیغ تیاد مغتهوی مریکیت اکندی دان جاغن اغکو امبیل ساله اکندا کو دغن سبب بارغیغ برکات مریکیت اکندی، دان جدیکن اولهم اکندا کو لبیه بایک درفد بارغیغ مپغک مریکیت اکندی، والله أعلم.

(باب یغ کتیک فدا مپتاکن ماره³)

کتھوی اولهم بهواسن ماره ایت صفة کچلان یغساغت بابق کبناسان⁴، کران منسبکن ای فدا اغکو تا یغ ظاهر اکن موکول دان ماکی دان ممبونه، دان ددا لم هاتی اکن دمدم دان دغکی

¹ตัวบทในเอกสารวิจัยมีความแตกต่างกับตัวบทอะดิษที่บันทึกไว้ในหนังสืออะดิษรวิวายะฮ์ และให้ความหมายเดียวกัน อะดิษรวิวายะฮ์โดยอะบู มะอัมร์ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 3001. al-Tirmidhiy, n.d. : 2393. al-Baihaqi, 2003 : 21137. อะบู มะอัมร์ กล่าวว่

((قَامَ رَجُلٌ يُثْنِي عَلَيَّ مِنْ الْأَمْرَاءِ فَجَعَلَ الْمَقْدَادُ يَثْنِي عَلَيَّ
التُّرَابَ وَقَالَ أَمَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَحْتَبِي فِي وُجُوهِ
الْمَدَّاحِينَ التُّرَابَ))

ความว่ “ชายคนหนึ่งยืนกล่าวยกย่องแม่ทัพท่านหนึ่ง ท่านมิกดาตจึงขว้างทรายใส่หน้าเขา แล้วกล่าวว่ ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ สั่งให้ฉันขว้างทรายใส่หน้าคนที่กล่าวยกย่องสรรเสริญ”

²อะลี กล่าวว่ เมื่อเขาถูกสรรเสริญ เขากล่าวว่ وَلَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ، ความว่ “โอ้อัลลอลฮ์ ﷺ โปรดให้อภัยแก่ฉันด้วย ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้ และอย่าเอาผิดข้าพเจ้าในสิ่งที่พวกเขา กล่าว และให้สิ่งที่ดีกว่าจากสิ่งที่พวกเขาได้สงสัย” การอธิบายนี้สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 128). และสอดคล้องกับ อิบน์ฮะญัวร์ ในหนังสือ ฟัตฮุลบารีย์ที่ได้อธิบายอะดิษ ((وَيُحْكُ فَطَعْتَ عَنْقَ صَاحِبِكَ)) (ดู Ibn Hajar, 1379 : 10/478).

³بابที่สาม การอธิบายเรื่องความโกรธ

⁴ท่านทั้งหลายจงทราบเถิดความโกรธเป็นคุณลักษณะของความเลวร้ายที่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก

دان سكهجيت دغن كنا بلا مريك يغدمارهين، دان دكهجيتا دغن مندافت اى اكن نعمة دان منجيتا¹ اتس مبوبك رهسيان¹، دان تيف² ساتو درفد يغترسبوت ايت سبب باكي بناس.

دان برمولى ممجهكن اكن برسغاتن ماره ايت ستغه درفد يغامت فنتيغ اى فدأوكما²، سيدا رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرْعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْعُضْبِ³) ارتين تياد ادا يغساعت كواة ايت يغتياذ مر بهكندى اوله بيراف لاكى⁴، هان سان يغساعت كوات ايت يغ مميليك اى اكن ديرين فدكتيك اى ماره اكن سسئورغ يغ ليهه ضعيف درفدان، دان برسبه سئورغ لاكى⁵ باكى رسول الله صلى الله عليه وسلم : سوره اولهم اكنداكو دغن ساتو فكرجان دان سدikitكن اولهم، مك برسيدا رسول الله صلى الله عليه وسلم (لَا تَعْضَبْ⁶) دان لازمکن اولهم فدكلاكوان ماره اكن دوافكرجان³، [يغفرتام⁶] درفد كدوان ممجهكن، دان تياد اكو كهنداكى دغن ممجهكن ايت مهيلغكن سام سكالى، کران بهواسپتياذ هيلغ اى سام سكالى، دان تياد سكيابهو اى هيلغ، بهكن جك هيلغ اى نسجاي واجب محاصلکن، کران بهواسن اى فرکاکس باكى ممراغى سکلين کافر، دان منکه درفد سکل كجهاتن، دان مپوره دغن مغرجاکن کباجيکن دان اداله ماره ايت سفرت انجیغ فربوروان، دان هان سن دکهندكى دغن ممجهكن ايت مغاجرث هيغك مغيكوت اى اكن عقل دان اكن

¹สาเหตุที่ความโกรธทำให้เกิดความเสียหายเพราะอวัยวะภายนอกจะปฏิบัติในการตี การด่า การฆ่า ขณะที่ในจิตใจเกิดความแค้น อิจฉา และชอบใจที่จะให้ผู้ที่เขาโกรธได้รับบะลาห์และรู้สึกไม่พอใจที่เขาได้รับนิมะฮ์ และคิดเสมอที่จะเปิดเผยความลับ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 :129)

²การควบคุมความโกรธที่ร้อนแรงนั้นเป็นสิ่งสำคัญในศาสนา สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดูal-Ghazāliyy, 2003 :129)

³ตัวบทอะดิษนี้ รายงานโดยอะบู ฮุรَيْرَةَ ๖ บันทึกลงโดยal-Bukhāriy, 2008 :6114. Muslim, 2001 :2609.Mālik, 1412 :1892. Ḥmad, 2001 : 7219. al-Nasāiy,2001: 10154.al-Baihaqiy, 1988 : 133. al-Baihaqiy, 2003: 7918.al-Baihaqiy, 2003: 21126. Muḥammad bin Imā‘iil , 1998: 1317. al-Bazzār, 2009 : 7697. Ḥmad bin Shu‘īb, 1406: 394.al-Ṭahāwiy, 1994 : 1643. Muḥammad bin Salāmah, 1986: 1212.al-Muhallab bin Ḥmad, 2009 : 6114. Ḥbū Bakr bin Ḥbī Shaibah, 1409: 25375.

⁴ตัวบทอะดิษนี้ รายงานโดยอะบู ฮุรَيْرَةَ ๖ บันทึกลงโดยal-Bukhāriy, 2008 :6116. Muslim, 2001 :6210. al-Baihaqiy, 1988: 134. Ibn Ḥibbān, 1988 : 296. al-Ṭabrāniy, 1994 : 2094. Ma‘mar bin Abī ‘Amr, 1403: 20286. Ibn Wahb, 1995 : 401. Ḥmad, 2001 : 20357. Ḥbū Bakr bin Abī ‘Aāsim, 1991 : 1167. al-Bazzār, 2009 : 9000, al-Kharāiṭiy, 1993: 311. Sulaimān bin Ḥmad, n.d. : 7491.

⁵ท่านทั้งหลายจงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อพฤติกรรมความโกรธสองประการคือ

⁶หนึ่ง การสอนจนกระทั่งปฏิบัติตามสติและบทบัญญัติสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดูal-Ghazāliyy, 2003 : 130)

شرع، مك بر كرق ۲ ای دغن سبب فرتو نجوق در فد عقل دان شرع ، دان ديم ای دغن سبب فرتو نجوق در فد
 كدوان، دان تياد مپلاهی ای اكن كدوان، سفرت منورت اوله انجیح فر بوروان اكن فرنته توانش، دان
 یغدمکین ایت ممکن دغن برسوغکه ۲ فد مغاجرئ، دان یائت ممیاسکن اكن لمبت ماره دان ممیاسکن
 معافکن سرت کداتغن برماچم ۲ سبب باکی ماره [یغکدوا] ملهاراکن ماره ایت فد کتیک بر كرق ۲ دغن
 مناهنش اكن بارغیح ددالم هاتی، دان منولوغ اتس مناهنش ایت اوله فغتهوان دان فکر جان ادافون فغتهون
 مك بهوا مغهوی ای اكن بهواسپتیا د ادا سبب باکی مارهن ملینکن بهواسپانکر ای اكن برلاکو سسوات
 اتس كهندق الله تعالی تیاد اتس كهندق دیرین، دان این سهابیس ۲ جهل. دان لاکی مغهوی ای بهواسن
 ماره الله تعالی لبیه بسر در فد مارهن، دان لیمفه کر نیا الله تعالی لبیه بسر، بیراف کالی مندرهاک ای اكن
 توهنش مك تیاد ماره الله تعالی اکندی. دان هندقله اغکو ایغت اكن بهواسن اغکو لبیه واجب مگیکو فرنته
 توهن در فد یغ اغکو ماره ای مگیکو فرنته اغکو. دان ادافون فکر جان مك بهوا برکات ای : (أَعُوذُ
 بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)² کران ماره ایت در³ کران شیطان، مك جک تیاد برهنستی مارهن دغن این
 فرکتان مك هندقله ای دودق جک ای بر دیری، دان هندقله ای بر بار یغ جک ای دودق ، دان جک تیاد دیم
 مارهن دغن دودق اتو بر بار یغ ایت مك هندقله ای مغمیل ایر سمبھیغ: سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (إِنَّ
 الشَّيْطَانَ خُلِقَ مِنَ النَّارِ، وَإِنَّمَا تُطْفَأُ النَّارُ بِالْمَاءِ، فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَوَضَّأْ)⁴ ارتین بهواسه شیطان
 ایت دجدیکندی در فد افی، دان هان سن دد ممکن اكن افی دغن ایر، مك افیل ماره سئورغ کامو مك
 هندقله ای مغمیل ایر سمبھیغ . دان سبدا رسول الله صلی الله علیه وسلم : (أَلَا إِنَّ الْعُضْبَ جَمْرَةٌ فِي قَلْبِ
 ابْنِ آدَمَ، أَلَا تَرَوْنَ إِلَى حَمْرَةٍ عَيْنَيْهِ وَانْتِفَاحِ أَوْدَاجِهِ فَمَنْ وَجَدَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَلْيَضْرِبْ خَدَّهُ بِالْأَرْضِ)⁵

¹สอง ปกป้องการเคลื่อนไหวขณะโกรธ และควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจและอ่าน *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ*
 สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 130).

²ตัวบทอะดีษนี้ รายงานโดยสุลัยมาน เป็น คุร้อด บันทีกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6115. al-Bukhāriy, 1998: 1319. al-Tirmidhiy, 1975 : 3452. Aḥmad, 2001 : 22111. al-Baihaqiy, 1988 : 134. al-Baihaqiy, 2003: 7931. al-Ṭabrāniy, 1985 : 1021. al-Ṭabrāniy, 1994 : 288. ‘Abdullah bin al-Mubāarak. n.d : 1471. Aḥmad bin Sh‘uīb, 1406: 389. al-Ḥākim, 1990 : 3649.

³คำที่ถูกต้องคือ *در فد* แปลว่า มาจาก

⁴ตัวบทอะดีษนี้ รายงานโดยอะญัยยะฮ์ บันทีกโดย Abū Dāwud, n.d. : 4784. Aḥmad, 2001 : 17985. Abū Bakr bin Abī ‘Aāsim, 1991 : 1267. al-Kharāiṭiy, 1993: 336. al-Ṭaḥāwiy, 1994 : 443.

อัลอัลบานีย์สุกมอะดีษนี้ว่า ฎะฮะฮ์ (al-Albāniy, 1992. : 2/51).

⁵ตัวบทดังกล่าวไม่ปรากฏในหนังสืออะดีษรวิวายะฮ์แต่มีอะดีษที่ใกล้เคียงคือ

ارتين جالك بهواسن ماره ايت سفرت بارا افی فد جنتوغ اتق آدم، اداكه تياد مليهت كامو كفد ميره دوا متان، دان بغكق اورت ليهيرن، مك بارغسياف مندافت ای اكن سسوات درفد دمكين ايت مك هندقله موكولكن ای اكن فيفيش دغن بومي، اين مننجو کی كفد منتفكن سملياه اغكوتادر فد سهينا تمفت سفای فچه اوله تكيرن، يغ ای سبب يغ بسر فد ماره ايت، دان سفای مغتهوی ای اكن بهواسن ديرين همب يغ هينا، تياد فاتوت ای ميسر كن ديری. دان كتهوی اولهم بهواسن مناھن اكن ماره ايت كلاكون يغساغت بايك، تله موجی اكندی اوله الله تعالى ددالم قرآن دغن فرمانش : (وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ¹) ارتين دان يغ مناھن مريكتيت اكن ماره. دان سبدا رسول الله صلى الله عليه وسلم : (مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَلَوْ شَاءَ أَنْ يُمَضِّيهُ أَمْضَاهُ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْنًا وَإِيمَانًا²) ارتين بارغسياف مناھن ای اكن ماره، دان جك مهندکی ای

((أَلَا وَإِنَّ الْعَضْبَ جَمْرَةً فِي قَلْبِ ابْنِ آدَمَ، أَمَا رَأَيْتُمْ إِلَى حُمْرَةِ عَيْنَيْهِ

وَأَنْتِفَاحِ أَوْدَاجِهِ، فَمَنْ أَحْسَسَّ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ فَلْيَلْصِقْ بِالْأَرْضِ))

(أخرجها الترمذي، 1975 : 2191)

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดีษนี้ว่าอะสัน (al-Albāniy, n.d. : 5/191).

¹เป็นส่วนหนึ่งของสุเราะฮ์อาละอิมรอน อายะฮ์ 134อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ

النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

ความว่า “คือบรรดาผู้ที่บริจาคทั้งในยามสุขสบาย และในยามเดือดร้อน และบรรดาผู้ข่มโทษและบรรดาผู้ให้อภัยแก่เพื่อนมนุษย์และอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงรักผู้กระทำดีทั้งหลาย”

²ตัวบทดังกล่าวไม่ปรากฏในหนังสืออะดีษริวายะฮ์ แต่มีอะดีษที่ใกล้เคียงคือ

((وَمَنْ كَظَمَ غَيْظَهُ وَلَوْ شَاءَ أَنْ يُمَضِّيهُ لَأَمْضَاهُ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ أَمْنًا

وَإِيمَانًا))

(أخرجه أحمد بن مروان، 1419 : 3543)

ความว่า “และผู้ใดที่อดกลั้นความแค้นขณะที่เขาสามารถที่จะกระทำได้หากเขาจะกระทำ อัลลอฮ์ ﷻ จะทำให้หัวใจของเขาเต็มเปี่ยมด้วยความสงบสุขและความเชื่อมั่น”

(บันทึกโดย Ahmad bin Marwān 1419 : 3543)

นาบิล ส็อัดดีดีน กล่าวว่ มะตันคลุมเครีออย่างมา (Nabīl Sa’d al-Dīn. n.d.: 3/499)

ตัวบทอะดีษในสุนันอะบีดาอุด รายงานโดยมุอาษ บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d.

: 4777 คือ

ملولو سکنن نسجای کواس ای باتس ملولو سکنن نسجای ممنوهکن الله تعالی اکن هاتین فد هاری قیامة درفد سنتوس دان درفد ایمان ، دان فدا ساتو روایة درفد رضا . والله أعلم .

(باب یغکا مفت فدا میتاکن دغکی¹)

برمول دغک ایت² یائت منجیتا اکن هیلغ نعمة درفد اورغلاین سام ادا نعمة دنیا اتو نعمة اوکما، اتو منجیتا اکن تورن بلا اتسن، دان یائت حرام لاکي دوس بسر³، بهکن اداله ای ساتو فپاکیت یغ بسر درفد سکل فپاکیت هاتی . سبدا رسول الله صلی الله علیه وسلم : (الْحَسَنُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ⁴) ارتین دغکی ایت مماکن ای اکن سکل کباجیکن سفرت مماکن اوله افی اکن کایو افی، دکهندکی دغن مماکن دسینی مبناساکن . دان سبدا ای : (لَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَقَاطَعُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا⁵) ارتین جاغن دغکی ستغه کامو اکن ستغه، دان جاغن موتسکن رحم

((مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنْفِذَهُ دَعَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى

رُءُوسِ الْخَلَائِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُخَيَّرَهُ اللَّهُ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ مَا شَاءَ))

ความว่า “และผู้ใดที่อดกลั้นความแค้นขณะที่เขาสามารถที่จะกระทำได้อัลลอฮ์ ﷻ จะเรียกเขาต่อหน้ามัจโลกทั้งหมดในวันกิยามะฮ์จนกระทั่งเขาเลือกนางฟ้าตามที่เขาชอบ”

อัลอัลบานีย์ศุกุมชะดีษนีว่าจะสัน (al-Albāniy, n.d. : 1/2)

¹بابที่สี่ การอธิบายเรื่องความอิจฉาริษยา

²อิจฉาริษยาคือการหวังให้นิอมะฮ์ของผู้อื่นหายไปทั้งที่เป็นนิอมะฮ์ศาสนาหรือนิอมะฮ์دنญา สอดคล้องกับอิบนุมันซูร์ (ดู Ibn Manzūr, n.d. : 3/148).

³อิจฉาริษยาชะรอมและบาปใหญ่ สอดคล้องกับอิมามนะวะวี (ดู al-Nawawiy, 1392 : 6/97).

⁴ตัวบทชะดีษนีรายงานโดยอะนัส ﷺ บันทึกโดย Abū Dāwud, n.d. : 4903. Ibn Mājah, n.d. : 4210. al-Baihaqiy, 2003 : 6184. ‘Abd bin Ḥumaid, 1988: 1430. Ibn Zanjawiyyah, 1986 : 1317. al-Bazzār, 2009 : 6212. al-Kharāiṭiy, 1993: 722. al-Mukhalliṣ. 2008: 227. Ibn Bishrān, 1997: 712. al-Quḍā’iyy, 1986: 1048. Aḥmad bin ‘Aliy, n.d. : 1/245. Thiqaḥ al-Dīn, 2000 : 1421. Abū Ya’lā, 1984: 3656.

อัลอัลบานีย์ศุกุมชะดีษนีว่าจะอ็ฟ (al-Albāniy, n.d. : 1/2).

⁵ตัวบทในเอกสารวิจัยแตกต่างจากตัวบทในหนังสือชะดีษริวายะฮ์ แต่ให้ความหมายเดียวกัน รายงานโดยอะนัส เป็น มาลิก ﷺ คือ

((لَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا))

(أخرجه البخاري، 2008 : 6065)

ستغه کامو اکن ستغه دان جاغن ماره ستغه کامو اکن ستغه دان جاغن ممبلاکغکن ستغه کامو اکن ستغه فدا کتیک برجومفا. دان هندقله ادا کامو برسودارا هی سکلین همب الله تعالی. دان یرسبدا ای: (دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَمِ قَبْلَكُمْ الْحَسَدُ وَالْبَغْضَاءُ الْحَدِيثُ¹) ارتیش برجالن کفد کامو فپاکیت سکل امة یغدهولو درفد کامو، دغکی دان ساغت بنجی، دکهنداکی دغن برجالن دسینی ملارت دان یرجغکیت. دان برمول سبب باکنی ایت اداکلان تکبر، دان ادا کلان برسترو، دان ادا کلان کجی نفسو، کران کیکر ای دغن نعمة الله تعالی اتس همبان دغن کتیدان توجوان یغبایک. دان تیاد حرام اوله غِبْطَةٌ²، دان یائت بهوا اشکو منجیتا، اکن نعمة یغ سفرت نعمة اورغلاين دغن کتیدان هیلغ نعمة ایت درفدان، دان هاروس بهوا اشکو کاسیه هیلغ نعمة درفد مریک یغ منتأتولوج ای اتس مغرجاکن معصية دغن نعمة ایت، کران بهواسن اشکو سبنرن بوکن کاسیه اکن هیلغ نعمة، بهکن اشکو کاسیه اکن هیلغ معصية³، برمول علامتن بهواسن جک منغکلکن ای اکن معصية نسجای تیاد کاسیه اشکو اکن هیلغ نعمة فدان.

ความว่า “ท่านทั้งหลายจงอย่าเกลียดชังซึ่งกันและกัน และจงอย่าอิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน และจงอย่าหันหลังซึ่งกันและกัน และจงเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ที่เป็นพี่น้องกัน”

(บันทึกโดย al-Bukhariy, 2008 : 6065)

((لَا تَحْسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَقَاطَعُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2559)

ความว่า “ท่านทั้งหลายจงอย่าอิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน และจงอย่าโกรธแค้นซึ่งกันและกัน และจงอย่าตัดความเป็นพี่น้องกัน และจงเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ที่เป็นพี่น้องกัน”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 6065)

¹คำว่า الْحَدِيثُ ในวงเล็บมิใช่ส่วนหนึ่งของตัวบท ส่วนที่เป็นตัวบทชะดีษคือ دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَمِ قَبْلَكُمْ الْحَسَدُ وَالْبَغْضَاءُ ซึ่งบันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2510. Aḥmad, 2001 : 1430. al-Baihaqiy, 1988 : 116. al-Baihaqiy, 2003: 61065. ‘Abd bin Ḥumaid, 1988: 97. al-Bazzār, 2009 : 2232. al-Marwaziyy, 1406 : 465. al-Khilāl, 1989 : 1231. al-Haithamiy, 1410 : 54. Ibn Shāhain, 2004 : 485. Yūsuf bin ‘Abdullah, 1994 : 2120. Muḥammad bin ‘Abd al-Wāḥid, 2000: 889. Abū Ya‘lā, 1984: 669.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าอะสัน (al-Albāniy, n.d. : 1/5673).

²คำว่า غِبْطَةٌ หมายถึง การคาดหวังในนิอมะฮ์เหมือนผู้อื่น โดยที่ไม่ต้องการให้นิอมะฮ์ของผู้อื่นนั้นหายไป (al-Baghawiy, 1983 : 1/299).

³เป็นสิ่งฮะรุสที่คาดหวังให้นิอมะฮ์ของผู้ที่ทำมุอศิยะฮ์ เพราะไม่ต้องการให้กระทำมุอศิยะฮ์จากนิอมะฮ์นั้น สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 :132).

دان کتهوی اولهم بهواسن فپاکیت هاتی سفرت دغکی تیاد ادا او بتن ملینکن دغن
 دچمفور علم دغن عمل¹ سفرت معجون. مك ادا فون علم مك بهوا مغتهوی ای اکن بهواسن دغکی ایت
 مبری مضرة اکن دیرین سندیری تیاد مبری مضرة ای اکن مریک یغدغکی ای اکندی، بهکن مبری منفعة
 ای اکندی. ادا فون بهواسن دغکی ایت مبری مضرة اکن اورغیغ دغکی مك کران ممباطلکن ای اکن فهال
 کباجیکنش، سفرت یغ ترسبوت فد حدیث یغفر تام. تمبهن لاکئی منسبکن اوله دغکی ایت اکن مور کا
 الله تعالی اکن اورغیغ دغکی ایت، کران مور کا ای اکن قضاء الله تعالی. دان کیکر ای دغن نعمة الله
 تعالی، یغ ملواسکن ای اکندی در فد فر بندهر اثن اتس همباث، این مضرة فد او کماث، ادا فون مضرة دغکی
 ایت فد دنیاث مک بهواسن اورغیغ دغکی ایت سننتیاس ای ددا لم دکچیتا یغبر فنجاغن، کران بهواسن
 سترون تیاد سوپی در فد نعمة.

دان ادا فون بهواسن دغکی مبری منفعة ای اکن سترون یغ دغکی ای اکندی، دان تیاد
 مبری مضرة ای اکندی مک کران بهواسن نعمتن تیاد هیلغ ای دغن دغکی ایت، بهکن دکنداکن اکن
 کباجیکنش، کران دغهکن فهال کباجیکن اورغیغ دغکی ایت کفداث، فندیقن اورغیغ دغکی ایت
 سفرت مریک یغ ملمفر سترو دغن باتو، مک تیاد کنا سترون، دان کمبالی باتو ایت کفد ماتن مک ممبوتاکن
 ای اکندی. ادا فون او بت یغ بغسا عمل مک یائت بهوا مغتهوی ای اکن حکم دغکی. دان اکن فرکتان
 دان فر بوتن یغ منسبکن اکن کدواث اوله دغکی ایت، مک میلاهی ای اکن کدواث، دان مغر جاکن ای
 اکن لاون باکی کدواث، مک موجی ای اکن مریک یغ دغکی ای اکندی، دان منظاهر کن ای اکن
 سکچیتا دغن نعمتن، دان مرنده دیری ای باکیث، دان دغن دمکین ایت جادی اوله مریک یغ دغکی ای
 اکندی کاون باکیث، دان هیلغ در فدث اوله دغکی ایت، دان لفس ای در فد دوساٹ دانسکساٹ. تله
 بر فرمان الله تعالی : (ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ)² ارتین: تولق

¹ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด โรคหัวใจ เช่น อัจฉาริษยาไม่มียารักษานอกจากจะต้องรวมกันระหว่าง
 ความรู้และการปฏิบัติ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 :133).

²อัลกุรอานสุเราะฮ์ฟุศลีตส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 34อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻดำรัสว่า

﴿وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي

بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ﴾

ความว่า “และความดีและความชั่วนั้นหาเท่าเทียมกันไม่ เจ้าจงขับไล่ (ความชั่ว) ด้วยสิ่งที่มีนดีดีกว่า
 แล้วเมื่อนั้นผู้ที่ระหว่างเจ้ากับระหว่างเขาเคยเป็นอริกันก็จะกลับกลายเป็นเยี่ยงมิตรที่สนิทกัน”

اولهم دغن فرکارا یغ ای لیبه ایلؤ مک تیباً ۲ اورغیغ انتارا اغکو دان انتارا فرستروان سؤلّه ۳ کاوان یغ همفیر.

دان کنهوی اولهم بهواسن طبیعه مانسی کاسیه ای اکن مندافت نعمة کاوانن تیاد کاسیه ای اکن مندافت نعمة سترون، دان بنجی ای اکن یغ مپوسهکن کاوانن. تیاد بنجی ای اکن یغ مپوسهکن سترون، مک جک تیاد کواس اغکو میامکن انتارا کاوان اغکو دان سترو اغکو فدا کاسیه دان بنجی ایت مک هندقله ملفسکن اغکو اکن دیری اغکو درفد دوسا دغکی^۱ ایت دغن دوا فرکارا، [یغفرتام^۲] بهوا تیاد اغکو ظاهر کن اکن دغکی ایت دغن لیده اغکو دان دغن اغکوتا اغکو دان سکل فکر جان اغکو یغ بغسا اختیار، بهکن میلاهی اغکو دغن لیده دان اغکوتا اغکو اکن یغتر سبت درفدان سفرت یغتله تردهولو، اینله معنی سبدا رسول الله صلی الله علیه وسلم: (ثَلَاثٌ لَمْ تَسْلَمْ مِنْهَا هَذِهِ الْأُمَّةُ : الْحَسَدُ وَالظَّنُّ وَالطَّيْرَةُ، أَلَا أَنْبِئُكُمْ بِالْمَخْرَجِ مِنْهَا؟ إِذَا ظَنَنْتَ فَلَا تُحَقِّقْ، وَإِذَا حَسَدْتَ فَلَا تَبْغِ، وَإِذَا تَطَيَّرْتَ فَأَمْضِ^۳) ارتین برمول تیک فرکارا تیاد سجهترا درفدان اوله این اومه (فرتام) دغکی (کدوا) جاهت سغک دان (کتیک) برچندیغ اداکه تیاد اکو خیرکن اکن کامو دغن تمفت کلوار درفدان؟ برسمبه صحابه: خیرکن اولهم هی رسول الله. برسبدا ای: افییل میغک اغکو اکن سغک یغ جاهت مک جاغن اغکو تحقیقکن، ارتین جاغن اغکو کر جاکن اکن یغدنتوت باکی سغک ایت، بهکن هندقله اغکو ترهنتی درفد موتوسکن دغن سغک اغکو ایت، دان درفد مغر جاکن اکن یغدنتوتن، دان افییل اغکو دغکی مک جاغن اغکو ملمفاوی، ارتین جک مندافت اغکو ددا لم هاتی اغکو اکن سسوات درفد دغکی مک جاغن اغکو کر جان دغندی. دان افییل برچندیغ اغکو مک لالو اولهم کفد توجوان اغکو، دان جاغن اغکو کمبالی سفرت ممفروبات اکندی اوله اهل جاهلیه منچریتاکن اکن این حدیث اوله الحافظ عبدالرحمن بن عمر الاصفهانی درفد الحسن البصری، حدیث این دنماکن حدیث مرسل، ارتین مغثکتکن اکندی اوله تابعی کفدنبی صلی الله

﴿ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ คำดำรัส หมายถึงผู้ใดทำไม่ดีกับเรา แล้วเราโต้ตอบต่อเขา

ด้วยความดี (Ibn Kathīr, 1999 : 7/181)

การโต้ตอบด้วยความดีกับผู้ที่ไม่ดีกับเรานั้นเป็นสิ่งที่ทำยาก แต่ผลของการกระทำดีต่อผู้ที่ไม่ดีคือทำให้หายจากการอิจฉาริษยากันและกัน

¹ท่านจงปลีกตัวออกจากตนเองด้วยวิธีการสองประการคือ

²หนึ่ง การไม่แสดงออกความอิจฉาริษยาด้วยลิ้นและอวัยวะทั้งหลาย และทุกการกระทำที่สามารถเลือกได้ แต่ให้ปฏิบัติในทางตรงกันข้ามสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazālī, 2003 :134).

³บันทึกโดย al-Sayūṭiy, 2003: 5542, al-Sayūṭiy, n.d. : 45013.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าฎะฮ์อีฟ (al-Albāniy, n.d. : 1/372).

عليه وسلم. دان [يغكدوا¹] بهوا بنجی اغكو درفد دیری اغكو اكن كاسيهن هيلغ نعمة الله تعالى درفد سكلين همباڻ، مك افبيل ميرتای اوله بنجی اغكو یغ منسبیکندی اوله او كما دغن سوک اغكو اكن هيلغ نعمة یغ منسبیکندی اوله طبیعة نسجای تر تولوق درفد اغكو اوله دوسا سوک اغكو ایت، دان تیاد دواجبکن اتس اغكو مغوبه اكن طبیعة، کران تیاد کواس اغكو اتسن فدا کبابقکن کلاکوان، کران بهواسن طبیعة ایت تیاد دافت مغراسی اکندی ملینکن مریک یغ فوتس فنیلینکن درفد مخلوق، بهکن مغتهوی ای دغن یقین اكن بهواسن یغ امفون نعمة ایت تیاد سوپی درفد بهوا ادا ای ایسی افی نراک اتو ادا ای ایسی شرک، مک جک ادا ای ایسی افی نراک مک تیاد ممیری منفعة اکندی اوله نعمة ایت، دان جک ادا ای ایسی شرک مک تیاد ادا نسبه انتارا نعمتن ایت دغن نعمة شرک، بهکن ملیهت ای اكن سکلین مخلوق ایت همباکی الله تعالى، دان الله تعالى ایت ککاسیهن مک کاسیه ای اكن مریکئیت کران مریکئیت همبا باکی ککاسیهن، دان کاسیه ای بهو پات بکس نعمة ککاسهن اتس سکلین همباڻ . والله أعلم.

(باب یغکلیم فد میتاکن کیکر دان کاسیه اكن هر تا²)

کتهوی اولهم بهواسن کیکر ایت ستغه درفد سبسر یغ ممبناسکن³، تله برفرمان الله تعالى (وَمَنْ يُوقِ شَحِّ نَفْسِهِ فَأَوْلِيكَ هُمْ الْمُفْلِحُونَ⁴) ارتین دان بارغسیاف دفلهارا اکندی اكن کیکر

¹สอง เกลียดชังในการปฏิบัติของตนเองที่คาดหวังให้નોมะฮ์ของผู้อื่นหายไป สอดคล้องกับอิมามฆะาะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 :134).

²بابที่ห้า การอธิบายเรื่องความตะหนี่และหลงรักในทรัพย์สิน

³ท่านทั้งหลายจงทราบเกิดความตะหนี่และหลงรักในทรัพย์สินนั้นเป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายที่ยิ่งใหญ่สอดคล้องกับอิมามฆะาะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 135).

⁴เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 9 สุเราะฮ์อัลฮัซรู อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْتُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَحِّ نَفْسِهِ فَأَوْلِيكَ هُمْ الْمُفْلِحُونَ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ที่ได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่นครมะดีนะฮ์ (ชาวอันศอร) และพวกเขาศรัทธาก่อนหน้าการอพยพของพวกเขา (ชาวมุฮัจญ์รีน) พวกเขารักใคร่ผู้ที่อพยพมายังพวกเขา และจะไม่พบความต้องการหรือความอิจฉาอยู่ในทรวงอกของพวกเขาในสิ่งที่ได้ถูกประทานให้ และให้สิทธิผู้อื่นก่อนตัวของพวกเขาเอง ถึงแม้ว่าพวกเขายังมีความต้องการอยู่มากก็ตาม และผู้ใดปกป้องการตระหนี่ที่อยู่ในตัวของเขา คนเหล่านั้นพวกเขาเป็นผู้ประสบความสำเร็จ”

ديرين مك مريڪيٽ جوايغ مندافت كمناعن، دان فرمان اي: (وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ الْآيَةَ) ارتين دان جاغن ميڱك اوله مريك يڱ كيكر مريڪيٽ دغن بارغيغ ممبرى اكن مريڪيٽ اوله الله تعالى درفد ليمفه كرنياڻ اي كبايڪن باكي مريڪيٽ بهكن اي كجهانن باكي مريڪيٽ، ارتين جاغن ميڱك مريڪيٽ اكن بهواسن كيكر مريڪيٽ كبايڪن باكي مريڪيٽ، بهكن كيكر ايت كجهانن

นอกจากเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 9 สุเราะฮ์อัลฮัจُّ ยังเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 16 สุเราะฮ์อัตตะฮอบุน อายะฮ์ที่สมบูรณ์ คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَطِيعُوا وَأَنْفُسُكُمْ خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ
وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

ความว่า “ดังนั้น จงยำเกรงอัลลอฮ์ ﷻ เกิด เท่าที่พวกเจ้ามีความสามารถ และจงเชื่อฟังและปฏิบัติ ตามและบริจาคนเกิด เพราะเป็นการดียิ่งสำหรับตัวของพวกเจ้า และผู้ใดถูกปกป้องให้พ้นจากความ ตระหนี่แห่งจิตใจของเขา คนเหล่านั้นพวกเขาเป็นผู้ประสบความสำเร็จ”

ผู้ที่อัลลอฮ์ ﷻ ปกป้องเขาจากการตระหนี่ เขาจะได้รับชัยชนะนิรันดร์ในสวนสวรรค์ (al-Ṭabariy, 2000: 22/528)
'คำว่า يَا لَا ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 180 สุเราะฮ์อาละอิมรอน นอกนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 180 สุเราะฮ์อาละอิมรอน อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَهُمْ
بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ที่ตระหนี่ในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานให้แก่พวกเขาจากความกรุณาของ พระองค์นั้น จงอย่าได้คิดเป็นอันขาดว่ามันเป็นการดีแก่พวกเขา หากแต่มันเป็นความชั่ว แก่พวกเขา ซึ่งพวกเขาจะถูกคล้องสิ่งที่พวกเขาได้ตระหนี่มันไว้ในวันกิยามะฮ์ และสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ นั้น คือมรดก แห่งบรรดาชั้นฟ้า และแผ่นดิน และอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ กัน”

การเก็บทรัพย์สมบัติไว้ไม่ได้ทำประโยชน์ต่อผู้ตระหนี่แต่อย่างใด แต่ความจริงแล้วเป็น ภัยร้ายแรงในทางศาสนาแม้กระทั่งดูนยา (ดู Ibn Kathīr, 1999 : 2/174).

การเก็บทรัพย์สมบัติโดยไม่ใช้จ่ายนั้นอันตรายทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ ต่อ ตนเองนั้นทำให้จิตใจจะต้องระมัดระวังต่อทรัพย์สมบัตินั้นทำให้จิตใจไม่ปกติ ส่วนประเทศชาตินั้นทำให้ไม่เกิดการหมุนเวียนของเงินตราไม่เกิดผลกำไรต่อประเทศทำให้เศรษฐกิจตกต่ำดังที่เคยเกิดขึ้น มาแล้วของชาวโลก เช่น ประเทศไทย และประเทศกรีก เป็นต้น

บาکی مریکنیت، سلاکی اکن دجایکن هر تا یغ کیکر مریکنیت دغدی کالوغ درفد افی فد لیهر مریکنیت فد هاری قیامة، دان برسیدا رسول الله صلى الله عليه وسلم : (إِيَّاكُمْ وَالشُّحَّ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالشُّحِّ) ارتین جاوهکن اوله کامو اکن دیری کامو درفد کیکر دان اکن کیکر درفد کامو. کران هان ساڻ بناس امة یغ ادا ای دهولو درفد کامو دغن سبب کیکر. دان برسیدا ای : (ثَلَاثٌ مُهْلِكَاتٌ مُطَاعٌ وَهَوَى مُتَّبَعٌ وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ²) ارتین برمولى تیک فرکارا سبب باکی بناس، فرتام کیکر یغدتوروت دان کدوا کایغینن یغ دایکوت، دان کتیک فرکنن اوله سنورغ اکن دیرین. دان برسیدا ای : (السَّخِيءُ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ، وَالْجَاهِلُ السَّخِيءُ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ عَابِدٍ بَخِيلٍ³) ارتین اورغیغ فموره همفیر ای درفد الله تعالی لاکی همفیر ای درفد مانسی لاکی همفیر ای درفد شرکا. دان جاوه ای درفد افی نراک، دان اورغیغ کیکر جوه ای درفد الله تعالی لاکی جاوه ای درفد مانسی لاکی جاوه ای درفد شرک لاکی همفیر ای درفد افی نراک، دان یغ جاهل یغ فموره لبیه کاسیه کفد الله تعالی درفد یغ مفرجاکن عبادة یغ کیکر، دان دکهندکی دغن همفیر درفد الله عالی همفیر درفد رحمتن دان فهالن، دان دکهنداکی دغن همفیر درفد مانسی کاسیه مریکنیت اکن دی، دان دکهنداکی دغن

¹ตัวบทนี้เป็นส่วนหนึ่งของตัวบทอะดิษรายงานโดยอับดุลลอฮ์ เป็น อัมเรณ ❦ บันทึกโดย Abū Dāwud, n.d. : 1698. al-Hākim, 1990 : 1516. ตัวบทที่สมบูรณ์คือ

ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ❦ กล่าวว่า

((إِيَّاكُمْ وَالشُّحَّ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالشُّحِّ أَمْرُهُمْ بِالْبُخْلِ
فَبَحِلُوا وَأَمْرُهُمْ بِالْقَطِيعَةِ فَفَطَعُوا وَأَمْرُهُمْ بِالْفُجُورِ فَفَجُرُوا))

ความว่า “ท่านทั้งหลายจงระวังจากการตระหนี่ แท้จริงนั้นความหยวนะได้เกิดขึ้นมาแล้วในชนชาติก่อนท่าน ได้สั่งต่อเขาทั้งหลายให้ตระหนี่เขาเหล่านั้นก็ตระหนี่ และได้สั่งต่อเขาทั้งหลายให้ตัดญาติมิตรเขาทั้งหลายก็ตัดขาดญาติมิตร และได้สั่งต่อเขาทั้งหลายให้กระทำความบาป เขาทั้งหลายก็กระทำความบาป”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าเศาะฮี้ฮ (al-Albāniy, n.d. : 1/2)

²เป็นตัวบทอะดิษรายงานโดยอะนัส ❦ บันทึกโดย al-Ṭabrāniy, n.d. : 5452. al-Baihaqiy, 2003 : 731. Abū Nu‘iim, 1974 : 2/343. อัลอิรอกีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าเงาะฮีฟ (al-‘Irāqiy, 2005: 1249).

³ตัวบทอะดิษนี้มีสายรายงานสองคนคือ รายงานโดยอะบู ฮุรัยเราะฮ์ ❦ บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 1961. รายงานโดยอาอิชะฮ์ ❦ บันทึกโดย al-Baihaqiy, 2003: 10352. al-Ṭabrāniy, n.d. : 2363. AbūHafṣ, 2004 : 266. Muḥammad bin ‘Abdal-Bāqī, 1422 : 168. al-Zahriy, 1988: 706. อะบู อีสาฮุกุมอะดิษนี้ว่าฆะอะริบ (al-Tirmidhiy, 1975 : 4/342) อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าเงาะฮีฟญิดตัน (al-Albaniy, n.d. : 1/490)

همفیر درفد شرک داغکتکن حجاب انتاران دان انتارا شرک ایت. دان دکهنداکی دغن جاوه درفد الله تعالی جووه درفد رحمتش دان فهالنه، دان دکهنداکی دغن جاوه درفد مانسی بنجی مریکمیت اکندی، دان دکهنداکی دغن جاوه درفد شرک بابق حجاب انتاران دان انتارا شرک ایت.

دان کتهوی اولهم بهواسیاصل باکی کیکر¹ ایت کاسیه اکن هرتا، دان ای کلاکوان یغدچلا. دان برمول مریک یغ تیاد باکیث هرتا تیاد پات کیکرن دغن مناهن درفد او مقام صدقه، تنافی پات ای دغن کاسیه اکن هرتا، ببراف بابق اورغیغ فموره تنافیش کاسیه ای اکن هرتا، مک موره ای دغن مبریکن هرثان سفای دفوجی اکندی دغن فموره دان یغدمکین ایت دچلا جوک فد شرع، کران بهواسن کاسیه اکن هرتا ایت ملایکن ای درفد ذکر الله. دان ممالیگکن ای اکن هاتی کفد دنیا، دان منکو هکن ای اکن سغکوتن دغن دنیا، هیغک برت اتسن اوله هاتی یغ فدان منجوفای الله تعالی. تله بر فرمان الله تعالی: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ²) ارتین هی یغ مان ۲ مریک یغ بر ایمان، جاغن ملایکن اکن کامو اوله سکل هرتا کامو دان جاغن ملایکن اکن کامو اوله سکلین اتق کامو درفد مپیوت نام الله تعالی، دان بر فرمان ای: (إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ³) ارتین هان سان سکل هرتا کامو دان

¹ท่านทั้งหลายจงทราบเถิดแรกเริ่มของความตระหนี่คือหลงรักในทรัพย์สิน สอดคล้องกับอิมาม เฆาะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 136).

²คำดำรัสนี้เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 9 สุเราะฮ์ อัลมุนาฟิฏน อายะฮ์ที่สมบูรณ์ คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴾

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย อย่าให้ทรัพย์สินของพวกเจ้าและลูกหลานของพวกเจ้าหันเหพวกเจ้าจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และผู้ใดกระทำเช่นนั้น คนเหล่านั้นคือพวกที่ขาดทุน”

ผู้ที่มีอีมานนั้นอย่าให้ทรัพย์สินและลูกหลานเป็นเหตุให้หันเหจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ โดยพยายามให้เหตุผลต่างๆ มากมาย (ดู al-Ṭabariy, 2001: 22/670).

³คำดำรัสนี้เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 15 สุเราะฮ์อัตตะฆอบูน อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴾

ความว่า “แท้จริง ทรัพย์สินสมบัติของพวกเจ้าและลูกหลานของพวกเจ้านั้นเป็นเครื่องทดสอบและอัลลอฮ์ ﷻ นั้น ณ ที่พระองค์มีรางวัลอันยิ่งใหญ่”

ทรัพย์สินและลูกหลานเป็นการทดสอบจากอัลลอฮ์ ﷻ หากใครทำในสิ่งที่ฮะรอมเพื่อหวังให้กับลูกๆ และไม่ใช้จ่ายทรัพย์สินของเขาในทางที่ถูกต้องนั้นคือการทดสอบอันใหญ่หลวง (ดู al-Wāḥidiy, 1415 : 1/1104).

سكّين انق كامو فرجوبان اتس كامو درفد الله تعالى. دان برسيدا نبى صلى الله عليه وسلم : (لَا تَتَّخِذُوا الضَّيْعَةَ فَتَرْغَبُوا فِي الدُّنْيَا) ارتين جاغن منجادىكن اوله كامو اكن كمفوغ يغماميل درفدان فرحاصل مك سبب باكى كمر كامو فد دنيا. ادفون مريك يغ تياد ملاليكن اكندى اوله كمفوغ ايت مك هاروس باكى منجادىكن، مك تياد ادا حديث اين منسوخ دغن منجادىكن اوله نبى صلى الله عليه وسلم دانصحابه رضي الله عنهم اكن كيون، (رِجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ²) ارتين ببراف لاكى² يغتياذ ملاليكن اكن مريكيت اوله برنياك دان تياد برجواباى درفد ذكر الله.

دان كتهوى اولهم بهواسن هرتا ايت تياد دجلا اكندى سمات². بهكن يغمادجلا ايت هرتا يغ ملاليكن درفد عباد³. ادفون هرتا يغ منولوغ اتس عباد³ مك يات دفوجي. سبدا نبى صلى الله عليه وسلم : ((بِعَمَّا الْمَالِ الصَّالِحِ لِلْمَرْءِ الصَّالِحِ⁴) ارتين سبايك² سسوات هرتا يغبايك باكى سسورغ يغ

¹ตัวบทอะดิษนี้รายงานโดยอิบนุ มัสอูด บันทีกโดย al-Bukhāriy, 1999 : 604. al-Tirmidhiy, 1975 : 2328. Aḥmad, 2001 : 3579. al-Ḥākim, 1990 : 7910. ‘Abdullah bin al-Mubārak. n.d : 505. al-Ṭayālisiy, 1999 : 377. al-Ḥumaidiy, 1996 : 122. Ibn Abī Usāmah, 1992 : 1088. al-Haithamiy bin Kalīb, 1410 : 811. Ibn Ḥibbān, 1988 : 710. al-Baihaqiy, 2003 : 9906. Abū Ya‘lā, 1984 : 5200. al-Ḥusain, 1983 : 4035. Abū Bakr bin Abī Shaibah .1409 : 34379

²คำดำรัสนี้เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 37 สุเราะฮ์อันนุรอายะฮ์ที่สมบูรณคืออัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿رِجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ﴾

ความว่า “บรรดาชายผู้ว่าการค้าและการขายมิได้ทำให้พวกเขาหันห่างออกจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และการดำรงนมาซ และการจ่ายชะกาตเพราะพวกเขากลัววันที่หัวใจและสายตาสจะเหลือกลานในวันนั้น”

การค้าขายของเศาะฮาบะฮ์ การงานแห่งศุนยา มิได้ทำให้พวกเขาหลงลืมจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ถึงเวลาละหมาดก็ทำการละหมาดถึงเวลาจ่ายชะกาตก็จ่ายชะกาต เป็นต้น (ดู al-Ṣābūniy, 1997: 2/313).

³ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด ทรัพย์สินนั้นมิได้เป็นสิ่งที่ถูกตำหนิเสมอไป ยกเว้นทรัพย์สินนั้นทำให้ผู้ครอบครองหลงลืมปฏิบัติบิดอะฮ์สุดคล้อยกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 :137).

⁴ตัวบทนี้บันทีกโดย al-Ṭahāwiyy, 1994 : 6057.

ตัวบทที่ให้ความหมายเดียวกันคือ รายงานโดยอัมร เบิน อัลอาศ ﷻ บันทีกโดย al-Ṭayālisiy, 1999 : 1. al-Shaibāniy, 1983 : 1745. al-Ṭahāwiyy, 1994 : 6056. ‘Abdullah bin Muḥammad, 1988 : 14. ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((بِعَمَّا بِالْمَالِ الصَّالِحِ لِلْمَرْءِ الصَّالِحِ))

บายِك. تتافى تِياد سَكِيَا مِمبَايَقَنَّ اَكْنَدِي، بَهَكْنَ يَغْ لِيْبِه اَوْتَام دَامِيْبِل هِرْتَا اَيْت سَقْدَر يَغْ مَمَادَاي سَاچ، كِرَان دَعَا نَبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : (اللَّهُمَّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمَّدٍ فِي الدُّنْيَا كَفَافًا¹) اَرْتِيْن هِي اللهُ جَادِيَكْنَ اَوْلَهْم اَكْنَ رَزَقْ كَلْوَار كَا مَحْمَد بَارغِيغْ تِيَاد اِدا اِي بَرْلِيْبِه دَرْفَدَمَادَائِي، بَهَكْنَ سَقْدَر حَاچَة سَاچ، مَنَّجُو كِي اَوْلَه رَسُوْل اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَغْنَ اَيْن دَعَا كَفْدَبَهْوَا سَبْتِيَاد سَكِيَا بَاكِي مَرِيَكْ يَغْبِرْعَقْل بَهْوَا فَنْت اِي فَد مَنَّتُوْت اَكْنَ يَغْ لِيْبِه دَرْفَدْ قَدْر حَاچَة كِرَان تِيَاد اِدا كَبَاچِيَكْنَ فَدَاث، بَرْمُوْل قَدْر حَاچَة اَيْت بَرَسَالَه ٢ هِن اِي دَغْنَ سَبَب بَرَسَالَه ٢ هِن كَلَاكُوَان مَانَسِي، تَتَاْفِي يَغْدَفُوَجِي قَدْر يَغْ كَوَات اِي مَغْرَجَاكْنَ عِبَادَة دَغْنَ سَبِيْث . اِدَا فُوْن يَغْ لِيْبِه دَرْفَدْ قَدْر مَمَادَاي مَكْ اِدا فَدَاث تِيَكْ² كَبِنَا سَأْن [فَرْتَام³] مِيْرُو اِي كَفْد مَعْصِيَة . مَكْ بَهْوَا سَبْت اَوْرغِيغْ كَاي لِيْبِه كَوَا س اَتَس مَغْرَجَاكْنَ مَعْصِيَة دَرْفَدْ اَوْرغِيغْ مَسْكِيْن . دَان سَتَغْه دَرْفَدْ مَمْلَهَار اَدْرْفَد مَعْصِيَة اَيْت بَهْوَا تِيَاد كَوَا س اِغْكُو مَغْرَجَاكْنَث . دَان صَبْر فَد كَتِيَكْ كَوَا س اَيْت لِيْبِه سُو كَر دَرْفَدْ صَبْر فَدَا كَتِيَكْ لَمَه . دَان [يَغْكُدُو⁴] بَهْوَا مِيْرُو اِي كَفْد بَرَسَدْف ٢ دَغْنَ سَكْل يَغْ هَارُوَس دَان يَغْ حَلَال، دَان اَفِيْبِل اَدَالَه بَدَنْث بِيَاَس بَرَسَدْف ٢ نَسْجَاي تِيَاد كَوَا س اِي مَنِيغْ كَلْكَلْكَنْث . دَان نَسْجَاي بَرَسَغَاتَنْ كَا سِيْهَنْ اَكْنَ هِرْتَا، دَان اَفِيْبِل كَا سِيْه اِي اَكْنَ هِرْتَا نَسْجَاي تَرَجَادِي دَرْفَدَاث بَرَاْف كَسَلَا هِن .

سَبْدَا نَبِي عِيْسَى عَلَيْهِ السَّلَام : (حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ⁵) اَرْتِيْن كَا سِيْه اَكْنَ دُنْيَا اَيْت كَفْل تِيَف ٢ كَسَلَا هِن، كِرَان مَوْل ٢ مَنَّجَاتُو هَكْنَ اِي كَفْد يَغْ شَهْبَة، كَمْدِيْن كَفْد يَغْ مَكْرُوَه كَمْدِيْن

ความว่า “ทรัพย์สินที่ดีที่สุดสำหรับผู้ที่ดี”

อัลสะยูฎีย์กล่าวว่าเศาะฮีบอนเจ็อนไซมุสลิม (al-Sayūṭiy, n.d. : 23/348).

¹ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสืออะดิษรียาเยฮ์แต่พบตัวบทอะดิษที่ให้คามหมายเดียวกัน รายงานโดยอะนู ฮุฎัยเราะฮ์ บันทีกโดย 'Ibn Hibbān, 1988 : 6343. al-Nasāiy, 2001 : 11809. คือ

((اللَّهُمَّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمَّدٍ كَفَافًا))

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ ﷻ จงทำให้ทรัพย์สินที่ครอบครัวยิ้มมดเพียงพอ”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนีว้า ﷻ เศาะฮีบ (al-Albāniy, 2003 : 9/134).

²ริสกี๋ส่วนเกินจากความเพียงพอ นั้นจะเกิดผลเสียสามประการคือ

³หนึ่ง ชี้นำให้กระทำการที่ห้าม คนรวยมีความสามารถกระทำการที่ห้ามง่ายกว่าคนจน ส่วนหนึ่งจากการปกป้องมิให้กระทำการที่ห้ามคือการที่ไม่สามารถที่จะกระทำ ความอดทน (ที่จะไม่ปฏิบัติสิ่งที่ย้ำ) ในขณะที่มีความสามารถกระทำนั้นยากกว่าขณะไม่มีความสามารถ

⁴สอง ชี้นำสู่ความเอร็ดอรรอยในสิ่งที่ยะรุส และสิ่งที่ยะลาล เมื่อเกิดความเคยชินไม่สามารถที่จะละสิ่งที่ย้ำ เอร็ดอรรอยได้จนทำให้เกิดรักทรัพย์สิน จนกระทั่งนำไปสู่สิ่งที่ไม่ดีมากมาย

⁵บันทีกโดย Abū Nu‘īm, 1974 : 6/388.

1. อิต مميري بارغ يغلبه اتس يغ واجب فدا شرع دان فدا مروءة ، دان بهواسپاويت باكي كيكرا¹ ايت
 دچمفور فغتهوان دان فكر جان. ادفون فغتهوان مك بهوا مغهوي اغكو اكن سكسا فد نكري آخرة دان
 دچلا مانسی ددالم دنيا، دان مغهوي اغكو اكن بهواسن هرتا ايت تياد برسام² دغنديكو كدالم قبر، دان
 هاڻ ساڻ يغ مپرتائي اكنديكو كدالم قبر اغكو ايت سكل عمل اغكو يغ بايك دان يغ جاهت، سفرت
 برصدقة دان كيكرا، دان بهواسن سكل هرتا ايت ملك باكي الله تعالى، دان مميري اي اكنديكو درفدان
 سفای اغكو بلنجاكن فدا فكر جان اغكو يغرفائده، دان بهوا اغكو كتهوي بهواسن مناھن اكن هرتا ايت
 جك كران هندق برسدف دغندي فد كايعين، مك فهال آخرة لبيه سدق درفدان، دان منونيكن كايعين
 ايت طبيعة بناثغ، دان ممبلنجاكن هرتا فدا طاعة ايت طبيعة مريك يغرعقل، دان جك اداله اي منكه هرتا
 دان مناھن ايت كران دچادغ انتؤ اتق مك سئوله³ اي منيغكلكن انقش دغن كبايقكن، دان داتغ اي اكن
 توهنث دغن كجهاتن، مك اين سهاييس⁴ بودوه، كران مپنثكن اي اكن اورغيغ لاین دغن ممريمضرة اي
 اكن ديريش سنديري. دان ادفون فكر جان مك بهوا مميراتي اغكو اكن ديري اغكو دان مگكاكهي اغكو
 اكندي اتس مميري دان اتس موروه، دان سننتياس ممفر بواة اغكو اكن يغدمكين ايت هيغك جاديله موروه ايت
 عادة باكي اغكو، دان بهوا منيفو اغكو اكن ديري اغكو دغن بايك نام جك اغكو فموره، دان دغن
 مندافت بلاسن ددنیا دان دآخرة، مك كمدین درفد سوده برعادة اغكو مغلوار اكن هرتا دان فموره مك
 هندقله مغهيلغكن اغكو اكن اين تيفو دايا دغن دانسور⁵. والله أعلم.

(باب يغكائتم فدا ميتاكن كاسيه اكن كمكاهن²)

كتهوي اولهم بهواسن كمكاهن³ ايت مملك اكن سكل هاتي يغدنتوت اكن طاعتن،
 سفرت كاي ايت مملك اكن هرتا بندا يغبايق، دان كدواڻ سبب باكي منونيكن اكن كايعين دان مپمفيكن

¹ ياแก้ความตระหนี่คือ จะต้องผสมระหว่างความรู้กับการปฏิบัติ ความรู้คือจะต้องรู้ว่าจะถูกทรมานใน
 วันอาคิเราะฮ์และจะถูกประนามในدنญา และจะต้องรู้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่สามารถที่จะนำไปใน
 หลุมฝังศพได้ สิ่งที่จะนำไปได้คือความดีและความซื่อ เช่น การบริจาค ความตระหนี่ สอดคล้อง
 กับอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 141-142).

²بابที่หก การอธิบายเรื่องความหลงรักในบารมีชื่อเสียง

³ บารมีชื่อเสียงหมายถึงการครองหัวใจผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความต้องการของตน สอดคล้อง
 กับอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliy, 2003 :144).

กฟدتوجوان، دان بهواسن كاسيه اكن كمكاهن¹ ايت ساتو كلاكوان يغدجلا يغ سبب باكي كبناسان، تله برفرمان الله تعالى: (تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا²) ارتين برمولى نكري آخرة ايت كامى جاديكندى باكى مريك يغ تباد بر كهندق مريكيت اكن كتيغكين داتس موك بومى دان تباد اكن كبناسان، مهمفونكن الله تعالى فدا اين الآيه اكن مهنداكي كتيغكين دان مهنداكي كبناسان³، دان منرغكن اى اكن بهواسن نكري آخرة ايت باكى مريك يغسويى هاتين درفد كدوا، كهندق ايت دان ماسوق ددالم كتيغكين ايت كمكاهن⁴. دان برفرمان اى (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّهَا نُوفَّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُنْجَسُونَ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ⁵) ارتين بارغسياف ادا اى مهنداكي دغن عملن اكن هيذوف دنيا دان

¹การหลงรักในบารมีชื่อเสียงนั้น เป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกตำหนิเพราะจะนำไปสู่ความหายนะ

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลเกาะศอศส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 83 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴾

ความว่า “นั่นคือที่พำนักแห่งปรโลก เราได้เตรียมมันไว้สำหรับบรรดาผู้ที่ไม่ปรารถนาหยิ่งผยองในแผ่นดิน และไม่ก่อการเสียหาย และมันปลาย่อมเป็นของบรรดาผู้ยำเกรง”

วันอาคิเราะฮ์นั้นพระองค์ทรงให้นิอมะฮฺ สุขสบายแก่ผู้ที่ไม่ต้องการหยิ่งเยโส โอหังเกี่ยวกับความจริงรู้สึกยิ่งใหญ่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอิสลาม ปฏิบัติชั่วเป็นนิจ อยุติธรรมต่อมนุษย์ ทำมุกียะฮฺต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในโลกดุนยา (ดู al-Tabariy, 2000: 19/637)

³อัลลอฮ์ ﷻ ได้รวมสองความต้องการในคำคำรัสของพระองค์ในอายะฮ์ 83 สุเราะฮ์อัลเกาะศอศคือ ความต้องการสูงทรง และความต้องการความหายนะ ความสูงทรงในอายะฮ์นี้หมายถึงความหยิ่งเยโส ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ นอกจากไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแล้วยังปฏิบัติมุกียะฮ์อีกด้วย จึงนำไปสู่ความหายนะตามเจตนารมณ์ของอายะฮ์ดังกล่าว (ดู al-Tabariy, 2000: 19/637)

⁴ความสูงทรงนั้นเข้าข่ายความมีบารมี

⁵อัลกุรอานสุเราะฮ์ฮุดอายะฮ์ 15-16

ความว่า “ผู้ใดปรารถนาการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้และความเพริศแพร้วของมันเราก็จะตอบแทนให้พวกเขาอย่างครบถ้วน ซึ่งการงานของพวกเขาในโลกนี้เท่านั้น และพวกเขาจะไม่ถูกรีดรอนในการงานนั้น แต่อย่างใด*ชนเหล่านั้น พวกเขาจะไม่ได้รับการตอบแทนอันใดในโลกอาคิเราะฮ์ นอกจากไฟนรกและสิ่งที่พวกเขาได้ปฏิบัติไว้ในโลกดุนยาก็คะไร้ผลและสิ่งที่พวกเขาได้กระทำไว้ก็จะสูญหายไป”

فرهياستن نسچای کامی سفرناکن کفدمریکیت اکن بلاسن سکل عمل مریکیت ددالم دنیا، دان مریکیت تیاد دکورغکن اکن سسوات ددالمث، برمومل مریکیت یغ تیاد ادا باکی مریکیت فدا آخرة ملینکن ائی نراک، دان باطل اوله بارغیغ ممفربوات مریکیت، مک تیاد ادا فهالثن دآخرة، دان باطل بارغیغ مغرجاکن مریکیت ددالم دنیا درفد سکل کباجیکن. برمومل این الآیه ملغکافی جوک اکن کاسیه اکن کمکاهن، کران بهواسن کمکاهن ایت سبسر^۲ کسدافن درفد سکل کسدافن هیدوف دنیا دان سباق^۲ فرهیاسن درفد سکل فرهیاسن.

دان کتهوی اولهم بهواسن کمکاهن ایت تیاد دچلا اکندی سمات^۱، سماچم دغن هرتا تیاد دچلا سمات^۲. بهکن ادا جوک کمکاهن یغدفوجی، دان برحاجة کفدن اوله مانسی، سفرت برحاجة ای کفد سدیکیت درفد هرتا، مک تیف کمکاهن یغد کهنداکی اکندی کران ممفیکن کفد یغدفوجی مک یائت دفوجی، سفرت کمکاهن سئورغ دسیسی راج، یغمنولق ای دغندی اکن ظلم. دان یغدافت ای دغندی ممبری نصیحة اکن راج ایت.

دان کتهوی اولهم بهواسن اوبت باکی کاسیه اکن کمکاهن^۲ ایت برسوسن درفد علم دان عمل. ادافون علم مک مغتهوی ای اکن سکل کبناسنن یغبرسکرا ددالم دنیا، سفرت دغکی اتسن اوله مانسی، دان مپاکیتی مریکیت اکندی، دان سوسه ای فد مملهارا کمکاهن درفد هیلغ، کران تیف^۲ یغ ممفوپای کمکاهن ایت سننتیاس ای ددالم کناکوتن درفد هیلغ اکن کمکاهن دغن براوبه هاتی مانسی. دان الله تعالی مُقَلَّبُ الْقُلُوبِ^۳. دان مغتهوی ای اکن بهواسن جک اداله کمکاهن سمفی سجود باکیث

ผู้ใดปฏิบัติดีเพื่อให้ผู้อื่นชื่นชมโดยไม่ได้ตั้งใจเจตนาเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ หรือเรียกว่าผู้ปฏิบัติด้วยความริยاءนั้นจะถูกตอบแทนแห่งความดีนั้นในโลกนี้เท่านั้น และไม่ถูกลิตรอนในการทำงานนั้นแต่อย่างใด เช่น ละหมาด ถือศีลอด ละหมาดตะฮัจญ์จุดในเวลากลางคืนโดยไม่มีเจตนาเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เพื่อที่จะอวดว่าเป็นผู้ทำอะมัลผู้อื่นจะได้สรรเสริญหวังผลในโลกดุนยานี้ อัลลอฮ์ ﷻ ก็จะทำให้ตามที่เขาหวังผลส่วนในโลกอาคิเราะฮ์เขาจะเป็นผู้ที่ล้มจมขาดทุนอย่างรุนแรง (ดู Ibn Kathīr, 1999 : 4/310)

¹การมีชื่อเสียงมิใช่เป็นสิ่งแวดล้อมเสมอไปเหมือนการมีทรัพย์สินสมบัติ

²ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด ยาแก้ความหลงรักในบารมีชื่อเสียงคือ ความรู้และการปฏิบัติ การรู้ความหายนะทั้งหมดในดุนยา เช่น มนุษย์จะอิจฉาและทำมิตีมีร้าย จึงเป็นการยากที่จะปกป้องความมีบารมีชื่อเสียง การปฏิบัติคือการปฏิบัติในสิ่งที่ฮารุสเพื่อลดการมีบารมีชื่อเสียงสอดคล้องกับอิมามเขาะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 147).

³อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงพลิกหัวใจของมนุษย์ ดังคำดำรัสของพระองค์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 110 สูเราะฮ์ อัลอันอามอัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

มานسی نسجای تیاد بر ککالن ای، کران ای اکن ماتى، دمکین جوک سکلین یغ سجود کفدن، مک بتاف سوک ای دغن کمکاهن دنیا یغ بناس یغ منسبکن هیلغ کمکاهن آخرة یغبر ککالن. دان ادافون عمل مک مغرجاکن اغکو اکن بارغیغ هاروس یغ مگکو کر کن فیغکت اغکو فدا سیسی مانسی، سفرت بارغیغ دچریتاکن : بهواسن سنور غ راج منزیارهی ای اکن سنور غ یغ ساعت زاهد، مک تتکل مگتهوی اورغ زاهد ایت اکن کداتغن راج مک میوره ای دغن مغیدغ مکانن، مک ماکن ای دغن برساعتن لوبا، دان ممبرکن ای اکن سوافن سفای هیلغ زاهدن در دالم اهاتی راج ایت. مک تتکل ملیهت اکن یغد مکین اوله راج ایت مک بر فالیغ ای، مک برکات اورغیغ زاهد ایت : (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَرَّفَكَ عَنِّي²) ارتین سکل فوجی باکی الله تعالی یغ ممالیغکن ای اکندیکو درفدا کو . والله أعلم.

(باب یغکتوجه فدا میتاکن کاسیه اکن دنیا³)

کنهوی اولهم اکن بواسن دکهنداکی دغن دنیا⁴ ایت تیف⁵ بارغیغ داتس موک بومی درفد سکل یغدا یغینی دان سکل یغ سد ف⁶ دان سکل مات بندا یغ ایغین اکندی اوله نفس دان لوبا ای ماتسن دان هر تا دان کمکاهن ایت ستغه درفد دنیا ، دوا ماچم درفد سکل باکی⁷ دنیا⁸، اتو بهواسن دنیا ایت تیف⁹ بارغیغ تیاد ممیری منفعة کمدین درفد ماتى، دان آخرة ایت تیف¹⁰ ممیری منفعة کمدین درفد ماتى، سکلیفون ادا ای ددالم دنیا، سفرت علم دان عبادة، دان سفرت مکانن یغ منولوغ اتس مغرجاکن

﴿ وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ ﴾

ความว่า “และเราจะพลิกหัวใจของพวกเขา และตาของพวกเขา”

¹คำที่ถูกตัดคือ ۱۰ ۱۱ หมายถึงภายใน

²เป็นประโยคหนึ่งจากตัวบทอะดีษที่บันทึกโดย Ibn al-Mubārak, n.d. : 1464. Abū Nu‘īm, 1974 : 1/514. นอกจากนี้แล้วยังพบในหนังสือบารีกะษมะฮุมมุดียะฮ์ (al-Khādamiy, 1348: 2/54). อิชยาร์ฮ์ อุลุมุดดีน (al-Ghazāliy, n.d. : 3/306).

³بابที่เจ็ด การอธิบายเรื่องความหลงรักโลกดุนยา

⁴โลกดุนยาในที่นี้หมายถึงทุกสิ่งในโลกนี้ จากทุกสิ่งทีซึนชอบทุกสิ่งทีเอร็ดอรอยทุกสิ่งทีมองเห็นแล้ว เกิดความอยากและความโลภ ทรัพย์สิน และบารมีชื่อเสียงนั้นส่วนหนึ่งของโลกดุนยา

⁵ดุนยาทั้งหมดสามารถแบ่งออกเป็นสองชนิดคือ ดุนยา(ที่แท้จริง) คือทุกสิ่งทุกอย่างทีไม่ทำให้เกิดประโยชน์ใดๆ เมื่อตามไปแล้ว และทุกสิ่งทุกอย่างทีทำให้เกิดประโยชน์เมื่อตายไปแล้วถึงแม้จะกระทำในดุนยา เช่น ความรู้ อิบาดะฮ์ อาหารทีช่วยให้เกิดการปฏิบัติอิบาดะฮ์สอดคล้องกับอิมามฆะซาลีย์ (al-Ghazāliy, 2003 : 150)

عبادة، دان بهوشن کاسیه اکن دنیا ایت کلاکوان یغدچلا اوله شرع¹، دان اداله ای کفال باکنی سکل کسلاهن، تله برفرمان الله سبحانه و تعالی : (فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ)² ارتییمک ادا فون مریک یغ ملامفاوی اکن یغ هاروس کفدیغ حرام دان میله ای اکن هیدوف دنیا دغن مغیکوت کایغینن یغدحرامکن مک بهواسن افی نراک جهنم ایت ای تمفت کدیامنش . دان سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بُعُوضَةٍ مَا سَفَىٰ كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ)³ ارتیث جک ادا دنیا ایت میمای فد سیسی الله تعالی سبله سایف پاموق نسجای تیاد ممبری مینوم ای اکن کافر درفدن سکالی مینوم ایر . سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ)⁴ ارتیث

¹การหลงรักดูนยาเป็นสิ่งที่ถูกดำเนินโดยบทบัญญัติอิสลาม สอดคล้องกับคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ
 อายะฮ์ 33 สุเราะฮ์ลุกมาน อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَارٌ عَنِ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ﴾

ความว่า “โอ้มนุษย์เอ๋ย พวกเจ้าจงยำเกรงพระเจ้าของพวกเจ้าเถิด และจงกลัววันหนึ่งที่พ่อไม่อาจจะช่วยลูกของเขาได้ และลูกก็ไม่อาจจะช่วยพ่อของเขาได้แต่อย่างใด แท้จริงสัญญาของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นความจริง ดังนั้นอย่าให้การมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ล่อลวงพวกเจ้า และอย่าให้หัวหน้าพวกล่อลวง (ช่วยตอน) มาหลอกลวงพวกเจ้าเกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ เป็นอันขาด”

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อันนาซีอาต อายะฮ์ 37-39

ความว่า “ส่วนผู้ที่ละเมิดฝ่าฝืนนั้น * และเขาได้เลือกเอาการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ * ดังนั้นนรกหรือเปลวไฟคือที่พำนักของเขา”

ผู้ที่อวดดีละเมิดคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ปฏิบัติชั่วหยิ่งยะโสไม่ปฏิบัติกอบาเดฮ์แต่ปฏิบัติทุกอย่างเพื่อหวังผลในโลกนี้เท่านั้น ที่พำนักในวันอาคิเราะฮ์คือนรกที่ชื่ออัลญะฮีม (الجحيم) (ดู al-Ṭabariy, 2000: 24/212).

การปฏิบัติในโลกดูนยานี้จะต้องระมัดระวังและใช้สติให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงผลที่จะได้รับในวันอาคิเราะฮ์ จึงจะไม่ใช่ผู้ล้มละลายในภพภาคหน้า

³ตัวบทอะดิษนี้รายงานโดยสลัล เป็น สะอัด บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 :2320. al-Jarjaniy, 2001 : 2233. อะบูฮิสากล่าวว่อะดิษนี้เศาะฮิฮ์ เฆาะริบ (al-Tirmidhiy, 1975 :4/560) อัลอัลบานีย์สุกุมอะดิษนี้ว่าเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, n.d. : 5/320).

⁴ตัวบทอะดิษนี้รายงานโดยอะบู ฮุรัยเราะฮ์ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2956. al-Tirmidhiy, 1975 :2324. Abū Dāwud, 1993 : 288. Ibn Mājah, n.d. : 4113. Aḥmad, 2001 : 8289. al-Ṭabrāniy, n.d. :

برمولى دنيا ايت فنجارا باكي اورغيغ برايمان دان شرك باكى اورغيغ كافر دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم
 (الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذَكَرَ اللَّهُ وَمَا وَالَاهُ وَعَالِمًا وَمُتَعَلِّمًا) أرتين دنيا ايت دتيغكلكن اكندى
 دان دجاوهكن اكندى دان دتيغكلكن دان دجاوهكن بارغيغ ددالمث ملينكن ذكر الله دان بارغيغ كاسيه الله
 تعالى اكندى درفد سكل طاعات دان اورغيغ عالم دان يغ بر لاجر علم.

دان كتهوي اولهم بهواسن سفرت اداله دنيا ايت دجلا دمكين جوك اداله اي فرهومان
 باكي آخرة². سلاكي مغتم اغكو فدا آخرة اكن بارغيغ اغكو تام ددالم دنيا درفد سكل عمل يغ بايك. دان
 اداله اي تمفت منجاري بكل باكى فرجلانن يغساغت فنجع بايت فرجلانن كنكري يغ ككل، كران فرمان
 الله تعالى : (وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى) أرتين دان منتوت بكل اوله كامو مك بهوسن سبائك، بكل

2782.al-Baihaqiy, 1988 : 727. al-Baihaqiy, 2003: 5257. 'Ibn al-Mubārak, n.d. : 123.al-Bazzār,
 2009 : 2498. 'IbnHībbān, 1988 : 687.'Ibn al-Ba'i, 1990 : 1. al-Quḍā'iy, 1986: 145. al-Jarjaniy,
 2001 : 2210. al-Haithamiy, n.d. : 2488. Abū Nu'īim, 1974 :6/350. 'Abū Ya'la, 1984: 6465.

مؤمن (ผู้ศรัทธามั่นและปฏิบัติในหนทางอิสลาม) ไม่ละเมิดขอบเขตบัญญัติศาสนา
 อยู่ในขอบเขตจำกัด ปฏิบัติรักษาขอบเขตของอัลลอฮ์ ﷻ ในวันอาคิเราะฮ์เขาจะได้พักผ่อนรับนิมะฮ์
 จาก อัลลอฮ์ ﷻ สำหรับผู้ที่เป็นกาฟิรนั้น เขาไม่มองโลกอาคิเราะฮ์ ทำไปโดยไม่มีเจตนาเพื่อ
 อัลลอฮ์ ﷻ เขาทำโดยเอาความสุখনโลกดุนยาเท่านั้นเมื่อตายไปแล้วเขาจะต้องได้รับผลคือจะต้อง
 ฟ่านกอยู่ในนรกตลอดกาล (ดู al-Nawawiy, 1392 : 18/93).

¹ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสืออะดีษรวายะฮ์แต่พบตัวบทอื่นที่ให้ความหมายเดียวกันคือ
 อะดีษรายงานโดยอะบู ฮุรَيْرَةَ رضي الله عنه บันทึกโดย 'Ibn Mājah, n.d. : 4112 ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ
 กล่าวว่า

((الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذَكَرَ اللَّهُ وَمَا وَالَاهُ أَوْ عَالِمًا أَوْ
 مُتَعَلِّمًا))

นอกจากบันทึกโดย อิบน์ มาญะฮ์แล้วยังบันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 :2322.
 สำนวนแตกต่างกันเล็กน้อยแต่ให้ความหมายเดียวกันท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذَكَرَ اللَّهُ وَمَا وَالَاهُ وَعَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ))

อะบูฮุสอกล่าวว่อะดีษนี้อะฮ์สัน เฆาะริบ al-Tirmidhiy, 1975 :4/139. อัลอัลบานีย์
 ฮุกุมอะดีษนี้ว่าอะฮ์สัน (al-Albāniy, n.d. : 5/322).

²แม้ว่าคุณยานั้นเป็นสิ่งที่ถูกประณามแต่เป็นสถานที่ปลูกฝังความดีสู่วันอาคิเราะฮ์ สอดคล้องกับ
 อิมามเฆาะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 152).

³อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 197 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ
 ดำรัสว่า

باكنى فرجلانن آخرة ايت منجوجو غ فرنته الله تعالى دان منجاوهكن اكن لارغثن، دان تياد بناس مليونكن مريك يغب ملاليكن اكندى اوله دنيا درفد آخرة، دان ملوفاكن اكندى اوله سكل كسدافنن درفد فرجلاننن، سفرت سئورغيغ مسافر ددالم هوتن دغن اورغ رامى، مك مليهت اى بواههن ددالم هنتن اين، مك برسوغكوه اى مماكن بواههن ايت ، هيغك كتيغكالن اى درفد كاوتن، مك سست اى دان منركم اكندى اوله بناتغ يغب بواس.

﴿ الْحُجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحُجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ
وَلَا جِدَالَ فِي الْحُجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ
الزَّادِ التَّقْوَى وَاتَّقُوا يَا أُولِي الْأَلْبَابِ ﴾

ความว่า “ (เวลา) การทำฮัจญ์นั้นมีหลายเดือนอัน เป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว ดังนั้นผู้ใดที่ได้ให้การทำฮัจญ์จำเป็นแก่เขาในเดือนเหล่านั้น แล้ว ก็ต้อง ไม่มีการสมสู่ และไม่มีการละเมิด และไม่มีการวิวาทใดๆ ใน (เวลา) การทำฮัจญ์ และความดีใดๆ ที่ พวกเจ้ากระทำนั้น อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรู้ดี และพวกเจ้าจงเตรียมเสบียงเถิด แท้จริงเสบียงที่ดีที่สุดนั้น คือความยำเกรง และพวกเจ้าจงยำเกรงข้าเถิด โอ้ ผู้มีปัญญาทั้งหลาย”

สาเหตุอายุษะฮ์นี้ถูกประทานลงมามีสองสาเหตุคือ หนึ่ง อิบน์อับบาสกล่าวว่าการขาดเสบียงไปประกอบพิธีฮัจญ์โดยไม่ได้เตรียมเสบียงใดๆ พวกเขากล่าวว่าพวกฉันคือพวกที่มอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ เมื่อถึงมักกะฮ์ก็ขอเสบียงจากชาวมักกะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ จึงประทานอายุษะฮ์นี้ลงมาสอง อะฎอฮ์ เป็น อะบียะเราะบาช กล่าวว่ายคนหนึ่งออกจากบ้านแล้วพาอาหารเพื่อผู้อื่น อัลลอฮ์ ﷻ จึงประทานอายุษะฮ์นี้ลงมา (al-Wāhidiy, 1994 : 33).

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่าเสบียงนั้นคืออาหารเพื่อให้หายจากความอดอยากซึ่งเป็นเสบียงที่ใช้ไปแล้วก็หมดไปและใช้เฉพาะในโลกดุนยานี้ซึ่งเป็นโลกที่ต้องสลายแต่มีอีกเสบียงหนึ่งที่ใช้ได้จนกระทั่งวันอาคิเราะฮ์และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้พ้นภัยในวันนั้นด้วย (al-Sha‘rāwiy, 1997 : 2/848).

การตะวักกุลต่ออัลลอฮ์ ﷻ นั้นจะต้องทำสิ่งที่เป็นเหตุและผลในดุนยานี้ก่อนแล้วจึงมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ และจะต้องไม่ลืมเสบียงที่แท้จริงคือการตักวาต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพราะเป็นเสบียงที่จะนำไปสู่วันอาคิเราะฮ์

دان كتهوي اولهم بهواسن بارغسياف ميغك اي اكن بدانن برلومور دغن دنيا، دان هاتين كوسوغ دان برسيه درفدن نسجاي تله منيفو اكندي اوله شيطان¹، کران سبدا نبي صلى الله عليه وسلم ((إِنَّمَا مَثَلُ الدُّنْيَا كَالْمَاشِي فِي الْمَاءِ هَلْ يَسْتَطِيعُ الَّذِي يَمْشِي فِي الْمَاءِ أَنْ لَا تَبْتَلَّ قَدَمَاهُ²) ارتين هان سن بنديغن يغ ممفويائي دنيا سفرت يغ برجالن فدا اير، اداكه كواس يغ برجالن فدا اير بهوا تياد باسه اوله دوا تافق كاكين؟ دان دچريتا درفد سيدنا على كرم الله وجهه : (حَلَالُهَا حِسَابٌ وَحَرَامُهَا النَّارُ³) ارتين يغ حلال درفد دنيا ايت سبب باكي دحساب(دفر كسا) فدا هاري قيامه، دان يغ حرام درفدان سبب باكي سكس دغن افى نراك. دان دروايتكن بهواسن مليهت اوله نبي عيسى عليه السلام اكن دنيا فدا روفافرمفوان يغتوا يغساغت هودوه اتسن درفد تيف ۲ فرهياسن، مك برسبدا اي باكين، براف اورغ سوامي يغتله بركهوين اغكو اكن مريكييه مك منجواب دنيا ايت : تياد دافت اكو مهيعك مريكييه، مك برسبدا اي : اداكه منطلاق مريكييه اكنديكو اتو ماتي مريكييه درفد اغكو؟ مك بركات اي بهكن اكو فونه⁴سكلين مريكييه، مك برسبدا نبي عيسى عليه السلام : ترچغغ اكو باكي سكلين سوامي اغكو يغ تيغكل، بتاف تياد مغمبيل تلادن مريكييه دغن سكلين سوامي اغكو يغهولو. والله أعلم.

¹ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด แท้จริงผู้ที่เข้าใจว่าตนเองได้คลุกคลีกับคุณยา แต่จิตของเขาว่างเปล่า ไม่ได้เกี่ยวพันกับคุณยา สะอาดผุดผ่อง การเข้าใจนี้ถูกหลอกลวงโดยชัยฏอนสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 155)

²ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสือชะดีษรวิวายะฮ์แต่พบตัวบทอื่นที่ให้ความหมายเดียวกันคือชะดีษรายงานโดยอัลฮะสัน ๘ บันทึกลงโดย al-Baihaqi, 2003: 10099. Ibn Abī al-Dunyā, 1993 : 89. ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ๘ กล่าวว่า

((إِنَّمَا مَثَلُ الدُّنْيَا كَمَثَلِ الْمَاشِي فِي الْمَاءِ هَلْ يَسْتَطِيعُ الَّذِي يَمْشِي فِي الْمَاءِ أَنْ لَا تَبْتَلَّ قَدَمَاهُ))

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่ามุรลัล (al-Albāni, 1992 : 10/288).

³รายงานโดยมาลิก เป็น ดีนาร ๘ บันทึกลงโดย al-Baihaqi, 2003 : 10138. Ibn Abī al-Dunyā, 1999: 17.

⁴คำที่ถูกตั้งคือ بونه แปลว่าฆ่า

(باب يغكد لافن فدا ميتاكن ممسركن ديرى¹)

کتھوي اولھم بهواسن ممسركن ديرى² ايت بهوا مليهت اى اكن ديرين لبه درفد اورغ
 يغلاين فد صفة كسمفرنأن، دان مليهت اى اكن اورغيغلاين ايت لبه هينا درفدن، مك اى ستغه درفد
 سكل صفة كچلان يغ ددالم هاتى، دان سبسر ۲ معصية يغ سمبويى، تله برفرمان الله تعالى (فَيْسَسْ مَثْوَى
 الْمُتَكَبِّرِينَ³) ارتين مك سجاهت ۲ اوله تمفت كتتافن سكلين يغ ممسركن ديرى يائت افى نراك جهنم. دان
 برسيدا رسول الله صلى الله عليه وسلم فد بارغيغ منجريتاكن اى اكندى درفد توهنن يغ مها مليا : (الْكِبْرِيَاءُ
 رِدَائِي وَالْعِظْمَةُ إِزَارِي فَمَنْ نَارَعَنِي وَاحِدًا مِنْهُمَا أَلْقَيْتُهُ فِي جَهَنَّمَ وَلَا أُبَالِي⁴) ارتين كتغيكين ايت
 سلندغكو، دان كبساران ايت كاينكو، مك بارغسياف منجابوة دان مربوت اى اكنداكو اكن ساتو
 درفد كدوان نسچاى اكو چمفا كندى كدالم افى نراك جهنم، دان تباد اكو فردولى، برمولى كبرياء ايت

¹بابที่แปลการอธิบายเรื่องความหยิ่งยโส

²ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด ความหยิ่งยโสหมายถึง การมองตนเหนือกว่าผู้อื่น ในคุณลักษณะที่สมบูรณ์
 และมองผู้อื่นต่ำต้อยกว่าตน สอดคล้องกับอิมามเมาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 157).

³คำดำรัสนี้เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 72 สุเราะฮ์อัซซุมร์อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ คำดำรัสว่า

﴿ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَيْسَسْ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴾

ความว่า “จะมีเสียงกล่าวว่า พวกท่านจงเข้าไปในประตูทั้งหลายของนรก เป็นผู้พำนักอยู่ในนั่นตลอด
 กาล ดั่งนั้นที่พำนักของบรรดาผู้หยิ่งยโสชั่วช้าแท้ ๆ”

ผู้ที่หยิ่งยโสต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในโลกดุนยาไม่ยึดอัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวโดยมีภาคีมา
 เทียบเคียงคือไม่เอกภาพต่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่พำนักที่เลวร้ายของพวกเขาคือนรกยะฮันนำ (al-Ṭabarīy, 2000 : 21/338).

⁴ตัวบทในเอกสารวิจัยผู้วิจัยไม่พบในหนังสือชะดิษรียายะฮ์แต่พบตัวบทอื่นที่ให้ความหมายเดียวกันคือ
 ชะดิษรียายะฮ์โดยอะบู ฮุรัยเราะฮ์ บันทึกโดย Aḥmad, 2001 : 9508. al-Bazzār, 2009 : 5106.
 al-Rāziy, 2000 : 1766. Abū Ḥanīfah, n.d. : 4. Ibn abī al-Dunya, 1989 : 195. al-Kharāiṭiy, 1993 :
 550. al-Qudā'iy, 1986 : 1463. al-Ḍiyā', 2000 : 248. เป็นชะดิษกุดสีย ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷻ กล่าวว่า
 อัลลอฮ์ ﷻ คำดำรัสว่า

((الْكِبْرِيَاءُ رِدَائِي وَالْعِظْمَةُ إِزَارِي فَمَنْ نَارَعَنِي وَاحِدًا مِنْهُمَا أَلْقَيْتُهُ فِي

جَهَنَّمَ))

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดิษนี้ว่าเศาะฮิฮ (al-Albāniy, n.d. : 2/795)

มนุษย์ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ เพราะมนุษย์นั้น
 เป็นผู้ถูกสร้างแต่พระองค์คือผู้ทรงสร้าง

منغكى باتس يغلاين دغن بهوا مليهت اى باكى ديرين كميلان اتس اورغ يغلاين، دان عظمة ايت كأدان سسوات فدا ديرين مليا لاكى سمفرنلاكى تركاى. مك يغفرتام لبيه تيغكى درفد يغكدوا، کران اى كسودهن باكى يغكدوا، کران ايت دمثالكن يغفرتام دغن سليندغ، دان يغكدوا دغن كاين يغدفاكى دفيغكغ، اداله معنى حديث اين بهواسن كدواڤ دوا صفة يغ كنتتوان دغن الله تعالى، تيا د فاتوت كدواڤ ملينكن باكى الله تعالى، مك بارغسياف ممبسر ديرين مك سئوله ۲ اى مروت اكن صفة توهن، مك فاتوت بهوا دلفرکن اكندى كدالم ابي نراك. دان سبدا نبي صلى الله عليه وسلم: (لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَزْدَلٍ مِنْ كِبْرٍ) ارتين تيا د ماسوق كدالم شرك اوله سئورغ يغ ادا ددالم هاتين سبرت بيحى ساوى درفد ممبسر کن ديرى، دان سفرت اداله ممبسر کن ديرى ايت كلاكوان يغدچلا، دمكين جوك سباليقن اداله مرندە ديرى ايت كلاكوان يغد فوجى اوله شرع، کران سبدا رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ) ارتين تيا د منمبه اوله الله اكن همبا دغن سبب معافكن كسلاهن اورغلاين ملينكن اكن كميلان، دان تيا د مرندە ديرى اوله سئورغ کران الله تعالى ملينكن منيغكيكن اكندى اوله الله تعالى.

دان سبدا رسول الله صلى الله عليه وسلم: (مَنْ تَرَكَ اللَّيْسَ تَوَاضَعًا لِلَّهِ تَعَالَى وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهِ دَعَاهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رُؤْسِ الْخَلَائِقِ حَتَّى يُحْيِيَهُ مِنْ أَيِّ حُلِيِّ الْإِيمَانِ شَاءَ يَنْسُهَا) ارتين بارغسياف منيغكلكن اى اكن مماكى فكاين يغ ايلو کران مرندە ديرى کران الله فدا كتيك كواس اى اتسن نسچاي مپرو اكندى اوله الله تعالى فدا هاري قيامة اتس كفال سكلين مخلوق هيغك مبرى فيليه اى درفد

¹ ด้วบทษะดีษนี้รายงานโดยอับดุลลอฮ์ ๙ บันทีกโดย Ibn Abī Shaibah, 1997 : 382. al-Khilāl, 1989 : 1586. al-Haithamiy, 1410 : 326.

นอกจากนี้แล้วยังมีด้วบทษะดีษอื่นที่ให้ความหมายเดียวกันคือ ษะดีษรายงานโดยอับดุลลอฮ์ เป็น มีสูด ๙ บันทีกโดย al-Bukhāriy, 1999 : 791. Muslim, 2001 : 91. al-Tirmidhiy, 1975 : 1999. al-Baihaqiy, 1988 : 486. al-Baihaqiy, 1993 : 66. al-Baihaqiy, 2003 : 5782. Ibn Khuzaimah, 1994 : 2/771. ท่านเราะฮะสูดลลอฮ์ ๙ กล่าวว่

((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ))

ความว่ “ผู้ที่หยิ่งโสหนักเท่าละอองทุลีในจิตใจของเขา เขาย่อมไม่ได้เข้าสวรรค์”

² ด้วบทษะดีษนี้รายงานโดยอะบู ฮุรัยเราะฮ์ ๙ บันทีกโดย Muslim, 2001 : 2588. Aḥmad, 2001 : 9008. al-Baihaqiy, 1988 : 132. al-Baihaqiy, 2003 : 7974. al-Dārimiy, 2000 : 1718. Mālik, 1985 : 12. al-Baghawiy, 1983 : 1633. 'Ismā'īl bin Ja'far, 1998 : 271. al-Qurṭubiy, 1994 : 946.

³ ด้วบทษะดีษนี้รายงานโดยอะนัส ๙ บันทีกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2481, อะบูฮิสะกล่าวว่ ษะดีษนี้ ษะสัน (al-Tirmidhiy, 1975 : 4/231). อัลอัลบานีฮ์ฮุกุมษะดีษนี้ว่ ษะสัน (al-Albāniy, n.d. : 5/481).

บาร์ฆ์ مان سكل حُلَّة ايمان مهنداكي اى مماكى اى اكندى، دکهنداكي دغن مپرو اتس كفال سكلين مخلوق بهوا ممشهور كن اكندى اوله الله تعالى انتارا سكلين مانسى دان برمكه، الله تعالى دغندى، دان معنى حُلَّة ايت دوا هلى كاین یغبارو (سلندغ دان کاین یغدفاکی دفیغکغ).

دان هاڠ سن ادا له ممبسر کن دیری ایت ساعت بسر دوساڠ هیغک تیاد ماسوق شرک مریک یغ ادا ددا لم هاتین سیرت بیجی ساوی درفداڠ کران ادا دباوهڠ تیگ ماچم¹ درفد ککجین یغ بسر [یغفر تام²] م ربوت صفة یغتر تننو دغن الله تعالى سفرت یغتر سبوت فد حدیث یغتر دهولو، [یغکدو³] مانکار کن یغ سبئر دان مغهینا کن مانسى، سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (الکِبْرُ مَنْ بَطَرَ الْحَقَّ وَعَمَّطَ النَّاسَ⁴) ارتین برمول ممبسر کن دیری ایت فربواتن مریک یغ منولق اى اکن یغ سبئر دان مانکار کن اى اکندى دان مهینا کن اى اکن مانسى [یغکتیک⁵] بهواسن ممبسر کن دیری ایت سبب باکی منیغکلکن سكل صفت کفو جین، کران اورغیغ ممبسر کن دیری ایت تیاد کواس ای کاسیه باکی مانسى اکن بارغیغ کاسیه اى باکی دیرین، دان تیاد کواس اى مرنده دیری دان تیاد کواس اى منیغکلکن ماره دان دغکی دان برله لمبوت فدا ممری نصیحه دان منیغکلکن رباء⁶، فندیقش تیاد ادا کلا کوان یغدچلا ملینکن مفر جا کن اکندى اوله اورغیغ ممبسر کن دیری، دان تیاد ادا کلا کوان یغد فوجی ملینکن منیغکلکن اى اکندى.

¹ภายใต้ความหยิ่งยโสจะเกิดสิ่งร้ายอย่างยิ่งสามประการ

²หนึ่งเป็นการซึ่งความยิ่งใหญ่จากอัลลอฮ์ คุณลักษณะความยิ่งใหญ่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 157).

³สอง ปฏิเสธความจริงและดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 158).

⁴บันทึกโดย al-Bukhāriyy, 1989 : 556. Ibn Mandah, 1406 : 540. Hibbatullah, 2003 : 1611. al-Baihaqiyy, 2003 : 5783. Abū Dāwud, n.d. : 4092.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมฮะดีษนี้ว่าเศาะฮีฮ (al-Albāniyy, n.d. : 1/8737).

มะตันที่บันทึกโดยฮากิมคือ الْكِبْرُ مَنْ بَطَرَ الْحَقَّ وَأَزْدَرَى النَّاسَ บันทึกโดย Ibn al-Ba‘i, 1990 : 69.

⁵สาม ความหยิ่งยโสเป็นเหตุให้ละทิ้งมารยาทที่ดี สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (al-Ghazāliyy, 2003 : 158).

⁶สาเหตุที่ผู้ที่มีความหยิ่งยโสละทิ้งมารยาทที่ดีคือ ผู้หยิ่งยโสไม่สามารถให้สิ่งที่เขารักแก่ผู้อื่น และไม่สามารถถ่อมตน ละทิ้งความโกรธ อิจฉาริษยา อ่อนน้อมถ่อมตนขณะให้การตักเตือน และไม่สามารถละทิ้งความทะนงตัว สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 158).

دان كتهوي اولهم بهواسپاوبت ممبسر کن دیری¹ ایت بهوا مگتهوی مانسی یغ ممبسر کن دیری ایت اکن حقیقه دیرین، دان بهواسن فرمولانن ایر مینی یغ بناس (کموروه) دان کسودهننن یغ کی یغ کچی، دان ای فد انتارا دمکین ایت منغکو غ اکن تاھی، دان بهواسپاصلن کتیا دان کمدین دجدیکن² اکن اصلن درفد تانه کمدین دجدیکن اکندی سندیری درفد ایر منی کمدین درفد داره کمدین درفد سکول داکیغ، دان تیاد ادا باکیث فندغر دان تیاد فغتهوان دان تیاد فغلیهت دان تیاد هیدوف دان تیاد ککواتن، کمدین دجدیکن باکیث سکل یغترسوت³. دان بهواسن مگراسی اکندی اوله فپاکیت، ترکا داغ ساکیت ای دغن ترکا که، دان لافر ای دغن ترکا که، دان دهاک ای دغن ترکا که، دان ترکا داغ مهنداکی ای اکن مگتهوی سسوات مک جاهل ای اکندی.

¹ท่านทั้งหลายจงทราบ ยารักษาความหยิ่งยโสคือการรำลึกถึงตนเองว่า เราเกิดมาจากน้ำอสุจิที่ต่ำต้อยที่สุด แล้วเกิดมาเป็นมนุษย์อยู่บนโลกชั่วขณะตายไปเป็นศากศพสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (al-Ghazāli, 2003 : 158).

²คำที่ถูกต้องคือ دجدیکن แปลว่าถูกสร้างขึ้น

³การเกิดมนุษย์จากดินและน้ำอสุจิ สอดคล้องกับอัลกุรอาน สุเราะฮ์ฮัจญ์ อายะฮ์ 5 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تُرَابٍ
تُّم مِّن نُّطْفَةٍ تُم مِّن عَلَقَةٍ تُّم مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّبَيِّنٍ لَّكُمْ
وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى تُّم نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا تُّم
لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَّن يَتَوَفَّىٰ وَمِنْكُمْ مَّن يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ
لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَىٰ الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَاءَ اهْتَرَّتْ وَرَبَّتْ وَأُنبِتَتْ مِّن كُلِّ زَوْجٍ بَّهِيحٍ﴾

ความว่า “โอ้ มนุษย์เอ๋ย ! หากพวกเจ้ายังอยู่ในการสงสัยแคลงใจ เกี่ยวกับการฟื้นคืนชีพแล้วไซร้ แท้จริงเราได้บังเกิดพวกเจ้าจากดิน แล้วจากเชื้ออสุจิ แล้วจากก้อนเนื้อ ทั้งที่เป็นรูปร่างที่สมบูรณ์ และไม่เป็นรูปร่างที่สมบูรณ์ เพื่อเราจะได้ชี้แจงเคล็ดลับแห่งเตชานุภาพแก่พวกเจ้า และเราให้การตั้งครรภ์เป็นที่แน่นอนอยู่ในมดลูกตามที่ประสงค์ จนถึงเวลาที่กำหนดไว้แล้วเราให้พวกเจ้าคลอดออกมาเป็นทารก แล้วเพื่อพวกเจ้าจะได้บรรลุสู่วัยฉกรรจ์ของพวกเจ้า และในหมู่พวกเจ้ามีผู้เสียชีวิตในวัยหนุ่ม และในหมู่พวกเจ้ามีผู้ถูกนำกลับสู่วัยต่ำต้อย วัยชรา เพื่อเขาจะไม่รู้อะไรเลยหลังจากมีความรู้ และเจ้าจะเห็นแผ่นดินแห้งแล้ง ครั้นเมื่อเราได้หลั่งน้ำฝนลงมาบนมัน มันก็จะเคลื่อนไหว ขยายตัวและพองตัวและงอกเงยออกมาเป็นพืช ทุกอย่างเป็นคู่ ๆ ดูสวยงาม”

دان مڭهنداكي اي اكن ملوفاكن سسوات مك ايغت اي اكندي، دان مهنداكي اي
 مڭيغت اكن سسوات مك لوفاي اكندي، دان بنجي اي اكن سسوات مك مميري منفعة اي اكندي، دان
 ايغين اي اكن سسوات مك مميري مضرت اي اكندي، كمدين كسوداهنن ماتي دان حساب، مك جك ادا
 اي درفد ايسي نراك مك انجيج دان بابي ليهه بايك درفدان مك كران اف مميسر كن اي اكن ديريش، دان اي
 همب يڭ هينا يڭ له، دان بتاف فاتوت مميسر كن ديرى باكي مريك يڭ مباسوه تاهي ء دغن تاغنن تيف ۲
 هاري، دان منڭكوغ اي اكندي سلاما ۲. والله اعلم.

(باب يڭكسميلن فدا مپتاكن عجب¹)

كتهوي اولهم بهواسن عجب² ايت مميلغ بسر اي اكن ديريش اتو ساتو كلاكوان درفد
 سكل كلاكوانن، سفرت علمون دان عبادتن، دان تياد تاكوت اي اكن هيلغن، دان لوفاي اي اكن بهوا
 سموان فميرين الله تعالى باكين، مك جك مليهت اي اكن نعمة الله تعالى اتسن دغن علم دان عمل دان لاينن
 دان تاكوت اي اكن هيلغن، دان سكجيت اي دغن نعمة الله تعالى اتسن كران نعمة ايت داتغ درفد الله تعالى
 مك تياد ادا اي عجب، دان عجب ايت سبب باكي تكبير³، دان فربدان انتارا كدوان⁴ بهواسن تكبير ايت
 ملازمكن اي اكن مريك يڭ تكبير اي اتسن، دان عجب ايت كتننون دغن سنورغ ديرى، دان بهواسن
 عجب ايت كلاكوان هاتي يڭدجلا فداشرع، تمباهن لاكي ممباسكن اي اكن فهال عبادة تله برفرمان الله
 تعالى: (وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا⁵) ارتيش سبوت اوله هي رسول الله اكن

¹بابที่แก้การอธิบายเรื่องความรู้สึกเด่นในตนเอง

²การนับว่าตนเองยิ่งใหญ่ (แปลกใจในตนเอง) หรือหนึ่งในเหตุการณ์จากหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกิด
 ขึ้นกับเขาเช่น การมีความรู้ของเขา อิบาตะฮ์ของเขา โดยไม่ได้คิดว่าสิ่งเหล่านี้อาจจะหายไปก็ได้ และ
 ไม่ได้คิดว่าเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้กับเขาสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 :
 164).

³การรู้สึกเด่นในตนเองหรือประหลาดใจในตนเองเป็นสาเหตุของการลำพองตนสอดคล้องกับอิมาม
 ฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 165) .

⁴ความแตกต่างระหว่างความรู้สึกเด่นในตนเองกับการลำพองตน คือการลำพองตนจะต้องมีผู้ที่เรา
 ลำพองเหนือเขาส่วนความรู้สึกเด่นประหลาดใจในตนเองนั้นเกิดเฉพาะในจิตใจของตนเองโดยไม่มีกร
 เปรียบเทียบกับผู้อื่นสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 165).

⁵คำดำรัสนี้เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 25 สุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์ อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

হারী মরাগী کامو اکن فوراق هوازن فد لمبه یغدنماکن دغن حنین،(دانتارا مكة دان الطائف) کتیک مپوکاکن اکن کامو اوله بابق بیلغ،غن کامو، مک تیاد مگییاکن اوله بابق کامو ایت درفد کامو اکن سسوات، ارتین تیاد منولق ای درفد کامو اکن سسوات درفد فکر جان سترو کامو، دان سمفیت فد فراسان کامو اوله بومی سرت لواسن، کمدين لاری کامو ممبلا کغکن اکن سترو. دان برسیدا رسول الله صلی الله علیه وسلم : (ثَلَاثٌ مُهْلِكَاتٌ: شُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوَى مُتَّبَعٌ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ¹) ارتین برمول تیک فرکارا ممبناسکن² ای اکن یغ مغرجاکنن، [فرتام³] کیکر یغد ایکوت، دان [کدوا⁴] کایغینن نفس

﴿ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كُنُوزِكُمْ
فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمُ
مُدْبِرِينَ ﴾

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงช่วยเหลือพวกเจ้าแล้วในสนามรบอันมากมาย และในวันแห่งสงครามฮุัยนด้วย ขณะที่การมีจำนวนมากของพวกเจ้าทำให้พวกเจ้าพึงใจ แล้วมันก็มีได้อำนวยประโยชน์แก่พวกเจ้าแต่อย่างใด และแผ่นดินก็แคบแก่พวกเจ้า ทั้งๆที่มันกว้างอยู่ แล้วพวกเจ้าก็หันหลังหนี”

สงครามฮุัยนเป็นสงครามที่อัลลอฮ์ทดสอบมุสลิมคือหลังจากสงครามพีตอมักกะฮ์แล้วมีผู้คนเขารับอิสลามมากมายหลังจากนี้เกิดสงครามฮุัยนในขณะที่มุสลิมมีกำลังรบมากทำให้ไม่รู้สึกละอายใจในสงครามครั้งนี้ (เกิดความรู้สึกอูญูบ) ทำให้ฝ่ายมุสลิมในช่วงแรกนั้นเกือบจะแพ้สงคราม แต่การแพ้หรือชนะนั้นไม่ได้อยู่ที่จำนวนผู้คนแต่อยู่ที่ความช่วยเหลือของอัลลอฮ์ ภายใตเงื่อนไขปลั่งภายใน (معنوی) ของมุสลิมที่ต่อก้าวต่ออัลลอฮ์ ๕ ต่างหากเป็นตัวกำหนด (ดู al-Marāghiy, 1946 : 10/86).

ความรู้สึกเด่นในตนเองหรืออูญูบเป็นเหตุให้ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ๕ เพราะการอูญูบนี้เป็นคุณลักษณะของพระองค์เท่านั้น

¹ตัวบทชะดีษดังกล่าวรายงานโดยอะนัส เบน มาลิก ๕ บันทึกโดย al-Baihaqi, 2003 : 731. al-Ṭabrāniy, n.d. : 5452. al-Rāziy, 2000 : 847. al-Kharāiṭiy, 2000 : 96. al-Kharāiṭiy, 1993 : 355. Aḥmad bin Marwān. 1419 : 899. al-Kilābāziy, 1999 : 1/49. al-Qaḍā’iyy, 1986 : 325. al-Qurtūbiy, 1994 : 961. Abū Nu‘īm, 1974 : 2/343.

อัลอิรอกีฮ์อูญูบชะดีษนี้ว่า ฎะอียะฮ์ (al-‘Irāqiy, 2005: 23)

²สามสิ่งทีผู้กระทำให้แล้วเกิดความหายนะคือ

³หนึ่ง ความตระหนี่ทีถูกตาม สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 164)

⁴สอง ความชอบในต้นหาทีถูกตามสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 164)

يغدُتوروت، دان [كتيک¹] مپو کاکن دان مبلِغ بایک اوله سئورغ اکن دیرین، دان برکات ابن مسعود رضی الله عنه : (الْهَلَاكُ فِي اثْنَيْنِ : الْقُنُوطُ وَالْعُجْبُ²) ارتین : برمول بناس ایت ادا ای فدا دوا کلاکوان [فرتام] فوتوس اسا درفد رحمة الله تعالی [کدوا] مپو کاکن اکن سئورغ اوله دیرین هاش سن مهیمفون اوله ابن مسعود رضی الله عنه اکن دوا کلاکوان این کران بهواسن اورغیغ فوتوس اسا تیادمنتوة ای اکن کباجیکن کران تیاد هارف ای اکندی، دان اورغیغ عجب ایت تیاد منتوت ای اکندی کران سغکاڠ تله مندافت ای اکندی دان دتاڠ اکن سستی عائشة رضی الله عنها : بیلا ماسن ادا سئورغ ایت مغرجاکن کجهاتن؟ مک منجواب ای : افیل مپغک ای اکن دیرین بریوات کبایککن، دان مندغ سئورغ لاکی^۲ کفد بشر بن منصور رحمه الله تعالی فدا کتیک ممنجگکن ای اکن سمبیغ دان مایلوکن ای اکن عبادة. مک تتکل سلسی ای درفد سمبیغشن برکات ای باکی لاکی^۲ ایت : جاغن منیفو اکندیکو اوله بارغیغ اغکو لیهت درفد اکو کران ابلیس مغرجاکن عبادة ای دان سمبیغ ای بریو^۲ تاهون کمدين جادی ای کفد بارغیغ جادی فداڠ : ارتین جادی ای کافر والعیاذ بالله تعالی .

کتهوی اولهم بهواسن سبب عجب جهل، دان بهواسپاوتن علم³، مک جک ادا عجب ایت دغن سبب فکر جان یغ تیاد ادا ای دغن اوسهان سفرت جنتیق روفان دان ایلوق سواران مک تیاد فاتوت ای عجب دغن دیرین، کران بوکن تر جادی فکر جان ایت دغن تناکان⁴، بهکن سکیاڠ بهوا عجب ای، دغن توهن یغ ممیری ای اکندی باکیڠ دغن سمات^۲ ملفه کرنیاڠ، سکیا بهوا بر فیکر فد هیلغ اومفام جنتیقن ایت دغن سبب فیاکیت، استمیوا فیاکیت جدری (فیاکیت چاچر) دان جک اداله عجب ایت دغن سبب فکر جان یغد اوسهان، سفرت علم دان عبادة مک سکیا بهوا بر فیکر ای فد فکر جان ایت، دغن سبب اف موده ای باکیڠ؟ دان بهواسپتیاد موده ای باکیڠ ملینکن دغن اغکوتا دان عقل، دان بهواسن سکل اغکوتاڠ دان عقلن دان لاینش سمو مخلوق باکی الله تعالی منجادیکن اکندی اوله الله تعالی دغن سمات^۲

¹سام خوبและถือดีในผู้อื่นที่กล่าวดีต่อเขา สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 164).

²อินุ มีสตูดกล่าวว่ ความหายนะเกิดจากสองพฤติกรรมคือหนึ่ง หมดความหวังในเราะฮมะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ สอง ชอบให้ผู้อื่นชอบในตนเอง (al-Munāwiy, 1988 : 2/312. 'Ibn 'Abd al-Wahhāb, 1420 : 33)

³ท่านทั้งหลายจงทราบ สาเหตุที่ทำให้รู้สึกเด่นในตนเองหรือประหลาดใจในตนเองคือความไม่รู้ และยาที่จะรักษาคือความรู้สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 165).

⁴หากความรู้สึกเด่นในตนเองเกิดจากสาเหตุที่ตนเองมิได้แสวงหา เช่น ความสวย ก็จงอย่างรู้สึกเด่นในตนเองเพราะสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ทรงให้มาสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 165).

ลغه کرنیاں. دمکین جوک علم دان عبادہ دان سکل فکر جان کیت ایت سموان الله تعالى یغ منجادیکئن سفرت فرمانن : (وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ¹) اریئن دان الله تعالى منجدیکن ای اکن کامو دان اکن بارغیغ مغرجاکن اوله اکندی دان فرمانن (وَمَا تَشَاءُونَ اِلَّا اَنْ يَّشَاءَ اللّٰهُ²) اریئن دان تیاد مغهنداکی اوله کامو اکن سسوات ملینکن بهوا مهنداکی اکندی اوله الله تعالى . مک سکیا باکی یغیر عقل بهوا اداله عجین سلاما دغن لیمغه کرنیا الله تعالى دان کمورهنن، کران مغرنیاکن ای باکیئن اکن علم دان عقل دان ممبری فرتونجوق ای باکیئن کفد عبادہ دغن تیاد ادا تردهولو باکیئن سبب دان اوسها دان إختیار، دان منکه الله تعالى اکن ستغه مانسی درفد علم دان عقل دان فرتونجوق، دغن سمات کعادلنن، دان هندقله تاکوة ای اکن منجابوت الله تعالى اکن سکل نعمة یغترسبوت درفدان، دان بوله جادی بهوا ادا فمیرین ایت استدراج اتسن. سفرت فرمان الله تعالى (فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ اَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتّٰی اِذَا فَرِحُوا بِمَا اَوْتُوا اَخَذْنَاهُمْ بِغَتَّةٍ³) اریئن ممبوکا اوله الله تعالى اتس مریکیه اکن برماجم درفد سکل نعمة اتس جالن استدراج، هیغک

¹คำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ อยะฮ์ 96 สุเราะฮ์อัลศอฟฟาตความว่า “ทั้ง ๆ ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างพวกท่านและสิ่งที่พวกท่านประดิษฐ์มันขึ้นมา”

อัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวเท่านั้นที่สร้างมัลโลกมิได้ร่วมกับผู้ใด ด้วยเหตุนี้เองที่ปาวจะต้องอิวาตะฮ์ต่อพระองค์เพียงองค์เดียวเท่านั้นโดยไม่มีภาคีใดๆ มาร่วมด้วย (ดูIbn Kathīr, 1999 : 3/307).

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลอินसानส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 30อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ وَمَا تَشَاءُونَ اِلَّا اَنْ يَّشَاءَ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴾

ความว่า “แต่พวกเจ้าจะไม่สมความปรารถนาได้ เว้นแต่ที่อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ”

นอกจากเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 30 สุเราะฮ์อัลอินसानแล้วยังเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 29 สุเราะฮ์อัลตักวีร อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ وَمَا تَشَاءُونَ اِلَّا اَنْ يَّشَاءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾

ความว่า “และพวกเจ้าจะไม่สมประสงค์สิ่งใดเว้นแต่อัลลอฮ์ ﷻ พระเจ้าแห่งสากลโลกจะทรงประสงค์”

ใช้ว่าพวกท่านจะสมความปรารถนานอกจากอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงปรารถนาด้วย (‘Abdullah bin Aḥmad, 1416 : 996)

มนุษย์ต้องไม่หลงตัวเองโดยรู้สึกว่าเป็นคนเด่นกว่าคนอื่นเพราะทุกการกระทำจะต้องอยู่ภายใต้ความยินยอมของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยเสมอ

³คำดำรัสนี้เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 44 สุเราะฮ์อัลอันอามอายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

افيل سڪجيتا مريڪيت دغن سكل نعمة يغدبريكن اكن مريڪيت ميڪسا الله تعالى اكن مريڪيت دغن
ترڪجوت، دان فرمانن : (سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ) آرئين سلاكي كاميل مريڪيت

﴿ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا
فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴾

ความว่า “ครั้นเมื่อพวกเขาลืมสิ่งที่พวกเขาถูกเตือนให้รำลึกในสิ่งนั้น เราก็เปิดให้แก่พวกเขา
ซึ่งบรรดาประตูของทุกสิ่ง จนกระทั่งเมื่อพวกเขาเร่รังต่อสิ่งที่พวกเขาได้รับ เราก็ลงโทษ
พวกเขาโดยกะทันหัน แล้วทันใดนั้นพวกเขาก็หมดหวัง”

คำดำรัส ﴿ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ ﴾ (เราก็เปิดให้แก่พวกเขาซึ่งบรรดาประตู
ของทุกสิ่ง) ความหมายคือ อัลลอฮ์ ﷻ ได้เปิดประตูแห่งความดี ﴿ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا ﴾ หมายถึงเมื่อพวกเขา
คิดว่าความเลวร้ายได้มาถึงพวกเขาแล้วถึงเวลานั้นไม่สามารถที่จะกลับตัวได้อีกแล้ว (al-Rāziy, 1420 :
12/535).

ผู้ที่รู้สึกเค่นในตนเองจะต้องระวังเมื่อถึงวันที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยึดนิอมะฮ์กลับแล้วเมื่อ
นั้นไม่สามารถที่จะต่อรองปฏิเสธใดๆทั้งสิ้น ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ เคยยึดนิอมะฮ์ของพระองค์ต่อชาวชะมูด
ชาวอาด ชาวลูฏ ชาวมัถยัน ฟิรเอาน์ เป็นต้น

1 อัลกุรอ่าน สุเราะฮ์ อัลอะออรอฟ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 182 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ปฏิเสธบรรดาโองการของเรานั้น เราจะจัดการแก่พวกเขาเป็นขั้นตอนโดยที่
พวกเขาไม่รู้”

นอกจากเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 182 สุเราะฮ์ อัลอะออรอฟ ยังเป็นส่วนหนึ่งของ
อายะฮ์ 44 สุเราะฮ์ อัลเกาะลัม อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ هَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا

يَعْلَمُونَ ﴾

ความว่า “ดังนั้นจงปล่อยให้ข้าเถิด สำหรับผู้ที่ปฏิเสธต่ออัลกุรอ่าน เราจะนำพวกเขาไปสู่ (การลงโทษ)
ทีละขั้น โดยที่พวกเขาไม่รู้”

การให้อภัยที่แยบยลของอัลลอฮ์ ﷻ ทำให้พวกเขาไม่ทราบที่อัลลอฮ์ ﷻ กำลังยึด
นิอมะฮ์กลับทีละน้อยๆจนกระทั่งพวกเขาคิดว่าที่พวกเขาได้นิอมะฮ์คืนนี้แสดงว่าพวกเขากระทำดีเป็นที่
ชอบของพระองค์ (ดู al-Ṭabariy, 2000 : 23/561).

سدیكیت-سدیكیت درفد فیهق تیاد مغهوی مریکیت اکندی. معنی استدرج ایت مهمفیرکن کفدسکس الله تعالی دغن دبری تغکوه سدیکیت-سدیکیت، سفرت مریک یغ هندق منغکف ایم. والله تعالی أعلم.

(باب یغکسفوله فدامیتاکن ریاء²)

کتهوی اولهم بهواسن ریاء³ ایت منتوت فغکت ددالم هاتی مانسی دغن عبادة دانفکر جان کباچیکن، اتو مهنداکی اوله ستورغ دغن عبادتن اکن منفعة دنیا سفرت هر تا دان فوج. دان بهواسن ریاء ایت کلاکوان یغدچلا یغحرام دغن إجماع علماء⁴، دنماکندی شرک یغکچیل، تله برفرمان الله تعالی: (فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ⁵) أرتین مک برمول وادی (لمبه)

อายะฮ์นี้ชวนให้คิดได้ว่าที่เราได้รับนิมิตมากมายนั้นเป็นเพราะอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรักเราเพราะการงานของเรานั้นดี อย่าหลงประเด็นเด็ดขาดเพราะความดีนั้นจะต้องเทียบกับอัลกุรอานและอัสนุนนะฮ์เท่านั้น

¹หมายถึงการทรมาน (عذاب)

²بابที่ลีบการอธิบายเรื่อง ความทะนงตัว

³ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด การริยาอ์ (การทะนงตัว) หมายถึงการแสวงหาชั้น (ความเป็นเลิศ) ในจิตใจมนุษย์ด้วยการปฏิบัติอิบาดะฮ์และความดี หรือปฏิบัติความดีเพื่อผลประโยชน์ทางดunya เช่นทรัพย์สิน และการสรรเสริญเยินยอสอดคล้องกับอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 168).

⁴การริยาอ์เป็นพฤติกรรมที่เลวทรามและบรรดาอุละมาอ์เห็นพ้องต้องกันว่าเป็นสิ่งที่ฮะรอมสอดคล้องกับอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliyy, n.d. : 3/293).

⁵อัลกุรอาน สุเราะฮ์อัลมาอูน อายะฮ์ 4, 5 และ6อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ * الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ * الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ﴾

ความว่า “ดังนั้น ความหายนะจงมีแต่บรรดาผู้ทำละหมาด * ผู้ที่พวกเขาละเลยต่อการละหมาดของพวกเขา * ผู้ที่พวกเขาโอ้อวดกัน”

คำดำรัส ﴿ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ﴾ หมายถึงพวกมุนาฟิกในสมัยท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ พวกนี้ละหมาดโดยมีจุดประสงค์ให้ผู้อื่นเห็นและสามารถเขาพวกได้โดยไม่ได้อยู่บนรากฐานของทำไปแล้วอัลลอฮ์ ﷻ จะให้ผลบุญ หรืออยู่บนพื้นฐานการกลัวบาปและผลของมัน (al-Ṭabariyy, 2000: 24/633).

ยงดดาลม أفی نراك جهنم ایت باکی سکلین یغ سمبھیغ یغلالی اوله مریکتیت درفد سمبھیغ مریکتیه دان مغلوار کن مریکتیه اکندی درفد وقتون لاکئی یغ ریاء مریکتیت فد سمبھیغ دانلاینن، دان سبدا رسول الله صلی الله علیه وسلم : (إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشُّرْكَ الْأَصْغَرَ وَهُوَ الرِّيَاءُ، يَقُولُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِلْمُرَائِينَ إِذَا جَزَى اللَّهُ النَّاسَ بِأَعْمَالِهِمْ : اذْهَبُوا إِلَى الَّذِينَ كُنْتُمْ تُرَاوُونَ فِي الدُّنْيَا، انظُرُوا هَلْ يَجِدُونَ عِنْدَهُمْ جَزَاءً¹) ارتیت : بهواسن یغ لبیه دتا کوتی درفد سکل بارغیغ اکو تا کوت اتس کامو شرک یغ کجیل. دان یائت ریاء ، بر فرمان الله تعالی فدا هاری قیامة باکی سکلین یغ ریاء افبیل ممبالس الله تعالی اکن مانسی دغن سکل عمل مریکتیت : فرکی اوله کامو کفد مریک یغ ادا کامو مغر جا کن عبادة کران مریکتیت ددالم دنیا، تیلیک اوله کامو، ادا که مندافت کامو فدا سیسی مریکتیت اکن بلاسن، ارتیت تیاد کواس مریکتیت ممبالس عمل عبادة کامو، مک تیاد فائده باکی ریاء کامو ایت، بهکن کامو روکی دغن فنت ساج تیاد مندافت فهال. دان سبدا (إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ الْجَنَّةَ عَلَى كُلِّ مُرَائٍ²) ارتیت بهواسن الله تعالی محرمان ای اکن شرک اتس تیف³ اورغیغ ریاء، دکهندا کی محرمان ایت منکهکن دان تیاد ممبری ای اکندی، دان سبدا (رِیْحُ الْجَنَّةِ يُوَجِّدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ وَلَا يَجِدُهَا مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا بِعَمَلِ الْآخِرَةِ³) ارتیت برمول باو شرک

ในสมัยท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ อัจญ์เราะฮ์ฮ์ไปยังมะดีนะฮ์ ท่านสามารถเผยแพร่อิสลาม ได้อย่างดีจนเกิดเป็นสังคมอิสลามทำให้ผู้ที่ยังไม่ได้รับอิสลามรู้สึกอึดอัดในชีวิตประจำวันทำให้มี จำนวนหนึ่งที่พยายามทำตัวเป็นมุสลิมทั้งๆ ที่ใจของเขาไม่ได้รับอิสลาม ทำทุกอย่างให้เหมือนมุสลิม เมื่อมุสลิมละหมาดก็ละหมาดร่วมด้วยโดยไม่ได้ละหมาดอย่างแท้จริงพวกนี้เรียกว่ามุนาฟิก ซึ่งมี ลักษณะดังอะดิษรายงานโดยอะบู สุรัยเราะฮ์ ﷺ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 33 ท่าน เราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่

((آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُؤْتِيَ بَخِلَ))

ความว่ “ลักษณะของมุนาฟิกมีสามอย่างคือจะโกหกเมื่อพูดจา เมื่อมีการทำสัญญาจะผิดสัญญา และ เมื่อให้ความไว้วางใจจะทำลาย”

¹ตัวบทอะดิษดังกล่าวรายงานโดย มะฮฺมุด เบ็น ละบีบ ﷺ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 23630. al-Baihaqiy, 2003: 6412. al-Baghawiy, 1983 : 4135.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าเศาะฮ์ฮ์ (al-Albāniy, n.d. : 1/323)

²บันทึกโดย ‘Ilā‘uddīn, 1981 : 7487. al-Hitamīy, 1987 : 1/66.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าญะอะฮ์ฟ (al-Albāniy, n.d. : 1/230).

³ตัวบทอะดิษดังกล่าว บันทึกโดย al-Sayūṭiy, 2003 : 6643.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดิษนี้ว่าญะอะฮ์ฟ (al-Albāniy, n.d. : 1/461)

ایت دچیوم اکندی در فرفد فرجلانن لیم راتوس تاهون، دان تیاد منچیوم اکندی اوله مریک یغ منتتوت دنیا دغن علم آخرة.

دان کتهوی اولهم بهواسن ریاء ایت انم ماجم¹ [فرتام²] ریاء دغن توبه بدن سفرت منظاهر ای اکن کوروس دان فوجت بدن سفای دسغک اکندی مغر جا کن عبادة فد ما لم دان فواس فدسیاغ هاری، دان [کدوا³] ریاء دغن کلاکوان، سفرت مندوقکن کفال دان ممحکن مات سفای دسغک اکندی میکر کن کلاکوان آخرة، دان [کتیک⁴] ریاء دغن فکاین سفرت ماکمی ای اکن کاین یغ کاسر^۲ دغن یغیر تمفوغ^۲ سفای دسغک اکندی در فداهل تصوف، دان [یغکا مفت⁵] ریاء دغن فرکتان، سفرت ریاء اورغیغ بر فیداتو دان ممبری نصیحة، دغن قرآن دان حدیث دان فرکتان سلف، سرت سوپی هاتین در فد اخلاص دان بنر، دان سفرت مغکر فکن بیبر دغن ذکر الله دهدافن اورغ لاین، دان [یغ کلیم⁶] ریاء دغن فکر جان، سفرت منجغکن بر دیری دان رکوع دان سجود ددا لم سمبیغ دهدافن اورغ لاین، دان [یغ کاتم⁷] ریاء دغن بابق مرید دان بابق بر جو مفا دغن کوروس^۲، مک سکلین یغدمکین ایت حرام، بهکن دوسا بسر. ادا فون منتتوة فغکت فد هاتی مانسی دغن فکر جان یغ بو کن فکر جان عبادة مک تیاد ای حرام سفره مریک منتتوة کمکاهن دغن ماکمی فکاین یغ باکوس^۲، دان دغن علم حساب دان دغن علم کبومران، بهکن اداله ای هاروس سلاما تیاد ادا فدان تیفو دان تکبر دان او مفا مان.

¹ความทะนงตัวมีลักษณะคือ

²หนึ่ง ทะนงตัวด้วยร่างกาย เช่น เปิดเผยความผอม และความซืดเพื่อให้ผู้อื่นเห็นว่าเขาได้ปฏิบัติอิบาดะฮ์ในเวลากลางคืนและถือศีลอดในเวลากลางวันสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 168).

³สอง ทะนงตัวด้วยท่าทาง เช่น การก้มศีรษะและหลับตาเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเขากำลังระลึกถึงสถานการณ์ของวันอาดิเราะฮ์สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 168).

⁴สาม ทะนงตัวด้วยการแต่งกาย เช่น แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่หยาบ และมีการปะ เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเขาเป็นชาวทะเลาฟูสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 169).

⁵สี่ ทะนงตัวด้วยคำพูด เช่น ทะนงตัวของผู้ที่เป็นนักปาถกฐา ผู้ให้การตักเตือนด้วยอัลกุรอาน ฮะดีษ และวิชาการสะลัฟ ในขณะที่เขาไม่ได้มีความบริสุทธิ์ใจแต่อย่างใด และผู้ที่ขยับริมฝีปากเพื่อขี้กัรต่ออัลลอฮ์^๕ต่อหน้าผู้อื่นสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 170).

⁶ห้า ทะนงตัวด้วยการปฏิบัติ เช่น การยืน การรูกูและการสูญูดในขณะที่ละหมาด เป็นเวลานานต่อหน้าผู้อื่นสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 170).

⁷หก ทะนงตัวด้วยการมีลูกศิษย์มาก และการพบปะคณาจารย์บ่อยสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 170).

دان بهواسن رياء يغ لبيه بسر رياء منافق¹ دغن منظاهر كن ايمان فد كتيك هاتيش كافر، مك اين لبيه بسر درفدشرك يغ پات، دان [يغكدوا²] رياء دغن عبادۀ يغ واجب، سفرت مريك يغ سمبيغ ظهر اي دهدافن اورغلاين، دان جك اي برسويي سئورغ ديري نسجاي تباد اي سمبيغ، دان [يغكتيك³] يآيت يغ لبيه كچيل بهوا تباد رياء اي دغن فرض، بهكن رياء اي دغن عبادۀ يغ سنة، دان افيل ادا اي فد تمفت يغ سويي نسجاي تباد مغر جاكن اي اكن عبادۀ يغ سنة ايت. دان كتهوي اولهم بهواسن اوبت باكي رياء ايت منولق اكن سكل سبين⁴، يآيت تيگ فركار، [فرتام⁵] كاسيه اكن دفوجي، دان [كدوا⁶] تاكوت دجلا، دان [كتيك⁷] لوبا اكن اومفام هرتا، ادافون كاسيه اكن دفوجي⁸ مك سفرت مريك يغ منركم اي اكن موسه بايق ددالم ففراغن سفاي دكتاكن اكندي اورغيغ براني، دان اوبتن بارغيغ تله تردهولو فد اوبۀ باكي كاسيه اكن كمكاهن، دان يآيت بهوا مغتهوي اي اكن بهوا فوجي ايت كسمفرنان يغدوهمكن ساج، تباد ادا كسمفرنان يغسبنر، مك تباد ادا فائده باكين، بهكن روكي سمات، دان لاكي اوبتن بهوا مغتهوي اي اكن چرچ الله تعالي فدهاري قيامۀ دان سكساڻ، دروايتكن بهواسن اورغيغ رياء ايت دسرو اكندي فدا هاري قيامۀ دغن امفت نام : (يا مُرَائِي يَاغَاوِي يَا فَاجِرُ يَاخَاسِرُ. اذْهَبْ فَتُخَذُ أَجْرَكَ مِنْ عَمِلْتْ لَهُ فَلَا أَجْرَ لَكَ عِنْدَنَا) ارتين: هي اورغيغ رياء، هي يغ سست، هي يغجاهت، هي يغ روكي،

¹ในเอกสารวิจัยมิได้ระบุลำดับที่หนึ่ง (การแบ่งในที่นี้คือการเปรียบเทียบความตนเอง) คือตนเองที่ใหญ่ที่สุดคือมุนาฟิก หมายถึงแสดงตนว่ามีอิมานขณะที่เป็นกาฟิร นี่เป็นสิ่งที่ใหญ่กว่าซิริคที่ชัดเจน สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 172).

²สอง ตนเองกับการปฏิบัติบาต๊ะที่วาญิบ เช่น ผู้ที่แสดงตนเองโดยการละหมาดต่อหน้าผู้อื่น หากไม่ผู้ใดเขาจะไม่ปฏิบัติละหมาดสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 172).

³ตนเองตัวที่เล็กที่สุดคือ เขามิได้แสดงตนปฏิบัติสิ่งที่วาญิบ แต่จะแสดงตนในการปฏิบัติสุนัต หากอยู่ตามลำพังเขาไม่ปฏิบัติสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 172).

⁴ท่านทั้งหลายจงทราบเถิด ยารักษาความตนเองตัวคือ การละเว้นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความตนเองตัวมีสามประการคือ

⁵หนึ่ง ชอบให้ผู้อื่นยกย่องสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 176).

⁶สอง กลัวถูกประณามสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 176).

⁷สาม มักรมาก เช่น ทรัพย์สินสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 176).

⁸ยาแก้การชอบให้ผู้อื่นยกย่องคือการทราบว่าการยกย่องนั้นเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ที่คิดขึ้น ไม่มีความสมบูรณ์ที่แท้จริง ไม่มีประโยชน์ใด ๆ ที่จะชอบให้ผู้อื่นยกย่อง และทราบว่าเป็นวันกิยามะฮ์นั้นอัลลอฮ์ ๏ ดำเนินผู้ที่ชอบการยกย่องสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 176).

⁹ไม่ปรากฏในหนังสือฮะดีษแต่ปรากฏใน al-Dhahabiy, n.d. : 144. al-Ghazāli, n.d. : 3/296.

فرکنی اولهم امبیل اولهم اکن فهال اغکو درفد مریک یغیر عمل اغکو کرانث، مک تیاد ادا فهال باکی اغکو دسیسی کامی، افبیل مغتهوی ای اکن سکسا الله تعالی دان چرچان کران ریاء ایت نسجای موده اتسن منیغکلکن ریاء کران سوک دفوجی مانسی ایت، سفرت مریک یغ مغتهوی ای اکن ادا راجون ددالم ایر مادو، مک سوده اتسن منیغکلکن ایر مادو ایت، برسلاهن مریک یغتیا د مغتهوی ای اکن راجون یغددالمث مک ترتیفو ای دان مینوم ای اکندی مک بناس ای، تمباهن لاکنی منتفکن ای ددالم هاتین اکن بهواسن ساعت بسر روکین دغن ممبلی فوجی مانسی دغن چلا دان سکس الله تعالی، دان اکن بهواسن سوک مانسی ایت توجوان یغتیا د بیسادافت، دان بارغسیاف منتتوت کسوکان مانسی دغن مرکا الله تعالی نسجای منجادیکن الله تعالی اکن مریکتیت مرکا باکین، ادافون سبب ریاء یغکدوا مک یأیت تاکوت دچلا مانسی¹، مک اوبتن بهوا منتفکن ای ددالم هاتین اکن بهواسن چلا مریکتیتیا د ممبری مضرة ای اکندی جک ادا ای یغدفوجی فدسیسی الله تعالی، دان منتفکن ای ددالم هاتین اکن بهواسنیا د مغرجاکن ای اکن ریاء یغ سبب باکی مرکا الله تعالی کران تاکوت اکن چلا مخلوق یغتیا د ممبری مضرة، دان ممادا اکندی اوله بهواسن مانسی جک مغتهوی مریکتیت اکن قصد ریاء یغددالم هاتین نسجای بنجی مریکتیت اکندی، دان بهواسن ریاء ایت تأدافت تیاد پات ای باکی مانسی سام ادا سکرا اتولبت، مک مرکا مریکتیت دان منچلا مریکتیت اکندی، دان جک ادا ای مغرجاکن عبادة دغن اخلاص نسجای الله تعالی ظاهر کن اخلاصن ایت باکی مانسی مک کاسیه مریکتیت اکندی سفرت کاسیه الله تعالی اکندی، مک مندافة ای اکن دوا فوجی، فوجی الله تعالی دان فوجی مخلوق.

ادافون سبب یغ کتیک باکی ریاء ایت مک یائت طمع، دان اوبتن بهوا مغتهوی ای اکن بهواسن بارغیغ طمع ای اکندی سفرت هر تا بندا فکر جان یغدوا همکن ساج، تیاد تنتو مندافت ای اکندی، سکلیفون ریاء ای، دان لوفوت رضا الله تعالی دغن سبب ریاء ایت فکر جان یغ تنف یغدیقینکن، دان بهواسن مریک یغ طمع فدا مخلوق تیاد سوپی ای درفد کهینان، دان بارغسیاف منیغکلکن اکن طمع فد مخلوق نسجای ممبری اکندی اوله الله تعالی درفد سیسیث، مک افبیل محاضر کن ای ددالم هاتین اکن نعمة شرک، دان مغتهوی ای اکن بهواسن لوفوت ای دغن سبب ریاء نسجای بر فالیغ اوله هاتین درفد مخلوق دان ملمفة اتسن اوله جهای اخلاص، دان ممبتو اکندی اوله الله تعالی دغن توفیقش.

¹ยกแกกัลวถูกประณามจากผู้อื่นคือ การรักรู้ว่าการประณามจากผู้อื่นนั้นไม่มีผลร้ายใด ๆ สอดคล้องกับอิมามฆาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 176).

²ยาแกกัการมักมากคือ หากมักมากเท่าใดหากอัลลอฮ์ไม่ประสงค์ให้ว่าจะได้รับในสิ่งที่มีมักมากนั้น สอดคล้องกับอิมามฆาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 176).

دان کتهوی اولهم اکن بهواسن ستغه درفد اوبت یغ منکه درفد داتغ ریاء¹ ایت بهوا اغکو سمبویکن عبادة اغکو سفرت مپمبویکن اغکو اکن کجهاتن اغکو، دان بهواسن هاروس منظاهر کن اکن عبادة سفای مگیکوت اکندی اوله مانسی دان سفای مگمکن کن ای اکن مریکنیت دغن شرط بهوا ادا ای اخلاص، دان جاوه درفدان اوله ریاء، دمکین لاکي هاروس مپمبویکن معصية دان دوسا، تنافی دغن شرط بهوا اداله توجوانن سفای جاغن داعتقاد کن اکندی فاسق. ادافون جک مپمبوی ای اکن معصیتن سفای دکتاکن اکندی اورغیغ صالح مک تیاد هاروس ای، دان ادافون منیغکلکن طاعة کران تاکوت اکن ریاء مکم تیاد دهاروسکن اکندی، بهکن اداله ای ماسوق ددالم ریاء. برکات الفضیل رحمه الله تعالی، (الرِّیَاءُ تَرْكُ الْعَمَلِ خَوْفًا مِنَ الرِّیَاءِ)² ارتین برمومل ریاء ایت منیغکلکن اکن عمل عبادة کران تاکوت اکن داتغ ریاء. بهکن هندقله مغرجاکن ای اکن عبادة، دان برسوغکه³ ای فد منولق اکن ریاء ایت، دان جک جاتوه جوک ریاء ایت مک هندقله ای توبه درفدان دغن برسکرا. والله أعلم.

(کتاب یغکتیک فدا مپتاکن سکل فراغی یغدفوجی³)

کتهوی اولهم بهواسن فراغی یغدفوجی ایت بابق، دان مپبوت اوله همب دسینی اکن سفوله فرکارا، کران مگیکوت اکن الامام الغزالی ددالم کتاب الاربعین⁴، [یغفر تام⁵] توبه درفد سکل دوسا، دان [یغکدوا⁶] تاکوت اکن الله تعالی، دان [یغکتیک⁷] زهد، ارتین بنچی اکن دنیا دان برفالیغ درفدان، دان [یغ کأمفت⁸] صبر، دان [یغ کلیم¹] شکر، دان [یغ کأم²] إخلاص، دان [یغ کتوجه³]

¹ท่านทั้งหลายจงทราบ ยานที่จะปกป้องมิให้เกิดการริยาอ์ คือการที่ท่านปกปิดอิบาดะฮ์ของท่านเสมือนที่ท่านปกปิดความชั่วของท่านสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 177).

²ปรากฏในหนังสือบารีกะฮ์ มะฮฺมุดียะฮ์ ฟิ ชัรฮฺ ตอริเกะฮ์ มุฮัมมะดียะฮ์ วะ ชาริอะฮ์ นะบะวียะฮ์ ฟิ สีเราะฮ์ อะฮฺมะดียะฮ์ "Barīqah Maḥmudiyyah fī Sharḥ Ṭarīqah Muḥammadiyyah wa Sharī'ah Nabawiyyah fī Sīrah Aḥmadiyyah" (al-Khādamiy, 1348 : 2/160).

³กิตาบที่สาม การอธิบายเรื่องมารยาทที่ดีงาม

⁴ผู้แต่งได้อ้างเหตุผลที่ได้นำหัวข้อมารยาทที่ดี 10 บาบ จากหนังสือกิตาบอัลอัรบาอีนของอัลอีมาม .

อัลฆะซาลี หนังสือนี้มีชื่อเต็มว่า "كتاب الأربعين في أصول الدين في العقائد وأسرار العبادات والأخلاق" (Kitāb al-Arba‘īn fī ‘Uṣūl al-Dīn fī al-‘Aqāidi wa ‘Asrār al-‘Ibādāt wa al-Akhlāq)

⁵การเตาบะฮ์จากบาปต่างๆ (al-Ghazāliy, 2003 : 191).

⁶การเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ (al-Ghazāliy, 2003 : 199).

⁷การไม่ให้ความสำคัญกับدنยาและออกห่างจากมัน (al-Ghazāliy, 2003 : 203).

⁸ความอดทน (al-Ghazāliy, 2003 : 211).

دان [يغ كليم¹] شكر، دان [يغ كأنم²] إخلاص، دان [يغ كتوجه³] توكل، دان [يغ كدلافن⁴] كاسيه اكن الله تعالى، دان [يغ كسميلن⁵] رضا دغن قضاء الله تعالى، دان [يغ كسفوله⁶] مغيغت اكن ماتى، دان سلاكنى اكن همب سبوت سموان دغن تفصيل ددا لم سفوله باب. والله أعلم.

(باب يغ فرتام فد مپاتكن توبة⁷)

کنهوی اولهم بهواسن توبة⁸ ایت فرمولان جالن باكى سکلین يغ منجلانی اکن جالن

آخرة،

¹การขอบคุณ (al-Ghazāliyy, 2003 : 218).

²ความบริสุทธิ์ใจ (al-Ghazāliyy, 2003 : 224).

³การมอบหมายความไว้วางใจ (al-Ghazāliyy, 2003 : 235).

⁴การรักต่ออัลลอฮ์ ﷻ (al-Ghazāliyy, 2003 : 246).

⁵ยอมจำนนในกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ (al-Ghazāliyy, 2003 : 258).

⁶การสำนึกในความตาย (al-Ghazāliyy, 2003 : 264).

ผู้แต่งจะอธิบายในรายละเอียดทั้ง 10 บาบ ต่อไป

⁷بابที่หนึ่ง การอธิบายเรื่องการเตาบะฮ์

⁸เตาบะฮ์ เป็นคำทับศัพท์ในภาษาอาหรับคือ توبة ซึ่งเป็นคำนามถูกผันมาจาก تَوْبًا وَتَوْبَةً มีความหมายว่า การขอกภัยโทษจากการกระทำบาป (al-Marbawiy, 1350: 1/81) หรือมีการผันมาจาก تَوَّابٌ وَتَوَّابَةٌ : وهو تَائِبٌ وَتَوَّابَةٌ : وهو تَائِبٌ وَتَوَّابَةٌ หมายถึง เขาได้ขอกภัยโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ และผู้ที่กลับจากการทำมุกดิยะฮ์ไปสู่การทำดีเรียกว่า ตาอิบุนตาวาบุน (al-Fairūz Ābādiyy, 2008 : 200) คำว่าเตาบะฮ์ถูกกล่าวไว้ในอัลกุรอานด้วยสำนวนที่หลากหลายใน 23 สูเราะฮ์ 56 อายะฮ์คือสูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์อายะฮ์ 37, 54, 128, 160, 187, 222. อาละอิมรอนอายะฮ์ 89 อันนิซาร์ อายะฮ์ 16, 17, 18, 26, 27, 64, 146 อัลมาอิดะฮ์อายะฮ์ 34, 39, 71, 74 อันอันอามอายะฮ์ 54 อัลอะฮ์รอฟอายะฮ์ 153. อัตเตาบะฮ์ อายะฮ์ 5, 11, 15, 27, 74, 102, 106, 112, 117, 118, 126 ฮุดอายะฮ์ 3, 52, 61, 90, 112. อ์เราะอะฮ์อายะฮ์ 30. อันนะฮ์ลอายะฮ์ 119. มัรยัมอายะฮ์ 60 กุฮฮาอายะฮ์ 82, 122 อัลฟุรกอน อายะฮ์ 70, 71 อัลเกาะคีอศ 67 อัลอัชฮาบ 24, 73 ซอฟิรอายะฮ์ 7 อันนูรอายะฮ์ 5, 10, 31 อัลฮุญรอต อายะฮ์ 12 อัลมุนาตะละฮ์ อายะฮ์ 13 อัตตัสริม อายะฮ์ 8 อัลมุซซัหมิลอายะฮ์ 20 อัลบุรญุอายะฮ์ 10 และสูเราะฮ์ อันนัศร อายะฮ์ 3 (Muhammad Fu'ād, 2001 : 192-193)

دان انق کونجی باکی تواه سکلین مرید¹، دان بهواسن توبه ایت واجب² ای دغن برسکرا درفد سکل
دوسا، سکلیفون دوسا کچیل³، دان ملمبتکن توبه ایت ساتو دوس یغلاین فول،

¹การเตาบะฮ์เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางสำหรับผู้เดินทางสู่เส้นทางอาคิเราะฮ์ และเป็นดอกกุญแจ
สำคัญสำหรับผู้เดินทางสู่ทางอาคิเราะฮ์ สอดคล้องกับอัลอีมาม อัลฆะฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy,
2003 : 264). โดยยกอายะฮ์ อัลกุรอาน อายะฮ์ 222 สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงชอบบรรดาผู้สำนึกผิด กลับเนื้อกลับตัว และทรงชอบ บรรดาผู้ที่ทำ
ตนให้สะอาด”

²สุกัมเตาบะฮ์คือ วาญิบ ดังปรากฏหลักฐานในอัลกุรอานดังต่อไปนี้คือ

ตัวอย่างที่ 1. สุเราะฮ์ฮูด ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 3 อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿وَأَنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ

مُسَمًّى﴾

ความว่า “และพวกท่านจงขอนิโรโทษจากพระเจ้าของพวกท่าน แล้วจงกลับเนื้อกลับตัวต่อพระองค์
พระองค์จะทรงให้ปัจจัยแก่พวกท่านซึ่งปัจจัยที่ไปจนถึงวาระหนึ่งที่กำหนดไว้”

ตัวอย่างที่ 2. สุเราะฮ์ฮัดดัยริม ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 8 อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا﴾

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงขออุกแกโทษแด่อัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการอุกแกโทษอย่างจริงจังจงเกิด”

³การเตาบะฮ์จะต้องปฏิบัติโดยเร็ว แม้ว่าจะเป็นบาปเล็ก ดังคำดำรัสของอัลลอฮ์ สุเราะฮ์อันนิสาอ์
อายะฮ์ 17-18 อัลลอฮ์ ﷻ คำร่ำ ว่า

﴿إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ

قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾

ความว่า “แท้จริงการสำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัวที่อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงรับนั้นคือสำหรับบรรดาผู้ที่กระทำ
ความชั่วโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้นแล้วพวกเขาสำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัวในเวลาอันใกล้ คนเหล่านี้
แหละอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงอภัยโทษให้แก่พวกเขา และอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงรอบรู้ผู้ทรงปรีชาญาณ”

บรรดาอุละมาอ์ (มัซฮับทั้งสี่คือ อิมามฮาฟีอี อิบูฮานีฟะฮ์ มาลิก และฮัมบาลีฮ์)
เห็นพ้องกันว่า การเตาบะฮ์จำเป็นต้องกระทำอย่างรีบด่วนทั้งบาปเล็กและบาปใหญ่ (al-Nawawiy,
1392 : 17/59). และเป็นสิ่งวาญิบทั้งมุอัลลัฟและมุสลิมทั่วไป สำหรับมุอัลลัฟวาญิบเตาบะฮ์จากการ
เป็นกาฟิรของเขา ก่อนที่เขาเข้ารับอิสลาม ผู้ที่เป็นมุสลิมแล้ววาญิบจะต้องเตาบะฮ์จากการกระทำผิด
และผู้ที่กระทำความดีแล้ว ก็จะต้องเตาบะฮ์ในสิ่งที่หลงลืมและการทำความดีน้อยไป

سكليفون برفوله^٢ تاهون^١، برسلاهن باكى معتزلة^٢ يغ بركات مريكئيت دغن بريلغ^٢ دوسا ملمبتكن توبة ايت دغن سبب فنحغ ماس. تتافى برلييه كورغ بسرڻ دغن برلييه كورغ فنحغ ماس ملمبتكن ايت، دان برحاجة اى كفد توبة درفد معصية ملمبتكن ايت، سفرت واجب اى توبة درفد معصية يغ فرتام، كمدين جك مغتهوى اى اكن سكل دوساڻ اتس تفصيل نسجاي واجب اتسڻ توبة درفد سمواڻ دغن ساتو^٢، دان تياد مادا اوله ساتو توبة ساج، باكى سكل دوساڻ ايت، دان جك تياد ترايغت اى اكن تفصيل سكل دوساڻ مك هندقله بركات اى : جك ادا باكى اكو دوسا يغتيااد اكو كتهوى اكندى مك اكو توبة

(Sa'ūd bin 'Abd al-'Azīz , 2004 : 118). อุละมาอ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการวาญิบที่ จะต้องเตาบะฮ์ทั้งบาปเล็กและบาปใหญ่ (Sa'ūd bin 'Abd al-'Azīz, 2004 : 125).

¹การล่าช้าในการเตาบะฮ์ เป็นบาปอีกบาปหนึ่ง ถึงแม้ความล่าช้าในการเตาบะฮ์ เป็นสิบบปีก็ตาม

²มุอตะซิลอฮ์ มีความหมายสองด้านได้แก่ 1) ความหมายเชิงภาษาหมายถึง การแยกตัวหรือการปลีกตัวออก ซึ่งเป็นคำนามมาจากภาษาอาหรับว่า معتزلة ซึ่งแปรผันมาจากกริยา اعتزل แปลว่าแยกตัวออกห่าง (Ibrāhīm Anis, wa Aṣḥābih. n.d. : 599). 2) ความหมายเชิงวิชาการหมายถึง กลุ่มที่ตาม วาซิล เป็น อะฎอฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 113) ซึ่งมีความเป็นมาคือ ครั้งหนึ่งมีผู้ไปหาท่านอัลฮะสัน อัลบศรีฮ์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 110) เขากล่าวว่า โอ้อิมามุดดีน ขณะนี้มีญะมาอะฮ์หนึ่งที่กล่าวว่าผู้ที่ทำ บาปใหญ่ เป็นกาฟิรออกนอกศาสนา ก่อนที่ท่านอัลฮะสัน อัลบศรีฮ์จะตอบ วาซิล เป็น อะฎอฮ์ กล่าว ว่า ฉันเห็นว่าเขาไม่เป็นที่ศรัทธา (มุอ์มิน) และไม่เป็นที่ปฏิเสธ (กาฟิร) แต่เขาอยู่ในกึ่งกลาง ระหว่างทั้งสอง (การศรัทธาและการปฏิเสธ)อัลฮะสัน อัลบศรีฮ์ กล่าวว่า วาซิลจงปลีกตัวจากฉันไป หลังจากนั้นวาซิลเป็น อะฎอฮ์ และผู้ที่มีความเชื่อตามเขาถูกขนานนามว่า มุอตะซิลอฮ์ (Abū al-Fath, n.d. : 1/48).

ดังนั้นมุอตะซิลอฮ์คือกลุ่มที่ปลีกตัวออกจากอฮ์ลุลฮะดีษในเรื่องอากัตะฮ์โดยเฉพาะที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ส่วนมุอตะซิลอฮ์มีความเชื่อในเรื่องการ เตาบะฮ์ว่า ทั้งบาปเล็กและบาปใหญ่ จะไม่ถูกให้อภัยนอกจากการเตาบะฮ์หากไม่ได้เตาบะฮ์ตายไป แล้วจะตกนรกตลอดกาล ซึ่งแตกต่างจากการยึดมั่นของอฮ์ลิลอัสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ มีความเห็น ว่า บาปเล็กจะถูกให้อภัยเมื่อทำการอาบน้ำละหมาด ส่วนบาปใหญ่นั้นจะต้องเตาบะฮ์ หากไม่ได้เตาบะฮ์ ตายไปแล้วไม่เข้านรกตลอดกาล (al-Māturīdiy, n.d : 326) เช่นเดียวกันในการเดินไปมัสญิด (ดู Muslim, 2001 : 232).

درفدان كفد الله تعالى¹، دان بهواسن دیری توبه ایت ساتو عبادة یغ دجنحیكن اكن فهال کرانن، ادافون
هیغ سکسا کممدین درفد

การเตาบะฮ์ควรพิจารณากรณีต่างๆ คือ 1) จำความผิดที่ได้กระทำ วาญิบเตาบะฮ์ในแต่ละความผิด หมายถึงจะต้องระบุความผิดเป็นเรื่องๆในการขอเตาบะฮ์ 2) ไม่จำความผิดที่ได้กระทำไปจะต้องขอเตาบะฮ์โดยกล่าวว่า “หากมีความผิดที่ข้าพเจ้าได้กระทำไว้ข้าพเจ้าขอเตาบะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ทั้งหมด” และมีสำนวนอื่นๆ อีกที่สามารถเลือกได้ อัลกุรอานสุเราะฮ์อาละอิมรอน อายะฮ์ 147 อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿ وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا
وَتُبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾

ความว่า “และคำพูดของพวกเขามีปรากฏเป็นอื่นใด นอกจากพวกเขา กล่าวว่า โอ้พระเจ้า แห่งพวกข้าพระองค์ โปรดได้ทรงอภัยโทษให้แก่พวกข้าพระองค์ด้วยเถิด ซึ่งบรรดาความผิดของพวกข้าพระองค์ และการที่พวกข้าพระองค์กระทำเกินขอบเขตในกิจการของพวกข้าพระองค์ และโปรดทรงให้เท้าของพวกข้าพระองค์มันอยู่ และโปรดทรงช่วยเหลือพวกข้าพระองค์ให้ชนะเหนือกลุ่มชนผู้ปฏิเสธศรัทธาด้วย”

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสในสุเราะฮ์อาละอิมรอน อายะฮ์ 16 ว่า

﴿ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴾

ความว่า “คือบรรดาผู้ที่กล่าวว่า โอ้พระเจ้าแห่งพวกข้าพระองค์ แท้จริงของพวกข้าพระองค์ศรัทธากันแล้ว โปรดทรงอภัยโทษให้แก่พวกข้าพระองค์ด้วยเถิด ซึ่งบรรดาความผิดของพวกข้าพระองค์และโปรดได้ทรงป้องกันพวกข้าพระองค์ให้พ้นจากไฟนรกด้วย”

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัส ในสุเราะฮ์อาละอิมรอน อายะฮ์ 193 ว่า

﴿ رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا
فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴾

ความว่า “โอ้พระเจ้าของพวกข้าพระองค์! แท้จริงพวกข้าพระองค์ได้ยินผู้ประกาศเชิญชวนผู้หนึ่งกำลังประกาศเชิญชวนให้มีการศรัทธาว่าท่านทั้งหลายจงศรัทธาต่อพระเจ้าของพวกเจ้าเถิด และพวกข้าพระองค์ก็ศรัทธากัน โอ้พระเจ้าของพวกข้าพระองค์ โปรดทรงอภัยแก่พวกข้าพระองค์ด้วย ซึ่งบรรดาโทษของพวกข้าพระองค์ และโปรดลบล้างให้พ้นจากพวกข้าพระองค์ ซึ่งบรรดาความผิดของพวกข้าพระองค์ และโปรดทรงให้พวกข้าพระองค์สิ้นชีวิตโดยร่วมอยู่กับบรรดาผู้ที่เป็นคนดีด้วยเถิด”

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัส ในสุเราะฮ์อัลมูมิnun ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 109 ว่า

﴿إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ

خَيْرُ الرَّاحِمِينَ﴾

ความว่า “ข้าแต่พระเจ้าของเรา พวกเราได้ศรัทธาต่อพระองค์ ขอพระองค์ทรงโปรดอภัยโทษให้แก่เรา และทรงเมตตาต่อเราด้วย และพระองค์ท่านเท่านั้น ทรงเป็นผู้เมตตาที่ดียิ่ง”

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสในสุเราะฮ์อัลมูมินูน อายะฮ์ 118 ว่า

﴿وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ﴾

ความว่า “และจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า ข้าแต่พระเจ้าของข้าพระองค์ ขอพระองค์ทรงโปรดอภัยและ ทรงเมตตา และพระองค์ท่านเท่านั้นทรงเป็นผู้เมตตาที่ดียิ่ง”

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัส ในสุเราะฮ์อัลดัจรีม ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 8 ว่า

﴿... رَبَّنَا آمَنَّا لَنَا نُورٌ وَآغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

ความว่า “...ข้าแต่พระเจ้าของเรา ขอพระองค์ได้ทรงโปรดทำให้แสงสว่างของเราอยู่กับเราตลอดไป และทรงยกโทษให้แก่เรา แท้จริงพระองค์ท่านเป็นผู้ทรงอนุภาพเหนือทุกสิ่ง”

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัส ในสุเราะฮ์ฮุญญ อายะฮ์ 28 ว่า

﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ﴾

ความว่า “ข้าแต่พระเจ้าของข้าพระองค์ ขอทรงอภัยโทษให้แก่ข้าพระองค์ และพ่อแม่ของข้าพระองค์ และผู้ที่เข้ามาในบ้านของข้าพระองค์เป็นผู้ศรัทธา และบรรดาผู้ศรัทธาชาย และบรรดาผู้ศรัทธาหญิง และพระองค์ท่านอย่าได้เพิ่มอันใดแก่พวกอธรรมเหล่านั้น นอกจากความพินาศหายนะเท่านั้น”

สำนวนที่เป็นอัสสุนนะฮ์ เช่นอะดิษรายงานโดยซัดดาด เป็น อาวสุ ﷺ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 6306. ท่านเราะฮ์สูลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

((سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَىٰ عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ قَالَ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ))

ความว่า “เจ้านาย (หรือแม่บท) ของการกล่าวขออภัยโทษ นั้น คือ โอ้อัลลอฮ์ ﷻ พระองค์คือพระผู้อภิบาลของข้า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากพระองค์ พระองค์ได้ทรงสร้างข้า และข้าคือบ่าวของพระองค์ ตัวข้ากับสัญญาแห่งผลตอบแทนที่ดี และสัญญา (แห่งการลงโทษ) ของพระองค์นั้น ข้าทำ

ได้ เท่าที่ข้ามีความสามารถเท่านั้น ข้าขอความคุ้มครองต่อพระองค์ จากความชั่วร้ายที่ข้าได้กระทำไว้ ข้ากลับไปหาพระองค์ ด้วยการยอมรับในความโปรดปรานของพระองค์ ที่มีต่อตัวข้า และข้าขอกลับไปหาพระองค์ ด้วยการยอมรับในความผิดบาปของข้า ดังนั้น ขอได้โปรดประทานอภัยแก่ข้าด้วยเถิด เพราะแท้จริงไม่มีผู้ใดสามารถประทานอภัยในบาปต่างๆ ได้นอกจากพระองค์ผู้ใดอ่านดุอาอ์นี้ในเวลากลางวันด้วยความเชื่อมั่นที่แน่วแน่ต่อมัน แล้วเขาได้เสียชีวิตลงในคำคั้นนั้น เขาจะเป็นหนึ่งในบรรดาชาวสวรรค์ และผู้ใดอ่านมันในเวลากลางคืนด้วยความเชื่อมั่นที่แน่วแน่ต่อมัน แล้วเขาได้เสียชีวิตลงก่อนเวลาศุบฮ์ เขาจะเป็นหนึ่งในบรรดาชาวสวรรค์”

อะดีษรายงานโดยอะบูบักรฺ رضي الله عنه ท่านกล่าวแก่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ว่า จงสอนให้กับฉันสักหนึ่งดุอาอ์ ฉันจะกล่าวดุอาอ์นั้นในการละหมาดของฉัน ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا

أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ))

(أخرجه البخاري، 1422 : 6326)

ความว่า “ท่านจงกล่าว โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าได้อธรรมต่อตัวเองด้วยการอธรรมที่มากมาย และไม่มีผู้ใดที่จะอภัยโทษทั้งหลายได้นอกจากพระองค์เท่านั้น ดังนั้น ขอทรงอภัยให้ข้าพระองค์ด้วยการอภัยจากพระองค์ด้วยเถิด ขอทรงเมตตาข้าพระองค์ แท้จริงแล้ว พระองค์นั้นเป็นผู้ที่ทรงอภัยและทรงเมตตายิ่ง”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 :6326)

อะดีษรายงานโดยซัยค ซึ่งเป็นลุงของ บิลาล เป็น ยะซารุ กล่าวที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ قَالَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

عَفِرَ لَهُ وَإِنْ كَانَ قَدْ فَرَّ مِنَ الرَّحْفِ))

(أخرجه أبو داود، د.ت. : 1517)

ความว่า “ผู้ใดกล่าวว่า ข้าขออภัยโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ ผู้ทรงชีวิต ผู้ทรงดูแลอภิบาลและขอกลับเนื้อกลับตัวยังพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จะให้อภัยแก่เขา มาตรามั่นว่าเขาผู้นั้น ได้หนีออกจากสมรภูมिरบก็ตาม”

(บันทึกโดย 'Abū Dāwud, n.d. : 1517)

อัลอัลบานียฺฮุกุมอะดีษนี้ว่าเศาะฮิฮฺ (al-Albāniy, n.d. : 1/2).

จากอะดีษข้างต้นแสดงถึงสำนวนการเตาบะฮ์ และการกล่าวในการขอเตาบะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งสามารถจะเลือกสำนวนใดสำนวนหนึ่งหรือรวมกันในเวลาเดียวกันก็ได้ดังปรากฏในคำบ่งชี้ของแต่ละอะดีษ และดังการพิตวาของอิมามอันนะวะวีย์ในบทว่าด้วยอัลอัชการ (ดู al-Nawawiy, 1988 : 168).

توبة مك يائت دسرهن كفد الله تعالى. تله برفرمان الله تعالى : (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ¹) ارتين بهواسن الله تعالى كاسيه اي اكن سكلين يغبايق توبة. دان فرمانن : (وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ²) ارتين دان توبة اوله كامو كفد الله تعالى سكلين كامو هي سكلين يغ برايمان،

¹อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 222 อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

(سورة البقرة، الآية : 222)

ความว่า “และพวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับประจำเดือน จงกล่าวเถิดเป็นสิ่งที่ให้โทษดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลหญิงในขณะมีประจำเดือน และจงอย่าเข้าใกล้นาง จนกว่านางจะสะอาด ครั้นเมื่อนางได้ชำระร่างกายสะอาดแล้ว ก็จงมาหานางตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้พวกท่าน แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงชอบบรรดาผู้สำนึกผิด กลับเนื้อกลับตัว และทรงชอบบรรดาผู้ทำตนให้สะอาด”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 222)

คำคำรัส ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ﴾ ผู้วิจัยได้ตรวจค้นแล้ว แต่ไม่ปรากฏในสุเราะฮ์ใดๆ นอกจากสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 222 เท่านั้น

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อันนุรส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 31 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

ความว่า “และจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) แก่บรรดามุอ์มินะฮ์ ให้พวกเธอลดสายตาของพวกเธอลงต่ำและให้พวกเธอรักษาทวารของพวกเธอ และอย่าเปิดเผยเครื่องประดับของพวกเธอเว้นแต่สิ่งที่พึงเปิดเผยได้ และให้เธอปิดด้วยผ้าคลุมศีรษะของเธอลงมาถึงหน้าอกของเธอ และอย่าให้เธอเปิดเผยเครื่องประดับของพวกเธอเว้นแต่แก่สามีของพวกเธอ หรือบิดาของพวกเธอ หรือบิดาของสามีของ

دان سيدنا نبى صلى الله عليه وسلم : (التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ)¹ أرتين اورغيغ توبه درفد دوسا سفرت مريك يغتياذ بردوس، دان سيدنا نبى صلى الله عليه وسلم (يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَتُوبُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ مِائَةً مَرَّةً)² أرتين هي يغ مان مانسى توبه اوله كامو كفد الله تعالى مك بهواسن اكو توبه كفداث فد ساتو هارى سراتوس كالى،

พวกเธอ หรือลูกชายของพวกเธอ หรือลูกชายของสามีของพวกเธอ หรือพี่ชายน้องชายของพวกเธอ หรือลูกชายของพี่ชายน้องชายของพวกเธอ หรือลูกชายของพี่สาวน้องสาวของพวกเธอ หรือพวกผู้หญิงของพวกเธอ หรือที่มือขวาของพวกเธอครอบครอง (ทาสและทาสี) หรือคนใช้ผู้ชายที่ไม่มีความรู้สึกทางเพศ หรือเด็กที่ยังไม่รู้เรื่องเพศสงวนของผู้หญิง และอย่าให้เออกระเทียบเท้าของพวกเธอ เพื่อให้ผู้อื่นรู้สิ่งทีพวกเธอควรปกปิดในเครื่องประดับของพวกเธอ และพวกเจ้าทั้งหลายจงขอลุแกโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ เกิด โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับชัยชนะ”

คำดำรัส ﴿وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ﴾ คำบ่งชี้ที่เป็นคำสั่งใช้ให้บ่าวเตาเบะฮ์ คือ ﴿تَوْبُوا﴾ปรากฏในอายะฮ์ อื่นๆ อีกคือ สุเราะฮ์อับบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 54, ฮุด อายะฮ์ 3, 52, 61, 90 อันนุร อายะฮ์ 31 และอัดดีฮิม อายะฮ์ 8 (Muhammad Fuād, 2001 : 193)

¹บันทึกโดย 'Ibn Mājah, n.d. : 4250. al-Baihaqiy, 2003 : 6640. al-Ṭabarāniy, 1413 : 1807, 1994 : 10281. al-Lālakāiy, 2003: 1953. al-Qudā'iy, 1986 : 108. al-al-Shajariy, 2001 : 893. .Abū Nu'īm, 1974 : 4/210

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดิษนี้ว่าอะสัน (al-Albāniy, 1992 : 14/63).

²ผู้วิจัยไม่พบตัวบทดังกล่าว แต่มีตัวบทอื่นที่ใกล้เคียงและให้ความหมายเหมือนกันคือ

1. ฮะดีษรายงานโดยอิบนุ อุมัร ﷺ บันทึกโดย Muslim, 2001: 2702 ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

((يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةً مَرَّةً))

ความว่า “โอ้ มนุษย์ทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงขอลุแกโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ เกิด แท้จริงฉันขอลุแกโทษในหนึ่งวันต่ออัลลอฮ์ หนึ่งร้อยครั้ง”

2. ฮะดีษรายงานโดยอิบนุ อุมัร ﷺ บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 17847. al-Baihaqiy, 2009 : 158. al-Baihaqiy, 2003 : 6622. 'Ibn Hibbān, 1993 : 929. al-Ṭayālisīy, 1999 : 1298.

ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า

((يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى رَبِّكُمْ فَإِنِّي أَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ مِائَةً مَرَّةً))

ความว่า “โอ้ มนุษย์ทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงขอลุแกโทษต่อพระเจ้าของท่าน เกิด แท้จริงฉันขอลุแกโทษต่อพระองค์ในหนึ่งวันหนึ่งร้อยครั้ง”

تَطْلَعُ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ¹) أرتين بارغسياف توبة اى سيلوم نايك مات هارى درفد تمفت لېفن نسجای منريم الله تعالى اكن توبتن.

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ อัซซะวะญัลละ ทรงตอบรับการกลับตัว (เตาบะฮ์) ของบ่าวของพระองค์ トラบใดที่วิญญานยังออกไม่ถึงลูกกระเดือก”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมฮะดีษนี้ว่าฮะสัน (al-ʿAlbāniy n.d. : 9/253).

2. ฮะดีษรายงานโดยอับดุลลอฮ์ เป็น อุมัร رضي الله عنه ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُعْرِزْ))

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงตอบรับการกลับตัว (เตาบะฮ์) ของบ่าวของพระองค์ トラบใดที่วิญญานยังออกไม่ถึงลูกกระเดือก”

บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 :3537. Aḥmad, 2001 : 6160. al-Ṭabarāniy, 1984 : 194. al-Lālakāʿiy, 2003: 1941. AbūNuʿīm, 1974 : 5/190. Abū Yaʿlā, 1984 : 5717. ʿIbn Jaʿd, 1990 : 3404.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมฮะดีษนี้ว่าฮะสัน (al-ʿAlbāniy, n.d. : 8/37)

3. ฮะดีษรายงานโดยอับดุลลอฮ์ เป็น อุมัร رضي الله عنه บันทึกโดย Ibn Ḥibbān, 1988 : 628. al-Haithamiy, n.d. : 2449. ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُعْرِزْ))

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ ตะบาระกาวะตะอาลา ทรงตอบรับการกลับตัว (เตาบะฮ์) ของบ่าวของพระองค์ トラบใดที่วิญญานยังออกไม่ถึงลูกกระเดือก”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมฮะดีษนี้ว่าฮะสันลิฆัยริฮ์ (al-ʿAlbāniy, 2003 : 2/89).

ความแตกต่างของ 3 ตัวบทข้างต้นคือตัวบทที่ 1 ((إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبَلُ)) ตัวบทที่ 2 ((إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ)) ตัวบทที่ 3 ((إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقْبَلُ)) ทั้งสามสำนวนให้ความหมายเหมือนกันคือ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรับการเตาบะฮ์ของบ่าวของพระองค์

¹บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2703. Aḥmad, 2001 : 9130. al-Nasāiy, 2001 : 11115. al-Baghawiy, 1983 : 1299. Ibn Abī Usāmah, 1992 : 1077. al-Bazzār, 2009 : 10040. al-Sarrāj, 2004 : 2704. Ibn Ḥibbān, 1988 : 629. Ibn Mundah, 1406 : 1024. Abū al-Qāsim, 1412 : 1267, al-Lālakāʿiy, 2003: 1935. Ibn al-ʿArābiy, 1997 : 1326.

دان كتهوى اولهم بهواسن معنى توبة فد لغة¹ كمبالي دان فولغ، دان فد شرع² بارغيغ برهمفون فدان تيگ ركن [فرتام³] مپسل اتس مغرجاكن معصية كران الله تعالى، مك تيادصح توبة مريك يگ تياد مپسل اتو مپسل اي تياد كران الله تعالى، سفرت مپسل اي كران بلاء يگ تورن اتسن دسبيكن معصية ايت. دان [يگ دوا⁴] منيغكلكن اكن معصية يگ توبة اي درفدان، مك تيادصح توبة مريك يگ منيغكلكن اي اكن معصية يگ توبة اي درفدان، دان [يگ كتيك⁵] منجيت، اتس كتيادان كمبالي اي كفد اومفام معصية يگ

¹ผู้แต่งได้นิยามเตาบะฮ์เชิงภาษาหมายถึง การกลับมาและมาถึง นอกจากนี้ยังมีผู้ให้นิยามอื่น ๆ อีก เช่น หมายถึง การออกห่างจากมุกิยะฮ์ มาจากคำว่า تَابَ يُتُوبُ หมายถึง เมื่อกลับมา (al-'Uthaimīn, 1426 : 1/85) การกลับตัวจากการทำบาป (al-Raḥībāniy, 1994 : 1/555)

²ผู้แต่งได้นิยามเตาบะฮ์เชิงวิชาการหมายถึง การเตาบะฮ์ที่ต้องครบองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) รู้สึกเสียใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ ในสิ่งที่ได้ทำมุกิยะฮ์ที่ผ่านมา 2) ละทิ้งมุกิยะฮ์ที่ผ่านมา 3) ตั้งใจจริงที่จะไม่ปฏิบัติมุกิยะฮ์ที่ได้ขอภัยโทษ นอกจากนี้ยังมีผู้ให้นิยามคนอื่น ๆ อีก เช่นความหมายเตาบะฮ์เชิงวิชาการหมายถึง 1) การสำนึกผิด กลับเนื้อกลับตัวจากการทำบาป โดยการขอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ (al-Ṭabariy, 2001 : 3/742) 2) การละทิ้งการทำบาปโดยเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ และรู้สึกเสียใจที่ได้กระทำบาปไปแล้ว และจะไม่กลับไปกระทำบาปอีกต่อไปหากมีความสามารถ และจะพยายามแก้ไข โดยปฏิบัติอะมัลอิบาดะฮ์ (Ṣaliḥ bi Ghānam. 1416 : 10) 3) การออกห่างจากสิ่งที่บิดเบือนไม่ถูกต้อง ไปสู่สิ่งที่เที่ยงตรง (al-Zuhailiy, n.d. : 7/5540)

จากความหมายเตาบะฮ์ข้างต้นสรุปได้ว่า การเตาบะฮ์หมายถึง การสำนึกผิดในการกระทำบาปและขอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยรู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่งในความผิดที่ได้กระทำไปแล้ว และจะไม่กลับไปกระทำอีกและมุ่งมั่นที่จะกระทำความดีโดยยึดหลักการอัลกุรอานและอัซสุนนะฮ์ ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ พระองค์เดียวเท่านั้น

³หนึ่ง การเสียใจในสิ่งที่ได้กระทำบาปเพื่ออัลลอฮ์ และไม่ถือว่าการเตาบะฮ์ใช้ได้หากการเสียใจนั้นไม่ได้เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เช่น เสียใจเนื่องจากถูกลงบะลาอ์ด้วยสาเหตุของการทำบาปนั้น

⁴สองละทิ้งมุกิยะฮ์ที่ผ่านมาการเตาบะฮ์ไม่ถูกต้องรับหากไม่ละทิ้งมุกิยะฮ์ที่ได้ขอเตาบะฮ์ไปแล้วนั้น

⁵สามตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะไม่กระทำบาปนั้นอีกต่อไป ส่วนการเตาบะฮ์ที่เป็นสิทธิของมนุษย์คือผู้เตาบะฮ์ต้องคืนสิทธิ์ของผู้อื่นที่เขาละเมิดมาหรือต้องขอมะอ์ฟเขา (Ḥāfiẓ bin Aḥmad. 1990 : 3/1044) เงื่อนไขการเตาบะฮ์ทั้งสามประการสอดคล้องกับหลักฐานต่อไปนี้

توبة ای درفدان، مك تياد صح توبة مريك يغتياذ ممنجيتا اتس كتياد أن كمبالي كفد او مفام معصيتن ايت¹. اين جك معصية ايت تياد منيغكلكن فرض دان تياد بر كنتوغ دغن مانسي²، ادا فون جك ادا دوسا ايت منيغكلكن او مفام فرض سمبهيغ مك و اجب فول اتسن مغقضاء سكل فرض يغ لوفوت ايت، دان جك ادا معصية ايت بر كنتوغ دغن مانسي سفرت منجوري هرتا اورغ مك دشرطكن ممولغكن اي اكن هرتا ايت اتو كنتين كفد اموفيا، اتو منتأ حلال اي درفدان دغن تفصيل فد مذهب كيت شافعي³، برسلاهن فد مذهب امام مالك⁴ ممادا منتأ حلال دغن اجمال، دان ادا فدان كلواسن، مك جك تياد كو اس اي ممولغكن

อะดีษรายงานโดยอบุฮุรียเราะฮ์ ﷺ ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า
 ((مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهَا فَإِنَّهُ لَيْسَ تَمَّ دِينَارٌ
 وَلَا دِرْهَمٌ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُؤْخَذَ لِأَخِيهِ مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ
 حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَخِيهِ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 6534)

ความว่า “ผู้ใดมีสิ่งหนึ่งที่ได้ละเมิดพี่น้องของเขา ดังนั้นเขาก็จงขอฮะลาล มั่นกับพี่น้องของเขาเถิด เพราะในวันกิยามะฮ์นั้นไม่มีทองและเงินที่จะมาชดใช้ (ดังนั้นจงขอฮะลาล) ก่อนที่ความดีของเขา (ผู้ละเมิดสิทธิ์) จะถูกนำมาให้กับพี่น้องของเขา ถ้าหากเขาไม่มีความดี แน่นอนความชั่วของพี่น้องเขาก็จะถูกโยนมาให้แก่เขา (แบกรับไว้แทน)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6534)

¹หากมิได้ตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะไม่กระทำบาปนั้นอีกต่อไปการเตาบะฮ์ไม่ถูกต้องรับส่วนการเตาบะฮ์ที่เป็นสิทธิของมนุษย์คือผู้เตาบะฮ์ต้องคืนสิทธิ์ของผู้อื่นที่เขาละเมิดมาหรือต้องขอมะอัฟ (ขออภัย) เขา (Hāfiẓ bin Aḥmad. 1990 : 3/1044) เงื่อนไขการเตาบะฮ์ทั้งสามประการสอดคล้องกับหลักฐานต่อไปนี้

²เงื่อนไขการเตาบะฮ์ทั้งสามประการข้างต้นนั้นผู้เตาบะฮ์จะต้องไม่ละทิ้งสิ่งที่เป็นวาญิบและไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

³หากความบาปนั้นเกิดจากการละทิ้งสิ่งที่เป็นวาญิบเช่น การละทิ้งละหมาด จะต้องขอเตาบะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ พร้อมกับชดเชยการละหมาด ส่วนการเตาบะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น การขโมยสิ่งของ จะต้องขอเตาบะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ พร้อมกับคืนสิ่งของและขอฮะลาลโดยบอกกล่าวในสิ่งที่กระทำผิดอย่างละเอียด แก่เจ้าของ (มัซฮับอัชชาฟีอีย) (ดู al-Shāfi‘iy, 1990 : 7/130. al-‘Imrāniy, 2000 : 2/50).

⁴ในมัซฮับมาลิก การเตาบะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ จะต้องขอเตาบะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ พร้อมกับคืนสิ่งของและขอฮะลาลโดยรวมกับเจ้าของ (ดู al-Azhariy, 1995 : 1/76)

دان تياد محلا لکن اوله یغ ممفوپان مک هندقله برسوغکله ای فد ماخلاصکن توبتن دان موهونکن اکن الله تعالی ، مدهمدن منجادیکن ای اکن یغ امفون هر تا ایت رضا فد هاری قیامة، دان ستغه در فد شرط توبه ایت اکتیاد ان سمفی روح کفد حلقوم دان کتیاد ان نایک مات هاری در سبله بارت، سفرت یغ ترسوت فد دو احدیث یغ لالو . دان افبیل سمفرن سکل شرط دان رکن توبه ایت نسجای صح ای دان تا دافت تیاد در فد دتریم اکندی .

کران فرمان الله تعالی : (وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ²) ارتین دان الله تعالی جوا یغ

منریم ای اکن توبه در فد همبان . دان برمول دعاء دغن منریم توبه سفرت :

¹ส่วนหนึ่งของเงื่อนไขเตาบะฮ์จะถูกตอบรับโดยอัลลอฮ์ ﷻ คือเวลาจะต้องกระทำก่อนถึงลมหายใจสุดท้ายเวลาใกล้จะเสียชีวิต และดวงอาทิตย์ยังไม่ได้ขึ้นทางทิศตะวันตกอัลลอฮ์ ﷻ คำรัส ในสุเราะฮ์อันนิสาอ์ อายะฮ์ 17-18 ว่า

﴿إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا * وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يُمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارًا أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾

ความว่า “แท้จริงการสำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัวที่อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงรับนั้นคือสำหรับบรรดาผู้ที่กระทำ ความชั่วโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้นแล้วพวกเขาสำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัวในเวลาอันใกล้ คนเหล่านี้ และอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงอภัยโทษให้แก่พวกเขา และอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงรอบรู้ผู้ทรงปรีชาญาณ* การสำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัว (ที่อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงรับ) นั้นมิใช่สำหรับบรรดาผู้ที่ทำความชั่วต่างๆ จนกระทั่งเมื่อความตายได้มายังคนหนึ่งคนใดในพวกเขาแล้วเขาก็กล่าวว่า บัดนี้แหละข้าพระองค์ขอสำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัว และก็มีใจสำหรับบรรดาผู้ที่ตาย ในขณะที่พวกเขาเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาด้วย คนเหล่านี้เราได้เตรียมไว้แล้วสำหรับพวกเขาซึ่งการลงโทษอันเจ็บแสบ”

²เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 25 สุเราะฮ์อัลซุรอ และไม่มีกรกล่าวซ้ำในสุเราะฮ์อื่นๆ นอกจากสุเราะฮ์อัลซุรอเท่านั้น อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾

(اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي) أرتيتن هي الله تريم اولهم اكن توبتكو. اداله اي کران کتبادان ديقينکن اکن چو کف
سکل شرط توبه ايت، اينله فرکتان أبو الحسن الأشعري. دان برکات إمام الحرمین دان القاضي : بهواسن

ความว่า “และพระองค์คือผู้ทรงรับการอภัยโทษจากปวงบ่าวของพระองค์ และทรงอภัยจากความผิดทั้งหลายและพระองค์ทรงรอบรู้สิ่งที่พวกเจ้ากระทำ”

(สุเราะฮ์อัซซุรอ อายะฮ์ 25)

อัลลอฮ์ ﷻ ให้อภัยโทษในกรณีและผู้ขอภัยโทษที่เป็นมุสลิมและกาฟิรที่ยอมจำนนเข้ารับอิสลามและพยายามทำความดี ส่วนผู้ที่เป็นกาฟิรและไม่ยอมจำนนเข้ารับอิสลามจะไม่ได้รับการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ เด็ดขาด เพราะอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ตอบรับอะมัลผู้ที่เป็นภาคีกับพระองค์ (al-Tabariy, 2000: 6/582).

บ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ที่จำนนตนเองภายใต้คำสั่งสอนแห่งอิสลามเท่านั้นจึงจะได้รับการอภัยโทษ และบ่าวทุกคนจะได้เข้าสวนสวรรค์ของพระองค์

เป็นตัวอย่างสำนวนการขอภัยโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่ผู้แต่งยกตัวอย่าง เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการขอภัยโทษ และสอดคล้องกับคูอาร์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ฮะดีษรายงานโดยอิบนุ อับบาส ؓ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เมื่อท่านขอคูอาร์ท่านกล่าวว่า

((رَبِّ أَعِنِّي وَلَا تُعِنِّ عَلَيَّ وَأَنْصُرْنِي وَلَا تَنْصُرْ عَلَيَّ وَأَمْكُرْ لِي وَلَا تَمْكُرْ عَلَيَّ وَاهْدِنِي وَيَسِّرْ لِي الْهَدَىٰ لِي وَأَنْصُرْنِي عَلَيَّ مَنْ بَعَىٰ عَلَيَّ رَبِّ اجْعَلْنِي لَكَ شَكَارًا لَكَ ذِكْرًا لَكَ رَهَابًا لَكَ مَطْوَعًا لَكَ مُخْتَبًا إِلَيْكَ أَوْهَا مُنِيبًا رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي وَاعْسِلْ حَوْبَتِي وَأَجِبْ دَعْوَتِي وَتَبِّتْ حُجَّتِي وَسَدِّدْ لِسَانِي وَاهْدِ قَلْبِي وَأَسْأَلُكَ سَخِيمَةَ صَدْرِي))

(أُخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ، 1975: 3551)

ความว่า “โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ขอทรงสนับสนุนข้าพระองค์ และอย่าได้สนับสนุน (ศัตรูให้ชนะ) เหนือตัวข้าพระองค์ ขอทรงประทานความช่วยเหลือแก่ข้าพระองค์ และอย่าได้ช่วยเหลือ (ศัตรูให้ชนะ) เหนือข้าพระองค์ ขอทรงวางแผนเพื่อข้าพระองค์และอย่าได้ทรงวางแผน(เพื่อศัตรูให้ชนะ)เหนือข้าพระองค์ ขอทรงชี้แนะข้าพระองค์และทรงทำให้การชี้แนะเป็นสิ่งที่ง่ายตายแก่ข้าพระองค์ ด้วยเถิด ขอพระองค์ช่วยเหลือข้าพระองค์เหนือผู้ที่ละเมิดต่อข้าพระองค์ โอ้ พระผู้อภิบาล ขอทรงทำให้ข้าพระองค์เป็นผู้ที่ขอบคุณพระองค์อย่างมากมาย เป็นผู้ที่รำลึกถึงพระองค์สม่ำเสมอ เป็นผู้ที่เคารพภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องพระองค์อย่างสุดใจ เป็นผู้มอบน้อมต่อพระองค์ เป็นผู้วิงวอนต่อพระองค์และกลับตัวกลับใจต่อพระองค์อย่างอาดูร โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้าพระองค์ ขอทรงตอบรับการอภัยโทษแห่งข้า ขอทรงชำระล้างบาปของข้า ขอทรงตอบรับการวอนขอแห่งข้า ขอทรงทำให้

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

¹อิศรอร หมายถึง ปฏิบัติมุศิยะฮ์เป็นเนืองนิจซึ่งเป็นเหตุให้บาปเล็กน้อยกลายเป็นบาปใหญ่

²สาเหตุที่ทำให้ปฏิบัติมุศิยะฮ์เป็นเนืองนิจ ไม่ยอมเตาบะฮ์และปฏิบัติดี มี 5 ประการคือ 1) การรับบาปนั้นไม่ทันที่ทันใด 2) รู้สึกยากลำบากที่จะละทิ้งความชอบและกิเลส 3) พลาดวันประกันพรุ่งในการขอเตาบะฮ์ 4) ให้สัญญาแก่ตัวเองว่าอัลลอฮ์ ๕๙ เป็นผู้ทรงเมตตาและให้อภัย 5) เข้าใจว่าบาปเล็กน้อยถูกให้อภัยจากผู้รู้ที่เขาศรัทธา

³หนึ่ง เนื่องจากการลงโทษนั้นล่าช้าไม่ทันที่ทันใดสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 195).

⁴สองรู้สึกยากที่จะละทิ้งการกระทำบาปเพราะชอบและมีกิเลสสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 196).

[يغ كتيك¹] منغکوھکن ای اکن توبه ایت سهاری لفس سهاری. دان برکات ای سلاکئی اکن توبه اوله اکو فد ماس یغ اکن داغ، دان توبه ایت ددالم ککو اسائن اکو دان اوبتن بهوا بر فکر ای دان مغتهوی ای اکن بهواسن عمرن تیاد اد ددالم ککو اسائن، دان بوله جدی ماتى ای دغن تر کجوت سبلوم ای توبه، تمباهن لاکئی جک سو کر اتسن منیغکلکن کایغیننن فد ماس سکارغ نسجای فد ماس یغ اکن داغ لیبه سو کر ای. دان جک اداله ای مننتی اکن هاری یغ موده اتسن فد هاری ایت ملاون نفسن مک یائت هاری یغ بلوم دجدیکن اکندی. اداله بندیغنن سفرت سنور غیغ مهندا کی ای منجابوت فوهون کایو، دان لمه ای درفدان کران کوات اکرن، مک منغکوھکن ای کفد تاهون یغ اکن داغ. دان مغتهوی ای اکن بهواسن فو کو کایو ایت بر تمبه بسر دان بر تمبه کوات اکرن دان ای بر تمبه توا دان لمه، دان یغ دمکین ایت سهاییس ۲ جهل.

[یغ کامفت²] بهوا منجنجیکن ای اکن دیریث دغن کمورهن الله تعالی دان معافن. دان این سهاییس ۲ بودوه، کران هارف ای اکن کلفاسن فد کتیک تیاد منجلانی ای اکن جالنن، دان یغ دمکین ایت تیاد بیسا. سفرت تیاد بیسا بر لایر فراهو فد دارتن، سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (الکَّيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا، وَتَمَنَّى عَلَيَّ اللَّهُ الْأَمَانِيَّ)³ ارتین برمول

¹สาม พลัดวันประกันพรั้งในการขอเตาบะฮ์สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 196).

²สี่ให้สัญญาแก่ตัวเองว่าอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงเมตตาและให้อภัยสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 196). อิมามอัลฆะซาลีได้กล่าวสาเหตุที่ยังคงทำมุศิบะฮ์โดยไม่ต้องการเตาบะฮ์อีกข้อหนึ่งเป็นข้อที่ห้าคือผู้ทำมุศิบะฮ์ยังไม่มั่นใจในกิจการวันอาคิเราะฮ์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 197)

³ตัวบทที่ผู้วิจัยพบไม่ปรากฏคำว่า " الْأَمَانِيَّ " มาต่อท้าย คือ

ฮะดีษรายงานโดยซัดดาต เป็น อาวส์ ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((الکَّيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ

نَفْسَهُ هَوَاهَا ثُمَّ تَمَنَّى عَلَيَّ اللَّهُ))

ความว่า “ผู้ที่มีความคิดคือผู้ที่ต่ำต้อยในตนเองและปฏิบัติดีเพื่อหวังผลหลังจากความตาย (อาคิเราะฮ์) ส่วนผู้ที่อ่อนคือผู้ที่ตามใจตนเองในกิเลสแล้วตั้งความหวังต่ออัลลอฮ์ (หวังในผลบุญหรือการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ)”

บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2459. Aḥmad, 2001 : 17123. Ibn Mājah, n.d. : 4260. al-Ḥākim, 1990 : 191. al-Baihaqi, 1988 : 812, 2003 : 10062. al-Ṭabarāniy, 1985 : 863, 1994 :

اورغیغ بر عقل مریک یغ محساب ای دان مهیناکن ای دان مغراسی ای اکن دیرین (أرتین منجادیکن ای اکن دیرین مغیکوت فرنته توهنن) دان بر عمل ای باکی بارغیغ کمدين در فد ماتی، دان برمول اورغیغ لمه یغ تقصیر ای فد سکل فکر جان مریک یغ ممفرایکوتکن ای اکن دیرین اکن کایغینن (مک تیاد منکه ای اکندی در فد یغ دحرامکن) دان منجیتا ای اتس الله تعالی اکن سکل اغن ۲، مک سرت تقصیر فد مغرجاکن طاعة دان سرت مغیکوتن اکن کایغینن تیاد ای برسديا دان تیاد ای توبه، بهکن منجیتا ای اتس الله تعالی اکن امفونن دان معافن دان اکن ماسوق شرك سرت مغلکنکن ای اتس معصية دان منیغکلکن ای اکن توبه. دان برکات سعید بن جبیر رحمه الله تعالی : (برمول کلالین دغن الله بهوا بر فنجاغن اوله سئورغ لاکي ۲ دغن مغرجاکن معصية دان منجیتا ای اتس الله تعالی اکن امفون).

دان کتهوی اولهم بهواسن دوس کچیل ایت جدی بسر ای دغن براف سبب^۱، [یغ فرتام^۲] بهوا ممیلغ کچیل ای اکندی دان مهیناکن ای اکندی، مک تیاد فردولی ای اکندی دان تیاد دکچیتا ای دغن سبب، [یغ کدوا^۳] سکچیت ای دغندی، دان برمکه ۲ ای دغندی [یغ کتیک^۴] بهوا برموده ۲ دی دغن منوتوفی الله تعالی اتسن، دان میغک ای اکن بهواسن کران ملیاں فد سیسی الله تعالی دان تیاد مغتهوی ای اکن بهواسن ای دمرکای الله تعالی، دان [یغ کامفت^۵] بهوا مغرجاکن ای اکندی دغن ترغ تراغن دان منظاهرکن ای اکندی، دان میبوت ای اکندی کمدين در فد مغرجاکن ای اکندی. سبدا نبی صلی الله علیه وسلم: (كُلُّ أُمَّتِي مُعَاقِبٌ إِلَّا الْمُجَاهِرِينَ وَإِنَّ مِنْ أَلْجَبَارِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِلَيْلٍ عَمَلًا ثُمَّ يُصْبِحُ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ

7141, 1984 : 463. al-Ṭayālisiy, 1999 : 1218. al-Bazzār, 2009 : 3489. al-Quḍā'iy, 1986 : 185. 'Ibn 'Asākir, 2000 : 354. Abū Nu'īm, 1974 : 1/267. 'Ibn al-Mubārak, n.d. : 171.

อะบூอัสากุญมะดیحینว่าอะสัน (al-Tirmidhiy, 1975 : 4/638). อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดیحینว่าญะอะฮ์ฟ (al-Albaniy, n.d. : 5/459).

คำว่า ((دَانَ نَفْسَهُ)) หมายถึงคิดไตร่ตรอง (การกระทำดีกระทำชั่ว) ตนเองในโลกตนุญยาก่อนที่จะถูกคิดไตร่ตรองในอาคิเราะฮ์ (Ibn Mulaqqan, 1411 : 1/71).

¹ท่านทั้งหลายจงทราบ บาปเล็กน้อยนั้นจะกลายเป็นบาปใหญ่ด้วยสาเหตุ หลายประการคือ

²หนึ่ง บาปเล็กน้อยจะกลายเป็นบาปใหญ่ด้วยหลายๆ สาเหตุคือ หนึ่งบาปเล็กน้อยทำให้ผู้กระทำบาปไม่สนใจสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำบาปสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 197).

³สอง ยินดีด้วยการกระทำบาปเล็กน้อยสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 197).

⁴สาม เข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ย่างสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ ที่จะให้อภัยในบาปเล็กน้อยต่างๆ ที่พระองค์ทรงกริ้วสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 197).

⁵สี่ กระทำบาปเล็กน้อยอย่างโจ่งแจ้ง ชัดเจน และบอกกล่าวให้ผู้อื่นทราบสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 197).

(مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ¹)¹ อรทัย บาร์กัสยาฟ ปรจาลน ใย فد اسلام ใکن جالن ใغ جاهت نسچای اداله اتسن دوسان دان دوسا مرېک ใغ مفرچاکن ใکندی کمدېنث درفد کتْیادان کورغ درفد سکل دوسا مرېکْیت اوله سسوات، دکهنداکْی دغن برجالن ایت مېرو ใی دغن فرېواتن اتو دغن فرکتان اتو منولوغ ใی اتسن اتو دایکوت ใکندی اتسن. دان فرمان الله تعالی : (وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ²)² اُرْتېث منولېس اوله کامْی ใکن بارغْیغمندهولوکن اوله مرېکْیت درفد سکل عمل کبایککن دان کجهاتن دان سکل بکس مرېکْیت. دکهنداکْی دغن سکلکس ایت بارغْیغ مهوبوغْی ใی درفد سکل عمل کمدېن درفد سلسْی فکرچان دان

¹ตัวบทดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทอะดิษรายงานโดย ญะรีร เป็น อัब्ดุลลอฮ์ ﷺ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْوَرِهِمْ شَيْءٌ وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً، كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ))

ความว่า “ผู้ใดทำแบบอย่างที่ดีในอิสลามเขาจะได้รับการตอบแทนของเขาและการตอบแทนของผู้ที่ปฏิบัติตามนั้น หลังจากเขาโดยไม่ถูกลดหย่อนไปจากการตอบแทนของพวกเขาแม้แต่น้อย และผู้ใดทำแบบอย่างที่ไม่ดีในอิสลาม เขาจะแบกภาระความผิดของเขา และความผิดของผู้ปฏิบัติตามนั้นหลังจากเขา โดยไม่ถูกลดหย่อนไปจากความผิดของพวกเขาแม้แต่น้อย”

บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1017. al-Nasā'iy, 1986 : 2554. al-Baihaqiy, 1989 : 1247, 2003 : 7741. al-Ṭabarāniy, n.d. : 2446. Aḥmad, 2001 : 19156. al-Bazzār, 2009 : 2963. Abū Nu'īm, 1996: 2277.

²เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 12 สูเราะฮ์ยาสีน อัลลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ﴾

(سورة يس، الآية : 12)

ความว่า “แท้จริงเราเป็นผู้ให้คนตายกลับมีชีวิตขึ้น และเราบันทึกสิ่งที่พวกเขาได้ประกอบไว้แต่ก่อน และร่องรอยของพวกเขาและทุกสิ่งนั้น เราได้รวบรวมไว้อย่างครบถ้วนในบันทึกอันชัดแจ้ง”

(สูเราะฮ์ยาสีน อายะฮ์ 12)

ยَغْ مَغْرَجَاكُنْ، تَتَكَلَّمُ اِدَالَهُ يَغْ مَبِغْكَيْتِكُنْ اَتَسْ تَوْبَةُ اَيْتِ تَاكُوتِ اِكُنْ اَللّٰهُ يَغْ كَلُوَارِ اِيْ دَرَفْدِ فَغْنَالَنْ نَسْجَايْ
مُمْفَرَايْرِغْكُنْ اَوْلَهُ هَمْبِ اِكُنْ مِيَاَتِكُنْ تَاكُوتِ، مَكْ هَمْبِ بَرَكَاتِ.

(باب يَغْ كَدُوَا فِدْ مِيَاَتِكُنْ خَوْفِ اَرْتِيْنِ تَاكُوتِ اِكُنْ اَللّٰهُ تَعَالَى¹)

کتھوی اولھم بہواسن تا کوت² ایت فدیس ہاتی دان سا کیت ای دغن سبب یغ دبنجی
فد ماس یغ اکن داتغ، دان تر کادغ ادالہ تا کوت ایت کران دوسا، دان تر کادغ ادا ای کران مغنل صفات
اللہ تعالیٰ³، دان یغ کدوا این لبیہ سمفرن در فد یغ فرتام، کران بہواسن اورغ یغ مغنل اکن اللہ تعالیٰ تادافت تیاد
تا کوت ای اکندی⁴، کران اینلہ بر فرمان اللہ تعالیٰ: (إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ⁵) اَرْتِيْنِ هَا نْ سَنِ
تا کوت اکن اللہ تعالیٰ در فد سکل ہمبا ن اولہ سکلین اورغ عالم⁶. دان بہواسن تا کوت ایت مغیکوت

¹بابที่สอง การอธิบายเรื่องการเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ

²ความเกรงกลัวคือความรู้สึกปวดร้าวร้อนในหัวใจเนื่องจากเกลียดชังสิ่งที่จะเกิดในอนาคต ความเกรง
กลัวจากเหตุที่สองนี้มีความหมายที่สมบูรณ์ เพราะผู้ที่รู้ศิปาตของอัลลอฮ์ ﷻ แล้วเขาย่อมเกิดการเกรง
กลัวพระองค์ นำไปสู่การภักดี และผู้ที่สามารถภักดีได้นั้นคือบรรดาผู้มีความรู้

³ความเกรงกลัวเกิดขึ้นจากสองสาเหตุคือ 1) บางครั้งเกิดจากความบาปและ 2) บางครั้งเกิดจากรู้
คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ สอดคล้องกับอิมามเงาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 199).

⁴ความเกรงกลัวที่เกิดจากรู้คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ เป็นความเกรงกลัวที่มีความสมบูรณ์กว่าความ
เกรงกลัวที่เกิดจากความบาป

⁵เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 28 สุเราะฮ์ฟาฏีร์ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ
مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ﴾

ความว่า “และในหมู่มนุษย์ และสัตว์ และปศุสัตว์ ก็มีหลากหลายสีเช่นเดียวกัน แท้จริง บรรดาผู้ที่มี
ความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงอำนาจ
ผู้ทรงอภัยเสมอ”

คำชี้แนะ ผู้ที่จะเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลามได้นั้น
จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้จึงจะสามารถปฏิบัติฎออะฮ์ได้ สอดคล้องกับอัลบุคอรีย์ ในباب อัลอิลมุก์
อบลัลเกาล์วัลอะมัล (العِلْمُ قَبْلَ الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ) คือความรู้จะต้องมาก่อนการพูดและการปฏิบัติ
(ดู al-Bukhāriyy, 1422 : 1/24).

⁶ผู้ที่มีความรู้ย่อมเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ

فغانلن¹. بارغسیاف بابق فغانلن نسجای بابق تا کوتن²، دان بارغسیاف سدیکیٹ فغتهوانن نسجای سدیکیٹ اوله تا کوتن³، کران این برسدا نبی صلی الله علیه وسلم (أَنَا أَخَوْفُكُمْ لِلَّهِ تَعَالَى⁴) أرتین اکولیه تا کوت اکن الله تعالی در فد کامو، کران اداله نبی صلی الله علیه وسلم لیه بابق فغتهوانن در فد اورغلاینن،

¹ความเกรงกลัวจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความรู้จักอัลลอฮ์ ﷺ มากน้อยเพียงใดสอดคล้องกับอิหม่าม เฆาะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 200).

²ผู้ใดรู้จักอัลลอฮ์ ﷺ มากความเกรงกลัวก็จะมากตามด้วย สอดคล้องกับอิหม่าม เฆาะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 200).

³ผู้ใดรู้จักอัลลอฮ์ ﷺ น้อยการเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷺ ก็จะน้อยตามด้วยสอดคล้องกับอิหม่าม เฆาะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 200).

⁴ผู้วิจัยไม่พบตัวบทดังกล่าว แต่มีตัวบทอื่นที่ให้ความหมายเหมือนกันคือ ((وَاللَّهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ))
ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของฮะดีษรายงานโดยอะนัส ﷺ กล่าวว่า

((جَاءَ ثَلَاثَةٌ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَانَتْهُمْ تَقَالُوهَا فَقَالُوا وَأَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَحَدُهُمْ أَمَا أَنَا فَإِنِّي أُصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلَا أَفْطِرُ وَقَالَ آخَرُ أَنَا أَعْتَرِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَنْزَوْجَ أَبَدًا فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ أَنْتُمْ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا أَمَا وَاللَّهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَأَتَّقَاكُمْ لَهُ لِكَيْيَ أَصُومُ وَأَفْطِرُ وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ وَأَنْزَوْجَ النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ عَن سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي))

(أخرجه البخاري، 2008 : 5063)

ความว่า “มีบุคคลสามคนมาที่บ้านภรรยาของนบี ﷺ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการเป็นอยู่ของท่าน ครั้นเมื่อพวกเขาได้คำตอบ พวกเขาต่างพูดคุยกันประหนึ่งเหมือนว่าจะมัลของท่านนบี ﷺ ที่พวกเขา ได้ยิน นั้นเป็นงานที่เล็กน้อยมาก พวกเขาจึงพูดว่า พวกเราจะเทียบกับท่านนบี ﷺ ได้อย่างไรกัน เพราะท่าน นั้นได้รับการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งที่ผ่านมาและที่จะเกิดขึ้นในบั้นปลายแล้ว ดังนั้น บุคคลหนึ่งในจำนวนพวกเขา กล่าวว่า ฉันจะละหมาดตลอดคืน อีกคนกล่าวว่า ฉันจะถือศีลอดตลอดปีและจะไม่รับประทานอาหาร คนต่อไปกล่าวว่า ฉันจะไม่เข้าใกล้ผู้หญิงและจะไม่แต่งงานตลอดไป หันที่ที่ท่าน เราะฮะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ เดินไปยังพวกเขาพลางกล่าวว่า พวกท่านหรือที่พูดว่าจะทำสิ่งนั้นหรือไม่กระทำ

دان بهواسن تاكوت ايت ساتو كلاكوان يغ دفوجي¹، تله مهمفون اوله الله تعالى اكن امفت فركارا² باكي
سكلين يغ تاكوت اكن الله تعالى.
[فرتام] فرتونجوق³

สิ่งนั้นในหมู่พวกท่าน ฟังรู้เถิดว่า ฉันขอสาบาน ฉันคือคนที่เกรงกลัวและเป็นผู้ที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์
ﷻ มากกว่าพวกท่าน แต่ฉันถือศีลอดแล้วก็รับประทาน ฉันละหมาดและฉันก็พักผ่อนนอนหลับและฉัน
ได้แต่งงานกับสตรี ใครก็ตามที่ออกห่างแบบอย่างของฉันถือว่าเขาไม่ใช่พวกฉัน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 5063)

อะดิษนี้ได้มีผู้บันทึกอื่นๆอีกคือ 'Ibn Hibbān, 1988 : 317. al-Baihaqi, 1989 :
2345, 2003 : 5093. al-Baghawiy, 1983 : 96. al-Muhallab, 2009: 1163.

¹การเกรงกลัวนั้นเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่นำสรรเสริญ เนื่องจากจะนำไปสู่การปฏิบัติอิบาดะฮ์
ต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างบริสุทธิ์ใจ และหลีกเลี่ยงสิ่งต้องห้ามหรือขัดแย้งกับบทบัญญัติอิสลามได้ง่ายขึ้น
หากไม่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ ก็จะไม่ปฏิบัติชั่วได้ทุกเมื่อ (ดู al-Muḥasibiy n.d. : 50).

²อัลลอฮ์ ﷻ จะรวมผล 4 ประการแก่ผู้ที่เกรงกลัวต่อพระองค์¹) ได้รับทางนำ 2) ได้รับเราะฮมะฮ์³)
ได้รับความรู้ และ 4) ได้รับความพึงพอใจ

³หนึ่ง (فرتونجوق) คำที่สะกดถูกต้องคือ(فتونجوق)หรือ (فتنحوق) แปลว่า “การชี้แนะ” เป็นความหมาย
ที่มาจากภาษาอาหรับว่า(هداية)แปลว่า“ทางนำ” ซึ่งทางนำที่ดีที่สุดคือทางนำที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่
พระองค์ทรงให้แก่บ่าวโดยผ่านอัลกุรอาน สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 2 อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾

ความว่า “นี่คือคัมภีร์ (ของอัลลอฮ์ ﷻ) ที่ไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัยอยู่ในนั้น มันเป็นทางนำสำหรับผู้
ที่ยำเกรงต่อพระเจ้า”

คำดำรัส ﴿ذَلِكَ﴾ ให้ความหมายเชิงภาษาความว่า“นั้น” แต่ในที่นี้ หมายถึง “นี่”
และคำว่า ﴿الْكِتَابُ﴾ หมายถึงคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ถูกประทานโดยอัลลอฮ์ ﷻ ต่อบ่าว
ของพระองค์เพื่อเป็นทางนำในโลกดุนยา ได้ใช้ชีวิตอย่างถูกต้องประสบผลสำเร็จนำไปสู่สวนสวรรค์ใน
วันอาคีเราะฮ์(ดู al-Ṭabariy, 2000 : 1/225. 'Ibn Kathīr, 1999 : 1/162). คำว่า﴿هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾
ความว่า“เป็นทางนำสำหรับผู้ที่ยำเกรงต่อพระเจ้า” ซึ่งหมายถึงแสงสว่างสำหรับผู้ที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์
ﷻ หรือเป็นมูอฺมิน ในทางตรงกันข้ามผู้ที่ไม่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ และไม่มูอฺมิน ย่อมไม่ได้รับแสง
สว่างหรือทางนำใดจากคัมภีร์อัลกุรอาน (ดู 'Ibn Kathīr, 1999 : 1/163).

دان [كدوا¹] رحمة دان [كتيك²] فغتهواندان [كأمت³] رضا درفدان اوله الله تعالى، كران فرمان الله تعالى
 4) أرتين فرتونجوق دان رحمة باكى سكلين مريك يغتاكوت اكن توهن مريكئية، دان فرمانش :

¹สอง (رحمة) เป็นภาษาอาหรับที่ทับศัพท์ภาษาอาหรับ (رحمة) แปลว่า“ความเมตตา” ความเมตตา
 มักจะมากับความปรานี (رحيم) อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾

(سورة الفاتحة، الآية : 3)

ความว่า “ผู้ทรงยิ่งในความเมตตา ผู้ทรงยิ่งในความกรุณา”

(สุเราะฮ์อัลฟาติฮะฮ์ อายะฮ์ 3)

ความเมตตาและความปรานีที่แท้จริงคือที่มาจากอัลลอฮ์ﷻความเมตตาพระองค์จะ
 ให้อภัยกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นมุสลิมหรือไม่มุสลิม ส่วนความปรานีพระองค์จะให้แก่มุสลิมเท่านั้น
 (ดู al-Tabariy, 2000 : 1/127).

²สาม (فغتهوان) เป็นความหมายที่มาจากภาษาอาหรับว่า (علم) ความว่า“ความรู้” ความรู้เป็น
 สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ เจ้าของความรู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคืออัลลอฮ์ ﷻ ความรู้ที่มนุษย์ได้รับนั้น
 พระองค์ทรงให้เพียงน้อยนิดเท่านั้น อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾

(سورة الإسراء، بعض من الآية : 85)

ความว่า “...และพวกท่านจะไม่ได้รับความรู้ใดๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น”

(สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 85)

เมื่อท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ได้ฮิจเราะฮ์ไปเมืองมะดีนะฮ์ มีกลุ่มหัวหน้าพวกยิวถาม
 ท่านว่า ได้มีข่าวมาถึงพวกฉันว่าท่านกล่าวว่า ﴿وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ ความว่า“และพวก
 ท่านจะไม่ได้รับความรู้ใดๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น”นั้นหมายถึงพวกฉันหรือพวกของท่านที่ไม่ได้
 ได้รับความรู้ใดๆ เว้นแต่เพียงเล็กน้อย ท่านเราะสุลุลลอฮ์ﷺตอบว่า ฉันหมายถึงทุกคนทั้งหมด พวกยิว
 ตอบว่า แท้จริงท่านทราบดีว่าเตาเราะฮ์ได้ถูกประทานให้กับพวกฉันและได้แจกแจงทุกอย่างในนั้น
 ท่านเราะสุลุลลอฮ์ﷺ ตอบว่า สำหรับอัลลอฮ์แล้วเป็นสิ่งน้อยนิด ที่ให้มานั้นเพื่อพวกท่านจะได้
 ประโยชน์เมื่อพวกท่านปฏิบัติตาม (ดู al-Tabariy, 2000 : 17/545).

³สี่ (رضي الله عنه) เป็นความหมายที่มาจากภาษาอาหรับว่า (رضا درفدان اوله الله تعالى) ความว่า
 “อัลลอฮ์ ﷻ ทรงพิชิตต่อเขา”

⁴เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 154 สุเราะฮ์ อัลอะฮรอฟ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

(إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ¹) يَغْتَلَهُ تَرْدَهُوَل. دان فرمان: (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ²)

﴿وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْعَصْبُ أَخَذَ الْأَلْوَاخَ وَفِي نُسَخَتِهَا هُدًى
وَرَحْمَةً لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْتَابُونَ﴾

(سورة الأعراف، الآية : 154)

ความว่า “และเมื่อความกริ้วโกรธได้สงบลงจากมุซา ﷺ เขาก็เอาบรรดาแผ่นจารึกนั้นไปและในสิ่งที่ถูกจารึกไว้ในมันนั้นมีคำแนะนำและความเอ็นดูเมตตาแก่บรรดาผู้ที่เกรงกลัวพระเจ้าของพวกเขา”

(สุเราะฮ์อัลอะอ็อฟ อายะฮ์ 154)

อัลลอฮ์ ﷻ ในประทานกิตาบเตาเราะฮ์แก่ นะบีมุซา ﷺ เพื่อเป็นทางนำแก่บรรดาอิสรออิลทั้งหลายในสมัยนั้น ครั้นเมื่อนะบีมุซา ﷺ ได้ไปตามกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ภูเขาฏูร์ซีนานี้ เมื่อกลับมาบรรดาอิสรออิลทั้งหลายกลับมรดัด (ออกจากศาสนา) และได้ทำรูปปั้นลูกวัวเพื่อกราบไหว้ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ลงโทษพวกเขาโดยให้พวกเขามากินเอง ส่วนที่เหลือที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ ขอเตาบะฮ์ต่อพระองค์จะถูกให้อภัย (ดู al-Tabariy, 2000 : 13/137. 'Ibn Kathīr, 1999 : 3/478).

ผู้ที่เกรงกลัวพระเจ้าของพวกเขาหมายถึงผู้ที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ และกลัวผลตอบแทนของการปฏิบัติชั่ว (al-Tabariy, 2001: 10/467).

¹ได้อธิบายแล้วในเชิงอรรถที่ 5 หน้า 193

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบัยยีนะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 8 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿حَزَّاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ حَنَاتٌ عَذْبٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾

ความว่า “การตอบแทนของพวกเขา ณ ที่พระเจ้าของพวกเขาคือสวนสวรรค์หลากหลายอันสถาพร ณ เบื้องล่างของมันมีลำน้ำหลายสายไหลผ่าน พวกเขาเป็นผู้พำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล อัลลอฮ์ ﷻ ทรงปิตต่อพวกเขา และพวกเขาก็ยินดีในพระองค์ นั่นคือสำหรับผู้ที่กลัวเกรงพระเจ้าของพวกเขา”

สำหรับผู้ที่เกรงกลัวพระเจ้าของพวกเขาหมายถึงผลของผู้ที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ ในโลกดุนยาโดยการปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระองค์ และเคารพภักดีต่อพระองค์ เสมือนเห็นพระองค์ ถึงแม้จะไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ทรงเห็นเรา (Ibn Kathīr, 1999 : 8/458).

การเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์โดยปฏิบัติตามอัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์สุลของพระองค์นำไปสู่ความสำเร็จดังที่ปรากฏในสุเราะฮ์อันนุร อายะฮ์ 52 และสุเราะฮ์อัลมุลค์ อายะฮ์ 12 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾

تله رضا الله تعالى در فد مريكية دان رضا مريكيت در فدان، يغ دمكين ايت باكي مريك يغ تاكوت اكن توهنش.

دان كتهوى اولهم اكن بهواسن محاصلكن تاكوت ايت دغن دوا فركار¹ [فرتام²] دغن فغتهوان دان فغانلن، مك مريك يغ مغتهوى اى اكن كبسارن الله تعالى دان اكن تركيان در فد سكل

ความว่า “และผู้ใดเชื่อฟังปฏิบัติตามอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์ และเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ และยำเกรงพระองค์แล้ว ดังนั้นชนเหล่านั้นพวกเขาเป็นผู้ได้รับชัยชนะ”

(สุเราะฮ์อันนุร อายะฮ์ 52)

คำดำรัส ﴿هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ ความว่า “พวกเขาได้รับชัยชนะ” พวกเขาได้รับชัยชนะ เพราะ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงพิชิตต่อพวกเขาในวันกิยามะฮ์ และให้พวกเขาพ้นจากภยันรก ด้วยเหตุที่พวกเขาได้เชื่อฟังปฏิบัติตามอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์ และเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ และยำเกรงพระองค์ (ดู al-Tabariy, 2000 : 19/206).

อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾

(سورة الملك، الآية : 12)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ยำเกรงต่อพระเจ้าของพวกเขาโดยทางลับ สำหรับพวกเขาจะได้รับการอภัยโทษและรางวัลอันใหญ่หลวง”

(สุเราะฮ์อัลมุลค อายะฮ์ 12)

คำชี้แนะคือ ﴿مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ ความว่า “ได้รับการอภัยโทษและรางวัลอันใหญ่หลวง” คือผู้ที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นเหตุให้พระองค์อภัยโทษและให้สวนสวรรค์ในวันกิยามะฮ์¹ เจื่อนไขที่จะเกิดความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ มี 2 ประการคือ 1) ความรู้และความเข้าใจ และ 2) มองดูลักษณะพฤติกรรมผู้ที่เกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ² หนึ่งต้องมีความรู้และความเข้าใจ เช่น รู้และเข้าใจว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้าง สวรรค์และนรกสำหรับเป็นที่พำนักของมนุษย์และญินในวันอาคิเราะฮ์ และให้สำนึกเสมอว่าตนเองนั้นยังไม่แน่ใจว่าจะเป็นชาวสวรรค์หรือขาวนรก ฉะนั้นจะต้องเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ และมั่นเพียรในการปฏิบัติอิบาดะฮ์ให้มาก สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 200).

ความรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในอิสลาม หากไม่มีความรู้จะไม่เกิดความเกรงกลัวและความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังคำดำรัสของพระองค์ ในอายะฮ์ 28 สุเราะฮ์ฟาฏีรว่า

﴿...إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ...﴾

ความว่า “...บรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์...”

مخلوق دان اكن بهواسن منجادیکن ای اكن شرك دان افی نراك دان اكن فندودق باکی کدوا. دان تیاد
مغتهوی ای اكن بهواسن اداکه ای فندودق شرك اتو فندودق افی نراك مك تأدافت تیاد درفد تاكوت ای
اكن الله تعالی. دان [بیغ کدوا] دغن ممدغ کفد سکلین مریک یغتاکوة دان منیلک اكن کلاکوان
مریکیت دان مندغر اكن فرخبر نم رکئیت، بندیغن سفرت کانق، تیاد تاكوت ای اكن اولر، کران تیاد
مغتهوی ای اكن بهواسن اولر ایت منسبکن کناسان. بر سلاهن بفا باکی بودق ایت تاكوت ای اكن
اولر، کران مغئل ای دان مغتهوی ای اكن مضرة دغن سبب دفاتو ایت اولر، تنافی افیل ملیهت کانق، ایت
اكن ایهن تاكوت اكن اولر، دان لاری درفدان، دان کمنتر بدنن کران ملیهت اولر ایت نسجای مغیکوت

นอกจากการมีความรู้จะทำให้เกิดความเกรงกลัวและยำเกรงอัลลอฮ์ ﷻ แล้ว ยังจะ
ได้รับการยกย่องเทิดเกียรติหลายชั้นจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังคำดำรัสของพระองค์ว่า

﴿يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ﴾

(سورة المجادلة، بعض من الآية : 11)

ความว่า “อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงยกย่องเทอดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และบรรดาผู้ได้รับความรู้หลายชั้น”

(สุเราะฮ์อัลมัจญาดะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 11)

การแสวงหาความรู้จึงเป็นหน้าที่จำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน ดังอะดีซรายงานโดย
อนัส เบน มาลิก กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ..))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 224)

ความว่า “การแสวงหาวิชาความรู้เป็นหน้าที่จำเป็นเหนือมุสลิมทุกคน”

(บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 224)

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดีซนี้ว่าเศาะฮีย (al-Albāniy, n.d. : 296).

1สองติดตามพิจารณาผู้เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ โดยการสังเกตการณ์การปฏิบัติของเขา และฟังเรื่องราว
ของเขาสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 200).

ในทางตรงกันข้ามให้สังเกตพิจารณาผู้ที่ไม่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ ในยุคก่อนๆ
ว่าอัลลอฮ์ ﷻ ได้ลงโทษพวกเขาในโลกดุนยานีอย่างไรบ้าง เช่น ชาวอาด ษะมูด มัดยัน ชาวลูฏ
ฟิรเอาน์ เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้ชนเหล่านี้ถูกทำลายเพราะไม่เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่ง
นบีมาเป็นแบบอย่างให้กับเขาแต่ไม่ยอมปฏิบัติพร้อมปฏิเสธความจริงทุกประการ

ای اکن ایهن فد کتا کوتن، دان مراس ای ددا لم هاتین اکن تا کوت، سکلیفون تیاد ادا ای مگتهوی اکن
صفة اولر¹.

دان کنتهوی اولهم بهواسن تا کوت ایت سفرة چمتی² یغ مهالو ای اکن همب کفد تواه
آنحرقه، تتافی تیاد سکیا بهوا برلیبه ۲ هن ای هیغک مباوق کفد فوتس اسا در فد رحمة الله تعالی، کران
یغدمکین ایت دجلا، بهکن افیبل برسغاتن تا کوتن هندقله منجمفور ای اکندی دغن هارف اکن رحمة الله
تعالی³، دان سکیا بهوالیه کوات تا کوت در فد هارف سلاما ادا ای مغرجاکن دوسا، ادا فون اورغیغ طاعة
یغتیاد ادا معصیتن مک سکیاث سام باق اوله تا کوتن دان هارف⁴، سفرت سیدنا عمر رضی الله عنه برکات

¹เป็นข้อเปรียบเทียบว่าการที่เด็กจะกลัวงูได้นั้นเขาจะต้องดูตัวอย่างจากผู้ใหญ่หรือบิดามารดาก่อน
โดยสังเกตจากผู้ใหญ่เมื่อพบงูจะแสดงอาการกลัวเด็กก็จะกลัวตามไปด้วย เช่นเดียวกันผู้ที่จะเกิดความ
เกรงกลัวได้จะต้องติดตามพิจารณาสังเกตผู้รู้ สอดคล้องกับอิมามอะชาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 :
201. 2004 : 4/229).

การอธิบายเชิงอุปมาอุปมัยนี้เป็นการอธิบายที่ทำให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น
สามารถจินตนาการได้และเป็นจริง อัลลอฮ์ได้ดำรัสในอัลกุรอานหลายที่ด้วยกันที่ใช้สำนวน
อุปมาอุปมัย ตัวอย่างเช่น อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا
وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾

(سورة العنكبوت، الآية : 41)

ความว่า “อุปมาบรรดาผู้ที่ยึดเอาอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้คุ้มครองอุปมาดั่งแมงมุมที่ชักใยทำรังและ
แท้จริงรังที่บอบบางที่สุดคือรังของแมงมุม หากพวกเขา³”

(สุเราะฮ์อัลอันกะบูต อายะฮ์ 41)

²คำว่า “چمتی” เป็นภาษามลายูดั้งเดิม แปลว่า ไม่เท่า ไม่เรียว หรือไม่แฉ่

³การเปรียบเทียบความเกรงกลัวกับไม่เท่า ไม่เรียว หรือไม่แฉ่ เนื่องจากการเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ จะ
ทำให้ปฏิบัติความดีด้วยความหวังจะได้รับความเมตตาจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่นำทางสู่สวนสวรรค์

⁴สำหรับมุสลิมด้านการกระทำผิดหรือบาปมี 2 สภาพ คือ 1) ผู้ที่กระทำบาป ควรมีความเกรงกลัว
มากกว่าความหวัง และ 2) ผู้ที่กระทำดีไม่มีมุอศิยะฮ์ควรมีความเกรงกลัวและความหวังเท่ากัน
(ดู al-Kashmiriy, 2004 : 2/306). ผู้ที่มีบาปมากควรมีความหวังมากเนื่องจากเมื่อมีบาปมากจำเป็น
จะต้องขอเตาบะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างมีความหวังที่ต้องการให้อัลลอฮ์ ﷻ อภัยโทษ ผู้ที่มีบาปก็ควรมี
ความหวังที่มากเช่นกัน เนื่องจากเราะฮมะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ อยู่ภายใต้อำนาจของพระองค์ สำหรับ

ای : (جك دسرو : هندقله ماسوق شرك سكلين مخلوق كچوالى سئورغ لاکي ۲ نسچای اكو تاكوت بهوا اداله اكو دمکين ايت لاکي ۲ ، دان جك دسرو : هندقله ماسوق افى نراك اوله سکلين مخلوق كچوالى سئورغ لاکي ۲ نسچای اكو هارف بهوا اداله اكو دمکين ايت لاکي ۱). دان اداون افيل همفير ای اکن ماتى مک برمول هارف دان بايك سغك دغن توهنش ليه اوتام باکين².

ความเกรงกลัวผู้ที่มีบาปควรเกรงกลัวให้มากเป็นพิเศษเพราะความบาปที่ได้กระทำนั้นจะถูกโทษภัยหรือไม่ขึ้นอยู่กับอำนาจของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

¹สอดคล้องกับอิมามอะชาลี และอัลมุลา อัลชะระวี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 202. ‘Aliy bin Muḥammad, 2002 : 4/1640).

²ผู้ที่เกรงกลัวต่อการกระทำบาปหรือผู้ที่คาดเดาและหวังในความดี เมื่อใกล้ความตายเขาจะต้องหวังดี (حسن الظن) ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพราะผลของการคาดเดาที่ไม่ดีต่อพระองค์จะได้รับโทษหนัก อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ
بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ
لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

(سورة الفتح، الآية : 6)

ความว่า “และเพื่อพระองค์จะทรงลงโทษแก่พวกมุนาฟิกันชายและพวกมุนาฟิกันหญิงและบรรดาผู้ตั้งภาคีชาย (มุชริกีน) และบรรดาผู้ตั้งภาคีหญิง (มุชริกัต) โดยพวกเขาคิดเกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความคิดร้ายเหตุร้ายเหล่านั้นจึงประสบแก่พวกเขาเถิดและอัลลอฮ์ ﷻ ทรงโกรธกริ้วแก่พวกเขาและทรงสาปแช่งพวกเขาอีกทั้งทรงเตรียมนรกญะฮันนัมไว้สำหรับพวกเขาอีกด้วยและมันเป็นทางกลับที่ชั่วร้ายยิ่ง”

(สุเราะฮ์อัลฟิถฮ อายะฮ์ 6)

การคาดเดาที่ผิดๆ ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นสิ่งต้องห้าม ดังชะดีษรายงานโดยญาบิร ﷺ เขากล่าวว่า ฉันได้ฟังท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวก่อนที่ท่านจะวะฟาต 3 วันว่า

((لَا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ بِاللَّهِ الظَّنَّ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2877)

ความว่า “พวกท่านคนใดคนหนึ่ง จงอย่าตายนอกเสียจากว่าเขาจะต้องคิดในสิ่งที่ดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2877)

كرون سيدا نبي صلى الله عليه وسلم : (لَا يَمُوتَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ تَعَالَى) 1) أرتيش جاغن ماتى سئورغ كامو فد ساتو كلاكوان درفد سكل كلاكوان مليونكن فد كلاكوان مبايكنكن اى اكن سغك دغن الله تعالى، دغن بهوا هارف اى اكن رحمة دان معاف الله تعالى، كران فد كتىك همفير ماتى ايت تباد ادا فائدة باكي تاكوتن.

دان بهواسن هارف ايت ميلاهى اى اكن چيتا 2) دغن بهواسن هارف ايت بركنتوغ هاتى دغن يغ دکمارى فد حاصلن فد ماس يغ اكن داتغ سرت برأوسها اى فد سبب باكى حاصلن، سفرة مريك يغ مناچق اى اكن ساوه دان منام اى فدان اكن فادى مك هارف اى اكن مندافت فادى فد كتىك مغتم 2، دن بهواسن چيتا 3) ايت بركنتوغ هاتى دغن يغ ترسبوت دغن تباد براوسها فد حاصلكن يغ دکمارى ايت. سفرت مريك يغ منچيتا 4) اى اكن مندافت فادى دغن تباد منام فادى اتو منچيتا 5) اى اكن مندافت انق دغن تباد اى بر كهوين 3، كران فريذآن يغ ترسبوت بر فرمان الله تعالى : (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) 6) أرتيش بهواسن مريك يغ برايمان دان مريك يغ

1) ((لَا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ))

บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2877. 'Ibn Mājah, n.d. :4167. Aḥmad, 2001 : 14386. al-Ṭabarāniy, n.d. : 1590. al-Qudā'iy, 1986 : 938. al-Baihaqiy, 1988 : 747, 2003: 6566. AbūNu'īm, 1974 : 8/121. Abū Ya'ālā, 1984: 1907.

การคาดเดาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในแง่ดีหมายถึงคาดเดาว่าอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงตอบรับในการขออภัย การขอกฎโทษ และพระองค์จะตอบรับอะมัลดีที่ได้กระทำไป (Ibn Ḥajar, 1379 : 13/386).

2) ความอยากได้มีความแตกต่างจากความหวังคือ ความอยากได้มีเพียงความอยากในจิตใจโดยมิได้ทำอะไร ส่วนความหวังคือความพยายามกระทำสิ่งหนึ่งแล้วหวังผลหลังจากนั้นสอดคล้องกับอิมาม เฆาะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 202).

3) ความอยากได้อยู่ที่จิตใจโดยมิได้พยายามเพื่อที่จะได้รับในสิ่งที่อยากได้ เช่น ผู้ที่อยากได้ข้าวแต่มิได้พยายามที่จะปลูกข้าวแต่อย่างใด ผู้ที่อยากได้ลูกแต่มิได้แต่งงาน เป็นต้นสอดคล้องกับอิมาม เฆาะซาลี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 202).

4) คำที่ปรากฏในอัลกุรอานคือ ﴿رَحْمَتٌ﴾ การเขียนเช่นนี้ในอัลกุรอานจะปรากฏทั้งหมด 6 ที่คือ สุเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 218 สุเราะฮ์อัลอะฮฺรอฟ อายะฮ์ 56 สุเราะฮ์ฮุดอายะฮ์ 73 สุเราะฮ์มรยัม อายะฮ์ 2 สุเราะฮ์ฮัจญ์ อายะฮ์ 50 และสุเราะฮ์อัลฮัจญ์ อายะฮ์ 32 จากข้อสังเกตการเขียนเช่นนี้ทั้งหมดจะควบกับพระนามของอัลลอฮ์ เช่น ﴿رَحْمَتُ اللَّهِ﴾ ﴿رَحْمَتُ رَبِّكَ﴾

5) อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 218

برفنده در فد نکری کفر کفد نکری ایمان دان برسوغکوه^۲ مریکئیت فد منیغکیکن او کما الله تعالی برمول مریکئیت هارف اکن رحمة الله تعالی، دان الله تعالی امت فغمفون لاکي امت کاسیه سایغ.

دان بهواسن فائده باکی هارف ایت کمر فد منتتوة اکن یغ دهارفن، دان فائده باکی تاکوت ایت کمر فد لاری در فد یغ دتاکوتی ایت^۱، دان بارغسیاف هارف ای اکن سسوات نسجای منتتوت ای اکندی، دان بارغسیاف تاکوت اکن سسوات نسجای لاری ای در فدان، دان سکورغ، فغکت تاکوت ایت بارغیغ منسیبکن ای اکن منیغکلکن دوسا دان اکن بر فالیغ در فد دنیا^۲، دان بارغیغ تیاد منسیبکن اکن یغ دمکین ایت مک ای فرخبران هاتی بوکن تاکوت، بهکن برمول تاکوت ایت افییل سفرن ای نسجای منسیبکن ای اکن زهد در فد دنیا، مک سکارغ مپیوت همب اکن زهد دان معنائ^۳ والله أعلم.

(باب یغ کتیک فد میاتکن زهد^۴)

کتھوی اولهم بهواسن زهد^۵ ایت بنجی اکن دنیا دان بر فالیغ در فدان،

دان برکات ستغه علماء^۱ : یائت منیغکلکن کسناغن دنیا کران منتتوة اکن کسناغن آخرة. دان برکات ستغه یغ لاین : میمفنکن اتس قدر یغ ساعت برحاجة در فد بارغیغ دیقینکن اکن حلالن دان برکات ستغه

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธา และบรรดาผู้ที่อพยพ และได้เสียสละต่อสู้อยู่ในทางของอัลลอฮ์นั้น คนเหล่านี้แหละ ที่หวังในความเมตตาของอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์นั้น เป็นผู้ทรงอภิบาลผู้ทรงเมตตาเสมอ”

¹ประโยชน์ของความหวังคือทำให้เกิดความพยายามที่จะกระทำในสิ่งที่เป็นเหตุให้เกิดผลและประโยชน์ของความกลัวคือ สามารถออกห่างหรือหนีจากสิ่งนั้นสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 202).

²การเกรงกลัวอย่างน้อยจะต้องกลัวสาเหตุที่ทำให้เกิดความบาป สุดท้ายจะออกห่างจากคุณยา สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 202).

³ผู้แต่งจะขอกว่าในเรื่องความสมถะในบาบต่อไป

⁴بابที่สาม การอธิบายเรื่องสมถะ

⁵ซุฮุดคือสมถะไม่มากเกินไปซึ่งมีหลายประเภท คือซุฮุดโดยการระงับสิ่งที่หะรอมเป็นหน้าที่ระดับฟิรฎอ ยัยน์ ซุฮุดโดยการออกห่างจากสิ่งชุกฮาท (สิ่งที่คลุมเครือ) ซุฮุดในสิ่งที่เกินความจำเป็น ซุฮุดโดยการออกห่างจากคำพูด การมอง การถาม และการพบปะสังสรรค์เรื่องที่ไร้สาระ ซุฮุดต่อความรู้สึทที่ จะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากมนุษย์ ซุฮุดโดยยอมสยบต่ออัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่แยแสกับอารมณ์ใฝ่ต่ำของตนเอง ซุฮุดที่ครอบคลุมทั้งหมดคือซุฮุดต่อสรรพสิ่งทั้งหลายนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และสิ่งที่ทำให้หลงลืมต่อพระองค์ (Ibn qaiyim, n.d. : 117)

ยَغْ لَايْن : مَنِغْكَلْكَنْ مَنَّوْت يَغْتِيَاد اِدَا هِيغْكْ هَائِيْس بَارْغِيغْ اِدَا، دَان بَهَوَاسْن زَهْد اَيْت سَاتُو كَلَاكُوَان هَاتِي يَغْ دَفُوْجِي يَغْ مَنَّسِيْبِكْن اِي اِكْن كَاسِيَه اَللّٰهُ تَعَالَى دَان سَكَلِيْن مَانَسِي اِكْن اَوْرْغِيغْ بَرَصْفَه دَغْنَدِي ، كِرَان سَبْدَا نَبِي صَلَى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : (اَزْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُجِبَّكَ اللّٰهُ، وَاَزْهَدْ فَيَمَّا فِي اَيْدِي النَّاسِ يُجِبَّكَ النَّاسُ)² اَرْتِيْزَهْد اَوْلَهْم فِد دُنْيَا نَسْجَايْ كَاسِيَه اِكْنَدِيْكَو اَوْلَه اللّٰهُ تَعَالَى، دَان زَهْد اَوْلَهْم فِد بَارْغِيغْ دَتَاغْن مَانَسِي دَرَفِد دُنْيَا نَسْجَايْ كَاسِيَه اِكْنَدِيْكَو اَوْلَه مَانَسِي، دَان اِدَالَه زَهْد اَيْت تَرَجْدِي اِي كِرَان عِلْم، كِرَان سَبْدَا نَبِي صَلَى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ³: (وَقَالَ الَّذِيْنَ اُوْتُوْا الْعِلْمَ : وَيُوْلِكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِّمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صٰلِحًا)⁴ اَرْتِيْث دَان بَرَكَات اَوْلَه مَرِيْكَ يَغْ دَبْرِيْكَن اِكْن عِلْم : جَلَاكَ كَامُو، بَرْمُول فَهَال اللّٰهُ تَعَالَى لِيْه بَايْكَ بَاكِي مَرِيْكَ يَغْبَر اِيْمَان دَان يَغْبَر عَمَل اِي اِكْن عَمَل يَغْ صَالِح دَرَفِد بَارْغِيغْ دَبْرِيْكَن اِكْن قَارُوْن دَدَا لَمْ دُنْيَا اَيْن.

¹อุลละมาอ์ได้ให้ทัศนะเรื่องซุฮุดหลายทัศนะด้วยกันคือ 1) ซุฮุดคือละทิ้งความสบายในดุนยาเพื่อหวังผลความสบายในวันอาคิเราะฮ์ 2) เพื่อไว้ซึ่งสิ่งที่ทะเลาะเท่าความจำเป็น 3) ละเว้นในสิ่งที่ยังไม่มีจนกระทั่งที่มีอยู่ก็หมดไป

²บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 4102. al-Ṭabarāniy, n.d. : 5972. al-Baihaqiy, 2003 : 10043. al-Hākim, 1990 : 7873. al-Qudā'iy, 1986 : 643. AbūNu'īm, 1974 : 3/252. Ibn Sam'ūn al-wā'iz, 2002 : 289.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมอะดีษนี้ว่าเศาะฮีย (al-Albāniy, n.d. : 1/924).

³ที่ถูกต้องคือ فرمان الله تعالى

⁴อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลเกาะฮ์คือศส่วนหนึ่งของอายะฮ์80อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَقَالَ الَّذِيْنَ اُوْتُوْا الْعِلْمَ وَيُوْلِكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِّمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صٰلِحًا وَلَا يُلَقَّاها اِلَّا الصّٰبِرُوْنَ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ได้รับความรู้กล่าวว่า ความวิบัติแต่พวกท่าน ผลบุญแห่งอัลลอฮ์ ﷻ นั้นดีกว่าแก่ผู้ศรัทธาและกระทำความดีและไม่มีผู้ใดได้รับมันนอกจากบรรดาผู้อดทนเท่านั้น”

หมายถึงบรรดาผู้ได้รับความรู้กล่าวว่าขณะที่กอรูนได้ปรากฏตัวต่อหน้าพวกเขาพร้อมด้วยเครื่องประดับว่า ความวิบัติแต่พวกท่าน ผลบุญแห่งอัลลอฮ์ ﷻ นั้นดีกว่าแก่ผู้ศรัทธาและกระทำความดีจงเกรงกลัวและฎออะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เกิดผลบุญและผลตอบแทนสำหรับผู้เชื่อพระองค์และเราะฮ์สุลของพระองค์และปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งอิสลาม จะดีกว่าเครื่องประดับของกอรูนและสมบัติทั้งหมดที่กอรูนครอบครองอยู่ (al-Ṭabariy, 2001: 18/330).

ดังนั้นความสมณะที่ได้รับนิมะฮ์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้มา โดยสำนึกอยู่เสมอว่าแม้ว่าใครจะมีทรัพย์สินสมบัติมากมายก็ตามหากไม่อยู่ในกรอบแห่งอิสลามแล้วจะเป็นผู้ที่ขาดทุนล้มละลายในวันอาคิเราะฮ์

تله منرغكن الله تعالى ددالم الآية اين اكن بهواسن زهد ايت ستغه درفد فائده باكي علم¹. دان كتهوى اولهم بهواسن زهد ايت بيراف فغكت²، فغكت يغ فرتام³ بهو زهد اى فد كنيك هاتين چندروغ كفد دنيا، تتافى برسوگكه⁴ اى فد ملاون اكن هاتين، فغكت اين بوكن زهد، تتافى فرملان باكي زهد⁴، فغكت يغكدوا⁵ بهوا لير هاتين درفد دنيا، دان تياد چندروغ اى كفدا، كران مغهوى اكن بهواسن تياد بيسا مهمفون اكن دنيا دان آخرة، مك موره هاتين دغن منيغكلكن دنيا ايت كران مغهوى اى اكن بهواسن آخرة ايت لبيه بايك درفد دنيا، سفرت موره هاتى مريك يغ ممبلى اكن فرمات يغ انده دغن سر يغكيت، سكليفون كاسيه اى اكن واغ يغ سر يغكيت ايت، دان اين زهد يغ لبيه رنده⁶، دان فغكت يغ كنيك⁷ بهوا تياد چندروغ هاتين كفد دنيا دان تياد لير درفدا، بهكن اداث دان تياد برسمان كدوا⁸ فد سيسين، دان اداله هرتا بندا فد سيسين سفرت اير، دان فر بندهران الله تعالى سفرت لاوت، مك تياد بر فاليع هاتين كفدا كران كمر اتو كران لير، دان برمول اين زهد يغ لبيه سمفرن دان يغ لبيه تيغكى درفد يغ كدوا، كران يغ بنجى اكن سسوات بر يميغ اى دغندى، سماجم دغن يغ كاسيه اكندى، كران اين تتكل منجلا اكن دنيا اوله بيراف لاكى⁹ فد سيسى رابعة العدوية⁸ بر كات اى باكي مريكيت جك تياد چمرن هاتى كامو نسجاي تياد منجلا كامو اكندى انتهى. دباوا كفد ستي عائشة رضى الله عنها سراتوس ريبو درهم، مك تياد لير اي

¹เมื่ออรุณพร้อมด้วยเครื่องประดับได้ปรากฏตัวต่อหน้าบรรดาผู้มีความรู้ มิได้ทำให้ผู้มีความรู้เหล่านี้ชื่นชม ตีใจตามไม่ แต่กลับกล่าวว่า ความวิบัติแต่พวกท่าน ผลบุญแห่งอัลลอฮ์ ﷻ นั้นดีกว่าแก่ผู้ศรัทธาและกระทำความดีจนกระทั่งและฏออะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เกิดผลบุญและผลตอบแทนสำหรับผู้ที่เชื่อพระองค์และเราะฮ์ของพระองค์และปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งอิสลาม จะดีกว่าเครื่องประดับของอรุณและสมบัติทั้งหมดที่อรุณครอบครองอยู่ (ดู al-Ṭabarīy, 2001: 18/330).

²ซุฮุดมีหลายลำดับชั้น

³หนึ่งระดับต่ำ มักน้อยในศุนยาแต่จิตใจยังเอนเอียงอยู่กับศุนยา และยังชวนขวยศุนยา สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazālīy, 2004 : 306. 2003 : 207).

⁴ลำดับชั้นที่หนึ่งยังไม่เรียกซุฮุดในความหมายที่แท้จริง

⁵สองระดับปานกลางละทิ้งศุนยาด้วยความเต็มใจแต่ยังมีความต้องการเล็กน้อยเพื่อความยังชีพ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazālīy, 2004 : 306.2003 : 208).

⁶ลำดับชั้นที่สอง เป็นซุฮุดขั้นต่ำที่สุด

⁷สามระดับสูงซุฮุดด้วยความเต็มใจและไม่สนใจว่าศุนยาจะมีเท่าไร จิตใจเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขที่จะมีในวันอาคิเราะฮ์ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazālīy, 2004 : 306. 2003 : 208).

⁸ลำดับชั้นที่สามเป็นซุฮุดขั้นสูงสุด

ดرفدان، تنافی مباکی ۲ ای اکندی سموان فد هاری ایت تیاد ادا تیغکل دسیسیئ سسوات، مک برکات خادمین باکین، جک اغکو بلی دغن ساتو درهم اکن داکیغ یغ بر بوک فواس اغکو اتسن، مک منجواب ای : جک اغکو فرایغت اکندا کو تادی نسجای ممفربوات اوله اکو اکندی، مک این فغکت ترکای دان ای لبیه سمفرن درفد فغکت زهد. دان کتهوی اولهم بهواسن سبب باکی زهد ایت تیغ فرکارا¹ [یغ فرتام] تا کوت اکن أفی نراک²، دان یأیت زهد سکلین یغ تا کوت، [یغ کدوا] کمر فد نعمة آخرة³، این لبیه تیغکی درفد یغ فرتام، دان زهد یغ ترجدی درفدان زهد سکلین یغ هارف، دان برمول عبادة سرتا هارف لبیه أفضل درفد عبادة سرتا تا کوة، کران هارف ایت ملازمکن ای اکن کاسیه، [یغکتیک] دان یأیت یغ لبیه تیغکی، بهوا اداله سبب باکی زهد ایت ممسرکن دیری درفد بر فالیغ کفد یغ لاین درفد الله تعالی، کران ممرسیهکن هاتی درفدان، دان مهیناکن اکن بارغیغ لاین درفد الله تعالی، دان ایت زهد سکلین عارفین⁴. دان بهواسن زهد یغ لبیه سمفرن زهد فد تیف ۳ یغ لاین درفد الله تعالی فد دنیا دان فد آخرة، دان کورغ درفدان زهد فد دنیا ساج، تیاد فد کمکاهن دان لاین، اتو زهد فد ستغه فرکارا تیاد فد یغ ستغه یغ لاین. دان یغ آخر این سضعیف ۳ زهد کران کمکاهن ایت لبیه لذة دان لبیه دایغین درفد هرتا. مک زهد فدان لبیه اوتام. دان بهواسن فریذان انتارا زهد دان فقر⁵، بهواسن زهد ایت تراسیغ ای درفد دنیا کران طاعة سرت کواس ای اتسن، ادافون جک تراسیغ اغکو درفد دنیا فد کتیک کمر اغکو فدان مک ایت دنماکن فقر (فافا) ۶، تیاد ادا ای زهد، تنافی ادا باکی فقر ایت کللیهن اتس کای، سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (يَدْخُلُ قُرَاءُ أُمَّتِي الْجَنَّةَ قَبْلَ أَعْيَانِهِمْ بِخَمْسِمِائَةِ عَامٍ)⁷ ایتین ماسوق شرک سکلین فقیر امتکو دهول

¹สาเหตุที่ทำให้เกิดชุกดู 3 ประการ

²หนึ่ง กลัวไฟนรกสอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 209).

³สอง อยากรับความสบายในวันอาคิเราะฮ์สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 209).

⁴สาม การไม่นำสิ่งอื่นใดมาร่วมเป็นภาคต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์ผุดผ่อง สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 209).

⁵ความแตกต่างระหว่างชุกดูกับพะกีร์คือ ชุกดูคือการออกห่างคุณยาเพื่อปฏิบัติฎออะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ส่วนพะกีร์คือการรู้สึกพอใจในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 210).

⁶คำว่า (فافا) เป็นภาษาญาวีซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับฟักรซึ่งเป็นภาษาอาหรับที่ถูกทักคัพท์มาใช้ในภาษาญาวี

⁷ผู้วิจัยไม่พบตัวบทดังกล่าวแต่มีตัวบทอื่นที่ให้ความหมายเหมือนกันคือชะดีษรายงานโดยอบูยูรียเราะฮ์ ฎ กล่าวว่ ท่านเราะฮ์สุลลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่

ดردد สกลิน یغ کای دردد مریکتیت دغن لیم راتوس تاهون ایت اتس مند هولوی فقیر یغ لوبا اتس یغ کای
 یغ لوبا مپیوت اکندی اوله الامام الغزالی ددا لم احیاء علوم الدین. دان برسبه اوله رسول الله صلی الله علیه
 وسلم : (اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَسْكِينًا وَأَمِتْنِي مَسْكِينًا)¹ اُرتین هی الله هیدوفکن اولهم اکندا کو مسکین، دان

((يَدْخُلُ فُقَرَاءُ أُمَّتِي الْجَنَّةَ قَبْلَ أَنْ يَنْصَفَ يَوْمٌ))

(أخرجه أحمد، 2001 : 10730)

ความว่า “อุมมะฮ์ที่ยากจนของฉันเข้าสวรรค์ก่อนผู้ร่ำรวยในหมู่พวกเขาครึ่งวัน”

(บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 10730)

ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((يَدْخُلُ فُقَرَاءُ الْمُسْلِمِينَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَنْ يَنْصَفَ يَوْمٌ وَهُوَ خَمْسُ

مِائَةِ عَامٍ))

ความว่า “บรรดามุสลิมที่ยากจนเข้าสวรรค์ก่อนผู้ร่ำรวยในหมู่พวกเขาครึ่งวันคือห้าร้อยปี”

(บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 8521. al-Tirmidhiy, 1975 :2354)

อะบูอิชากุมอะดิมนี้ว่าอะสันเศาะฮีย (al-Tirmidhiy, 1975 :4/578)อัลอัลบานีย์สุ
 กุมอะดิมนี้ว่าอะสันเศาะฮีย (al-Albāniy, n.d. : 5/354).

ครึ่งวันในวันอาคิเราะฮ์เท่ากับ 500 ปี ในโลกคุณยา อัลลอฮ์ ﷻ คำร็สว่า

((يُدَبَّرُ الْأَمْرُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ

مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ يَمَّا تَعْدُونَ))

(سورة السجدة، الآية : 5)

ความว่า “พระองค์ทรงบริหารจัดการจากชั้นฟ้าสู่แผ่นดิน แล้วมันจะขึ้นไปสู่พระองค์ในวันหนึ่งซึ่ง
 กำหนดของมันเท่ากับหนึ่งพันปีตามที่พวกเจ้านับ”

(สุเราะฮ์อัลสะญะดะฮ์อายะฮ์ 5)

จากโลกไปสู่ฟากฟ้าอันสูงส่ง หากมนุษย์จะเดินทางไปกลับต้องใช้เวลา 1000 ปี ซึ่ง
 เท่ากับ 1 วันในโลกอาคิเราะฮ์ (ดู al-Suyūṭiy, n.d. : 6/537).

มุสลิมที่สมณะจะได้เปรียบกว่ามุสลิมที่ร่ำรวยในวันอาคิเราะฮ์ คือสามารถเข้าสวรรค์
 ก่อนผู้ร่ำรวยครึ่งวัน ซึ่งเท่ากับ 500 ปีในเวลาบนโลก

¹เป็นส่วนหนึ่งจากตัวบทอะฮ์ดีษรายงานโดยอุมมะฮ์ฮ์ อัลคุดรีฮ์ ﷺ กล่าวว่าท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าว
 ว่า

((اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَسْكِينًا وَأَمِتْنِي مَسْكِينًا وَاحْشُرْنِي فِي زُمْرَةِ

الْمَسَاكِينِ))

มاتیکن اولهم اکندا کو مسکین. دان وفاة اوله نبی صلی الله علیه وسلم فد کتیک باجو بسین تر کادی فد سیسی یهودی¹، کران أوتغن سبب نفقة اهلین،

دان کتهوی اولهم بهواسن فقیر ایت جک ادا ای تر فادا دغن بارغیغ دبری اکندی دان تیاد ادا ای لوبا فد منتوت هر تا مک فغکتن همفیر در فد فغکت اورغیغ زاهد. سبدا نبی صلی الله علیه وسلم : (طوبی لمن أسلمم وکان عیشهُ کفافاً²) أرتین برمول شرکا باکی مریک یغ اسلام ای دان اداله کهید و فنش سغدر³ ممادی، تنافی هاں ساں بسر فهال فقیر ایت جک ای صیر دان رضا دان ممادا کن ای اکن یغ ادا. دان

ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ ﷻ ขอทรงโปรดให้ข้าได้อยู่อย่างคนจน ตายอย่างคนจน และรวบรวมข้า(ในวันกียามะฮ์)ในหมู่คนจน”

บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 :2352. 'Ibn Mājah, n.d. : 4126. al-Baihaqiy, 2003: 1380. al-Ṭabarāniy, 1413 : 1425. 'Ibn al-Bai', 1990 : 7911. 'Abd bin Ḥumaid, 1988: 1002. 'Ibn 'Asākir, 2000 : 1190.

อะบูอัสสา กล่าวว่ชะดิษนี้เมาะเรีบ (al-Tirmidhiy, 1975 :4/155). อลอัลบานีย์ฮุกุมชะดิษนี้ว่าชะสัน (al-Albāniy, n.d. : 9/126).

มีสกีนั้น (อยู่อย่างคนจน) ในที่นี้หมายถึง การถ่อมตน (ตะวาฎาะฮะ) ของท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ที่พยายามใช้ในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น (ดู al-Mubārakfūriy, n.d. : 7/16)

¹เป็นความหมายชะดิษจากตัวบทชะดิษรายงานโดยอาอิชะฮ์ ฎ กล่าวว่

((تُؤَيِّ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدِرْعُهُ مَرْهُوْنَةٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ

بِثَلَاثِيْنَ صَاعًا مِنْ شَعِيْرٍ))

ความว่า “ขณะที่ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ เสียชีวิต เสื้อเหล็กของท่านได้จํานํากับชาวยิวด้วยเมล็ดแป้งสามสิบทะนาน”

บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 :2916. Aḥmad, 2001 : 3409. 'Abdulḥamīd bin Ḥamīd, 1988: 587. Muḥammad bin 'Abdulwāhid, 2000: 303. 'Ibn Ḥibbān, 1993 : 5936. al-Nasāiy, 1986 : 4651.

เหตุที่อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ให้ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷻ มีทรัพย์สินเงินทองมากมายบนโลกนี้ เพราะเป็นสิ่งที่ไม่มีค่าสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ (al-Shaikh al-Ṭabīb Aḥmad Ḥuṭaibah. n.d. : 35/10)

ผู้ที่มีทรัพย์สินเงินทอง และความสะดวกสบายบนโลกนี้มีไขเป็นตัวชี้วัดว่าเขาเหล่านั้นเป็นที่รักใคร่ของอัลลอฮ์ ﷻ เสมอไป

²บันทึกโดย Ṣadr al-Dīn, 1994 : 78. al-Sayūṭiy, n.d. : 8077.

อลอัลบานีย์ฮุกุมชะดิษนี้ว่าเมาะฮ์อิฟญิดดิน (al-Albāniy, n.d. : 1/532)

³คำที่ถูกตัดคือ سقدر

برمول صبر اتس كفافان ايت اداله اى فرملأن باكى زهد، دان تياد سمفرن زهد دان لاینث ملینکن دغن صبر،
 مك هندقله ميبوت همب اكن باب صبر كمدین ذرفد ياب زهد¹ والله أعلم.

(باب یغ كأمفت فد مپاتكن صبر²)

کنتهوی اولهم بهواسن صبر³ ایت مناھن دیری ذرفد مارہ اتس سسوات یغ تیاد
 دسوکایین، دان مناھن لیدہ ذرفد مغادو کفد یغ لاین ذرفد اللہ تعالیٰ برکات الامام الغزالی ددالم کتاب
 الأربعین : برمولى حقيقة صبر ایت تیف یغ ممبگکیتکن اکن او کما فد ملاون اکن یغ ممبگکیتکن کایغینن
 نفس انتھی⁴، کران مانسی فدان دوا فواق تنترایغ برلاون کدوان⁵، [فرتام] عقل⁶ دان سکل یغ ممبگکیتکن
 دان [کدوا] شهوات⁷ دان سکل یغ مپرون. مك جك منغ یغ مپرو او کما نسجای تله حاصل فثکت صبر،
 دان برمولى صبر ایت فرض عین اتس تیف ۲ مکلف، سام ادا صبر اتس مغرجاکن طاعة یغ واجب اتو صبر
 اتس منیغکلکن معصية اتو صبر اتس بلاء. ادا فون صبر اتس مغرجاکن عبادة یغ سنة دان صبر اتس

¹คำที่ถูกตัดคือ ذرفد باب

²بابที่สี่ การอธิบายเรื่องความอดทน

³เศาะบ์ (صبر) เป็นภาษาญาวีที่มาจากภาษาอาหรับว่า (الصبر) อ่านว่า “อัศคือบรุ” แปลว่า “ความ
 อดทน” มีผู้ให้นิยามทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการดังนี้ 1) อัลเฟาซานให้ความหมายเชิงภาษาว่า
 หมายถึงการคุมขัง ส่วนเชิงวิชาการหมายถึง การควบคุมตนเองให้สามารถปฏิบัติฏออะฮ์ต่ออัลลอฮ์
 ﷻและคุมตนเองมิให้ปฏิบัติมุคียะฮ์ (al-Fawzān, 2002 : 2/79). 2) ให้ความหมายเชิงภาษาว่า การคุม
 ขัง การขัดขวาง ส่วนเชิงวิชาการหมายถึง การควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของสติปัญญาและ
 บทบัญญัติแห่งอิสลาม (الشرع) (al-Kharrāz, 2009 : 75).

จากนักวิชาการที่ให้ความหมายอัศคือบรุนี้ได้ขัดแย้งกันเพราะการควบคุมตนเองให้
 สามารถปฏิบัติฏออะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ และคุมตนเองมิให้ปฏิบัติมุคียะฮ์นั้นคือการควบคุมตนเองให้อยู่
 ในกรอบของสติปัญญาและบทบัญญัติแห่งอิสลามนั่นเอง ฉะนั้นอัศคือบรุหมายถึงการบังคับตนเองให้
 อยู่ในกรอบของอิสลาม

⁴ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 212).

⁵ มนุษย์มีสองค่ายซึ่งคัดแย้งกันคือสติปัญญาและตัณหา

⁶ หนึ่ง การมีสติสัมปชัญญะ สามารถไตร่ตรองต่อสู้กับตัณหาสามารถนำไปสู่การปฏิบัติฏออะฮ์
 ต่ออัลลอฮ์ ﷻได้เช่นนี้เรียกว่าการเศาะบ์

⁷ สอง ตัณหาเชิญชวนไปสู่การปฏิบัติมุคียะฮ์เช่นนี้จะไม่ทำให้เกิดการเศาะบ์

มินิเกลลกัน ยิฆ มกรوه دان ยิฆ หารอส مك يائت سنة بوكن واجب، دمكين جوك صير اتس ممبالس اكن اورغيฆ مباكىتى دان منظام اكنديكوم مك يائت سنة جوا. تنافى فهالئ ساعث بسر، کران فرمان الله تعالى : (إِنَّمَا يُؤَفِّي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ¹) أرتيئ هان سن دسمفرنناکن اکن سکلين ييغ صير اکن فهال مريکئيت دغن کتيا دان دکيرا بايقن. تله مهمفون الله تعالى اکن بيراف فرکارا باکي سکلين ييغ صير ييغ تيا د مهمفون اي اکندي باکي ييغ لاین درفد مريکئيت، سفرت مغمفوني دوسا دان رحمة دان فهال دان جادی ايکوتن دان فرتولوغن، کران فرمان الله تعالى : (أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ²) أرتيئ برمولى مريکئيت (سکلين ييغ صير ايت) اتس مريکئيت امفون در¹ توهن مريکئيت دان

¹อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลซุมัร ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 10 อายะฮ์ที่สมบูรณ์ คือ อัลลอฮ์ ﷻ คำรัสว่า

﴿قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُؤَفِّي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾
(سورة الزمر، الآية : 10)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) โอ้ปวงบ่าวผู้ศรัทธาทั้งหลายเอ๋ย! จงยำเกรงพระเจ้าของพวกท่านเถิด สำหรับบรรดาผู้ทำความดีในโลกนี้คือ (จะได้รับการตอบแทน) ความดีและแผ่นดินของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นกว้างใหญ่ไพศาล แท้จริงบรรดาผู้อดทนนั้นจะได้รับการตอบแทนรางวัลของพวกเขาอย่างสมบูรณ์โดยไม่ต้องคำนวณ”

(สุเราะฮ์อัลซุมัรอายะฮ์ 10)

คำคำรัส ﴿أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ ความว่า “ได้รับการตอบแทนรางวัล” หมายถึงอัลลอฮ์ ﷻ จะให้ผลบุญโดยไม่ต้องคิดคำนวณ (al-Tabariy, 2000: 21/270). ผลตอบแทนสำหรับผู้ที่ไม่ย่อท้ออดทนคือสวนสวรรค์และให้ริสกีในสวนสวรรค์โดยไม่ต้องคิดคำนวณ (Muqātil bin Sulaimān. 1423 : 3/672).

การที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ไม่ย่อท้ออดทนได้ผลสองอย่างคือช่วยชนะในโลกดุนยาและสวนสวรรค์ในอาคิเราะฮ์

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ 157

คำคำรัส ﴿أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ﴾ คนเหล่านี้แหละพวกเขาจะได้รับคำชมเชยหมายถึงพวกเขาจะได้รับการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ ﴿وَرَحْمَةٌ﴾ และการเอ็นดูเมตตาหมายถึงจะได้รับนิมะฮ์ ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ คนเหล่านี้แหละคือผู้ที่ได้รับข้อเสนอแนะนำอันถูกต้อง หมายถึงพวกเขาจะได้สวนสวรรค์และผลบุญ (al-Wāhidiy, 1415 : 140)

ความอดทนเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะทำให้ได้รับเราะหะมะฮ์จากอัลลอฮ์ จนกระทั่งพระองค์ทรงอภัยโทษ และให้ผลตอบแทนคือสวนสวรรค์

نعمه، دان مریکیت جو ایغ مندافت فرتونجوق کفد یغ بتول. دان فرمانش : (وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ)² آریتین دان صبر اوله کامو کران بهواسن الله تعالی سرت سکلین یغ صبر، آریتین منولوغ ای دان مملهارا ای اکن مریکیت.

دان فرمانش : (وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا)³ آریتین دان منجادیکن اوله کامی اکن ستغه درفد مریکیت اکن بیراف ایکوتن یغ منجو کی مریکیت دغن فرنته کامی تتکل صبر اوله

¹คำที่ถูกต้องคือ دری

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลอันฟาลส่วนหนึ่งของอายะฮ์46อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ดำรัสว่า

﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا
إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

ความว่า “และจงเชื่อฟังอัลลอฮ์ﷻและเราะสูลของพระองค์เถิด และจงอย่าขัดแย้งกัน จะทำให้พวกเจ้าย่อท้อ และทำให้ความเข้มแข็งของพวกเจ้าหมดไป และจงอดทนเถิด แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงอยู่กับผู้ที่อดทนทั้งหลาย”

ความอดทนในอายะฮ์นี้หมายถึงให้ออดทนไม่ย่อท้อในสิ่งที่รู้สึกเกลียดไม่ชอบคำสั่งของอัลลอฮ์ﷻ เช่นในยามสงครามญิฮาดเห็นฝ่ายศัตรูมีจำนวนมากกว่าเข้มแข็งกว่า แต่จะต้องสำนึกเสมอว่าอัลลอฮ์ﷻอยู่ข้างเคียงมุมนั้นที่ไม่ย่อท้อและอดทนผู้ใดจิตใจอยู่กับอัลลอฮ์ ﷻ ผู้นั้นจะได้รับชัยชนะ (al-Marāghiy, 1946: 10/11).

ความอดทนที่แท้จริงนั้นจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลามแม้ว่าบทบัญญัตินั้นๆ จะทำให้รู้สึกขัดแย้ง ไม่ชอบก็ตาม จะใช้สติปัญญาเป็นตัวชี้วัดไม่ได้ เพราะมนุษย์มีสองอย่างอยู่ภายในคือสติสัมปชัญญะและตัณหา ซึ่งมนุษย์ทุกคนจะต้องให้สติสัมปชัญญะสามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และปราบปรามตัณหาให้ราบคาบให้จงได้เพื่อนำไปสู่สวนสวรรค์ของอัลลอฮ์ ﷻ ในวันอาคิเราะฮ์

³อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลสะญะดะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 24 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا
يُوقِنُونَ﴾

ความว่า “และเราได้จัดให้มีหัวหน้าจากพวกเขา เพื่อจะได้ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องตามคำบัญชาของเรา ในเมื่อพวกเขามีความอดทนและพวกเขาเชื่อมั่นต่ออายะฮ์ทั้งหลายของเรา”

ความอดทนในอายะฮ์นี้หมายถึงไม่ย่อท้ออดทนที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ และละทิ้งในสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม ยอมรับเราะสูลของพระองค์และเชื่อฟังพร้อมทั้งปฏิบัติตาม (Ibn Kathīr, 1419 : 6/331)

มริคมีต. ดาน فرمانن: (إِنَّمَا يُوقَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ¹) أرئتین هان سن دسفرناکن اکن سکلین یغ صبر اکن فهال مریکمیت دغن کتبادان دکیرا، سوغکهن تله مپوت الله تعالی اکن صبر ددالم قرآن لیه درفد توجه فوله تمفت، دان سبدا رسول الله صلی الله علیه وسلم: (فِي الصَّبْرِ عَلَى مَا تَكْرَهُ خَيْرٌ²) أرئتین ادا

¹อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลซุหมร์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 10 ได้อธิบายแล้ว

²เป็นส่วนหนึ่งของฮะดีษรายงานโดยอิบนุอับบาส ❧

((أَنَّهُ قَالَ كُنْتُ رَدِيفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا غُلَامُ أَوْ يَا غُلَيْمُ أَلَا أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ بِهِنَّ فَقُلْتُ بَلَى فَقَالَ احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ احْفَظِ اللَّهَ يَجِدْهُ أَمَامَكَ تَعَرَّفْ إِلَيْهِ فِي الرَّحَاءِ يَعْرِفَكَ فِي الشَّدَّةِ وَإِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا اسْتَعْنَتْ فَاسْتَعِينِ بِاللَّهِ قَدْ جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ كَاتِبٌ فَلَوْ أَنَّ الْخَلْقَ كُلَّهُمْ جَمِيعًا أَرَادُوا أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَكْتُبْهُ اللَّهُ عَلَيْكَ لَمْ يَفْدِرُوا عَلَيْهِ وَإِنْ أَرَادُوا أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَكْتُبْهُ اللَّهُ عَلَيْكَ لَمْ يَفْدِرُوا عَلَيْهِ وَاعْلَمْ أَنَّ فِي الصَّبْرِ عَلَى مَا تَكْرَهُ خَيْرًا كَثِيرًا وَأَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ وَأَنَّ الْفَرْجَ مَعَ الْكَرْبِ وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا))

ความว่า “แท้จริงนั้น อิบนุอับบาสกล่าวว่า ฉันอยู่ข้างหลังท่านเราะสูลุลลอฮ์ ❧ แล้วท่านได้กล่าวว่า “โอ้ เด็กเอ๋ย หรือ โอ้ เด็กน้อยฉันจะสอนเจ้าสามสี่ประโยค อัลลอฮ์ ❧ จะให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าด้วยสิ่งเหล่านี้ จงระลึกถึงอัลลอฮ์ ❧ เสมอแล้วอัลลอฮ์ ❧ ก็จะทำให้ทรงคุ้มครองเจ้า จงระลึกถึงอัลลอฮ์ ❧ เสมอแล้วเจ้าก็จะพบว่าพระองค์นั้นทรงอยู่เคียงข้างเจ้า คราใดที่เจ้าจะขอก็ให้ขอจากอัลลอฮ์ ❧ และเมื่อใดที่เจ้าจะขอความช่วยเหลือ ก็ให้ขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ❧ ทุกอย่างที่จะเกิดขึ้นได้ถูกบันทึกไว้แล้วไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ มาตรการมั่นว่ามนุษย์ทั้งหลาย ต้องการที่จะให้ประโยชน์แก่เจ้าด้วยสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่อัลลอฮ์ ❧ ไม่ได้บันทึกไว้แก่เจ้า พวกเขาก็มีอาจจะทำได้ หรือหากว่า พวกเขาต้องการจะทำอันตรายต่อเจ้า ด้วยสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่อัลลอฮ์ ❧ ไม่ได้บันทึกไว้แก่เจ้า พวกเขาก็จะไม่สามารถทำมันได้จงรู้ไว้เถิดว่าแท้จริงแล้วการอดทนต่อสิ่งที่ท่านรังเกียจนั้นจะนำมาซึ่งความดีอันใหญ่หลวง และชัยชนะนั้นจะมาพร้อมกับความอดทน และเมื่อมีปัญหาที่ย่อมมีทางออก และภายหลังความยากลำบากย่อมมีความง่าย”

บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 2803. al-Baihaqiy, 2000: 306. al-Baihaqiy, 2003: 9528. al-Hākim, 1990 : 6303. al-Firyābiy, 1997 : 155. Ibn Sam‘ūn ,2002 : 223. al-Shajariy, 2001 : 2362. Muḥammad bin ‘Abd al-Wāhid, 2000: 13. Abū Nu‘īm, 1974 : 1/314.

ส่วนตัวบทที่บันทึกโดยดิรมีซีฮ์คือ

فد صبر اتس بارغيغ اغكو بنجي ايت كبا جيكن، دان برسېدا نبی عيسى عليه السلام : بهواسن كامو تباد مندافت كامو اكن بارغيغ كامو كاسيه ملينكن دغن صبر كامو اتس بارغيغ كامو بنجي .

دان كتهوى اولهم بهواسن صبر ايت تيك فغكت¹، [فرتام] فغكت يغ لبيه تيغكى دان لبيه كوات بهوا مهينا كن اى اكن يغ مېرو كغد كايغنين هيغك تباد ادا تيغكل باكين ككواتن²، دان تباد دافت سمفى كغد اين فغكت ملينكن دغن مغلكن صبر دان دغن لام برسوغكه³، دان اورغيغ سمفى كغد اين فغكت ماسوق ددالم فرهمفونن سكلين مريك يغ دكتاكن باكي مريكيت : (إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ

((قَالَ كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فَقَالَ يَا غُلَامُ إِنِّي أَعَلَّمْتُكَ كَلِمَاتٍ أَحْفَظِ اللَّهُ يَحْفَظَكَ أَحْفَظِ اللَّهُ بِحَدِّهِ بُجَاهَكَ إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا اسْتَعْنَيْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَىٰ أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَىٰ أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ))

ความว่า “อิบนูอับบาสกล่าวว่ วันหนึ่งฉันอยู่ข้างหลังท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ แล้วท่านได้กล่าวว่ “โอ้เด็กเอ๋ย ฉันจะสอนเจ้าสามสี่ประโยค จงระลึกถึงอัลลลอฮ์ ﷻ เสมอแล้วอัลลลอฮ์ ﷻ ก็จะทำเรื่องดี ๆ ให้เจ้า จงระลึกถึงอัลลลอฮ์ ﷻ เสมอแล้วเจ้าก็จะพบว่าพระองค์นั้นทรงอยู่เคียงข้างเจ้า คราใดที่เจ้าจะขอก็ให้ขอจากอัลลลอฮ์ ﷻ และเมื่อใดที่เจ้าจะขอความช่วยเหลือ ก็ให้ขอความช่วยเหลือจากอัลลลอฮ์ ﷻ จงรู้ไว้เถิดว่แท้จริงหากอุมมะฮ์รวมกันเพื่อให้เจ้าได้รับประโยชน์กับสิ่งหนึ่งก็จะมีไม่สามารถเป็นได้นอกจากอัลลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดสิ่งนั้นกับเจ้าแล้ว และหากอุมมะฮ์รวมกันเพื่อให้เจ้าได้รับความไม่ปลอดภัยกับสิ่งหนึ่งก็จะมีไม่สามารถเป็นได้นอกจากอัลลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดสิ่งนั้นกับเจ้าแล้ว โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ”

บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2516 จะไม่มีประโยค (بِالصَّبْرِ عَلَىٰ مَا تَكْرَهُ خَيْرًا)

(كثيرًا)

อะบูอัสสา กล่าวว่ ฮะดีษนี้ฮะสัน เเศฮียี al-Tirmidhiy, 1975 :4/248 อัลอัลบานียี ฮุกุมฮะดีษนี้ว่เศฮียี (al-Albāniy, n.d. : 2/1318).

¹เศาะบ์รมีสามขั้นด้วยกันคือสอดคล้องกับอิมามฆะซาลียี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 213).

²หนึ่ง การที่สติปัญญาสามารถเยียดหยามดูถูกตมหาจนกระทั่งตมหาไม่สามารถจะแสดงบทบาทได้ ขั้นที่หนึ่งนี้ถือเป็นเศาะบ์รขั้นที่ตเลิศที่สุดสอดคล้องกับอิมามฆะซาลียี (ดู al-Ghazāliy, 2003 : 213).

اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) 'ارتين بهواسن مريك يغ بركات : توهن کامی الله تعالی (ارتين مگساکن مریکیت اکن الله تعالی) کمدين ملازمکن مریکیت دکچیتا. دان مریکیت يغ دسرو دغن : (یا ائیتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضية مرضية²) ارتين هی يغ مان روح يغ سنتوس کمبالی اولهم کفد توهن اغکو فد کتیک اغکو رضا دغن فهال لاکنی درضای فد سیسی الله تعالی دغن سبب عمل اغکو. این سرو اداله ای فد کتیک ماتی، ادا فون فد هاری قیامة مک دسرو کن (فادخلی فی عبادی وادخلی بجنתי³) ارتين ماسوق اولهم کدالم توبه همباکو دان ماسوق اولهم کدالم شرکاکو، دان [یغ کدوا] فغکت يغ لیبه رنده، یأیت بهوا کوات اوله يغ مپرو کفد کایغینن نفس، دان کاله اوله يغ مپرو کفد اوکما، دان منغ

¹อัลกุรอานสุเราะฮ์ฟศلیلتส่วนหนึ่งของอายะฮ์30 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا

تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้กล่าวว่าอัลลอฮ์ ﷻ คือ พระเจ้าของพวกเราแล้วพวกเขาก็ยืนหยัดตามคำกล่าวนั้น มะลาเกะฮ์จะลงมาหาพวกเขา (โดยกล่าวกับพวกเขาว่า) พวกท่านอย่าหวาดกลัวและอย่าเศร้าสลดใจแต่จงต้อนรับข่าวดี คือสวนสวรรค์ซึ่งพวกเจ้าได้ถูกสัญญาไว้”

คำดำรัส ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ﴾ ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่กล่าวว่าอัลลอฮ์ ﷻ คือพระเจ้าของพวกเรา” หมายถึงผู้ที่ยึดมั่นในจิตใจว่าพระองค์เท่านั้นที่เป็นพระเจ้าที่แท้จริง ﴿ثُمَّ اسْتَقَامُوا﴾ ความว่า “แล้วพวกเขาก็ยืนหยัดตามคำกล่าวนั้น” หมายถึงพวกเขาได้ยืนยัดว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ อย่างแท้จริง เมื่อทำอิบาดะฮ์จะไม่มีภาคีใดๆมาปะปนกับอัลลอฮ์ ﷻ คือบริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ﴾ ความว่า “จะไม่มี ความหวาดกลัวใด ๆ แก่พวกเขา” หมายถึงพวกเขาไม่ต้องกลัวความวุ่นวายโกลาหลในวันอาคิเราะฮ์ ﴿وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ ความว่า “และพวกเขาก็จะไม่เศร้าสลดใจ” หมายถึงผลของการกระทำตามคำสั่งใช้และละทิ้งสิ่งที่ห้ามบนโลก ดุนยา ในวันอาคิเราะฮ์พวกเขาไม่ต้องเศร้าสลดใจพวกเขาจะได้รับความปิติยินดี (al-Tabariy, 2000: 22/111)

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลฟัจญ์ร อายะฮ์ 27-28

ความว่า “โอ้ชีวิตที่สงบแน่นอนเอ๋ย*จงกลับมายังพระเจ้าของเจ้าด้วยความยินดีและเป็นที่ปิติเกิด”

(โอ้ชีวิตที่สงบแน่นอนเอ๋ย) หมายถึงผู้ที่เชื่อมั่นว่าอัลลอฮ์ ﷻ เป็นพระเจ้าที่แท้จริงของ เขาและทำอิบาดะฮ์ด้วยใจที่นอบน้อมอดทนต่อพระองค์เพียงผู้เดียวจงกลับมายังพระเจ้าของเจ้าด้วยความยินดี (ผลบุญ) และเป็นที่ปิติเกิด (al-Baghawiy, 1997 : 8/423).

³อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลฟัจญ์ร อายะฮ์ 29-30

ความว่า “แล้วจงเข้ามาอยู่ในหมู่ปวงบ่าวของข้าเถิด*และจงเข้ามาอยู่ในสวนสวรรค์ของข้าเถิด”

اوله هوى نفس، دان ميره ديرى اوله هاتى ايت كفت تنترا شيطان¹، دان مريك يغ امفون فغكت اين ستغه
 درفد فواق يغ دكتاكن باكي مريكيت : (لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ²) أرتين دمی الله سلاكي

¹ชั้นที่สอง คือสติปัญญาไม่สามารถเองขณะค้นหาได้จนกระทั่งมอบตัวต่อชัยฏอน ชั้นที่สองนี้ถือเป็น
 ชั้นที่ต่ำที่สุดและร้ายแรงที่สุดคือเป็นผู้ที่จะต้องลงนรกสอดคล้องกับอิมามเกาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 213).

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลสะญะดะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 13

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ
 جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

ความว่า “และถ้าเราประสงค์ แนนอนเราจะทำให้ทุกชีวิตสู่นิวทางที่ถูกตั้งของมัน แต่ว่าคำสัญญา
 ของข้าจะต้องสมจริง แนนอนข้าจะให้รกรเติมไปด้วยญินและมนุษย์รวมทั้งหมด”

อายะฮ์ข้างต้นให้ความหมายเดียวกันกับอายะฮ์ 63 สุเราะฮ์อัลอิสรอ์ อัลลอฮ์ ﷻ

ดำรัสว่า

﴿قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاؤُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا﴾

ความว่า “พระองค์ดำรัสว่า เจ้า (อิบลีส) จงไปให้พ้น ดังนั้นผู้ใดในหมู่พวกเขาปฏิบัติตามเจ้า แท้จริง
 นรกคือการตอบแทนของพวกเขาเจ้า เป็นการตอบแทนที่สมบูรณ์”(ดู Ibn Kathīr, 1419 : 7/72).

เมื่ออัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างอาดัม ﷺ แล้วมะลาอิกะฮ์และอิบลีสสุญูด ทั้งหมดสุญูด
 ยกเว้นอิบลีสคือตั้งไม่ยอมสุญูดโดยคิดว่าตนเองถูกสร้างจากเปลวไฟ อาดัมถูกสร้างจากดิน อิบลีส
 ถือว่าไฟยอมตีกว่าดินจึงไม่ยอมสุญูด อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัส ในสุเราะฮ์อัลสะญะดะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์
 13 ว่า

﴿وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

ความว่า “แต่ว่าคำสัญญาของข้าจะต้องสมจริง แนนอนข้าจะให้รกรเติมไปด้วยญินและมนุษย์รวม
 ทั้งหมด”

มัคโลก (สิ่งถูกสร้างทั้งหมดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ) สองประเภทที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้าง
 โดยมีเป้าหมายคือให้เคารพภักดีต่อพระองค์เพียงผู้เดียวโดยไม่มีภาคีใด หากไม่ปฏิบัติตามผลคือนรก
 จากอายะฮ์ข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าประเภทญินที่ลงนรกแนนอนคืออิบลีสซึ่งเป็นหัวหน้าใหญ่และ
 ทั้งญินและมนุษย์ที่ตามอิบลีส ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 119 สุเราะฮ์ฮูด อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ
 مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

মনোহকন اوله کامی اکن افی نراک جهنم درفد جن دان مانسی سکلین، دن ادا باکی اورغیغ فد فغکت این دوا علامه ، ساله سوات درفد کدواں بهوا برکات ای : اکو ایغین اکن توبه ، تنافی ترعذر اتس اکو ، مک تیاد لوب اکو فدائ. مک اورغ این یغ فوتس اسا لاکي یغ بناس، علامه یغ کدوا بهوا تیاد ادا تیغکل فدائ کایغین کفد توبه، تنافی برکات ای : الله تعالی ساعت فموره، ساعت فغمفون، ساعت کاسیه سایغ، ترکای ای درفد توبتکو، مک شرک یغ لواس ایت تیاد سمفیت ای درفد اکو ، مک اورغ این تله جادی عقلن تاونن باکی کایغین. دان تیاد ماکي ای اکندی ملینکن فد منجاری حيله باکی منونیکن کایغینن فغکت یغ کتیک فغکت یغ فرتغاهن¹، یأیت بهوا تیاد لمه ای درفد برفرغ، مک سنتیاس یغ ممبغکتیکن اکن اوکما ملاون اکن یغ ممبغکتیکن هوی نفس، تنافی ترکادغ منغ یغ مبرو کفد اوکما، دان یائت کایغینن دان یغ مبرو کفدائ، دان فد کتیک ایت تله لوفوت اوله صبر. دان اورغیغ ادا فد این فغکت ماسوق ددالم فواق یغ برسوغکه² (خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ²) آرئین یغ منجمفور مریکیه اکن عمل یغ بایک دان یغ لاین یغ جاهت³ مدهمدهن منربما الله تعالی اکن توبه مریکیت. دان علامه باکی

ความว่า “เว้นแต่ผู้ที่พระเจ้าของเจ้ามีเมตตาและเช่นนั้นแหละพระองค์ทรงบังเกิดพวกเขาและลิขิตของพระเจ้า ทรงกำหนดไว้สมบูรณ์แล้ว แน่นอนข้าจะให้รกรนั้นเต็มไปด้วยพวกญินและมนุษย์ทั้งหมด”

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ดำรัสในอะยะฮะฮ์นี้เพื่อบอกว่าทั้งญินและมนุษย์ต้องมีในนรกเพราะพระองค์ได้เกาะภู่อและเกาะดั่งด้วยความรู้ที่เต็มเปี่ยมของพระองค์เองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (Ibn Kathīr, 1419 : 4/311).

¹ชั้นที่สาม เป็นชั้นปานกลาง การนำเสนอในชั้นนี้ควรกำกับในวงเล็บว่า [ยَغ كَتِيكَ] เพื่อให้สอดคล้องกับการอธิบายชั้นที่หนึ่งและชั้นที่สอง คือไม่ย่อท้อในการออกสงคราม เชิดชูศาสนาเป็นเนืองนิจ ต่อสู้กับกิเลส บางครั้งการเชิดชูศาสนาสามารถเอาชนะกิเลสได้ ส่วนบางครั้งกิเลสสามารถเอาชนะการเชิดชูศาสนาได้ซึ่งขณะนี้การเศาะบ์ได้สูญหายไป สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazāli, 2003 : 214).

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 102 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَآخِرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

ความว่า “และมีชนกลุ่มอื่นที่สารภาพความผิดของพวกเขา โดยที่พวกเขาประกอบกรรมดีปะปนไปกับการที่ชั่ว หวังว่าอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงอภัยโทษให้แก่พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นคือ ผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเอ็นดูเมตตาเสมอ”

اورغیغ ددالم فغکت این¹ بهوا منیغکلکن ای اکن ستغه کایغینن، یائت کایغینن یغ ضعیف، دان له ای درفد کایغینن یغ کوات، دان ترکادغ منیغکلکن ای اکن کایغینن یغ کوات فد ستغه ماس، تیاد فد ستغه ماس یغ لاین، دان ای سنتیاس دکچیتا اتس لمهش، دان برککالن ای ملاون اکن هوی نفسش دان ممراغیش، مک اینله فرغ یغ لبیه بسر.

دان کتهوی اولهم بهواسش حاجة کفد صبر ایت ملغکافی ای اکن سکل ماس، کران بارغیغ مغنای اکن مانسی ایت تیاد سویی ای درفد دوا ماچم، [فرتام] بارغیغ ستوجو دان کایغینن. [كدوا] یغ مپلاهی ای اکندی. ادافون یغ ستوجو دغن کایغینن سفرت صحه بدن دان سلامت دان ککایان دان کمکاهن مک ساغتله حاجتش کفد صبر، کران جک تیاد ای صبر نسجای ملمفاوی ای دان برلبیه^۲ هن ای فد برسدف^۳ دان مغیکوت کایغینن، مک جاتوه ای ددالم کبناسان، دان صبر اتس یغ فرتام این لبیه سوکر، کران ایت برکات صحابه رضی الله عنهم: (دسودی اکن کامی دغن فرچوبان کسو سهن مک صبر اوله کامی، دان دسودی کامی دغن فرچوبان کسناغن مک تیاد کامی صبر) برمومل معنی صبر فدان بهوا تیاد چندروغ ای کفدان، دان مغتهوی اکن بهواسش سکلین یغ دمکین ایت فناروهن فد سیسیش، سلاکی اکن دامبیل درفدان فد ماس یغ همفیر، دان بهوا تیاد برلبیه^۲ هن ای فد برسدف^۳ دغندی، دان بهوا تیاد لالی ای کران، دان بهوا منونیکن ای اکن شکر. ادافون یغ کدوا یأیت بارغیغ مپلاهی ای اکن هوی نفس مک امفت بهاکی [بهاکی یغ فرتام] مغرجاکن طاعات، دان برمومل نفس لیر ای درفد ستغهش دغن سبب مالس سفرت سمبیهغ، دان درفد ستغهش دغن سبب کیکر سفرت زکاة، دان درفد ستغهش دغن

¹เครื่องหมายที่แสดงถึงขั้นของเศาะบ์ขั้นที่สามคือ เขาละทิ้งส่วนหนึ่งของกิเลสหมายถึงกิเลสที่ ฎาะฮ์ฟ และอ่อนแอในกิเลสที่แข็งแรง และบางครั้งเขาละทิ้งกิเลสที่แข็งแรงในบางเวลา และเขารู้สึก เสียใจที่อ่อนแอทุกเมื่อ และต่อสู้ ชลได้กิเลสตลอดไป นี่และคือการต่อสู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด สอดคล้องกับ ษะดีษรายงานโดยญาบิร ฎกล่าวว่ กลุ่มนักรบกลุ่มหนึ่งได้เข้าหาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ฎ แล้วท่าน เราะสูลุลลอฮ์ ฎ กล่าวว่

((قَدِمْتُمْ حَيْرَ مَقْدِمٍ مِنَ الْجِهَادِ الْأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الْأَكْبَرِ قَالُوا وَمَا الْجِهَادُ الْأَكْبَرُ قَالَ مُجَاهَدَةُ الْعَبْدِ هَوَاهُ))

(أخرجه البيهقي، 1996 : 373)

ความว่ “ท่านทั้งหลายกลับมาจากญิฮาดเล็กสูญิฮาดใหญ่ เขาเหล่านั้นถามว่อะไรคือญิฮาดใหญ่ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ตอบว่คือการที่บ่าวญิฮาดกับกิเลสของเขา”

(บันทึกโดย al-Baihaqi, 1996 : 373) อัลบัยฮะกียกกล่าวว่ ฎาะฮ์ฟ

สาเหตุค็ดวอถ สฟรท حج ดอน فرغ سببل، دان صبر اتس طاعات ایت ستغه در فد فكر چآن اىغ سوكر، دان بر حاجة اورغىغ مغر جاكن طاعات ایت كفد صبر فد تىك ماس، ماس ىغ فرتام فد فرمولآن مغر جاكن عبادة دغن محاصلكن إخلاص دان صبر در فد او مفام رياء، ماس ىغ كدوا كتىك مغر جاكن طاعة، سفای تىاد ماس اى در فد منونىكن سكل فرضن دان سنتن، ماس ىغ كتىك كمدىن در فد سلسى در فد مغر جاكنن دان يأت بهوا صبر اى در فد مپوتن دان منظاهر كتن كرن رياء دان سمعة.

[بهاكى ىغ كدوا] منىغكلكن سكل معصية، دان سوغكهش تله برسبدا رسول الله صلى الله عليه وسلم: (الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ²) برمولى ىغ برفرغ ایت مريك ىغ ممراغى اى اكن نفسن، دان صبر در فد معصية ایت لببه سوكر در فد صبر اتس مغر جاكن طاعة، استمىوا معصية ىغسوده دعادتكن، كران بر تولوغ ۲ فدان تنزرا هوى نفس دان تنزرا عاده، مك جك بر همفون كفد كدوا اوله موده مغر جاكنن نسجای تىاد صبر در فد ان ملينكن الصديق، أرتين اورغىغ باقى بنر، برمولى ىغ دمكىن ایت سفرت مغوفت دان بردوسا، دان بر حاجة فد منولق اكن ىغ دمكىن ایت كفد صبر ىغ برسغاتن.

[بهاكى ىغ كتىك] بارغىغ تىاد برسغكوت فاوت دغن اختيار همب، تنافى باكش اختيار فد منولقن، سفرت مپاكيتى اكندى اوله اورغىغ لاین دغن لیده اتو دغن تاغن، مك صبر اتسن دغن كتىادآن ممبالس تله بر فرمان الله تعالى: (وَلَنْصَبِرَنَّ عَلَىٰ مَا آذَيْتُمُونَا³) أرتين دان دمى الله سلاكى اكن صبر اوله كامى

¹คำที่ถูกต้องคือ فکرจآن

²บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : 1621. Aḥmad, 2001 : 23951 (الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ لِلَّهِ) (الْمُجَاهِدُ) (al-Ṭabrāniy, n.d. : 797) (الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ) (al-Qaḍā'iy, 1986 : 184) (مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ) อีสากล่าวว้าเศาะฮี้ฮ (al-Tirmidhiy, 1975 : 4/1654) อัลอัลบานียฮุฎุมฮะดีษนี้ว้าเศาะฮี้ฮ (al-Albāniy, n.d. : 4/121)

³อัลกรุอานสุเราะฮ์อิบรอฮีม ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 12 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว้า

﴿وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنْصَبِرَنَّ عَلَىٰ مَا

آذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

ความว้า “และทำไมเล่าเราจึงไม่มอบความไว้วางใจแต่อัลลอฮ์ ﷻ และแน่อนพระองค์ทรงชี้แนะแนวทางทั้งหลายแก่เรา และเราจะอดทนต่อการที่พวกท่านทำร้ายเรา และบรรดาผู้มอบความไว้วางใจพึงไว้วางใจแต่อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น”

ایت دمقصود فد دیرین تیاد فوتوس ای ددا لم شرک، دان تیاد اد ددا لم شرک ایت خوف دان زهد دان صبر¹، دان کران برککالن شکر ایت ددا لم شرک بر فرمان الله تعالی : (وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ²)
 اُرتین دان کسودهن دعاء باکی أهل شرک ایت بهواسن : سکل فوجی ترتتو باکی الله یغ منحدیکن سکلین عالم. دان کران اداله شکر ایت ستیغکی³ فغکت تیاد باقی مریک یغ سمفی کفدان.

کران فرمان الله تعالی : (وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ³) اُرتین دان سدیکیت درفد سکلین همباکو یغ باقی شکر. دان اداله شکر ایت سبب باکی منمبه الله تعالی اکن نعمتن باکی مریک یغ شکر⁴، کران فرمانن : (لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ⁵) اُرتین دمى الله جک شکر کامو اکن نعمتکو نسجای منمبه اکو

¹สถานะของการขอบคุณสูงส่งกว่าความอดทน ความเกรงกลัว สมณะที่สำคัญคือการขอบคุณยังคงอยู่ในสวนสวรรค์ แต่ความอดทน ความเกรงกลัว และสมณะหายไปสอดคล้องกับอิมามอะชาลีย (ดู al-Ghazāli, 2003 : 220).

²อัลกุรอานสุเราะฮ์ยูนุส ส่วนหนึ่งของอายะฮ์10อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ دَعَوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَحِثَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

ความว่า “การขอพรของพวกเขาในสวนสวรรค์คือ มหาบริสุทธิ์แด่พระองค์ท่าน ข้าแต่พระเจ้าของเรา และคำทักทายของพวกเขาในนั้นคือ ความสันติสุข (อัสสลาม) และสุดท้ายแห่งการขอพรของพวกเขา คือ การสรรเสริญเป็นของอัลลอฮ์ ﷻ พระเจ้าแห่งสากลโลก”

คำชี้แนะคือ ﴿ دَعَوَاهُمْ فِيهَا ﴾ ความว่า “การขอพรของพวกเขาในสวนสวรรค์”

³อัลกุรอานสุเราะฮ์สะบะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์13อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبٍ وَمَتَائِلٍ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ اعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴾

ความว่า “พวกเขา (ญิน) ทำงานให้เขา (สุลัยมาน) ตามที่เขาต้องการ (เช่นสร้าง) ปราสาทหลายแห่งที่สูงตระหง่าน และบรรดาหุ่นจำลอง และบรรดาโคมใส่อาหารมีขนาดเท่าบ่อน้ำและบรรดาหม้อสำหรับหุงอาหารตั้งอยู่กับที่ พวกเขาจึงทำงานเถิด วงศ์วานของดาวิดเอ๋ย! ด้วยการขอบคุณ และส่วนน้อยแห่งปวงบ่าวของเราที่เป็นผู้ขอบคุณ”

⁴การชุกรเป็นเหตุให้อัลลอฮ์ ﷻ เพิ่มพูนนิมะฮ์แก่บ่าวของพระองค์

⁵อัลกุรอานสุเราะฮ์อิบรอฮีม ส่วนหนึ่งของอายะฮ์7อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴾

اكن كامو درفدان، دان لاكنى شكر ايت منكه دان منولق اكن سكسا، كران فرمان الله تعالى : (مَا يَفْعَلُ
 اللَّهُ بِعَدَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ)² أر تيتن تباد ممفربوات الله تعالى اكن سكسا كامو جك شكر كامو اكن
 سكل نعمتن دان برايمان كامو، دان ادا باكنى شكر ايت فهالا يغساغت بسر، كران فرمان الله تعالى :
 (وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ³) أر تيتن دان سلاكى ممبالس الله تعالى اكن سكلين يغ شكر اكن نعمتن، دان سيدا

ความว่า “และจงรำลึกขณะที่พระเจ้าของพวกเจ้าได้ประกาศว่า หากพวกเจ้าขอบคุณ ข้าก็จะเพิ่มพูน
 ให้แก่พวกเจ้า และหากพวกเจ้าเนรคุณ แท้จริงการลงโทษของข้ามันสาหัสยิ่ง”

¹ การชุกรเป็นสิ่งช้ขัดขวางพลักดันการได้รับอะซาบ

² อัลกุรอานสูเราะฮ์อันนิสาอ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 147 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَدَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا﴾

ความว่า “อัลลอฮ์ ﷻ จะทำการลงโทษพวกเจ้าทำไ้มหากพวกเจ้ากตัญญู และศรัทธา และอัลลอฮ์ ﷻ
 นั้นเป็น ผู้ทรงขอบใจ ผู้ทรงรอบรู้”

ความหมายของอายะฮ์นี้เงาะจงพวมุณาฟีกทั้งหลายว่า หากพวกเขาขอภัยโทษ
 แล้วกลับเนือกลับตัวสู่ความจริงที่วาญิบสำหรับเขา แล้วกตัญญูรู้คุณโนนนิมะฮ์ต่างๆ ในตนเอง คู่ครอง
 รวมถึงลูกๆ ของเขา ที่อัลลอฮ์ได้ให้กับพวกเขา โดยการขอภัยโทษจากอัลลอฮ์ ﷻ และกลับมาสู่
 เตาฮีด (al-Tabariy, 2000 : 9/342).

ฉะนั้นสาเหตุหนึ่งทีมนุษย์ได้รับการลงโทษจากอัลลอฮ์ คือการไม่ชุกรต่อพระองค์
 และชุกรทีแท้จริงคือการขอภัยโทษ และกลับมาสู่อิสลาม โดยการไม่ปฏิบัติสิ่งทีเป็นภาคีต่อพระองค์
 อยู่บนหลักการเตาฮีดทั้งสามคือ เตาฮีดรูปูบียะฮ์ เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ เตาฮีดอัสมาอ์วัศลีฟาต และ
 ปฏิบัติสิ่งทีเป็นวาญิบละเว่นสิ่งทีห้าม

³ อัลกุรอานสูเราะฮ์อาละอิมรอน ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 144 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ

اِنْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَئِن يَضُرَّ اللَّهُ شَيْئًا

وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾

ความว่า “และมุฮัมมัดนั้นหาใช่อื่นใดไม่นอกจากเป็นเราะฮ์สุลผู้หนึ่งเท่านั้น ซึ่งบรรดาเราะฮ์สุลก่อนจาก
 เขาก็ได้ลวงลับไปแล้ว แล้วหากเขาตายไปหรือเขาถูกฆ่าก็ตาม พวกเจ้าก็หันสนเท้าของพวกเจ้ากลับ
 กระจันหรือ? และผู้ใดทีหันสนเท้าทั้งสองของเขากลับแล้วไซ้ มันก็จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่
 อัลลอฮ์ ﷻ แต่อย่างใดเลย และอัลลอฮ์ ﷻ นั้นจะทรงตอบแทนแก่ผู้กตัญญูทั้งหลาย”

นบี صلى الله عليه وسلم : (الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ) أرتين اور غیغ ماکن یغ شکر اداله منمفاتى دان مېروفای اور غیغ فواس یغ صبر، أرتين برسمان كدوان فد فهالا یغ بابق. دان اداله رسول الله صلى الله عليه وسلم مناغیس ددا لم سمبھیغ تهجدن، مك برسمبه ستى عائشة رضی الله عنها، دان اف سبب اغكو مناغیس؟ دان سوغكهئن تله مغمفونى الله تعالى باكى اغكو اكن بارغیغ تردهول درفد دوسا اغكو دان بارغیغ تر كمدین مك برسېدا نبی صلى الله عليه وسلم : مك اداكه تیا د ادا اكو همب یغ بابق شكر؟ منچریتا كندی اوله ابن حبان ددا لم صحیحن.

دان كنهوى اولهم بهواسن شكر ایت برهمفون ای درفد تیك فركارا [فرتام] علم [كدوا] كلاكوان [كنیك] فكر جان . ادفون علم مك بهوا مغمتهوى اغكو اكن بهواسن سكل نعمة ایت درفد الله تعالى، تیا د ادا ای درفد یغ لاین درفدان. دان جك ملیهت اغكو اكن نعمة ایت داتغ درفد مخلوق مك یائت سبب جوا، منظاهر كن اوله الله تعالى اكندى درفدان. حقیقتن تیا د ادا نعمة ایت ملینكن درفد الله تعالى. دمكینله اغكو حاضر كن ددا لم هاتی اغكو فد تیغ مندافت اغكو اكن نعمة. تله بر فرمان الله تعالى : (وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ²) أرتين دان بارغیغ ادا فد كامو درفد سكل نعمة مك ای داتغ درفد الله تعالى، أرتين سمو نعمة ایت فمیرین درفد الله تعالى باكى كامو.

دان ادا فون كلاكوان مك اغكو سكجیت دغن توهن یغ ممبری نعمة سرت اغكو ممبسر كن اكندى، دان مهیناكن اكن دیری اغكو. دان ادا فون فكر جان مك یائت بهوا اغكو فاكى سكل نعمة ایت فد یغ دسوره الله تعالى، تیا د فد یغ دلارغن، سفره اغكو فاكى مات اغكو فد ملیهت اكن قرآن دان كتاب حدیث دان كتاب علم یغ ممبری منعة، دان جاغن اغكو فاكى اكندى فد ملیهت یغ حرام، سفرت فرمفوان اجنبیه أرتين فرمفوان یغ بوكن محرم اغكو دان بوكن استری اغكو دان بوكن سهای اغكو،

¹เป็นชะดีษบันทึกโดยอะบูฮุร็อยเราะฮ์รายงานโดยอะบูฮุร็อยเราะฮ์ บันทึกโดย al-Tirmiziy, 1975 : 2486. 'Ibn Mājah, n.d. : 1764. Abū Ya'la, 1984. : 6582. 'Ibn Hibbān, 1993 : 315. al-Haithamiy, n.d. : 952. อะบูฮุร็อยเราะฮ์ว่าชะดีษ เฆาะรีบ (al-Tirmidhiy, 1975 : 4/1654). อัลอัลบานีนีย์ฮุญุมชะดีษนี้ว่า เคะฮะฮ์ฮ (al-Albāniy, n.d.: 5/486)

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อันนัศล ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 53 อายะฮ์ ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ คำว่า

﴿وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ﴾

ความว่า “และไม่มีความโปรดปรานใด ๆ ที่พวกเจ้าได้รับนอกจากมันย่อมมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้น เมื่อความทุกข์ร้ายประสบแก่พวกเจ้า พวกเขาก็จะคร่ำครวญขอพรต่อพระองค์”

يغ لاين درفدان، سفرت فوجي مانسى دان هر تا بندا دان دملياكن دان لاينش درفد سكل توجوان دنيا. دان بهواسن اخلاص ايت ساتو كلاكون هاتى يغ دفوجى، دان تباد دترىما اكن عمل عبادة ملينكن دغندى¹. تله بر فرمان الله تعالى: (وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ²) أرتيش تباد دسوره اكن مريكنيه ملينكن دغن ميمبه مريكنيت اكن الله تعالى فد كتيك ممرسيهكن مريكنيت باكيث اكن او كما درفد شرك يغ بسر دان شرك يغ كجيل. دان سيدانى صلى الله عليه وسلم: (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا

ญิบรอน มัสعود ให้ความหมายว่า “อิคลาศ” มาจากมาภาอาหรับสามคำคือ (คออ์ลาม คีอด) ซึ่งหมายถึง 1) การอม สะอาดบริสุทธิ์ 2) การไม่โกงและไม่เยอหยิ่ง 3) หัวกะทิบริสุทธิ์ 4) สุเราะฮ์หนึ่งจากหลายสุเราะฮ์ในอัลกุรอาน 5) เป็นคำบริสุทธิ์ ของคำกล่าว ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ (Jibrān Mas'ūd, n.d. : 34).

ความหมายเชิงวิชาการ

ไพศอลเบ็นอัลตุลอาซีซ ให้ความหมาย “อิคลาศ” หมายถึงการตั้งเจตนาอย่างแน่วแน่ต่อ อัลลอฮ์ โดยไม่ปะปนกับสิ่งอื่นใดคือการที่บ่าวต้องการภักดีและใกล้ชิดพระองค์โดยไม่มีสิ่งอื่นมาเกี่ยวข้อง (Faiyāl bin 'Abdul'aziz, 2002 : 9/1) อะหมัด ฟะริด ให้ความหมาย “อิคลาศ” หมายถึงการตั้งเจตนาอย่างแน่วแน่เพื่อใกล้ชิดพระองค์ผู้ทรงสูงส่งไม่มีสิ่งใดมาเทียบเคียงได้ (Ahmad Farid, 1993 : 7/1)

ดังนั้น ความบริสุทธิ์ใจคือ สิ่งที่เกิดจากภายในจิตใจที่จะต้องตั้งจิตให้แน่วแน่ในการปฏิบัติอิบาดะฮ์โดยมีเจตนาที่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์สุบฮานะฮฺวะตะอาลา ไม่เจือปนกับสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น ตำแหน่ง เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือเจตนาอื่น ๆ นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ

1 ความบริสุทธิ์ใจเป็นสภาวะหนึ่งของหัวใจที่ได้รับการขมเขย เพราะความบริสุทธิ์ใจเป็นเงื่อนไขหนึ่งจากสองเงื่อนไขที่อัลลอฮ์จะตอบรับการปฏิบัติอิบาดะฮ์ของบ่าวคือ การปฏิบัติอิบาดะฮ์จะต้องปฏิบัติตามแนวทางของท่านเราะสุลุลลอฮ์และจะต้องปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ (ดู al-Fawzān, n.d. : 107).

2 อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบัยยีนะฮ์ส่วนหนึ่งของอายะฮ์5อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ คำริสว่า

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ

وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ﴾

ความว่า “และพวกเขามิได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้มิเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรงและดำรงการละหมาด และจ่ายซะกาต และนั่นแหละคือศาสนาอันเที่ยงธรรม”

فَهَجَرْتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ¹) أرتين هاڻ سن صح سڪل عمل عبادت ايت دغن سبب سڪل نية، دان هاڻ ساڻ باڪي تيف، سئورغ بارغيغ برنية اي اڪندي (أرتين تباد باڪين بارغيغ تباد برنية اي اڪندي، دان تباد باڪين بارغيغ برنية اڪندي اوله اورغيغ لاین) مك بارغسياف ادا برفندهن كغد الله تعالى دان رسولن مك برفندهن ايت كغد الله تعالى دان رسولن، (أرتين بارغسياف يغ برفنده در² نكري كغر كغد نكري³ اسلام دغن نية يغ اخلاص کران منجونجوغ فرنته الله دان رسولن مك برفندهن كغد بارغيغ برفنده اي كغدان ساغت كجي، کران منظاهر كن اي اكن برفنده كغد الله دان رسولن، دان ميمبويي اي اكن يغ ميلاهين. سڪليفون منجاري هرتا دنيا دان فرمفوان ايت هاروس فد شرع، دان سبدا نبي صلى الله عليه وسلم (برفرمان الله تعالى: الإِخْلَاصُ سِرٌّ مِنْ سِرِّي اسْتَوْدَعْتُهُ قَلْبَ مَنْ أَحْبَبْتُهُ مِنْ عِبَادِي⁴) أرتين برمولى إخلاص ايت ساتو رهسيا درفد رهسيا اكو، اكو تاروه اڪندي فد هاتي مريك يغ اكو كاسيه اڪندي درفد سڪل همباكو.

دان كتهوى اولهم بهواسن إخلاص ايت تيك فغكت⁵ سفرت يغ ميبوت اڪندي اوله شيخ الاسلام ددا لم شرح القشيريہ [فغكت يغ فرتام⁶] بهوا مفر جاكن اوله همب اكن عمل عبادت کران سمات⁷ منجونجوغ فرنته الله تعالى مك اين اخلاص يغ لبه تيغكي، [فغكت يغ كدوا⁷] اخلاص يغ فرتغاهن يائت بهوا مفر جاكن اي اكن عمل عبادت کران منتوت فهال دان کران لاری درفد سڪسا، [فغكت يغ

¹ตัวบทดังกล่าวบันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 :1. al-Ṭabarāniy, n.d. : 7050. ส่วนสำนวนที่บันทึกโดยมุสลิม (บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1907). มีความแตกต่างเล็กน้อยแต่ให้ความหมายเดียวกันคือ

((إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَإِنَّمَا لِأَمْرٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ))

ส่วนที่แตกต่างคือ بِالنِّيَّةِ และ يَتَزَوَّجُهَا

²การสะกดคำว่า มีสองลักษณะคือ درดและ دري ส่วนมากจะสะกดในลักษณะที่สอง

³ที่ถูกต้องคือ نكري

⁴ตัวบทนี้ผู้วิจัยไม่พบในหนังสือฮะดีษริวายะฮ์ และหนังสือฮะดีษอัลอัจญ์ซาอ์

อัลอัลบานีนียุคมหะดีษนี้ว่า ฎะฮะฮ์ อีฟ (al-ʿAlbāniy, n.d. : 2/92)

⁵ความบริสุทธิ์ใจมีสามขั้นสอดคล้องกับอัลกุชัยรีย (al-Qushairiy, n.d. : 2/360)

⁶หนึ่ง การปฏิบัติอิบาดะฮ์เพื่อสนองคำสั่งของอัลลอฮ์ ซึ่งเท่านั้นสอดคล้องกับอัลกุชัยรีย (al-Qushairiy, n.d. : 2/361).

⁷สอง การปฏิบัติอิบาดะฮ์ เพื่อหวังผลบุญและออกห่างจากการถูกลงโทษสอดคล้องกับอัลกุชัยรีย (al-Qushairiy, n.d. : 2/361).

کتیک¹] اخلاص یغ لیه رنده یائت بها مغر جاکن ای اکن عمل عبادة سفای مملیاکن الله تعالی اکندی ددالم دنیا اتو سفای سلامت ای در فد کیناسان دنیا، یغ فر تام سفرت مر یک یغ ممباچ سورة الواقعة سفای ممورهکن الله تعالی اکن رزقیث، یغ کدو اسفرت مر یک یغ ممباچ قل أعود برب. الناس سفای دفلهارا اکندی در فد وسواس شیطان، دان بارغیغ لاین در فد تیگ فغکت این مک تیاد ادا ای اخلاص بهکن اداله ای ریاء. دان برکات الامام الغزالی ددالم کتاب الأربعین: کتهوی اولهم بهواسن باکی اخلاص ایت حقیقة دان اصل دان کسمفرنآن، مک این تیگ رکن، دان برموم اصلن نية (أرتیث مهنداکی اکن وجه الله تعالی) کران فدان اخلاص، دان برموم حقیقتن منفیکن چمفورن در فد نية، دان برموم کسمفرنآنن بر انتهی.

دان بهواسن بر ایت باکیث ام فغکت، بارغسیاف سمفی ای فد سکلین اکن فغکت سمفرن نسجای فاتوت دنامکن اکندی دغن صیدیق، ارتیث یغ بابق بر [فر تامن] بر فد فر کتان فد سکل کلاکوان [یغ کدوان] بر فد نية، دان یائت برسیه فدان اوله یغ مپرو کفد کباجیکن، ارتیث تیاد بر چمفور دغن یغ مپرو کفد کجهاتن، مک جک ادا فدان چمفورن مک سوغکهن تله لوفوت اوله بر فد نية، دان یغ کدو این کمبالی ای کفد اخلاص [یغکتیکان] بر فد چیتا، سفرت منجیتا، اوله سئور غ اتس بر صدقة جک ادا باکیث هرتا، دان چیتا ۲ ایت تر کاد غ ضعیف لاکی تر دد، دان تر کاد غ فوتس لاکی قوه، مک چیتا ۲ یغ قوه یغ فوتس ایت دنامکن اکندی یغ بر یغ قوه، [یغ کامفتن] بر فد مپمفرن اکن چیتا ۲ ایت، دغن بهوا تیاد مپلاهی ای اکن چیتا ۲ یغ بر لاکی قوه ایت سفرت فرمان الله تعالی (رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ) ارتیث بر اف لاکی ۲ یغ بر اوله مر یکیت اکن بارغیغ منجنجیکن مر یکیت اکن الله تعالی اتسن [یغ کلیمان] بر فد سکل فکر جان، دغن بهوا اداله ای دغن کلاکوان یغ تیاد منجوق ای اتس سسوات در فد یغ ددالم هاتین ملینکن هاتین بر صفة دغندی، برموم معنات بر سمان ددالم دان دلوار. مک جک تیاد بر سمان نسجای تیاد ادا ای بر، بهکن تر کاد غ اداله ای ریاء سفرت منظاهر کن ای اکن خشوع

¹سام การปฏิบัติอิบาดะฮ์เพื่อได้รับเกียรติและการชื่นชมในโลกนี้ หรือเพื่อผลความปลอดภัยในโลกนี้ สอดคล้องกับอัลกุซัยรีย์ (al-Qushairiy, n.d. : 2/361).

²อัลกุรอาน สุเราะฮ์อัลอะฮซาบ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 23 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَجْبَةً وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾

ความว่า “ในหมู่ผู้ศรัทธามีบุรุษผู้มีสัตย์จะต่อสิ่งที่พวกเขาได้สัญญาต่ออัลลอฮ์ﷻเอาไว้ ดังนั้นในหมู่พวกเขามีผู้ปฏิบัติตามสัญญาของเขา และในหมู่พวกเขามีผู้ที่ยังคอย (การตายชะฮีด) และพวกเขามีได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด”

اغكوتان، دان ددا لم هاتيش سفای دفوجي اكندى [يغ كأمث] بنر فد سكل عمل يغ باطن، سفرت خوف دان صبر دان توكل، يائت بهوا مغتهوى اى اكن معنى خوف دان رجاء دان صبر دان شكر دان توكل دان لاین، سرت مراسای اى اكن سكلینش ددا لم هاتيش، أرتيش تله جدی سكل كلاکوان ایت طبیعة باکین .والله أعلم.

(باب يغ کنوجه فد مپاتکن توکل¹)

کنهوى اولهم بهواسن توکل² ایت فرچای دغن الله تعالى دان يقين بهواسن قضاء لولوس اى دان مغیکوت اکن سنة رسول الله صلى الله عليه وسلم دان برأوسها فد بارغیغ تأدافت تیاد درفدات درفد مکانن دان مینومن دان فکاین دان مملهارا دیری درفد سترو سفرت يغ ممفرواة اکندى اوله سکلین نبی علیهم الصلاة والسلام. برکات القاضی عیاض : این مذهب ایاله فیلیهن الطبری دان کپاکن الفقهاء، انتهى. دان بهواسن توکل ایت ساتو كلاکوان يغ دفوجی، يغ سبب باکی کاسیه الله تعالى اکن اورغیغ برصفة دغندی، کران فرمان الله تعالى : (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ³) أرتيش بهواسن الله تعالى کاسیه

¹بابที่เจ็ด การอธิบายเรื่องการมอบหมาย

²การมอบหมายคือ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และมีความมั่นใจว่าการลิขิตของพระองค์ย่อมผ่านทุกอย่าง พร้อมกับการปฏิบัติตามแบบของท่านเราะสูลุลลอฮ์และต้องมีความพยายามปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็น จากอาหารการกิน เครื่องดื่ม เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และการรักษาตัวให้พ้นภัยจากศัตรู

นอกจากนี้แล้วยังมีนักวิชาการอื่นๆ อีกที่ให้ความหมายการมอบหมาย เช่น อิบน์ ระบุบ ให้ความหมายการมอบหมายเชิงภาษาคือการถือผู้อื่นในคำสั่งใช้ ส่วนความหมายเชิงวิชาการคือ การมอบหมายไว้วางใจด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ต่ออัลลอฮ์ในการรับสิ่งดีและออกห่างจากสิ่งที่เป็นอันตราย ทั้งเรื่องของศุนยาและอาคิเราะฮ์ (Ibn Rajab. 2001: 409) อีรรอซี ให้ความหมายการมอบหมายว่า การแสดงออกในความอ่อนแอของตนและหวังในความช่วยเหลือจากผู้อื่น (al-Rāziy, 1992 : 877)

จากความหมายข้างต้นแสดงถึงการปฏิบัติทุกอย่างที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสั่งให้ปฏิบัติและ ละเว้นทุกอย่างที่พระองค์ทรงห้ามอย่างซื่อสัตย์โดยที่จิตใจต้องการมอบหมายหรือมอบความไว้วางใจต่อพระองค์อย่างเต็มเปี่ยมไม่มีสิ่งใดมาร่วมเป็นภาคีไม่ว่าจิตใจจะหมดหวังหรือไม่ก็ตาม

³อัลกุรอ่านสุเราะฮ์อะละอิมรอน ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 159 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾

دان ادافون ملاو دان سلورو مك برلييه ٢ هن فدان مبايقكن اى اكن تراتاوا ٢ دان مما تيكن
 اى اكن هاتى دان منسبىكن اى اكن دمدم دان مهيلغكن اكن كادان دتاكوتى^١، سوغكهئن تله برسبدا
 رسول الله صلى الله عليه وسلم: (لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِجُهُ^٢) ارتين جاغن ممبتتاهى اغكو اكن سودارا اغكو،
 دان جاغن اغكو ملاو دان سلورو دغندى دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم: (إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ
 يُضْحِكُ بِهَا جُلَسَاءَهُ فَيَهْوَى بِهَا أَبْعَدَ مِنَ التُّرْبَاتِ^٣) ارتين : بهوسن سنورغ لاكى ٢ سوغكوهن بركات ٢ اى

เหมือนกัน รายงานโดยอะบู ฮุรَيْرَةَ ๖ บันทึกโดย 'Ibn Abī al-Dunyā, 1410 : 139. ท่าน
 เราะฮ์ลุลลอฮ์ ๖ กล่าวว่า

((لَا يَسْتَكْمِلُ عَبْدٌ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَدَعَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا))

ความว่า “การมีอีมานของบ่าวที่แท้จริงไม่สมบูรณ์จนกระทั่ง การละเว้นในการโต้เถียงขณะที่ตนเอง
 ถูกต้อง”

สำนวนที่แตกต่างคือ ในเอกสารวิจัยใช้สำนวน " وَهُوَ مُحِقٌّ " ใน "al-Ṣamt wa 'Ādāb
 al-Lisān". ใช้สำนวน " وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا " ทั้งสองสำนวนให้ความหมายเหมือนกัน

อัลอิรอกีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่า ฎะฮ์อีฟ (al-'Irāqiy, 2005 : 1005).

¹การเล่นและการหยอกล้อกันที่มากเกินไปจะทำให้เกิดการหัวเราะ และทำให้หัวใจตายด้าน เป็นเหตุให้
 เกิดการหมองใจกันและทำให้ผู้อื่นไม่เกรงกลัว สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (ดู al-Ghazālī, 2003 :
 125).

²ตัวบทนี้พบในหนังสือ "al-Ṣamt wa 'Ādāb al-Lisān" ของ "Ibn Abī al-Dunyā" ซึ่งมีใช้เป็นกลุ่ม
 หนังสือชะดีษริวายะฮ์ และเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทชะดีษรายงานโดยอิบนุ อับบาสบันทึกโดย
 al-Tirmidhiy, 1975 :1995. al-Baihaqiy, 2003: 8073. ตัวบทที่สมบูรณ์คือ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ๖
 กล่าวว่า

((لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِجُهُ وَلَا تَعِدُّ مَوْعِدًا فَتُخْلِفُهُ))

ความว่า “ท่านอย่าโต้เถียงพี่น้องของท่านและไม่ยอกล้อกับเขา และไม่สัญญากับเขาด้วยสัญญาหนึ่ง
 แล้วไม่ทำตามสัญญา”

นอกจากปรากฏในหนังสือชะดีษริวายะฮ์แล้วยังปรากฏในหนังสือ "al-Ṣamt wa
 'Ādāb al-Lisān" ของ "Ibn Abī al-Dunyā" (บันทึกโดย 'Ibn Abī al-Dunyā, 1410 : 1/99). อะบู
 อีสา กล่าวว่า ชะดีษนี้เป็นชะดีษฆะริบ (al-Tirmidhiy, 1975 :4/359). อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่า
 ฎะฮ์อีฟ (al-Albāniy, 1991 : 1/1).

³ตัวบทชะดีษนี้รายงานโดย บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 9220. al-Bazzār, 2009: 8732. 'Ibn Hibbān,
 1988 : 5716. Abū Nu'īm, 1974 : 3/164. อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าหะสัน (al-Albāniy, 2003 :
 8/223).

دان کتهوی اولهم بهواسن سکل رکن باکي توکل ایت تیک¹. [فرتام] توحید، دان [کدوا] کلاکوان، دان [کتیک] فکر جان. ادافون توحید مک سفرت بهوا اغکو اعتقاد کن دغن اعتقاد یغ فوتس بهوا تیاد یغ ممفربوات ملینکن الله تعالی، کتو غکالنن تیاد یغ میغو توی باکین، باکین کراجان دان فوجی دان ای ساعت کواس اتس تیف ۲ سسوات². دان این توحید اصل باکي توکل، کران هاا سن توکل اتس الله تعالی مریک یغ تیاد ماعتقاد کن ای اکن ادا یغ ممفربوات یغ لاین در فد الله تعالی، دان دیم ای دغن مپرهکن سکل فکر جان کفدان، دان تیاد بر فالیغ ای کفد یغ لاین در فد الله تعالی سام سکالی. برمول مثالن مریک یغ برو کیل فد منحواب دعوی دهدافن قاضی اکن لویر (فوکرول) یغ ساعت کاسبه³ ای اکندی، لاکي یغ ساعت فینتر فداوند غ ۴، مک بهواسن یغ برو کیل ایت دیم ای درومهن، دان سنغ هاتین، تیاد بر فکر ای فد فکر جان دعوی ایت، دان تیاد منتأ تولوغ ای اکن اورغیغ لاین در فد لویر یغ ترسیوت، کران مغتهوی ای اکن بهواسن لویرن ایت منولق در فدان اکن تهمة دان منونیکن سکل توجوانن، دان تیاد دافت ملاون اکندی اورغیغ لاین، مک دمکین جوک جک اغکو مغنل اکن الله تعالی، دان مغتهوی اغکو اکن بهواسن الله تعالی ایت ساعت کاسبه سایغ اکن همبان لاکي ساعت کواس لاکي ساعت کای لاکي یغ منجمین ای اکن رزقی اغکو مک تأدافت تیاد بهوا بر سره اغکو اکن الله تعالی فد فکر جان رزقی اغکو دان لاینن، دان تیاد مندغ اغکو اکن یغ لاین در فدان، کران یغ لاین در فدان ایت لمه دان بر حاجة سفرت اغکو جوک، تیاد کواس ای مبری رزقی اکندیکو مک جک تیاد اغکو توکل اتس الله تعالی دان تیاد فوتوس فنیلیکن اغکو در فد مخلوقن مک یغ دمکین ایت کران ضعیف یقین اغکو دسبیکن شک اتو دسبیکن تیاد مغراسی یقین ایت اکن هاتی، اتو کران ادا هاتی اغکو فناکوت.

دان افیبل مغتهوی اغکو اکن بهواسن توکل ایت کلاکوان هاتی، یائت فرچای ای دغن

الله تعالی دان تیاد بر فالیغ ای کفد یغ لاینن مک کتهوی اولهم بهواسن ادا فدان تیک کلاکوان⁴،

¹รูกันตะวักกุล มีสามอย่าง คือ หนึ่งเตาฮีด สองพฤติกรรม สามการปฏิบัติ (ดู al-Ghazāliyy, 2003 : 235).

²เตาฮีด เช่น การที่ท่านยึดถือยึดมั่นอย่างเด็ดขาดว่าไม่มีผู้ใดเป็นผู้กระทำนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเอกะ ไม่มีผู้ใดมาเป็นภาคีกับพระองค์ การกำกับปกครอง และการสรรเสริญเป็นของพระองค์ และพระองค์เป็นผู้มีอำนาจเหนืออื่นใด

³คำที่ถูกต้อง คاسبیه

⁴ตะวักกุลเป็นพฤติกรรมทางจิตใจโดยการเชื่อมั่นต่ออัลลอฮ์ โดยไม่หันเหไปยังอื่นใด มีสามสภาพคือ

[ยีغ فرتام¹] بارغیغ تله همب سبوت، یائت سفرت فرچای اغکو اکن وکیل ییغ فینتر کمدین در فد ماعتقاد کن اغکو اکن کاسیه سایغن اکندیکو دان کواسن منولوغ اغکو. [ییغ کدوا²] لبیه کوات در فد ییغ فرتام یائت میروفای اکن کلاکوان بودق فد فرچیان دغن ایبوٹ، دان منتأ تولوغ ای اکندی فد سکل ییغ مغنای اکندی، سفرت لافر دان دهاک، کران فرچای ای اکن کاسیه سایغ ایبوٹ اکندی، دان کلاکوان ییغ کدوا این تیاد دافت ای دغن اوسها دان دغن برفکر، بر سلاهن کلاکوان ییغ فرتام، [ییغ کتیک³] لبیه تیغکی در فد ییغکدوا، یائت بهوا اداله ییغ توکل ایت فد سبوتی الله تعالی سفرت اورغیغ سو ده ماتی دهدافن تو کغ مندیکن میت، اتو سفرت بودق دهدافن ایبوٹ، مغتهوی ای اکن بهواسن ایبوٹ منتوت اکندی، سکلیفون تیاد ای مناغیس، دان بهواسن ایبوٹ مندو کوغ اکندی سکلیفون تیاد بر کندو غ ای دفتی کاینش، دان بهواسن ایبوٹ میوسو کن اکندی سکلیفون تیاد منتأ ای اکندی، ادا فون ر کن ییغ کتیک مک فکر جان، سوغکهن تله میغک اورغیغ بوده بهواسن شرط توکل ایت منیغکلکن اوسها، دان منیغکلکن برأوبت دان میره دیری باکی ییغ ممبناسکن، مک ییغ دمکین ایت ساله، کران ییغ دمکین ایت دلارغ فد شرع، دان توکل ایت دسوره اوله شرع.

تله بر فرمان الله تعالی : (لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ⁴) اترین باکی سئورغ ایت بلاسن

¹หนึ่ง ดังที่ชี้ชัดได้กล่าวไปแล้วคือเสมือนกับการที่ท่านได้ไว้วางใจต่อทนายที่เก่งกาจ หลังจากที่ท่านได้ถือว่าเขาสามารถช่วยเหลือท่านอย่างแน่นอนสอดคล้องกับอิมามเกาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 242).

²สอง มีน้ำหนักมากกว่าหนึ่งคือเสมือนกับสภาพของเด็กเล็กที่ไว้วางใจมารดาของเขา เขาจะขอความช่วยเหลือจากมารดาทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง เช่น ทิว และกระหาย เพราะเขาเชื่อในความรักใคร่ของมารดาที่มีต่อเขา สภาพที่สองนี้ได้มาโดยไม่ต้องพยายามและใช้ความคิด แตกต่างจากสภาพที่หนึ่งสอดคล้องกับอิมามเกาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 242).

³สาม เป็นสภาพที่สูงกว่าสภาพที่สอง คือผู้ที่ตะวังกุลต่ออัลลอฮ์ เสมือนผู้ที่ตายที่อยู่ต่อหน้าผู้อบน้ำมายัต หรือเสมือนเด็กที่อยู่ต่อหน้ามารดา ซึ่งเขาทราบวามารดาจะต้องจัดการกับเขาถึงแม้เขาไม่ได้อธิษฐานให้ และมารดาจะอุ้มเขาถึงแม้ว่าเขาไม่ได้เกาะชายผ้าของมารดา และมารดาจะให้ที่มนมถึงแม้ว่าเขาไม่ได้ขอสอดคล้องกับอิมามเกาะซาลีย์ (ดู al-Ghazāli, 2003 : 242).

⁴อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 286 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا

دان فهاال بارغيغ برأوسها ای اکندی درفد سكل كبا جيكن، دان اتسن دوسا بارغيغ برأوسها ای اکندی درفد كجهاتن، دان فرمانش: (وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ!) أرتين دان جاغن منجمفا كن اوله كامو اكن ديرى كامو كفد كبنسان. دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم: (تَدَاوُوا عِبَادَ اللَّهِ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ دَوَاءً غَيْرَ دَاءٍ وَاحِدٍ : الأهرم²) أرتين براوبت اوله كامو هى سكلين همب الله تعالى،

حَمَلْتُهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ

عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿

ความว่า “อัลลอฮ์ ﷻ มิทรงบังคับชีวิตใด นอกจากเท่าที่ความสามารถของเขาอำนวยให้เท่านั้น ย่อมเป็นสิทธิของเขา (ความดี) ที่เขาได้พากเพียรไว้ และเป็นบาปเหนือเขา (ความชั่ว) ที่เขาพากเพียรไว้ ไอ้องค์อภิบาลของเรา โปรดอย่าเอาผิดแก่เราหากเราหลงลืมหรือเราพลั้งเผลอ ไอ้องค์อภิบาลของเรา และโปรดอย่าให้เราต้องแบก (รับผิดชอบ) ภาระอันหนักหนา เช่นที่พระองค์ทรงให้ประชาชาติในยุคก่อนจากเราแบกมัน ไอ้องค์อภิบาล และโปรดอย่าให้เราแบก (รับผิดชอบ) สิ่งที่เกิดขึ้นของเราระดับมันได้ โปรดยกโทษแก่เรา โปรดให้อภัยเราและโปรดเมตตาเรา พระองค์ทรงเป็นผู้คุ้มครองเรา ดังนั้นขอได้โปรดช่วยเหลือเรา (ให้มีชัยชนะ) เหนือบรรดาผู้เนรคุณทั้งหลายด้วย”

¹อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 195 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ﷻ คำริสว่า

﴿ وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ

اللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿

ความว่า “จงใช้จ่ายทรัพย์สินของสุเจ้าในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ และจงอย่าโยนตัวของสุเจ้าเองลงไปสู่ความพินาศด้วยมือของเจ้าเอง จงทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นเรื่องดี เพราะอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรักบรรดาผู้ทำสิ่งดี”

“จงอย่าโยนตัวของสุเจ้าเองลงไปสู่ความพินาศด้วยมือของเจ้าเอง” หมายถึงให้ใช้จ่ายเพื่อหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ หากผู้ใดไม่ปฏิบัติก็จะนำตนเองไปสู่ความพินาศ ดังนั้นการจะตะวักกุลนั้นจะต้องทำทุกอย่างให้สมบูรณ์ก่อน ถ้าสถานการณ์ต้องการความช่วยเหลือด้วยทรัพย์สินก็จะต้องนำทรัพย์สินนั้นออกมาเพื่อสนับสนุนสถานการณ์ไปสู่ความสำเร็จ หากปล่อยไว้โดยไม่ทำอะไรเลยไม่ถือว่าเป็นการตะวักกุลต่ออัลลอฮ์ ﷻ (ดู al-Bukhāriy, 2008 : 4516. al-Ṭabariy, 2000 : 3/583).

²ผู้วิจัยไม่ดับทดังกล่าว แต่พบดับทชอะดีษที่ให้ความหมายเดียวกันคือ อะดีษรายงานโดย อุสามะฮ์ เบ็น ซาริก ﷺ บันทึกโดย AbūDāwud, n.d. : 3855 คือ

คราน เบอฮาส์น الله تعالى تياد مهنتر کن ای اکن فپاکیت ملینکن مهنتر کن ای باکین اکن اویت، ملینکن ساتو فپاکیت یائت توا، دان برسمبه سئورغ لاکي۲ باکی نبی صلی الله علیه وسلم: اداکه اکو لفسکن اکن اونتا اکو دان اکو توکل؟ برسیدا نبی صلی الله علیه وسلم: (اعْقِلْهَا وَتَوَكَّلْ!) ارتین ایکت اولهم اکن لوتوت اونتا اغکو ایت دان تالی دان اغکو بر سره اتس الله تعالى، کمدين درفد سلسی مبیچار اکن توکل مولای همب مبیچار اکن اکن کاسیه، کران اداله توکل ایت سبب باکی کاسیه الله تعالى اکن اورغیغ بر صفة دغندی کران فرمانن: (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ²) مك همب برکات.

((تَدَاوُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ دَوَاءً، غَيْرَ دَاءٍ
وَاحِدٍ الْهَرَمُ))

บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 18454 คือ

((تَدَاوُوا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ دَوَاءً غَيْرَ دَاءٍ وَاحِدٍ الْهَرَمُ))

ทั้งสามตัวบทให้ความหมายเหมือนกันถึงแม้ประโยคมีความแตกต่างกันเล็กน้อยคือ ตัวบทของผู้แต่งยกมาจะมี คำว่า “عِبَادَ اللَّهِ” หลังคำว่า “تَدَاوُوا” ส่วนตัวบทที่บันทึกโดย Abū Dāwud จะมีคำสรรเสริญอัลลอฮ์คือ “عَزَّ وَجَلَّ” ส่วนตัวบทที่บันทึกโดย IbnHambal ไม่มีคำสรรเสริญ อัลลอฮ์ ❦ อัลอัลบานีเยศุกุมอะดิษนีวาเศาะฮีฮ (al-Albāniy, n.d. : 7/436).

¹ตัวบทดังกล่าวรายงานโดยอัมริน เป็น อุมัยยะฮ์ บันทึกโดย IbnHibbān, 1988 : 731.

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อาละอิมรอน ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 159 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คือ อัลลอฮ์ ❦ คำรัสว่า

﴿فَمَا رَحْمَةٌ مِنَ اللَّهِ لَئِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا
مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ
فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾

ความว่า “เนื่องด้วยความเมตตาจากอัลลอฮ์❦นั่นเอง เจ้า (มุฮัมมัด) จึงได้สุภาพอ่อนโยนแก่พวกเขา และถ้าหากเจ้าเป็นผู้ประพฤดิหยาบช้า และมีใจแข็งกระด้างแล้วไซ้ร้ แน่นอนพวกเขาก็ยอมแยกตัวออกไปจากรอบๆ เจ้ากันแล้ว ดังนั้นจงอภัยให้แก่พวกเขาเถิด และจงขออภัยให้แก่พวกเขาด้วย และจงปรึกษาหารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย ครั้นเมื่อเจ้าได้ตัดสินใจแล้ว ก็จงมอบหมายแด่ อัลลอฮ์ ❦เถิด แท้จริงอัลลอฮ์ ❦ ทรงรักใคร่ผู้มอบหมายทั้งหลาย”

การตะวักกุลต่ออัลลอฮ์ ❦ นั้นบ่าวจะต้องผ่านความพยายามตามหน้าที่ของตนเอง ก่อน หลังจากนั้นถึงจะมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ❦

(باب يغ كدلافن فد مياتكن كاسيه اكن الله تعالى¹)

کتھوی اولھم بہواسن کاسیہ اکن اللہ تعالیٰ² ایت کلا کوان یغ دفوجی فد شرع، لاکئی فغکت یغ تیغکی یغ مہمفیکن کفد معرفۃ اللہ تعالیٰ . تلہ بر فرمان اللہ تعالیٰ : (يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ³) اُرتین کاسیہ اللہ تعالیٰ اکن مریکئیت دان کاسیہ مریکئیت اکندی، دان سبدا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم : (أَحِبُّوا اللہ

¹بابที่แปด การอธิบายเรื่องความรักต่ออัลลอฮ์ ﷻ

²ความรักต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นพฤติกรรมที่ถูกยกย่องในทางศาสนา และเป็นระดับสูงที่นำไปสู่การรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ อย่างแท้จริงเรียกว่า “มะอริฟะฮ์” สอดคล้องกับชะติษรายงานโดยอะนัส ﷺ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ กล่าวว่า

((ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا))

(أخرجه البخاري، 2008 : 6941 . مسلم، 2001 : 43)

ความว่า “สามประการที่ใครก็ตามมีเขาย่อมนได้พบกับความหวานชื่นของการอิหม่าน(ศรัทธา) การที่อัลลอฮ์และรอซูลเป็นที่รักที่สุดสำหรับเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6941. Muslim, 2001 : 43).

³อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ส่วนหนึ่งของ อายะฮ์ 54 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ผู้ใดในหมู่พวกเจ้ากลับออกจากศาสนาของพวกเขาไปอัลลอฮ์ ﷻ ก็จะทำทรงนำมาซึ่งพวกหนึ่ง ที่พระองค์ทรงรักพวกเขาและพวกเขาก็รักพระองค์ เป็นผู้นอบน้อมถ่อมตน ต่อบรรดามุอ์มิน ไร้เกียรติแก่บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาพวกเขาจะเสียสละและต่อสู้ในทางของอัลลอฮ์ ﷻ และไม่กลัวการตำหนิของผู้ตำหนิคนใดนั่นคือความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพระองค์จะทรงประทานมันแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงกว้างขวาง ผู้ทรงรอบรู้”

لِمَا يَزِيدُكُمْ بِهِ مِنْ نِعَمِهِ وَأَحِبُّونِي حُبَّ اللَّهِ إِيَّايَ¹) أرتئين كاسيه اوله كامو اكن الله تعالى کران بارغیغ ممری نعمة ای اکن کامو دغندی درفد سکل نعمتن، دان کاسيه اوله کامو اکندا کو کران کاسيه الله تعالى اکندا کو، دان بهواسن کاسيه اکن الله تعالى ایت برلیيه کورغ، کران فرمان الله تعالى (وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ²) أرتئين دان برمول مریک یغ بر ایمان مریکیت لبیه برسغاتن کاسيه اکن الله تعالى، دان بهواسن أمة له اجماع اتس بهواسن کاسيه اکن الله تعالى دان رسولن فرض، دان تله منجدیکن اوله رسول الله صلی الله علیه وسلم اکن کاسيه اکن الله تعالى ایت درفد شرط ایمان فد بیراف حدیث، کران برسمبه أبو رزین العقیلی : هی رسول الله أف ایمان؟ برسبدا ای : بهوا اداله الله تعالى دان رسولن لبیه دکاسیهی کفدا اغکو درفد

¹ตัวบทในเอกสารวิจัยมีความแตกต่างกับตัวบทอะดีษที่บันทึกไว้ในหนังสืออะดีษรียาเยฮ์ (หนังสือแม่บทของอะดีษ) แต่มีความหมายสอดคล้องกับอะดีษรายงานโดยอับนุ อับบาส ۞ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ۞ กล่าวว่า

((أَحِبُّوا اللَّهَ لِمَا يَغْدُوْكُمْ مِنْ نِعَمِهِ وَأَحِبُّونِي بِحُبِّ اللَّهِ وَأَحِبُّوا أَهْلَ

بَيْتِي حُبِّي))

(أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ، 1975 : 3789)

ความว่า “พวกท่านทั้งหลายจงรักอัลลอฮ์ ۞ เกิดเนื่องจากบรรดาปัจจัยอันวยสุขต่างๆ ที่พระองค์ทรงประทานให้แก่พวกท่าน และท่านทั้งหลายจงรักฉันด้วยความรักต่ออัลลอฮ์ ۞ และท่านทั้งหลายจงรักครอบครัวของฉันเนื่องจากความรักที่มีต่อฉัน”

(บันทึกโดย al-Tirmiziy, 1975 : 3789)

อะบูอือซากล่าวว่า อะดีษนี้เป็นอะดีษอะสัน เฆาะรีบ (al-Tirmiziy, 1975 : 5/664).

อะดีษเดียวกันได้มีผู้บันทึกอื่นๆ อีก คือ บันทึกโดย al-Ṭabarāniy, 1994 : 2639.

al-Ḥakim, 1990 : 4716. al-Baihaqiy, 1988 : 852. อัลอัลบานีย์สุกุมอะดีษนี้ว่า ฎะฮะอ์ฟ (al-Albāniy, n.d. : 1/27) .

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 165 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ۞ ดำรัสว่า

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ

الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ﴾

ความว่า “และในหมู่มนุษย์นั้น มีผู้ที่ยึดถือบรรดาภาคี อื่นจากอัลลอฮ์ ۞ ซึ่งพวกเขา รักภาคีเหล่านั้น เช่นเดียวกับรักอัลลอฮ์ ۞ แต่บรรดาผู้ศรัทธานั้น เป็นผู้ที่รักอัลลอฮ์ ۞ มากยิ่งกว่า และหากบรรดาผู้ อธรรมจะได้เห็น ขณะที่พวกเขาเห็นการลงโทษอยู่นั้น (แน่นอนพวกเขาจะต้องตระหนักดีว่า) แท้จริงอัลลอฮ์ ۞ นั้น เป็นผู้ทรงลงโทษที่รุนแรง”

บาร์غيช लाइन दरफद कदवान¹، دان داتغ اوله بدوی کفد نبی صلی الله علیه وسلم، مک برسمبه ای : هی رسول الله بیلا هاری قیامة؟ برسبدا نبی صلی الله علیه وسلم : اف اغکو سدیا کن باکیث؟ مک برسمبه ای تیاد منسدیا کن اکو باکیث اکن سمبھیغ یغ بایق دان تیاد فواس، ملینکن بهواسن اکو کاسیه اکن الله تعالی دان رسولن، مک برسبدا باکیث اوله رسول الله صلی الله علیه وسلم : (الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ)² آرتهش برمول سسئورغ ایت سرت مریک یغ کاسیه ای اکندی.

¹การอธิบายดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของความหมายจากฮะดีษ รายงานโดย Abī Razīn al-'Uqailiy เขา กล่าวว่ามันพบท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ แล้วฉันถามว่า

((يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِيمَانُ قَالَ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْكَ بِمَا سِوَاهُمَا وَأَنْ تُحْرَقَ بِالنَّارِ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ أَنْ تُشْرِكَ بِاللَّهِ وَأَنْ تُحِبَّ غَيْرَ ذِي نَسَبٍ لَا تُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ فَإِذَا كُنْتَ كَذَلِكَ فَقَدْ دَخَلَ حُبُّ الْإِيمَانِ قَلْبَكَ كَمَا دَخَلَ حُبُّ الْمَاءِ قَلْبَ الظَّمَّانِ فِي الْيَوْمِ الْقَائِظِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ لِي أَنْ أَعْلَمَ أَيُّ مُؤْمِنٍ قَالَ مَا مِنْ أُمَّتِي أَوْ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ مِنْ عَبْدٍ يَعْمَلُ حَسَنَةً فَيَعْلَمُ أَنَّهَا حَسَنَةٌ وَاللَّهُ جَارِيهٍ بِهَا خَيْرًا مِنْهَا وَلَا يَعْمَلُ سَيِّئَةً فَيَعْلَمُ أَنَّهَا سَيِّئَةٌ وَيَسْتَعْفِرُ اللَّهُ مِنْهَا وَيَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا هُوَ فَهُوَ مُؤْمِنٌ))

(أخرجه ابن بطه، 1994 : 851)

²ตัวบทฮะดีษคือ ฮะดีษรายงานโดยอะนัสเบ็น มาลิก ﷺ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 6171. อะนัสเบ็น มาลิก ﷺ กล่าวว่

((أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَتَى السَّاعَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَا أَعَدَدْتُ لَهَا قَالَ مَا أَعَدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرٍ صَلَاةٍ وَلَا صَوْمٍ وَلَا صَدَقَةٍ وَلَكِنِّي أَحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، قَالَ أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ))

ความว่ “มีชายคนหนึ่งถามนบี ﷺ ว่ เมื่อไรจะถึงวันกิยามะฮ์ โอ้เราะสูลุลลอฮ์ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ก็ได้กล่าวแก่เขาว่า แล้วเจ้าได้เตรียมการอันใดเพื่อมันเล่า เขาได้กล่าวว่ ฉันมิได้เตรียมการเพื่อมัน จากการละหมาดมากและการถือศีลอด และการบริจาค แต่ฉันรักต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่ ท่านจะได้อยู่กับคนที่ท่านรักใคร่”

ฮะดีษเดียวกันบันทึกโดย Ahmad, 2001 : 1306. 'Ibn Hibbān, 1988 : 8.

دان كتهوى اولهم بهواسن معنى كاسيهات چندر و غ هاتى كفد سسوات يغ
 دسو كاي¹. دان بهواسن تيف، يغ سد ف ايت دكاسيهى اكندى، دان جك كوات كاسيه ايت دنما كندى
 عشق، دان معنى بنجيايت لير هاتى درفد سسوات كران كاد انن ميا كيتى²، دان جك كوات اوله بنجى
 ايت دنما كنى اكندى ماره دان مور كا. دان بهواسن سبب باكى كاسيه ايت³ دو افر كارا، [فر تام] بروات
 بايك، [يغ كدوا] كاي لو كن. مك كاسيه كيت اكن الله تعالى كران تيا د يغ بروات كبا جي كن باكى كيت
 فد حقيقه مليكن الله تعالى. ادا فون يغ لاي ن درفدا ن مك بروات كبا جي كن اى اكن كيت دغن فر تو نجوق
 درفد الله تعالى. دان كيت كاسيه اكن الله تعالى كران سكل كاي لو كن يغ فد عالم اين سمو ان درفد بكس قدرة
 الله تعالى، دان اداله قدر تن ايت ستغه درفد سكل معنى كاي لو كنن دان كبسار نن⁴. دان بهواسن علامة باكى
 كاسيه اكن الله تعالى ايت امت بايق⁵، ستغه درفدا ن مندهولو كن اوله سئور غ اكن مفر جا كن يغ دسوره الله
 تعالى اتس يغ دسو كاي نفسن، دان ستغه درفدا ن رندو كفد منجمو فمى الله تعالى (دغن ماتى)، دان تيا د
 بنجى اى اكن ماتى مليكن كران اي غين اى اكن بر تمبه معرفة، كران سد ف مشاهدة ايت اتس قدر معرفة،
 دان ستغه درفدا ن رضا اى دغن قضاء الله تعالى، دان ستغه درفدا ن بنجى اى اكن دنيا، كران دنيا ايت
 ملايكن اكندى درفد ميبوت الله تعالى يغ دكسيهين.

¹ความรักหมายถึงการโหม่เอียงในสิ่งที่ชอบ และทุกๆสิ่งทีชอบจะถูกให้ความรัก ถ้าหากความรัก
 มากยิ่งขึ้นเรียกว่าคณิ่ง

²ความเกลียดหมายถึงการที่หัวใจออกห่างจากสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากการระรานจากสิ่งๆนั้น หากความ
 เกลียดเพิ่มมากขึ้นเรียกว่าความโกรธหรือเคือง

³สาเหตุที่ทำให้เกิดความรักสองประการคือ หนึ่งความดี สองความสวยงาม สอดคล้องกับ
 อีมีอำอัลฆะซาลีย์ (al-Ghazāliyy, 2003 : 252).

⁴การที่เรารักอัลลลอฮ์ ﷻ นั้นอันเนื่องมาจากความสวยงามมหัศจรรย์ของโลกใบนี้ซึ่งความมหัศจรรย์นี้
 เกิดขึ้นจากความสามารถของพระองค์ที่ไม่มีสิ่งอื่นใดมาเทียบได้ ความสามารถนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
 ความสวยงามและความยิ่งใหญ่ สอดคล้องกับอายะฮ์ 3 สุเราะฮ์อัลมุลก ความว่า“พระผู้ทรงสร้างชั้น
 ฟาทั่งเจ็ดเป็นชั้น ๆ เจ้าจะไม่เห็นแต่อย่างใดในความไม่ได้สัดส่วนในการสร้างของพระผู้ทรงกรุณา
 ปราณี ดังนั้นเจ้าจงหันกลับมามองดูซิ เจ้าเห็นรอยร้าวหรือช่องโหว่บ้างไหม”

⁵เครื่องหมายแสดงว่ารักอัลลลอฮ์ ﷻ นั้นมีมาก เช่น การปฏิบัติสิ่งทีพระองค์ทรงใช้ การรำลึกถึง
 ความสุขทีจะได้พบอัลลลอฮ์ ﷻ เมื่อดตายไปแล้ว การยอมจำนนในกฎของอัลลลอฮ์ การเกลียดโลกดุนยา
 เป็นต้น สอดคล้องกับอีมีอำอัลฆะซาลีย์ (al-Ghazāliyy, 2003 : 257).

ติาด اتس فسوره ملينكن ميمفيكن يغب بات اي، دان فرمانش (إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ، وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ¹) أرتيش بهواسن اغكو تياد منجو كي اغكو اكن مريك يغاغكو كاسيه اكندي، دان تنافي الله تعالى منجو كي اي اكن مريك يغب مهنداكي اي اكندي، دان امت ۲ تي اولهم اكن فرمان الله تعالى (وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا، فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا²) أرتيش دان مليهت اغكو اكن مانسي ماسوق مريكيت كدالم او كما الله تعالى ساتو جماعه ساتو جماعه كمدين درفد ماسوق مريكيتستورغ ۳ مك مغوجف تسيح اولهم دغن موجي توهن اغكو دان منتا امفون اولهم اكندي، كران بهواسن الله تعالى ايت ساغت منريما توبه، مك منمفتكن الله تعالى اكن رسولن صلى الله عليه وسلم فد

﴿ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) พวกเจ้าจงเชื่อฟังปฏิบัติตามอัลลอฮ์ ﷻ และจงเชื่อฟังปฏิบัติตามอรรเราะฮ์สุล หากพวกเขาผินหลังให้แก่แท้จริงหน้าที่ของเขา (เราะฮ์สุล) คือสิ่งที่ได้ถูกมอบหมาย และหน้าที่ของพวกเจ้าคือสิ่งที่ได้ถูกมอบหมายเช่นกัน และหากพวกเจ้าเชื่อฟังปฏิบัติตามเขาแล้ว พวกเจ้าก็จะอยู่ในทางที่ถูกต้อง (ฮิดายะฮ์) และหน้าที่ของอรรเราะฮ์สุลไม่มีอื่นใดนอกจากการเผยแพร่อันชัดแจ้ง”

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานชัดเจนว่าเราะฮ์สุลลลอฮ์เป็นแบบอย่างทำหน้าที่เผยแพร่อิสลาม¹ อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลเกาะศ็อศ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 56 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾

ความว่า “แท้จริง เจ้าไม่สามารถที่จะชี้แนะทางที่ถูกต้องแก่ผู้ที่เจ้ารักได้แต่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงชี้แนะทางที่ถูกต้องแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์และพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงผู้ที่อยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง”

ท่านเราะฮ์สุลลลอฮ์ ﷻ เป็นแบบอย่างแก่นุชชาติแต่ไม่สามารถที่จะให้ผู้อื่นได้รับทางนำได้นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

²อัลกุรอานสุเราะฮ์อันนัศร อายะฮ์ 2-3

ความว่า “และเจ้าได้เห็นประชาชนเข้าในศาสนาของอัลลอฮ์เป็นหมู่ๆ ดังนั้นจงแซ่ซ้องสดุดีด้วยการสรรเสริญพระเจ้าของเจ้า และจงขอร้องโทษต่อพระองค์เถิด แท้จริงพระองค์นั้นเป็นผู้ทรงภัยโทษเสมอ”

قضاء ایت بهوا منتتوت سمفی اغکو کفد یغ دکسیهن دغن مغر جاکن سکل سبب، بهکن منیغکلکن سکل سبب ایت میلاهی اکن یغ رضای الله تعالی، مک تیاد در فد رضا دغن قضاء الله باکی مریک یغ دهاک بهوا تیاد مهولور کن ای اکن تاغنن کفد ایر دیغن، بهکن ستغه در فد رضا دغن قضاء الله تعالی بهوا دهیلگن دهاک دغن ایر¹، دان تیاد ادا فد رضا دغن قضاء ایت کلوار در فد فرنته شرع، بهکن معنات سفره یغ تله لالو : کتیا دان مپگل اتس فربواتن الله تعالی فد ظاهر دان فد هاتی، سرت برسو غکه² فد منتتوت سمفی کفد سکل یغ کاسیه اکندی اوله الله تعالی، دان یغ دمکین ایت دغن مغر جاکن یغ دسوره دان منجاوهکن یغ دلارغ².

دان کتهوی اولهم بهواسن رضا دغن قضاء الله ایت کلا کوان یغ دفوجی لاکنی یغ دواجبکن اتس سکلین مکلف³، تله بر فرمان الله تعالی (رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ)⁴ آر تین تله رضا الله تعالی

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ﴾

(سورة، غافر، بعض من الآية : 60)

ความว่า “และพระเจ้าของพวกเจ้าดำรัสว่า จงวิงวอนขอต่อข้า ข้าจะตอบรับแก่พวกเจ้า”

(สุเราะฮ์ฆอฟิร ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 60)

¹อีกลักษณะหนึ่งที่ไม่เรียกว่าการพอใจในกำหนดการณ์ของอัลลอฮ์ ﷻ คือเมื่อเรากระหายน้ำแต่ไม่ได้ยื่นมือไปหาน้ำมาเพื่อดื่มทั้งที่ทราบแล้วว่าการหายความกระหายโดยการดื่มน้ำ

²การพอใจในกำหนดการณ์ของอัลลอฮ์ ﷻ กล่าวโดยรวมก็คือการปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์ทรงสั่งให้ปฏิบัติ และละเว้นที่สิ่งซึ่งพระองค์ทรงห้าม สอดคล้องกับ อะบูอัลลัยษ์ เขากล่าวว่า การพอใจสิ่งซึ่งอัลลอฮ์ ﷻ กำหนดคือการปฏิบัติอิบาดะฮ์เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ และไม่ปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่อสิ่งอื่นใด (Abū al-Laith, n.d. : 3/228).

³การพอใจในกำหนดการณ์ของอัลลอฮ์ ﷻ เป็นวาญิบ (จำเป็น) สอดคล้องกับอะบูไพศอล อัลบัตรอเนีย (al-Badrāniy, n.d. : 16).

⁴อัลกุรอานสุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 119 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿ قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ

تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ

الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

ความว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า นี่แหละคือวันที่การพูดความจริงของพวกเขาจะอำนวยประโยชน์แก่บรรดาผู้ที่พูดจริง พวกเขาจะได้รับบรรดาสวนสวรรค์เหล่านั้น โดยที่พวกเขาจะพำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล ในสภาพที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงพอพระทัยในพวกเขา และพวกเขาก็พึงพอใจในพระองค์นั้นแหละคือชัยชนะอันยิ่งใหญ่”

นอกจากอายะฮ์ 119 สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ยังปรากฏในอายะฮ์อื่นๆ อีกคืออายะฮ์ 100
สุเราะฮ์เตาบะฮ์ อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ
بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

ความว่า “บรรดาบรรพชนรุ่นแรกในหมู่ผู้อพยพ (ชาวมุฮาญิรีนจากมักกะฮ์) และในหมู่ผู้ให้ความ
ช่วยเหลือ (ชาวอันศอรจากมะดีนะฮ์) และบรรดาผู้ดำเนินตามพวกเขาด้วยการทำดีนั้น อัลลอฮ์ ﷻ
ทรงพอพระทัยในพวกเขา และพวกเขาก็พอใจในพระองค์ด้วย และพระองค์ทรงเตรียมไว้ให้พวกเขา
แล้ว ซึ่งบรรดาสวนสวรรค์ที่มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่านอยู่เบื้องล่างพวกเขาจะพำนักอยู่ในนั้นตลอด
กาลนั่นคือชัยชนะอันใหญ่หลวง”

สุเราะฮ์มูญาตะละฮ์ อายะฮ์ 22 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ
كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ
اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

ความว่า “เจ้าจะไม่พบหมู่ชนใดที่พวกเขาศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และวันปรโลก รักใคร่ชอบพผู้ที่
ต่อต้านอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะเป็นพ่อของพวกเขาหรือลูกหลานของ
พวกเขา หรือพี่น้องของพวกเขา หรือเครือญาติของพวกเขาก็ตาม ชนเหล่านั้นอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรง
บันทึกการศรัทธาไว้ในจิตใจของพวกเขา และได้ทรงเสริมพวกเขาให้มีพลังมากขึ้นด้วยการสนับสนุน
ของพระองค์ และจะทรงให้พวกเขาได้เข้าสวนสวรรค์หลากหลาย มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่าน ณ เบื้อง
ล่างของสวนสวรรค์ โดยเป็นผู้พำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานต่อพวกเขาและ
พวกเขาก็ยินดีปรีดาต่อพระองค์ ชนเหล่านั้นคือพรรคของอัลลอฮ์ ﷻ ฟังรู้เถิดว่า แท้จริงพรรคของ
อัลลอฮ์ ﷻ นั้น พวกเขาเป็นผู้ประสบความสำเร็จ”

สุเราะฮ์อัลบัยยีนะฮ์ อายะฮ์ 8 อายะฮ์ที่สมบูรณ์คืออัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿جَزَاءُ لَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾

ดรด سکلین یغ بر ایمان یغ مفر جاکن عمل یغ بایک، دان رضا مریکیت در فدان، دان سبدا رسول الله صلی الله علیه وسلم : (مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ رِضَاهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ، وَمِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ سَخَطُهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ لَهُ¹) اُرتیش ستغه در فد تواه مانسی رضاش دغن بارغیغ مهنداکی اکندی اوله الله تعالی، دان ستغه در فد چلاک مانسی مرکاش دغن بارغیغ مهنداکی اکندی اوله الله تعالی باکیش، دان بهواسن رضا ایت کمودهن تنتوتن اهل شرک، بر فرمان الله تعالی باکی مریکیت : (مَاذَا تُرِيدُونَ؟ فَيَقُولُونَ رِضَاكَ) اُرتیش اکن اف مهنداکی کامو هی سکلین اهل شرک؟ مک برسبه مریکیت. رضا اغکو.

مک جک اغکو بر تاش، بتاف اکو همفون انتار رضا دغن قضاء الله دان بنجی اکن کفر دان معصیه؟ دان کدواش ایت دغن قضاء الله تعالی جوا، نسجای اکو جواب، بهوسن کفر دان معصیه ایت ادا باکیش دوا فیهق، فیهق یغ فرتام بهوسن کدواش دغن قضاء الله دان کهندقش. مک در فد این فیهق واجب کیت رضا دغن کدواش، کرن حقیقتش کیت رضا دغن قضاء الله، بوکن رضا دغن کفر دان معصیه ایت، دان فیهق یغ کدواش بهوسن کدواش دغن اوسها دان اختیار اورغیغ بر بوات معصیه، مک در فد این فیهق واجب کیت بنجی در فد کدواش، دان واجب کیت لارغ در فد کدواش، سفرت واجب کیت مپوره دغن

ความว่า “การตอบแทนของพวกเขา ณ ที่พระเจ้าของพวกเขาคือสวนสวรรค์หลากหลายอันสถาพร ณ เบื้องล่างของม่านมีลำน้ำหลายสายไหลผ่าน พวกเขาเป็นผู้พำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล อัลลอฮ์ ﷻ ทรงปิตต่อพวกเขา และพวกเขาก็ยินดีในพระองค์ นั่นคือสำหรับผู้ที่ถูกแล้วเกรงพระเจ้าของพวกเขา”

¹ตัวบทอะดิษข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทอะดิษรายงานโดยสะอูด บันทีกโดย al-Tirmiziy, 1975 : 2151. ตัวบทอะดิษที่สมบูรณ์คือ

((قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ رِضَاهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ لَهُ وَمِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ تَرْكُهُ اسْتِخَارَةَ اللَّهِ وَمِنْ شَقَاوَةِ ابْنِ آدَمَ سَخَطُهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ لَهُ))

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ส่วนหนึ่งของความสุขของลูกอาดัม (มนุษย์) คือการที่เขาพอใจในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ กำหนดให้กับเขา และส่วนหนึ่งของความเลวร้ายคือเขาละเว้นในการอิสติคอรเราะฮ์ (การขอให้อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเลือกในสิ่งที่ต้องการ)ต่ออัลลอฮ์ ﷻ และส่วนหนึ่งของความเลวร้ายคือการไม่พอใจในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้กับเขา”

อะบูฮิซากล่าวว่า อะดิษนี้เฆาะริบ (al-Tirmiziy, 1975 : 4/455). อัลอัลบานีนีย์กล่าวว่า อะดิษนี้เฆาะอิฟ (al-Albāniy, n.d. : 5/151).

นอกจากบันทีกโดยอัคริมิซีย์แล้ว ยังมีผู้บันทีกอื่นๆ อีกคือ Aḥmad, 2001 : 1444.

กบฏจิกัน, ڪران بهواسن رضا دان بنجي ايت تياڊ برلاونن ڪدواڻ افييل ادا ڪڏوڻ فد دوا فيهق يڻ برلاينن، دان ڪران بهواسن بارغسياف ميڱڪا اڪن بهوا مينيڱڪلڪن مپوره دغن ڪباجيڪن دان منڪه درفد ڪجهاتن ماسوق ڪدواڻ ددا لم رضا دغن قضاء الله مك اداله اي اورغيغ جاهل ڪران ستغه درفد قضاء الله تعالى ايت واجب مپوره دغن ڪباجيڪن دان واجب ملارغ درفد منڪر¹، جڪ اڱڪو برتاڻ : بتاف اڪو رضا دغن بلاء؟ دان اداله بلاء ايت فڪر جان يڻ دنجي، نسجاي اڪو جواب : دغن بهوسن بنجي اڪن بلاء ايت دغن طبيعة، دان رضا دغن بلاء ايت دغن عقل دان دغن سبب مغهوي اڪن بسر فهال بلاء ايت، سفرت رضا اورغيغ ساڪيت دغن مينيوم اوبت يڻ فاهيت، ڪران مغهوي اي اڪن بهواسن اوبت يڻ فاهيت اين سبب باڪي سمبوه فپاڪيٽ²، هيغڪ سڪجيت اي دغن ايت اوبت، بهڪن تر ڪادغ ممبلي اي اڪندي دغن هرڪ يڻ مهل، دان مغوفه اي اڪن ڊڪٽور يڻ مينيڪمڻ دغن جاروم، دان ستغه درفد سبب باڪي رضا دغن قضاء ايت بهوا اڱڪو اعتقاد ڪن بهواسن ادا باڪي الله حڪمة فد سڪل فڪر جان يڻ مهنداڪي اي اڪندي، سڪليفون تر ڪادغ تياڊ مغهوي ڪيت اڪن دمڪين ايت حڪمة، دان بهوسن ڪباجيڪن اداله اي فد بارغيغ الله تعالى قضاء ايت، دان برمول اعتقاد يڻ ترسبوت مغلوار ڪن اي درفد هاتي اڱڪو اڪن ميڱڪل دغن (ڪران اف؟ دان بتاف؟)، سفرت تياڊ ميڱڪل اوله نبي موسي عليه السلام اڪن فڪر جان نبي خضر عليه اسلام تتڪل مغهوي اي اڪن حڪمة منبوء نبي خضر عليه السلام اڪن فراهو اورغ، مسڪين، دان ممبونه اي اڪن ڪانق³ دان منديريڪن اي اڪن جدار يڻ هندق رنتوه³.

¹ส่วนหนึ่งจากการลิขิตของอัลลอฮ์ ﷻ คือวาญิบจะต้องใช้ให้กระทำความดีและละเว้นความชั่ว สอดคล้องกับอัลกุรอาน อายะฮ์ 104 สุเราะฮ์อาละอิมรอนอัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

ความว่า “และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดีและใช้ให้กระทำความดีที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำความชั่วที่ชอบและชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ”

²การเกลียดชังบะลาอ์เป็นสัญญาติญาณแต่การพึงพอใจต่อบาลาเป็นเรื่องของสติปัญญาเพราะการการ พึงพอใจในบาลาจะได้รับผลบุญมากเสมือนกับผู้ป่วยที่ยอมรับประทานยาที่ขมด้วยเข้าใจว่าความขม ของยาทำให้หายจากความป่วย สอดคล้องกับอิมามฆะซาลี (al-Ghazāli, 2003 : 260).

³ตัวอย่างเช่น นบีมุซา ﷺ ไม่ได้คัดค้านการกระทำนบีเคาะฎิร ﷺ เมื่อทราบฮิกมะฮ์ จากการเจาะเรือ ของคนยากจน การฆ่าเด็ก และการยกกำแพงบ้าน สอดคล้องกับอัลกุรอานสุเราะฮ์อัลกะฮ์ฟ อายะฮ์ 71-77 อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

دچریتاکن بهوا سئورغ نبی اداله مغرجاکن عبادة داتس بو کیت، دان ادامات ایر همفیر درفدان، مک لالو سئورغ یغ منوغکغ کودا دغن مات ایر ایت، مک مینوم ای دان لوف ای اکن کندی ایت، کمدین داتغ سئورغ مسکین یغ میکول کایو افی، مک مینوم ای دان بر بار یغ ای کران مغمیل کسناغن، مک کمبالی اورغ یغ منوغکغ کودا ایت مک تیاد ملیهت ای اکن کندین، مک منغکف ای اکن اورغ مسکین ایت، مک منتوت ای درفدان اکن کندین. دان مپکسا ای اکندی، مک تیاد مندافت ای اکندی فد سیسیش، مک ممبونه ای اکندی، مک بر سمبه اوله نبی ایت، هی توهنکو اف این؟ یغ مغمیل کندی ایت اورغ ظالم یغ لاین، دان اغکو کرسکن اکن این یغ ظالم اتس اورغ مسکین این هیغک ممبونه ای

﴿فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا * قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا * قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُزْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا * فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ أَقْتَلْتَنِي نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا * قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا * قَالَ إِنْ سَأَلْتَنِي عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا * فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطَعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَاقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾

ความว่า “ดั่งนั้นทั้งสองจึงออกเดินทาง จนกระทั่งเมื่อทั้งสองลงเรือเขา (เคาะฎีร์) จึงเจาะรูมัน เขา (มูসা) กล่าวว่า ท่านเจาะรูมันเพื่อให้ผู้ที่อยู่ในเรือจมน้ำกระนั้นหรือ? โดยแน่นอนท่านได้นำมาซึ่งสิ่งที่ไม่ดีอันตรายยิ่ง * เขากล่าวว่า ฉันมิได้บอกหรือว่า แท้จริงท่านจะไม่สามารถมีความอดทนร่วมกับฉันได้* เขา (มูসা) กล่าวว่า โปรดอย่าเอาโทษกับฉันเลยในสิ่งที่ฉันลืม และอย่าบังคับฉันให้ลำบากใจเรื่องของฉันเลย* ดั่งนั้นเขาทั้งสองจึงออกเดินทางต่อไปจนกระทั่งเมื่อทั้งสองพบเด็กคนหนึ่ง เขา (เคาะฎีร์) จึงฆ่าเด็กคนนั้น เขา (มูসা) กล่าวว่า ท่านฆ่าชีวิตบริสุทธิ์โดยมิได้ทำผิดต่อชีวิตอื่นกระนั้นหรือ? โดยแน่นอน ท่านทำสิ่งที่ร้ายแรงยิ่ง* เขากล่าวว่า ฉันมิได้บอกหรือว่า แท้จริงท่านจะไม่สามารถมีความอดทนร่วมกับฉันได้ * เขา (มูসা) กล่าวว่า หากฉันถามสิ่งใดจากท่านหลังจากนี้ท่านอย่าคบฉันเป็นเพื่อนร่วมทางอีกเลยแน่นอน ท่านมีข้อแก้ตัวจากฉันพอแล้ว* ดั่งนั้นทั้งสองจึงออกเดินทางต่อไป จนกระทั่งเมื่อทั้งสองพบชาวเมืองหนึ่งทั้งสองได้ขออาหารจากชาวเมืองนั้น แต่พวกเขาปฏิเสธที่จะต้อนรับเขาทั้งสองต่อมาเขาทั้งสองได้พบกำแพงหนึ่งกำลังจะพังลงมาแล้วเขาก็ทำให้มันตรงเขา (มูসা) กล่าวว่า ถ้าท่านประสงค์แน่นอนท่านจะเอาค่าแรงตอบแทนสำหรับมันได้”

اكندى، مك برفرمان الله تعالى باكي نبى ايت، بر يميغ اولهم دغن عبادة اغكو، مك بوكن فكر جان اغكو
 مغهوى رهسيا كراجان الله تعالى، بهواسن اورغ مسكين اين اداله اى دهول ممبونه اكن بفا يغ منوغكغ
 كودا اين، مك اكو بير كندى مبالسن، دان بهواسن بفا باكي يغ منوغكغ كودا ايت اداله اى دهولن مغميل
 سريبو واغ مس در فد هرتا يغ مغميل كندى ايت، مك اكو فولغكن اكندى كفداڭ در فد هرتا فوسكاڭ.¹
 دان كتهوى اولهم بهواسن يغ دتنتوت در فد همب ايت عبادة يغ مهمفير كن ديرى كفد
 الله تعالى، دان تنكل اداله مغيغكن اكن ماتى ايت سبسر ٢ سوات يغ مبرى منفعة فد عبادة مك ميبوت همب
 اكندى دسينى، مك همب بر كات.

(باب يغ كسفوله فد مياتكن ايغت اكن ماتى²)

كتهوى اولهم بهواسن ايغت اكن ماتى ايت كلاكوان يغ دفوجي لاكى يغ دتنتوت اوله
 شرع³، دان اداله اى سبب باكي مبايقكن عبادة دان سبب باكي منسد يكتكن دنيا دان اغن¹، کران سبدا

¹ประวัติเล่าว่ามีคนคนหนึ่งได้ปฏิบัติอิบาดะฮ์บนภูเขา ใกล้ๆมีตาน้ำ มีผู้ขี่ม้าคนหนึ่งมาที่ตาน้ำแล้ว
 เขาได้ดื่มน้ำนั้น แล้วเขาสืมถุงที่บรรจุเงินหนึ่งพันที่เป็นทอง หลังจากนั้นก็มีผู้อื่นมาที่ตาน้ำนั้นก็นำถุงเงิน
 (ที่คนแรกสืม) หลังจากนั้นก็มีคนจนที่แบกไม้พืนมาที่ตาน้ำนั้นและดื่มน้ำนั้น แล้วนอนพักผ่อนในบริเวณ
 นั้น และแล้วผู้ขี่ม้า(ที่มาที่ตาน้ำคนแรก)หวนกลับมาที่ตาน้ำอีกครั้งไม่พบถุงเงินที่สืมไว้จึงจับคนจนที่
 อยู่ที่นั่นแล้วทวงถุงเงินของเขาพร้อมกับทำร้ายปรากฏว่าไม่พบถุงเงินในตัวเขาแล้วจึงฆ่าคนจนนั้น นบี
 ที่อยู่ใกล้ๆนั้น กล่าวต่ออัลลอฮ์ ﷻ ว่า โอ้ พระเจ้าของฉันอะไรนี้ ผู้ที่เอาถุงเงินนั้นคนร้ายคนอื่นและ
 ท่านบังคับคนร้ายคนนี้ต่อคนจนจนกระทั่งเขาได้ฆ่าเขา อัลลอฮ์ ﷻ ก็ได้กล่าวต่อนบีว่าจงสนใจไตร
 ครอบอิบาดะฮ์ท่านเถิดนี่มิใช่หน้าที่ของท่านที่จะรู้เรื่องการปกครองที่ยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ﷻ แท้จริงนั้น
 คนจนนี้เขาเคยฆ่าบิดาของผู้ชายที่ขี่ม้านี้ ฉนั้นเลยยอมให้เขาชดใช้ และบิดาของผู้ชายขี่ม้านั้นเขาเคย
 เอาหนึ่งพันเงิน (ที่เป็นทอง) จากผู้ที่เอาถึงเงินนั้นไป ฉนั้นจึงได้ให้เขาคืนไปซึ่งเป็นมรดกของเขา เรื่องนี้
 ปรากฏในหนังสืออัลอรับาอีนฟีอุศูลิตตีนของอิมามอัลเกาะซาลีย์ (al-Ghazāliyy, 2003 : 261) และ
 รุซุลปะยานของอิสมาอีลชะเกีย (Ismā'īl Ḥaqiy, n.d. : 8/188)

²باب التي لبس การอธิบายเรื่องการรำลึกถึงความตาย

³การรำลึกถึงความตายเป็นสิ่งที่ยกย่องและโดยหลักการศาสนาแล้วเป็นสิ่งที่ต้องแสวงหา สอดคล้อง
 กับ อับดุลอาซีซ เป็น อับดุลเลาะ (Ibn Bāz, n.d. : 13/424). และอิมามอัลเกาะซาลีย์ (al-Ghazāliyy,
 2003 : 264). โดยได้ยกอายะฮ์อัลกุรอาน อายะฮ์ที่ 8 สุเราะฮ์อัลญุมอะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

رسول الله صلى الله عليه وسلم. (أَكْثَرُوا ذِكْرَ هَازِمِ اللَّذَاتِ، فَإِنَّهُ لَا يَكُونُ فِي كَثِيرٍ إِلَّا قَلِيلٌ، وَلَا فِي قَلِيلٍ إِلَّا أَجْزَلُهُ²) أرتين بايقن اوله كامو ميبوت اكن يغ موتوسكن سكل كسدافن (يائت ماتى) كران بهواسن ماتى ايت تباد دسبوتكن اكندى فد كتيك بايق اغن. دان دنيا ملينكن منسد يكيكن اى اكندى، دان تباد دسبوت اكندى فد كتيك سد يكيك عمل عبادة ملينكن مبايقن اى اكندى، دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم: (أَكْثَرُوا مِنْ ذِكْرِ هَازِمِ اللَّذَاتِ الْمَوْتِ³) أرتين بايقن اوله كامو اكن ميبوت يغ موتوسكن سكل كسدافن يائت ماتى، دتا اكن رسول الله صلى الله عليه وسلم: (أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْبَسُ؟ قَالَ أَكْثَرُهُمْ لِلْمَوْتِ ذِكْرًا، وَأَخْسَنُهُمْ لِمَا بَعْدَهُ اسْتِعْدَادًا، أَوْلَيْكَ الْأَكْبَسُ⁴) أرتين يغ مان سكلين اورغيغ برلمان يغ ليه فينتر؟ برسبدا اى: يائت يغ ليه بايق مريكيك ميبوت ماتى، دان يغ ليه ايلوء مريكيك برسبدا باقى بارغيغ كمدين، مريكيك جوا سكلين يغ فينتر (يغ چرديق)، دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم: (الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ⁵) أرتين برمولى مريك يغ بر عقل مريك يغ محاسب اى اكن ديرين دان

﴿قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالَمٍ

الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด แท้จริงความตายที่พวกท่านหนีจากมันไปนั้น มันจะมาพบกับพวกท่าน แล้วพวกท่านจะถูกนำกลับไปยังพระผู้ทรงรอบรู้สิ่งเร้นลับและสิ่งเปิดเผย แล้วพระองค์จะทรงแจ้งแก่พวกท่านตามที่พวกท่านได้ประกอบกรรมไว้”

¹การรำลึกถึงความตายเป็นสาเหตุในการในการกระตุ้นให้ปฏิบัติบาตอะฮ์มากขึ้และเป็นเหตุให้หมกน้อยในศุนยาและความหวัง

²เป็นบทชะดีษรายงานโดยอิบนุ อุมร์ บันทีกโดย al-Ṭabarānī, n.d. : 5780. al-Qudā'iy, 1986 : 671. al-Baihaqiy, 2003 : 10074.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าฎาะฮ์ฟ (al-Albaniy, n.d. : 1/157).

³รายงานโดยอะบูฮุร็อยเราะฮ์ บันทีกโดย IbnMajah, n.d. : 4258. Ahmad, 2001 : 7925. IbnHibban, 1988 : 2992. al-Hakim, 1990 : 7909. Diyā' al-Dīn, 2000 : 1701, al-Haithamiy, n.d. : 2559. IbnHibbān, 1993 : 2992. Ibn al-Mubārak, n.d. : 2/37.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าอะฮ์สัน (al-Albānī, n.d. : 5/27).

⁴เป็นชะดีษรายงานโดยอิบนุ อุมร์ บันทีกโดย IbnMajah, n.d. : 4259. AbūNu'īm, 1974 : 1/313. al-Baihaqiy, 2003 : 7627.

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าอะฮ์สัน (al-Albaniy, n.d. : 9/259).

⁵เป็นชะดีษรายงานโดยซัดดาต เป็นเอาส ตัวบชะดีษที่สมบูรณคือ

((الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ

نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَّتْ عَلَى اللَّهِ))

دان بهواسن ستغه در فد یغ منولوغ اتس مغیغتنک ماتى ایت زیاره اکن قبور، کران سبدا رسول الله صلى الله عليه وسلم: (رُزُوا الْقُبُورَ، فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْمَوْتَ¹) أرتین زیاره اوله کامواکن قبور، کران بهواسن ممفرايغت ای اکن ماتى، دان سبدا: (كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنِ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَرُزُوهَا تُرْهَدُ فِي الدُّنْيَا وَتُذَكِّرُ الْآخِرَةَ²) أرتین اداله اکو دهول ملارغ اکن کامو در فد منزياره قبور، مک زیاره اوله کامواکندى فد ماس یغ اکن داتغ، کران بهواسن منسبکن ای اکن زهد فد دنیا، دان ممفرايغت ای اکن آخرة.

ความว่า “ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ จับไหล่ของฉันแล้วกล่าวว่า ท่านจงอยู่บนโลกนี้เสมือนกับว่าท่านเป็นคนแปลกหน้าหรือคนเดินทางและอิบนุอุมร์ ได้กล่าวว่า เมื่อท่านอยู่ในเวลาเย็น ก็จงอย่ารื้อจนถึงเวลาเช้า และเมื่อท่านอยู่ในเวลาเช้า ก็จงอย่ารื้อจนถึงเวลาเย็น และจงใช้เวลา ในขณะที่ท่านมีสุขภาพดี เพื่อยามเจ็บป่วยของท่าน และจงใช้เวลา ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่เพื่อความตายของท่าน”¹ ด้วยทหะดีษข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของด้วยทหะดีษที่รายงานโดยอะบูฮุ รัยเราะฮ์ ﷺ ด้วยที่สมบูรณ์คืออะบูฮุรัยเราะฮ์ ﷺ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 976. กล่าวว่

((زَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْرَ أُمِّهِ فَبَكَى وَأَنْكَى مِنْ حَوْلِهِ
فَقَالَ اسْتَأْذَنْتُ رَبِّي فِي أَنْ أَسْتَعْفِرَ لَهَا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي وَاسْتَأْذَنْتُهُ فِي أَنْ
أُرْزَوْ قَبْرَهَا فَأُذِنَ لِي فَرُزُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْمَوْتَ))

ความว่า “ท่านนบี ﷺ ไปเยี่ยมหลุมศพมารดาของท่าน แล้วท่านก็ร้องไห้ จึงทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างท่านร้องไห้ไปด้วย ท่านกล่าวว่าฉันร้องขออนุญาตต่อพระเจ้าของฉันในการขออภัยโทษให้กับมารดาของฉัน แต่พระองค์ก็ไม่ทรงอนุญาตฉันจึงขออนุญาตต่อพระองค์ในการเยี่ยมหลุมศพมารดาของฉัน แล้วพระองค์ก็ทรงอนุญาต ดังนั้นพวกเจ้าทั้งหลายควรเยี่ยมหลุมศพกันเถิด เพราะมันทำให้ระลึกถึงความตาย”

นอกจากบันทึกโดยอัตติรมิซียแล้ว ยังมีผู้บันทึกอื่นๆ อีกคือ Ahmad, 2001 : 9688. al-Nasāiy, 2001 : 2172. al-Baghawiy, 1983 : 1554. al-Baihaqiy, 2003 : 7157. al-Baihaqiy, 1989 : 1152. 'Ibn Hibbān, 1988 : 3169. 'Ibn Hibbān, 1993 : 3169. al-Hākim, 1990 : 1390.² สะดีษข้างต้นรายงานโดย อิบนุ มัสอูด ﷺ บันทึกโดย 'Ibn Mājah, n.d. : 1571.

อัลอัลบานีย์สุกุ่มสะดีษนี้ว่าฎะอ์ฟ (al-Albaniy, n.d. : 4/71).

นอกจากนี้ยังมีสำนวนอื่นที่ให้ความหมายเดียวกันคือ รายงานโดย บุรียดะฮ์ เป็นสุบัยบ์ ﷺ คือ

((قَدْ كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنِ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَقَدْ أُذِنَ لِمُحَمَّدٍ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ
أُمِّهِ فَرُزُوهَا فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْآخِرَةَ))

(أخرجه الترمذي، 1998 : 1054)

อะบูอิซากล่าวว่า สะดีษนี้สะสัน เคาะฮีย (al-Tirmiziy, 1998 : 2/361)

एको फ्रायको तकندی अकन लगेके यिग लाइन¹. दान बेहोसण फाण्दे बाकी फन्दिक् अण्ण^२ अित बरसकरा कफद म्गरजाकन
 عمل عبادة، दान बेहोसण علامे बाकी ओर गिग मन्दाफत फरतोजुक् बेहो तियाद लाली अय दरफद मاتی. مک برسديا

¹เป็นความหมายของตัวบทชะดีษรายงานโดยอนัสเป็น มาลิก ❀ บันทีกโดย AbūNu‘īm, 1974,
 1/242. al-Shajariy, 2001 : 135 ตัวบทชะดีษคือ

((إِنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَا مُعَاذُ قَالَ أَصْبَحْتُ مُؤْمِنًا
 بِاللَّهِ تَعَالَى، قَالَ إِنَّ لِكُلِّ قَوْلٍ مِصْدَاقًا وَلِكُلِّ حَقٍّ حَقِيقَةٌ فَمَا
 مِصْدَاقُ مَا تَقُولُ قَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا أَصْبَحْتُ صَبَاحًا قَطُّ إِلَّا ظَنَنْتُ
 أَنِّي لَا أُمْسِي وَمَا أُمْسَيْتُ مَسَاءً قَطُّ إِلَّا ظَنَنْتُ أَنِّي لَا أَصْبِحُ وَلَا
 خَطْوَتُ خَطْوَةً إِلَّا ظَنَنْتُ أَنِّي لَا أُتْبِعُهَا أُخْرَى وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى كُلِّ
 أُمَّةٍ جَائِيَةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا مَعَهَا نَبِيُّهَا وَأَوْثَانُهَا الَّتِي كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ
 دُونِ اللَّهِ وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى عُقُوبَةِ أَهْلِ النَّارِ وَثَوَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ
 عَرَفْتَ قَالَزُمْ))

ความว่า “มูอาซเป็นญะบัล ❀ เข้าหาท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ❀ แล้วท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ❀ กล่าวว่า สวัสดี
 เป็นอย่างไรบ้างเช้านี้ โอ้ มูอาซ ❀ มูอาซ ❀ ตอบว่า ฉันเป็นผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ❀ ท่าน
 เราะฮ์ลุลลอฮ์ ❀ กล่าวว่า แท้จริงทุก ๆ คำพูดเป็นความจริง และทุก ๆ ความจริงคือความจริง แล้ว
 อะไรละที่เป็นความจริงในสิ่งที่คุณพูด มูอาซ ❀ ตอบว่า โอ้ นบีของอัลลอฮ์ ❀ เมื่อฉันอยู่ในช่วงเช้า
 ฉันคิดว่าฉันยังไม่ถึงช่วงบ่าย และเมื่อฉันอยู่ในช่วงบ่ายฉันคิดว่าฉันยังไม่ถึงช่วงเช้า และฉันได้ยก้าว
 ไปก้าวหนึ่ง ฉันคิดว่าไม่มีการก้าวครั้งต่อไป และเสมือนฉันรอคอยชนชาติที่รอคอยผู้มาเชิญชวน
 สู่อิบาดของเขา พร้อมด้วยกิตาบคือนบีของเขา และบรรดาเจว็ดของเขาที่เขาได้อิบาดะฮ์นอกจาก
 อัลลอฮ์ ❀ และเสมือนฉันกำลังรอคอยผลลัพธ์ของชาวนรก และการได้รับตอบแทนของชาวสวรรค์
 ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ❀ กล่าวว่า ท่านได้รอบรู้และจงตั้งมั่นตลอดไป”

ای فد فاکئی ۲ باکی ماتی ایت دغن توبه دان عمل یغ بایک، مک جک هیدوف ای سمفی فتغ مک شکر ای اکن الله تعالی اتس طاعتن دان سکجیت ای دغن کتیدان سیا ۲ هارین، کمدین ممولای برسدیا فد فتغ هیغک فاکئی ۲ مک شکر ای اتس طاعتن فد ما لم ایت دان سکجیت ای دغن تیاد کوسوغ مالن درفد عمل یغ صالح، دمکینله تیف ۲ فاکئی دان فتغ، دان تیاد موده یغ دمکین ایت ملینکن باکی مریک یغ کوسوغ هاتین درفد هیدوف سمفی بیسوء، مک ماتی ایت تواه باکین، دان هیدوف ایت برتمبه کیاجیکنن والله تعالی أعلم.

دغن کفوجین الله تعالی تله سلسی همب درفد مهمفون کتا (فناور هاتی) فد تغکل توجه درفد بولن رجب تاهون سریبو تیک راتوس توجه فوله دلافن درفد هجرة فغهل کیت نبی محمد صلی الله علیه وسلم. الحمد لله أولا وآخرا وظاهرا وباطنا، وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم¹، سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين²

¹ การกล่าวเศาะละวาตด้วยสำนวนนี้สอดคล้องกับอัตเตลาบีย (al-Dawlābiy, 2000 : 1/1) นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับอิบนุสุนนี (Ibn Sunniy, Aḥmad bin Muḥammad. n.d. 1/74) อะบูนูอิม (Abū Nu‘īm, Aḥmad bin ‘Abdullah. 1996 : 3/153) อิบนุฮัซมี (Ibn Ḥazmi, 1998 : 1/111) อะฮมัด บิน ฮัมบัล (Aḥmad, 1995 : 1/148)

² อัลกุรอานสุเราะฮ์อัศศอฟฟาต อายะฮ์ 180-183 อายะฮ์นี้ ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ อ่านหลังละหมาดสามครั้ง ดังชะดีษรายงานโดย อะบูสะอีด บันทีกโดย al-Tayālisīy, 1999 : 2312 กล่าวว่า

((أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا سَلَّمَ مِنَ الصَّلَاةِ قَالَ
ثَلَاثَ مَرَّاتٍ: "سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى
الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ"))

ความว่า “ท่านนบี ﷺ เมื่อท่านให้สละมาหลังละหมาด ท่านอ่านสามครั้ง ว่า มหาบริสุทธิ์ยิ่งแต่พระเจ้าของเจ้าพระเจ้าแห่งอำนาจจากสิ่งที่พวกเขากล่าวอ้างศานติจงมีแต่บรรดาเราะฮ์สุลทั้งหลาย และบรรดาการสรรเสริญทั้งหมดเป็นของอัลลอฮ์ ﷻ พระเจ้าแห่งสากลโลก”

อัลอัลบานีย์ฮุกุมชะดีษนี้ว่าฎะอีย (al-Albaniy, n.d. : 1/641).

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ชัยค้อับดุลกอเดรเป็น อับดุลมูฏาะลิบ ถูกเรียกสั้นๆ ว่าอัลมันดีลีย์ มาจากตระกูลมันดัยลีน เป็นชาวบาคก เกิดเมื่อ ค.ศ. 1901 ตั้งรกรากที่จังหวัดตาปานูลิ บางครั้งตาปานูลิ ก็ถูกเรียกว่า มันดีลีย์ชัยค้อมีภรรยาสามคนคือ เคาะดีญะ เบ็นติ ฮะนาฟิยะฮ์ เป็นชาวอะลอร์บือฮ์ เป็นดั่งเคดาห์ ภรรยาคนที่สองชื่อชะบิตะฮ์ เบ็นติ ฮัจญ์ญิวาวัง เป็นชาวกูบัง บาลิง เคดาห์ และภรรยาคนที่สามชื่ออะลียะฮ์ เบ็นติ อับดุลเลาะ เป็นชาวปัตตานี มีบุตรด้วยกัน 9 คน

ชัยค้อเริ่มเรียนที่หมู่บ้านของตนเองก่อนคือ อัลมันดีลีย์ หลังจากนั้นท่านได้เรียนกับคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงในเมืองของท่านอย่างจริงจังแล้วได้ไปศึกษาต่อที่เมืองเคดาห์ประเทศมาเลเซีย จากนั้นได้ไปศึกษาต่อที่กาเงาะมาตี เป็นหมู่บ้านหนึ่งในเคดาห์ ได้ศึกษาที่นี้เกือบห้าปี โดยศึกษาความรู้ด้านอิสลามศึกษาทั้งที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับ เริ่มเรียนประถมที่โรงเรียนฮอลันดา เมื่อ ค.ศ. 1917 จบชั้นห้า เมื่อ ค.ศ. 1923 หลังจากนั้นท่านได้ออกไปยังเคดาห์ประเทศ (อะโลสตาร์ปัจจุบัน) มาเลเซียเมื่อ 1924 เพื่อศึกษาความรู้ด้านศาสนา โดยเริ่มเรียนจากต่วนกูรู ฮัจญ์บักร์ ตูเบียร์ ที่ปอเนาะปือจารุม เปอนดัง ต่อไปยังปอเนาะไอร์ฮีตา ซึ่งบริหารโดยต่วนกูรูฮัจญ์อิติรสและลือบัย ดูกน เมื่อ ค.ศ. 1926 ชัยค้อศึกษาต่อที่มัดเราะซะฮ์ ดารุลสะอาดะฮ์อัลอิสลามียะฮ์ หรืออีกชื่อหนึ่งว่าปอเนาะตีตีกาเยาะฮ์ ซึ่งบริหารโดยชัยควันอิบรอฮีมเบ็น อับดุลกอเดรอัลฟาฏอนี ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามปะจูฮิม ท่านศึกษาที่นี้ 10 ปีจนกระทั่งได้เป็นครูสอนที่นี้สองปี หลังจากนั้นท่านได้ไปศึกษาต่อ ณ นครมักกะฮ์กับชัยค้ออิสมาแอลเบ็น อับดุลกอเดรอัลฟาฏอนี ซึ่งเป็นพี่ชายของชัยควันอิบรอฮีม เบ็นอับดุลกอเดรอัลฟาฏอนีและที่มักกะฮ์นี้เองที่ท่านได้ศึกษากับอุละมาอ์อีกหลายๆท่าน

งานเขียนและตำราส่วนหนึ่งของชัยค้อได้แก่ ปือริสัยบาก็สือกือเลียน มุกัลลัฟิมบันตู สือกือเลียน อูรัง อิสลาม ตือองัน สัมบัยพะลอกือปาตอ อูรังยัง มาตีปินตีรียัน อุกามอ อิสลาม ปือรตุญุกบาก็สือกือเลียน อุมัตปือกัล อูรัง ยัง มีอุนนัย ฮัจญ์ปิมปือรียัน ยัง บากุสลาเก้ อินตะฮ์ ตุษพะฮ์อัลกอรีฮ์อัลมุสลิม อัลเคาะซาอิน อัลสะเนียยะฮ์อิติกออด อูรัง ยัง ปือรจาเยอ อะกันกูราน ตือองัน ตูรน นบือฮ์ฮา ปือนาว์รูกาเก้ ฮาตีฮ์ อิสลาม อะกามอ ดัน กือดาวละตันอัลอะฮ์ดี อัลมะฮาร ลิกอติลอิติฮ์ดี อัลมุสตะฮารสินารัน มะตอฮารีมีอนากุตกัน ดัน มีอิลียาร์กัน ดารีปาตอ มีอมาสุกัน อูรังอูรัง อิสลาม อะกัน อะเนาะอะเนาะ มีอริกอ กือดัลล่า สือกูเลาะ อูรังกาฟิรฮาติเยาะ บากี้มีมบาจอ ยัง มุสลิม กือบากุสสัน อุนดังอุนดัง อิสลาม ดัน กือจือละกอฮัน อุนดังอุนดัง มะนุสลิยอลียาสะฮ์ ดัน ลอตตรี สัรตอ อาลิม อุละมาอ์อิติกออด อูรัง ยัง ปือรจาเยอ อะกัน กูราน ตือองัน ตูรน ฮือฮา ปือรฮือดืออันตุวันฆอฎิบ สะบือลิลลาฮ์

หลังจากที่ชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมุฏฏาะลิบ ได้ศึกษาจากอุละมาอ์ที่มีชื่อเสียงที่มีสติอัลฮะรอม เป็นเวลามากกว่า 23 ปี แล้วท่านได้เผยแพร่วิชาความรู้ที่มีสติมกกะฮ์ โดยการให้ความรู้อิสลาม ด้วยวิธีสอนในรูปแบบฮะละเกาะฮ์ (คือการเรียนการสอนที่ผู้สอนสอนคนเดียวแล้วผู้เรียนแล้วผู้เรียนก็นั่งร่วม ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปคือที่บาบุล อุมเราะฮ์ ช่างๆ อรรกุนุช ขามีย์ ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเป็นชาวมลายูที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คืออินโดนีเซีย ปัตตานี และมาเลเซีย

นอกจากท่านได้สอนในมัสญิดมกกะฮ์แล้วท่านได้เผยแพร่อิสลามด้วยการเขียนตำรา ซึ่งมีทั้งตำราที่เป็นภาษาญาวีและภาษาอาหรับดังปรากฏในหัวข้องานเขียนและตำราข้างต้น ตำราส่วนใหญ่ถูกเผยแพร่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นเมืองเกิดของท่าน เป็นต้น

ชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมุฏฏาะลิบ อัลมันดีลี๊ เป็นอุละมาอ์มลายูที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งและเป็นที่ยอมรับและได้รับการชื่นชมจากผู้คนทั่วไป และในบรรดาอุละมาอ์ เช่น มุฮัมมัด อิดริสอัลมรบาวิ๊ อัลฮัซซารี๊ ผู้แต่งหนังสืออมุสอัลมรบาวิ๊ ได้กล่าวชื่นชมในคำนำหนังสือ บือบือราปอ มือเตียรอ ยังบากุสลาเก๊ อินเตาะฮ์ ว่า ท่านเป็นผู้ที่อาลิมมากคนหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์

หลังจากที่ท่านได้เขียนตำรา และสอนหนังสือที่มีสติฮะรอม เป็นเวลายาวนานยี่สิบกว่าปี ชัยคได้กลับไปสู่อัลลอฮ์ ﷻ ด้วยอายุ 63 ปีเมื่อ ค.ศ. 1964 ณ เมืองมกกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ฝังที่สุสานมะออลอ (ดูภาพผนวก หน้า 352-353)

ประวัติหนังสือปือนาว์รบกียฮาศี๊ของชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมุฏฏาะลิบ อัลมันดีลี๊ชื่อหนังสือปือนาว์รบกียฮาศี๊ นี้ ถูกเรียกด้วยชื่อหลายชื่อด้วยกันคือปือนาว์รบกียฮาศี๊ "فنآور هاتى" ปือนาว์รฮาศี๊ "فنآور باكى هاتى" และ ปือนาว์ "فنآور" แต่งโดย ชัยค अबดุลกอเดรเป็น अबดุลมุฏฏาะลิบ อัลมันดีลี๊ชื่อหนังสือกับหัวข้อเรื่องในหนังสือนี้มีความสอดคล้องกันเป็นอย่างมาก โดยผู้แต่งจะเริ่มด้วยการทำให้อวัยวะทั้งเจ็ด (ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือ และเท้า) ให้รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายคือให้เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ อย่างสมบูรณ์ ซึ่งอวัยวะทั้งเจ็ดนี้ อยู่ภายใต้คำสั่งใช้ของจิตใจ ต่อด้วยการกล่าวถึงจิตใจที่ไม่ดีที่จะต้องหลีกเลี่ยง คือ ไม่มกมากในการบริโภค ไม่มกมากในการพูด ไม่โกรธ ไม่อิจฉา ไม่ตระหนี่และรักคุณยา ไม่หลงในเกียรติยศ ไม่หลงคุณยา ไม่หยิ่งยโส ไม่ทะนงตัว และไม่ริยาอ์ และต่อด้วยเนื้อหาของมารยาททางจิตใจที่ดี คือ เตาบะฮฺ เกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ มีความสมถะ ความอดทน ของคุณอัลลอฮ์ ﷻ เจตนาบริสุทธิ์ มอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ รักอัลลอฮ์ ﷻ พอใจในสิ่งที่อัลลอฮ์กำหนด และรำลึกถึงความตาย

สาเหตุที่ ชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมุฏฏาะลิบ ได้แต่งหนังสือนี้ เพื่อเป็นการระลึกเตือนตนเองและแก่ผู้เรียนที่อยู่ในระดับเริ่มต้น

หนังสือป้อนาวรรบาก็ฮาดียนี้ ประกอบด้วยโครงสร้างหลัก 6 โครงสร้างคือ

1. ปกนอกและปกใน ปกนอกจะมีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ลิขสิทธิ์การพิมพ์และสถานที่พิมพ์ ปกนอกและปกในเหมือนทุกประการยกเว้นในส่วนที่เป็นกระดาษ คือปกนอกกระดาษจะแข็งกว่าปกใน และจะนับปกในเป็นหน้าที่ 1

2. การกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแด่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และในโครงสร้างนี้ได้กล่าวถึงการวันเดือนปีที่ผู้แต่งได้เขียนหนังสือนี้ คือ วันที่ 7 เดือน ระบุ ฮ.ศ. 1378 ในโครงสร้างส่วนนี้จะเป็หน้าที 2-3

3. บทนำ โดยจะกล่าวนำว่าต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวเกริ่นในเรื่องต่างๆ คือความรู้ตะเศาฎุฟ และได้ให้ความหมายของความรู้ตะเศาฎุฟว่าเป็นอย่างไรมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดต่อมุสลิมประโยชน์ของตะเศาฎุฟที่สามารถทำให้หัวใจว่างเปล่านอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และประดับประดาหัวใจโดยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ผู้จัดการจักรวาลทั้งหมด เป้าประสงค์คือหัวใจ शुภุมการศึกษาตะเศาฎุฟคือฟิรฎูอีน สำหรับผู้มีสติและถึงกำหนดอายุ ส่วนชื่อความรู้นี้ให้ชื่อว่าความรู้ตะเศาฎุฟ แล้วได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของความรู้ตะเศาฎุฟ และนำไปสู่เนื้อเรื่องกิตาบที่หนึ่งคืออวัยวะทั้งเจ็ด

4. ส่วนที่เป็นเนื้อหา ประกอบด้วย 26 หัวข้อย่อย 3 หัวข้อใหญ่

5. ส่วนปิดท้าย โดยการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแด่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ

6. สารบัญหนังสือในการเขียนสารบัญใช้เลขหน้าก่อนแล้วตามด้วยเรื่องโดยในเรื่องจะแจกแจงเป็นกิตาบ ฟิสลุน และبابอย่างเป็นลำดับสะดวกในการค้นหา

เนื้อหาสาระของหนังสือป้อนาวรรบาก็ฮาดียนี้ ประกอบด้วย 3 หัวข้อใหญ่ จะเรียกว่า "กิตาบ" มาจากภาษาอาหรับว่า "كتاب" หมายถึงหนังสือ หรือบท และ 26 หัวข้อย่อย ซึ่งจะเรียกในหัวข้อย่อยสองลักษณะคือฟิสลุน และبابทั้งสองคำนี้ให้ความหมายเหมือนกันคือเรื่อง

1. กิตาบที่หนึ่ง การอธิบายอวัยวะทั้งเจ็ด โดยมีหัวข้อย่อย (ฟิสลุน) มี 6 ข้อคือ 1) ฟิสลุนที่หนึ่ง การอธิบายเรื่องตา โดยจะกล่าวถึงการใช้ตาตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์ เช่น การใช้ตาอ่านอัลกุรอานอัลฮะดีษ การใช้ตาในการทำงานที่ทะเลสาบ เป็นต้น 2) ฟิสลุนที่สอง การอธิบายเรื่องหู ไม่ใช่หูในการฟังสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ลืมรำลึกถึงอัลลอฮ์ เช่น การฟังดนตรีต่างๆ เป็นต้น 3) ฟิสลุนที่สาม การอธิบายเรื่องลิ้น ไม่ใช่ลิ้นในการโกหก ประจบสอพลอ ไม่พูดเรื่องไร้สาระ เป็นต้น 4) ฟิสลุนที่สี่ การอธิบายเรื่องท้อง 5) ฟิสลุนที่ห้า การอธิบายเรื่องอวัยวะเพศ 6) ฟิสลุนที่หก การอธิบายเรื่องมือทั้งสอง และขาทั้งสอง

2. กิตาบที่สอง การอธิบายเรื่องของ "กือสลุน" ที่หมายถึง หัวใจ มีหัวข้อย่อย (باب) 10 ข้อ คือ 1) บาบที่หนึ่ง การอธิบายเรื่อง ชัรเราะฮ์อ์ฎูฎาะอาม หมายถึง การมักมากในการบริโภคอาหาร 2) บาบที่สอง การอธิบายเรื่อง การมักมากในการพูด 3) บาบที่สาม การอธิบายเรื่อง

ความโกรธ 4) บทที่สี่ การอธิบายอิฉาวิชา 5) บทที่ห้า การอธิบายเรื่อง ตระหนี่และรักทรัพย์ สมบัติ 6) บทที่หก การอธิบายเรื่อง รักความหยิ่งโส 7) บทที่เจ็ด การอธิบายเรื่อง รักคุณยา 8) บทที่แปด การอธิบายเรื่อง ถือตนเองเหนือผู้อื่น 9) บทที่เก้า การอธิบายเรื่อง คิดว่าตนเองเป็นเลิศ 10) บทที่สิบ การอธิบายเรื่อง รียาอ์

3. กิตาบที่สาม การอธิบายเรื่อง มารยาทที่ดี มี 10 ข้อ 1) บทที่หนึ่ง การอธิบายเรื่องเตาบะฮ์ หมายถึงการขอกฎโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ 2) บทที่สอง การอธิบายเรื่องเคาฟ์ หมายถึงการเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ 3) บทที่สาม การอธิบายเรื่องซุฮุด หมายถึงการรู้สึกพอดิในสิ่งที่ได้รับจากอัลลอฮ์ ﷻ 4) บทที่สี่ การอธิบายเรื่องเศาะบ์ร หมายถึงความอดทน 5) บทที่ห้า การอธิบายเรื่องซุกร หมายถึงการขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ 6) บทที่หก การอธิบายเรื่องอิลลาศ หมายถึงการงานทุกอย่างเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น คือไม่มีภาคีใดๆ เทียบเคียงพระองค์ 7) บทที่เจ็ด การอธิบายเรื่องตะวักกุล หมายถึงการมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ 8) บทที่แปด การอธิบายเรื่องรักอัลลอฮ์ ﷻ 9) บทที่เก้า การอธิบายเรื่อง การจำนนตนเองต่อการกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ 10) บทที่สิบ การอธิบายเรื่อง การสำนึกในความตาย

เนื้อหาส่วนใหญ่ผู้แต่งได้เรียบเรียงโดยนำมาจากหนังสือกิตาบ อัลอัรบาอินฟีย อุกุล อัตติบฟียอัลอะกออิดิ วะ อัสรอรอัลอิบาดาต วะ อัลอัคลาฎ (Kitāb al-Arba‘īnfi’Uṣūl al-Dīn fi al-‘Aqāidi wa Asrār al-‘Ibādāt wa al-‘Akhḻāq) ของอัลอิมามอัลฆะซาลีซึ่งเป็นภาษาอาหรับมีชื่อเต็มว่า *كتاب الأربعين في أصول الدين في العقائد وأسرار العبادات والأخلاق* โดยที่ผู้แต่งได้นำ 2 บทจาก 4 บท ในหนังสือกิตาบอัลอัรบาอินฯ คือบทที่ 3 มาเป็นกิตาบที่ 2 และบทที่ 4 มาเป็น กิตาบที่ 3 ของหนังสือปือนาวาร์บาก็ยฮาดีย ส่วนกิตาบที่ 1 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้แต่งได้เรียบเรียงด้วยตนเอง

การเรียบเรียงหนังสือนี้จัดได้ว่าเป็นการเรียบเรียงที่ดีมาก มีการเริ่มต้นและการจบอย่างมีระบบคือ

ก่อนที่จะขึ้นบทนำมีการกล่าวบัสมะละฮฺ คือการกล่าว “บิสมิลแลละฮิรเราะฮมานิรเราะฮีม” (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) แปลว่า “ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตาปรานี” ต่อด้วยการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแด่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ ต่อด้วยการกล่าวถึงเกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือที่จะได้อ่านต่อไป ซึ่งในส่วนนี้ผู้แต่งมิได้เรียกว่าเป็นบทนำ หลังจากนี้จึงเริ่มต้นด้วยบทนำ วิธีเขียนบทนำของท่านจะเริ่มด้วยการแจกแจงที่เป็นข้อๆ และการบรรยาย โดยเริ่มจากการให้ชื่อความรู้ในหนังสือนี้ว่า “ตะเศาะวุฟ” แล้วบอกประโยชน์ของหนังสือ เป้าหมายของเนื้อหา ที่มาของเนื้อหา หุก่ม ความสำคัญ ส่วนที่เป็นเนื้อหาผู้แต่งจะเรียงลำดับดังที่ได้กล่าวในบทนำอย่างเป็นลำดับดังที่ได้กล่าวในหัวข้อเนื้อหาสาระของหนังสือข้างต้นแล้ว

ในการจบผู้แต่งจะจบอย่างมีมารยาทคือ มีการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแด่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ และจบด้วยอายะฮ์อัลกุรอานสุเราะฮ์อัคศ็อฟฟาต

อายุ 180-182 ความว่า “มหาบริสุทธ์ยิ่งแต่พระเจ้าของเจ้าพระเจ้าแห่งอำนาจจากสิ่งที่พวกเขา กล่าวอ้างศานติจึงมีแต่บรรดาเราะสุลทั้งหลายและบรรดาการสรรเสริญทั้งหมดเป็นของอัลลอฮ์ ﷻ พระเจ้าแห่งสากลโลก” วิธีการเรียบเรียงเช่นนี้เป็นการเรียบเรียงโดยใช้หลักการดรรتبหมายถึงการ ลำดับโครงสร้างอย่างเป็นระบบ

การเรียบเรียงด้วยการเริ่มต้นและจบด้วยการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการ ประสาทพรและความสันติแต่ท่านเราะสุลอัลลอฮ์ﷺ จะได้รับความบะเราะกะฮ์ และเป็นการเรียบเรียง หนังสือที่สอดคล้องกับอุละมาอ์มุตะก้อดดีมูน (อุละมาอ์ยุคแรกๆ) เช่น อิมามอิบนุฮิบบานได้แต่ง หนังสือ Rawḍah al-‘Uqalā’ wa Nuzḥah al-Fudalā’

จากการสังเกตหนังสือที่ช่วยคัดลอกโคตรเป็น अबดุลมุฏฏาะลิบ เรียบเรียงส่วนใหญ่ จะเป็นภาษามลายู เช่น ปือนาวันบาก็ยฮานีย์อัลมัซฮับอะเตาติยาเตาะฮะรอมบือรมัซฮับ ฟริสยัสันญาตอโตะหาญิดันโตะลือบัย เป็นต้น นั้นแสดงว่าท่านประสงค์เผยแพร่หนังสือของท่าน สำหรับผู้อ่านที่เป็นชาวมลายู หมายถึงกลุ่มประเทศทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นประเทศที่มี ประชากรมุสลิมจำนวนมากที่สุดในโลก

หนังสือนี้เป็นหนังสือหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาที่ เกี่ยวข้องกับอียิปต์ หรือมารยาทสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์และเป็นหนังสือที่เผยแพร่โดยใช้ ภาษามลายูเป็นหลัก สามารถใช้ในประเทศทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็น ส่วนใหญ่และมากที่สุดถ้าเปรียบเทียบกับประเทศตะวันออกกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศ อินโดนีเซียเพราะมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลก ความสำคัญของหนังสือนี้จำแนก ได้ 2 ประการคือด้านวิชาการและด้านการนำไปปฏิบัติ

เนื่องจากหนังสือนี้เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอียิปต์ ซึ่งเป็นหลักการหนึ่ง ในสามหลักการสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ จึงนับได้ว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์มาก โดยเฉพาะ การอธิบายเป็นภาษามลายูญาวีซึ่งเป็นภาษาที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศไทยตอนล่าง ประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

หนังสือปือนาวัวร์บาก็ยฮาดีย์จึงมีประโยชน์ต่อมุสลิมมากโดยได้แบ่งประโยชน์ของ หนังสือเล่มนี้ไว้ 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านความคิด และด้านการปฏิบัติ

วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือปือนาวัวร์บาก็ยฮาดีย์สรุปผลต่อไปนี้

กิตาบที่หนึ่ง การอธิบายเกี่ยวกับอวัยวะทั้งเจ็ดประกอบด้วย ฟิศลุนที่หนึ่งการ อธิบายเรื่องตาฟิศลุนที่สองการอธิบายเรื่องหูฟิศลุนที่สามการอธิบายเรื่องลิ้นฟิศลุนที่สี่การอธิบายเรื่อง ท้องฟิศลุนที่ห้าการอธิบายเรื่องอวัยวะเพศฟิศลุนที่หกฟิศลุนที่เจ็ดการอธิบายเรื่องมือทั้งสองและเท้า ทั้งสองการตั้งหัวข้อนี้สอดคล้องกับ अबดุลลอฮ์เบินอะละวีญีเนื้อหาในกิตาบที่หนึ่งเป็นเนื้อหาที่ผู้แต่งได้ สังเคราะห์องค์ความรู้ต่าง ๆ จากหนังสือสำคัญ 3 เล่ม คืออิฮยาอ์อูลูมุดดินมินฮาจญ์อัลอาบิติน

อิลาญนนะษร้อบบิลอาละมีน แต่งโดยอิมามฆะซาลี และอันนะศอฮิฮ์ อัลดีนียะษร้อบบิลอะฮ์ยา อัลอิมาเนียษร้อ แต่งโดยอัब्ดุลลอฮ์ เป็น อะละวี

กิตาบที่สอง การอธิบายเกี่ยวกับหัวใจที่หมายถึงจิตใจ ประกอบด้วยبابที่หนึ่งการอธิบายเรื่องกรรมมากในการบริโภคอาหารبابที่สองการอธิบายเรื่องกรรมมากในการพูดจาبابที่สามการอธิบายเรื่องความโกรธبابที่สี่การอธิบายเรื่องความอิจฉาริษยาبابที่ห้าการอธิบายเรื่องความหลงรักในทรัพย์สินبابที่หกการอธิบายเรื่องความหลงรักในบารมีชื่อเสียงبابที่เจ็ดการอธิบายเรื่องความหลงรักคุณยาبابที่แปดการอธิบายเรื่องความหยิ่งโสبابที่เก้าการอธิบายเรื่องความรู้สึกเด่นในตนเองبابที่สิบการอธิบายเรื่องความทะนงตัว การตั้งหัวข้อย่อย และการเรียงหัวข้อเหล่านี้ สอดคล้องกับอิมามฆะซาลีเนื้อหาในกิตาบที่สองนี้เป็นเนื้อหาที่ผู้แต่งได้สังเคราะห์องค์ความรู้ต่างๆ จากหนังสือสำคัญ 3 เล่ม คือ อียาฮ์อุลุมุดดีนอัลอัรบะฮ์อินฟีอูลิตดีน แต่งโดยอิมามฆะซาลี และอัลอัชการลินนะวะวี แต่งโดยอิมามนะวะวี

กิตาบที่สาม การอธิบายเรื่องมารยาทที่ดี ประกอบด้วยبابที่หนึ่งการอธิบายเรื่องการขอภัยโทษ Babที่สองการอธิบายเรื่องการเกรงกลัว Babที่สามการอธิบายเรื่องความสมถะبابที่สี่การอธิบายเรื่องความอดทนبابที่ห้าการอธิบายเรื่องการขอบคุณ Babที่หกการอธิบายเรื่องความบริสุทธิ์ใจبابที่เจ็ดการอธิบายเรื่องการมอบหมายبابที่แปดการอธิบายเรื่องความรักต่ออัลลอฮ์بابที่เก้าการอธิบายเรื่องการพอใจในสิ่งที่อัลลอฮ์กำหนดبابที่สิบการอธิบายเรื่องการรักษาใจถึงความตาย การตั้งหัวข้อย่อย และการเรียงหัวข้อเหล่านี้สอดคล้องกับอิมามฆะซาลีเนื้อหาในกิตาบที่สองนี้เป็นเนื้อหาที่ผู้แต่งได้สังเคราะห์องค์ความรู้ต่างๆ จากหนังสือสำคัญ 2 เล่ม คือ อียาฮ์อุลุมุดดีนอัลอัรบะฮ์อินฟีอูลิตดีน แต่งโดยอิมามฆะซาลี

ในการแต่งหนังสือปือนาวาร์บาก็ยฮาดีย์นี้ผู้แต่งได้สังเคราะห์จากหนังสือ 4 เล่ม คืออียาฮ์อุลุมุดดีนอัลอัรบะฮ์อินฟีอูลิตดีนมินฮาจญ์อัลอาบิตีนอิลาญนนะษร้อบบิลอาละมีน แต่งโดยอิมามฆะซาลีและอัลอัชการลินนะวะวี แต่งโดยอิมามนะวะวี หนังสือเล่มนี้อ้างอายะฮ์อัลกุรอานในการอธิบายของแต่ละเรื่องมีทั้งสิ้น 89อายะฮ์ใน 42 สุเราะฮ์ และอ้าง ฮะดีษ101 บท โดยแยกเป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮ์จำนวน 46 บท คิดเป็นร้อยละ 45.54 ฮะดีษจำนวน 12 บท คิดเป็นร้อยละ 11.88ฎะฮี้ฟจำนวน 30 บทคิดเป็นร้อยละ 29.70 และเมาฎูฮ์จำนวน 13 บท คิดเป็นร้อยละ 12.90 นอกจากอัลกุรอานอัลฮะดีษแล้ว ยังมีการอ้างอิงทัศนะของอุละมาอ์โดยเฉพาะอิมามอัลฆะซาลี โดยใช้วิธีการคัดลอกข้อมูลและการสังเคราะห์จากข้อมูลต้นฉบับ การใช้ภาษามลาญญูวีมีการสะกดที่ต่างจากอุละมาอ์ฟาฎูนีจำนวนน้อยมาก ส่วนวิธีการนิพนธ์หนังสือแสดงถึงศักยภาพและความรู้ของผู้แต่งเป็นอย่างดี สามารถเข้าใจได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

นักวิจัยมือใหม่สามารถนำแนวทางการนิพนธ์ของชัยค ที่ท่านสามารถสังเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือต่าง ๆ มาเป็นองค์ความรู้ใหม่โดยการแต่งหนังสือขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อนำการใช้ภาษาใหม่ ๆ ที่คนในยุคปัจจุบันสามารถเข้าใจง่ายขึ้นจนทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

หนังสืออื่น ๆ ขอชัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบ ยังมีอีกหลายเล่ม สมควรเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักวิจัยที่จะทำการวิเคราะห์ และหนังสือมลาญญาวีในห้าจังหวัดภาคใต้มีจำนวนมาก ถือได้ว่าเป็นมรดกของชาวไทยมลายูในห้าจังหวัดภาคใต้และจังหวัดอื่น ๆ ที่ทำการสอนหนังสือมลาญญาวี เช่น กรุงเทพมหานคร อยุธยา เป็นต้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์หนังสือเหล่านี้เพื่อยกระดับและมูลค่าของหนังสือตลอดจนทำให้ชนรุ่นต่อไปได้ทำการเรียนรู้ด้วยสะดวกและง่ายขึ้น

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บรรณานุกรม

หนังสือ

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. 1419. พระมหาคัมภีร์ อัล-กุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย.
 ชาติอารเบีย : ศูนย์กษัตริย์พะยัด เพื่อการพิมพ์อัล-กุรอาน แห่งนครมะดีนะฮ์

Abū al-‘Abbās, Aḥmad bin Muḥammad. 1419. **al-Baḥr al-Madīd fī Tafsīr al-Qur’ān al-Majīd** (البحر المديد في تفسير القرآن المجيد). Taḥqīq : Aḥmad ‘Abdullah. al-Qāhirah : al-Daktur Ḥasan ‘Abbās Zakīy.

‘Abd bin Ḥumaid, ‘Abd al-Ḥamīd bin Ḥamīd. 1988-1408. **al-Muntakhab min Musnad ‘Abd bin Ḥamīd** (المنتخب من مسند عبد بن حميد). Taḥqīq : Ṣubḥ al-Badriy. al-Qāhirah : Maktabah al-Sunnah.

‘Abdullah bin Aḥmad. 1416. **Mukhtaṣar Tafsīr al-Baghawiy** (مختصر تفسير البغوي). al-Riyāḍ : Dār al-Salām.

‘Abdullah bin ‘Alawiy. 1997-1417. **al-Naṣā’ih al-Dīniyyah wa al-Waṣāyā al-‘Imāniyyah** (النصائح الدينية والوصايا الإيمانية). Taḥqīq : Muḥammad Nūr al-Dīn. al-Qāhirah : Majlis al-Banjariy.

Abū ‘Abdullah, Muḥammad bin ‘Abdullah. 1985. **Mishkāh al-Maṣābiḥ** (مشكاة المصابيح). Taḥqīq : al-Albāniy, Muḥammad Nāṣir al-Dīn. Bairūt : al-Maktab al-Islāmiy.

‘Abdullah bin Ṣāliḥ. n.d.. **Ḥuṣūl al-Ma’mūl bi Sharḥ Thalāthah al-‘Uṣūl** (حصول المأمول (بشرح ثلاثة الأصول). s.l. : Maktabah al-Rushd.

al-‘Afāniy, Saiyid bin Ḥusain. 1996-1417. **al-Juz’ min Jinsi al-‘Amal** (الجزء من جنس العمل). al-Qāhirah : Maktabah Ibn Taimiyah.

Aḥmad Farid. 1993. **Tazkiyah al-Nufūs** (تزكية النفوس). al-Iskandariyah : Dar al-‘Aqīdah li al-Turāth.

Aḥmad bin Muḥammad bin Ḥambal. 1995-1416. **Musnad al-‘Imām Aḥmad bin Ḥambal** (مسند الإمام أحمد بن حنبل). Taḥqīq : Aḥmad Muḥammad Shākir. al-Qāhirah : Dār al-Ḥadīth.

_____. 2001-1421. **Musnad al-‘Imām Aḥmad bin Ḥambal** (مسند الإمام أحمد)

(بن حنبل). Taḥqīq : Shu‘aib al-‘Arnu‘ūṭ wa Ṣāhibih. s.l. : Mu’assasah al-Risālah.

al-'Ajlūniy, 'Ismā'īl bin Muḥammad. 1351. **Kashf al-Khafā' wa Mazīl al-'Ilbās 'Ammā 'Ishtahara min al-Āḥādīth 'Alā 'Alsinah al-Nās** (كشف الخفاء ومزيل الإلباس عما اشتهر من الأحاديث على ألسنة الناس). al-Qāhirah : Maktabah al-Qudsiy.

_____. 2000-1420. **Kashf al-Khafā' wa Mazīl al-'Ilbās** (كشف الخفاء ومزيل الإلباس). Taḥqīq : 'Abd al-Ḥamīd bin Aḥmad. s.n. : al-Maktabah al-'Aṣriyyah.

al-'Albāniy, Muḥammad Nāṣir al-Dīn. n.d.. **Ṣaḥīḥ wa Ḍa'īf Sunan al-Tirmidhiy** (صحيح وضعيف سنن الترمذي). 'Intāj Markaz Nūr al-Islam.

_____. n.d.. **Ṣaḥīḥ wa Ḍa'īf Sunan 'Ibn Mājah** (صحيح وضعيف سنن ابن ماجه). al-'Askandariyah : 'Intāj Markaz Nūr al-'Islām.

_____. n.d.. **Ṣaḥīḥ wa Ḍa'īf Sunan al-Tirmithiy** (صحيح وضعيف سنن الترمذي). al-'Iskandariyah : Markaz 'Intaj markaz Nūr al-'Islam li 'Abḥāth al-Qur'ān wa al-Sunnah.

_____. n.d.. **Ṣaḥīḥ wa Ḍa'īf Sunan 'Abī Dāwud** (صحيح وضعيف سنن أبي داود). al-'Iskandariyah : Markaz 'Intaj markaz Nūr al-'Islam li 'Abḥāth al-Qur'ān wa al-Sunnah.

_____. n.d.. **Ḍa'īf al-Jāmi' al-Ṣaghīr wa Ziyādatuh** (ضعيف الجامع الصغير وزيادته). s.l. : al-Maktab al-'Islāmiy.

_____. 1985-1405 . **'Irwā' al-Ghalīl fī Takhrīj Ḥādīth Munār al-Sabīl** (إرواء الغليل في تخريج أحاديث منار السبيل). Bairūt : al-Maktab al-'Islāmiy.

_____. 1991-1411. **Ḍa'īf Sunan al-Tirmidhiy** (ضعيف سنن الترمذي). Bairūt : al-Maktab al-'Islāmiy.

_____. 1992-1412. **Silsilah al-Āḥādīth al-Ḍa'īfah wa al-Mawḍū'ah wa Ḥatharuhā al-Saiyi fī al-'Ummah** (سلسلة الأحاديث الضعيفة والموضوعة وأثرها السيئ في الأمة). al-Riyāḍ : Dār al-Ma'ārif.

_____. 1995-1415 . **Silsilah al-Āḥādīth al-Ṣaḥīḥah wa Shai' min Fiqhīhā wa Fawā'iduha** (سلسلة الأحاديث الصحيحة وشيء من فقهها وفوائدها). al-Riyāḍ : Dār al-Ma'ārif li al-Nashr wa al-Tawzi'.

_____. 2003-1424. **al-Ta'līqāt al-Ḥassān 'Alā Ṣaḥīḥ 'Ibn Ḥibbān** (التعليقات). Jiddah : Dār Bā Wazīr.

- al-Ālbāniy, Muḥammad Nāṣir al-Dīn. 2010–1431. **Mawsū‘ah al-‘Allāmah al-‘Imām Mujaddid al-‘Aṣr** Muḥammad Nāṣir al-Dīn al-Ālbāniy (موسوعة العلامة الإمام مجدد العصر محمد ناصر الدين الألباني). al-Yaman : Markaz al-Nu‘mān li al-Buḥūth wa al-Dirāsāt al-‘Islāmiyyah.
- ‘Aliy bin Ja‘d. 1990-1410. **Musnad ‘Ibn Ja‘d** (مسند ابن الجعد). Taḥqīq : ‘Aāmir Aḥmad. Bairūt : Mu‘assasah Nādir.
- ‘Aliy bin Muḥammad. 2002-1422. **Mirqāh al-Mafātīh Sharḥ Mishkāh al-Maṣābiḥ** (مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح). Bairūt : Dar al-Fīkr.
- Ibn al-Ā‘rābiy, Abū Sa‘īd bin al-Ā‘rābiy. 1997-1418. **Mu‘jam ‘Ibn al-Ā‘arābiy** (معجم ابن الأعرابي). Taḥqīq : ‘Abd al-Muḥsin bin ‘Ibrāhīm. al-Mamlakah al-‘Arabiyyah al-Sa‘ūdiyyah : Dār ‘Ibn Jawziy.
- Ibn ‘Asākir, ‘Aliy bin Ḥasan. 2000-1421. **Mu‘jam al-Shuyūkh** (معجم الشيوخ). Taḥqīq : Wafā’ Taqiy al-Dīn. Dimashq : Dār al-Bashā’ir.
- ‘Ibn Abī ‘Āṣim, Aḥmad bin ‘Amrin. 1991-1411. **al-‘Āḥād wa al-Mathāniy** (الآحاد والمثاني). Taḥqīq : Fīṣal Aḥmad . al-Riyāḍ : Dār al-Rāyah.
- al-Aṣbahāniy, Ismā‘īl bin Muḥammad. 1993-1414. **al-Targhīb wa al-Tarhīb** (الترغيب والترهيب). Taḥqīq : Aiman bin Ṣaliḥ. al-Qāhirah : Dār al-Ḥadīth.
- Abū ‘Awānah, Ya‘kūb bin ‘Ishāq. 1998-1419. **Mustakhraj Abī ‘Iwānah** (مستخرج أبي عوانة). Taḥqīq : Aiman bin ‘Ārif. Bairūt : Dār al-Ma‘rifah.
- ‘Ibn ‘Abd al-Bar, Yūsuf bin ‘Abdullah. 1994-1414. **Jāmi‘ Bayān al-‘Ilm wa Faḍluh** (جامع بيان العلم وفضله). Taḥqīq : Abū al-Ashbāl. al-Sa‘ūdiyyah : Dār ‘Ibn al-Jawziy.
- ‘Abd al-Karīm Yūnus. n.d.. **al-Tafsīr al-Qur’āniy li al-Qur’ān** (التفسير القرآني للقرآن). al-Qāhirah : Dār al-Fīkr al-‘Arabiyyah.
- ‘Abd al-Muḥsin bin Ḥamid. 2003-1424. **Faṭḥ al-Qawiy al-Matīn Fī Sarḥ al-‘Arba‘īn** (فتح القوي المتين في شرح الأربعين). al-Mamlakah al-‘Arabiyyah : Dār ‘Ibn al-Qaiyim.
- ‘Abd al-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib. 1959-1378. **Penawar Bagi Hati** (فتاور باكي هاتي). Miṣr : al-Anwār.

- ‘Abd al-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib. 1961-1380. **Prisai Bagi Sekelian Mukallaf** (فريسي).
 (ميراف متيارايغ باكوس. Miṣr : al-‘Anwār. 1963-1382. **Beberapa Yang Bagus Lagi Indah**.
 (بيرا ف متيارايغ باكوس. Miṣr : al-‘Anwār. 2004-1425. **al-Khazāin al-Saniyah** (الخزائن السنية). Bairūt :
 Mu’assasah al-Risālah Nāshirūn.
- ‘Abū ‘Abd al-Raḥmān, ‘Abdullah bin ‘Abd al-Raḥmān. 2006-1426. **Taisīr al-‘Allām Sharḥ**
‘Amdah al-Aḥkām (تيسير العلام شرح عمدة الأحكام). Taḥqīq : Muḥammad
 Ṣabḥiy.al-Qāhirah : Maktabah al-Tābi‘īn.
- ‘Abū ‘Abd al-Raḥmān, Aḥmad bin Shu‘īb. 1406. **‘Amal al-Yawm wa al-Lailah** (عمل اليوم
 والليله). Taḥqīq : Fārūq Ḥamādah. Bairūt : Mu’assasah al-Risālah.
- ‘Abd al-Raḥmān bin ‘Alīy. n.d.. **Kashf al-Mushakil Min Ḥadīth al-Ṣaḥīḥain** (كشف
 المشكل من حديث الصحيحين). al-Riyāḍ : Dār al-Waṭan.
- ‘Ibn ‘Abd al-Waḥḥāb, Muḥammad bin ‘Abd al-Waḥḥāb. 1420. **al-Kabāir** (الكبائر). Taḥqīq :
 Bāsīm Faiṣal. al-Sa‘ūdiyyah : Wizārah al-Shu‘ūn al-Islāmiyyah wa al-‘Awqāf wa
 al-Da‘wah wa al-‘Irshād.
- al-Badrāniy, ‘Abū Faiṣāl. n.d.. **Fiqh al-‘Ibtīlā’ wa ‘Aqdārullah al-Mu’allimah** (فقه الابتلاء،
 وأقدار الله المؤلمة). s.l. : s.n..
- al-Baghawiy, al-Ḥusain bin Mas‘ūd. 1420. **Mu‘ālim al-Tanzil fī Tafsīr al-Qur’ān** (معالم
 التنزيل في تفسير القرآن). ‘Abd al-Razzāq al-Mahdiy. Bairūt : Dār ‘Iḥyā’ al-Turāth.
- _____. 1983-1403. **Sharḥ al-Sunnah** (شرح السنة). Taḥqīq : Shu‘īb
 al-‘Arnu‘ūṭ. Bairūt : al-Maktab al-‘Islāmiy.
- _____. 1997-1417. **Mu‘ālim al-Tanzil fī tafsīr al-Qur’ān** (معالم التنزيل في
 تفسير القرآن). Taḥqīq : Muḥammad ‘Abdullah al-Nalmar. ‘Usmān Jum‘ah
 Ḍamīriyyah. Sulaimān Muslim. s.l. : Dār Ṭaiyyibah li al-Nashr wa al-Tawzī‘.
- al-Baiḍāwiy, ‘Abdullah bin ‘Umar. 1418. **Anwār al-Tanzil wa ‘Asrār al-Ta’wīl** (أنوار التنزيل
 وأسرار التأويل). Taḥqīq : Muḥammad ‘Abd al-Raḥmān. Bairūt : Dār ‘Iḥyā’ al-Turāth
 al-‘Arabiyy.

- al-Baihaqiy, Aḥmad bin al-Ḥusain. 1986-1406. **al-Ba‘th wa al-Nushūr li al-Baihaqiy** (البعث والنشور للبيهقي). Taḥqīq : al-Shaikh ‘Aāmir. Bairūt : Markaz al-Khidmāh wa al- Abḥāth al-Thaqāfiyah.
- al-Baihaqiy, Aḥmad bin al-Ḥusain. 1988-1408. **al-‘Ādāb li al-Baihaqiy** (الآداب للبيهقي). Bairūt: Mu’assasah al-Kutub al-Thaqāfiyyah.
- _____. 1989-1410. **al-Sunan al-Ṣaghīr** (السنن الصغير). Taḥqīq : ‘Abd al-Mu‘ṭiy Amīn. Karātshī : Jāmiyah al-Dirāsāt al-‘Islāmiyyah.
- _____. 1991-1412. **Ma‘rifah al-Sunan wa al-‘Āthār** (معرفة السنن والآثار). Taḥqīq : ‘Abd al-Mu‘ṭiy. Bairūt : Dār al-Qutaibah.
- _____. 1993-1413. **al-‘Asmā’ wa al-Ṣifāt li al-Baihaqiy** (الأسماء والصفات للبيهقي). Taḥqīq : ‘Abdullah bin Muḥammad. Jiddah : Maktabah al-Suwādiy.
- _____. 2000-1421. **al-Qaḍā’ wa al-Qadar** (القضاء والقدر). Taḥqīq : Muḥammad bin ‘Abdullah. al-Riyāḍ : Maktabah al-‘Ubaikān.
- _____. 2003-1424. **al-Sunan al-Kubrā** (السنن الكبرى). Taḥqīq : Muḥammad ‘Abd al-Qādir. Bairūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- _____. 2003-1423. **Shu‘b al-‘Īmān** (شعب الإيمان). Taḥqīq : Muḥammad ‘Abd al-Qādir. Bairūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- _____. 2009. **al-Da‘wāt al-Kabīr** (الدعوات الكبير). Taḥqīq : Badar bin ‘Abdullah. al-Kuwīt : Gharās li al-Nashr wa al-Tawzī‘i.
- Abū Bakr, Aḥmad bin Muḥammad. 1989-1410. **al-Sunnah** (السنة). Taḥqīq : ‘Uṭaiyah al-Zahrāniy. al-Riyāḍ : Dār al-Rāyah.
- Ibn Baṭṭah, ‘Ubaidillah bin Muḥammad. n.d. . **al-‘Ibānah li ‘Ibn Baṭṭah** (الإبانة الكبرى لابن بطة). Taḥqīq : Riḍā Mu‘ṭiyūbiy, Yūsuf al-Wābil, al-Walīd bin Saif, Ḥamad al-Tuwaijiriyy. al-Riyāḍ : Dār al-Rāyah.
- _____. 1994. **al-‘Ibānah al-Kubrā li ‘Ibn Baṭṭah** (الإبانة الكبرى لابن بطة). al-Riyāḍ : Dār al-Rāyah.
- Ibn Bāz, ‘Abdul‘azīz bin ‘Abdullah. n.d.. **Fatāwā ‘Alā al-Durab** (فتاوى نور على الدرب). s.l. : s.n.
- al-Bazzār, Aḥmad bin ‘Amrin. 2009. **Musnad al-Bazzār** (مسند البزار). al-Madīnah : Maktabah al-‘Ulūm wa al-Ḥikam.

- 'Ibn Bishrān, 'Abd al-Malik bin Muḥammad. 1997-1418. **Amāliyy 'Ibn Bishrān** (أمالي ابن بشران). al-Riyāḍ : Dār al-Waṭan.
- al-Bukhāriyy, Muḥammad bin 'Ismā'īl. 1422 **Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy** (صحيح البخاري). Taḥqīq : Muḥammad Zahīr bin Nāṣir al-Nāṣir. s.l. : Dār Ṭawq al-Najāh.
- al-Bukhāriyy, Muḥammad bin 'Ismā'īl. 1989-1409. **al-ʿAdab al-Mufrad** (الأدب المفرد). Taḥqīq : Muḥammad Fu'ād. Bairūt : Dār al-Bashā'ir al-'Islāmiyyah.
- _____. 1998-1419. **al-ʿAdab al-Mufrad bi al-Ta'liqāt** (الأدب المفرد بالتعليقات). Taḥqīq : Samīr bin ʿAmīn. al-Riyāḍ : Maktabah al-Ma'ārif.
- _____. 1999-1420. **Takhrīj al-ʿAḥādīth al-Marfū'ah al-Musnadah fī Kitāb al-Tārīkh al-Kabīr li al-Bukhāriyy** (تخريج الأحاديث المرفوعة المسندة في كتاب التاريخ الكبير للبخاري). Taḥqīq : Muḥammad bin 'Abd al-Karīm. al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- _____. 2008-1429. **Ṣaḥīḥ al-Bukhāriyy** (صحيح البخاري). Miṣr : Markah Maktabah al-Fā li al-Tijārah wa al-Tawzī'.
- al-Dārāniyy, 'Abd al-Jabbār bin 'Abdullah. 1950-1369. **Tārīkh Dāriyā li 'Abd al-Jabbār al-Khulāniyy** (تاريخ داريا لعبد الجبار الخولاني). Dimashq : Mutba'ah al-Barqiy.
- al-Dārimiy, 'Abdullah bin 'Abd al-Raḥmān. 2000-1412. **Sunan al-Dārimiy** (سنن الدارمي). Taḥqīq : Ḥusain Salīm. al-Mamlakah al-'Arabiyyah al-Sa'udiyyah : Dār al-Mughanniyy li al-Nashr wa al-Tawzī'.
- _____. 2000-1412. **Sunan al-Dārimiy** (سنن الدارمي). Taḥqīq : Ḥusain Salīm. al-Mamlakah al-'Arabiyyah : al-Maktab al-'Islāmiyy.
- al-Dawlābiyy, Muḥammad bin ʿAḥmad 2000-1421. **al-Kunā wa al-ʿAsmā'** (الكنى والأسماء). Taḥqīq : ʿAbū Qutaibah. Bairūt : Dār 'Ibn Ḥazm.
- ʿAbū Dāwud, Sulaimān bin al-ʿAsh'ath. n.d.. **Sunan ʿAbīDāwud** (سنن أبي داود). Taḥqīq : Muḥammad Maḥyiy al-Dīn. Bairūt : al-Maktabah al-'Aṣriyyah.
- ʿAbū Dāwud, Sulaimān bin al-ʿAsh'ath. 1993-1414. **al-Zihd li ʿAbī Dāwud al-Sajstāniyy** (الزهد لأبي داود السجستاني). Taḥqīq : ʿAbū Tamīm. Ḥilwān : Dār al-Mishkāh.
- al-Dhahabiy, Muḥammad bin ʿAḥmad. n.d.. **al-Kabā'ir** (الكبائر). Bairūt : Dar al-Nadwah al-Jadīdah.

- al-Dīnuwariy, Aḥmad bin Marwān. 1419. **al-Majālisah wa Jawāhir al-‘Ilm** (المجالسة). (وجواهر العلم). Taḥqīq : Ḥasan ‘Āla Salmān. Bairūt : Dār ‘Ibn Ḥazm.
- ‘Ibn Abī al-Dunyā, ‘Abdullah bin Muḥammad. 1410. **al-Ṣamt wa ‘Ādāb al-Lisān** (الصمت). (وآداب اللسان). Taḥqīq : ‘Abū ‘Ishāq al-Ḥuwainiy. Bairūt : Dār al-Kitāb al-‘Arabiyy.
- _____. 1989-1409. **al-Tawāḍa‘ wa al-Khumūl** (التواضع والخمول). Taḥqīq : Muḥammad ‘Abd al-Qādir. Bairūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- _____. 1992-1413. **Tham al-Ghaibah wa al-Namīmah** (ذم الغيبة والنميمة). al-Riyāḍ : Maktabah al-Muaiyid.
- _____. 1993-1414. **Dham al-Dunyā** (ذم الدنيا). Taḥqīq : Muḥammad ‘Abd al-Qādir. s.l. : Mu’assasah al-Kutub al-Thaqāfiyyah.
- _____. 1999-1420. **al-Zihd li ‘Ibn Abī al-Dunyā** (الزهد لابن أبي الدنيا). Taḥqīq : Muḥammad ‘Abd al-Qādir. Dimashq : Dār ‘Ibn Kathīr.
- al-Fairūz ‘Ābādiy, Majd al-Dīn. 2008-1429. **al-Qāmūs al-Muḥīṭ** (القاموس المحيط). Taḥqīq : Anas Muḥammad al-Shāmiy wa Zakariyā Jabir Aḥmad. al-Qāhirah : Dār al-Ḥadīth.
- Faiṣal bin ‘Abd al-‘Azīz. 2002. **Taḥrīz Riyāḍ al-Ṣāliḥīn** (تطريز رياض الصالحين). Taḥqīq : ‘Abd al-‘Azīz bin ‘Abdullah. al-Riyāḍ : Dar al-‘Asīmah li al-Nashr wa al-Tawzi‘.
- al-Fākīhiy, ‘Abdullah bin Muḥammad. 1988-1419. **Fawā’id Abī Muḥammad al-Fākīhiy** (فوائد أبي محمد الفاكهي). al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- al-Fawzān, Ṣāliḥ bin Fawzān. 2001-1422. **al-Mulakhkhas fī Sharḥ Kitāb al-Tawḥīd** (الملخص في شرح كتاب التوحيد). al-Riyāḍ : Dār al-‘Āṣimah.
- _____. 2002-1423. **I‘ānah al-Mustafīd bi Sharḥ Kitāb al-Tawḥīd** (إعانة). (المستفيد بشرح كتاب التوحيد). s.l. : Mu’assasah al-Risālah.
- al-Fīryābiy, Ja‘far bin Muḥammad. 1997-1418. **Kitāb al-Qadar** (كتاب القدر). al-Sa‘ūdiyyah : Aḍwā’ al-Salaf.
- al-Ghailāniyyāt, Muḥammad bin ‘Abdullah. 1997-1417. **Kitāb al-Fawā’id** (كتاب الفوائد). Taḥqīq : Ḥilm Kāmil. al-Riyāḍ : Dār ‘Ibn al-Jawziy.
- al-Ghazāliyy, Muḥammad bin Muḥammad. n.d.. **‘Iḥyā’ ‘Ulūm al-Dīn** (إحياء علوم الدين). Bairūt : Dār al-Ma‘rifah.

- al-Ghazāliyy, Muḥammad bin Muḥammad. 1989-1409. **Minhāj al-‘Ābidīn ‘Ilā Jannah Rab al-‘Ālamīn** (منهاج العابدين إلى جنة رب العالمين). Taḥqīq Maḥmūd Muṣṭafā. Bairūt : Mu’assasah al-Risalah.
- _____. 2003-1424. **Kitāb al-Arba‘īn fī Uṣūl al-Dīn fī al-‘Aqāidi wa Āsrār al-‘Ibādāt wa al-‘Akhlāq** (كتاب الأربعين في أصول الدين في العقائد وأسرار (العبادات). Dimashq : Dār al-Qalam.
- _____. 2004. **‘Iḥyā’ ‘Ulūm al-Dīn** (إحياء علوم الدين). al-Qāhirah : Dār al-‘Āfāq al-‘Arabīy.
- Ḥāfiẓ bin Aḥmad. 1990-1410. **Ma‘ārij al-Qabūl bi Sharḥ Salama al-Wuṣūl ‘Ilā ‘Ilmi al-‘Uṣūl** (معارج القبول بشرح سلم الوصول إلى علم الأصول). al-Dimām : Dār Ibn Qaiyim.
- Ibn Ḥajar, Aḥmad bin ‘Aliy. n.d.. **Faṭḥ al-Bāriy bi Sharḥ Ṣaḥīḥ al-Bukhāriy** (فتح الباري (بشرح صحيح البخاري). Bairūt : Dār al-Ma‘rifah.
- _____. 1326. **Tahdhīb al-Tahdhīb** (تهذيب التهذيب). al-Hind : Dā’irah al-Ma‘ārif al-Nizāmiyyah.
- _____. 1379. **Faṭḥ al-Bāriy Sharḥ Ṣaḥīḥ al-Bukhāriy** (فتح الباري شرح صحيح (البخاري). Bairūt : Dār al-Ma‘rifah.
- _____. 1996-1416. **Taqrīb al-Tahdhīb** (تقريب التهذيب) Bairūt : Mu’assasah al-Risalah.
- Ibn Ḥajar al-Haitamiy, Aḥmad bin Muḥammad. 1987-1407. **al-Zawājir ‘an ‘Iqtirāf al-Kabāir** (الزواجر عن اقتراف الكبائر). s.l. : Dār al-Fīkr.
- al-Ḥākīm, Muḥammad bin ‘Abdullah. 1990-1411. **al-Mustadrak ‘alāṢaḥīḥain** (المستدرک (على الصحيحين). Taḥqīq : Muṣṭafā ‘Abd al-Qādir. Bairūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- al-Haithamiy, ‘Aliy bin ‘Abī Bakr. n.d.. **Mawārid al-Ẓama’an ‘Ilā Zawā’id Ibn Ḥibbān** (موارد الظمآن إلى زوائد ابن حبان). Taqīq Muḥammad ‘Abd al-Razzāq. s.l. : Dār al-kutub al-‘Ilmiyyah.

- Abū Ḥanīfah, al-Nu‘mān bin Thābit. n.d.. **Musnad AbīḤanīfah Riwāyah al-Ḥaṣḥafīy** (مسند أبي حنيفة رواية الحصكفي). Taḥqīq : ‘Abd al-Raḥmān Ḥasan Maḥmūd. Miṣr : al-’Ādāb.
- al-Ḥawāmidīy, Muḥammad bin Aḥmad. n.d.. **al-Sunan wa al-Mubtadi‘āt al-Muta‘alliqah bi al-‘Azkārah wa al-Ṣalawāt** (السنن والمبتدعات المتعلقة بالأذكار والصلوات). s.l.: Dār al-Fīkr.
- ’Ibn Ḥazmi, ‘Aliy bin Aḥmad. 1998. **Ḥujjah al-Widā‘** (حجة الوداع). al-Riyāḍ : Bait al-‘Afkār.
- ’Ibn Ḥibbān, Muḥammad bin Ḥibbān. n.d.. **Rawḍahal-‘Uqalā’wa Nuzhahal-Fuḍalā’** (روضه العُقلاء ونزهة الفضلاء). Taḥqīq : Muḥammad Maḥy al-Dīn. Bairūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyah.
- _____ . 1988-1408. **al-’Iḥsān fī Taqrīb Ṣaḥīḥ ’Ibn Ḥibbān** (الإحسان في تقريب صحيح ابن حبان). Taḥqīq : Ḥamdī bin ‘Abd al-Majīd. Bairūt : Mu’assasah al-Risālah.
- _____ . 1988-1408. **Ṣaḥīḥ ’Ibn Ḥibbān** (صحيح ابن حبان). Taḥqīq : Shu‘īb al-Arnu‘ūṭ. Bairūt : Mu’assasah al-Risālah.
- _____ . 1993-1414. **Ṣaḥīḥ ’Ibn Ḥibbān bi Tartīb ’Ibn Bulbān** (صحيح ابن حبان). (بترتيب ابن بلبان). Bairūt : Mu’assasah al-Risālah.
- al-Ḥumaidīy, ‘Abdullah bin al-Zubair. 1996. **Musnad al-Ḥumaidīy** (مسند الحميدي). Taḥqīq : Ḥasan Salīm. Dimashq : Dār al-Saqā.
- al-Ḥusain bin Muḥammad. 2009-1430. **al-Khalāṣah fī Ma‘rifah al-Ḥadīth** (الخلاصة في معرفة الحديث). Taḥqīq : Abū’Aāṣim al-Shawāmiy. al-Qāhirah : al-Maktabah al-Islāmiyyah.
- Ibrāhīm Anis, Muḥammad Khalfullah Aḥmad. n.d.. **al-Mu‘jam al-Wasīṭ** (المعجم الوسيط). s.l. : s.n..
- al-’Irāqīy, Zainuddīn ‘Abd al-Raḥīm bin al-Ḥusain. 2005-1426 . **al-Mughanniy ‘An Ḥaml al-‘Asfār fī al-Asfār** (المغني عن حمل الأسفار في الأسفار). Bairūt :Dār ’Ibn Ḥazm.
- al-’Irāqīy. ’Ibn Sabkiy. and al-Zubaidiy. 1987-1408. **Takhrij Aḥādith ’Iḥyā’ ’Ulūm al-Dīn** (تخريج أحاديث إحياء علوم الدين). Taḥqīq : ‘Abdullah Maḥmūd bin Muḥammad. al-Riyāḍ :Dār al-’Āṣimah li al-Nashr.

- 'Ilā' al-Dīn, 'Alīy bin Ḥisām. 1981-1401. **Kanz al-'Amāl fī Sunan al-ʿAqwāl wa al-ʿAf'āl** (كنز العمال في سنن الأقوال والأفعال). Taḥqīq : Bakriy Ḥayāniy-Şafwah al-Saqā. s.l. : Mu'assasah al-Risālah.
- 'Ismā'īl Ḥaqiy. n.d.. **Rūḥ al-Bayān** (روح البيان). Bairūt : Dar al-Fīkr.
- al-Jarjaniy, Yaḥyā bin al-Ḥusain. 2001-1422. **Tartīb al-ʿAmāniy al-Khamīsiyyah li al-Shajariy** (ترتيب الأمالي الخميسية للشجري). Taḥqīq : Muḥammad Ḥasan. Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Jalāluddīn, Muḥammad bin Aḥmad. Jalāluddīn 'Abd al-Raḥmān bin 'Abī Bakr. n.d.. **Tafsīr al-Jalālain** (تفسير الجلالين). al-Qāhirah: Dār al-Ḥadīth.
- 'Ibn al-Jawziy, 'Abd al-Raḥmān bin 'Alīy. n.d.. **Kashf al-Mushakkil min Ḥadīth al-Şaḥīḥain** (كشف المشكل من حديث الصحيحين). Taḥqīq : 'Alīy Ḥusain. al-Riyāḍ : Dār al-Waṭan.
- 'Ibn Jawzī, n.d.. **Salwah al-ʿAḥzān**. (سلوة الأحزان). Taḥqīq : Saḥīr Muḥammad Mukhtār 'Āminah Muḥammad Naşīr. s.l. : s.n..
- 'Ibn al-Jazariy, Shams al-Dīn. 1986-1406. **al-Zihr al-Faiḥ fī Dhikr min Tanzih 'An al-Dhunūb wa al-Qabā'ih** (الزهر الفائح في ذكر من تنزه عن الذنوب والقبائح). Taḥqīq : Muḥammad 'Abd al-Qādir . Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Jibrān Mas'ūd.1992. **al-Rā'id** (الرائد). Bairūt : Dār al-'Ilmi li al-Malāyīn.
- 'Ibn Kathīr, 'Ismā'īl bin Kathīr. 1419. **Tafsīr al-Qur'ān al-'Azīm** (تفسير القرآن العظيم). Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- _____. 1999-1420. **Tafsīr al-Qur'ān al-'Azīm** (تفسير القرآن العظيم). s.l. : Dār Ṭaiyibah li al-Nashr wa al-Tawzī'.
- _____. 2002-1422. **Tafsīr al-Qur'ān al-'Azīm** (تفسير القرآن العظيم). Bairūt : al-Dār al-Namūdhajiyah.
- al-Khādamiy, Muḥammad bin Muḥammad. 1348. **Barīqah Maḥmudiyyah fī Sharḥ Ṭarīqah Muḥammadiyyah wa Sharī'ah Nabawiyyah fī Sīrah Aḥmadiyyah** (بريقة محمودية في شرح طريقة محمدية وشريعة نبوية في سيرة أحمدية). s.l. : Muṭba'ah al-Ḥalabiy.
- 'Ibn Khaldūn, 'Abd al-Raḥmān bin Muḥammad. 2004-1425. **Muqaddimah Ibn Khaldūn** (مقدمة ابن خلدون). Taḥqīq : 'Abdullah Muḥammad. Dimashq : Dār al-Balakhīy.

- Khālid bin Sulaimān. 2006-1427. **al-Muḥarrar Fī Āsbāb Nuzūl al-Qur'ān min Khilāl al-Kutub al-Tis'ah** (المحرر في أسباب نزول القرآن من خلال الكتب التسعة دراسة) (الأسباب رواية ودراية). al-Mamlakah al-'Arabiyyah al-Sa'ūdiyyah : Dār 'Ibn al-Jawziy.
- al-Kharā'īṭiy, Muḥammad bin Ja'far. 1993-1413. **Masāwīa al-Ākhlāq wa Madhmūmuhā** (مساوى الأخلاق ومذمومها). Taḥqīq : Muṣṭafā bin Abū al-Naṣr. Jiddah : Maktabah al-Suwādiy.
- _____. 2000-1421. **'I'tilāl al-Qulūb li al-Kharā'īṭiy** (اعتلال القلوب) (للخرائطي). Taḥqīq : Ḥamdiy. al-Riyāḍ : Nūr Muṣṭafā al-Bāz.
- al-Khaṭīb al-Baghdādiy, Aḥmad bin 'Aliy. n.d.. **al-Kifāyah fī 'Ilm al-Riwāyah** (الكفاية في) (علم الرواية). Taḥqīq : Abū 'Abdullah al-Sūrqiyy. al-Madīnah : al-Maktabah al-'Ilmiyyah.
- al-Khilāl, Aḥmad bin Muḥammad. 1989-1410. **al-Sunnah** (السنة). Taḥqīq : 'Uṭaiyyah al-Zahrāniyy. al-Riyāḍ : Dār al-Rāyah.
- 'Ibn Khuzaimah, Muḥammad bin Ishāq. n.d.. **Ṣaḥīḥ 'Ibn Khuzaimah** (صحيح ابن خزيمة). Taḥqīq : Muḥammad Muṣṭafā. Bairūt : al-Maktab al-'Islāmiyy.
- _____. 1994-1414. **Kitāb al-Tawḥīd wa Isbāt Ṣifāt al-Rab 'Az wa Jal** (كتاب) (التوحيد وإثبات صفات الرب عز وجل). Taḥqīq : 'Abdul'azīz bin Ibrāhīm. al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- al-Kilābāziy, Muḥammad bin 'Ishāq. 1999-1420. **Baḥr al-Fawā'id** (بحر الفوائد). Taḥqīq : Muḥammad Ḥasan. Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Abū al-Laith, Nasrun bin Muḥammad n.d.. **Baḥr al-'Ulūm** (بحر العلوم). s.l. : s.n.
- al-Lālakā'iy, Hibatullah bin al-Ḥasan. 2003-1423. **Sharḥ 'Uṣūl 'I'tiqād Ahl al-Sunnah wa al-Jamā'ah** (شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة). Taḥqīq : Aḥmad bin Sa'd. al-Sa'ūdiyyah : Dār al-Ṭaiyibah.
- al-Madaniyy, 'Ismā'īl bin Ja'far. 1998-1418. **Ḥadīth 'Aliy bin Ḥajar al-S'adiy 'An 'Ismā'īl bin Ja'far al-Madaniyy** (حديث علي بن حجر السعدي عن إسماعيل بن جعفر المدني). Taḥqīq : 'Umar bin Rafūd. al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- Maḥmūd Shakir. 1995-1416. **al-Tārīkh al-'Islāmiyy** (التاريخ الإسلامي). Bairūt : al-Maktab al-'Islāmiyy.

Maḥy al-Dīn, Dib Mustaw. 2014-1435. **Lawāmi' al-Anwār Sharḥ Kitāb al-Adhkār** (لوامع

الأنوار شرح كتاب الأذكار). Dimashq : Dār 'Ibn Kathīr.

'Ibn Mājah, Muḥammad bin Yazīd.n.d.. **Sunan 'Ibn Mājah** (سنن ابن ماجه). Taḥqīq :

Muḥammad Fu'ād : Dār 'Iḥyā' al-Kutub al-'Arabiyyah.

Mālik bin Anas. 1412. **Muwaṭṭa al-'Imām Mālik (a)** (موطأ الإمام مالك). s.n. : Mu'assasah al-Risālah.

_____. 1412. **Muwaṭṭa al-'Imām Mālik (b)** (موطأ الإمام مالك). Taḥqīq : Bashār 'Iwād Ma'rūf. s.l. : Mu'assasah al-Risālah.

_____. 1985-1406. **Muwaṭṭa al-'Imām Mālik** (موطأ الإمام مالك). Bairūt. : Dār 'Iḥyā' al-Turāth al-'Arabiyy.

Ma'mar bin 'Abī 'Amr. 1403. **al-Jāmi'** (الجامع). Taḥqīq : Ḥabīb al-Raḥmān. Bairūt : al-Maktab al-'Islāmiyy.

'Ibn Mandah, 'Abū'Abdullah, Muḥammad bin Ishāq. 1406. **al-'Īmān li 'Ibn Mundah.** (الإيمان لابن منده). Taḥqīq : 'Aliy bin Muḥammad . Bairūt : Mu'assasah al-Risālah.

'Ibn Manzūr, Muḥammad bin Mukrim. n.d.. **Lisān al-'Arab** (لسان العرب). Bairūt: Dār Ṣādir.

al-Maqdisiy, Muḥammad bin 'Abd al-Wāḥid.2000-1420. **al-'Aḥādith al-Mukhtārah aw al-Mustakhraj min al-'Aḥādith al-Mukhtārah mimmā lam Yakhrujhu al-Bukhāriy wa Muslim fī Ṣaḥīḥaihimā** (الأحاديث المختارة أو المستخرج من (الأحاديث المختارة مما لم يخرج البخاري ومسلم في صحيحيهما). Taḥqīq : 'Abd al-Malik bin 'Abdullah. Bairūt : Dār Khaḍir.

al-Marāghiy, 'Aḥmad bin Muṣṭafā. 1946-1365. **Tafsīr al-Marāghiy** (تفسير المراغي) Miṣr : Sharakah Maktabah wa Maṭba'ah Muṣṭafā.

al-Marbawiy, Muḥammad 'Idrīs 'Abd al-Ra'ūf. 1350. **Qāmūs al-Marbawiy** (قاموس). (قاموس المربوي) Miṣr : Muṣṭafā al-Bābiy al-Ḥalabiyy wa 'Awlādiyy.

al-Marwaziyy, Muḥammad bin Naṣr. 1406. **Ta'zīm Qadr al-Ṣalāḥ** (تعظيم قدر الصلاة). Taḥqīq : 'Abd al-Raḥmān 'Abd al-Jabbār. al-Madīnah : Maktabah al-Dār.

al-Māturīdiy, Muḥammad bin Muḥammad. n.d.. **al-Tawḥīd** (التوحيد). al-'Iskandariyyah : Dār al-Jāmi'āt al-Miṣriyyah.

- al-Māwardiy, 'Aliy bin Muḥammad. 1985–1405. **Ādab al-Dunyā wa al-Dīn** (أدب الدنيا والدين). Bairūt : Dār 'Iqra'.
- al-Mazaniy, 'Ismā'īl bin Yaḥyā. 1406. **al-Sunnah al-Maṭhūrah li al-Shāfi'iyy** (السنن المأثورة) (للشافعي). Bairūt : Dār al-M'arifah.
- Ibn al-Mubāarak, 'Abdullah bin al-Mubāarak. n.d.. **al-Zihd wa al-Raqā'iq li 'Ibn al-Mubāarak** (الزهد والرقائق لابن المبارك). Taḥqīq : Ḥabīb al-Raḥmān. Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- al-Mubāarakfūriy, 'Abd al-Raḥmān bin 'Abd al-Raḥīm. n.d.. **Tuḥfah al-Āḥwadhīy bi Sharḥ Jāmi' al-Tirmidhiy** (تحفة الأحوذى بشرح جامع الترمذي). Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Ibn Mufliḥ, 'Abdullah Muḥammad. 1999-1419. **al-'Ādāb al-Shar'iyyah** (الآداب الشرعية) Bairūt : Mu'assasah al-Risālah.
- al-Muhallab bin Aḥmad. 2009-1430. **al-Mukhtaṣar al-Naṣiḥ fi Tahdhīb al-Kitāb al-Jāmi' al-Ṣaḥiḥ** (المختصر النصيح في تهذيب الكتاب الجامع الصحيح). Taḥqīq : Aḥmad bin Fāris. al-Riyāḍ : Dār al-Tawḥīd .
- Muḥammad 'Abd al-Laṭīf bin al-Khaṭīb. 1964-1313. **Awḍaḥ al-Tafāsir** (أوضح التفاسير). Miṣr : al-Muṭba'ah al-Miṣriyyah wa Maktabatuha. Muḥammad Ṣāliḥ al-Munjid. n.d.. **Silsilah al-Qaṣaṣ** (سلسلة القصص). s.l. : al-Shabakah al-'Islāmiyyah.
- Muḥammad Fuād 'Abd al-Bāqiy. 2001-1422. **al-Mu'jam al-Mufahras li al-fāz al-Qur'ān al-Karīm** (المعجم المفهرس لألفاظ القرآن الكريم). al-Qāhirah : Dār al- Ḥadīth.
- Muḥammad Sa'd bin Aḥmad. 1998 – 1418. **Maqāṣid al-Shar'iyyah al-'Islāmiyyah** (مقاصد الشرعية الإسلامية). al-Riyāḍ : Markaz al-Nu'mān li al-Buḥūth wa al-Dirāsāt al-'Islāmiyyah.
- al-Mukhalliṣ, Muḥammad bin 'Abd al-Raḥmān. 2008-1429. **al-Mukhallaṣiyyāt wa 'Ajzā' 'Ukhrā li Abī Ṭāhir al-Mukhallaṣ** (المخلصيات وأجزاء أخرى لأبي طاهر المخلص). Taḥqīq : Nabīl Sa' al-Dīn . Qaṭr : Wizārah al- 'Awqāf.
- Ibn Mulaqqan, 'Umar bin 'Aliy. 2004-1425. **al-Badr al-Munīr fi Takhrīj al-Āḥādīth wa al-Āthār al-Wāqi'ah fi al-Sharḥ al-Kabīr** (البدر المنير في تخريج الأحاديث والآثار) (الواقعة في الشرح الكبير). al-Riyāḍ : Dār al-Hijrah.
- _____ .1411. **Mukhtaṣar Istidrāk al-Ḥāfiẓ al-Zahabiy 'Alā Mustadrak Abī 'Abdullah al-Ḥākīm** (مختصر استدراك الحافظ الذهبي على مُستدرِك أبي عبد الله)

- (الحاكم). Taḥqīq : Juz 1-2 ‘Abdullah bin Ḥamad, Juz 3-7 S‘ad bin ‘Abdullah.al-Riyāḍ : Dār al-‘Aāṣimah .
- al-Munāwiy, Zain al-Dīn Muḥammad. 1988-1408. **al-Taisīr bi Sharḥ al-Jāmi‘ al-Ṣaghīr** (التيسير بشرح الجامع الصغير). al-Riyāḍ : Maktabah al-‘Imām al-Shāfi‘iy.
- Muqātil bin Sulaimān. 1423. **Tafsīr Muqātil bin Sulaimān** (تفسير مقاتل بن سليمان). Bairūt : Dār ‘Iḥyā’ al-Turāth .
- Muslim bin al-Ḥijāj. n.d.. **Ṣaḥīḥ Muslim** (صحيح مسلم). Taḥqīq : Muḥammad Fuād ‘Abd al-Bāqiy. Bairūt : Dār Iḥyā’ al-Turāth al-‘Arabiyy.
- _____. 2001-1422. **Ṣaḥīḥ Muslim** (صحيح مسلم). al-Qāhirah : Maktabah al-Thaqāfat al-Dīniyyah.
- al-Nasā’iy, Aḥmad bin Shu‘aib. n.d.. **al-Sunan al-Ṣuḡhrā li al-Nasā’iy** (السنن الصغرى للنسائي). Taḥqīq : ‘Abd al-Fattāḥ. s.l. : Maktabah al-Maṭbū‘ah al-‘Islāmiyyah.
- _____. 1986-1406. **Sunan al-Nasā’iy** (سنن النسائي) Taḥqīq : ‘Abd al-Fataḥ. Ḥalib : Maktab al-Maṭbū‘āt al-‘Islāmiyyah.
- _____. 2001-1421. **al-Sunan al-Kubrā** (السنن الكبرى) Taḥqīq : Shu‘īb al-‘Arn’ūṭ. Bairūt : Mu’assasah al-Risālah.
- Nāṣir bin ‘Abd al-Karīm. n.d.. **Sharḥ al-Tahawiyah** (شرح الطحاوية). s.l. : s.n..
- al-Nawawiy, Yaḥya bin Sharaf. 1392. **al-Minhāj Sharḥ Ṣaḥīḥ Muslim bin al-Ḥijāj** (المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج). Bairūt : Dār ‘Iḥyā’ al-Turāth al-‘Arabiyy.
- _____. 2001-1422. **al-‘Adhkār al-Nawawiyah** (الأذكار النوويّة). Taḥqīq : ‘Āmir bin ‘Aliy. al-Riyāḍ : Dār ‘Ibn Khuzaimah.
- Abū Nu‘īm, Aḥmad bin ‘Abdullah. 1974-1394. **Ḥuliyyah al-‘Awliyā’ wa Ṭabaqāt al-‘Aṣfiyā’** (حلية الأولياء وطبقات الأصفياء). Miṣr : al-Sa‘ādah.
- _____. 1996-1417. **al-Musnad al-Mustakhraj ‘Alā Ṣaḥīḥ al-‘Imām Muslim** (المسند المستخرج على صحيح الإمام مسلم). Taḥqīq : Muḥammad Ḥasan. Bairūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.
- Nukhbah min Asātidhah al-Tafsīr. 2009-1430. **al-Tafsīr al-Muyassir** (التفسير الميسر). al-Sa‘ūdiyyah. : Mujamma‘ al-Mulk Fahad li Ṭabā‘ah al-Muṣḥaf.

- Qāḍiy al-Maristān, Muḥammad bin ‘Abd al-Bāqī. 1422. **Āḥādīth al-Shuyūkh al-Thiqāt** (أحاديث الشيوخ الثقات). Taḥqīq : al-Sharīf Ḥātim bin ‘Ārif. s.l. : Maktabah al-Ma‘ārif li al-Nashr wa al-Tawzī‘.
- ‘Ibn Qaiyyim, Muḥammad bin ‘Abī Bakr. n.d.. **al-Fawā’id** (الفوائد). s.l. : s.n..
- _____. 1996 – 1416. **Miftāḥ Dār al-Sa‘ādah** (مفتاح دار السعادة). Bairūt : Dār’Ibn ‘Affān.
- ‘Ibn Qaiyyim, Muḥammad bin ‘Abī Bakr. 1961–1381. **‘Ighāthah al-Lahfān min Maṣāyid al-Shaiṭān** (إغاثة اللفان من مصائد الشيطان). Bairūt : Dār’Ibn ‘Affān.
- al-Qāsim bin Sallām. 1994-1414. **al-Ṭahūr li al-Qāsim bin Sallām** (الطهور للقاسم بن سلام). Jiddah : Maktabah al-Ṣaḥābah.
- Abū al-Qāsim, Tamām bin Muḥammad. 1412 . **al-Fawā’id** (الفوائد). Taḥqīq : Ḥamdiy ‘Abd al-Majīd. al-Riyaḍ : Maktabah al-Rushd.
- al-Qudā’iy, Muḥammad bin Salāmah. 1986-1407 . **Musnad al-Shihāb** (مسند الشهاب). Taḥqīq : Ḥamdiy bin ‘Abd al-Majīd . Bairūt : Mu’assasah al-Risālah.
- al-Qurtubiy, Muḥammad bin ‘Aḥmad. 1964-1384. **al-Jāmi‘ li ‘Aḥkām al-Qur’ān** (الجامع لأحكام القرآن). Taḥqīq : ‘Aḥmad al-Bardūniy wa ‘Ibrāhīm Aṭfīsh. al-Qāhirah : Dār al-Kutub al-Miṣriyyah.
- al-Qushairiy, ‘Abd al-Karīm bin Hawāzin. n.d.. **al-Risālah al-Qushairiyah** (الرسالة القشيرية). Taḥqīq : ‘Abd al-Ḥalīm Maḥmūd, Maḥmūd bin al-Sharīf. al-Qāhirah : Dār al-Ma‘ārif.
- ‘Ibn Rāhawiyah, Ishāq bin Ibrāhīm. 1991-1412. **Musnad ‘Ishāq bin Rāhawiyah** (مسند إسحاق بن راهويه). Taḥqīq : ‘Abd al-Ghafūr bin ‘Abd al-Ḥaq. al-Madīnah : Maktabah al-‘Imān.
- al-Raḥībāniy, Muṣṭafā bin Sa‘d . 1994-1415. **Muṭālib ‘Awlā al-Nahā fī Sharḥ Ghāyah al-Muntahā** (مطالب أولي النهى في شرح غاية المنتهى) s.l. : al-Maktab al-‘Islāmiy.
- ‘Ibn Rajab, ‘Abd al-Raḥmān bin ‘Aḥmad. 2001-1422. **Jām‘i al-‘Ulūm wa al-Ḥikam fī Sharḥ Khamsīn Ḥadītha min Jawām‘i al-Kalam** (جامع العلوم والحكم في شرح خمسين حديثا من جوامع الكلم). Taḥqīq : Shu‘īb al-Arnāuṭ-Ibrāhīm Bājīs. Bairūt : Mu’assasah al-Risālah.
- _____. 1423. **Jāmī‘ al-‘Ulūm wa al-Ḥikam** (جامع العلوم والحكم). Taḥqīq : Ṭāriq bin ‘Awaḍillah. al-Mamlakah al-‘Arabiyyah al-Sa‘udiyyah : Dār ‘Ibn Jawziy.

Ibn Rajab, 'Abd al-Raḥmān bin Aḥmad. 1996-1417. **Fath al-Bāriy Sharḥ Ṣaḥīḥ al-Bukhāriy** (فتح الباري شرح صحيح البخاري). al-Madīnah al-Nabawīyah : Maktabah al-Ghurabā' al-Aṣriyyah.

Ramli Awang. 2008. **Syeikh Abdul Qadir al-Mandili**. Johor Bahru : Dāral-Ta'zim.

al-Rāziy, Muḥammad bin 'Abī Bakr. 1992-1414. **Mukhtār al-Ṣiḥaḥ** (مختار الصحاح). s.l. : Dār al-Fikr.

_____. 1986. **Mukhtār al-Ṣiḥaḥ** (مختار الصحاح). Bairūt : Maktabah Libnān.

al-Rāziy Fakhr al-Din, Muḥammad bin 'Umar. 1420. **Mafātīḥ al-Ghaib** (مفاتيح الغيب). Bairūt : Dār 'Iḥyā' al-Turāth al-'Arabiyyah.

al-Rubā'iy, al-Ḥasan bin Aḥmad. 1427. **Fath al-Ghaffār al-Jāmi'** li Aḥkām Sunnah Nabīyyinā al-Mukhtār (فتح الغفار الجامع لأحكام سنة نبينا المختار). Taḥqīq : 'Aliy al-'Imrān. s.l. : Dar 'Ālim al-Fawā'id.

Ruḥiy Ba'albakiy. 1999. **al-Mawrid** (المورد). Bairūt : Dār al-'Ilm li al-Malāyīn.

al-Rūyāniy, Muḥammad bin Hārūn. 1416. **Musnad al-Rūyāniy** (مسند الروياني). Taḥqīq : 'Aiman 'Aliy. al-Qāhirah : Mu'assasah Qurṭubah.

al-Ṣābūniy, Muḥammad 'Aliy. 1997-1417. **Ṣafwah al-Tafāsīr** (صفوة التفاسير). al-Qāhirah : Dār al-Ṣābūniy li al-Ṭabā'h wa al-Nashr wa al-Tawzī'.

Ṣadr al-Dīn, Aḥmad bin Muḥammad. 1994-1415. **Mashīkhah al-Shaikh al-Ājal 'Abī 'Abdullah Muḥammad al-Rāziy wa Badhīluḥ Thalāth Ḥikāyāt Gharībah** (مشيخة الشيخ الأجل أبي عبد الله محمد الرازي، وبذيله ثلاث حكايات غريبة). al-Riyāḍ : Dār al-Hijrah.

al-Ṣaghāniy, Raḍiya al-Dīn. 1405. **al-Mawḍū'āt** (الموضوعات). Taḥqīq : Najm 'Abd al-Raḥmān. Dimashq : Dār al-Ma'mūn.

Sa'id bin Nāṣir. 1999-1419. **Ḥaqīqah al-Bid'ah wa Aḥkāmuhā** (حقيقة البدعة وأحكامها). al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.

al-Sakhāwiyy, Muḥammad bin 'Abd al-Raḥmān. 1985-1405. **al-Maqāṣid al-Ḥasanah fī Bayān Kathīr min al-Āḥādīth al-Mushtahirah 'Alā al-Āsinah** (المقاصد الحسنة) (في بيان كثير من الأحاديث المشتهرة على الألسنة). Taḥqīq : Muḥammad 'Usmān. Bairūt : Dār al-Kitāb al-'Arabiyyah.

Ṣāliḥ bi Ghānam. 1416. **al-Tawbah 'Ilallah** (التوبة إلى الله). al-Riyāḍ : Dār Bilansiyah li al-Nashr wa al-Tawzī'.

- al-Sarrāj, Muḥammad bin 'Ishāq. 2004-1425. **Ḥadīth al-Sirāj** (حديث السراج). Taḥqīq : Ḥusain bin 'Ukāshah. s.l. : al-Fārūq al-Ḥadīthah li al-Ṭabāah wa al-Nashr.
- Ibn Sam'ūn al-Wā'iz, Muḥammad bin 'Aḥmad. 2002-1423. **Amāliyy Ibn Sam'ūn al-wā'iz** (أمالي ابن سمعون الواعظ). Taḥqīq : 'Āmir Ḥasan Ṣabiy. Bairūt : Dār al-Bashā'ir al-'Islāmiyyah.
- Sa'ūd bin 'Abd al-'Azīz. 2004-1424. **al-Mabāḥith al-'Aqdiyyah al-Muta'alliqah bi al-Kabā'ir wa Murtakibihā fi al-Dunyā** (المباحث العقدية المتعلقة بالكبائر ومرتكبها في الدنيا). Taḥqīq : al-Madīnah : al-Jāmi'ah al-'Islāmiyyah bi al-Madīnah al-Munawwarah.
- al-Sayūṭiy, 'Abd al-Raḥmān bin 'Abī Bakr. n.d.. **Ṣaḥīḥ waḌa'if al-Jāmi' al-Ṣaghīr wa Ziyādatuh** (صحيح وضعيف الجامع الصغير وزيادته). s.l. : s.n..
- al-Sha'rāwiy, Muḥammad Mutawalliy. 1997. **Tafsīr al-Sh'arāwiy** (تفسير الشعراوي). s.l. : Muṭābi' Akhbār al-Yawm.
- Ibn Shāhain, 'Umar bin 'Aḥmad. 2004-1424. **al-Targhīb fi Faḍā'il al-'A'māl wa Thawāb Dhālik** (الترغيب في فضائل الأعمال وثواب ذلك). Taḥqīq : Muḥammad Ḥasan. Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah
- al-Shahrastāniy, Muḥammad bin 'Abd al-Karīm. n.d.. **al-Milal wa al-Niḥal** (الملل والنحل). s.l. : Mu'assasah al-Ḥalabiy.
- Ibn 'Abī Shaibah, 'Abdullah bin Muḥammad. 1997. **Musnad Ibn 'Abī Shaibah** (مسند ابن أبي شيبة). Taḥqīq : 'Ādil bin Yūsuf 'Aḥmad bin Farīd. al-Riyāḍ : Dār al-Waṭan.
- Ibn 'Abī Shaibah, 'Abdullah bin Muḥammad. 1409 . **al-Kitāb al-Muṣannaf fi al-Ḥādīth wa al-A'āthār** (الكتاب المصنف في الأحاديث والآثار). Taḥqīq : Kamāl Yūsuf. al-Riyāḍ : Maktabah al-Rushd.
- Ibn 'Abī Shaibah, 'Abdullah bin Muḥammad. 1999-1420. **al-Adab li Ibn 'Abī Shaibah** (الأدب لابن أبي شيبة). Taḥqīq : Muḥammad Riḍā. Linān : Dār al-Bashā'ir al-'Islāmiyyah.
- al-Shaikh al-Ṭabīb 'Aḥmad Ḥuṭaibah. n.d.. **Sharḥ Riyāḍ al-Ṣāliḥīn** (شرح رياض الصالحين). s.l. : s.n..
- al-Shajariy, Yaḥyā bin al-Ḥusain. 2001-1422. **Tartīb al-Amāliyy al-Khamīsiyyah li al-Shajariy** (ترتيب الأمالي الخميسية للشجري). Taḥqīq : Muḥammad Ḥasan. Bairūt : Dār al-Kutub al-'Alamiyyah.

al-Shaqāwiy, Amīn bin ‘Abdullah. 2013-1434. **al-Duraru al-Muntaqāh min al-Kalimāt al-Mulqāh** (الدرر المنتقاة من الكلمات الملقاة). al-Riyād : s.n.

al-Shanqīṭiy, Muḥammad al-‘Amīn bin Muḥammad al-Mukhtār. 1995-1415. **‘Aḍwā’ al-Bayān fī ‘Irḍāḥ al-Qur’ān bi al-Qur’ān** (أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن). Bairūt : Dār al-Fīkr li al-Ṭabā‘ah wa al-Nashr wa al-Tawzī‘.

al-Shāshiy, al-Haithamiy bin Kalīb. 1410. **al-Musnad li al-Shāshiy** (المسند للشاشي). Taḥqīq : Maḥfūz al-Raḥmān Zainullah. al-Madīnah : Maktabah al-‘Ulūm wa al-Ḥikam.

al-Shawkāniy, Muḥammad bin ‘Aliy. 1414. **Faṭḥ al-Qadīr** (فتح القدير). Bairūt : Dār ‘Ibn kathīr.

Shams al-Dīn Muḥammad bin Aḥmad. 1999-1420. **al-Dhakhā’ir li Sharḥ Manzūmah al-Kabā’ir** (الدخائر لشرح منظومة الكبائر). Taḥqīq : Walīd bin Muḥammad. Bairūt : Dār al-Bashā’iriy al-Islāmiyyah.

Ṣuhaib ‘Abd al-Jabbār. n.d.. **al-Jāmi‘ al-Ṣaḥīḥ li al-Sunan wa al-Masānīd** (الجامع الصحيح للسنن والمسانيد). s.l. : s.n.

al-Ṣun‘āniy, Muḥammad bin ‘Ismā‘īl. n.d.. **Subul al-Salām** (سبل السلام). s.l. : Dār al-Ḥadīth.

‘Ibn Sunniy, Aḥmad bin Muḥammad. n.d.. **‘Amal al-Yawm wa al-Lailah Sulūk al-Nabiy Ma‘a Rabbihi ‘Azza wa Jalla wa Ma‘āshiratihi Ma‘a al-‘Ibād** (عمل اليوم والليلة). Taḥqīq : Kawthar al-Burniy. Jiddah / Bairūt : Dār al-Qiblah li al-Thaqāfah al-Islāmiyyah wa Mu‘assasah ‘Ulūm al-Qur’ān .

al-Suyūṭiy, ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Bakr. n.d.. **al-Dur al-Manthūr** (الدر المنثور). Bairūt : Dār al-Fīkr.

_____. n.d.. **Jāmi‘ al-‘Aḥādīth** (جامع الأحاديث). Taḥqīq : Yūsuf al-Nabhāniy. s.n. : s.l..

_____. 2003-1423. **al-Faṭḥ al-Kabīr fī Ḍam al-Ziyādah ‘Ilā al-Jāmi‘ al-Ṣaḥīḥ** (الفتح الكبير في ضم الزيادة إلى الجامع الصغير). Taḥqīq : Yūsuf al-Nabhāniy. Bairūt : Dār al-Fīkr.

al-Ṭabarāniy, Sulaimān bin Aḥmad. n.d.. **al-Mu‘jam al-‘Awsaṭ** (المعجم الأوسط). Taḥqīq : Ṭāriq bin ‘Iwaḍullah. al-Qāhīrah : Dār al-Ḥaramain.

_____. 1413. **al-Du‘ā’ li al-Ṭabarāniy** (الدعاء للطبراني). Taḥqīq : Muṣṭafā ‘Abd al-Qādīr ‘Aṭā. Bairūt : Dār al-Kutub al-‘Ilmiyyah.

_____. 1984-1405. **Musnad al-Shāmiyīn** (مسند الشاميين). Taḥqīq : Ḥamdī bin ‘Abd al-Majīd. Bairūt : Mu‘assasah al-Risālah.

- al-Ṭabarāniy, Sulaimān bin Aḥmad. 1985–1405. **al-Rawd al-Daniy** (الروض الداني). Taḥqīq : Muḥammad Shukūr. Bairūt : al-Maktab al-'Islamiy.
- _____. 1985-1405 . **Mu'jam al-Ṣaghīr** (المعجم الصغير). Taḥqīq : Muḥammad Shukūr. Bairūt : Maktabah al-'Islamiy.
- _____. 1994-1415 . **Mu'jam al-Kabīr** (المعجم الكبير). Taḥqīq amdiy bin 'Abd al-Majīd . al-Qāhirah : Maktabah Ibn Taimiyah.
- al-Ṭabariy, Muḥammad bin Jarīr. 2000–1420. **Jāmi' al-Bayān fī taḥwīl al-Qurān** (جامع البيان في تأويل القرآن) Aḥmad Muḥammad Shākir. s.l. : Mu'ssasah al-Risālah.
- _____. 2001-1422. **Tafsīr al-Ṭabariy** (تفسير الطبري). Taḥqīq : 'Abdullah bin 'Abd al-Muḥsin. s.n. : Dār Hijr.
- al-Ṭabراسي, al-Ḥāj Mīzā Ḥusain al-Nawrī. 1991-1411. **Mustadrak al-Wasā'il** (المستدرک الوسائل). Bairūt : Mu'assah 'Āla al-Bait li 'Iḥyā' al-Turāth.
- al-Ṭaḥāwiy, Aḥmad bin Muḥammad. 1994-1414 . **Sharḥ M'aāniy al-'Āthār** (شرح معاني الآثار). Taḥqīq : Muḥammad Zahriy. s.l. : 'Ālim al-Kutub.
- Ibn Taimiyyah, Taqiy al-Dīn, Aḥmad bin 'Abd al- Ḥalīm. 1995-1416. **Majmū' al-Fatāwā** (مجموع الفتاوى). Taḥqīq : 'Abd al-Raḥmān bin Muḥammad. al-Madīnah : Mujamma' al-Mulk Fahad li al-Tabā'ah al-Muṣḥaf al-Sharīf.
- al-Tamīmiy, 'Abd al-Raḥmān bin Ḥasan. 1990-1411. **Kitab al-Tawhīd wa Qurrah 'Uyūn al-Muwaḥḥidīn fī Taḥqīq : da'wah al-Ambiyā' wa al-Mursalīn** (كتاب التوحيد كتاب التوحيد). Taḥqīq : Bashir Muhammad. Dimashq : Maktabah al-Mu'aiyid.
- al-Ṭayālisīy, Sulaimān bin Dāwud . 1999-1419. **Musnad Abī Dāwud al- Ṭayālisīy** (مسند أبي داود الطيالسي). Taḥqīq : Muḥammad bin abdulmuḥsin. Misr : Dār Hijr.
- al-Ṭaḥāwiy, Aḥmad bin Muḥammad. 1994-1415 . **Sharḥ Mushakal al-'Āthār** (شرح مشكل الآثار). Taḥqīq : Shu'tb al-'Arnu'ūṭ. s.l. : Mu'assasah al-Risālah.
- al-Tirmidhiy, Muḥammad bin 'Isā. n.d.. **al-Shamā'il al-Muḥammadiyah** (الشمائل المحمدية). Bairūt : Dār 'Iḥyā' al-Turāth al-'Arabiyy.

- al-Tirmidhiy, Muḥammad bin 'Isā. 1975-1395. **Sunan al-Tirmidhiy** (سنن الترمذي). Taḥqīq : Aḥmad Muḥammad Shākir (Juz. 1-2), Muḥammad Fuḥād 'Abd al-bāqiy (Juz. 3), 'Ibrāhīm 'Uuṭwah (Juz. 4-5) : Miṣr : Sharakah Maktabah wa Maṭba'ah Muṣṭafā.
- _____. 1998. **Sunan al-Tirmidhiy** (سنن الترمذي). Taḥqīq : Bashār 'Iwād Ma'rūf. Bairūt : Dār al-Gharb al-Islāmiy.
- al-Tuwaijiriyy, Muḥammad bin 'Ibrāhīm. 2010 – 1431. **Mukhtaṣar al-Fīqh al-'Islāmiy fī Ḍū' al-Qur'ān wa al-Sunnah** (مختصر الفقه الإسلامي في ضوء القرآن والسنة). al-Riyād : Ṭab'ah Mazīdah wa Munqīḥah.
- 'Ibn 'Abī 'Usāmah, al-Ḥārith bin Muḥammad. 1992-1413. **Baghiyyah al-Bāḥith 'An Zawā'id Musnad al-Ḥārith** (بغية الباحث عن زوائد مسند الحارث). al-Madīnah : Markaz Khidmah al-Sunnah wa al-Sīrah al-Nabawiyyah.
- al-'Uthaimīn, Muḥammad bin Ṣāliḥ. 1426. **Sharḥ Riyāḍ al-Ṣāliḥīn** (شرح رياض الصالحين). al-Riyād : Dār al-Waṭan.
- 'Ibn 'Abd al-Wahhāb, Muḥammad bin 'Abd al-Wahhāb. 1420. **al-Kabāir** (الكبائر). Taḥqīq : Bāsīm Faiṣal. al-Sa'ūdiyyah : Wizārah al-Shu'ūn al-'Islāmiyyah wa al-'Awqāf wa al-Da'wah wa al-'Irshād.
- 'Ibn Wahb, 'Abdullah bin wahb. 1995-1416. **al-Jāmi' fī al-Ḥadīth li 'Ibn wahb** (الجامع في الحديث لابن وهب). Taḥqīq : Muṣṭafā Ḥasan. al-Riyād : Dār 'Ibn al-Jawziyy.
- al-Wāḥidiyy, 'Aliy bin Aḥmad. 1415. **al-Wajīz fī Tafsīr al-Kitāb al-'Azīz** (الوجيز في تفسير الكتاب العزيز). Taḥqīq : Ṣafwān Adnān. Bairūt : Dār al-Qalam.
- _____. 1994 – 1415. **al-Wasīṭ fī Tafsīr al-Qur'ān al-Majīd** (الوسيط في تفسير القرآن المجيد). Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- _____. 1994 -1414. **Asbāb al-Nuzūl** (أسباب النزول). Bairūt : Dār al-Fīkr.
- Abū Ya'lā, Aḥmad bin 'Aliy. 1984-1404. **Musnad Abī Ya'lā** (مسند أبي يعلى). Taḥqīq : Ḥusain Salīm. Dimashq : Dār al-Ma'mūn li al-Turath.
- Yāsir 'Abd al-Raḥmān. 2007-1428. **Mawsū'ah al-'Akhlāq wa al-Zihdu wa al-Raqā'iq** (موسوعة الأخلاق والزهد والرقائق). al-Qāhirah : Mu'assasah 'Iqra'.
- _____. 1407. **al-Mu'jam** (المعجم). Taḥqīq : 'Irshād al-Ḥaq. Fīṣal 'Ābād : 'Idārah al-'Ulūm al-'Aṣriyyah.

วิทยานิพนธ์

Asraf bin Abd Ghani . Mohd Azmi. 2003. **Syeikh Abdul Qadir bin Abdul Muttalib al-Mandili: Sumbangan dalam ilmu Thuhid Fiqah dan Tasawuf.** Sarjana Sastera (Pengajian Islam) Universiti Utara Malaysia.

Che Zarrina Saari. 2003. **Beberapa Aspek Psikoterapi Islam Dalam Kitab Jawi, 'Penawar Bagi Hati' Oleh Sheikh Abdul Qadir Al-Mandili.** Akademi Pengajian Islam. Universiti Malaya.

เวบไซด์

https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*

Prince of Songkla University
ภาคผนวก
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก ก.
บทความตีพิมพ์ในวารสาร

บทความที่ 1

ตะเสาฟูนิพันธ์ของชัยค้อลตุลกอเตร อัลมันตีสีย์

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ตะเศาวฟูนิพนธ์ของชัยค้อดลกอเดรอันมันตีสีย์

มาหะมะ อาบู² อับดุลเลาะการีนา³

² นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา

³ Ph.D.อิสลามศึกษา (อัลกุรอานและอัลหะดีษ) รองศาสตราจารย์

บทคัดย่อ

การศึกษาตะเศาวฟูนิพนธ์ของชัยค้อดลกอเดร อันมันตีสีย์เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยค้อ อับดุลกอเดร อันมันตีสีย์ และแนวทางการนิพนธ์ของท่าน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการตีฟสิรุ หลักการหะดีษ และหลักการพินิจพิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ชัยค้ออับดุลกอเดร อันมันตีสีย์คืออับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏฏาะลิบ อันมันตีสีย์ เกิดที่ สุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อยังเป็นเด็กในศึกษาที่บ้านเกิดของตนเอง หลังจากนั้นได้ไปศึกษาที่ประเทศมาเลเซีย และประเทศซาอุดีอาระเบียจนกระทั่งเป็นครูผู้สอนในมัศญิดหะรอหม และเสียชีวิตที่นครมักกะฮ์ 2) แนวทางการนิพนธ์หนังสือจะใช้หลักการจากง่ายสู่ยาก และระบบการจัดหมวดหมู่

คำสำคัญ : ตะเศาวฟู นิพนธ์ อันมันตีสีย์

Tasawuf's Thesis by Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy

Mahama Arboo¹, Abdullah Karina²

¹Student of Ph.D.'s Degree in Islamic Studies

² Ph.D. (al-Quraan and al- Hadith) Associate professor

Abstract

Tasawuf's Thesis by Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy is descriptive study. The purpose is to study about biography of Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy and methodology about writing his book. Collecting data by using data form and cd .Analysing Data by using the principle of Tafsirilmathur, the principle of Mustalah al-Hadith and the principle of Tarjih.The result of study represented that 1) Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy is Sheikh Abdulqadir bin Abdulmuttalib al-Mandiliy. He was born in Sumatra Indonesia. He began to study in his town then he went to study in Malaysia and then in Saudiarabia until he became a teacher in Masjidilharam. He dead in Makkah. 2) The methodology of writing his book is to begin with the easy to the hard and using the principle of Systematic classification.

Key word: Tasawuf; Thesis; Sheikh

บทนำ

ตะเศาวุฟเป็นวิชาหนึ่งในอิสลามศึกษา ที่ตรงกันข้ามกับฟิกฮ์ วิชาตะเศาวุฟเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วิชาจริยศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับมโนกรรม หมายถึงพฤติกรรมภายในของจิตใจ ส่วนวิชาฟิกฮ์ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วิชานิติศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภายนอก เช่น การละหมาด ดังนั้นตะเศาวุฟจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภายในของจิตใจ และเป็นต้นเหตุนำไปสู่การปฏิบัติทางกาย บรรดาหนังสือมากมายที่ถูกแต่งขึ้นมาเพื่อจะทำให้จิตใจของมนุษย์สะอาดนำไปสู่การปฏิบัติทางกายที่ถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของอิสลาม

ตะเศาวุฟและงานนิพนธ์ได้ถูกแต่งมากมายทั้งในโลกอาหรับและโลกมลายู หนึ่งในบรรดาหนังสือเหล่านี้คือหนังสือปือนาวัวร์ บากีย ฮาดีย แต่งโดยซัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบ อัลมันดีลีย เป็นภาษามลายู เป็นหนังสือที่แพร่หลายอย่างยิ่งโดยเฉพาะในมาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อทราบแนวทางการนิพนธ์ สามารถเป็นแบบอย่างแก่ชนรุ่นหลังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของซัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการนิพนธ์ของซัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบชีวประวัติและแนวทางการนิพนธ์ของซัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย

วิธีการศึกษา

1. เอกสารวิจัย คือ หนังสือปือนาวัวร์ บากีย ฮาดีย แต่งโดยซัยค अबดุลกอเดร เป็น अबดุลมูฏฏาะลิบพิมพ์ที่โรงพิมพ์มูฏฏะอะฮ์ อัลอันวาร ที่ประเทศอียิปต์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1959 มีจำนวน 103 หน้า ไม่รวมปกนอก และคำประกาศ

2. แหล่งข้อมูล สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่งคือ 1) แหล่งปฐมภูมิ คือคัมภีร์อัลกุรอานและหะดีษ 2) แหล่งทุติยภูมิ คือหนังสืออธิบายอัลกุรอานต่างๆ ที่อธิบายหรือขยายความอายะฮ์ อัลกุรอาน และหนังสืออธิบายหะดีษ 3) แหล่งตติยภูมิ คือพจนานุกรม ที่อธิบายศัพท์ภาษาอาหรับ และหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบันทึก และห้องสมุดสำเร็จรูปอัชชามีละฮ์

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาอายะฮ์อัลกุรอานและหะดีษต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในหนังสือปือนาวัวร์บากียฮาดีย

การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากรวบรวมข้อมูลแล้วแยกแยะข้อมูลตามหัวข้อเรื่องหลังจากนั้นทำการวิเคราะห์โดยใช้ หลักการตีฟสิร์บิลมะซูร¹ หลักการหะดีษ² เมื่อมีการขัดแย้งกันระหว่างหะดีษด้วยกันไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา หรือระดับของหะดีษ ผู้วิจัยจะยึดเอา หะดีษที่มีระดับเหนือกว่าเสมอ และหลักการพินิจพิเคราะห์และสังเกต โดยการพิจารณาอายุและหะดีษด้านความหมาย เจตนารมณ์และการนำไปใช้เป็นหลักฐาน

ผลการศึกษา

1. ชีวิตประวัติของชัยคุอับดุลกอเดร อัลมันดีลี

เชื้อสายต้นตระกูล

ชัยคุอับดุลกอเดร อัลมันดีลี คืออับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏฏาลิบ อัลมันดีลี เชื้อสายของชัยคุ มาจากตระกูลมันดัยลิน เกาะสุมาตราฝั่งตะวันออก ประเทศอินโดนีเซีย และเมืองที่มีนักวิชาการและนักศึกษาจำนวนมากจากเมืองนี้ ('Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 2004 : 10)

พี่น้องของชัยคุทั้งหมด 3 คน เป็นชายคือพี่ชาย 1 คนชื่อปาลัน (Palan) น้องชาย 2 คนชื่ออิบรอฮีม (Ibrahim) และบุรฮาน (Burhan) อัลมันดีลีเป็นชื่อเรียกสั้นๆของชัยคุซึ่งเป็นชื่อที่ถูกแต่งตั้งจากเผ่าของท่านคือบาตักเผ่านี้ตั้งรกรากที่จังหวัดตาปานูลิ (Tapanuli) บางครั้งตาปานูลิ ก็ถูกเรียกว่า มันดีลี (Mandili) (Romli Awang, 2008 : 6-8)

กำเนิดชัยคุอับดุลกอเดร อัลมันดีลี

ชัยคุเกิดที่เมืองอัลมันดีลี เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ปีฮิจเราะฮ์ศักราช 1322 ('Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 2004 : 10)

ชัยคุเกิดที่บ้านสิฆาลังฆัง (Sigalanggang) ปาดังสิตีมปูวัน (Padangsidempuan) จังหวัดตาปานูลิใต้ (Tapanuli Selatan) สุมาตราเหนือ

ภรรยาและบุตร

ชัยคุมีภรรยาสามคน ได้แต่งงานกับภรรยาคนที่หนึ่งเมื่ออายุ 20 ปีขณะที่ท่านอยู่ที่ปอนะกาเงาะมาตี ที่กือตะหุ ชื่อเคาะตีญะ เป็นติ หะนาฟิยะฮุ เป็นชาวอะลอร์ปือสิร์ เป็นดั่ง กือตะหุ ต่อมา

¹หมายถึงการอธิบายอัลกุรอานโดยยึดหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดในการอธิบาย เช่น การนำอายะฮ์อัลกุรอานหนึ่งไปอธิบายอีกอายะฮ์หนึ่ง หรือการนำหะดีษมาอธิบายอายะฮ์ในอัลกุรอาน เป็นต้น

²ยึดหะดีษเศาะหิหฺ(หมายถึงหะดีษที่มีสายรายงานติดต่อกันผู้รายงานเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความจำดีเยี่ยม "จำด้วยใจและจำด้วยการจดบันทึกตั้งแต่ผู้รายงานคนแรกจนถึงท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ) ไม่มีความบกพร่องและขัดแย้งกับลักษณะของหะดีษที่มีความเชื่อถือได้มากกว่า) และหะดีษหะสัน (ความหมายของหะดีษหะสันกับหะดีษเศาะหิหฺนั้นเหมือนกันทุกอย่างนอกจากในเรื่องของความจำเท่านั้นที่หะดีษหะสันจะด้อยกว่า) ส่วนหะดีษฎะอ์ฟ(หมายถึงหะดีษที่ขาดเงื่อนไขประการหนึ่งประการใดหรือหลายประการอันเป็นที่ยอมรับจากชนิดของหะดีษเศาะหิหฺและหะดีษหะสัน) นั้นจะใช้อ้างอิงเฉพาะบางกรณีเท่านั้น ในขณะที่หะดีษเมาฎูอ์(หมายถึงคำพูดที่กล่าวอ้างหรืออุตริขึ้นมานอกเหนือจากคำกล่าวของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ) นั้นจะไม่ใช้ในการอ้างอิง ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น

เมื่อไปศึกษาต่อที่มักกะฮ์ ท่านได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สองชื่อชะบีดะฮ์ เบนติ ฮัจญ์ยี อาวัง เป็นชาว กูบัง บาลิง กือดะหุ ต่อมาท่านได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สามชื่ออะลียะฮ์ เบนติ อับดุลเลาะ เป็นชาว ปัตตานี (Romli Awang, 2008 : 16)

ชัยคุมีบุตรทั้งหมด 9 คน ได้กับภรรยาคนที่หนึ่ง (เคาะดีญะฮ์ เบนติ ฮะนาฟียะฮ์) 6 คน เป็นชาย 3 คน คือมุฮัมมัดบัตรุตดิน มุฮัมมัดชัยนุดดิน และชาวาวี หญิง 3 คนคือ ราฟิอะฮ์ ฟาติมะฮ์ และ รอกียะฮ์ ได้กับภรรยาคนที่สอง (ชะบีดะฮ์ เบนติ ฮัจญ์ยี อาวัง) 1 คน เป็นชายคือ อับดุลอาซิซ ได้กับภรรยาคนที่สาม (อะลียะฮ์ เบนติ อับดุลเลาะ) 2 คน เป็นชาย 1 คนคือ อะฮมัดซาคี เป็นหญิง 1 คน คือหะลีมะฮ์ บุตรของชัยคุทั้งหมดตั้งรกรากที่มักกะฮ์ ยกเว้น ราฟิอะฮ์ ได้ตามสามีคืออะหมัด อุสมานไปที่สะบะฮ์ (Romli Awang, 2008 : 17)

การศึกษา

ชัยคุเริ่มเรียนที่หมู่บ้านของตนเองก่อนคือ อัลมันดีลีย์ หลังจากนั้นท่านได้เรียนกับคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงในเมืองของท่านอย่างจริงจังแล้วได้ไปศึกษาต่อที่เมืองกือดะหุ ประเทศมาเลเซีย จากนั้นได้ไปศึกษาต่อที่กาญะมาตี เป็นหมู่บ้านหนึ่งในกือดะหุ ได้ศึกษาที่นี้เกือบห้าปี โดยศึกษาความรู้ด้านอิสลาม ศึกษาทั้งที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับ ('Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 2004 : 10)

ชัยคุเริ่มเรียนประถมที่โรงเรียนฮอลันดา เมื่อ ค.ศ. 1917 จบชั้นห้า เมื่อ ค.ศ. 1923 หลังจากนั้นท่านได้ออกไปยังกือดะฮ์ (อะโลสตาร์ปัจจุบัน) ประเทศมาเลเซียเมื่อ ค.ศ. 1924 เพื่อศึกษาความรู้ด้านศาสนา โดยเริ่มเรียนจากท่วนกูรู ฮัจญ์บากัร ตุเปียร์ (Tuan Guru Haji Bakar Tobiar) ที่ ปอเนาะปือจารุม เปอนดัง (Pondok Penyarum Pendang) ต่อไปยังปอเนาะไอร์ฮีดำ (Air Hitam) ซึ่งบริหารโดยท่วนกูรูฮัจญ์อิเดรีส(Haji Idris) และลือบัย ดูกน (Lebai Dukun)¹

เมื่อ ค.ศ. 1926 ชัยคุศึกษาต่อที่มัดเราะฮะฮ์ ดารุลสะฮาดะฮ์ อัลอิสลามียะฮ์(Madrasah Darul Sa'adah Al-Islamiyah) หรืออีกชื่อหนึ่งว่าปอเนาะตีตีกาเยาะฮ์ (Pondok Titi Gajah) ซึ่งบริหารโดยชัยควันอิบรอฮีม เบน อับดุลกอเดร์ อัลฟาฏอนี (Syaiikh Wan Ibrahim bin 'Abdul Qadir al-Fathani) ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามปะจูฮิม (Pak Chu Him) ท่านศึกษาที่นี้ 10 ปีจนกระทั่งได้เป็นครูสอนที่นี้สองปี หลังจากนั้นท่านได้ไปศึกษาต่อ ณ นครมักกะฮ์กับชัยคุอิสมาแอล เบน อับดุลกอเดร์ อัลฟาฏอนี (Syaiikh Isma'il bin 'Abdul Qadir al-Fathani) ซึ่งเป็นพี่ชายของชัยควันอิบรอฮีม เบน อับดุลกอเดร์ อัลฟาฏอนี (Syaiikh Wan Ibrahim bin 'Abdul Qadir al-Fathani) และที่มักกะฮ์นี้เองที่ท่านได้ศึกษากับอุละมาอ์อีกหลายๆท่าน²

¹https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

²https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

คณาจารย์

บรรดาคณาจารย์ส่วนหนึ่งของชัยคุได้แก่ ชัยคุอิสมาแอล เป็น อับดุลกอเดร์ อัลฟาฏอนีย์ (Syaiikh Isma'il bin 'Abdul Qadir al-Fathani) ชัยคุอะบูบาคาร์ ชะซา อัดดียาซี (Syaiikh Abu Bakar Syatha al-Diyathi) ชัยคุอับดุลการิม อัดดากีสตานีย์ (Syaiikh Abdul Karim al-Dakhistani) ชัยคุอะลี อัลฟาฏอนีย์ (Syaiikh Ali Al-Fathani) ชัยคุมุฮัมมัดอะลี อัลมาลิกีย์ (Syaiikh Muhammad Ali Al-Maliki) ชัยคุหะสัน อัลมัซซาซ (Syaiikh Hassan Al-Masysyath) ชัยคุมุฮัมมัดอัลอะเราะเบีย (Syaiikh Muhammad Al-Arabi) สัยยิดอะละวี เป็น อับบาส อัลหะสะนีย์ (Sayyid Alwi bin Abbas Al-Hasani) ชัยคุมุฮัมมัดอะฮยาด (Syaiikh Muhammad Ahyad) ชัยคุหะสัน อัลยะมานีย์ (Syaiikh Hasan Al-Yamani) ชัยคุอุมร์ ฮัมดาน อัลมะฮรอซีย์ (Syaiikh Umar Hamdan Al-Mahrasyi) ชัยคุมุฮัมมัดนุร สะอิฟ (Syaiikh Muhammad Nur Saif) ชัยคุมุฮัมมัดยาซีน อัลฟาตะนีย์ (Syaiikh Muhammad Yasin Al-Fadani) ชัยคุอับดุลเลาะ อัลละฮญีย์ (Syaiikh Abdullah Al-Lahji) ชัยคุชะกะรียา บิลา (Syaiikh Zakaria Bila)¹

งานเขียนและตำรา

บรรดางานเขียนและตำราส่วนหนึ่งของชัยคุได้แก่ปือร์สัย บากี สื่อกือเลียน มุกัลลัฟ (Perisai bagi sekelian Mukallaf) ปีมันตูสื่อกือเลียนอูร์ังอิสลามคือจันสัมบัยพะลอกือปาตออูร์ังยังมาตี (Pembantu sekelian Urang Islam dengan sampai pahla kepada Urang yang mati) ปินตีร์ยันอุกามออิสลาม (Pendirian Ugama Islam) ปือร์ตุนญุกบากีสื่อกือเลียนอุมัต (Pertunjuk bagi sekelian Umat) บือกัลป์ อูร์ังยังมีอนูไนยฮัจญ์ (Bekal urang yang menunaikan Haji) ปีมปือร์รียันยังบากุสลาเกีอินดะฮฺ (Pemberian yang bagus lagi indah) ตุหฺฟะฮฺ อัลกอริย อัลมุสลิม (Tuhfah al-Qariy al-Muslim) อัลเคาะซาอิน อัลสะเนียยะฮฺ (al-Khazain al-Saniyat) อือติกอต อูร์ังยังปือร์จาฮฺ อะกันกูรอาน คือจันตูรน นปีฮฺสา (Itiqad Urang yang Percaya akan Quran dengan turun Nabi Isa) ปือนาวัวร์ บากี ฮาตี (Penawar Bagi Hati)

การเผยแพร่อิสลาม (การตะอวะฮฺ)

หลังจากที่ชัยคุอับดุลกอเดร์ เป็น อับดุลมูฏฏาะลิปได้ศึกษาจากอูลามาอ์ที่มีชื่อเสียงที่มีสติญิดอัลหะรอม (มีสติญิดมักกะฮ์) แล้วท่านได้เผยแพร่วิชาความรู้ที่มีสติญิดอัลหะรอมเป็นเวลามากกว่า 25 ปี โดยการให้ความรู้อิสลามด้วยวิธีสอนในรูปแบบหะละเกาะฮฺ² ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปคือ

¹https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

²การเรียนการสอนโดยที่ผู้สอนและผู้เรียนล้อมวงกันไม่ได้มีโต๊ะเก้าอี้แต่อย่างใด

بابุลอมเราะฮ์¹ ช่างฯอรรักนุซามีย² ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเป็นชาวมลายูที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คืออินโดนีเซีย ปัตตานี ประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย³

นอกจากท่านได้สอนในมัสญิดมักกะฮ์แล้วท่านได้เผยแพร่อิสลามด้วยการเขียนตำราซึ่งมีทั้งตำราที่เป็นภาษาอาหรับและภาษาอาหรับดั่งปรากฏในหัวข้องานเขียนและตำราข้างต้น ตำราส่วนใหญ่ถูกเผยแพร่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นเมืองเกิดของท่าน เป็นต้น

การเสียชีวิต

หลังจากที่ท่านได้เขียนตำรา และสอนหนังสือที่มัสญิดหะรออม เป็นเวลายาวนานยี่สิบกว่าปี ด้วยอายุ 63 ปี ท่านได้กลับไปสู่พระเจ้าเมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราช 1385 ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ('Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 2004 : 12)

2. ตะเศวาวุฟนิพนธ์ของชัยคฺ อับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏฏะลิบ อันมันดีลีย

ในบรรดาหนังสือที่ชัยคฺได้แต่งนั้น หนังสือปือนาว์รบกียฮาดีย เป็นหนังสือตะเศวาวุฟ ประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้คือ

ชื่อหนังสือ

ชื่อหนังสือมีสองชื่อคือ ชื่อที่ผู้แต่งตั้งขึ้นและปรากฏในหน้าปกแรกและปกใน คือ "فنّاور ٰكى ٰهاتى"⁴ อ่านว่า "ปือนาว์รบกียฮาดีย" เป็นหนังสือที่ใช้ภาษามลายูอักษรอาหรับในการตั้งชื่อหนังสือ ให้ความหมายคือ ยาบ่าบัตหัวใจ ซึ่งในที่นี้มีได้หมายถึงหัวใจที่ทำหน้าที่สูบฉีดโลหิตไปเลี้ยงร่างกาย แต่หมายถึงจิตใจ และอีกชื่อหนึ่งผู้แต่งตั้งขึ้นคือ "فنّاور ٰهاتى"⁵ โดยจะตัดคำว่า " ٰكى ٰهاتى" ออก ซึ่งให้ความหมายที่เหมือนกัน และชื่อที่เป็นที่รู้จักของสังคม

หนังสือนี้โดยทั่วไปแล้วผู้เรียนจะเรียกสั้นๆโดยจะตัด " บากียฮาดีย " ที่ท้ายชื่อออกเหลือ "ปือนาว์ร "หากถามผู้เรียนหนังสือเล่มนี้ว่า ท่านจะไปเรียนหนังสืออะไรวันนี้ "จะได้คำตอบจากผู้เรียนส่วนใหญ่ว่า" วันนี้ไปเรียนปือนาว์ร "การที่ผู้เรียนเรียกสั้นๆเช่นนี้เนื่องจากเป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าหมายถึง "ปือนาว์รบกียฮาดีย"นั่นเอง

¹ชื่อประตุนึงของมัสญิดมักกะฮ์

²ชื่อสถานที่หนึ่งในมัสญิดมักกะฮ์

³'Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 11

⁴'Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 1

⁵'Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 100

หนังสือนี้แต่งและเรียบเรียงโดยอุละมาอ์มลายูชื่อ ซัยค้อับดุลกอเดร เป็น อับดุลมุฏฏาะลิบ ชื่อนี้มาจากภาษาอาหรับ คือ "عبد القادر بن عبد المطلب" แต่เนื่องจากท่านเป็น อุละมาอ์ทำให้มี นำหน้าชื่อของท่าน คือ "อัยซัยค" มาจากภาษาอาหรับ คือ "الشيخ" อัยซัยคนี้จะใช้กับผู้มีความรู้ และเป็นที่ยอมรับโดยผู้คนจำนวนมาก และเนื่องจากท่านเป็นอุละมาอ์ที่มีถิ่นกำเนิดที่ประเทศ อินโดนีเซีย ทำให้มีท้ายชื่อของท่านว่า "อัลอันโดนีสิย" มาจากภาษาอาหรับว่า "الأندونسي" หมายถึงเป็นผู้ที่เกิดในประเทศอินโดนีเซีย และหลังจาก "อัลอันโดนีสิย"แล้วยังมี "อัลมันดีสิย" มาจาก ภาษาอาหรับว่า "المنديلي" หมายถึงท่านเกิดที่เมืองอัลมันดีสิย และต่อท้ายจากชื่อดังกล่าวแล้วท่าน ยังให้ฉายานามตนเองว่า "คุวัยติม ฎาะละละบะต อัลอิลมิ อัยซะรีฟ ฟี อัลหะเราะมิ อัลมัจกี" มาจาก ภาษาอาหรับว่า "الخوادم طلبه العلم الشريف في الحرم المكي" ซึ่งให้ความหมายว่า "เป็นทาสชั้นต่ำ ที่ ศึกษาหาความรู้ที่ทรงเกียรติ ณ แผ่นดินหะรอหม คือมัจกะฮ์" ซึ่งเป็นประโยคที่ผู้แต่งถ่อมตน ใน ขณะเดียวกันก็บอกสถานะภาพว่าเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้ในแผ่นดินมัจกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

จากฉายานามที่ท่านได้ให้ภายใต้ชื่อหนังสือ "ปือนาว์รบกียะฮาดีย" นี้ทำให้ทราบได้ว่าท่าน เป็นผู้ที่ถ่อมตนและมอบหมายการงานทุกอย่างขึ้นตรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ หมายถึงไม่มีความ หยิ่งยโสใดๆ ในความรู้ของท่าน

ระเบียบวิธีการนิพนธ์

ปกนอกและปกใน

ปกนอกจะมีชื่อหนังสือชื่อผู้แต่งครั้งที่พิมพ์ปีที่พิมพ์ลิขสิทธิ์การพิมพ์และสถานที่พิมพ์ปกนอก และปกในเหมือนทุกประการยกเว้นในส่วนที่เป็นกระดาษคือปกนอกกระดาษจะแข็งกว่าปกในและจะ นับปกในเป็นหน้าที่ 1

การกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์และการประสาทพรแต่ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์

ท่านได้กล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และประสาทพรต่อท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวถึงการวัน เดือนปีที่ผู้แต่งได้เขียนหนังสือนี้ คือ วันที่ 7 เดือน ระบุบ ฮ.ศ. 1378 ในโครงสร้างส่วนนี้จะเป็นหน้าที่ 2-3

บทนำ

โดยจะกล่าวนำว่าต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวเกริ่นในเรื่องต่างๆ คือความรู้ตะเศวูฟ และได้ให้ความหมายของความรู้ตะเศวูฟว่าเป็นอย่างไรมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดต่อมุสลิมประโยชน์ของ ตะเศวูฟที่สามารถทำให้หัวใจว่างเปล่านอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และประดับประดาหัวใจโดยการรำลึก

ถึงอัลลอฮ์ ผู้จัดการจักรวาลทั้งหมด เป้าประสงค์คือหัวใจ หุกมการศึกษาตะเศาวุฟคือฟรฎูอิน¹ สำหรับผู้มีสติและถึงกำหนดอายุ ส่วนชื่อความรู้นี้ให้ชื่อว่าความรู้ตะเศาวุฟ แล้วได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของความรู้ตะเศาวุฟ และนำไปสู่เนื้อเรื่องกิตาบที่หนึ่งคืออวัยวะทั้งเจ็ด²

เนื้อหา

เนื้อหาประกอบด้วย 3 หัวข้อใหญ่ และ 26 หัวข้อย่อย หัวข้อใหญ่ เรียกว่า "กิตาบ" มาจากภาษาอาหรับว่า "كِتَابٌ" แปลว่าหนังสือ ส่วนหัวข้อย่อยผู้แต่งใช้สองอย่างคือ "ฟิศลุน" มาจากภาษาอาหรับว่า "فصل" แปลว่าเรื่อง หรือหัวข้อย่อย และ "باب" มาจากภาษาอาหรับว่า "باب" แปลว่าเรื่อง ถึงแม้ว่าหัวข้อย่อยมีสองอย่างก็ตามถ้าหากสังเกตจากความหมายแล้วมีความหมายที่เหมือนกันคือเรื่อง หรือหัวข้อนั่นเอง

ปิดท้าย

ก่อนจบเนื้อหาจะปิดท้ายโดยการกล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความสันติแต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ³

สารบัญหนังสือในการเขียนสารบัญใช้เลขหน้าก่อนแล้วตามด้วยเรื่องโดยในเรื่องจะแจกแจงเป็นกิตาบ ฟิศลุน และبابอย่างเป็นลำดับสะดวกในการค้นหา⁴

เนื้อหาสาระของหนังสือ

เนื้อหาสาระของหนังสือปือนาว์รบาเกียฮาดียันี้ ประกอบด้วย 3 หัวข้อใหญ่ จะเรียกว่า "กิตาบ" มาจากภาษาอาหรับว่า "كِتَابٌ" หมายถึงหนังสือ หรือบท และ 26 หัวข้อย่อย ซึ่งจะเรียกในหัวข้อย่อยสองลักษณะคือฟิศลุน และبابทั้งสองคำนี้ให้ความหมายเหมือนกันคือเรื่อง

1. กิตาบที่หนึ่ง การแจกแจงอวัยวะทั้งเจ็ด โดยมีหัวข้อย่อย ("ฟิศลุน") มี 6 ข้อคือ 1) ฟิศลุนที่หนึ่ง แจกแจงเรื่องตา โดยจะกล่าวถึงการใช้ตาตามพระประสงค์ของ อัลลอฮ์ เช่น การใช้ตาอ่าน อัลกุรอาน อัลฮะดีษ การใช้ตาในการทำงานที่ทะเลสาบ เป็นต้น⁵ 2) ฟิศลุนที่สอง แจกแจงเรื่องหู ไม่ใช่หูในการฟังสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ลืมรำลึกถึง อัลลอฮ์ เช่น การฟังดนตรีต่างๆ เป็นต้น⁶ 3) ฟิศลุนที่สาม แจก

¹คือผู้ที่มีอายุ 15 ปีหรือไม่ถึง 15 ปีแต่ได้มีการหลั่งน้ำอสุจิเป็นครั้งแรก และมีสติจะต้องปฏิบัติเป็นรายบุคคล

²Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 4-5

³Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 100

⁴Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 102-103

⁵Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 5-8

⁶Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 8-10

แจกแจงเรื่องลิน ไม่ใช่ลินในการโกหก ประจบสอพลอ ไม่พูดเรื่องไร้สาระ เป็นต้น¹ 4) พิศลุนที่สี่ แจกแจงเรื่องห้อง 5) พิศลุนที่ห้า แจกแจงเรื่องอวัยวะเพศ 6) พิศลุนที่หก แจกแจงเรื่องมือทั้งสองและขาทั้งสอง

2. กิตาบที่สอง แจกแจงเรื่องของ "ก้อลบุณ" ที่หมายถึง หัวใจ มีหัวข้อย่อย (باب) 10 ข้อ คือ 1) บาบที่หนึ่ง แจกแจงเรื่อง ชัรเราะฮฺ อัฏฏะอาม หมายถึง การมกมากในการบริโภคอาหาร 2) บาบที่สอง แจกแจงเรื่อง การมกมากในการพูด 3) บาบที่สาม แจกแจงเรื่อง ความโกรธ 4) บาบที่สี่ แจกแจงเรื่อง อิจฉาริชยา 5) บาบที่ห้า แจกแจงเรื่อง ตระหนี่และรักทรัพย์ส มบัติ 6) บาบที่หก แจกแจงเรื่อง รักความหยิ่งยโส 7) บาบที่เจ็ด แจกแจงเรื่อง รักศุนยา 8) บาบที่แปด แจกแจงเรื่อง ถิ่นตนเองเหนือผู้อื่น 9) บาบที่เก้า แจกแจงเรื่อง คิดว่าตนเองเป็นเลิศ 10) บาบที่สิบ แจกแจงเรื่อง ริยาอ์

3. กิตาบที่สาม แจกแจงเรื่อง มารยาทที่ดี มี 10 ข้อ 1) บาบที่หนึ่ง แจกแจงเรื่อง "เตาบะฮฺ" หมายถึงการขอภัยโทษต่ออัลลอฮ์ ﷻ 2) บาบที่สอง แจกแจงเรื่อง "เคาฟ" หมายถึงการเกรงกลัวอัลลอฮ์ ﷻ 3) บาบที่สาม แจกแจงเรื่อง "ซิชดู" หมายถึงการรู้สึกพอดิในสิ่งที่ได้รับจากอัลลอฮ์ ﷻ 4) บาบที่สี่ แจกแจงเรื่อง "เศาะบร์" หมายถึงความอดทน 5) บาบที่ห้า แจกแจงเรื่อง "ซุกร" หมายถึงการขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ 6) บาบที่หก แจกแจงเรื่อง "อิคลาศ" หมายถึงการงานทุกอย่างเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น คือไม่มีภาคีใดๆ เทียบเคียงพระองค์ 7) บาบที่เจ็ด แจกแจงเรื่อง "ตะวักุล" หมายถึงการมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ 8) บาบที่แปด แจกแจงเรื่อง รักอัลลอฮ์ ﷻ 9) บาบที่เก้า แจกแจงเรื่อง การจำนนตนเองต่อการกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ 10) บาบที่สิบ แจกแจงเรื่อง การสำนึกในความตาย

แหล่งที่มาของเนื้อหา

เนื้อหาส่วนใหญ่ผู้แต่งได้เรียบเรียงโดยนำมาจากหนังสือกิตาบ อัลอ์รบะอีน ฟิ อุกูล อัตดีน ฟิ อัลอะกออิดิ วะ อัสรอร อัลอิบาดาต วะ อัลอัคลาจ (Kitāb al-Arba'īn fī Uṣūl al-Dīn fī al-'Aqāidi wa Asrār al-'Ibādāt wa al-Akhlāq) ของอัลอิมามอัลฆะซาลีย์ซึ่งเป็นภาษาอาหรับมีชื่อเต็มว่า كتاب الأربعين في أصول الدين في العقائد وأسرار العبادات والأخلاق โดยที่ผู้แต่งได้นำ 2 บทจาก 4 บท ในหนังสือกิตาบอัลอ์รบะอีน² คือบทที่ 3 มาเป็นกิตาบที่ 2³ และบทที่ 4 มาเป็น

¹Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 10-13

²บทที่ 1 ว่าด้วยอัลอะกออิดิ (al-Ghazālī, 2003 : 17), บทที่ 2 ว่าด้วย ฟิ อัลอะมาล อัซซอฮิเราะฮฺ (al-Ghazālī, 2003 : 43), บทที่ 3 ว่าด้วย ฟิ ตัซกีเยฮฺ อัลกอัลบ อัน อัลอัคลาจ อัลมัฆมุมะฮฺ (al-Ghazālī, 2003 : 112), และบทที่ 4 ว่าด้วย ฟิ อัลอัคลาจ อัลมะหมุตะฮฺ (al-Ghazālī, 2003 : 191)

³Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 20

กิตาบที่ 3¹ ของหนังสือปือนาว์รบกัฎฮียาตี๋ ส่วนกิตาบที่ 1 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้แต่งได้เรียบเรียงด้วยตนเอง

ความสำคัญของหนังสือ

หนังสือนี้เป็นหนังสือหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอิหฺसान หรือมารยาทสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์และเป็นหนังสือที่เผยแพร่โดยใช้ภาษามลายูเป็นหลัก สามารถใช้ในประเทศทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่และมากที่สุดถ้าเปรียบเทียบกับประเทศตะวันออกกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินโดนีเซียเพราะมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลก ความสำคัญของหนังสือนี้พอจำแนกได้ 2 ประการคือ

1. ด้านวิชาการ

เนื่องจากหนังสือนี้เป็นหนังสือที่กล่าวถึงอ้คลาก เป็นหนังสือที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอ้คลาก ทั้งภายนอกคือการรักษาอวัยวะทั้งเจ็ด (ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือ และเท้า) ให้อยู่ในกรอบแห่งอิสลาม และภายในได้แบ่งเป็นสองส่วนคือ หนึ่ง ให้ระวังหัวใจมิให้สกปรก (การมกมากในการพูด ความโกรธ อิจฉาริษยา ตระหนี่และรักทรัพย์สมบัติ รักความหยิ่งโส รักคุณยา ถือตนเองเหนือผู้อื่น คิดว่าตนเองเป็นเลิศ และริยาอ์) สองให้หัวใจสะอาดโดยให้ปฏิบัติมารยาทอันดีงาม (เตาบะฮฺ เคาฟิ ฮิชฎุ เศาะบ์รุ ชุฎรุ อี้คลาก ตะวัคกุล การงานตนเองต่อการกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ รักอัลลอฮ์ ﷻ และการสำนึกในความตาย)

2. ด้านการนำไปปฏิบัติ

ความสำคัญทางด้านการนำไปปฏิบัตินี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะมุสลิมทุกคนเมื่อมีข้อมูลทางศาสนาแล้วเป้าหมายคือการปฏิบัติ ข้อมูลจากหนังสือเล่มนี้หากผู้เรียนได้นำไปปฏิบัติแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก หมายถึงเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ภายในทำให้หัวใจบริสุทธิ์ภายนอกจะมีพฤติกรรมหรือมารยาทอันดีงามอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุขและในวันอาคิเราะฮ์ก็ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ ตรงกันข้ามถ้าหากผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้แล้วแต่ไม่ปฏิบัติจะเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจอย่างยิ่ง

¹Abdal-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 61

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ * كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ
تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾

(سورة الصف، الآية : 2-3)

ความว่า "โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ทำไมพวกเจ้าจึงกล่าวพูดในสิ่งที่พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ* เป็นที่น่าเกลียดยิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ การที่พวกเจ้าพูดในสิ่งที่พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ"

(สุเราะฮ์อัศศ็อฟ อายะฮ์ 2-3)

มุฮมินในสมัยก่อนที่จะลงอาัยะฮ์ญิบาตนั้นทุกอย่างสามารถปฏิบัติตามท่าน เราะฮะฮ์สุลลอลฮ์ ﷻ ได้เมื่ออาัยะฮ์ให้ทำญิบาตถูกประทานลงมา รู้สึกหนักใจในการปฏิบัติอัลลอฮ์ ﷻ จึงประทานอาัยะฮ์ดังกล่าวข้างต้น (Al-Tabariy, 2000 : 23/350-351)

ประโยชน์ของหนังสือ

เนื่องจากหนังสือนี้เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอัลอิหฺซาน ซึ่งเป็นหลักการหนึ่งในสามหลักการสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ จึงนับได้ว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์มาก โดยเฉพาะการอธิบายเป็นภาษามลายูญาวีซึ่งเป็นภาษาที่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศไทยตอนล่าง ประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไน และประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

ประโยชน์ของหนังสือเล่มนี้มี 3 ด้าน คือ

1. ด้านจิตใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมจิตใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่องปราศจากมลทิน และสิ่งสกปรกต่างๆ คือยอมจำนนแล้วสามารถที่จะกล่าวชะฮาดะฮ์ได้¹ ทำให้สุขภาพจิตดีได้ผลบุญนำไปสู่การทำความดีสามารถแยกแยะได้ระหว่างสิ่งดีกับสิ่งชั่ว จิตใจเป็นตัวชี้วัดว่าจะได้เข้าสวรรค์หรือไม่ถ้าหากจิตใจบริสุทธิ์ผุดผ่องอย่างแท้จริงแล้วได้เข้าสวรรค์อย่างแน่นอนดังที่

¹ หมายถึง การกล่าวปฏิญาณตนว่า " أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله " ความว่า "ข้าขอสัญญาว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และข้าขอสัญญาว่ามุหัมมัดเราะฮ์สุลลอลฮ์"

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า:

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ* إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

(سورة الشعراء : الآية 88-89)

ความว่า “วันที่ทรัพย์สินสมบัติและลูกหลานจะไม่อำนวยประโยชน์ได้เลย* เว้นแต่ผู้มาหาอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส”

(สุเราะฮ์อัซซุอะรอฮ์ อายะฮ์ 88-89)

จากอายะฮ์ข้างต้นแสดงถึงเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของสังคมมุสลิมดังคำอธิบายของอิบนุกะษีร์ดังนี้คือ

ก. ทรัพย์สินสมบัติที่มากมายและลูกหลานที่มีมากมายบนดลกดูนยานี้ จะไม่อำนวยประโยชน์ได้เลย แม้ว่าทรัพย์สินสมบัติของเขาจะเป็นทองทั้งโลกก็绝不会ทำให้เขารอดพ้นจากโทษทัณฑ์ของอัลลอฮ์ ﷻ และลูกหลาน หมายถึง ถึงแม้จะแลกด้วยชีวิตมนุษย์ทั้งโลกก็ตาม ในวันกิยามะฮ์ไม่มีประโยชน์ (Ibn Kathīr, 2002 : 3/319).

ข. การมีอิमानกับอัลลอฮ์ ﷻ และความบริสุทธิ์ใจกับศาสนาเพื่อพระองค์ และการออกห่างจากการทำชริก และผู้ใดครอบครองด้วย และจะต้องเป็นผู้มาหาอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส ปลอดภัยจากความสกปรกทั้งพวงและการเป็นภาคี อิบนุสีรีนกล่าวว่า หัวใจที่บริสุทธิ์ คือเขารู้จักอัลลอฮ์ ﷻ จริงและเชื่อว่าวันกิยามะฮ์เกิดขึ้นแน่นอนอย่างไม่คลางแคลงใจ และอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงฟื้นคืนชีพจากกุบูร และอิบนุอับบาสกล่าวว่า เว้นแต่ผู้มาหาอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส คือหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใสที่ปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และมุญาฮิด และอัลหะสัน และคนอื่นๆ กล่าวว่าหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส หมายถึงการไม่ทำชริก และ สะอีด เป็น มุสยัยิบ กล่าวว่าหัวใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส คือหัวใจที่ถูกต้อง หมายถึงหัวใจที่เป็นมุอ์มิน เนื่องจากหัวใจของกาฟิร และมุนาฟิกนั้นป่วย

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾

(سورة البقرة، بعض من الآية : 10)

ความว่า “ในหัวใจของพวกเขาป่วย”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 10)

อะบู อุสมาน อันนัยซาบูรีย กล่าวว่า คือหัวใจที่บริสุทธิ์ปลอดจากการทำบิดอะฮฺ สงบใจต่อ
อิสฺสุนนะฮฺ (Ibn Kathīr, 2002 : 3/319).

2. ด้านความคิด หนังสือป้อนาว์รบกียะฮฺตียให้ข้อคิดหลายอย่างสำหรับมุสลิม โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งความคิดที่ก้าวไปสู่การเป็นมุสลิม รู้จักพระเจ้าผู้สร้าง ตัวอย่างเช่น การกล่าว " بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ
الرَّحِیْمِ " ความว่า "ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตาปราณี" การกล่าวเช่นนี้มีนัยยะที่สำคัญ
คือก่อนอื่นข้าขอบอกว่าทั้งหมดที่จะมีต่อไปหลังจากคำกล่าวนี้มิได้มาจากข้าเองแต่มาจากความ
ยินยอมของอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเมตตาปราณี การกล่าว " بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ " หลังจากนั้นไปผู้วิจัยขอใช้
เป็นการกล่าวบัสมะละฮฺ

หลังจากการกล่าวบัสมะละฮฺแล้วได้กล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ และการประสาทพรและความ
สันติแต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และผู้แต่งได้ลงนามและให้ฉายานามตนเองว่า " حویدم " ³ เป็นภาษา
อาหรับ แปลว่า "ทาสที่ต่ำที่สุด" รวมข้อคิดจากที่กล่าวข้างต้นได้ว่าเราจะต้องเป็นมุสลิมขณะเดียวกัน
เราจะต้องเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

3. ด้านการปฏิบัติ จากการทำนชัยคฺ อัลตุลกอเดร เป็น อับดุลมุฏฏาเลียบ ได้เรียบเรียง
หนังสือดังที่ได้อธิบายในหัวข้อวิธีการเรียบเรียงหนังสือที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นนั้น ทำให้ง่ายต่อผู้อ่านที่
จะนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง เช่น ท่านเริ่มต้นด้วยการอธิบายถึงอวัยวะทั้งเจ็ดก่อน แล้วต่อด้วยเรื่อง
ของหัวใจจบด้วยเรื่องมารยาทที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

แนวทางการแต่งหนังสือของท่านนี้สามารถเป็นโครงสร้างสำหรับผู้ที่จะเป็นนักวิชาการและ
แต่งหนังสือหรือเขียนบทความได้เป็นอย่างดีเพียงแค่เพิ่มการอธิบายอัลกุรอานและ
อธิบายอัลชะดีซและการอ้างอิงหนังสือหรือเอกสารอื่นๆเท่านั้นก็สมบูรณ์ วัลลอฮุอะอฺลัม ⁴

หนังสือที่เป็นเอกสารวิจัย

ผู้แต่งได้อ้างอิงอัลกุรอานและอัลชะดีซ ในส่วนของอัลกุรอานมิได้มีการอธิบายอัลกุรอาน
แต่อย่างไร ตัวอย่างเช่น

مك تيف ۲ اغكوت برتوتور اي دغن كجهاتن يغ كلوار درفدث دان فرمان الله تعالى :

¹ Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 2

² Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 2

³ Abdal-Qādir bin 'Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 3

⁴ "มาจากภาษาอาหรับว่า "اللهم أعلم" แปลว่า อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นที่ทรงรอบรู้ และเป็นมารยาทหนึ่งในฐานะที่เราเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ﷻ ที่
จะต้องยกทุกอย่างให้กับพระองค์"

﴿وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ﴾¹ ارتين : دان تيادا ادا كامو دهولو ددا لم دنيا برسيميبي فدا كتيك مغرجاكن كجاهتن درفد ميقسيكن اتس كامو اوله سكل تليغا كامو دان سكل مات كامو دان سكل كوليت كامو

จากตัวอย่างข้างต้นท่านมิได้ยกการอธิบายของอุละมาอ์ตัฟสีร์แต่อย่างใด ส่วนอัลอะดีษไม่มีการอธิบายอะดีษ ตัวอย่างเช่น

دان سبدا نبى صلى الله عليه وسلم: (إن النظر إلى محاسن المرأة سهم مسموم من سهام إبليس فمن تركها أذاقه الله تعالى طعم عبادة تسره) ارتين : بهوسن مندغ كفتد تمفت يغ ايلوق درفد توبه فرمفوان ايت سفرة انق فانه يغبراجون درفد سكل انق فانه ابليس (فداساغت سكرامبنا ساكن) مك بارغ سياف منيغكلكندي کران تاكوت اكن الله تعالى نسجاي ممفرا ساكندي اوله الله تعالى اكن كسدافن عمل عبادة يغ مپو كاكن اي اكندي

จากตัวอย่างข้างต้นมิได้อธิบายอะดีษของอุละมาอ์อะดีษแต่อย่างใด และมีอะดีษบางอะดีษซึ่งถือว่าเป็นส่วนน้อยที่ไม่ได้ระบุผู้บันทึกอะดีษ ตัวอย่างเช่น

سبدا رسول الله صلى الله عليه وسلم : من ترك المراء وهو محق بني له بيت في أعلى الجنة ومن تركه وهو مبطل بني له بيت في ريض الجنة ارتين بارغسياف منيغكلكن اي اكن بر بنته ۲ فد كتيك اي يغ سبئر نسجاي دفر بوات باكين رومه فدا ستيجكي ۲ شرك دان بارغسياف منيغكلكن اكندي فدا كتيك اي يغ ساله نسجاي دفر بوات باكين رومه فد كليليغ شرك²

จากตัวอย่างข้างต้นมิได้ระบุที่มาของอะดีษแต่อย่างใด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบประเด็นที่ควรอภิปรายดังนี้คือ

1. การศึกษา ชัยคุได้เริ่มการศึกษาพื้นฐานในหมู่บ้านของตนเองก่อนที่จะไปศึกษาในต่างประเทศ โดยไปศึกษาที่ กือเตาะ ประเทศมาเลเซีย หลังจากนั้นได้ไปศึกษาต่อที่มังกะฮ์ ประเทศซาอูตีอาระเบียจนแตกฉานและได้รับอนุญาตให้เป็นผู้สอนในมัสญิด อัลฮะรออม

¹Abdal-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 7

²Abdal-Qādir bin ‘Abd al-Muṭṭalib, 1959 : 32

การศึกษาของชัยคุที่เริ่มต้นจากหมู่บ้านของตนเองเป็นการวางพื้นฐานความรู้ เพื่อที่จะทำการศึกษาต่อต่างประเทศ การศึกษาต่อในต่างประเทศจะทำให้ได้ทั้งความรู้และประสบการณ์ ลำดับการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของอุละมาฮ์สมัยก่อน ทั้งชาวอาหรับ มิใช่อาหรับ รวมถึงอุละมาฮ์มลายู เช่น อิมามอัชชาฟีอี อิมามอัลบูคอรี และชัยคุดาวูดอัลฟาฏอนีย์ เป็นต้น

2. การจัดรูปแบบการนิพนธ์ ชัยคุได้เริ่มต้นจากง่ายไปหายากซึ่งเป็นหลักการตรรกะอย่างหนึ่งโดยเอาความยากง่ายเป็นเงื่อนไข คือเริ่มต้นก็ตาบที่หนึ่ง ด้วยเรื่องอวัยวะทั้งเจ็ดคือ(ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือ และเท้า) ให้อยู่ในกรอบแห่งอิสลาม ก็ตาบที่สองคือ ให้อวัยวะหัวใจมิให้สกปรก (การมักมากในการพูด ความโกรธ อิจฉาริษยา ตระหนี่และรักทรัพย์สมบัติ รักความหยิ่งโส รักคุณยา ถือนตนเองเหนือผู้อื่น คิดว่าตนเองเป็นเลิศ และริยาอ์) ก็ตาบที่สามคือการทำหัวใจสะอาดโดยให้ปฏิบัติมารยาทอันดีงาม (เตาบะฮฺ เคาฟิ ซิฮฺดู เสาะบัวร์ ชุกรุ อิศลาศ ตะวักกุล การจำนตนเองต่อการกำหนดของอัลลอฮ์ﷻ รักอัลลอฮ์ﷻ และการสำนึกในความตาย)ในแต่ละเรื่องย่อยได้อธิบายพร้อมๆ กับยกตัวอย่างอัลกุรอานและอัลฮะดีษประกอบไปด้วยเพียงแต่ไม่ได้ระบุการอธิบายของอุละมาฮ์ ทั้งอุละมาฮ์อัฟสัร และอุละมาฮ์ฮะดีษ มาประกอบในหนังสือเท่านั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการไม่ได้ระบุการอธิบายของอุละมาฮ์นี้ ดูเสมือนว่าหนังสือของท่านต้องการให้ผู้รู้หลังจากท่านได้ทำการศึกษาคำอธิบายของอุละมาฮ์ก่อนที่จะนำไปทำการสอนให้ผู้เรียนต่อไป และต้องการให้ผู้เรียนมีความร่วมมือในการจดบันทึกในขณะที่ผู้สอนทำการสอนไปพร้อมๆ กัน

การใช้หลักการง่ายไปหายาก และการเรียบเรียงที่เป็นระบบนี้สอดคล้องกับการแต่งหนังสือของอุละมาฮ์อื่นๆ เช่น อิมามอัชชาฟีอี อิมามอัลฆอซาลี ชัยคุดาวูดอัลฟาฏอนีย์ เป็นต้น จึงทำให้มีผู้นิยมหนังสือของชัยคุมาทำการเรียนการสอนโดยเฉพาะในขามมลายู

ข้อเสนอแนะ

จากรูปแบบการแต่งหนังสือของชัยคุ สามารถเป็นตัวอย่างแก่ผู้ที่จะเป็นอุละมาฮ์และต้องการแต่งหนังสือสามารถ สามารถนำรูปแบบของชัยคุเพื่อเป็นตัวอย่าง และปรับปรุงในส่วนที่เป็นการอธิบายอัลกุรอานและอัลฮะดีษ

บรรณานุกรม

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. 1419. พระมหาคัมภีร์ อัล-กุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย.
 ซาอูดีอารเบีย : ศูนย์กษัตริย์ฟะฮัด เพื่อการพิมพ์อัล-กุรอาน แห่งนครมะดีนะฮฺ.

al-Ghazāliyy. 2003-1424. **al-Arba‘īn fī Uṣūl al-Dīn**. (الأربعين في أصول الدين). Dimash : Dār al-Qalam.

al-Ṭabariyy, Muḥammad bin Jarīr. 2000 – 1420. **Jāmi‘ al-Bayān fī ṭawīl al-Qurān** (جامع البيان في تأويل القرآن) Aḥmad Muḥammad Shākir. s.l. : Muṣṣasat al-risālaṭ.

‘Abd al-Qādir bin ‘Abdulmuṭṭalib al-Madīliyy. 1959-1378. **Penawar bagi hati** (فناور باكي هاتي). Miṣr : al-Anwār

Ibn Kathīr, Abū al-Fidā’, Ismā‘īl bin Kathīr. 2002-1422. **Tafsīr al-Qur’ān al-‘Azīm**. (تفسير القرآن العظيم). Bairūt : al-Dār al-Namūdhajjiyaṭ.

Ramli Awang, 2008. **Syeikh Abdul Qadir al-Mandili**. Johor Bahru : Darul Ta’zim.

ชัยค้อบดูลกอเดร อัลมันดีลียและแนวทางการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

มาหะมะ อาบู² อับดุลเลาะการีน³

²นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา

³Ph.D. อิสลามศึกษา (อัลกุรอานและอัลฮะดีษ) รองศาสตราจารย์

บทคัดย่อ

บทความเรื่องชัยค้อบดูลกอเดร อัลมันดีลียกับการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยค้อ อับดุลกอเดร อัลมันดีลีย และการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิพากษ์ หลักการพินิจพิเคราะห์ และหลักการสังเกต ผลการศึกษาพบว่า 1) ชัยค้อ อับดุลกอเดร อัลมันดีลียคืออับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏฏาะลิบ อัลมันดีลีย เป็นชนเผ่ามันดีลียเกิดที่บ้านลิกาลังกัง ปาดังสือตีมปูวัน สุมาตราเหนือ ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อยังเป็นเด็กได้ศึกษาที่บ้านเกิดของตนเอง หลังจากนั้นได้ไปศึกษาที่ไอร์ฮิตำ รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย และมังกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียจนกระทั่งอาลิม และได้สอนในมัสญิดฮะรออม และเสียชีวิตที่นครมังกะฮ์ 2) การพัฒนาสังคมมุสลิมของชัยค้ออับดุลกอเดร อัลมันดีลีย โดยยึดหลักลำดับความสำคัญคือ พัฒนาด้านการยึดมั่นในหลักศาสนา ด้านการขัดเกลาจิตใจ ด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติศาสนกิจให้สอดคล้องกับบทบัญญัติ และการอบรมจริยธรรม

คำสำคัญ : ชัยค้ออับดุลกอเดร, อัลมันดีลีย, การพัฒนาสังคม, ชายแดนภาคใต้

บทความที่ 2

ชัยอับดุลกอเดร์ อัลมันดีลีย์และแนวทางการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ชัยค้อับดุลกอเดร อัลมันดีลี๋ยและแนวทางการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

มาหะมะ อาบู² อับดุลเลาะการีน่า³

² นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา

³ Ph.D. อิสลามศึกษา (อัลกุรอานและอัลชะดีษ) รองศาสตราจารย์

บทคัดย่อ

บทความเรื่องชัยค้อับดุลกอเดร อัลมันดีลี๋ยกับการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยค้อ อับดุลกอเดร อัลมันดีลี๋ย และการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิพากษ์ หลักการพินิจพิเคราะห์ และหลักการสังเกต ผลการศึกษาพบว่า 1) ชัยค้อ อับดุลกอเดร อัลมันดีลี๋ยคืออับดุลกอเดร เป็น อับดุลมุฏฏาะลีบ อัลมันดีลี๋ย เป็นชนเผ่ามันดีลี๋ยเกิดที่บ้านลิกาลังกัง ปาดังสีดิมปูวัน สุมาตราเหนือ ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อยังเป็นเด็กได้ศึกษาที่บ้านเกิดของตนเอง หลังจากนั้นได้ไปศึกษาที่ไอร์ฮิตำ รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย และมังกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียจนกระทั่งอาลิม และได้สอนในมัสญิดฮะรออม และเสียชีวิตที่นครมังกะฮ์ 2) การพัฒนาสังคมมุสลิมของชัยค้ออับดุลกอเดร อัลมันดีลี๋ย โดยยึดหลักลำดับความสำคัญคือ พัฒนาด้านการยึดมั่นในหลักศาสนา ด้านการขัดเกลาจิตใจ ด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติศาสนกิจให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและการอบรมจริยธรรม

คำสำคัญ : ชัยค้ออับดุลกอเดร, อัลมันดีลี๋ย, การพัฒนาสังคม, ชายแดนภาคใต้

Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy and Muslim Social Development
in three southern border provinces

Mahama Arboo¹, Abdullah Karina²

¹Student of Ph.D.'s Degree in Islamic Studies

² Ph.D. (al-Quraan and al- Hadith) Associate professor

Abstract

This article is Tasawuf's Thesis by Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy. The purpose to study is about biography of Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy and his development of Muslim society in three southern border provinces. It is descriptive study. Collecting data by using Research papers. Analysing Data by using the principle of criticizing principle, the principle of Discriminate and Observation principle. The result of study represented that 1) Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy is Sheikh Abdulqadir bin Abdulmuttalib al-Mandiliy. He was born in Sumatra Indonesia. He began to study in his town then he went to study in Malaysia and then in Saudi Arabia until he became a teacher in Masjidilharam. He died in Makkah. 2) He developed Muslim society in three southern provinces about adherence to religious principles, mental cleansing, Knowledge, religious practice in accordance with the provisions and ethics training.

Key words: Sheikh Abdulqadir al-Mandiliy; Social Development; southern border

บทนำ

การพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับมนุษย์ทั้งการพัฒนาเฉพาะบุคคลและการพัฒนาโดยรวม ซึ่งเรียกว่าการพัฒนาสังคม ผลจากการพัฒนาย่อมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้า นวัตกรรม ความทันสมัย ความรุ่งเรือง และความมั่งคั่ง เกิดความเจริญเติบโตตามหลักอิสลาม มนุษย์ถูกสร้างขึ้นโดยอัลลอฮ์ตะอาลา การสร้างมนุษย์ของพระองค์มีเป้าหมายคือเพื่อให้มนุษย์ปฏิบัติศาสนกิจ ดังคำดำรัสของอัลลอฮ์ ในอัลกุรอานอายุ 56 สุเราะฮ์ อัซซารียาต ความว่า "และข้ามิได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า" ดังนั้นโดยหลักแล้วสังคมมุสลิมมีวิธีการพัฒนาโดยภาพรวม เช่น พัฒนาจิตใจ พัฒนาภาคปฏิบัติ พัฒนาพฤติกรรม และจริยธรรม เป็นต้น ('Abdulqadir al-Mandiliy, 1959 : 4)

ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยมีมุสลิมเป็นจำนวนมาก และเป็นมุสลิมที่มีจุดเด่นในประเทศไทยเพราะได้รับอิทธิพลจากประเทศใกล้เคียงซึ่งส่วนใหญ่เป็นมุสลิมที่ใช้ภาษามลายู เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความคิดด้านหนึ่งผ่านหนังสือมลายู ทำให้ผู้ที่แต่งหนังสือมลายูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อสังคมมุสลิมโดยทั่วไป ทำให้สังคมมุสลิมเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เช่น ด้านความเชื่อถือ ด้านการปฏิบัติอิบาดะฮ์ ด้านจิตใจ ด้านความรู้ ด้านจริยธรรม และอื่นๆ เป็นต้น

ชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย เป็นผู้รู้คนหนึ่งที่เป็นผู้มีอิทธิพลต่อสังคมมลายู ซึ่งต่อไปนี้จะศึกษาเฉพาะสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ที่ได้รับอิทธิพลและเกิดการพัฒนาจากชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลียด้วยวิธีใด อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบชีวประวัติของชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย

ทราบการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย

วิธีการศึกษา

1. เอกสารวิจัย คือ หนังสือแต่งโดยรอมลี อาหวัง คือชีวประวัติชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย และหนังสือแต่งโดยชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย 6 เล่ม ได้แก่ ปือนาวัวร์ บากีญ ฮาดีย (Penawar

bagi hati), สีนญาตอโต๊ะฮาญี ดันโต๊ะลือบาย (Senjata tokhaji dan toklebai), ปือรีสัย บากี สือกือเสียน มุกัลลัฟ (Prisai bagi sekelian mukallaf), อัลมัซฮับ อะเตา เตียดาฮาราม ปือรมัซฮับ (Almazhab ataw tiyadaharam bermazhab), ปือปือราปือมือเตียรอ ยัง บากุส ลากี๋ อินเดอฮ์ (Beberapa metiara yang bagus lagi indah) (ภาษามลายู) และอัลเคาะซาอิน อัสนะนียะฮ์ (Alkhasain assaniyah) (ภาษาอาหรับ)

2. แหล่งข้อมูล สืบค้นข้อมูลจากเอกสารวิจัย คือหนังสือแต่งโดยรอมลี อาหวัง หนึ่งเล่ม และหนังสือแต่งโดยอับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์หกเล่ม ดังระบุในหัวข้อเอกสารวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบันทึก และหนังสือที่เป็นเอกสารวิจัย

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเนื้อหาทั้งหมด ในหนังสือที่เป็นเอกสารวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลแล้วแยกแยะข้อมูลตามหัวข้อเรื่องหลังจากนั้นทำการวิเคราะห์โดยใช้ หลักการวิพากษ์ หลักการพินิจวิเคราะห์ และหลักการสังเกต

ผลการศึกษา

1. ชีวประวัติของชัยค้ออับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์

เชื้อสายต้นตระกูล

ชัยค้ออับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์ คืออับดุลกอเดร เป็น อับดุลมูฏฏาะลิบ อัลมันดีลีย์ เชื้อสายของชัยค มาจากตระกูลมันดัยลีน เกาะสุมาตราฝั่งตะวันออก ประเทศอินโดนีเซีย และเมืองที่มีนักวิชาการและนักศึกษาจำนวนมากจากเมืองนี้ (‘Abdulqādir al-Mandīliy, 2004 : 10)

พี่น้องของชัยคทั้งหมด 3 คน เป็นชายคือพี่ชาย 1 คนชื่อปาลัน (Palan) น้องชาย 2 คนชื่ออิบรอฮีม (Ibrahim) และบุรฮาน (Burhan) อัลมันดีลีย์เป็นชื่อเรียกสั้นๆของชัยคซึ่งเป็นชื่อที่ถูกแต่งตั้งจากเฒ่าของท่านคือบาค์เฆาะนัตตั้งรกรากที่จังหวัดตาปานูลิ (Tapanuli) บางครั้งตาปานูลิ ก็ถูกเรียกว่า มันดีลีย์ (Mandili) (Romli Awang, 2008 : 6-8)

กำเนิดชัยค้ออับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์

ชัยคเกิดที่เมืองอัลมันดีลีย์ เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ปีฮิจเราะฮ์ศักราช 1322 (‘Abdulqādir al-Mandīliy, 2004 : 10)

ชัยคเกิดที่บ้านสิฆาลังฆัง (Sigalanggar) ปาดังสิติมปูวัน (Padangsidempuan) จังหวัดตาปานูลิ ใต้ (Tapanuli Selatan) สุมาตราเหนือ

ภรรยาและบุตร

ชัยคมีภรรยาสามคน ได้แต่งงานกับภรรยาคนที่หนึ่งเมื่ออายุ 20 ปีขณะที่ท่านอยู่ที่ปอนะเกาะกาเญา มาตี ที่ เคดาห์ ชื่อเคาะตีเญาะ เบนติ หะนาฟิยะฮ์ เป็นชาวอะลอร์บือสร์ เป็นดั่ง เคดาห์ ต่อมาเมื่อไปศึกษาต่อที่มังกะฮ์ ท่านได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สองชื่อชะบิเตฮ์ เบนติ ฮัจญี อาวัง เป็นชาว

กูบัง บาลิง เคดาห์ ต่อมาท่านได้แต่งงานกับภรรยาคนที่สามชื่ออะลีเยฮฺ เบ็นติ อับดุลเลาะ เป็นชาว ปัตตานี (Romli Awang, 2008 : 16)

ชัยคมีบุตรทั้งหมด 9 คน ได้กับภรรยาคนที่หนึ่ง (เคาะดีเยาะ เบ็นติ ฮะนาฟิเยฮฺ) 6 คน เป็น ชาย 3 คน คือมุฮัมมัดบัรุดดีน มุฮัมมัดชัยนุดดีน และชาวาวี หญิง 3 คนคือ ราฟิอะฮฺ ฟาติมะฮฺ และ รอกิเยาะฮฺ ได้กับภรรยาคนที่สอง (ชะบิเดฮฺ เบ็นติ ฮัจญ์ยี อาวัง) 1 คน เป็นชายคือ อับดุลอาซิซ ได้ กับภรรยาคนที่สาม (อะลีเยฮฺ เบ็นติ อับดุลเลาะ) 2 คน เป็นชาย 1 คนคือ อะฮมัดซากี เป็นหญิง 1 คน คือหะลีมะฮฺ บุตรของชัยคทั้งหมดตั้งรกรากที่มังกะฮฺ ยกเว้น ราฟิอะฮฺ ได้ตามสามีคืออะหมัด อูสมานไปที่สะบะฮฺ (Romli Awang, 2008 : 17)

การศึกษา

ชัยคเริ่มเรียนที่หมู่บ้านของตนเองก่อนคือ อัลมันดีลี๋ย หลังจากนั้นท่านได้เรียนกับคณาจารย์ที่มีชื่อเสียงในเมืองของท่านอย่างจริงจังแล้วได้ไปศึกษาต่อที่เมืองเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย จากนั้นได้ไปศึกษาต่อที่กาเงาะมาตี เป็นหมู่บ้านหนึ่งในกือตหฺ ได้ศึกษาที่นี้เกือบห้าปี โดยศึกษาความรู้ด้านอิสลาม ศึกษาทั้งที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับ ('Abdal-Qādir al-Mandiliy, 2004 : 10)

ชัยคเริ่มเรียนประณที่โรงเรียนฮอลันดา เมื่อ ค.ศ. 1917 จบชั้นห้า เมื่อ ค.ศ. 1923 หลังจากนั้นท่านได้ออกไปยังกือตะฮฺ (อะโลสตาร์ปัจจุบัน) ประเทศมาเลเซียเมื่อ ค.ศ. 1924 เพื่อศึกษาความรู้ด้านศาสนา โดยเริ่มเรียนจากท่วนกูรู ฮัจญ์บากัร ตูเบียร์ (Tuan Guru Haji Bakar Tobiar) ที่ ปอเนาะปือจารุม เปอนดัง (Pondok Penyarum Pendang) ต่อไปยังปอเนาะไอร์ฮีดำ (Air Hitam) ซึ่งบริหารโดยท่วนกูรูฮัจญ์อิตรีส(Haji Idris) และลือบัย ดูกน (Lebai Dukun)¹

เมื่อ ค.ศ. 1926 ชัยคศึกษาต่อที่มัดเราะฮะฮฺ ดารุลสะอาดะฮฺ อัลอิสลามิเยฮฺ (Madrasah Darul Sa'adah Al-Islamiyah) หรืออีกชื่อหนึ่งว่าปอเนาะตีติกาเยาะฮฺ (Pondok Titi Gajah) ซึ่งบริหารโดยชัยควันอิบรอฮีม เป็น อับดุลกอเดร อัลฟาฏอนี (Syaiikh Wan Ibrahim bin 'Abdul Qadir al-Fathani) ซึ่งเป็นที่รู้จักในนามปะจูฮิม (Pak Chu Him) ท่านศึกษาที่นี้ 10 ปีจนกระทั่งได้เป็นครูสอนที่นี้สองปี หลังจากนั้นท่านได้ไปศึกษาต่อ ณ นครมังกะฮฺกับชัยคอิสมาแอล เป็น อับดุล กอเดร อัลฟาฏอนี (Syaiikh Isma'il bin 'Abdul Qadir al-Fathani) ซึ่งเป็นพี่ชายของชัยควันอิบรอฮีม เป็น อับดุลกอเดร อัลฟาฏอนี (Syaiikh Wan Ibrahim bin 'Abdul Qadir al-Fathani) และที่มังกะฮฺนี้เองที่ท่านได้ศึกษากับอูละมาอ์อีกหลายท่าน²

คณาจารย์

บรรดาคณาจารย์ส่วนหนึ่งของชัยคได้แก่ ชัยคอิสมาแอล เป็น อับดุลกอเดร อัลฟาฏอนี (Syaiikh Isma'il bin 'Abdul Qadir al-Fathani) ชัยคอะบูบากัร ชะซา อัดดียาซี (Syaiikh Abu

¹https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

²https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

Bakar Syatha al-Diyathi) ชัยคอบดุลการิม อัลดากีสตานีย์ (Syaiikh Abdul Karim al-Dakhistaniy) ชัยคอะลี อัลฟาฏอนีย์ (Syaiikh Ali Al-Fathani) ชัยคมุฮัมมัดอะลี อัลมาลิกีย์ (Syaiikh Muhammad Ali Al-Maliki) ชัยคหะสัน อัลมัซซาซ (Syaiikh Hassan Al-Masysyath) ชัยคมุฮัมมัดอัลอะเราะบีย์ (Syaiikh Muhammad Al-Arabi) สัยยิดอะละวี เบ็น อับบาส อัลหะสะนีย์ (Sayyid Alwi bin Abbas Al-Hasani) ชัยคมุฮัมมัดอะฮยาด (Syaiikh Muhammad Ahyad) ชัยคหะสัน อัลยะมานีย์ (Syaiikh Hasan Al-Yamani) ชัยคอุมัร ฮัมดาน อัลมะฮรอซีย์ (Syaiikh Umar Hamdan Al-Mahrasyi) ชัยคมุฮัมมัดนุร สะอ็ฟ (Syaiikh Muhammad Nur Saif) ชัยคมุฮัมมัดยาลีน อัลฟาตะนีย์ (Syaiikh Muhammad Yasin Al-Fadani) ชัยคอบดุลเลาะ อัลละฮญีย์ (Syaiikh Abdullah Al-Lahji) ชัยคชะกะรียา บีลา (Syaiikh Zakaria Bila)¹

งานเขียนและตำรา

บรรดางานเขียนและตำราส่วนหนึ่งของชัยคได้แก่ ปือรีสัย บากี สือกือเลียน มุกัลลัฟ (Perisai bagi sekalian Mukallaf) ปีมบันตุสือกือเลียนอูรังอิสลามต็องงันสัมปัยพะลอกือปาตออรังยังมาตี (Pembantu seklian Urang Islam dengan sampai pahla kepada Urang yang mati) ปินดีรี ยันอุกามออิสลาม (Pendirian Uqama Islam) ปือรตุนญุคบากีสือกือเลียนอุมัต (Pertunjuk bagi sekalian Umat) ปือกัลอูรังยังมีอนูญัยฮัจญ์ (Bekal urang yang menunaikan Haji) ปีมปือรียันยัง บากุสลาเกอินตะฮฺ (Pemberian yang bagus lagi indah) ตูหฺฟะฮฺ อัลกอรีย อัลมุสลิม (Tuhfat al-Qariy al-Muslim) อัลเคาะซาอิน อัลสะนะยยะฮฺ (al-Khazain al-Saniyat) อือตีกอด อูรังยังปือร จายอ อะกันกูรอาน ต็องงันตูรน นบือฮา (Itiqad Urang yang Percaya akan Quran dengan turun Nabi Isa) ปือนาวัวร์ บากี ฮาดีย (Penawar Bagi Hati)

การเผยแผ่อิสลาม (การตะอวะฮฺ)

หลังจากที่ชัยคอบดุลกอเดร เบ็น อับดุลมุฏฏะลาบได้ศึกษาจากอุลามาอ์ที่มีชื่อเสียงที่มีสติญิด อัลหะรอม (มัสติญิดมักกะฮ์) แล้วท่านได้เผยแผ่วิชาความรู้ที่มีสติญิดอัลหะรอมเป็นเวลามากกว่า 25 ปี โดยการให้ความรู้อิสลามด้วยวิธีสอนในรูปแบบทะเลาะฮะฮ์² ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปคือ บากุลอุมเราะฮ์³ ข้างๆอรักรุขซามีย์⁴ ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเป็นชาวมลายูที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คืออินโดนีเซีย ปัตตานี ประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย ('Abdulqādir al-Mandlīy, 1959 : 11)

นอกจากท่านได้สอนในมัสติญิดมักกะฮ์แล้วท่านได้เผยแผ่อิสลามด้วยการเขียนตำราซึ่งมีทั้งตำราที่เป็นภาษาญาวีและภาษาอาหรับดังปรากฏในหัวข้องานเขียนและตำราข้างต้น ตำราส่วนใหญ่

¹https://id.wikipedia.org/wiki/Abdul_Qadir_bin_Abdul_Mutalib สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2558

² การเรียนการสอนโดยที่ผู้สอนและผู้เรียนล้อมวงกันไม่ได้มีโต๊ะเก้าอี้แต่อย่างใด

³ ชื่อประตุนหนึ่งของมัสติญิดมักกะฮ์

⁴ ชื่อสถานที่หนึ่งในมัสติญิดมักกะฮ์

ถูกเผยแพร่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นเมืองเกิดของท่าน เป็นต้น

การเสียชีวิต

หลังจากที่ท่านได้เขียนตำรา และสอนหนังสือที่มีสฤติหะรอม เป็นเวลายาวนานยี่สิบกว่าปี ด้วยอายุ 63 ปี ท่านได้กลับไปสู่พระเจ้าเมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราช 1385 ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย (‘Abdulqādir al-Mandīli, 2004 : 12)

2. การพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของชัยค้อบดุกอเดร อัลมันดีลีย์

ชัยค้อบดุกอเดร อัลมันดีลีย์ เป็นอุละมาอ์มลายูผู้หนึ่งในบรรดาอุละมาอ์มลายูที่ได้ทำคุณประโยชน์มากมายให้กับสังคม สังคมมลายูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย จากการศึกษาและวิเคราะห์หนังสือที่ท่านได้เรียบเรียง ผลคือท่านได้พัฒนาคนในห้าด้านด้วยกันคือ

การพัฒนาด้านอะกิดะฮ์

หนังสือที่เกี่ยวข้องกับอะกิดะฮ์ของชัยค้อบดุกอเดร อัลมันดีลีย์ที่มุสลิมใช้มากในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จนกระทั่งปัจจุบันคือ ปือรีสัยบากิ สือกือเลียมมุกัลลัฟ (Prisai bagi sekalian mukallaf) หนังสือนี้มีอิทธิพลเป็นอย่างมากจนกระทั่งเป็นหนังสือที่ใช้อ้างอิงโดยมุสลิมทั่วไปในเรื่องอะกิดะฮ์ การเรียบเรียงหนังสือนี้ผู้เรียบเรียงได้นำหัวข้อหลักในหนังสืออัลอะกิดะฮ์ อัลสะละฟียะฮ์ ของอิมามอะบูญะฮ์ ออะหมัด เบ็น มุฮัมมัด เบ็น สะละมะฮ์ อัลญะฮะฮียะฮ์ โดยนำสำนวนภาษาอาหรับแปลเป็นภาษาญาวี และทำการอธิบาย เริ่มต้นด้วยความหมายของเตาฮีดคือการยึดมั่นอย่างแน่วแน่ว่าพระเจ้านั้นองค์เดียวคืออัลลอฮ์ (‘Abdulqādir al-Mandīli, 1961 : 5) ต่อด้วยหลักการอะกิดะฮ์สามประการคือ เตาฮีด อีรฎูบียะฮ์, เตาฮีดอัลอูลูฮียะฮ์ และเตาฮีดอัลอัสมาอ์วัศฟีฟาต ตัวอย่างเตาฮีด อีรฎูบียะฮ์ คือเอกองค์เดียวในเรื่องการปฏิบัติ เช่น เอกองค์เดียวในการทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย เอกองค์เดียวในการให้ปัจจัยยังชีพ การให้ชีวิต การให้ตาย การให้ฝนตก การทรงเลี้ยง การให้คุณและโทษ และอื่นๆ (‘Abdulqādir al-Mandīli, 1961 : 6) เตาฮีดอัลอูลูฮียะฮ์ คือ เอกองค์เดียวในการที่ว่าจะต้องปฏิบัติอิบาดะฮ์ที่อยู่ในกรอบแห่งศาสนาเพื่อพระองค์ เช่น การขอดุอาอ์ การนะซัร การกูรบาน การขอความช่วยเหลือ การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต การไปฮัจญ์ อุมเราะฮ์ และอื่นๆ (‘Abdulqādir al-Mandīli, 1961 : 9) เตาฮีดอัลอัสมาอ์วัศฟีฟาตคือการเชื่อและยืนยันทั้งหมดที่มีอยู่ในอัลกุรอานและในอัลฮะดีษเศาะฮียะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับพระนามคุณลักษณะของอัลลอฮ์ อย่างเป็นจริงโดยไม่มี การเทียบเคียงและเปลี่ยนแปลงจากความกระจางแจ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมอบหมายธาตุแท้ให้กับอัลลอฮ์ (‘Abdulqādir al-Mandīli, 1961 : 12) เตาฮีดอัลอัสมาอ์วัศฟีฟาตนี้ได้อธิบายแยกแยะรายละเอียดไว้อีกมาก (‘Abdulqādir al-Mandīli, 1961 : 14-190)

การพัฒนาด้านจิตใจ

จิตใจเป็นแหล่งกำเนิดบริบททุกอย่างของมนุษย์ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากที่จะต้องพัฒนาจิตใจให้มั่นคงแน่วแน่รับรู้ในสิ่งที่ดีเป็นบวก ไม่ทำให้จิตใจมัวหมอง ชัยค้อบุคคอกเตอร อัลมันดีลีได้เรียบเรียงหนังสือเล่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับจิตใจชื่อว่าปือนาวาร์ บากี ฮาตี (Penawar bagi hati) เป็นหนังสือที่จะพัฒนาจิตใจนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีเป็นเชิงบวก ไม่คิดลบ ทำให้ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรืองบนโลกนี้ และได้สวนสวรรค์ในวันอาคิเราะฮ์

การพัฒนาด้านจิตใจนี้มีในเนื้อหาจาก กิตาบที่สองในหนังสือปือนาวาร์ บากี ฮาตี แจกแจงเรื่องของ "ก้อลบุณ" ที่หมายถึง จิตใจ มีหัวข้อย่อย คือ

1. เรื่องที่หนึ่งเป็นการอธิบายเพื่อให้จิตใจออกห่างจากสิ่งเหล่านี้คือ 1) บาบที่หนึ่ง แจกแจง การมักมากในการบริโภคอาหาร 2) บาบที่สอง แจกแจงเรื่อง การมักมากในการพูด 3) บาบที่สาม แจกแจงเรื่อง ความโกรธ 4) บาบที่สี่ แจกแจงเรื่อง อิจฉาริษยา 5) บาบที่ห้า แจกแจงเรื่อง ตระหนี่และรักทรัพย์สมบัติ 6) บาบที่หก แจกแจงเรื่อง รักความหยิ่งโส 7) บาบที่เจ็ด แจกแจงเรื่อง รักศุนยา 8) บาบที่แปด แจกแจงเรื่อง ถือตนเองเหนือผู้อื่น 9) บาบที่เก้า แจกแจงเรื่อง คิดว่าตนเองเป็นเลิศ 10) บาบที่สิบ แจกแจงเรื่อง ริยาอ์ (‘Abdulqādir al-Mandiliy, 1959 : 20-57)

2. เรื่องที่สองเป็นเรื่องการปฏิบัติทางจิต คือ 1) บาบที่หนึ่ง แจกแจงเรื่อง การขอภัยโทษต่ออัลลอฮ์ 2) บาบที่สอง แจกแจงเรื่อง การเกรงกลัวอัลลอฮ์ 3) บาบที่สาม แจกแจงเรื่อง การรู้สึกพอดีในสิ่งที่ได้รับจากอัลลอฮ์ 4) บาบที่สี่ แจกแจงเรื่อง ความอดทน 5) บาบที่ห้า แจกแจงเรื่อง "การขอบคุณอัลลอฮ์ 6) บาบที่หก แจกแจงเรื่อง ความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ 7) บาบที่เจ็ด แจกแจงเรื่อง การมอบหมายต่ออัลลอฮ์ 8) บาบที่แปด แจกแจงเรื่อง รักอัลลอฮ์ 9) บาบที่เก้า แจกแจงเรื่อง การจำนนตนเองต่อกำหนดการณ์ของอัลลอฮ์ 10) บาบที่สิบ แจกแจงเรื่อง การสำนึกในความตาย (‘Abdulqādir al-Mandiliy, 1959 : 61-97)

การพัฒนาด้านความรู้

ชัยค้อบุคคอกเตอร อัลมันดีลีได้เรียบเรียงหนังสือไว้หลายเล่มด้วยกันซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาความรู้แก่ชาวมลายูโดยเฉพาะเพราะหนังสือที่ท่านได้เรียบเรียงเป็นภาษามลายูทั้งหมด ยกเว้นสองเล่มคือ ตูหุฟะฮฺ อัลกอรีฮฺ อัลมุสลิม และอัลเคาะซาอิน อัสนะเนียฮฺหนังสือที่เรียบเรียงเป็นภาษามลายูได้แก่ ปือรีสัย บากี สือกือเลี่ยน มุกัลลัฟ (Perisai bagi sekelian Mukallaf) ปิมบันตู สือกือเลี่ยน อูรัง อิสลาม ตืองัน สัมปัย พะลอค กือปาดอค อูรังยัง มาตี (Pembantu sekelian Urang Islam dengan sampai pahla kepada Urang yang mati) ปินดีร์ยัน อุกามอ อิสลาม (Pendirian Uagama Islam) ปือรตุณุก บากี สือกือเลี่ยน อุมัต (Pertunjuk bagi sekelian Umat) ปือกัล อูรังยัง มือนูนัย ฮัจญ์ (Bekal urang yang menunaikan Haji) ปิมบือร์ยัน ยัง บากุส ลากี อินตะฮฺ (Pemberian yang bagus lagi indah) อือติกอค อูรัง ยัง ปือรจาโย อะกันกูราน ตืองัน ตูรน นปี

อิสลา (Itiqad Urang yang Percaya akan Quran dengan turun Nabi Isa) ป็อนาว์รุ บากี ฮาดีย (Penawar Bagi Hati) อิสลาม อะกามอ ดัน ก็อดาวละตัน (Islam Agama dan kedawlatan) อัลอะสัด อัลมะฮาร ลิกอติล อัดตัยลี อัลมุสตะฮาร (al-Asad al-Maar li Qatl al-Mustaar) ลินารัน มะตอฮารี (Sinaran Matahari) ม็อนากุฏกัน ดัน ม็อลิยารกัน ดารีปาตอ ม็อมาสุกกัน อูร์ังอูร์ัง อิสลาม อะกัน อะเนาะอะเนาะ ม็อริกอ ก็อดาลำ ล็อกูเลาะ อูร์ังกาฟิร (Menakutkan dan Meliarkan daripada memasukkan urang urang Islam akan anak anak merika kedalam sekolah urang kafir) ฮาดีเยาะ บากี ม็ิมบาจอ ยัง มุสลิม (Hadiyah bagi membaca yang Muslim) ก็อบากุสสัน อุนดังอุนดัง อิสลาม ดัน ก็อจ็อละกออัน อุนดังอุนดัง มะนุสียอ (Kebagussan undang undang Islam dan kecelakaan undang undang manusia) ลียาสะฮ์ ดัน ลอตตรี ลัร ตอ อาลิม อุลมะฮ์ (Siasah dan lottri serta alim ulama) อ็อดิโกต อูร์ัง ยัง ป็อโรจะยอ อะกัน กุรอาน ต็องัน ตูรน อิสลา (latiqad urang yang percaya akan Quran dengan turun Isa) ป็อโรส็อดิยออัน ตูวัน ซอติบ (Per sedian tuan khatib) สะบิลิลลอะฮ์ (Sabilillah)หนังสือที่ถือว่าเป็นการปูพื้นฐานและนำทางแก่ผู้อ่านคือ อัลมัซฮับ อะเตาเตียตาอะระรามบ็อมัซฮับ ในหนังสือเล่มนี้ได้ อธิบายเรื่องศาสนาอิสลาม ว่าหลักฐานที่ใช้ในการถืออิสลามนั้นประกอบด้วย อัลกุรอาน อัลชะดิษ อัจญุม่า และกียาส ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1371: 3-8) และได้อธิบายถึงเรื่องมัซฮับ เริ่มจาก สมัยเศาะฮาบะฮ์ เราะฎิยัลลอฮ์ อันฮุม สมัยตาบิอิน และสมัยอิมามทั้งสี่ คืออะบูฮะนีฟะฮ์ อิมามมาลิก อิมามอะฮ์มัด และอิมามอัชชาฟิอีย์ ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1371: 9-26) และที่สำคัญอีกเล่มหนึ่งคือหนังสือที่แจกแจงรายชื่อหนังสือฟิกฮ์อิมามอัชชาฟิอีย์เพื่อเป็นคู่มือในการหาหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ชื่อว่าอัลเคาะซาอิน อัซซะเนียยะฮ์ (al-Khazain al-Saniyyah) ประกอบด้วยจำนวน หน้า 208 หน้า

การพัฒนาด้านการปฏิบัติศานกิจ

หนังสือที่เกี่ยวกับการปฏิบัติอิบาดะฮ์ของซัยคเล่มหนึ่งที่โด่งดังและยังมีการเรียนการสอนในปัจจุบันคือ สีนญาตอ โต๊ะฮาญี ดัน โต๊ะ ล็อบัย (Senjata Tukhaji dan Tuklebai) สิ่งที่ได้นำเสนอในหนังสือนี้ได้แก่ ดูอาห์หลังละหมาด เช่น นี่ค็อดูอาห์ที่ดีเลิศให้อ่านทุกๆหลังละหมาดห้าเวลา (....โอ้อัลลอฮ์จงตอบรับการละหมาดของเราเถิด...) ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1955 : 5) ดูอาห์ในบริบทประจำวันของมนุษย์ เช่น นี่ค็อดูอาห์ที่ตกทุกข์ยากลำบาก (ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตา ผู้ทรงปราณีและไม่มีพลังและอำนาจใด ๆ นอกจากด้วยอัลลอฮ์ ผู้ทรงสูงทรงผู้ทรงยิ่งใหญ่) ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1955 : 14) ดูอาห์ที่ไม่ได้เจาะจงสถานการณ์ เช่น (โอ้อัลลอฮ์ จงให้อภัยโทษแก่ฉันในสิ่งที่ฉันกระทำผิด ....) ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1955 : 21) ดูอาห์ในงานเลี้ยงต่างๆ เช่น (....โอ้อัลลอฮ์จงให้ความกระจางแก่ฉันเกิดด้วยอัลกุรอาน อัลอะซิม...) ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1955 : 33) การละหมาดตะเราะวีฮ เช่น นี่ค็อดูอาห์การละหมาดตะเราะวีฮ (วิธีที่ดีที่สุดคือการ

อ่านอัลกุรอานหลังการอ่านฟาติฮะฮ์ให้ได้มากที่สุด....) ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1955 : 36) การละหมาดตัสบีฮ์ เช่น นี่คือการละหมาดตัสบีฮ์ ละหมาดตัสบีฮ์มีสี่เราะกะอะฮ์ ..... ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1955 : 49) การอ่านยาสีนสี่สิบเอ็ดครั้ง เช่น การอ่านคุตบะฮ์นิกาย การอ่านคุอาอันนิศฟูชะอบาน การอ่านตัลกิน วิธีการอ่านคุตบะฮ์วันศุกร์ การละหมาดฮารีรายอฮัจญ์และรายอพิตเราะฮ์ ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1955 : 49-93)

จากการสังเกตมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่จะปฏิบัติอิบาดะฮ์ที่ไม่เป็นวาญิบจะสอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือสัญญาณ ต๊ะฮายู ดัน ต๊ะ ลือบัย ของชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย์ มาก

การพัฒนาด้านจริยธรรม

การพัฒนาด้านจริยธรรมถือเป็นการพัฒนาที่สำคัญอย่างหนึ่งโดยเฉพาะการพัฒนาอวัยวะทั้งเจ็ดคือ ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือทั้งสอง และเท้าทั้งสอง อวัยวะทั้งเจ็ดนี้เป็นตัวชี้วัดหนึ่งว่าจิตใจนั้นดีหรือไม่ดี ในเรื่องนี้ชัยค अबดุลกอเดร อัลมันดีลีย์ได้อธิบายอย่างละเอียดในหนังสือปือนาว์ของท่าน โดยแบ่งเป็น 6 ข้อคือ 1) ฟิศลุนที่หนึ่ง แจกแจงเรื่องตา โดยจะกล่าวถึงการใช้ตาตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์ เช่น การใช้ตาอ่านอัลกุรอาน อัลฮะดีษ การใช้ตาในการทำงานที่ทะเลสาบ เป็นต้น 2) ฟิศลุนที่สอง แจกแจงเรื่องหู ไม่ใช่หูในการฟังสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ลืมน้ำลึกถึงอัลลอฮ์ เช่น การฟังดนตรีต่างๆ เป็นต้น 3) ฟิศลุนที่สาม แจกแจงเรื่องลิ้น ไม่ใช่ลิ้นในการโกหก ประจบสอพลอ ไม่พูดเรื่องไร้สาระ เป็นต้น 4) ฟิศลุนที่สี่ แจกแจงเรื่องท้อง 5) ฟิศลุนที่ห้า แจกแจงเรื่องอวัยวะเพศ 6) ฟิศลุนที่หก แจกแจงเรื่องมือทั้งสองและขาทั้งสอง ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1959 : 5-13)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบประเด็นที่ควรอภิปรายดังนี้คือ

1. ชัยคได้เริ่มการศึกษาพื้นฐานในหมู่บ้านของตนเองก่อนที่จะไปศึกษาในต่างประเทศ โดยไปศึกษาที่ เคดาห์ ประเทศมาเลเซีย หลังจากนั้นได้ไปศึกษาต่อที่มังกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียจนได้รับความรู้ในระดับที่สูงกว่าและได้รับอนุญาตให้เป็นผู้สอนในมัสญิด อัลฮะรออม

การศึกษาของชัยคที่เริ่มต้นจากหมู่บ้านของตนเองเป็นการวางพื้นฐานความรู้ เพื่อที่จะทำการศึกษาต่อต่างประเทศ การศึกษาต่อในต่างประเทศจะทำให้ได้ทั้งความรู้และประสบการณ์ การลำดับการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของอูละมาฮ์สมัยก่อน ทั้งชาวอาหรับ เช่น อิมามอัชชาฟีอีย์ และ มิใช่อาหรับเช่น อิมามอัลบูคอรีห์ รวมถึงอูละมาฮ์มลายู เช่น ชัยคดาอุดอัลฟาฏอนีย์ และคนอื่นๆ เป็นต้น รูปแบบการศึกษาในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่น่าสนับสนุนให้ลูกหลานของเราได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับอูละมาฮ์ที่ได้ทำเป็นตัวอย่างและได้รับความสำเร็จในด้านการศึกษามาแล้ว

2. การพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยพอจำแนกออกได้ 5 ด้านด้วยกันคือ

1) ด้านอะกีดะฮ์ ด้านนี้เป็นด้านที่สำคัญมากเป็นฐานหรือด้านแรกสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิม เปรียบเสมือนรากฐานของบ้าน ชัยค้ออัลตุลกอเดร อัลมันตีลียีได้อธิบายอย่างละเอียด โดยท่านได้แบ่งอะกีดะฮ์ออกเป็นสามอย่างคือด้าน อรรถุบียะฮ์คือเอกองค์เดียวในเรื่องการปฏิบัติ เช่น เอกองค์เดียวในการทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย เอกองค์เดียวในการให้ปัจจัยยังชีพ การให้ชีวิต การให้ตาย การให้ฝนตก การทรงเลี้ยง การให้คุณและโทษ และอื่นๆ, เตาฮีดอัลอูลูฮียะฮ์ คือ เอกองค์เดียวในการที่บ่าวจะต้องปฏิบัติอิบาดะฮ์ที่อยู่ในกรอบแห่งศาสนาเพื่อพระองค์ เช่น การขออูอาห์ การนะซัร การกรูบาน การขอความช่วยเหลือ การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต การไปฮัจญ์ อุมเราะฮ์ และอื่นๆ และเตาฮีดอัลอัสมาอ์วัตศิฟาท คือ การเชื่อและยืนยันทั้งหมดที่มีอยู่ในอัลกุรอานและในอัลชะดิษเศาะฮียะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับพระนามคุณลักษณะของอัลลอฮ์ อย่างเป็นจริงโดยไม่มีการเทียบเคียงและเปลี่ยนแปลงจากความกระจางแจ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมอบหมายธาตุแท้ให้กับอัลลอฮ์ การอธิบายนี้สอดคล้องกับการอธิบายของชัยค้ออัลอุษัยมีน (al-Ushaimin, 1419 : 369)

2) การพัฒนาด้านจิตใจได้เน้น เรื่องที่จิตใจจะต้องออกห่าง เพื่อขจัดความสกปรกโสภณ เช่น การมักมากในการบริโภค การมักมากในการพูดจา ความโกรธ ความอิจฉาริษยา การตระหนี่และรักทรัพย์สิน การรักในความยิ่งใหญ่ของตนเอง การรักดูนยา การลำพองตนเอง การรู้สึกแปลกใจตนเอง และการทำงานเพื่อให้ผู้อื่นยกย่อง และเรื่องการทำให้อัจฉริยะผู้ด้อย เช่น การรู้จักขอร้องโทษต่ออัลลอฮ์ การเกรงกลัว การพอเพียงในสิ่งที่มี การอดทนอดกลั้น การรู้จักของคุณ การบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ การมอบหมายต่ออัลลอฮ์ การรักอัลลอฮ์ การยินยอมเห็นด้วยในกำหนดการณ์ของอัลลอฮ์ และการรำลึกถึงความตายที่จะมาถึง การอธิบายในลักษณะนี้สอดคล้องกับอิมามอัลฆะซาลียีในหัวข้อการจัดการให้อัจฉริยะจากมารยาทที่ไม่ดี และว่าด้วยเรื่องมารยาทที่น่าสรรเสริญ (al-Ghazaliy, 2003 : 112-289)

3) การพัฒนาด้านความรู้ ชัยค้ออัลตุลกอเดร อัลมันตีลียีได้รวบรวมผู้เรียบเรียงหนังสือมากมายส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่เรียบเรียงด้วยภาษามลายู เหมือนที่ท่านเจาะจงจะพัฒนาชาวมลายูเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุอาจจะเป็นเพราะท่านเป็นชาวมลายู และที่น่าสนใจมากเล่มหนึ่งคือหนังสือ อัลสะเนียยะฮ์ เป็นหนังสือที่รวบรวมรายละเอียดของชื่อหนังสือและผู้แต่ง โดยเรียงตามชื่อหนังสือเริ่มจากอะลีฟ เช่น หนังสืออัลอิบานะฮ์ จันกระทั่งยาฮ์ เช่น อัลยันบูอูฟี อิกมาล อัลมััจญูมูอ (al-Yanbu' Fi Ikmal al-Majmu') เสมือนว่าท่านต้องการให้ชนรุ่นหลังได้พัฒนาหาความรู้เพิ่มเติมซึ่งมีอีกมากมาย หนังสือส่วนใหญ่เป็นหนังสือตามแนวมัซฮับอัชฮาฟีอียี การแต่งหนังสือรวบรวมหนังสือในลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นความคิดของท่านที่หาที่เปรียบได้ยากการพัฒนาด้านความรู้โดยอาศัยตำรับตำราที่สอดคล้องกับอุลมะอ์ในยุคนั้น เช่น เริ่มตั้งแต่การรวบรวมอัลกุรอานที่อยู่กระจัด

กระจายมาเป็นเล่ม จนกระทั่งถึงอุละมาอีใหญ่ๆ ทั้งสี่คือ อีมามมาลิก อีมามอัฮมัด อีมามชาฟีอี อีมามฮัมบาลี เป็นต้น

4) การพัฒนาด้านการปฏิบัติ หนังสือส่วนใหญ่ของชัยค้อับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์ ถือว่าเป็นหนังสือที่ถูกเรียบเรียงให้่ง่ายในการไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพราะใช้ภาษาที่ง่าย กระทัดรัดเข้าใจง่าย ตัวอย่างเช่น นี่คือการอ่านขอพรหลังจากการละหมาด เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการขอพรที่มาจากท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ค็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิอะสลัลมฺหลังจากนี้ท่านจะเริ่มอธิบายอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับหลักการเรียงลำดับ ('Abdulqādir al-Mandīliy, 1955 : 4)

5) การพัฒนาด้านจริยธรรม พัฒนาบุคคลด้านจริยธรรมทางอวัยวะทั้งเจ็ด คือ ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือทั้งสอง และขาทั้งสอง ซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญที่จะต้องควบคุมให้อยู่ในกรอบศาสนาอิสลามเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีจริยธรรมที่สูงส่งทั้งโลกนี้และวันอาคิเราะฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับชะดีษรายงานโดย อิบน์อุมร์ในเรื่องอิฮสาน หมายถึงการกระทำดีเพื่อความสมบูรณ์ของความเป็นมุสลิม ที่ให้ความหมายว่า "(ญิบรีลถามนะบีว่า) จงบอกฉันถึงอัลอิฮสานซิ ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ กล่าวว่า คือการที่ท่านจะทำการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ เสมือนกับท่านเห็นอัลลอฮ์ ถึงแม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ก็ทรงเห็นท่าน" (บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8)

ข้อเสนอแนะ

เป็นการสมควรอย่างยิ่งในการเผยแพร่ความรู้โดยการเขียนตำราเพราะเผยแพร่ครั้งเดียวเกิดผลยาวนาน

ให้นักวิชาการปัจจุบันได้พิจารณาและนำแนวทางของชัยค้อับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์ ในการให้เกิดการพัฒนาในสังคมของตนเองและสังคมอื่นๆ โดยรวม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้อุดหนุนทุนวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จนผู้เขียนสามารถดำเนินการวิจัยได้

บรรณานุกรม

al-Usaimīn, Muhammad bin Salih. 1419. **Sharh al-Aqīdah al-Wāsiṭiyah**. al-Riyad : Dar Ibn al-Jawziy.

al-Ghazaliy, 2003. **al-ArbainfiUsulluddin**. Dimash : Dar al-Qalam.

'Abdulqādir al-Mandīliy. 1955. **SenjataTukhajidanTuklebai** .s.l. :s.n..

'Abdulqādir al-Mandīliy. 1961. **Prisaibagisekelianmukallaf**. Misr : al-Anwar

'Abdulqādir al-Mandīliy. 1371. **al-Mazhabatawtiada haram bermazhab**. Misr : al-Anwar

‘Abdulqādir al-Mandīliy. 2004. **al-Khazāin al-Saniyah**. Bairut : Muassasah al-Risalah Nashirun.

‘Abdulqādir al-Mandīliy. 1959. **Penawarbagihati**. Misr : al-Anwar Muslim, Muslim bin Hijaj. n.d. **Sahih Muslim**. Bairut : Ihya' al-Turath.

Ramli Awang. 2008. **Syeikh Abdul Qadir al-Mandili**. Johor Bahru : DarulTa'zim.

*Prince of Songkha University
Pattani Campus*

บทความที่ 1

คุณค่าของคนด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

คุณค่าของคนด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม¹

มาหะมะ อาบู² อับดุลเลาะการีนา³

² นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา

³ Ph.D. (อัลกุรอานและอัลหะดีษ) รองศาสตราจารย์

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าของคนด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบบันทึกข้อมูล แผ่นซีดี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการตัดฟัรฎุบิลมะซูร หลักการมุศฎาะลัฮอัลหะดีษ และหลักการตัจฎีห

ผลการศึกษาพบว่า 1.ความหมายของคุณธรรมคือ การยอมจำนนต่อการทำความดีและความสำคัญของคุณธรรมคือ ทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการทำอิบาดะฮ 2.ตัวอย่างคุณธรรมคือ การไม่บริโภคอาหารมากเกินไป การไม่มกมากในการพูด การไม่ตระหนี่ การขอบคุณอัลลอฮ ﷻ การไม่หลงศุนยา และการไม่เื้ออวด 3.ความหมายของจริยธรรมคือมารยาท ความสำคัญของจริยธรรมคือ เป็นสิ่งที่อัลลอฮ ﷻ สั่งให้ปฏิบัติ เป็นการฎออะฮต่ออัลลอฮ ﷻ เป็นสาเหตุให้อัลลอฮ ﷻ และเราะสุลุลลอฮ ﷺ 4.ผลของการมีจริยธรรมคือทำให้เกิดความสุขสบายทั้งโลกนี้และวันอาคิเราะฮ 5. ตัวอย่างจริยธรรมคือการเตาเบฮ การเกรงกลัวอัลลอฮ 6.คุณธรรมจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับมุสลิมซึ่งขาดไม่ได้และต้องปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะสุลุลลอฮ ﷺ

คำสำคัญ : คุณธรรม จริยธรรม

¹บทความเรื่องคุณค่าของคนด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาวิเคราะห์หนังสือปือนาวัวร์บาคียะฮัตยัยของชัยค่ออับดุลกอเดรเบ็น อับดุลมุฎฏะลิบ อัลมันดีลีย้อลอินโดนีเซีย หลักสูตรปรัชญาศุฎฎีบัต สาขาอิสลามศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์(มอ.)วิทยาเขตปัตตานี

People's values about Moral and Ethics behaviors**Mahama Arboo¹, Abdullah Karina²**¹Student of Ph.D.'s Degree in Islamic Studies² Ph.D. (al-Qurān and al-Ḥadīth) Associate professor

---

ABSTRACT

This research is aimed to study people's values about moral and ethics behaviors for use in everyday life. Collecting data is using data form and cd . Data analysis is using principle of Tafsīrbilmathūr principle of Muṣṭalaḥ al-Ḥadīth and principle of Tarjīḥ

The result of study represented that 1.The meaning of moral is surrendering their good deeds and the important of moral is completeness in 'Ibādah. 2.The example of moral is not consuming too much food, not speaking too much, do not be stingy, thanking to Allah, non struck this world and non boasting. 3.The meaning of ethics is courtesy and the important of ethics is command of Allah, following Allah's command, and causing that Allah and Rasūl love us. 4. The results of the ethical is pleasure in this world and Here after. 5. The example of ethics is Tawbah, and Taqwa in Allah. 6. The relationship of Moral and Ethics with Muslim is indispensable because of the Allah's command and He commands to follow Rasulallahﷺ.

Key words : Moral, Ethics

1. บทนำ

บรรดาการสรรเสริญเป็นของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งสิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและสิ่งที่อยู่ในแผ่นดินเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ และบรรดาการสรรเสริญในวันอาคิเราะฮ์เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงปรีชาญาณ ผู้ทรงรอบรู้เชี่ยวชาญโอ้อพระผู้อภิบาลแห่งเรา ขอทรงประทานความจำเริญแก่ผู้หมั่น ﷻ บรรดาภริยา และลูกหลานของท่าน

มนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกันทุกคนยอมรับในความเป็นพระเจ้าของอัลลอฮ์ ﷻ ดังคำดำรัสของพระองค์ว่า

﴿أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا هَذَا غَافِلِينَ﴾

(سورة الأعراف : بعض من الآية : 172)

ความว่า “ข้ามิใช่พระเจ้าของพวกเขาเจ้าดอกหรือพวกเขาบอกว่าใช่ขอรับ พวกข้าพระองค์ขอยืนยัน”

(สุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 172)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงบอกให้ทราบว่าพระองค์ได้นำลูกหลานอาดัม ﷻ มาจากคุlub (ส่วนที่แข็ง) ของเขา ต่างก็เป็นพยานแก่ตนเองว่าแท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ เป็นพระเจ้าของเขาและเป็นผู้ที่ปกครองเขา และแท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ (IbnKathīr, 1999 : 3/500)

จากเหตุผลข้างต้นในฐานะมนุษย์ที่ถูกสร้างโดยอัลลอฮ์ ﷻ และครั้งหนึ่งเคยยอมรับพระองค์เป็นพระเจ้าของเขา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอยู่ภายใต้กฎคุณธรรมจริยธรรมของศาสนาอิสลาม

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾

(سورة الروم : بعض من الآية 30)

ความว่า “ตั้งนั้น เจ้าจงผินหน้าของเจ้าสู่ศาสนาที่เที่ยงแท้ (โดยเป็น) ธรรมชาติของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพระองค์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมา ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการสร้างของอัลลอฮ์ ﷻ นั่นคือศาสนาอันเที่ยงตรง”

(สุเราะฮ์อัรฺรูม ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 30)

มนุษย์จะประเสริฐและมีเกียรติหรือไม่ขึ้นอยู่กับความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใดดังคำดำรัสของพระองค์ในสุเราะฮ์อัลหุญรอตอายะฮ์ที่ 13 ว่า إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ إِذَا كُنْتُمْ لِلَّهِ آئِينَ (แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮ์ ﷻ นั้นคือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวก

เจ้า) และจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีมีมารยาทอยู่ในกรอบของศาสนาดังหะดีษที่บันทึกโดยมุสลิม เลขที่ 2321ว่าท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า **أَخْلَافًا أَحْسَنَكُمْ مِنْ خَيْرِكُمْ أَحْسَنُكُمْ** (คนที่ประเสริฐสุดในหมู่พวกท่านคือคนที่มีมารยาทดีที่สุดในหมู่พวกท่าน) คุณธรรมจริยธรรมหรือมารยาทที่ดีนั้นจะต้องทำตามแบบอย่างท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ดำรัสในสุเราะฮ์อัลเกาะลัมอายะฮ์ที่ 4 ว่า **وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ** (และแท้จริงเจ้า (มุหัมมัด) เป็นผู้ที่มีมารยาทอันงดงามยิ่ง)

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อทราบคุณค่าของคนด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3. ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้เข้าใจเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งจะนำความสุขให้กับตนเองและต่อสังคม และนำไปสู่ความพึงพอใจของอัลลอฮฺ ﷻ และทำให้เข้าใจเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งจะนำความสุขให้กับตนเองและต่อสังคม และนำไปสู่ความพึงพอใจของอัลลอฮฺผลตอบแทนในวันปรโลก นั่นคือสวนสวรรค์

4. วิธีดำเนินการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา ศึกษาส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมอิสลามโดยนำเอาบางส่วนของคุณธรรมและจริยธรรมมาเป็นตัวอย่างและอธิบายโดยสังเขป

แหล่งข้อมูล มาจาก 3 แหล่งคือ 1) เอกสารปฐมภูมิ คือคัมภีร์อัลกุรอานและหะดีษ 2) เอกสารทุติยภูมิ คือหนังสืออธิบายอัลกุรอานต่างๆ ที่อธิบายหรือให้ความเข้าใจโองการอัลกุรอาน และหนังสือที่อธิบายอัลหะดีษ (ชะเราะฮ์อัลหะดีษ) 3) เอกสารตติยภูมิ คือพจนานุกรมที่อธิบายศัพท์ภาษาอาหรับ

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาโองการอัลกุรอานและหะดีษต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมอิสลาม ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้ แบบบันทึก คอมพิวเตอร์ โดยจะใช้งานใน 2 ลักษณะดังนี้คือ 1) โดยไม่ต่ออินเทอร์เน็ต ใช้แผ่นซีดี โปรแกรม Holy Quran โปรแกรมHadithEncyclopedia และโปรแกรมหนังสืออัซฮามิละฮ์ ซึ่งมีหนังสือมากกว่าหกพันเล่ม เพื่อ

สืบค้นหาข้อมูลเบื้องต้น 2) โดยต่ออินเทอร์เน็ต จะใช้ค้นหาข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จากห้องสมุดที่สำคัญสี่แห่งคือ ห้องสมุดอักษามิละฮฺ ห้องสมุดวะเกาะฟิยะฮฺ ห้องสมุดเมาสุอะฮฺและรุหุลอิสลาม

การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับอัลกุรอานและอัลหะดีษ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ภายในและภายนอกโดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้คือ หลักการตีฟัสีร ใช้หลักการตีฟัสีรบิลมะชูร หมายถึงการอธิบายอัลกุรอานโดยยึดหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดในการอธิบาย เช่น การนำอายะฮ์อัลกุรอานหนึ่งไปอธิบายอีกอายะฮ์หนึ่ง หรือการนำหะดีษมาอธิบายอายะฮ์ในอัลกุรอาน เป็นต้น หลักการหะดีษ ยึดหะดีษเศาะหิห¹ และหะดีษหะสัน² เท่านั้นในการประกอบการอธิบายเพื่อยืนยันในความถูกต้อง ส่วนหะดีษฎะอ์ฟ³ นั้นจะใช้อ้างอิงเฉพาะบางกรณีเท่านั้น ในขณะที่หะดีษเมาฎู⁴ นั้นจะไม่ใช้ในการอ้างอิง ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามเมื่อมีการขัดแย้งกันระหว่างหะดีษด้วยกันไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา หรือระดับของหะดีษ ผู้วิจัยยึดหะดีษที่มีระดับเหนือกว่าเสมอ และหลักการพินิจวิเคราะห์และสังเกต (อัตตะฟักูร และ อันนะซัวร์) โดยการพิจารณาอายะฮ์และหะดีษด้านความหมาย เจตนารมณ์และการนำไปใช้เป็นหลักฐาน

5. คุณธรรมและจริยธรรม

ศาสนาอิสลามมาจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยพระองค์ประทานวะฮยู⁵ แก่บรรดานบี ซึ่งพระองค์ทรงประทานลงมาบางครั้งไม่ได้ผ่านตัวแทนและบางครั้งผ่านตัวแทนคือผ่านมะลาอิกะฮ์สู่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เพื่อเป็นธรรมนูญการดำรงชีวิตในโลกดุนยาแก่มนุษย์ จากวะฮยูนี้กลายเป็นบทบัญญัติสำหรับมุสลิม สามารถแบ่งได้เป็นสามหลักการใหญ่ๆ คือหนึ่งหลักการอีมาน สองหลักการอิสลาม และสามหลักการอิฮฺसान

หนึ่งในสามหลักการ คือ หลักการอิฮฺसान คือ **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَرِهَ الْجَاهِلِيُّونَ** หมายถึงการที่ท่านจะทำการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนเห็นอัลลอฮ์ ﷻ ถึงแม้ว่าไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ก็ทรงเห็นท่าน นั่นคือหลักการด้านจริยธรรม คุณธรรมอันเป็นหลักการที่เกี่ยวข้อง

¹หมายถึงหะดีษที่มีสายรายงานติดต่อกันผู้รายงานเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความจำต๊ะยิ่ยม(จำด้วยใจและจำด้วยการจดบันทึก) ตั้งแต่ผู้รายงานคนแรกจนถึงท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ ไม่มีความบกพร่องและขัดแย้งกับลักษณะของหะดีษที่มีความเชื่อถือได้มากกว่า

²สะยูฎีย์กล่าวว่าความหมายของหะดีษหะสันกับหะดีษเศาะหิหั้นเหมือนกันทุกอย่างนอกจากในเรื่องของความจำเท่านั้นที่หะดีษหะสันจะต้อยกว่า

³หมายถึงหะดีษที่ขาดเงื่อนไขประการหนึ่งประการใดหรือหลายประการอันเป็นที่ยอมรับจากชนิดของหะดีษเศาะหิหฺและหะดีษหะสัน

⁴หมายถึงคำพูดที่กล่าวอ้างหรือตรัสขึ้นมานอกเหนือจากคำกล่าวของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ

⁵คำพูดที่ถูกดลบันดาลโดยอัลลอฮ์ ﷻ ให้แก่บรรดานบีมของพระองค์ เพื่อบ่าวของพระองค์

⁶ส่วนหนึ่งจากหะดีษ บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8

กับมารยาท และคุณธรรมทางด้านจิตใจ ตลอดจนความประพฤติอันดีงาม ทั้งคุณธรรมและจริยธรรม เป็นคำที่ไม่สามารถจะแยกได้มากนักเพราะในภาษาอาหรับทั้งสองคำนี้จะมีรากศัพท์เดียวกันคือ “خلق” รวมทั้งสองคำ (คุณธรรมจริยธรรม)นี้เพื่อให้ความหมายที่สมบูรณ์คือหลักการอิหसानนั่นเอง หมายถึงการทำท่านจะทำการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เสมือนท่านเห็นอัลลอฮ์ ﷻ ถึงแม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์แต่พระองค์ก็ทรงเห็นท่านโดยมีเป้าหมายคือตรงตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์ ﷻ สามารถอยู่ดีทั้งในโลกดุนยานี้และอาคิเราะฮ์

5.1 คุณธรรมและความสำคัญ

5.1.1 ความหมายของคุณธรรมคุณธรรมตรงกับภาษาอาหรับว่า “أحلاقي” (อัคลากีย) คือการยอมจำนนต่อการทำความดี¹

5.1.2 ความสำคัญของคุณธรรม

การยอมจำนนต่อการทำความดีนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เมื่อหัวใจมนุษย์ยอมจำนนในการทำความดีผลคือความสมบูรณ์ของการทำอิบาดะฮ์ เนื่องจากอิบาดะฮ์ที่ถูกตอบรับโดยอัลลอฮ์ ﷻ นั้นจะต้องอิคลาศ²

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِكُلِّ أَمْرٍ مَانَوَى))

(أخرجه البخاري، 2008 : 54)

ความว่า : “การงาน (อิบาดะฮ์) ทั้งหลายนั้นอยู่ที่การนิยะฮ์³ และทุกคน (จะ) ได้รับผลตอบแทน) จากสิ่งที่เขานิยะฮ์”

(บันทึกโดย al-Bukhariy, 2008 :54)

การยอมจำนนนั้นจะต้องจำนนต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เท่านั้น อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

((وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ))

(سورةال عمران : الآية 132)

ความว่า “และพวกเจ้าจงเชื่อฟังอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์ เพื่อว่า พวกเจ้าจะได้รับความเมตตา”

(สุเราะฮ์อาละอิมรอน อายะฮ์ 132)

¹RohiBaalbaki หน้า61

²การทำอิบาดะฮ์โดยสุจริตใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ ปราศจากการโอ้อวด การแสวงหาชื่อเสียง การยกย่องสรรเสริญจากมนุษย์ หรือเพื่อหวังผลประโยชน์ทางโลก

³การตั้งใจแน่ว

อะบูญะอ์ฟัร กล่าวว่าความหมายของ *وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ* คือ โอ้ผู้มีอีมานทั้งหลาย จงเชื่ออัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่กินดอกเบี้ยและไม่ทำสิ่งอื่นที่พระองค์ทรงห้าม และให้เชื่อฟังท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ส่วน *لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ* นั้นหมายถึงพระองค์จะเมตตาโดยไม่อะซาบ¹ ท่าน (Muhammad bin Jarir, 2000 : 7/206)

5.1.3 ผลของการมีคุณธรรม

การมีคุณธรรมทำให้มุสลิมสามารถทำอิบาดะฮ์ได้อย่างตรงเป้าหมายคือเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นไม่เจือปนกับสิ่งถูกสร้างใดๆ ทั้งสิ้น ได้รับความพึงพอใจที่แท้จริง สามารถทำในสิ่งที่ใช้และละทิ้งในสิ่งที่ห้าม และสามารถทำอิบาดะฮ์ทั้งหมดที่เป็นเงื่อนไขสู่สวนสวรรค์ในวัน อาคิเราะฮ์

5.1.4 ตัวอย่างคุณธรรม

คุณธรรมในอิสลามนั้นมีมากในที่นี้ขอนำเสนอเพียงบางส่วนเพื่อเป็นตัวอย่าง ดังนี้คือ

5.1.4.1 การไม่บริโภคอาหารมากเกินไป การบริโภคมากเกินไป เป็นเรื่องต้องห้าม และทำให้กระเพาะอาหารทำงานหนัก น้ำย่อยไม่สามารถที่จะย่อยอาหารได้ดี ไม่มีอากาศในกระเพาะอาหาร เป็นเหตุให้ระบบทางเดินอาหารไม่ดี เกิดไขมันสะสมในร่างกายก่อให้เกิดโรคมามากมาย ตามมา เช่น ไขมันในเลือดสูง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وَعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنٍ يَحْسِبُ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتٍ يُؤْمِنُ صُلْبُهُ فَإِنْ كَانَ لَا حَالَةَ فَنُلْتُ لِطَعَامِهِ وَنُلْتُ لِشَرَابِهِ وَنُلْتُ لِنَفْسِهِ))

(أخرجه الترمذي، 1975 : 2380)

ความว่า : “ไม่มีภาชนะใดที่มนุษย์จะเติมเต็มสิ่งไม่ดีลงไปได้มากไปกว่าท้องของเขา เป็นการเพียงพอสำหรับลูกหลานอาดัมที่เขาจะบริโภคอาหารแต่น้อยให้พอพุงร่างกายได้ แต่ถ้าจำเป็นต้องบริโภคมากกว่านั้น ก็ให้แบ่งหนึ่งในสามส่วนสำหรับอาหาร หนึ่งในสามส่วนสำหรับเครื่องดื่ม และอีกหนึ่งในสามส่วนสำหรับลมหายใจ”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2380)²

¹หมายถึงการทรมานในวันอาคิเราะฮ์

²อัลอัลบานีย์หุ้กั่มหะดีษนี้ว่าเศาะหีฟ (al-Albānī, n.d., 5/380)

5.1.4.2 การไม่มักมากในการพูดจา

การพูดจานั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผล ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ การพูดนั้นอิสลามไม่สนับสนุนให้พูดในสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ หรือ พูดโกหก ประจบสอพลอ

อัลลอฮฺ ﷻ คำร่ำว่า

﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ﴾

(سورة النساء : الآية 114)

ความว่า : “ไม่มีความดีใดๆ ในการพูดซุบซิบอันมากมายของพวกเขา นอกจากผู้ที่ใช้ให้ทำทานหรือให้ทำสิ่งที่ดีงาม หรือให้ประนีประนอมระหว่างผู้คนที่นั้น”

(สุเราะฮฺ อันนิสาอ์ ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺ 114)

﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ﴾ หมายถึงคำกล่าวของมนุษย์ (IbnKathir, 2002 :

1/493)

5.1.4.3 การไม่ตระหนี่รู้จักใช้จ่ายให้ถูกทาง

อัลลอฮฺ ﷻ คำร่ำว่า

﴿وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِشْ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

(سورة التباين : الآية 16)

ความว่า : “และบริจาคเถิด เพราะเป็นการดียิ่งสำหรับตัวของพวกเจ้า และผู้ใดถูกปกป้องให้พ้นจากความตระหนี่แห่งจิตใจของเขา คนเหล่านั้นเป็นผู้ประสบความสำเร็จ”

(สุเราะฮฺอัตตะฮอบบ ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺ 16)

อัชชุกุ และ อัลบุกลุ มีความหมายเหมือนกันคือความตระหนี่ (Muhammad bin

Ahmad, nd. : 29/18)

อัลลอฮฺ ﷻ คำร่ำว่า

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ﴾

(سورة آل عمران : الآية 180)

ความว่า : “และบรรดาผู้ที่ตระหนี่ในสิ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงประทานให้แก่พวกเขาจากความกรุณาของพระองค์นั้น จงอย่าได้คิดเป็นอันขาดว่ามันเป็นการดีแก่พวกเขา หากแต่มันเป็นความชั่วแก่พวกเขา”

(สุเราะฮฺ ออละอิมรอน ส่วนหนึ่งจากอายะฮฺ180)

อายะฮ์นี้ถูกประทานลงมาแก่ผู้ตระหนี่ให้จ่ายชะกาตที่วาญิบ ('Aliy bin Ahmad, 1994 : 1/526)

5.1.4.4 การขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเมตตาต่อป่าวของพระองค์ ฉะนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ว่าจะต้องขอบคุณพระองค์ ดังดำรัสว่า

﴿وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

(سورة القصص : الآية 73)

ความว่า : “และเพราะความเมตตาของพระองค์ พระองค์ทรงทำให้มีกลางคืนและกลางวันเพื่อพวกเจ้าจะได้พักผ่อนในเวลานั้น และเพื่อพวกเจ้าจะได้แสวงหาจากความโปรดปรานของพระองค์และเพื่อพวกเจ้าจะได้ขอบคุณ”

(สุเราะฮ์อัลเกาะศ็อศ อายะฮ์ 73)

5.1.4.5 การไม่หลงศุนยา อัลลอฮ์ ﷻ จะตอบแทนให้มนุษย์ทุกคนไม่ว่าคนนั้นจะเป็นมุสลิมหรือไม่ก็ตามแต่มุสลิมจะได้รับผลตอบแทนทั้งศุนยาและวันอาคิเราะฮ์ ส่วนผู้ที่มีใจมุสลิมจะได้รับผลตอบแทนเฉพาะศุนยาเท่านั้น

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า :

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّهَا نُوفًا إِلَيْهِمْ أَعْمَاهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُنْخَسُونَ﴾

(سورة هود : الآية 15)

ความว่า : “ผู้ใดปรารถนาการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้และความเพริศแพร้วของมัน เราก็จะตอบแทนให้พวกเขาอย่างครบถ้วน ซึ่งการทำงานของพวกเขาในโลกนี้เท่านั้น และพวกเขาจะไม่ถูกรีดรอนในการทำงานนั้นแต่อย่างใด”

(สุเราะฮ์ฮุด: 15)

5.1.4.6 การไม่โอ้อวด การโอ้อวดทำให้ผลบุญสูญหายไป

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า :

﴿فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ﴾

(الماعون : 4-6)

มุสลิมเป็นผู้ที่เชื่อว่าเขาจะต้องอยู่ในโลกนี้และเมื่อตายไปแล้วจะคืนชีพไปสู่อีกที่ใหม่ที่เรียกว่า "อาคิเราะฮ์" ในอาคิเราะฮ์นี้จะมีที่พำนักสองแห่งเท่านั้นคือนรกสำหรับผู้เชื่อฟังอัลลอฮ์ ﷻ และสวรรค์สำหรับผู้ปฏิศรอัลลอฮ์ ﷻ โลกที่อยู่ปัจจุบันนี้เรียกว่า "ศุนยา" ซึ่งมาจากภาษาอาหรับว่า "الدنيا"

ความว่า : “ดังนั้น ความหายนจะจะมีแต่บรรดาผู้ทำละหมาด ผู้ที่พวกเขา
ละเลยต่อการละหมาดของพวกเขา ผู้ที่พวกเขาโอ้อวดกัน”

(อัลมาอูน: 25)

5.2 จริยธรรมและความสำคัญ

5.2.1 ความหมายของจริยธรรม ตรงกับภาษาอาหรับว่า “أخلاق” หมายถึง
มารยาท¹

أخلاق (อัล-อักลาค) ซึ่งในรูปศัพท์แล้ว คำว่า “อักลาค” เป็น พหูพจน์ของ
الخلق (อัล-คุลุก) หมายถึง สัญชาติญาณ ความเคยชิน ธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ สิ่งทีประพฤติ
ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ²

ดังนั้น คำว่า “คุลุก” คือ ธรรมชาติประจำตัวมนุษย์ ความเคยชิน สัญชาติญาณ
ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดให้เป็นธรรมชาติของความเป็นมนุษย์นั่นเอง

5.2.2 ความสำคัญของจริยธรรม

5.2.2.1 เป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ สั่งให้ปฏิบัติ

อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ﴾

(سورة الأعراف : الآية 199)

ความว่า “เจ้า (มุหัมมัด) จงยึดถือไว้ซึ่งการอภัย และจงใช้ให้กระทำการที่ชอบ
และจงผินหลังให้แก่ผู้โหดเหี้ยมทั้งหลายเถิด”

(สุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ อายะฮ์ 199)

5.2.2.2 เป็นการฎออะฮ์³ ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((أَتَقِيَ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتُ وَأَتَّبِعِ السَّبِيلَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقِي حَسَنًا))⁴

(أحرجه الترمذي، 1975 : 1987)

ความว่า “ท่านจงยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าท่านจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม และจง
ตามหลังความชั่วด้วยการปฏิบัติความดีเพื่อลบล้างมัน(ความชั่ว) และจงคลุก
คลีกับผู้คนทั้งหลายด้วยคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 :1987)

¹Dr.RohiBaalbaki หน้า521

²มุหัมมัด เป็นบักร์(Muhammad bin Abī Bakr.1986. หน้า 78)

³การภักดี, การยำเกรง

⁴อัลอัลบานีย์หุก่มหะดีษนี้ว่าหะสัน (al-Albāniy. n.d.. 4/487)

5.2.2.3 เป็นสาเหตุให้อัลลอฮฺ ﷻ ทรงรัก

อัลลอฮฺ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

(سورة البقرة : بعض من الآية : 195)

ความว่า “จงทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นเรื่องดี เพราะอัลลอฮฺ ﷻ ทรงรัก
บรรดาผู้ทำสิ่งดี”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 195)

5.2.2.4 เป็นสาเหตุให้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ รัก

ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า

﴿إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي بِحِلْسِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقًا﴾¹

(أخرجه الترمذي، 1975 : 2018)

ความว่า “ แท้จริงในบรรดาคนที่ฉันรักมากที่สุดและใกล้ชิดกับมีญลีส ของ
ฉันมากที่สุดในวันกิยามะฮ์คือคนที่มีมารยาทดีที่สุดในหมู่พวกท่าน”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2003)

5.2.2.5 เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้เขาสวรรค์

ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า

((مَرَّ رَجُلٌ بِغُصْنِ شَجَرَةٍ عَلَى ظَهْرِ طَرِيقٍ فَقَالَ وَاللَّهِ لَأُحْتَضِرَنَّ هَذَا عَنِ
الْمُسْلِمِينَ لَا يُؤْذِيهِمْ فَأُذِلَّ الْجَنَّةُ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1914)

ความว่า “ชายคนหนึ่งเดินผ่านมาเห็นกิ่งไม้พาดอยู่กลางถนน เขาก็กล่าวว่า
ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ﷻ ฉันจะต้องเอาสิ่งนี้ออกห่างจากพี่น้องมุสลิมมันจะได้
ไม่ทำอันตรายแก่พวกเขา เขาจึงได้เขาสวรรค์”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1914)

5.2.3 ผลของการมีจริยธรรม

การมีจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่จะทราบว่
ผู้ใดเป็นคนดีอยู่ที่ผู้นั้นมีจริยธรรมมากน้อยเพียงใด ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า

﴿إِنَّ خَيْرَكُمْ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقًا﴾

(أخرجه البخاري، 1422 : 6035)

¹อัลอัลบานีย์หุก่มหะดีษนี้ว่าเศาะหีห (al-Albāniy. n.d.. 5/18)

ความว่า “แท้จริงคนที่ดีที่สุดในพวกท่านคือผู้ที่มีมารยาทดีที่สุดในพวกท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 :6035)

ส่วนผลอื่นๆ คือ ทำให้ตนเองมีชีวิตที่สงบสุข มีความเจริญในชีวิตได้รับการสรรเสริญจากผู้คนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีนำไปสู่ความพอใจของอัลลอฮฺ ﷻ ได้รับผลบุญและทำให้สังคมและประเทศชาติ เจริญรุ่งเรืองไม่มีการชิงดีชิงเด่น ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบ ต่างคนต่างก็ทำความดีเพื่อความโปรดปรานของอัลลอฮฺ ﷻ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นก็น้อยลงทำให้ประหยัดงบประมาณ และสามารถนำงบประมาณที่เหลือไปพัฒนาประเทศได้

5.2.4 ตัวอย่างจริยธรรม

5.2.4.1 การเตาบะฮฺ หมายถึงการสำนึกผิดและขออภัยโทษต่ออัลลอฮฺ ﷻ ในสิ่งที่ได้กระทำแล้ว ไม่ว่าจะกรณีใดๆ เช่น อาจจะทำพลาดพลั้ง หลงลืม หรืออื่นๆ โดยแสดงความเสียใจอย่างที่สุดที่เป็นผู้ละเมิด แล้วตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะไม่กระทำในสิ่งที่ผิดเหล่านั้นต่อไปอีกแล้ว และให้กระทำความดีเพื่อลบล้างความผิด อัลลอฮฺ ﷻ ดำรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا﴾

(سورة التَّحْرِيمِ : بعض من الآية 8)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงขออภัยโทษแด่อัลลอฮฺ ﷻ ด้วยการ
ลบล้างโทษอย่างจริงใจเถิด”

(สุเราะฮ์อัตตะห์ريم ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 8)

การเตาบะฮฺเป็นฟิรฎุอันหนึ่ง¹ เกาะตาตะฮฺ กล่าวว่าการเตาบะฮฺอย่างจริงใจคือการ
เตาบะฮฺที่แท้จริง และมีการกล่าวด้วยความบริสุทธิ์ใจ และอัลหะสันกล่าวว่า การเตาบะฮฺอย่างจริงใจ
คือการออกจากสิ่งที่บาปที่เราชอบและให้ขออภัยโทษเมื่อนึกถึงมัน (Muḥammad bin ‘Aliy,
1414 : 5/303)

5.2.4.2 การเกรงกลัวต่ออัลลอฮฺ ﷻ

การเกรงกลัวอัลลอฮฺ ﷻ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษย์อันเนื่องจาก
มนุษย์เป็นผู้ถูกสร้าง และเป็นบ่าวของพระองค์ ผู้ที่เกรงกลัวพระองค์จะถูกตอบแทนด้วยสวรรค์
อัลลอฮฺ ﷻ ดำรัสว่า

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾

(سورة النَّازِعَاتِ : الآية 40-41)

ความว่า “และผู้ที่หวาดหวั่นต่อการยืนเบื้องหน้าพระเจ้าของเขา และได้
หน่วงเหนี่ยวจิตใจจากกิเลสใฝ่ต่ำ ดังนั้นสวนสวรรค์ก็จะเป็นที่พำนักของเขา”

(สุเราะฮ์อันนาซีอาต อายะฮ์ 40-41)

¹เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติสำหรับทุกคน

ได้หวังเห็นยิวจิตใจจากกิเลสใฝ่ต่ำหมายถึงสิ่งที่ห้ามทั้งมวลและเป็นสิ่งที่ชอบมากที่สุด (al- Husain bin Mas'ūd. 1997 : 8/330)

5.3 ความสัมพันธ์ของคุณธรรมจริยธรรมกับมุสลิม

มุสลิมจะต้องมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมอย่างมากเพราะเป็นหลักการหนึ่งในสามหลักการสำหรับผู้ที่จะเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อที่ห้า หากขาดไปบางครั้งอาจถึงขั้นออกจากความเป็นมุสลิมก็เป็นได้ และจุดประสงค์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งเราะสุลของพระองค์คือเพื่อเชิญชวนมนุษย์สู่การมีคุณธรรมและจริยธรรมฉะนั้นการจะทราบได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมอย่างไรที่นั่นจะต้องดูแบบอย่างจากท่านนบีมุหัมมัด ﷺ หมายถึงท่านเป็นแบบฉบับของคุณธรรมและจริยธรรมนั่นเอง อัลลอฮ์ ﷻ ดำรัสว่า

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

(سورة الأحزاب : بعض من الآية 21)

ความว่า “โดยแน่นอน ในเราะสุลของอัลลอฮ์ ﷻ มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้า”

(สุเราะอัลอะฮาบ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ 21)

จงทราบเถิดว่าท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷻ เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุด ทั้งที่มีชีวิตอยู่ ตายไปแล้ว หรือทั้งการกระทำ การพูด และรวมทั้งพฤติกรรมทั้งหมดที่สามารถมองเห็นได้ (Muhammad bin Muhammad. n.d. : 4/468)

สรุป

คุณธรรมคือ การยอมจำนนต่อการทำความดี และเป็นสิ่งสำคัญในการทำอิบาดะฮ์ ซึ่งจะถูกต้องรับโดยอัลลอฮ์ ﷻ โดยมีผลคือสามารถทำอิบาดะฮ์ได้ตรงเป้าหมาย ตัวอย่างคือการไม่บริโภคอาหารมากเกินไป การไม่มกมากในการพูดจา การไม่ตระหนี่ เป็นต้น

จริยธรรมคือมารยาท เป็นสิ่งสำคัญที่อัลลอฮ์ ﷻ สั่งให้ปฏิบัติเพื่อเป็นการฎออะฮ์ต่อพระองค์ เป็นสาเหตุให้พระองค์และเราะสุลุลลอฮ์ ﷻ รักใคร่ ผลของการมีมารยาทคือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งว่าผู้ใดเป็นคนดีมากน้อยเพียงใด ตัวอย่างจริยธรรมคือการเตาบะฮ์ การเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ﷻ

มุสลิมมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมากโดยอัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷻ ให้เป็นแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรม ดังที่พระองค์ ดำรัสว่า ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ (โดยแน่นอน ในเราะสุลของอัลลอฮ์ ﷻ มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้า)

เศาะละวาต และสะลาม จงประสบแด่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ วงศ์วานของท่าน และบรรดาสหายของท่านและมวลการสรรเสริญเป็นเอกสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ พระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก

บรรณานุกรม

ความหมายอัลกุรอานฉบับแปลความหมายภาษาไทย โดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย
 ฮ.ศ. 1419 (พ.ศ.2542)

Abū al-Fidāʿ, Ismāʿil bin Kathīr. 1999-1420. **Tafsīr al-Qurān al-ʿAzīm**. (تفسير القرآن العظيم). Taḥqīq Sāmī bin Muḥammad Salāmah .Dār Ṭaiyibah Li al-Nashr wa al-Tawzīʿ

Abū al-Fidāʿ, Ismāʿil bin Kathīr.2002-1422. **Tafsīr al-Qurān al-ʿAzīm**. (تفسير القرآن العظيم). Bīrūt : al-Dār al-Namūdhajiyah.

Abū al-Ḥasan, ʿAliy bin Aḥmad. 1994 – 1415. **al-Wasiyftī tafsīr al-Qurān al-Majīd** (الوسيط في تفسير القرآن المجيد) Bīrūt : Dār al-Kutub al-ʿIlmiyah.

ʿAbū Ḥāmid, Muḥammad bin Muḥammad. n.d..Iḥyāʿ ʿUlūm al-Dīn (إحياء علوم الدين) .Bīrūt : Dār al-Maʿarifah.

ʿAbū Muḥammad, al- Ḥusain bin Masʿūd. 1997-1417. **Muʿālim al-Tanzīl fī Tafsīr al-Qurān**. (معالم التنزيل في تفسير القرآن). Taḥqīq Muḥammad ʿAbdullah al-Nalmar. ʿUsmān Jumʿah Ḍamīriyah. Sulaimān Muslim. S.l. : Dār Ṭaiyibah lin nashr wa al-Tawzīʿ .

Rohi Ba al baki. 1999. **al-Mawrid (المورد)**. Bīrūt : Dār al-ʿIlmi li al-Malāyīn.

Muslim bin al-Ḥijāj. 2001-1422. **Saḥīḥ Muslim (صحيح مسلم)**. al-Qāhirah : Maktabah al-Thaqāfah al-Dīniyah.

Muḥammad bin ʿAliy. 1414. **Faṭḥ al-Qadīr (فتح القدير)**. Bīrūt : DārIbnkathīr.

Muḥammad bin ʿIisā. 1975-1395. **Sunan al-Tirmidhiy (سنن الترمذي)**. TaḥqīqAḥmadMuḥammadShākīr (Juz. 1-2), MuḥammadFuʿād ʿAbd al-bāqiy (Juz. 3), Ibrāhīm ʿUṭwah (Juz. 4-5) : Miṣr : Sharakah Maktabah wa Maṭbaʿaah Muṣṭafā.

Muḥammad bin Jarīr. 2000 – 1420. **Jāmiʿi al-Bayān fī Tawīl al-Qurān (جامع البيان في تأويل القرآن)** Bīrūt : Muʿassasah al-risālah

MuḥammadNāṣir al-dīn al-Albāniy.n.d.. **Saḥīḥ wa Ḍaʿīf Sunan al-Tirmidhiy (صحيح وضعيف سنن الترمذي)**. İntāj Markaz NŪr al-İslam.

Muḥammad bin Abī Bakr.1986. **Mukhtār al-Ṣiḥaḥ (مختار الصحاح)**. Bīrūt :Maktabah Libnān.

Muḥammad bin Iṣmāʿīl.1422 **Saḥīḥ al-Bukhāriy (صحيح البخاري)**. Taḥqīq Muḥammad Zahīr bin Nāṣir al-Nāṣir : Dār Ṭawq al-Najāh.

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก ค
สารบัญอายุขัยอักษรอ่าน

สารบัญอายะฮ์อัลกุรอาน

หน้า	สุเราะฮ์ อายะฮ์	الآيات
66	กอฟ 6	﴿أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا...﴾
100	อัลอะลัก 1	﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾
100	อัลอะลัก 3	﴿اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ﴾
196	อัลฟาติฮะฮ์ 3	﴿الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾
97	อัลมูมิnun 6	﴿إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ...﴾
19, 54	อัลฮุรออ 89	﴿إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾
215	ฮูด 119	﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ...﴾
74	อัลกียามะฮ์ 23	﴿إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾
156	อัลบะเกาะเราะฮ์ 197	﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ...﴾
100	อัลอะลัก 4	﴿الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ﴾
167	อัลมาอูน 5	﴿الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ﴾
176	อาละอิมรอน 16	﴿الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا...﴾
138	อาละอิมรอน 134	﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ...﴾
96	อัลกะฮฟ 46	﴿الْمَالِ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا...﴾
230	อัลฮุญร 36	﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ...﴾
100	อัลบะเกาะเราะฮ์ 218	﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي...﴾
214	ฟุศสิลัต 30	﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ...﴾
86	อันนิสาฮ์ 10	﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا...﴾
198	อัลมุลค 12	﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ...﴾
76	อัลอินसान 2	﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ...﴾
1	อาละอิมรอน 19	﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ...﴾

22	ฟาฏีร 6	﴿ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا... ﴾
59	อัลอซซอบ 56	﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ... ﴾
174	อัลบะเกาะเราะฮ์ 222	﴿... إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴾
192	ยาสีน 12	﴿ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا... ﴾
240	อัลเกาะศ็อบ 56	﴿ إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي... ﴾
15	อัลบะเกาะเราะฮ์ 173	﴿ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ... ﴾
174, 185	อันนิส่าอ์ 17	﴿ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ... ﴾
146	อัตตะฮอบุน 15	﴿ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ... ﴾
15	อัลมูญอะตะละฮ์ 10	﴿ إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ... ﴾
198	ฟาฏีร 28	﴿... إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ... ﴾
176	อัลมูมิญูน 109	﴿ إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا... ﴾
68	อัลอัมบิยาอ์ 110	﴿ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴾
69	อัลบะเกาะเราะฮ์ 77	﴿ أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ... ﴾
151	อัลเกาะศ็อบ 83	﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ بَجَعَلْنَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا... ﴾
106	อัลอะฮซอบ 51	﴿ تُرْجَى مَنْ تَشَاءُ مِنْهُمْ وَتُؤْوَى إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ... ﴾
197, 243	อัลบัยยีนะฮ์ 8	﴿ جَزَأَوْهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ تَجْرِي... ﴾
16	อัลบะเกาะเราะฮ์ 7	﴿ خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ... ﴾
100	อัลอะลัก 2	﴿ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴾
221	ยูนุส 10	﴿ دَعَاؤُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ... ﴾
195	อัลบะเกาะเราะฮ์ 2	﴿ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ... ﴾
177	อัตตัฮรีม 8	﴿... رَبَّنَا آمَنَّا لَنَا نُورًا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ... ﴾
176	อาละอิมรอน 193	﴿ رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ... ﴾
147	อันนุร 37	﴿ رِحَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ... ﴾

97	อาละอิมรอน 14	﴿ زَيْنٌ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ... ﴾
100	อัลอะลัก 5	﴿ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴾
144	อัตตะฆอบูน 16	﴿ فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمِعُوا... ﴾
246	อัลกะฮฟู 71	﴿ فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا... ﴾
246	อัลกะฮฟู 74	﴿ فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ... ﴾
246	อัลกะฮฟู 77	﴿ فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطَعَمَا أَهْلِهَا... ﴾
21	อัซซัมส์ 8	﴿ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴾
228, 234	อาละอิมรอน 159	﴿ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا... ﴾
166	อัลเกาะลัม 44	﴿ فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ... ﴾
166	อัลอันอาม 44	﴿ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ أَبْوَابَ كُلِّ... ﴾
120	อาละอิมรอน 61	﴿ فَمَنْ حَاجَبَكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ... ﴾
167	อัลมาอูน 4	﴿ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴾
17, 55	อัลบะเกาะเราะฮ์ 10	﴿ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا... ﴾
215	อัลอิสรออ์ 63	﴿ قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ... ﴾
242	อัลมาอิดะฮ์ 119	﴿ قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ... ﴾
229	อัลมาอิดะฮ์ 23	﴿ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ... ﴾
21	อัซซัมส์ 9	﴿ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴾
240	อันนุร 54	﴿ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا... ﴾
248	อัลญุมอะฮ์ 8	﴿ قُلْ إِنْ الْمَوْتُ الَّذِي تُفِرُّونَ مِنْهُ... ﴾
19	อัลกะฮฟู	﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ... ﴾
14	อัลอะฮรอฟ 33	﴿ قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ... ﴾
187	อันอันฟาล 38	﴿ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُعْطَرْ لَهُمْ مَا قَدْ... ﴾
67	อันนุร 30	﴿ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا... ﴾

76	อัลมุลก์ 23	﴿قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ...﴾
210	อัลซุหมัร 10	﴿قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ...﴾
158	อัลซุหมัร 72	﴿قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا...﴾
30	อัลมุกอฟฟีฟีน 14	﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ...﴾
48	อาละอิมรอน 110	﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ...﴾
243	มุกญาตะละฮ์ 22	﴿لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ...﴾
22, 116	อันนิสาฮ์ 114	﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ...﴾
232	อัลบะเกาะเราะฮ์ 286	﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ...﴾
163	อัตเตาบะฮ์ 25	﴿لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ...﴾
222	อันนิสาฮ์ 147	﴿مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ...﴾
79	กอฟ 18	﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾
200	อัลอันกะบูต 41	﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ...﴾
227	อัลฮัชชาบ 23	﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا...﴾
25	อัลเกาะฮ์ค็อศ 77	﴿وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ...﴾
75	ลุกมาน 7	﴿وَإِذَا تَنَلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلى مُسْتَكْبِرًا...﴾
102	อัลอันอาม 68	﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ...﴾
76	อัลอะฮรอฟ 204	﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ...﴾
24	อัลฟุรกอฮ์ 72	﴿...وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾
221	อิบรอฮีม 7	﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ...﴾
108	อัลบะเกาะเราะฮ์ 34	﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا...﴾
216	อัตเตาบะฮ์ 102	﴿وَآخِرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا...﴾
211	อัลอันฟาล 46	﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا...﴾
143	อัลฮัชฎ 9	﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ...﴾

166	อัลอะฮรอฟ 182	﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ...﴾
98	อัลฟุรกอน 68	﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ...﴾
23	อัลมุมีนูน 3	﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ﴾
14, 73	อัลมุมีนูน 5	﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ﴾
243	อัตเตาบะฮ์ 100	﴿وَالسَّابِقُونَ الْأُولُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ...﴾
76	อันนะฮล 78	﴿وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ...﴾
174	ฮูด 3	﴿وَأَنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ...﴾
233	อัลบะเกาะเราะฮ์ 195	﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى...﴾
211	อัลสะญะดะฮ์ 24	﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا...﴾
74	อัลกียามะฮ์ 22	﴿وَجُودٌ بِوَمَيْدٍ نَاصِرَةٌ﴾
24	อัลบะเกาะเราะฮ์ 109	﴿وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ...﴾
204	อัลเกาะศ็อศ 80	﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ...﴾
242	ฆอฟิร 60	﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ...﴾
17	อัลบะเกาะเราะฮ์ 88	﴿وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ...﴾
177	อัลมุมีนูน 118	﴿وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ﴾
179	อันนุร 31	﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ...﴾
21	อัลอิสรอฮ์ 53	﴿وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ...﴾
141	ฟุศสิลัต 34	﴿وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ...﴾
25	ลุกمان 18	﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمَسَّ فِي الْأَرْضِ...﴾
72	อัลอิสรอฮ์ 32	﴿وَلَا تَقْرَبُوا الرِّثَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾
78, 85	อัลอิสรอฮ์ 36	﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ...﴾
144	อาละอิมรอน 180	﴿وَلَا يَخْسِرَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ...﴾
251	อัลบะเกาะเราะฮ์ 96	﴿وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاتِهِ...﴾

79, 245	อาละอิรอน 104	﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ...﴾
215	อัลสะญะดะฮ์ 13	﴿...وَلَكِنَّ حَقَّ الْقَوْلِ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ...﴾
197	อัลอะฮรอฟ 154	﴿وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْعَصْبُ أَخَذَ الْأَلْوَابِحَ...﴾
215	อัลสะญะดะฮ์ 13	﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَكِنْ...﴾
225	อัลบัยยีนะฮ์ 5	﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ...﴾
196	อัลอิสรอฮ์ 85	﴿...وَمَا أُوْتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾
165	อัลอินसान 30	﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ...﴾
165	อັตตักวีร 29	﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾
13	อัซซารียาต 56	﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾
176	อาละอิรอน 147	﴿وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا...﴾
101	อันนิสาอ์ 75	﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ...﴾
229	อิบรอฮีม 12	﴿وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا...﴾
222	อาละอิรอน 144	﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ...﴾
236	อัลบะเกาะเราะฮ์ 165	﴿وَمَنْ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا...﴾
77	ลุกมาน 6	﴿وَمَنْ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي هُوَ الْحَدِيثِ...﴾
18	อัลบะเกาะเราะฮ์ 204	﴿وَمَنْ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا...﴾
193	ฟาฏีร 28	﴿وَمَنْ النَّاسِ وَالذَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ...﴾
16	อันนิสาอ์	﴿... وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ...﴾
197	นุร 52	﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ...﴾
153	อัลอันอาม 110	﴿وَتَقَلَّبَ أَعْيُنَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ...﴾
185	อัซซุรอ 25	﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو...﴾
230	อัญญะลาฮ์ 3	﴿وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ...﴾
105	อัลอิสรอฮ์ 85	﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي...﴾

179	อัลบะเกาะเราะฮ์ 222	﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدَىٰ فَأَعْتَرِلُوا...﴾
201	อันฟัตฮ 6	﴿وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ...﴾
88	อัลบะเกาะเราะฮ์ 278	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا...﴾
22,123	อัลฮุรุด 12	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ...﴾
103	อัลอะฮซาบ 41	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾
26, 174	อัตตะฮรีม 8	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا...﴾
15	อัลบะเกาะเราะฮ์ 172	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ...﴾
146	อัลมุนาฟิฏน 9	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ...﴾
23	อัลฮุรุด 11	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ...﴾
53	อัศศ็อฟ 2	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾
235	อัลมาอิดะฮ์ 54	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَن دِينِهِ...﴾
154	ลุกมาน 33	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي...﴾
29	อัลฮุรุด 13	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ذَكَرٍ وَأُنْثَى...﴾
161	อัลฮัจญ์ 5	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ...﴾
207	อัลสะญะดะฮ์ 5	﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ...﴾
199	อัลมุนาญาตะละฮ์ 11	﴿...يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ...﴾
18	อันนิสาอ์ 108	﴿يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ...﴾
221	สะบะอ์ 13	﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبٍ وَمَمَائِيلٍ وَجِفَانٍ...﴾
19, 54	อัชชูรออ์ 88	﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾

สารบัญตัวบทอะติษ

หน้า	ตัวบทอะติษ	สถานะภาพอะติษ
56	إِنَّ النَّظَرَ إِلَى مَحَاسِنِ الْمَرْأَةِ سَهْمٌ مَسْمُومٌ	ฎาะฮิฟญิดตัน
71	لِكُلِّ ابْنِ آدَمَ حَظُّهُ مِنَ الزَّيْنِ	เศาะฮิฮ
80	لَيْسَ بِالْكَذَّابِ مَنْ يُصْلِحُ	เศาะฮิฮ
81	إِنَّ الرَّجُلَ قَدْ يَزْنِي وَيَتُوبُ فَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ	ฎาะฮิฟ
82	آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ	เศาะฮิฮ
82	مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ	เศาะฮิฮ
82	لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ تَمَامًا	เศาะฮิฮ
87	لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ لَحْمٌ نَبَتَ مِنْ حَرَامٍ	เมฆาญู
88	كُلُّ لَحْمٍ نَبَتَ مِنْ سُحْتٍ فَالْتَّارُ أَوْلَى بِهِ	เมฆาญู
90	كَمْ مِنْ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ	เมฆาญู
93	الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مَعَى وَاحِدٍ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةٍ	เศาะฮิฮ
95	تَنَاقَحُوا تَنَاسَلُوا فَإِنِّي مُبَاهٍ بِكُمْ	เมฆาญู
96	إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ	เศาะฮิฮ
106	إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَبْشَارِكُمْ	เศาะฮิฮ
107	إِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ	เศาะฮิฮ
111	مَا مِنْ عَمَلٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الْجُوعِ وَالْعَطَشِ	เมฆาญู
112	سَيِّدُ الْأَعْمَالِ الْجُوعُ	เมฆาญู
112	الْفِكْرُ نَصْفُ الْعِبَادَةِ وَقِلَّةُ الطَّعَامِ هِيَ الْعِبَادَةُ	เมฆาญู
116	وَهَلْ يَكُوبُ النَّاسَ عَلَى مَنَاجِرِهِمْ إِلَّا حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ	เศาะฮิฮ
117	مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ	เศาะฮิฮ
117	مَنْ يَتَوَكَّلْ لِي بِمَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ	เศาะฮิฮ

118	مَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ كَثُرَ سَقَطُهُ، وَمَنْ كَثُرَ سَقَطُهُ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ	เงาะอ็ีฟ
120	عَلَيْكُمْ بِالصَّدَقِ فَإِنَّ الصَّدَقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ	เศาะฮ็ีฮ
121	إِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ مُجَانِبٌ لِلْإِيمَانِ	เงาะอ็ีฟ
121	إِذَا كَذَبَ الْعَبْدُ كَذَبَهُ تَبَاعَدَ الْمَلِكُ مِيلًا	เงาะอ็ีฟญิดตัน
124	إِيَّاكُمْ وَالْعَيْبَةَ فَإِنَّ الْعَيْبَةَ أَشَدُّ مِنَ الزِّنَا	เงาะอ็ีฟ
128	مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَهُوَ مُحِقُّ بُنَى لَهُ بَيْتٌ	เมฆาญู
128	لَا يَسْتَكْمِلُ الْعَبْدُ حَقِيقَةَ الْإِيمَانِ	เงาะอ็ีฟ
129	لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَارِضْهُ	เงาะอ็ีฟ
129	إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ يُضْحِكُ	ฮะสัน
130	إِنِّي لَأَمْرُخٌ وَلَا أَقُولُ إِلَّا حَقًّا	เศาะฮ็ีฮ
130	لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ عَجُوزٌ	เงาะอ็ีฟ
131	يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النَّعِيرُ	เศาะฮ็ีฮ
131	أَتَأْكُلُ التَّمْرَ وَأَنْتَ رَمَدٌ	เศาะฮ็ีฮ
132	وَيُحْكُ فَطَعْتَ عَنْقَ صَاحِبِكَ	เศาะฮ็ีฮ
132	إِنَّ اللَّهَ يَغْضَبُ إِذَا مُدِّحَ	เงาะอ็ีฟ
133	لَوْ وُزِنَ إِيْمَانُ أَبِي بَكْرٍ بِإِيْمَانِ الْعَالَمِينَ لَرَجَحَ	เมฆาญู
134	لَوْ لَمْ أُبْعَثْ لَبِعِثْتَ يَا عُمَرُ	เมฆาญู
135	اِخْتَوِ التُّرَابَ فِي وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ	เศาะฮ็ีฮ
136	لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرْعَةِ	เศาะฮ็ีฮ
136	لَا تَغْضَبُ	เศาะฮ็ีฮ
137	أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	เศาะฮ็ีฮ
137	إِنَّ الشَّيْطَانَ خَلِقَ مِنَ النَّارِ	เงาะอ็ีฟ
137	أَلَا إِنَّ الْعُغْضَبَ جَهْرَةٌ فِي قَلْبِ ابْنِ آدَمَ	ฮะสัน

138	مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَلَوْ شَاءَ	เมฆาญอ
139	الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ	ญะฮะฮิฟ
140	دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَمِ قَبْلَكُمْ	ฮะสัน
142	ثَلَاثٌ لَمْ تَسْلَمْ مِنْهَا هَذِهِ الْأُمَّةُ	ญะฮะฮิฟ
145	إِيَّاكُمْ وَالشُّحَّ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ	เศาะฮิฮ
145	ثَلَاثٌ مُهْلِكَاتٌ مُطَاعٌ وَهَوَى	ญะฮะฮิฟ
145	السَّخِيءُ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ قَرِيبٌ	ญะฮะฮิฟญิดตัน
147	لَا تَتَّخِذُوا الضَّيْعَةَ فِتْرَةً عُبُوا فِي الدُّنْيَا	เศาะฮิฮ
147	نِعْمًا أَمْالُ الصَّالِحِ لِلْمَرْءِ الصَّالِحِ	เศาะฮิฮ
148	اللَّهُمَّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمَّدٍ فِي الدُّنْيَا كِفَافًا	เศาะฮิฮ
148	حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ	ญะฮะฮิฟ
154	لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ	เศาะฮิฮ
154	الدُّنْيَا سَجُنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ	เศาะฮิฮ
155	الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذِكْرُ اللَّهِ	ฮะสัน
157	إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الدُّنْيَا كَالْمَاشِي فِي الْمَاءِ	ญะฮะฮิฟ
158	الْكِبْرِيَاءُ رِدَائِي وَالْعِظْمَةُ إِزَارِي فَمَنْ نَارَعَنِي	เศาะฮิฮ
159	لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ	เศาะฮิฮ
159	مَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا	เศาะฮิฮ
159	مَنْ تَرَكَ اللَّبَاسَ تَوَاضَعًا لِلَّهِ تَعَالَى وَهُوَ يَقْدِرُ	ฮะสัน
160	الْكِبِيرُ مَنْ بَطَرَ الْحَقَّ وَغَمَطَ النَّاسَ	เศาะฮิฮ
163	ثَلَاثٌ مُهْلِكَاتٌ: شُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوَى مُتَّبَعٌ	ญะฮะฮิฟ
168	إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشِّرْكَ	เศาะฮิฮ
168	إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ الْجَنَّةَ عَلَى كُلِّ مُرَاءٍ	ญะฮะฮิฟ

168	رَبِخِ الْجَنَّةِ يُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ	ญะฮะดีฟ
170	يَا مُرَائِي يَا غَاوِي يَا فَاجِرُ يَا خَاسِرُ	เฆมาญูอ
180	التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَمْ يَذَنْبْ لَهُ	ฮะสัน
180	يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَنُوبُ إِلَيْهِ	เศาะฮือฮ
181	إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُعْرَغْ	ฮะสัน
189	الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ	ฮะสัน
190	كُلُّ أُمَّتِي مُعَاقٍ إِلَّا الْمُجَاهِرِينَ وَإِنَّ مِنَّا لَمَنَ لِيُحِبَّ	เศาะฮือฮ
194	أَنَا أَخَوْفُكُمْ لِلَّهِ تَعَالَى	เฆมาญูอ
202	لَا يَمُوتُنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ	เศาะฮือฮ
204	ارْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبِّكَ اللَّهُ	เศาะฮือฮ
206	يَدْخُلُ فُقَرَاءُ أُمَّتِي الْجَنَّةَ قَبْلَ أَعْيَانِهِمْ بِخَمْسِمِائَةِ عَامٍ	เศาะฮือฮ
207	اللَّهُمَّ أَخِيْنِي مَسْكِيْنًا وَأُمْنِي مَسْكِيْنًا	ฮะสัน
208	طُوبَى لِمَنْ أَسْلَمَ وَكَانَ عَيْشُهُ كِفَافًا	ญะฮะดีฟญิดัตัน
212	فِي الصَّبْرِ عَلَى مَا تَكَرَّرَ خَيْرٌ	ฮะสัน
236	الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ	เศาะฮือฮ
219	الإِيمَانُ نِصْفَانِ نِصْفٌ فِي الصَّبْرِ	ญะฮะดีฟญิดัตัน
223	الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ	เศาะฮือฮ
225	إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ	เศาะฮือฮ
226	الإِخْلَاصُ سِرٌّ مِنْ سِرِّي اسْتَوْدَعْتُهُ قَلْبٌ	ญะฮะดีฟ
233	تَدَاوَوْا عِبَادَ اللَّهِ، فَإِنَّ اللَّهَ	เศาะฮือฮ
235	أَحْبَبُوا اللَّهَ لِمَا يَرْفَعُكُمْ بِهِ	ญะฮะดีฟ
237	الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ	เศาะฮือฮ
244	مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ رِضَاهُ بِمَا قَضَى اللَّهُ	ญะฮะดีฟ

248	أَكْبِرُوا ذِكْرَ هَازِمِ اللَّذَاتِ	ญาะฮือฟ
248	أَكْبِرُوا مِنْ ذِكْرِ هَازِمِ اللَّذَاتِ الْمَوْتِ	ฮะสัน
248	أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْبَرُ	ฮะสัน
248	الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ	ญาะฮือฟ
249	كَفَى بِالْمَوْتِ وَاعْظًا	ญาะฮือฟญิดตัน
249	كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ	เศาะฮือฮ
250	زُورُوا الْقُبُورَ، فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْمَوْتَ	เศาะฮือฮ
250	كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا	ญาะฮือฟ
251	قَلْبُ الشَّيْخِ شَابٌّ عَلَى حُبِّ اثْنَيْنِ	เศาะฮือฮ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
ภาคผนวก จ
ภาพถ่ายข้อมูลสำรวจนอกพื้นที่
Pattani Campus

แผ่นป้ายทางราชการแสดงเขตพื้นที่ (พื้นที่บ้านเกิดของชัชค อับดุลมุฏเภาะลิบ อัลมันดีลีย์)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รูปภาพที่ 1

ที่ตั้งบ้านชัยค้อับตุลกอเตรอ์ลมันตีสัยปัจจุบันได้วอ์กัฟและเป็นที่สร้างอาคารเรียนฟัรฎูอีน

รูปภาพที่ 2

Prince of Songkla University
Pattani Campus

การสัมภาษณ์หาข้อมูลเกี่ยวกับชัยค้อับดุลกอเดรอัมมันดีลีย กับนายนายอะมีร์ อัดดีน ซึ่งเป็นหลานของน้องชายชัยค้อที่ชื่ออิบรอฮีม

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รูปภาพที่ 3

การสัมภาษณ์หาข้อมูลเกี่ยวกับชัยค้อับดุลกอเดรอัลมันดีลียกับฮัจญ์อับดุลศเตาะมัด เป็นยูซูฟที่
มักกะฮ์ (2 มกราคม พ.ศ. 2561)

Prince of Songkla University
Pattani Campus
รูปภาพที่ 4

สภาพสุสาน (กูโบรมะออลอ มั๊กกะฮ์) เมื่อ 2 มกราคม พ.ศ. 2561 ที่ชัยค้อบตุลกอเดรอัลมันดีลีย์ถูกฝังไว้
ที่นี่

รูปภาพที่ 5

แบบสัมภาษณ์ชีวประวัติของชัยค้อบดุกอเตร เบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ

คำชี้แจง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ชีวประวัติของชัยค้อบดุกอเตร เบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบชีวประวัติตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1.เชื้อสายต้นตระกูล	2. กำเนิดอับดุกอเตร เบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ
3.ภรรยาและบุตร	4.การศึกษา
5.คณาจารย์และสานุศิษย์	6. งานเขียนและตำรา
7. การเผยแพร่อิสลาม(การตะอวะฮฺ)	8.การยอมรับและการชื่นชม
9.อะก็ตะฮฺและมัซฮับฟิกฮฺ	10. การเสียชีวิต

กลุ่มเป้าหมาย

แบบสัมภาษณ์นี้ สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับชัยค้อบดุกอเตร เบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ ดังนั้นผู้วิจัยได้แบ่งคำถามการสัมภาษณ์เป็นหัวข้อใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
2. ข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติของชัยค้อบดุกอเตร เบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ

ขอขอบคุณในความร่วมมือนมา ณ โอกาสนี้

นายมาหะมะ อาบู รหัส 5720430010

นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาอิสลามศึกษา (กลุ่มอุศูลุดดีน)

วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทสัมภาษณ์

ผู้วิจัยพิจารณาเลือกใช้คำถามต่อไปนี้โดยปรับให้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เป็น
ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยมีการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย..... ตำบล..... เขต/แขวง.....

อำเภอ..... จังหวัด..... สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2560 เริ่มเวลา..... สิ้นสุดเวลา..... รวมเวลา.....

1.2 ท่านมีความสัมพันธ์อย่างไรกับชัชอัลดอกเดรเบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ

.....
.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติชัชอัลดอกเดรเบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ

2.1 เชื้อสายต้นตระกูลของชัชอัลดอกเดรเบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ เป็นมาอย่างไร

.....
.....

2.2 ชัชอัลดอกเดรเบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ กำเนิดที่ไหน

.....
.....

2.3 ชัชอัลดอกเดรเบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ มีภรรยาและบุตรกี่คน

.....
.....

2.4 การศึกษาของชัชอัลดอกเดรเบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ เป็นมาอย่างไร

.....
.....

2.5 คณาจารย์และสานุศิษย์ของชัชอัลดอกเดรเบ็น อับดุลมูฏเฏาะลิบ ที่ท่านทราบมีใครบ้าง

.....
.....

2.6 งานเขียนและตำราของชัยคุปต์ลกอเตรเบ็น อับดุลมูฏฏาะลิบ นอกจากหนังสือ"ปือนาว์
บากียฮาดีย" ที่ท่านทราบมีตำราใดบ้าง

.....
.....

2.7 การเผยแพร่อิสลาม(การตะอวะฮ) ของชัยคุปต์ลกอเตรเบ็น อับดุลมูฏฏาะลิบ มีวิธีการ
อย่างไร

.....
.....

2.8 การยอมรับและการชื่นชมต่อชัยคุปต์ลกอเตรเบ็น อับดุลมูฏฏาะลิบ อย่างไรบ้าง

.....
.....

2.9 อะก็ตะฮฺและมัชฮับฟิกฮฺของชัยคุปต์ลกอเตรเบ็น อับดุลมูฏฏาะลิบ อย่างไร

.....
.....

2.10 การเสียชีวิตของชัยคุปต์ลกอเตรเบ็น อับดุลมูฏฏาะลิบ มีความเป็นมาอย่างไร

.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2560

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายมาหะมะ อาบู

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5720430010

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (หลักการศาสนาอิสลาม)	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา	2547
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาอิสลามศึกษา)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	2556

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

ครูช่วยสอนสถาบันปอเนาะอัตเตอาฮีด หมู่ที่ 9 ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

1. มาหะมะ อาบู และอับดุลเลาะ การีนา. 2560. "ตะเศาะวุฟนิพนธ์ของชัยคอับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์" วารสาร อัล-นุร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ฉบับที่ 23 ปีที่ 12 (ฉ. ที่2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม) (รอดตีพิมพ์)
2. มาหะมะ อาบู และอับดุลเลาะ การีนา. 2560. "ชัยคอับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์และแนวทางการพัฒนาสังคมมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้" วารสาร อัลอิกมะฮุมมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ฉบับที่ 15 ปีที่ 8 (ฉ. ที่1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน) (รอดตีพิมพ์)
3. มาหะมะ อาบู และอับดุลเลาะ การีนา. 2559. "คุณค่าของคนด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม" การประชุมวิชาการครั้งที่ 3 ประจำปี 2559 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2559 ณ อาคารเรียนรวมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี